

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА

Філологічний факультет

Кафедра української мови

**СЛОВНИК
УКРАЇНСЬКИХ ГОВОРІВ
ОДЕЩИНИ**

Близько 5000 слів

За редакцією О.І.Бондаря

Одеса

**Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова
2010**

У словнику подано специфічну апелятивну діалектну лексику, вживану в українських населених пунктах, розташованих у межах Одеської області. До реєстру ввійшли також слова, які мають не тільки семантичні та словотвірні, а й виразні фонетичні, акцентуаційні та морфологічні відмінності у порівнянні з літературною мовою. Для передачі звуків у ілюстраціях використано спрощену фонетичну транскрипцію. При реєстровому слові подано найнеобхіднішу граматичну інформацію, стилістичні, почасти етимологічні позначки, тлумачення семантики, ілюстративний матеріал — речення діалектного мовлення, назви населених пунктів, де засвідчено дану лексему, в деяких випадках ідіоматику. Для полегшення користування словником розроблено розгалужену систему перехресних посилань. До словника додано список умовних скорочень, список населених пунктів Одеської області, у яких було зібрано матеріал, а також карту Одеської області з позначеними населеними пунктами, що входять до списку.

Слова у словнику розташовані за абеткою. Реєстрові слова виділено жирними великими літерами. Ілюстрації виділено курсивом.

Словник розрахований як на професійних мовознавців-діалектологів, так і на викладачів вищих навчальних закладів, вчителів шкіл та студентів-філологів. Може придатися також історикам, етнографам, фольклористам, краєзнавцям та всім, хто цікавиться живим народним українським словом.

Головний редактор

професор, доктор філологічних наук О.І.Бондар

Заступник головного редактора

доцент, кандидат філологічних наук Л.І.Хаценко

Редактори-лексикографи:

чл.-кор. НАН України, проф., д.ф.н. Ю.О.Карпенко; проф., д.ф.н. Т.Ю. Ковалевська; доц., к.ф.н. С.А.Красножон; доц., к.ф.н. М.Л.Микитин; доц., к.ф.н. А.Л.Порожнюк; доц., к.ф.н. Л.А.Семененко; доц., к.ф.н. М.М.Фащенко; доц., к.ф.н. Н.М.Хрустик; ст. викл., к.ф.н. А.П.Романченко; ст. викл. О.В.Антонюк; ст. викл. З.І.Волосевич; ст. викл. С.П.Павелко; ст. викл. С.Г.Яковець; викл. Г.В.Сеник

Попередню підготовку словника здійснювала к. ф. н. О.П.Шонц

Форматування словника здійснював О.І.Бондар

У попередньому комп'ютерному наборі брав участь С.Маркевич

Рецензенти: доктор філологічних наук, професор В.О.Колесник

доктор філологічних наук, професор М.І.Зубов

Рекомендовано до друку Вченою радою філологічного факультету Одеського національного університету імені І.І.Мечникова

Протокол №4 від 18 лютого 2010 року

© Одеський національний
університет
імені І.І.Мечникова, 2011

ПЕРЕДМОВА

Діалектну лексику українських говорів Одещини вивчали ряд учених. Мабуть, найбільше зробив А.А.Москаленко, що видрукував на цю тему кілька статей, а 1958 року — невеличкий “Словник діалектизмів українських говорів Одеської області”. Ще раніше, 1952 року, його учень, нині відомий український діалектолог Й.О.Дзендзелівський захистив кандидатську дисертацію “Українські говірки Нижнього Подністров’я”, де розглянуто чимало лексичного матеріалу. За матеріалами своїх досліджень Й.О.Дзендзелівський видав “Словник специфічної лексики говірок Нижнього Подністров’я (1958, 19 с.). Кандидатські дисертації й відповідні публікації щодо українських говорів Одещини, з більшим чи меншим залученням лексичних матеріалів, написали також Т.Г.Шевченко та П.Ю.Гриценко. Останній узагальнив своє вивчення лексики південно-західних говорів Одещини в монографії “Моделювання системи діалектної лексики” (К., 1984, 227 с.). Лексику регіону вивчали й інші дослідники.

Усе це створило потрібні передумови для укладання великого словника українських говорів Одещини. “Словник українських говорів Одещини” передбачає максимально повний опис специфічної, діалектної лексики, вживаної в українських селах, розташованих у межах Одеської області. Це означає, що головною засадою є добір слів, взагалі відсутніх в українській літературній мові. Водночас слід зазначити, що укладачі враховують також слова, які мають не тільки семантичні та словотвірні, а й фонетичні і морфологічні відмінності у порівнянні з літературною мовою.

Отже, мета проекту — здійснити якомога повніший лексикографічний опис діалектних слів, наявних в українських говорах Одещини з максимально докладною характеристикою кожного слова.

Хвиля українського заселення сучасної Одещини розпочалася ще в кінці XVIII ст. Перед цим тут локалізувалися ногайські і татарські угруповання, переважно кочові. Але ще раніше, до утворення так званого Дикого поля, ці землі увіходили до складу Київської Русі (Галицько-Волинського князівства), а ще раніше — до антського об’єднання. Тобто є певні підстави вважати, що в місцевих говорах є не тільки те, що привезли переселенці в XVIII-XIX ст., а якісь стародавні, збережені з давньоруських та антських часів елементи. В усякому разі в місцевій топонімії О.С.Мельничук встановив наявність у басейні Нижнього Дністра спільносхіднослов’янських гідронімів, а одеські ономасти цю гідронімію значно розширили. Щось подібне не могло не зберегтися і в апелятивній лексиці.

Поза тим, у говорах Одещини, як то засвідчили дослідники, названі вище, є дуже багато цікавих, лінгвістично істотних лексичних проявів: а) міждіалектної взаємодії, б) міжмовної взаємодії, в) мовотворення, що виявляється в побудові нових слів, народжених говіркою і відсутніх у літературній мові.

Максимально новий опис того, що є в лексичному складі говорів, дозволить виявити організацію локальної лексичної системи, сприятиме глибшому пізнанню лексичних багатств української діалектної мови.

Опубліковано, за даними Т.Кульчинської, вже 195 діалектних словників української мови. Але вони всі разом не охоплюють і 10% усіх лексичних багатств українських говорів, а говори поволі зникають... І треба зафіксувати, зберегти якомога більше. Наразі настав час готувати не маленькі словнички на кілька сотень слів, а великі фундаментальні роботи, яких в Україні вкрай мало. Для Півдня ж України таких взагалі не існує. Тому підготовка до видання “Словника говорів Одещини” дасть чимало для науки та практики, передусім, шкільної, навчальної.

«Словник українських говорів Одещини» набуває також значення джерельного підґрунтя. Як відомо, на Одещині проходить межа між двома наріччями: південно-західним і південно-східним, конкретніше, між південноподільськими говірками південно-західного наріччя і західностеповими говірками південно-східного наріччя.

Південноподільські говірки в Одеській області представлені такими районами: Кодимський, Балтський, Савранський, більша частина Любашівського, північна і центральна частина Котовського і північна частина Ананьївського районів, а також невеликий сектор на північному заході Красноокнянського району.

За останні десятиріччя розмивання і нівеляція говорів української мови помітно посилилася. Це пов'язано з кількома причинами. По-перше, ми перейшли до нової, інформаційної доби, коли кількість інформації зростає лавиноподібно. Засоби масової інформації, а тепер також Інтернет дають справді необмежені можливості для комунікативного впливу як на окрему людину, так і на масову і навіть на національну свідомість. Вона змінюється, трансформується. Цей інформаційний потік впливає і на діалектне мовлення. Причому в різних регіонах України ситуація різна. Так, на Західній Україні говори зазнають впливу української літературної мови, у Центральній Україні теж значний вплив української літературної мови, однак наявний і помітний вплив російської мови. На Сході ж та Півдні України домінує вплив російської мови: українські говори все більше перетворюються на суржик — українсько-російську мішанину, яка має схильність до поступового заступання російської мовою.

По-друге, посилилася інтенсивність як внутрішніх, так і зовнішніх міграцій людей. Особливо це стосується останньої: внаслідок безробіття або злидненої зарплатні люди змушені шукати роботу за кордоном. За різними підрахунками за межами України зараз працює до 7 млн. українських громадян, і чимало їх є носіями українського діалектного мовлення. Міграції перестають бути сезонними і перетворюються на постійні, що зумовило різкий відтік мовців із сільської місцевості. У зв'язку з цим різко зменшилася кількість сільського населення — основного носія і оберіга народних говорів.

По-третє, зменшення кількості носіїв діалектного мовлення, особливо критичне для Східної та Південної України, що спричиняє подекуди навіть появу «мертвих сіл», зумовлене також різким спадом народжуваності в Україні за останні кілька десятиріч. Так, наприклад, дані у словнику, зібрані з села Обжили Балтського району вже, власне, перейшли до розряду історичних, оскільки самого села практично не існує (залишилося кілька мешканців).

Усе це змушує нас поквапитися з укладанням словників говорів. Стає очевидна їх величезна вартість, насамперед для науки.

Словник розрахований не тільки на спеціалістів з діалектології, а й на широке коло філологів, вчителів української мови та літератури, студентів філологічних факультетів університетів, істориків, етнографів, краєзнавців і всіх, хто цікавиться живим українським словом.

О.І.Бондар

професор, доктор філологічних наук

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО СЛОВНИК І БУДОВА СЛОВНИКОВИХ СТАТЕЙ

До словника увійшли діалектні слова — загальні назви, зібрані на терені Одеської області. Це слова, які відрізняються від літературних на власне лексичному (**ПÓФТА, ШПИ-НДИЛИК, ЯСІК**), лексико-семантичному (**БАЛА́ДА, ЗАМАХО́РИТИ, КАМКА́, ПАЛЯ-НИЦЯ**), словотвірному (**ДІДÉРА, ЛИЖУХ**), морфологічному (**БУКШІ, ЛЯ́ДО, ПОЛУДРАБКИ**), фонетичному (**ГАХТО́БУС, ИСТИК, ЩИКАТУРКА**) рівнях, а також наголошенням (**ІЗДÓВИЙ, ПРИ́СКРИНОК**) або комбінацією вказаних відмінностей (**ГА-ЛЯ́НДРА, ГЛЯДИНА, КЛЬО́ВАТИ**).

Обмежено представлена в словнику діалектна фразеологія.

Матеріалом для словника послужили записи, зроблені у 132 населених пунктах Оде-ської області протягом 50 – 90-х рр. ХХ ст., а також протягом останнього десятиріччя.

Словникова стаття побудована за такою схемою: реєстрове слово, стисла найнеобхід-ніша граматична інформація, стилістичні, почасти етимологічні позначки, тлумачення сема-нтики, приклади-речення діалектного мовлення (за наявності ілюстративного матеріалу), на-зви населених пунктів, де записано дану лексему / перша назва села — джерело цього прикладу, в деяких випадках ідіоматика, а також перехресні посилання.

Для передачі звуків у ілюстраціях використано спрощену фонетичну транскрипцію. При цьому укладачі дотримувалися таких правил:

- звуки [и], [и^е] передано літерою **и**;
- звуки [е^и], [е] передано літерою **е**;
- звуки [у^о], [у] передано літерою **у**;
- звуки [о^у] [о] передано літерою **о**;
- звук [ў] передано через літеру **в**;
- звуки [і], [ј] передано через літеру **й**.

У реєстрових словах проставлено наголоси. Позначки наголошування відсутні лише у тих випадках, де виникали сумніви.

Фонетичні варіанти лексем подано за окремими реєстровими словами з оформленням посилань.

У деяких випадках подано етимологічні позначки, наприклад: *рум.* — слово, запози-чене з румунської мови; (*від рум.*) — слово, утворене від румунського за допомогою україн-ських словотворчих ресурсів.

Жирним шрифтом у тлумаченнях семантики виділено слова, які є в реєстрі, поруч за загальними правилами подано особливості відмінювання (якщо випадки безсумнівні) і гра-матичні позначки, напр.:

ВА́ЛАХ, -а ч. Кастрований **лоша́к** або баран.

ВІТРЯК, -а ч. Широка дошка, прикріплена до рейок (**лат**) на причілку, що захищає очерета-ний дах від вітру (с. Миколаївка, Овідіопольський р-н).

Якщо до реєстрового слова подано кілька тлумачень семантики з посиланням тільки на один населений пункт, значить назва села стосується обох семем, напр.:

ВИРЛО, -а с. 1. Дерев'яний важіль, за допомогою якого підіймають верхній камінь млина; 2. Товсте дишло в приводі кінської молотарки (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

Якщо у словниковій статті є другий приклад-ілюстрація, то він стосується лише пер-шого села, вказаного далі в дужках, напр.:

ВИТУШКА, -и ж. Пристрій для змотування ниток у клубки. *С витушки мотовил'ники мо-тайут на клупки* (с. Лізинка, Іванівський р-н); *Мотайут' на мотивило /*

ск'іл'ки нада // пїат' пасом чи дес'ім' // потом з того мітка кладут' на ч'ітир'і качки на витушки (с. Лимани, Татарбунарський р-н; с. Дивізія, Сартатський р-н)

Другий приклад, якщо він є, стосується лише першого села.

Якщо слово має різні граматичні форми, їх подано як окремі реєстрові слова з оформленням посилання, напр.:

ВІЯ, -я с. Дишло воза, в який запрягають волів. *У мене вія поламалос'а / шо мен'і тепер робити?* (с. Обжили, Балтський р-н) див. також **ВІЯ**, -ї ж.

Багатозначні слова подано за загальним правилом: у одній статті під цифровими номерами.

Омоніми подано в окремих словникових статтях з правим горішнім індексом біля реєстрового слова, напр.:

ГОРА́К¹⁻², **ПАРО́К**¹⁻²

Синонімічні відношення між словами оформлені посиланнями на перше слово, подане у словнику див., при цьому друге третє і т.д. слова-синоніми не тлумачаться за відсутності семантичної різниці між ними, напр.:

КО́ЙКА, -и ж. див. **КО́ЩЬ**

До слова-синоніма, поданого за абеткою першим у словнику (за винятком, якщо слово-синонім має помітно більшу вживаність), оформлено посилання див. також на решту слів-синонімів. Якщо синоніми мають різницю у значенні, оформлено посилання пор., напр.:

ДЕ́КО 1. Лист з бляхи, на якому печуть пиріжки; 2. Сковорода (с.Троїцьке, Любашівський р-н; с.Домниця, Котовський р-н) див. також **ЖА́РНИЧКА**, **ЖА́РОВНЯ**, **ПАТЕ́ЛЬНЯ**, **РО́НДЕЛЬ**, **ЧАРА́** пор. **ТАВА́**.

Якщо лексема мала незначну відмінність у значенні за полісемією, притаманну окремим говіркам, то семему подано під тією самою цифрою і відділено умовним знаком *, ідіоматичні вислови подано після умовного знака ∇, напр.:

БАБА́ЙКА, -и ж. Невеличке, товсте весло, яким гребуть тільки на поверхні води (м.Вилкове, Кілійський р-н; с.Маяки, Біляївський р-н; с.Матроска, Ізмаїльський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) ∇ **сидіти на баба́йках** Гребти **баба́йками** під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н) * Велике весло. *Кóло лóтки баба́йка / берóут' ійїі тóд'і / кóли хот'áт' скóро пливтї лóткуйу* (м.Татарбунари).

У деяких випадках ідіоматику подано в окремій словниковій статті за опорним словом, тоді знак ∇ відсутній, напр.:

РИБА́ЛИТЬ, -ю, -иш: **риба́лить бродя** Рибалити неводом в такий спосіб, що одне **крило** невода тягне за собою човен напнутими парусами за вітром, а друге тягнуть риба-лки по суші за линви лямами (м.Вилкове, Кілійський р-н); **риба́лить гурою** Рибалити двома **розпóрними** неводами серед лиману (м.Вилкове, Кілійський р-н).

Список умовних скорочень

англ. англійське
безос. безособове дієслово
болг. болгарське
бот. ботанічне
див. дивись
дит дитяче слово
док. dokonаний вид
екс. експресивне
ж. жіночий рід
жарг. жаргонне
жарт. жартівливе
заст. застаріле
збірн. збірне
згруб. згрубіле
здріб. здрібніле
здріб.-пест. здрібніло-пестливе
знев. зневажливе
інш. іншомовне
ірон. іронічне
італ. італійське
іхт. іхтіологія
кул. кулінарія
лайл. лайливе
ліс. лісівництво
мн. множина

молд. молдавське
незм. незмінюване
неол. неологізм
нім. німецьке
одн. однина
орн. орнітологія
перен. переносне
пест. пестливе
польськ. польське
пор. порівняй
прийм. прийменник
присл. прислівник
рос. російське
рум. румунське
с. середній рід
спец. спеціальне
сп.р. спільного роду
тесл. теслярство
техн. технічне
тюрк. тюркське
у ролі ім. у ролі іменника
фам. фамільярне
фольк. фольклорне
ч. чоловічий рід
част. частка

Список населених пунктів, у яких було зібрано матеріал для словника

Ананьївський р-н

с.Долинське
с.Дружелюбівка
с. Жеребкове
с.Кохівка
с. Мардарівка

Балтський р-н

м.Балта
с.Гольма – І
с.Євтодія
с.Козацьке
с. Коритне
с. Лісничівка
с.Немиринці / с.Немирці
с.Немирівка / с.Немирівське
с.Обжили / Обжиле
с.Оленівка
с. Перельоти
с. Плоске
с.Саражанка / с.Саражинка
с.Ухожани
с.Чернече

Березівський р-н

с.Добра Надія
с.Завадівка
с.Петрівка
с. Ряснопіль
с. Чигирин

Білгород-Дністровський р-н

(Б-Дністровський р-н)
с.Велика Мар'янівка / Великомар'янівка
с.Монаші / с.Манаші
с.Нова Царичанка
с.Стара Царичанка
с. Старокозаче
с.Черкеси

Біляївський р-н

м.Біляївка
с.Василівка
с.Градениці
с.Іллінка / с.Ільїнка
с.Маяки
с.Нерубайське
с.Яськи

Великомихайлівський р-н

с.Переп'ятівка (кол. Цебриківський р-н)
с. Михайлівка

Іванівський р-н

с. Білка
с.Василівка
с.Лізинка

Ізмаїльський р-н

м.Ізмаїл
сmt.Суворове
с.Броска
с.Кислиця / с.Кисилиця
с.Матроска
с.Першотравневе
с.Саф'яни

Кілійський р-н

м.Кілія
м. Вилкове
с.Десантне
с. Трудове
с.Шевченкове

Кодимський р-н

с.Будеї,
с.Грабове
с.Калинівка
с.Олексіївка
с.Пиріжна
с.Писарівка
с.Семенівка
с.Серби
с.Слобідка
с.Стримба
с. Шершенці

Комінтернівський р-н

сmt. Комінтернівське
с.Любопіль
с.Олександрівка
с.Свердлове

Котовський р-н

с.Глубочок / Глибочок
с. Домниця
с.Коси

с.Мурована
с.Станіславівка

Красноокнянський р-н
сmt.Красні Окни
с. Артирівка
с.Довжанка
с.Чорна

Любашівський р-н
сmt.Любашівка
с.Бобрик Другий
с.Гвоздавка
с. Демидівка
с.Малий Бобрик
с.Покровка
с.Троїцьке
с. Ясенове

Миколаївський р-н
с.Антонюки
с.Василівка
с.Софіївка

Овідіопольський р-н
м.Овідіополь
с.Миколаївка
с.Роксоляни / с.Роксолани

Роздільнянський р-н
с.Желепове
с.Ново-Красне
с.Карпівка
с.Новосільці
с. Шевченкове

Савранський р-н
сmt. Саврань
с.Байбузівка
с.Бакша

с.Гетьманівка
с.Дубиново
с.Дубки
с.Канцеба / с. Концеба
с.Капустянка
с.Неділково / с. Неділкове
с.Осички
с. Полянецьке
с. Слюсареве / с.Слюсарівка

Саратський р-н
с.Плахтіївка
с. Ройлянка / с.Райлянка / с.Райляни
с.Сергіївка

Татарбунарський р-н
м.Татарбунари
с.Білолісся
с.Дивізія
с.Жовтояри / с.Жовтий Яр
с. Кочкувате / с.Кочковате / с.Кочкова
с.Лиман
с. Нерушай
с. Тузли

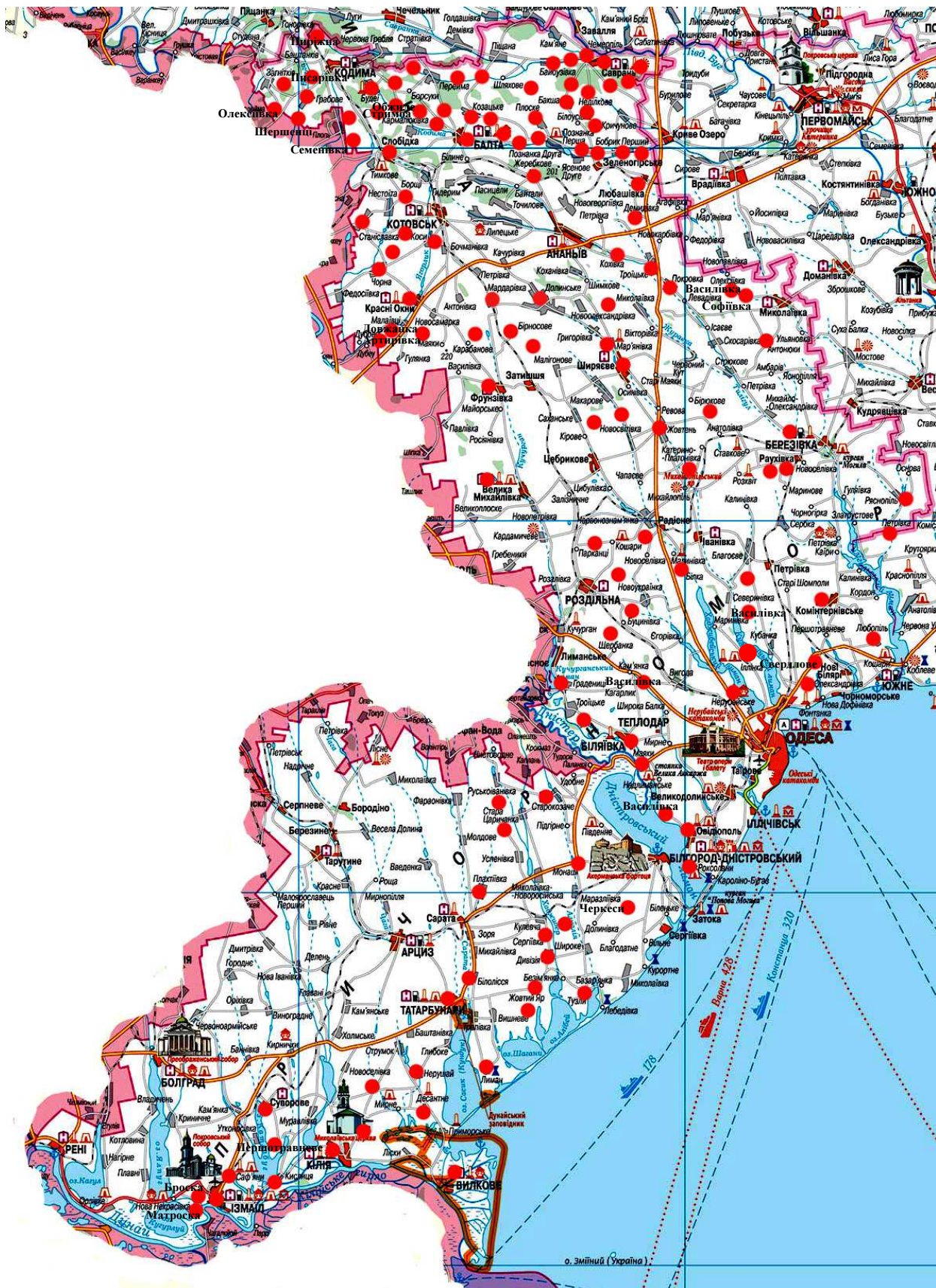
Фрунзівський р-н
сmt. Фрунзівка
с.Адамівка
с. Бирносово / с.Бірносове
с. Давидівка
с.Лаптево

Ширяївський р-н
сmt. Ширяєво / сmt.Ширяєве
с.Жовтень
с.Мар'янівка
с.Олександрівка
с.Орджонікідзе
с. Сирітське

Усього 132 населені пункти Одеської області

Карта Одеської області

Обстежені населені пункти позначено червоним кружком●



А

АБА́ЗІЯ, -ї ж. Східний вітер. *Коли́ дуйе абаз'їа / то води́ в Дуна́йї б'їл'ше* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

А-БА́ЗЬ! Вигук, яким відганяють овець (с.Будеї, Кодимський р-н) *див. також А-ДЕ! АРА́! БИРЬ-БИРЬЯ! БРИ-ГА́ЙДА! ГАЙДА́ДЕ! ГЕРШ! ЛУЧ! ОДЛУЧ! ТИРС! ТПРС! ТПРУС! ТПРУСКИ! ТРЕШ! ТРИШ-ТРИШ! ЦКАЛЕ́!*

АБА́ПОЛИ *мн.* Горизонтально розміщені дошки в загорожі (шириною від 30 до 40 см) *Почиті́ р'адно́ на абáполи / ниха́й со́хне* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

А́БЛА, -и ж. Линва від горішньої частини паруса до корми. *Перем'їнит' би аблу / а то не над'їжна* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

АБЛО́НИЦІ *мн.* Ставні до вікон. *Аблони́ц'ї закрива́йу́ц'а на н'їч і запи́райу́ц'а на принти́ / щоб н'їхто в хату́ ни зал'їз. У нас аблони́ц'ї надві́рн'ї* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

А-БИР! Вигук, яким відганяють овець, ягнят (с.Олександрівка, Комінтернівський р-н); *А-бир / куда л'їзиш* (м.Татарбунари).

А́ВА *тюрк.* Маленький каючок, з якого ловлять у Дністровському лимані **а́вочними** сітками крупну рибу (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н.)

А́ВИ *мн.* Сіті, виготовлені з грубої нитки з вічками великого діаметру, якою ловлять з човника **а́ва**. *Ави́ завжди́ двопо́ріжні* (с.мт. Вилкове, Кілійський р-н); *А́вами лóвл'ат' т'їки ви́ліку ри́бу* (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; с.Роксоляни, Овідіопольський р-н).

А́ВОЧНИЙ, -а, е Який стосується **а́ва**: **а́вочна сітка** *див. А́ВИ*, (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н, м.Вилкове, Кілійський р-н).

А́ВОЧНИК, -а ч. Рибалка, що ловить рибу з плавального засобу **а́ва**, **а́вочними сітками** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

АВСТРІЯ́К *їхт.* Світлого кольору бичок з несмачним м'ясом, що водиться на дні

Дністровського лиману (с.Миколаївка, с.Роксоляни, Овідіопольський р-н).

АВУ́ША! *див. А-КИШ!* (с.Стримба, Кодимський р-н).

А́ВУШНИЙ, -а, -е *див. А́ВОЧНИЙ.*

А́ВЧИК, -а ч. *див. А́ВОЧНИК* (с.Миколаївка, с.Роксоляни, Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

А́ВЧИКИ *мн.* Спосіб ловити рибу **а́вочними сітками** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

А-ГА́Й! Вигук, яким відганяють курей, гусей. *Ага́й // Куди́ пішли́* (с.Дружелюбівка, Ананіївський р-н) *див. також А-ГИЛЯ! А-ГИЛЬ! ГИЛЬ-ГИЛЯ! ГИШ! пор. А-ГАЙ-ГА́Й! А-ГИЛЬ-ГИЛЬ!*

А-ГАЙ-ГА́Й! Вигук, яким відганяють курей, курчат, коли відходять на велику віддаль, або попереджають про наближення небезпеки. *А-гай-га́й / прокл'а́ті курча́та / захо́д'ат' далéко / що і не рози́шукáйиш / а тут ше й ц'ї шу́л'ки ц'їлий де́н' кру́т'ау́'а* (м.Татарбунари); *Уз'ала па́лку та й а-гай-га́й на курéй* (с.Лісничівка, Балтський р-н); * Вигук, яким відганяють хижих птахів (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор. А-ГА́Й!*

А-ГИ́ЛЯ! *див. А-ГА́Й! Агі́л'а / роск-рича́лис'а* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н) *див. також ПУ́ЛЯ!*

А-ГИ́ЛЬ! Вигук, яким відганяють гусей, качок. *Агил' / от б'їсов'ї гу́си / гет' спаслі́ цибу́л'у зеле́ну* (м.Татарбунари) *пор. А-ГИЛЬ-ГИЛЬ! див. також ПУ́ЛЯ!*

А-ГИЛЬ-ГИЛЬ! Вигук, яким відганяють качок (с.Іллінка, Біляївський р-н) *пор.*

А-ГИ́ЛЬ! *див. також А-КА́Ч! А-ТАСЬ!*

А-ГИ́Ш! *див. А-КИШ!* (с.Роксоляни, Овідіопольський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н; с.Осички, Савранський р-н).

АГО́В! *див. ВВА! Аго́в / раб'ї / аго́в* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н).

А-ГУ́Ш! Вигук, яким відганяють лошат (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *див.*

також **А-КОСЬ!** **А-КУШ!** **А-СЬОК!**
ГУТ! **ГУЧА!** **ГУЧ-ГУЧ!** 2.
АДЭС, -у, ч. Одеса. *Наш колхос / пув'іс птіц'у продавати в Адес* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).
А-ДЕ! див. **А-БАЗЬ!** (с.Чорна, Красноокнянський р-н).
АДИ! в ролі вигука Дивись. *Аді / аді пішов Лаврик* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н); *Аді / ск'іл'ки йому не тулк'уй / а в'ін своїє знайє* **А-ГИЛЬ-ГИЛЬ!** (м. Татарбунари).
АДИСЬ див. **АДИ.** *Аді / мей / адісь / ти пішла / а корзину забула* (м.Татарбунари).
АДУКАТ, -а ч. Адвокат. *М'ій син робе адукатом* (с.Лісничівка, Балтський р-н).
АЗІЯЦЬКИЙ, а, е згруб. Злий, поганий чоловік. *А в'ін / аз'ійац'кий / т'іл'ки пакося'ї робе* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).
АКАРÓЗ, -у ч. бот. Виноградна хвороба, яка роз'їдає листки. *Акарóз зóвсім заму́чив виногра́д* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).
А-КАЧ! див. **А-ГИЛЬ-ГИЛЬ!** (с.Софіївка, Миколаївський р-н).
АКЕ́Т! див. **А-ТПРС!** *Акет // Не йїж сметани!* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).
А-КЕ́ЦЬ! див. **А-ТПРС!**
А-КИШ! Вигук, яким відганяють курей (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Акиш / акиш // ач йака / гр'атку розгриб́ла* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н; с.Мар'янівка, Ширяївський р-н; м.Татарбунари) див. також **АВУША!** **А-ГИШ!** **А-УШ!**
А-КО́З! Вигук, яким відганяють овець і кіз. *А-ко́з // Що ти гризе́ш дере́во!* (с.Дружелюбівка, Ананївський р-н).
АКО́ЗЬ! Вигук, яким відганяють кіз. *Ако́з' / хал'е́ра тебе́ понесла туди́* (с.Лізінка, Іванівський р-н) див. також **КО́ЗА!**
А-КО́СЬ! див. **А-ГУШ!** (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).
А-КО́Т див. **А-КОТА́!** *Ако́т / здох би ти ше мале́н'ким* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

А-КОТА́! див. **А-ТПРС!** (с.Стримба, Кодимський р-н).
А-КУРА! Вигук, яким відганяють індиків (с.Жеребкове, Ананївський р-н).
А-КУТ! Вигук, яким відганяють телят (с.Стримба, Кодимський р-н) див. також **А-КУТЬ!** **А-ЛУЧ!** **ЛУЧ-ЛУЧКИ!** **А-ЛУЧКИ!** **КУТЬ!** **КУТЬ-КУТЬ!** **ТПРУЧ!**
А-КУТЬ! див. **А-КУТ!** (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).
А-КУШ! Вигук, яким відганяють коней, лоша́т (с.Неділково, Савранський р-н).
АЛІВА́, -и, ж. Халва. *Йа ал'іву́ луч'е л'у́бл'у / ч'ім канфе́ти* (м.Татарбунари).
АЛІГА́ТІКА, -и, ж. Сорт винограду, аліготе. *Ал'іга́т'іка дала вилі́кий врожа́й* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).
А-ЛУЧ! див. **А-КУТ!** *А-лу́ч / а-лу́ч у хлів* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).
А-ЛУЧА́! див. **А-ЛУЧКИ!** (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).
А-ЛУЧКИ! Вигук, яким відганяють, відлучають теля від корови (с.Монаші, Б-Дністровський р-н) див. також **ЛУЧА́!** пор. **А-КУТ!**
АЛЬВЕ́РНА, -и ж. Столовий сорт винограду (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).
АЛЬВИ́ЦІ мн. Цукерки (с.Десантне, Кілійський р-н).
АЛЯ! див. Вигук, яким нацьковують собак. *Ал'а́ / оз'мі́ його́* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) див. також **ГИДЖА́!** **ГИДЖЯ-ГИДЖЯ!** **ГОЙДЖЯ́!** **ГУДЖА́!** **ГУДЖА́!** **ГУДЖЯ́!** **ГУЛЯ́!** **ГУДЖЯ́!**
АМБА́Р ч. Місце в човні під дошками на кормі і на носі (**чордаку**). *В ка́жн'ій вилі́к'ій лодк'і є два амба́ри / чордако́вий і кормо́вий* (м.Вилкове, Кілійський р-н) дв. також **ЕМБА́Р.**
АМБАРЕ́ЦЬ, -я ч. Здрібн. до **АМБА́Р** (м.Вилкове, Кілійський р-н).
АМЕ́НДА рум. заст. Штраф. *Ни пої́хав у байлі́к / аме́нда / робі́в на па́ску / аме́нда* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н); *Тре́ба ході́т' на ра́боту / а то ше аме́нду накла́д'ут'* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

АМЕНДУВА́ТЬ *заст.* Штрафувати (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

АНТИ́ПКО, -а, ч. Чорт. *А той анти́пко куди пол'їз* (с.Обжили, Балтський р-н).

АНЦЕРА́ДА *итал.* Рибальський непромокальний плащ (с.Маяки, Біляївський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) *див. також* **ВИНЦАРА́ДА, ВИНЦЕРА́ДА.**

АНЦИХРИ́СТ, -а ч. *перен.* Зірвиголова, шибеник. *Чого́ це ти / анцихристу / б'їгаєш тут* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

АНЧА́УС ч. *іхт.* Хамса (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також* **АНЧУГА, САРДЕ́ЛЬ, СЕРДЕ́ЛЬ.**

АНЧУГА, -и ж. *див.* **АНЧА́УС** (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

АНЮ́ТКА, -и ж. *жарт.* Самогонка. *Колі́с' / йак ни було́ вина́ / то робі́ли ан'у́тку / самогонку с са́харом* (с.Лізинка, Іванівський р-н) *див. також* **ЧИМИРА́, ЧИМИРГЕ́С, ШПАГА́ТІВКА, пор. БО́СА, ЗАПРИДУ́Х.**

А-ПУ́ЛЬ! див. **А-КУРА!** (с.Слюсареве, Савранський р-н).

АРА́! див. **А-БА́ЗЬ!** (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

АРА́ВА, -и ж. *прост.* Орава, юрма, натовп, гурт дівчат, хлопців, дітей, рідше людей взагалі, які ходять без певної мети. *За не́йу хло́пц'ів ходи́т' ц'їла ара́ва* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *див. також* **ГИРИЛИ́ЦЯ, ГИРЛИ́ЦЯ, ГИРИЛИ́ЦЯ** *пор.* **ГЛОТА́.**

АРГІ́НІЯ, -ї ж. *бот.* Жоржина. *Вс'о л'їто догл'ада́ла арг'ї́н'ї́у / то вона́ цві́ла* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *див. також* **АРДІ́НІЯ.**

АРДІ́НІЯ, -ї ж. *див.* **АРГІ́НІЯ** *Майо́ри / ард'ї́н'ї́а / ба́рин'а / ра́н'н'а з'їрка / австр'ї́а / чепчик* (с.Долинське, Ананьївський р-н).

АРНАВУ́ТА, -и ж. Сорт ярої пшениці. *Уже зако́нчили с'ї́жати арнаву́ту* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *див. також* **АРНАУ́ТА.**

АРНАУ́ТА, -и ж. *див.* **АРНАВУ́ТА** *Зра́зу у калхóз'ї сади́ли арнау́ту / а тупе́р ни са́д'ат'* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

АРТІ́ЗАН, -а, ч. Артезіанський колодязь. *Тупе́р арт'ї́зан йе / то до́бре / колі́с' поми́рали бес води́* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

АРТЕ́ЛЬ, -і ж. 1. Колгосп; 2. Колектив з кількох рибалок, що разом ловлять рибу (м.Вилкове, Кілійський р-н).

АРШИН Міра довжини. *Набра́ла де́с'ат' ари́їн мате́рії* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

АР'Я! див. **А-БА́ЗЬ!** *Ари́а / куда́ л'ї́ши / н'ї́коли не л'ї́зе / куда́ тре́ба / а куда́ не тре́ба* (м.Татарбунари; с.Олександрівка, Комінтернівський р-н).

АСА́! Вигук, яким відганяють свиней (с.Лісничівка, Балтський р-н) *див. також* **АЦЮ́! А-ЧУ́! ГУДЖУ́! ГУРЮ́! ГУЧУ́-ГУЧУ́! КУЦЬО́-КУЦЬО́!**

АТА́ВА, -и, ж. Трава, яка виросла на сінокосі вдруге (с.Василівка, Миколаївський р-н).

АТАМА́Н, -а ч. *заст.* Керівник артелі рибалок (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також* **ОТАМА́Н.**

АТАМА́НСЬКИЙ: **атама́нське крило́** *заст.* Половина невода, де працюють кілька рибалок на чолі з **атама́ном; атамáнський каю́к** *заст.* Великий човен, на якому працює **атама́н** і більша частина рибалок; **атама́нські кодо́ли** *заст.* Линви, якими тягнуть невід, де знаходиться **атама́н** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

АТАМАНУ́ВАТИ, -у́ю, -у́їш *заст.* Керувати рибалками, риболовецькою **арте́ллю** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

А-ТА́СЬ! див. **А-ГИ́ЛЬ-ГИ́ЛЬ!** *Ата́с' / здо́хла п ти / ата́с' (с.Лізинка, Іванівський р-н); Ата́с' / ата́с' / куди́ п'ї́шли (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); * Вигук, яким відганяють качок. *Тас' / ата́с' / б'ї́сув'ї́р'ї качкі́ / йак'ї не-нажерли́в'ї / хоч ск'ї́л'ки дай́ / з'ї́д'ат'* (м.Татарбунари; с.Адамівка, Фрунзівський р-н; м.Ананьїв; с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).*

А-ТАСЬ-А-ТАС! *див. А-ГИЛЬ-ГИЛЬ!*
(м.Ананьїв, Ананьївський р-н).

АТІРІНКА *іхт.* Дрібна риба, різновид хамси (м.Вилкове, Кілійський р-н).

А-ТПРС! Вигук, яким відганяють котів (с.Байбузівка, Савранський р-н) *див. також АКЕТ! А-КЕЦЬ! А-КОТА! КАЦ! КОТА! ПРЕСЬ! ТИРС-ТИРС! ТПРУС-КАЦ!*

А-СЬОК! *див. А-ГУШ!* (с.Новосільці, Роздільнянський р-н).

А-УШ! Вигук, яким відганяють курей і курчат (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н) *див. також А-КИШ!*

АХАНИ *мн.* Риболовецька снасть, спеціальні пастки з сіток, якими ловлять червону рибу (м.Кілія, Кілійський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також НЕВІД: ставній невід пор. СТАВНИК.*

А-ЦЕРА! *див. А-БИР!* (с.Слобідка, Кодимський р-н).

А-ЦИРА! *див. А-БИР!* (с.Слобідка, Кодимський р-н).

А-ЦІБА! Вигук, яким відганяють собак

(с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *Ц'а в'івц'а уже бабана* (с.Велика

(с.Саражинка, с.Лісничівка, Балтський р-н; с.Дубки, Савранський р-н; с.Олексіївка, Кодимський р-н) *див. також ПШО! ПУШЛО! ПУШЬО! ЦИБА! ЦІБА! ЦУК!*

АЧ-АЧ! Вигук, яким відганяють поросят (с.Чорна, Красноокнянський р-н) *див. також КУЦЬО-КУЦЬО!*

А-ЧУ! *див. АСА! А-чу / а-чу на долину пасти́с' (с. Дружелюбівка, Ананьївський р-н); Ачу! / ввес' горóт пири́ла / прокл'áта (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); Ачу / гачу / куді́ л'і́зите / пр'áмо з н'і́г звáл'ат' / не да-д'ут' насі́пат' зерна́ у корі́то (м.Татарбунари); с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Бузинове, Іванівський р-н; с.Олексіївка, Кодимський р-н; с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).*

АЦЮ! *див. А-СА! Ац'у́ / всп'і́йш найі́с'а (с.Лізинка, Іванівський р-н).*

Б

БАБА, -и ж. Збиті докупи два покоси трави. Так косять отаву, малу травку, щоб швидше можна було потім зібрати її (с.Будеї, Кодимський р-н).

БАБАЙКА, -и ж. Невеличке, товсте весло, яким гребуть тільки на поверхні води (м.Вилкове, Кілійський р-н; с.Маяки, Біляївський р-н; с.Матроска, Ізмаїльський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) ▽ **сидіти на бабайках** Гребти **бабайками** під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н) * Велике весло. *Кóло лóтки баба́йка / беру́т' і́йі́ т'уд'і́ / ко́ли хот'áт' скóро пливті́ лóтку́у (м.Татарбунари).*

БАБАНА, -и ж. *рум. або молд.* Стара вівця, що вже не може паруватися. *То́йі нид'і́л'і́ прода́в баба́ну на мн'áсо*

(с.Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Прода́м оц'у́ баба́ну / бо у́жé ма́ло з не́йі́ то́лку / п'і́де на зар'і́з (м.Татарбунари).*

БАБЕРА, -и ж. згруб. Баба; вживається на означення негативного ставлення до жінки (с.Лаптево, Фрунзівський р-н; с.Маяки, Біляївський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н).

БАБЕШКА, -и ж. Жіноча кофта вільного крою, яку носили ще до революції. *Тепе́р бабе́шок не но́с'ат' (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н; с.Шевченкове, Кілійський р-н; с.Лісничівка, Балтський р-н).*

БАБИ, -ів мн. Сорт груш. *Смачн'і́ / сокові́т'і́ ба́бі́ диві́лис' з де́рева на Мико́лу (с.Жовтень, Ширяївський р-н).*

БАБИН: **ба́бині зу́би** *мн.* Якірці (м.Біляївка, Біляївський р-н); **ба́бині во́ші, -их -ей, мн.** Цупкі, дрібенькі

реп'яшки. В'ід ба́биних воше́й не мо́жна в'ід'ібра́тис' (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

БА́БКА¹, -и ж. кул. Їжа, виготовлена з відвареної локшини і яєць. Ба́бку ро́бл'а́т' та́к: одва́руйу́т' ла́пиу / бі́у́т' в не́йі йа́йц'а і за́піка́йу́т'(с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БА́БКА², -и ж. Металевий прилад для клепання коси. Ба́бка — це та́ка то́вста зал'із'а́чка / на йа́ку кла́ду́т' ко́су і кли́па́йу́т' (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); У ко́сови́ц'у ба́бку в по́ле бе́ре́м (с.Концеба, Савранський р-н).

БА́БКА³, -и ж. бот. Степова рослина, подорожник ланцетний (лат. plantago lanceolata). Ба́бка ма́є ши́ро́ке лі́сц'а / кла́ду́т' йо́го до ра́н (с.Василівка, Миколаївський р-н); Прикла́ла ба́бку до ра́ни/ полегша́ло зра́зу (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БА́БКИ мн. іхт. 1. Бички (риба) (с.Черкеси, Б-Дністровський р-н); 2. див. **БА́БКА³** (с.Черкеси, Б-Дністровський р-н); 3. **-ів** Різновид грибів, маслоки. Йа́к при́йде́ д'ід з по́л'а/ бу́де ба́бки йі́сти (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БА́БЛЯТИСЯ екс. Ковирятися, перебирати, коверзувати. Шо́ ти та́м та́к до́вго ба́бл'а́їс'а ко́ло то́го ву́ха (м.Татарбунари; с.Кохівка, Ананьївський р-н).

БА́БНИК, -а ч. Стільчик, на якому укріплена бабка для клепання коси (с.Саф'яни, Ізмаїльський р-н).

БА́БОЙ, -я ч. молд. Дерев'яний виступ у човні. Ка́жна риба́л'с'ка ло́тка ма́є чоти́р'і ба́бо́йі / два в пе́редній і два в за́дній ча́сті; У ча́с ло́ву до ба́бо́йі́в прив'я́зують сі́ті (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н). На сто́йа́нках за ба́бо́йі́ при-в'я́зую́т' ше́йму бу́рки, шо́б ло́тку не одне́сла во́да (м.Вилкове, Кілійський р-н) ▽ **чордако́вий ба́бо́й** Дерев'яний виступ у передній частині човна; **кор-**

мовий ба́бо́й Дерев'яний виступ у кормовій частині човна (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БА́БУВА́ТИ, -ую, -уєш Бути повивальною бабкою. Зна́йу / зна́йу / йа ба́бува́ла то́д'і в н'о́йі (с.Лізинка, Іванівський р-н).

БА́ГÁ, -у́ ж. рум. Виноградник На́ша ба́га́ цей го́д да́ла ве́лікий урожа́й виногра́ду (м.Татарбунари; с.Матроска, Ізмаїльський р-н; с.Десантне, Кілійський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

БА́ГАТЮ́РА згруб. Дуже багатий чоловік. Та́кий жа́дний ото́й бага́т'у́ра / за́жир'а́є / на́ч'е спра́вд'і у йо́го недо-ста́ток (м.Татарбунари; с.Калинівка, Кодимський р-н).

БА́ГИ заст. див. **БА́ГÁ** П'и́лі ба́ги са́па́т' (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БА́ГО́Р, -гра́ ч. техн. Прилад, яким витягують велику рибу із снасті. Ба́гор та́кий з дво́ма кру́чками / дл'інним дер-жа́ком // Ни́м ви́ліку ри́бу бе́ру́т' с сна́ст'і (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); Ми бе́з ба́гра́ вз'а́ли б'і́лугу (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БА́ДЕ́ГА, -и ж. Місце, в якому продають вино. Та ба́де́га за́бра́ла бага́то гро́ший (с.Лізинка, Іванівський р-н).

БА́ДІ́КА, -и ч. молд. Старший брат. Ти ме́н'ша і тре́ба вс'ігда́ слуха́т' ба́д'і́ку / бо в'ін ста́рший (м.Татарбунари; с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

БА́ДЯ, -і ч. молд. 1. Чоловік старшої сестри, старший брат. Ска́жи ба́д'і́ / най при́йдут до на́с за́втра в го́сц'і (с.Олексіївка, Кодимський р-н); 2. Найстарший брат. Пе́рвим же́ни́ц'а ба́д'а́ / а по́сл'а ус'і оста́л'н'і́ (м.Татарбунари; с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Шершенці, Кодимський р-н; с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

БА́ДЯ, -і ж. Велике дерев'яне відро біля криниці з журавлем, цебро. (с.Коси, Котовський р-н). Ба́д'о́йу ди́ривл'ану́йу і жу́равл'ом т'а́гнут во́ду. До жу́равл'а і до ба́д'і́ прикр'і́плені ла́нцух (с.Долинське, Ананьївський р-н; с.Лізинка Іванівський р-н; с.Олексіївка,

Кодимський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Кóло кирніц'і з журавл'ом висіт' бад'а / це виліке в'ідро диривіане* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Уже прич'ініли до журавл'а нову бад'у* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Бад'ойу кón'і напувайт* (с.Концеба, Савранський р-н).

БАЗІН ч. Водосховище, викопана і зацементована яма, в якій зберігається дощова вода чи завозиться вода з річки, колодязя, щоб не носити воду щодня (с.Трудове, Кілійський р-н) *пор.*

БАСЕВНЯ.

БАЗЬ-БАЗЬ-БАЗЬ! Вигук, яким підкликають овець, ягнят (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Іллінка, Біляївський р-н; с.Орджонікідзе, Ширяївський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Коси, Котовський р-н).

БАЗЯ, -і ж. *дит., пест.* Вівця. *Дитіна просит' / щоб їа купіла йому бáz'у/ буде пасти* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАЙБАРЗІ присл. Байдуже, однаково, все одно (с.Ухожани, Балтський р-н).

БАЙДА, -и ж. Великий шматок хліба, скибка. *Нашо вз'ав такú байду хл'іба / ше рúку влáмиш* (с.Обжили, Балтський р-н)

БАЙДИГА, -и ж. *зневажл. збільш.* до **БАЙДА.** *Дáла байдíгу хл'іба / то нехáй їіс'т'* (с.Обжили, Балтський р-н).

БАЙЛИК *тюрк. заст.* Безоплатна примусова робота, на яку виганяли селян румунські бояри на терені Буджака. *Оцé ше оцéй байлік отбúт' / та туд'і спокóйн'іша бúду трóхи* (м.Татарбунари; с.Саф'яни, Ізмаїльський р-н; с.Десантне, Кілійський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Румíни виган'áли на байлік ж'інóк і д'івчáт* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БАЙЛÓВКА, -и ж. Металева дишло з 5-6 металевих ланок, скріплених між собою. *Байлóвкоюу зч'іплойували плуг і йармó* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

БАКАЙ Вибоїна з водою (частіше на дорозі) (с.Концеба, Савранський р-н).

БА́КИ: *забивать баки* *мн.* Збивати з пантелику. *Не забивáй йуму́ ба́ки* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н; с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАКРА́Ч *тюрк.* Відро (с.Десантне, Кілійський р-н).

БАКША́, -і ж. Поле, на якому садять кавуни, дині, баштан. *На нáш'ій бакш'і сáм'і луч'ч'і гарбузі і дін'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАЛАБА́Н, -а ч. *бот.* Багаторічна трав'яниста рослина родини ломикаменевих, яку використовують у народній медицині для змазування кровоточивих ясен, бадан. *Накопáла кор'ін':а балаба́ну/ буду настóйкоюу протира́ти йасна/ бо кровото́чат'* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАЛАБЕ́НЯ, -і ж. 1. *див.* **БЕЛИБЕ́НЬ** *В нас на гор'і х'іба горóд / балабén'a / нічо́го ни ростé* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н); 2. *див.* **БЕЛЕБЕ́НЬ 2.**

БАЛАБО́Н, -а ч. *бот.* Земляний горіх (с.Козацьке, Балтський р-н; с.Станіславівка, Котовський р-н).

БАЛА́БУХИ, -ів *мн.* Галушки з часником. *Найілас'а бала́бухів, аж у рóт'і паши́т'* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАЛА́БУХ, -а ч. Збита ногами глиняна маса (с.Піріжна, Кодимський р-н) *пор.* **БАЛА́БУШКА 2.**

БАЛА́БУШКА, -и ж. *кул.* 1. Кукурудзяний пряничок, коржик. Такі прянички, балабушки дівчата пекли на Андрія. Кожна дівчина свою балабушку якось помічала і разом з іншими кидала собакам. Чию балабушку першою собака схопить, та дівчина першою заміж вийде (с.Євтодія, Балтський р-н); 2. Гуля будь-якої пластичної маси. *На к'іне́ц'и мага́лки нал'іпл'у́ют бала́бушку болóта і по́т'ім далéко йогó шпу́рл'áу́т* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор.* **БАЛА́БУХ, див. також БАЛА́БУШОК.**

БАЛА́БУШОК, -шка ч. *див.* **БАЛА́БУШКА** *Ротáми во́ду носіли на бала́бушки* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

БАЛАГÁН, -а ч. Літнє приміщення для переробки риби та зберігання рибаль-

ського приладдя. *Балагáн стрóйат' з дэрева / помешчén'йе такé / де рíбу сол'ат'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

БАЛАГУРА, -и ж. див. **БЕСТА́РНИК** *Нашо тобі м'ішки / у балагуру виситиш кукурузу і привезеш* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БАЛА́ДА, -и ж. 1. Біла масть коней; 2. знев. Про людину (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БАЛА́КЕР екс. Балакуча людина, що вміє цікаво розповідати (сmt.Любашівка, Любашівський р-н).

БАЛАМУТ, -а ч. *іхт.* Скумбрія (м.Вилкове, Кілійський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; с.Роксолани, Овідіопольський р-н).

БАЛАМУТА, -и ж. Круглі груші жовто-зеленого кольору. *Уже пристігли баламути* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАЛÁN, -а ч. 1. Білий, біловолосий хлопець. *Недáром на н'óго кáжут' балán / вс'а головá біла / і дáже брóви* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); 2. Загальна назва білого коня, собаки. *Йакий балán / аж у óч'і р'іже / колі дівис'а* (м.Татарбунари; с.Кохівка, Ананьївський р-н).

БАЛÁНДА, -и ж. знев. Несмачно зварена рідка страва (с.Василівка, Миколаївський р-н) *пор.* **БАЛАНДА́.**

БАЛАНДА́, -и ж. знев. Їжа, яку приготують з картоплі і борошна. *Зваріла баланду́ на об'ід* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор.* **БАЛÁНДА.**

БАЛÁЯ 1. Біла масть корови *Балáйя на́ша / у ч'ір'ід'і / найб'іл'ішча із ус'іх балáй* (м.Татарбунари); 2. *перен.* (про дівчину) біловолоса. *Така́ балáйя мо́йá дівчина / на́ч'é смита́но́у облі́та головá* (м.Татарбунари).

БАЛБÉРА, -и Поплавок з кори дуба, що прикріплюють до рибальських сіток. *Подай /Іва́не/ балберу* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БАЛГÁN, -а, ч. Сховище для зерна. *Тре́ба схова́ти зерно́ під балгáн / бо ско́ро*

ніде́ дошч (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

БАЛГÁN, -а ч. Хата, змащена зверху глиною. *Балгани / так'і хати поклада́н'і / йак хата / але глино́у зверху змаст'ано* (с.Коси, Котовський р-н).

БАЛГАЙУВАТИЙ, -а, -е Ледачий. *Такий балгайува́тий / шо скр'із' виган'áйут' / куді́ не посту́пе рабо́тат'* (м.Татарбунари).

БАЛДИКАТИ, -аю, -аїш знев. Базікати. *Хва́те туб'і балдикати / бо у́же головá болит'* (м.Татарбунари).

БАЛÉНДАТИСЬ, -юся екс. Повільно йти. *Чо́го ти балéндайіс'а зза́ду?* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор.* **ВАЛÁНДАТИСЬ.**

БАЛЗÁНКА, -и ж. польськ. Бляшанка з вузькою шийкою для гасу. *Йа купі́ла но́ву балза́нку д'л'а кара́с'іну* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н) *пор.* **БАЛЬЗÁНКА.**

БА́ЛІЯ, -ї ж. Посуд, в якому перуть білизну. *Білизну перут' в пра́чні / у бал'і́й ал'і корит'і* (с.Олексіївка, Кодимський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

БАЛИК, -а ч. кул. Солоня пров'ялена „червона” риба. *Балик робл'ат' с красн'ака / крас'ак сол'ат' і вйал'ат' на сонц'і* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БА́ЛІК ч. Коров'ячий чи кінський кізяк. *Місі́ла глі́ну з ба́л'іком* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н ; с.Чорна, Красноокнянський р-н).

БАЛУХА́НЬ, -я згруб. Чоловік з великими очима. *Старі́й балуха́н' нічо́го не ба́чит'* (с.Концеба, Савранський р-н).

БАЛЬЗÁНКА, -и ж. польськ. Посуд для олії. *Ві́з'мі бал'за́нку та купі́ ол'і́й* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *пор.* **БАЛЗÁНКА.**

БАЛЮ́РА, -и ж. Вибоїна на дорозі. *Така́ бал'у́ра на доро́з'і / шо не мо́жна пере́ступі́т'* (м.Татарбунари).

БАЛЯСИ́НА, -и ж. Шматок залізної рейки, яку використовують замість кувадла, найчастіше для клепання сап. *Поклади́ цей дро́т на бал'асину́ і роскли́пай к'іне́ц'* (с.Любопіль, Комін-

тернівський р-н); *Сапу́ кладу́т' на бал'асину і бйут' молотко́м / вона́ туд'і розкле́пуйи́ц'а* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *Ві́з'му́ бал'асину та набйу сапу́ / бо спада́йе із держака́* (м.Татарбунари).

БАМБА́К ч. *молд.* 1. Бавовняні нитки. *Бамба́к купл'али на базар'і* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н); 2. Нитки, з яких плетуть рибальські сіті (говірки Нижнього Подністров'я; с.Лиман, Татарбунарський р-н) *див. також БОМБА́К.*

БАМБАКО́ВІЙ, -а, е Витканий з бавовняних ниток. *Тка́ли бамбако́в'і рушники́ / скатерки́* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Натка́ла бага́то бамбако́в'іх рушник'ів / йак бу́ду отдава́т' за́м'іж дочку́ / бу́ду роді́ну переви́азуват'* (м.Татарбунари).

БАМБУ́ЛА, -и ч. *знев.* Неповороткий, ледачий кінь; іноді так називають і неповоротку, вайлакувату, ледачу людину. *Та поверта́йс'а шви́ч'е / на́ч'е бамбу́ла поверта́йіс'а / зато́ тебе́ бамбу́лоу й назива́йут'* (м.Татарбунари; с.Лаптево, Фрунзівський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) * *перен.* Про вайлувату, гладку людину. *Уже́ на бамбу́лу похо́жий* (с.Концеба, Савранський р-н).

БАМБУ́РИТИ, -ю, -иш *екс.* Бити когонебудь. *Бамбу́рив свуй́у жі́нку* (с.Концеба, Савранський р-н).

БАНЯ́К, -а ч. 1. Казан, в якому варять їжу. *Кажу́т' бан'ак ви́ликий / а бан'ачок ма́лен'кий / кот'ол бо́л'шой* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); 2. Велика глиняна посуда з широким отвором, у якій тримають воду *Бан'ак розби́вс'а і вода́ ви́л'алас'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАНЯ́ЧОК, -чка ч. *здрібн. до БАНЯ́К.*

БАНДІ́КАТИ, -аю, -аєш *фам.* Балакати, говорити (с.Долинське, Ананьївський р-н).

БАНДО́С, -а ч. *нім.* Колун, яким колють дрова. *Тре́ба ви́готовит' но́вий бандо́с / бо тре́ба нако́лот' дро́в / хо́лод на-ступа́йе* (м.Татарбунари; с.Яськи, Біляївський р-н).

БА́НИТИ, -ю, -иш 1. Перемивати рибу чи сітку у воді після рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. Тріпотіти (про парус) на вітрі (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БА́НКА, -и ж. Дошка між бортами човна, на якій сидять гребці (с.Миколаївка, м.Овідіополь, Овідіопольський р-н).

БАНКРА́Т *техн.* Домкрат. *Стéл'а опу́стїлас'а / тре́ба п'і́ті / найті́ банкра́т та прип'ідн'а́т'* (м.Татарбунари) *див. також БАНЬКРА́Т.*

БА́НЬКА, -и ж. Череп'яна посудина з вузьким горлом, з вушком, яку використовують переважно для води. *Йа ра́н'ше вс'ігда́ держа́ла ол'ї́у у ба́н'ках з ру́чками* (м.Татарбунари; с.Пиріжна, Кодимський р-н).

БАНЬКРА́Т ч. *див. БАНКРА́Т* (с.Лаптево, Фрунзівський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БА́НЬКАТИЙ: Баньката груша – сорт груш, що мають форму баньки, на смак дуже солодкі, а на вид жовті. *Бан'ка́т'і гру́ш'і до́бр'і* (с.Обжили, Балтський р-н).

БА́НТИНА, -и ж. Дерев'яна рейка, що з'єднує крокви. *Банті́на кото́ра звйа́зу́е кро́кви* (с.Коси, Котовський р-н).

БА́ПЧИТИСЯ, -уся, -чися Морщитися (про частини тіла, що довго перебували у воді), м'якнути. *Поча́ли ба́пчитис'а ру́ки / бо ду́же до́вго сти́рала́* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАРА́-БАРА́! *див.* Вигук, яким підкликають овець (с.Жеребкове, Ананьївський р-н) *див. також БЗЮ-БЗЮ! БРИ́ЦА-БРИ́ЦА! БРИ́ЦА-БРИ́ЦА! БРИ́ЦЬ-БРИ́ЦЬ-БРИ́ЦЬ! БРІ-БРІ! БР́ЦА-БР́ЦА-БР́ЦА! КУ́ТЮ-КУ́ТЮ! НАБИ́Р-НАБИ́Р! ПШЕ́Л-ПШЕ́Л!*

БАРАБА́Н, -а ч. 1. *техн.* Дерев'яний циліндр з віссю для намотування линви або ланцюга. *Йак наби́ра́йеш води́ / то тре́ба при́тримува́ти бараба́н руко́у / шоб не ду́же розкру́чува́с'а* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; м.Татарбунари) *пор. БАРА́Н*; 2. Яма льоху. *На дво́р'і*

звод бараба́на засипа́йец'а гли́ноіу (с.Білка, Іванівський р-н).

БАРАМБО́ЛЯ, -і ж. бот. Їстівні плоди, що ростуть в землі; подібні до картоплі, але набагато більші за розміром; топінамбур. *Барамбо́л'і копа́ймо в змл'і а пото́м міймо́ і ймо́* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

БАРА́Н, -а́ ч. техн. 1. Дерев'яний циліндр біля криниці, на який намотується ланцюг. *У нас кирни́ц'а з бараном коло трахторно́ї бригади* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Долинське, Ананьївський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н); *Бага́то ле́кше т'агну́ти во́ду барано́м / н'іж канато́м* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор.* **БАРАБА́Н**; 2. Коловорот, за допомогою якого вибирають ґрунт при копанні криниці. *Йа́ ча́сто ра́н'ше копа́в л'у́д'ам кирни́ц'і / зе́мл'у вит'а́гували при по́моч'і барана́* (м.Татарбунари); 3. Невелике колесо на човні, що виконує роль лебідки, якою підтягують невід за **кодо́ли** під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БАРАНЕ́ЦЬ, -а ч. бот. Рослина з колючками, що стелється по землі, баранці (лат. *Fribulus*). *Баране́ц' – така кол'у́чка з го́стрими кре́пкими голками* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) *див. також ГАРБУЗИКИ, ЯКОРЦІ.*

БАРА́НЧИКИ, -ів мн. див. БАРАНЕ́ЦЬ *Зал'із в бара́нчики тай поколо́в но́ги* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

БАРА́НЧИН Складова частина воза. *Чотири бара́нчина* (с.Долинське, Ананьївський р-н).

БАРА́НЬЧИК¹, -а, ч. 1. Ключка, зроблена з товстелезного дроту, біля ланцюга; за допомогою неї прикріплюють цеберко чи прив'язують тварин. *Зачепі́ бара́нчиком два ра́зи ципо́к / шоп в'ідро́ не впусти́ли* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Гайка на осі гарби, яка притримує налюшник. *Баранчик – така чотирохгранна гайка з закрученим фостиком*; 3. Перекручений дріт кільцем, у якого стирчать кінці. *Ота́к пере́кру́чений кусо́к про́волки з*

вуса́ками / то́же назива́йц'а бара́н'чиком (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БАРА́НЬЧИК², -а ч. Рибалка, вільний від роботи, коли бригада рибалок переїжджає на інше місце ловити рибу (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

БАРБЕ́РА, -и див. БАЛБЕ́РА.

БАРБУЛЯ́НКА, -и ж. кул. (від молд. барабулэ «картопля») Спиртний напій, що виготовляють переважно з буряка, картоплі примітивним способом. *Нализавс'а барбул'а́нки аж у голо́в'і шумі́т'* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАРДА́, -у́ ж. тесл. Сокира з широкою борідкою для обтісування дерева. *Барда́ дл'а то́го / шоб теса́ти де́рево* (с.Долинське, Ананьївський р-н; с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Барда́ сушчеству́вала дл'а теса́нн'а* (с.Концеба, Савранський р-н).

БАРДА́КА, -и ж. Сорт сливи, що має синій колір із червонуватим відтінком. *В це́му году́ барда́ка ни так зароди́ла йак в про́шлому* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

БАРДА́Ш, -а тесл. ч. Залізна теслярська сокира для знімання кори з дерева. *Максі́м ГуЩ пору́бав бардашо́м ус'у оде́жу до́ма* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); *Купі́в соб'і барда́ш/ шоб ко́ру здера́ти* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАРДИ́ГА, -и ж. Велика скибка хліба. *Ти мо́жеш це́ју барди́гоју хл'іба чоло́в'іка вбі́ти* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *див. також ПАРДИ́ГА, ПАРТИ́ГА, ПАТРИ́К, ПАТРИ́КА.*

БАРЕ́ЖИК ч. болг. Вовняна хустка (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н).

БАРИ́ЛО, -а с. перен. жарт. Повна, кругленька людина, черевань, пузань. *Барі́ло с'ів пе́ред ме́не/ йа н'ічо́го не м'іг побачи́ти* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАРИ́ЛЬЦЕ с. Невелика кругла бочечка. *Нау'іди́-бо / ж'інко / вина́ з барі́л'ц'а / най госте́й поча́стуйу* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

БА́РКА, -и ж. Човен будь-якого розміру (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БАРМАКИ *мн. тюрк.* 1. Залізні вила на 6-8 ріжків, з гульками, призначені для накидання буряків, картоплі. *Бері бармакі / бо т'ажко рука́ми буракі накида́ти* (с.Обжили, Балтський р-н) *див. також БАШТАРМА́К, БАШТАРМАКИ*; 2. Дерев'яні вила на п'ять ріжків (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н) *див. також ПАШТАРМА́КИ, ФУРКА 2, ШАРМАКИ, пор. ГА́БЛІ, ГАРМАКИ, КАРПАЛИ, КАРПОЛО́Ї, ТРОЯНИ, ШЕСТИРІ́К.*

БАСЕ́ВНЯ, -і ж. Басейн у вигляді колодязя з водою (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н) *пор. БАЗІ́Н.*

БА́СКА, -и ж. 1. *заст.* Кофточка, пошита до стану, але внизу широка. *Ба́скоїу назива́ли ко́фточку / по́шиту в та́л'ї́у / а вни́зу ши́рока* (с.Яськи, Біляївський р-н; с.Березівка, Балтський р-н; с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Над'іва́ли ширсц'ан'і ба́ски / це так'і ко́фти с скла́дочками* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); 2. Горішня частина жіночої сукні. *Їа поші́ла суб'ї пла́т'а с ба́скуїу* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); 3. Головний убір для жінок; шапочка, берет. *Ба́ски носі́ли інтел'ігентн'і ж'інки* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Їак хо́лодно / а вона́ над'їла ба́ску / а ву́ха аш посин'їли* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *До пал'та́ п'їдбира́їут' ба́ску п'їд цв'є́т / ба́ску но́с'ат' кукóни* (м.Татарбунари).

БАСТО́Н, -а ч. Палиця. *Хт'ів вку́сити / а їа її́го басто́ном* (с.Обжили, Балтський р-н).

БАТ Батіг (с.Байбузівка, Савранський р-н).

БАТА́ТИ, -а́ю, -а́еш *див. БАТУВА́ТИ* *От одбатáв хл'ї́ба / и́чо мо́жна ру́ку влома́ти* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

БАТЕ́ЛЬНЯ ж. *див. БИТЕ́ЛЬНЯ* *На бател'ні бї́ут конопл'ї / на терниц'ї витира́їут / а на и́чотку з довгими зу-*

бами дерга́їут (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Олексіївка, Кодимський р-н; с.Немирівка, Балтський р-н); *По-можі́ перене́сти бател'н'у* (с.Концеба, Савранський р-н).

БАТІ́Г, -тога́ 1. Погонич для коней; 1. Стебла кавунів, огірків, динь, які тягнуться по землі. *Ввди́н'а вже в батогі́ т'агнец'а*; (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); **пéтрів баті́г** Цикорій. (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

БАТІ́ЖО́К, -жкá ч. 1. Частина моталки. *Баті́жо́к на мотáл'ц'ї трéба пере-круті́ти / бо не бу́де мотáти* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н); 2. Деталь українського ткацького станка у вигляді планки, що утримує **осно-ву**. *Биз бат'ї́жкá ни прикрéпиш осно́ву до наво́їа* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

БА́ТКА, -и ж. Кольорові смужки на домотканих виробах: килимах, пілці, рядні. *Їак ро́бе радно́ / то бере́ ба́тку червоного і ба́тку зеле́ного* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БАТЛАВК *ч. тюрк. бот.* Плавневий лопух, осока (с.Яськи, Біляївський р-н) *див. також БАТЛАУК.*

БАТЛАУК *див. БАТЛАВК* *З батлау́ка ро́бл'ат' п'їдпу́ки / їак'ї намо́туїут' на спóди не́вода / коли́ рибáл'ат' з'їмо́їу* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БАТО́ГИ, -ів *мн. бот.* Вусики стебел огірків, кавунів, динь тощо, огудиння. *Дивис' / їак огиркі́ розпусти́ли свої́ батогі́* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *див. також ВУДЕНЯ, ВУДИ́НЯ.*

БАТУВА́ТИ, -ю, -їш Різати великими шматками. *Ого побатува́в хл'ї́н* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

БАХИ́ЛИ, -ів *тюрк., мн.* 1. Шкіряні чоботи разом зі шкіряними штанами на підтяжках, що не пропускають воду. *Бахили // це так'ї чоботи із штанами / шоб рибалка міг в воду зал'їсти* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. Шкіряні штани (с.Роксолани, с.Миколаївка,

Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

БАХУРНЯ, -і ж. збірн. жарт. Дітвора. *Настала весна / майє шо ган'ат' бахурн'а по толоц'і / у гілки гул'ат' та у цурки* (м.Татарбунари).

БАЦУЛА, -и ж. жарг. Блатна назва грошей (Біляївський р-н).

БАШЛИК, -а ч. Спеціальна відлога, яку одягають рибалки під час вітру. *Башилик т'оплий / із сукна / с инурками / його од'івали на голову / солдати колис' носили* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

БАШТАРМАК, -а ч. див. **БАРМАКИ** (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Жовтояри, Татарбунарський р-н; с.Сергіївка, Саратський р-н).

БАШТАРМАКИ мн. 1. див. **БАРМАКИ** *Баштармаками складали солóму й полóву* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Виля для підкидання полові. *В'із'мі баштармакі і п'іткін' полóву* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БДЖІЛЬНИК, -а ч. Вулик. *У нас називають і нас'ійка / і бЖ'іл'ник* (с.Коси, Котовський р-н) див. також **ВУЛЬ**, **ЛИЖАК**, **ПАСІЙКА**, **ШТУБЕЙ**, пор. **ДÓЛБАНКИ**.

БДЖОЛИЦЯ, -і ж. бот. Кропива (с.Райлянка, Саратський р-н).

БЕБЕШКА, -и ж. Жіноча кофта із зборками зверху (с.Василівка, Біляївський р-н).

БЕБОЧКИ мн. фольк. Діти. *Гай бéбочки / гай спáтки* (Колискова пісня) (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

БЕВКА, -и ж. кул. Рідка страва, яка готується з води і невеликої кількості засипки з кукурудзяного борошна (с.Семєнівка, Кодимський р-н; с.Дубиново, Савранський р-н).

БЕГЕРА, -и ж. Кийок, бучок, палиця (с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

БЕЙДА, -и ч. і ж. знев. Людина, що тиняється без діла. *Чогó ти / бейдо / бей-*

дайеш'а / а ни рабóтайеш (с.Лізинка, Іванівський р-н).

БЕЙДАТИСЯ, -юся, -єсся знев. Тинятись без діла, без роботи (с.Лізинка, Іванівський р-н).

БЕЗ, -у ч. бот. Бузок. *Коло хáти зацвів без* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БЕЗНО, -а с. Дуже глибоке місце, прірва. *Т'ікай от круч'і / а то полетиш в оте безно* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БЕЗДНО присл. Дуже глибоко. *Так у т'і круч'і так бéдно / шчо корóва вс'а упáла і вбілас'* (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

БЕЗОВИЙ: **безовий шаль (платок)** Велика вовняна хустка з торочками, переважно квітчаста. *На голові носит безовий шал' здоровий / шчо аж фринч по зимл'і волочац'а* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

БЕКАНЯ, -я с. Дія за знач. **БЕКАТЬ** *Колі йшов кирд овéц' на водопóй / то йїх бéкан'а було чут' здалиká* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БЕКАТЬ, -аю, -іш Про звуки, які видають вівці (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) див. також **БЕРАТИ**.

БЕЛЕБЕЇНЬ, -еня ч. 1.Шпиль; 2. Місце без затишку і рослинності. *Н'ічóго там на тóму белебéн'і не ростé і не затрїмайец'а* (с.Лізинка, Іванівський р-н) див. також **БАЛАБЕЇНЯ**.

БЕЛИБЕЇНЬ ч. Незарослий, голий горбок, пустка (с.Лаптево, Фрунзівський р-н) пор. **БЕЛЕБЕЇНЬ 2**, див. також **БАЛАБЕЇНЯ**.

БЕЇНЧИК, -а ч. Глечик з великим вушком угорі (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

БЕЇНКАРТ, -а ч. і ж. знев. Байстрюк. *Вже майє однóго бéн'карта тай шчé шукáйє* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

БЕРАТИ, -ю, -єш див. **БЕКАТЬ** *Тол'ко открів кошáру / а вівц'і йак забéрайт* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

БЕРБАТИ, -аю, -іш Перебирати, вибирати краще. *Ни бéрбайс'а в боршч'і / а*

йіжэ п'ідра́д / бо мн'аса ни дам
(с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

БЕ́РДО, -а с. Частина ткацького станка.
Приби́ла бе́рдом і зно́в ста́ла на
підн'іжок (с.Лиман, Татарбунарський
р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н;
с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський
р-н) *див. також* **БО́РДО**.

БЕРЕЖА́НИ *мн.* Жителі, які живуть по
узбережжю річки (м.Біляївка, Біляївсь-
кий р-н).

БЕРЕЖИК, -а *болг.* Шерстяна хустка.
Старе́н'к'і ж'інкі л'убл'ат' носі́т'
бережики // вони́ тепле́н'к'і / гарне́н'к'і
/ кре́пке́н'к'і (м.Татарбунари).

БЕРЕЖНИК, -а ч. Лісник (с.Будеї, Ко-
димський р-н).

БЕРЕ́КА, -и ж. *бот.* Дерево, листя якого
подібне до клену. *У на́шому л'іс'і*
бере́ки ду́же ма́ло (с.Лісничівка, Балт-
ський р-н).

БЕРЕСКЛЕТ ч. *бот.* Бруслина. (с.Лісни-
чівка, Балтський р-н) *див. також*
ПРОСКУРИНА.

БЕРЕСТЮК, -а ч. *бот.* Берест. *От*
хлопчі́с'ко / віл'із на сам'іс'ін'ку
маку́шку берест'у́ка (с.Лісничівка, Балт-
ський р-н).

БЕРЕСТЮЧКИ, -ів *мн.* Молоденький
лісок, в якому переважає берест. *Пі́сли*
това́р у берест'учка́х (с.Лісничівка,
Балтський р-н).

БЕРІ́ЗКА, -и ж. Сорт винограду. *У*
бер'ізки грóни н'іби нато́пан'і
(с.Жовтень, Ширяївський р-н).

БЕСА́ГИ *мн.* Торбина на дві сторони, са-
кви. *Скла́дали поку́пку в беса́ги*
(с.Долинське, Ананьївський р-н;
с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *див.*
також **БИСА́ГИ**.

БЕСАРАБ'Я́Н ч. Вітер, що дме з Бесара-
бії (с.Маяки, Біляївський р-н).

БЕСЕ́ГА, -и ж. Велика кишень (с.Коза-
цьке, Балтський р-н).

БЕСТА́РКА, -и ж. Ящик-ноші, якими пе-
реносять зерно (с.Кохівка, Ананьївсь-
кий р-н).

БЕСТА́РНИК, -а ч. Віз, яким возять зер-
но без тари, насипом, безтарка
(с.Бакша, Савранський р-н) *див. також*

**БАЛАГУРА, БИСТА́РКА, КА-
ЛАМА́ШКА**.

БЕ́ТЯГ, -у ч. Сміття, послід (с.Бакша, Са-
вранський р-н; с.Ухожани, Балтський
р-н; с.Станіславівка, Котовський р-н;
с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БЕЦ, -а ч. *див.* **БУЦ** 2. *Уз'а́ла то́го бе́ца*
на ру́ки та аж живі́т заболі́в
(с.Обжили, Балтський р-н).

БЕ́ЦИКИ *мн.* Камінчики, якими грають в
кремушки. *Д'іти ко́ло р'ічки назби́рали*
гладéн'ких бе́цик'ів / шоп грати в
кремушки (с.Гетьманівка, Савранський
р-н; с.Станіславівка, Котовський р-н;
с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

БЕ́ДКА, -и ж. Візок на двох колесах, в
який запрягають одного коня. *Брига́д'ір*
запр'і́г кон'а́ в бе́дку і пої́хав на поле
(с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

БЕ́РБЕ́К, -а ч. *молд.* Баран, не зданий па-
руватися. *По́мн'у / йак бе́рб'е́к ко́ло*
бурде́йки побі́в ма́лого Андрі́йа (с.Нова
Царичанка, Б-Дністровський р-н) *пор.*
БАБА́НА.

БЗЮ-БЗЮ! *див.* **БАРА́-БАРА́!** (с.Арти-
рівка, Красноокнянський р-н).

БИЗРО́ШКА, -и ж. Безрога тварина.
Бизро́шки хара́шó бй'у́ц'а го́ловами
(с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-
н) *див. також* **ШУТИ́Й**.

БИЛИЗНЯ, -і ж. Хижа промислова пріс-
новодна риба, що має білуватий колір
(м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. та-*
кож **БИЛИЗНЯ**.

БИЛИЗНЯ́К, -а ч. *див.* **БИЛИЗНЯ**
(м.Вилкове, Кілійський р-н).

БИЛЬЦЕ, -я с. 1. Зубець борони, граблів
Боронува́ли ра́н'ше л'у́ди ди́рив'я́ними
бо́ронами на ч'іті́р'і бі́л'ц'і (с.Нова
Царичанка, Б-Дністровський р-н);
2. Примітивне знаряддя для борону-
вання у вигляді планки, в якій закріп-
лені зубці. *Зара́з зал'і́зні боро́ни / а ра́н*
че бу́ли оц'і́ ди́ривл'ан'і з бил'ц'ами
(с.Олексіївка, Кодимський р-н).

БИМЦНУТИ, -у, -еш *екс.* Раптово впас-
ти. *Мико́ла сиді́в на прі́пічку́ та йак*
бі́мцне на зе́мл'у (с.Дружелюбівка,
Ананьївський р-н).

БИНДА, -н ж. 1. Стрічка. *Це молода вби-
рає бинди на вес'іл'я* (с.Олексіївка,
Кодимський р-н); *Заплéла в кóси гáрну
бінду* (с.Обжили, Балтський р-н); 2. Вузька смужка землі, нивка. *Всі по-
орали / лиш мойá бінда ше не óрана*
(с.Обжили, Балтський р-н); *Це такá
вуз'кá смýга земл'і бінда* (с.Концеба,
Савранський р-н); 3. Смуга поля, яку
ще не розорали; 4. Вузька смуга куку-
рудзи, буряків, помідор, огірків, гороху
серед іншої городини. *На горóді
посі́яли бінду фасóлі* (с.Гетьманівка,
Савранський р-н).

БИНДІР, -а ч. Різновид воза для переве-
зання дров. *Дрóва ми перевóзимо
бинд'іром* (с.Коси, Котовський р-н).

БИНДЮГ, -а́ ч. Віз без ящика, на якому
перевозять бочки з пальним, водою,
довгі дошки тощо. *Вóду возі́ти на
дрáсу сáме крáщи́че бинд'угóм* (с.Друже-
любівка, Ананьївський р-н); *На бинд'уг
мóжна кла́сти три бóчки с карас'іном*
(с.Олексіївка, Кодимський р-н; с.Любо-
піль, Комінтернівський р-н; с.Дивізія,
Татарбунарський р-н; с.Малий Бобрик,
Любашівський р-н) див. також **БИН-
ДЮХ**.

БИНДЮЖНИК, -а ч. Бешкетник. *Х'іба́
то хло́пец' / то ж бинд'у́жник / т'іки
шко́ду ро́бит'* (с.Любопіль, Комінтер-
нівський р-н).

БИНДЮХ див. **БИНДЮГ** (с.Велика
Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БИРЯ-БИРЯ! Вигук, яким зупиняють
овець (с.Кочкувате, Татарбунарський
р-н).

БИРЬ-БИРЬЯ! див. **А-БА́ЗЬ!** *Бі́р' /
бі́р'я / куді́ л'і́зиш / де голо́ва не влáзе
/ вс'і́гда л'і́зе* (м.Татарбунари).

БИР-БИР! див. **БАРА́-БАРА́!**

БИРКА, -н ж. Однорічна вівця, ярка. *Не
бу́ду ма́ти брі́нЦі́ / бо лиші́в лиш дв'і
бі́рки* (с.Обжили, Балтський р-н) * дит.
Вівця. *Аді́ / бі́рка йакá гарне́нка //
бі́рка ме́кає* (м.Татарбунари).

БИРКОЛЬОС, -а ч. Туберкульоз; заразна
хвороба людини і тварин. *В'ін бол'ни́й
на биркол'óс уже́ дру́гий гот*

(с.Лізинка, Іванівський р-н) див. та-
кож **БУРКУЛЬОЗ**.

БИСА́ГИ ім., мн. див. **БЕСА́ГИ** *Ото на-
бире повн'і бисаги фл'ашок з самогон-
ку́ю і йі́де на празник* (с.Олексіївка,
Кодимський р-н); *Цига́ни поч'і́пл'áли
бе"са́ги на плéч'і і п'і́шли просі́т'
(с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський
р-н); Цига́нка скóро забúде / йак биса́ги
носі́т' на плéчáх // совéц'ка влáсц' за-
ста́вила робі́т' / отуч'і́ла просі́т'*
(м.Татарбунари).

БИСПАРДОНІЙ, -а, -е Нетямущий, не-
здара (про людину). *В'ін такі́й бис-
пардо́ний // йа́к вона́ з ні́м же́ве́*
(м.Татарбунари).

БИСТА́РКА, -н ж. див. **БЕСТА́РНИК** *У
нас в про́шлому годú ти́ни́ц'у на авáнс
возі́ли пра́мо в биста́рках* (с.Олексі-
ївка, Кодимський р-н); *Приві́зі
биста́рку глі́ни* (с.Мар'янівка, Ширяїв-
ський р-н).

БИСТРЯ див. **БРОЯКА** (м.Кілія, Кілій-
ський р-н).

БИТЕ́ЛЬНИЦЯ, -і ж. див. **БИТЕ́ЛЬНЯ**
*Таку́ ми битéл'ни́ц'у пок'і́йник зробі́в
удóбну / йак пра́ва рука́* (с.Лізинка, Іва-
нівський р-н)

БИТЕ́ЛЬНЯ, -і ж. техн. Верстат для ті-
пання льону і конопель. *Сначáла
коно́пл'і бі́ют' битéл'н'о́йу / а потóм
ичі́ткойу чéшут'* (с.Нерушай, Татар-
бунарський р-н) див. також **БИТЕ́-
ЛЬНИЦЯ**.

БИТКА, -н ж. Прилад для підбивання ко-
рінців очерету при покритті хати. див.
ПРА́НИК *Дай бі́тку / бо вже́ тре́ба
очерéт прит'áгувати / а йа́ ше не
п'ідбі́в* (с.Обжили, Балтський р-н).

БИЦМА́ТИЙ, -а, -е Дуже гладкий, широ-
колиций і широкоплечий (хлопець, чо-
ловік). *Би́цмата дитина / така товста
/ широколиця* (с.Любопіль, Комінтер-
нівський р-н).

БИЧ, -а ч. Батіг для волів. *Йак ві́з'му бич
/ та буде́те знат' / йак шко́ду робі́т' //*
дам / йак от'ім бика́м да́йут' (м.Татар-
бунари).

БИЧЕ́ШНИК, -а ч. Рибалка, який ловить
бички волоком (с.Миколаївка, Овідіо-

польський р-н) див. також **БИЧІШНИК**.

БИЧИВНИК, -а ч. Приблизно 25-метрова смужка берега, якою тягнуть за кодоли невід, де просушують рибальські снасті (с.Миколаївка, с.Роксолани, Овідіо-польський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

БИЧІШНИК, -а ч. див. **БИЧЕШНИК** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БИЧКАР ч. див. **КОБЛИК** (с.Грабове, Кодимський р-н).

БИЧКУВАТИ, -ую, -уїш 1. Бити палицею. *Йа сказав вакар'у / щоб мєн'ше бичкував скотину* (м.Татарбунари) див. також **БУЧКУВАТИ**; 2. Тягнути волами віз на гору. *Приїдець'а бичкувати* (с.Концеба, Савранський р-н).

БИЧОК, -чка ч. Борт човна (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БИЧОЧОК, -чка ч. Теля-самець до року. *Бичок'ів до ш'істі м'іс'яц'ів кормит' одна тил'ятниця'а / а потім оддайє тил'ятникам* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БИБЕРЕКА, -и ж. Комір з ягнячої смужки. *Ходе / розклала на плечах своїй б'іберєку та фастайць'а / шо крас'іва* (м.Татарбунари).

БІГТИ, -жу, -жиш спец. Швидко пливти на човні за вітром з напнутим парусом (м.Вилкове, Кілійський р-н); **бігти бабочкою** швидко пливти на човні за вітром з вома піднятими парусами.

БІГУН, -а ч. техн. 1. Стержень (завіси), на який навішують ворота, хвіртку, двері. *Треба справит' б'ігун / бо не можна откриват' і закриват' ворота / скрипит' сіл'но* (м.Татарбунари) див. також **БІГУНИ**; техн. 2. Прилад у вигляді довгого держака з розширенням на кінці, яке оббите твердим матеріалом, для забування рибальської снасті (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БІГУНИ мн. див. **БІГУН** 1. *Бігуні – це двєр'і бігають / двєр'і ж на чо́му бігають?* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

БІГУНКА, -и ж. 1. Розлад шлунку, діарея. *Йіак напала бігунка / то два дн'а і штани́ п'іднимав* (с.Лізінка, Іванівсь-

кий р-н); *Гол'їу н'із'а піти / бо б'ігунка нападє* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Свиня віком 6-8 місяців. *Цейі нед'іл'і бігунку купів* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

БІГУС, -у ч. кул. польськ. Назва страви, яку готують з тушкованої капусти і м'яса, бігос. *Ну жєрат капу́сту / потім кидають свин'аче мн'асо і це назива́йц'а бігус / хоро́ша закуска до гор'їлки* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); *На весі́л'а наго́товили б'ігусу* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БІДА, -и ж. Поламаний віз. *Тако́йу бідо́йу сті́дно і йїхати* (с.Дружелюбівка, Ананївський р-н).

БІДАРКА див. **БЄДКА**.

БІДИТИ, -ую, -уєш Бідувати, мучитися. *Ой / ти бу́дєш б'ідіти / бо ти до н'ічо́го ни прида́тний* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

БІЗЬЦЬОМ присл. Бігом (с.Ухожани, Балтський р-н) див. також **БІСЦЬОМ**.

БІЙ ч. Місце, залите водою, здебільшого у плавні, де нереститься риба (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БІЙО (іни.) Кант на жіночому чи дитячому одязі з іншої матерії (с.Градениці, Біляївський р-н; с.Лаптево, Фрунзівський р-н).

БІЛЬБÓКА, -и ж. молд. Глибоке місце в ставку, яке вирила вода. *Ви́сох ставо́к і лиш вода́ оста́лас' у біл'бо́ках* (с.Лісничівка, Балтський р-н) пор. **БУЛЬБÓКА, БУЛЬБÓНА**.

БІЛЬГІЛІН ч. заст. Вид тонкої вовни (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БІЛЬГІЛІНОВИЙ, -а, -е Зроблений з більгїліну. *Молодо́йї пла́т'а над'іва́ли б'іл'г'іл'їнове* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БІЛЬЙО, -я с. рос. Білизна. *Рубл'ом кача́ють' біл'їо* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

БІЛЮГА, -и ж. іхт. Білуга (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БІЛЮЖКА, -и ж. Здрібн. до **БІЛЮГА** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БІЛЮЩА́, -а́ти с. Молоденька маленька білуга (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

БІ́ЛЬЦІ *мн.* Предмет сільськогосподарського реманенту (с.Долинське, Ананьївський р-н).

БІСТА́РКА, -и ж. *див.* **БЕСТАРНИК** *Хл'їб воз'ат б'їста́ркоїу* (с.Коси, Котовський р-н).

БІСЦЬО́М *присл. див.* **БІЗЬЦЬО́М** *Ану б'їцу'ом туді́ й наза́д!* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Т'їл'ки йди б'їцу'ом / бо йа тебе́ буду́ ждат'* (м.Татарбунари).

БЛАДА́РІЯ *інш.* Мережка, що пришивається до косинок, нижніх білих спідниць (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н).

БЛЕ́ЗНО, -а с. *рідко* Прогалина, зроблена при сівбі. *Це́йї го́сен'ї до́бре зас'їйали / жо́дного блезна́ нима́* (с.Малий Бобрин, Любашівський р-н).

БЛАК ч. Суха смола, якою смолять човни влітку (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БЛИЗНО́, -а́ с. Дефект на будь-якій тканині, на виробі з неї або на склі (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н); *Набра́ла мате́р'її / а вона́ з близно́м* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БЛЕ́ЙКА, -и ж. Чутка, поголос, брехня (с.Маяки, с.Яськи, Біляївський р-н).

БЛЕ́ЯТИ, -ю, -їш *знев.* Брехати, розводити теревені. *Фа́те туб'ї бле́ят' / а то́ ужé голо́ва бо́літ'* (м.Татарбунари).

БЛИЗО́ОКИЙ, -а, -е Короткозорий. *Близо́к'ї дале́ко не ба́чат' // близо́кий / йак тх'їр* (м.Татарбунари) *див. також* **БЛИЗЬКОГЛА́ЗИЙ.**

БЛИЗЬКОГЛА́ЗИЙ, -а, -е *див.* **БЛИЗО́ОКИЙ** (с.Долинське, Ананьївський р-н).

БЛИЗНЯТА *мн.* 1. Близнюки. *Вони́ похóжі / на́че близн'а́та*; 2. Два маленькі глиняні горщики, з'єднані між собою, для перенесення обіду в поле орачам, косарям, пастухам, сторожам. *У близн'атах носі́ли на по́ле йїсти* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Будеї, Кодимський р-н; с.Пиріжна, Кодимський р-н).

БЛИЗНЯТКА *мн. здріб.-пест.* до **БЛИЗНЯТА** (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

БЛИЗНЯТО́ЧКА *мн. пест.* до **БЛИЗНЯТА** (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

БЛИКАТИ, -ю, -еш Миготіти, мерехтіти, блимати, тьмяно горіти. *Н'їде́ во́гник не блі́кав / лиш соба́ки га́вкали по сел'ї* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БЛИСКАВКА, -и ж. Блешня, знаряддя ловити рибу взимку у вигляді маленької металевої блискучої рибки, хвіст якої закінчується гачком (м.Овідіополь, с.Роксолани, с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) *див. також* **БЛИСКУН.**

БЛИСКУН ч. *див.* **БЛИСКАВКА** (м.Овідіополь, с.Миколаївка, с.Роксолани, Овідіопольський р-н).

БЛЮЗНИК, -а ч. Богохульник, блюзнір (с.Євтодія, Балтський р-н).

БЛЯТ ч. *техн.* Частина ткацького верстака, яка роз'єднує нитки основи. *Бл'ат'їе віс'їмка / дес'а́тка / двана́ц'атка / трина́ц'атка / завіс'їмо / йака гру́бинóїу нї́тка осно́ви* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Занесу́ шоб бл'ат перебра́в* (с.Концеба, Савранський р-н).

БО́БИ: Дава́ти бо́би *частіше дит.* Побити. *Не пла́ч / бо да́м с'їча́с бо́би / б'їл'ше не схóч'їш пла́кат'* (м.Татарбунари).

БО́БІК, -а ч. Військова автомашинка, ГАЗ-69. *Оту́ мален'ку во́їєнну маши́ну на́зива́їут' бо́біком* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БО́ВТОМ *присл. спец.* Спосіб заганняння риби до невода, що полягає у збовтуванні води (смт. Вилкове, Кілійський р-н).

БО́ДНЯ, -і ж. 1. Діжка без дна, виложена очеретом для засолки сала або м'яса. *Зложі́в у бо́дн'у са́ло шоб сте́кло* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. Велика діжка. *Бо́дн'а – це на́зива́їїц'а ду́же ви́ліка пусу́да // Бо́дн'а на ві́дир підис'а́т-ш'їсдис'а́т / вона́ служе́ дл'а во́ді / вина́ / капу́сту ква́с'ат в не́її* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); 3. Скриня для чистої білизни. *Скла́ла білі́зну в бо́дн'у* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н) * Скриня, в якій молода

привозила придане. *Молода привезла по́вну бодн'у приданого* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БОВДУР, -а ч. Поганий на вигляд димар. *Не могли поста́вит' нутн'їй димар / а поста́вили йакійс' бовдур* (м.Татарбунари).

БОКА́НЧІ, -ів *мн. рум.* Великі, ковані на каблуках солдатські черевики. *Боканч'ї носили руму́нс'кі солда́ти* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *пор.* **БУКА́НЬЧІ, ВОКА́НЧІ.**

БОЛЬНА́ у ролі ім. Білуга, яка щойно пометала ікру (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БОЛЯК, -а ч. Попсовані місця в овочах. *Вс'а карто́шка у бол'акáх / йакá росла на п'ір'їйц'ї* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БОМБА, -и ж. Сорт квасолі. *По карто́фл'ї са́д'ат фасо́л'у – рабу́ / бомбу / жовту* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Немирівське, Балтський р-н).

БОМБА́К, -у́ ч. *молд. збірн.* 1. Фабричні бавовняні нитки у великих пасмах, що використовують у домашньому тканні. *Накупи́ла бомбаку́ / натка́йу з їїх рушник'ів / бо ско́ро бу́ду отдава́т' до́чку* (м.Татарбунари); 2. **-а** Міцна нитка, з якої виготовляють **по́ріж** (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також* **БАМБА́К, БУМБА́К, СІЛІГРА́ДКА.**

БОМБА́ТИСЯ, -юся, -есся Гойдатися, теліпатися. *Прич'їті́в в'їдро́ до во́за / а вонó бóмбайе́ц'у'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БОМБІ́ЦА, -и ж. *знев.* Неохайна жінка. (с.Концеба, Савранський р-н) *див. також* **ГЕ́ПА, ДРО́НДЗЯ, ЛЕ́Я, НЕХЛЮ́Я, ФЛЬО́НДРА, ФО́ЙДА.**

БО́МКИ: **бо́мки бити, бо́мки справляти** Байдики бити, нічого не робити, лінуватися, ходити без діла (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) *див. також* **БО́МКАТИ.** Він ко́ждий ден' бо́мки справл'а́є (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

БО́МКАТИ, -аю, аєш Байдикувати, нічого не робити *див. також* **бо́мки бити,**

бо́мки справляти. Цілий ден' *пробо́м-кав і нічо́го не зробі́в* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

БОНДА́РКА, -и ж. Найгрубша частина зрубаного дерева, з якого роблять клепки для діжок. *Йаки́чо ви́беру бонда́рку до́бру / то зро́бл'у тоб'ї до́шку* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БО́РДО *див. БЕ́РДО* *Посл'ї снува́лки кладу́т ниткі на верста́т / навива́йут ниткі на рі́тки / а по́тім навива́ють їїх на наві́й / кладу́т у начинн'а / по́тім в бо́рдо.* (с.Немирівське, Балтський р-н).

БОРОДА́, -и ж. 1. *див. ГРИ́ВА* *Йак та́кий трохку́тний кусочок ни ско́с'ат' / то ка́жут' боро́ду оста́вив* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Лісничівка, Балтський р-н); 2. Місце, де не зійшли сходи *Бо́роди у ти́шиніц'ї зас'ї́яли овсо́м* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БОРОЗНИ́Й Підручний кінь, запряжений з лівого боку (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БОРО́НКА, -и ж. Борона, якою розпушують ґрунт між виноградом. *Боро́нкуйу боро́ну́ють м'їж виногра́дом одні́м кон'ом або́ самі за́пр'ага́йуц'а і т'а́гнут'* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БОРО́НУВА́ЛЬНИК, -а ч. Людина, яка боронує. *Пе́рвими висно́йу вихо́д'ат' в по́ле боро́нува́л'ники* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БО́РТИ, -ів *мн.* Викопані і закриті землею довгі ями, в яких узимку зберігають картоплю чи буряки (с.Василівка, Миколаївський р-н).

БО́РТЯНИ́К, -а ч. Пасічник. *А на́ш борт'а́ник ц'ї́лий ден' коло́ пч'ї́л хо́ди* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БО́СА, -ої *жарт. у ролі ім. кул.* Неміцна самогонка, горілка. *А то́ йак жи́нут' / то́ йе перва́к / дру́га / боса* (с.Долинське, Ананьївський р-н); *Пирва́ка ви́йшло ма́ло / са́ма бо́са* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор.* **ЗАПРИ́ДУХ, ЧИМИ́РГЕС, ЧИМИ́РА, ШПАГТІ́ВКА.**

БОТВИНЯ, -я с. бот. Бадилля картоплі (с.Василівка, Миколаївський р-н).

БОТИНОК Черевик. *Поставив ботинок на стіл* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

БОЦ, -а ч. *жарт.* 1. Невдало спечений, глевкий хліб. *От / напикла боц'ів* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н; с.Лісничівка, Балтський р-н); *Спикла ни хл'іб / а боц* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Напекла хл'іба / а в'ін н'ікуди / боц / та і все* (м.Татарбунари). * Дуже твердий хліб (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н) *див. також ПОПІЧКА*; 2. Круг виготовленого сиру. *Боц сіру лижів ше з ден' у міск'і / а потім пиритирали й укладали в д'ішку* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БОЧИЧКИ *мн.* Деталь **кросен** для регулювання **начиння**. *Бочичкі сам'і вир'ізали з вирбі* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

БОЧКУВАТИ, -ю, -юш Бити корів, телят, взагалі тварин по боках (с.Кохівка, Ананьївський р-н) *пор. БУЧКУВАТИ*.

БОЧОНОК, -а ч. Великий поплавок, зроблений з маленького барильця і прив'язаний до матні невода. *Бочонок показує / де у вод'і матн'а* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БРАВО *присл.* Добре. *Браво робота зробл'ана / нема що казат'* (м.Татарбунари).

БРАЛЯ, -і ж. Жінка, яка бере коноплі. *Брал'а дн'і і нощ'і у с'ізон мала д'ело з конопл'ами* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БРАНКА, -и ж. Жінка, яка приймає дітей від породіллі, пологова (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Коси, Котовський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н).

БОЦІОН, -а ч. *орн.* Чорногуз (с.Олександрівка, Комінтернівський р-н).

БРАНДУША, -и ж. *див. БРИНДУША* (с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н).

БРАСОК ч. *див. НИЖНІЙ*

БРАЦ, -у ч. Одноразова порція сіна для худоби *Було коліс': з'імою воз'меш*

брац суданки / кінши вівц'ам // і знову до п'єч'і (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БРАЦАР *молд.* Срібний браслет (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н) *пор. БРАЦАРА*.

БРАЦАРА, -и ж. *молд.* Браслет. *Понад івала на р'уки бра цар / ходе йак циганка з німи* (м.Татарбунари) *пор. БРАЦАР*.

БРАШНИЙ, -а, -е Неякісний. *Купіла ут'ух та не гр'іє навірно брашний* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

БРЕ Вигук, що заміняє собою звертання; часто вживають як засіб інтимізації мовлення. *Бре / куді п'ішла* (м.Татарбунари).

БРЕМИРЦІ *мн. техн.* Маленькі плоскогубці, якими виймають цвяхи, скручують дріт. *Бремирц'і н'ужн'і п'ід рукамі тоді / йак треба віт'агнути твоз'д' / або скрутіти проволку* (с.Малий Бобрин, Любашівський р-н; с.Лаптево, Фрунзівський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БРЄ *див. БРЕ*. *Шо ти / бр'є / хоч'іш* (м.Татарбунари).

БРИБЕГА, -и ж. Дурнуватий чоловік (с.Манаші, Б.-Дністровський р-н).

БРИ-ГАЙДА! *див. А-БАЗЬ!* *Бри / гайда / та швіч'є вас подіймо / бо скоро сонце с'аде* (м.Татарбунари; с.Василівка, Біляївський р-н).

БРИЗЬ! Вигук, яким відганяють ягнят (с.Антонюки, Миколаївський р-н).

БРИНДЗЯР ч. Людина, що займається виготовленням бринзи, як правило, з овечого молока (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *див. також БРИНЗАР*.

БРИНДУША, -і ж. бот. Пролісок з їстівним корінням або корінець-цибулька цього проліска *Бриндуш'і копали копачами і повертали' і рад'іли / шчо бриндуш назбирали // а шчо там найтку* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н; Ізмаїльський р-н); *Весноу вс'а гора була б'іла в'ід бриндуш / а д'іти ходіли / рвали і йіли* (с.Лісничівка, Балтський р-н)

▽ **Йти на бриндуші** *жарт.* Прогу-

люватися. *Куди ти йдеш / кума // на бриндуш'ї / кудá* (м.Татарбунари) див. також **БРАНДУША**.

БРИНЗАР, -я ч. 1. див. **БРИНДЗЯР** *Бринзар'ї бринз'у здавали в колхóz* (с.Білка, Іванівський р-н); 2. Той, хто любить бринзу. *Був одін чолов'їк. Звали його М'їша. Нийák ни м'їг найїстис'а бринзи. Його прозвали бринзар'ом / а шчас і його правнуків так дразн'ат'* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БРИНЗАРКА, -и ж. техн. Дерев'яний ящик, який має похилу форму з маленьким отвором на одній із сторін; використовується для віджимання бринзи. *Бринзарка була на гвинтах і ті гвинті п'їЖимали / шчоби лúче сироватка ст'їкала* (с.Білка, Іванівський р-н).

БРИСЬ-БРИСЬ! див. **БАЗЬ-БАЗЬ-БАЗЬ!** (с.Біляївка, Біляївський р-н).

БРИХУНКА, -и ж. 1. жарт. Ямка на потилиці. *Йáмочку на потилиц'ї називають брихункойу* (с.Малий Бобрин, Любашівський р-н; с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); *В'їн / навérно / брихливий / бо брихунка вилїка* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Йак удáрив мене у брехунку / аш у очáх стало тёмно* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Дитїна маму обманула // мама каже / пошчупайу с'їчас за брихунку і вона м'їн'ї скаже правду* (м.Татарбунари); 2. Жінка або дівчина, яка часто говорить неправду. *Вона така брихунка / шчо ни одному слов'ї йїї ни мójсна в'їрити* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

БРИЦА, -и ж. дит. Вівця. *Нáша брица гет дéрево обїїла / трéба в тóрму в'їд'їгнати* (с.Обжили, Балтський р-н).

БРИЦА-БРИЦА! див. **БАРА́-БАРА́!** *Брица-брица додóму* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БРИЦА́-БРИЦА́! див. **БАРА́-БАРА́!** *Брица́-брица́ / маолен'ка* (с.Обжили, Балтський р-н).

БРИЦЬ-БРИЦЬ-БРИЦЬ! див. **БАРА́-БАРА́!** (с.Орджонікідзе, Ширяївський

р-н; с.Олександрівка, Комінтернівський р-н).

БРИЧКА див. **БА́БКА**³ (с.Козацьке, Балтський р-н); *Бричку прикладáють до ран* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

БРИЧКА́-БРИЧКА́! див. **БАРА́-БАРА́!** *Йа йому / вáс'ка / бричка́-бричка́ / і він за мно́йу / а за ним вс'ї в'ївц'ї* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

БРІ-БРІ! див. **БАРА́-БАРА́!** (с.Дубиново, Савранський р-н).

БРОДЯК, -á ч. Волок (с.Маяки, Біляївський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

БРОСКА́Й молд. Жаба (м.Біляївка, Біляївський р-н) див. також **ШПИНДИЛІК** пор. **КАУРЦ, КНУР, КРАКАНИ, КРУК**.

БРОЯКА Швидкий потік води, швидка течія в річці (с.Черкеси, Б-Дністровський р-н) див. також **БИСТРЯ**.

БРУНДУК ч. Линва, якою прив'язують човен за його носову частину до забитого у дно лиману пакола (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) див. також **БУРУНДУК**.

БРУСМ! див. **А-БА́ЗЬ!** (с.Маяки, Біляївський р-н).

БРУСО́К, -ска ч. Інструмент для точіння коси. *Брусóк косáр носів за поя́сом* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БРЦА-БРЦА-БРЦА див. **БАРА́-БАРА́!** (с.Чорна, Красноокнянський р-н).

БУБА, -и ж. дит. 1. Цукерка. *Іду / іди до д'áд'ї / д'áд'а дас'ц' бубу* (с.Лізінка, Іванівський р-н); 2. див. **ВА́ВКА**. *У тебе буба боліт / мій мален'кий. Не руш / бо буде буба* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Лісничівка, Балтський р-н); *Манén'ка / зробилас'а буба / боліт'* (м.Татарбунари).

БУБА́Р ч. іхт. Маленька пузата неїстівна рибка (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) див. також **БУБУРЕ́ЦЬ**.

БУБУРЕ́ЦЬ, -я ч. див. **БУБА́Р** (с.Василівка, Миколаївський р-н).

БУГА́Й, -я ч. іхт. 1. Неїстівна риба виду бичкових з великою головою в порівнянні з її тілом. *Бугай // це така риба /*

голова / йак у кнута / ййй не йід'ат' (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); 2. Великий фуганок. *Бугайом фугуйут дбски* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Бугай вз'ав на пару часов* (с.Концеба, Савранський р-н).

БУГАЙКА, -и ж. див. **ВУРДА** 1. *Шчас бугайкуйу кормл'ат' малих гусин'ат' / кач'ин'ат' / курчат' / а ран'ше й сам'й йли* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БУГУЛЮБИЦЬ, -ю ч. Один з видів м'яти. *В мн'ати покручан'і листочки / а в бугул'уц'у р'имнен'к'і* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БУДА, -и ж. Курінь. *Заперли д'іда в буду / а сам'і пішли кавуни красти* (с.Олексіївка, Кодимський р-н; с.Жеребкове, Ананьївський р-н).

БУДЕЙЧИК, -а ч. Дерев'яний посуд, в якому б'ють масло. *Забрали будейчик і ни думайут' принести* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

БУДЗ, -у ч. рум. кул. Прокисле молоко, з якого роблять бринзу (с.Райлянка, Сартатський р-н).

БУДЖАК, -а ч. Хатня піч (м.Кілія, Кілійський р-н).

БУДЯЧОК, -а ч. Алое (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

БУЖОРА, -и ж. молд. бот. Піони (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

БУЗАРИ мн. Товариші молодого на весіллі. *На свайб'і бузари ухкайут' / танц'уйут'* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БУЗЕЛОК, -лка ч. Півторарічне чи дворічне теля (с.Стара Царичанка, Б-Дністровський р-н) пор. **БУЗІВОК** 1.

БУЗІВКА, -у ж. Корова, що доїться цілий рік. *Дойц'а в'ід буз'івка до буз'івка* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

БУЗІВОК, -вка ч. 1. Річне теля (бичок). *Буз'івком називайут' бичка / йакому вже гот* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Ужé нашоу тел'ов'і год / буз'івок*

хорóший (м.Татарбунари) пор. **БУЗЕЛОК**; 2. Велике немовля, дитина після року, яке мати годує своїм молоком. *Йакій буз'івок віперс'а на руки і сосé маму* (м.Татарбунари).

БУЗЛУК ч. Своєрідна підкова з шипами, яку прив'язують до підошви, щоб не ковзатись на льоду (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н) пор. **ПІДКОВА**.

БУЗНИК ч. бот. Бузок (с.Яськи, Біляївський р-н).

БУЗУВАТИ, -ую, -уєш Бити. *Вчóра бузувала свóго Гóр'іка / а в'ін ни покайавс'а / рóбе свойé й гóд'і* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

БУЗУВІР, -а ч. Чоловік, який мало спілкується з іншими людьми; мовчазний, сердитий (с.Василівка, Миколаївський р-н).

БУЙОК, -йка ч. спец. Деревний обруч з напнутою на ньому сіткою (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БУК, -а ч. Товста палиця, дрючок. *Так пот'агнóв бóком / шо той аж с'ів* (с.Обжили, Балтський р-н) шдив. також **БУЧОК** 2.

БУКАНЬЧІ мн. рум. Грубі чоловічі черевки. *У магаз'ін привéзли такі харбóші букán'чі* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н); *Купіла чолов'іков'і нов'і букán'ч'і* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) пор. **БОКАНЧІ, ВОКАНЧІ**.

БУКАР, -а ч. техн. Трьохлемішний плуг. *Бúкар – такий плуг був / йак самі хаз'айнували* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) пор. **БУКИР**.

БУКАРИТЬ, -у, -иш техн. Підрізувати плугом траву. *Бúкаром коліс' отáву букарили / м'ілен'ко орали / щоб траву підр'ізат' т'іл'ки* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БУКИР див. **ЕКЕР** (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) пор. **БУКАР**.

БУКОВКА, -и ж. Знаряддя у вигляді тонкої жердини до 5 м завдовжки з ковпачком на кінці для збовтування води і заганняння риби з очерету до сітки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БУКОВКА, -и ж. 1. Жіночий гребінь. *Мама купіла дóчк'і л'энту і букóвку*

(с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Букóвкойу д'івча́та розче́суйут го́лову і кок ста́вл'ат* (с. Дивізія, Татарбунарський р-н).

БУКША, -і ж. *техн.* Залізна втулка в дерев'яному колесі. *Бу́кша над 'івáйец'а в середину дерев'яно́ї колóдки* (с. Гетьманівка, Савранський р-н; с. Лиман, Татарбунарський р-н; с. Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Лóгнула у ко́лес'і бу́кша / тре́ба зроби́т' дру́гу / вста́вит' у ко́лесо / спо́ртиц'а вс'а го́ловка у ко́лес'і* (м. Татарбунари). **Ў дава́ти бу́кш'і** *див. БО́БИ* (с. Яськи, Біляївський р-н) *див. також БУХША пор. БУКШІ.*

БУКШІ *мн.* Складова частина воза. *Букиш'і – ш'іст' вери́к'ів гай́ка* (с. Долинське, Ананьївський р-н) *пор. БУКША.*

БУЛА́ВКА, -и ж. Палиця (у пастухів) великих розмірів з округлим потовщенням на кінці (с. Гетьманівка, Савранський р-н; с. Козацьке, Балтський р-н).

БУЛГА́РІЯ, -ї ж. Домоткана тканина, яку тчуть для ковдер, ряден. *Тодóска на-тка́ла суб'ї булгар'ї́ї аш на два од'ї́яла* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БУЛЬБА, -и ж. *бот.* Ріпа (с. Козацьке, Балтський р-н).

БУЛЬБО́КА, -и ж. *молд.* Глибоке місце в річці (с. Троїцьке, Любашівський р-н) *пор. БІЛЬБО́КА.*

БУЛЬБО́НА, -и ж. Баюра, калюжа; яма, вирита водою *Ра́н'ше л'у́ди ви́ривáли бу́л'бо́ни / шоб зби́ралас'а вода́ / а туд'і м'і́чили чаму́рі або́ купáлис'а качкí / гу́си* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *пор. БІЛЬБО́КА див. також БУЛЬБО́НЯ.*

БУЛЬБО́НЯ, -і ж. *див. БУЛЬБО́НА* (с. Райлянка, Саратський р-н).

БУМБА́К, -у ч. *див. БОМБА́К* 1. (с. Лиман, Татарбунарський р-н); *На о́снову би́ру́т' і бумба́к / йак хочу́т' шос' крас'і́ве тка́т'* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БУНА́Р ч. Джерело, витік ріки (м. Татарбунари, Татарбунарський р-н).

БУНА́ЦА, -и ж. *рум.* Тиха, безвітряна погода на лимані, в морі, штиль (м. Вилкове, Кілійський р-н) *див. також БУНА́ЦІЯ, ЛІМА́НІКА.*

БУНА́ЦІЯ, -ї ж. *рум. див. БУНА́ЦА* (с. Миколаївка, Овідіопольський р-н).

БУНТА́РИТЬ *інш.* Настати, встановитися (про тиху безвітряну погоду) (с. Миколаївка, Овідіопольський р-н).

БУНТ ч. Сітка без канатів довжиною 60-70 м. З таких сіток виготовляють різні рибальські снасті (с. Роксолани, Овідіопольський р-н).

БУРАВО́К ч. Частина димоходу, що знаходиться на горищі. *Подиві́с' в бу́равок / шоп ча́сом са́жа ни зан'áлас'* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Зробив з ли́жáнки у ка́біц'у ву́зен'кий бу́раво́к / та́й ку́рит'* (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н).

БУРА́Т, -а ч. *техн.* Спеціальні решета у млині, що сортують борошно. *В мелни́ц'і бу́рат – та́к'і решета́ / шо му́ку одбива́ють'* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

БУРА́ЧАНИЙ: бу́рачана му́ка Вищий сорт борошна. *Бу́рачана му́ка найлу́ча / найбі́л'іша* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

БУРАЧКО́ВИЙ, -а, е Фіолетово-червоний. *Вона́ ду́же л'у́бе бу́рачко́вий цв'ет* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БУРДЕ́Й *див. БУРДІ́Й 2.*

БУРДЕ́Я, -ї ж. *молд.* Землянка, яку копають для житла, дах мастять глиною. (м. Ізмаїл) *див. також БУРДЕ́ЙКА, БУРДІ́Й 1.*

БУРДЕ́ЙЧИК *див. БУРДІ́Й 2.*

БУРДЕ́ЙКА, -и ж. *див. БУРДЕ́Я.* *Земн'ана хата // Бурде́йку купи́в за дв'і тис'ач'і* (м. Татарбунари, Татарбунарський р-н); *Он бурде́йка сто́йи́т' на по́дві́р'ї ...Вона́ черети́ц'у з бурде́йки по́клáла на грéбін' ха́ти* (с. Плахтіївка, Саратський р-н); *Бурде́йки бу́ли ни́зе́н'к'і / в'і́кна при́ змл'і́ / а чаба́на́м в них бу́ло уйу́тно* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н; с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Ра́нче*

ївський р-н) * Непривітна людина. *В'ін такий бурміло / шо слова н'іколи не почуїш* (м.Татарбунари); *знев. 2. Телепень От бурміло / в'ін нічого ни може сам зробіт'* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БУРМОС ч. Верхній жіночий одяг, довгий, переважно з овечої вовни. *Йак уд'агне баба бурмос / то він аж по тїати волочиц'а* (с.Олексіївка, Кодимський р-н) *пор.* **БУРНУЗ**.

БУРМОСИТИСЯ *екс.* Дутися, сердитися. *Чогó бурмосис'а / аж губи надўла* (м.Татарбунари) *див. також БУРМОСИЦЯ*.

БУРМОСИЦЯ, **-сюся**, **-сися** *див.* **БУРМОСИТИСЯ** *Не впіла слово сказат' / а воно вже й набурмосилос'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

БУРНУЗ ч. Верхній теплий одяг на вовні. *Бурнуз шийїут із чорного або сін'ого сукна на ват'і* (с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *пор.* **БУРМОС**, *див. також БУРНУС, КАЦАВЕЙКА*.

БУРНУС *див.* **БУРНУЗ** (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

БУРТУВАТИ, **-ўю**, **-ўєш** Закопувати в яму буряки чи картоплю для зберігання. *С'їминну картóшку буртўємо / а ту шо йїсти / лишїємо в пóгр'іб'і* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

БУРУН ч. 1. Велика піниста хвиля на Дністровському лимані або на Дунаї (м.Овідіополь, с.Миколаївка, с.Роксолани Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ЗИБ*; 2. Вихор, буря (с.Долинське, Ананївський р-н).

БУРУНДУК, **-а** ч. *див.* **БРУНДУК** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

БУРУНЧУК ч. *тюрк.* Тоненька пофарбована пряжа (с.Гвоздавка, Любашівський р-н)

БУРЯК, **-а** ч. Поле, засіяне буряком. *Там / в одїнац'ітому / за бур'акóм / пос'їйали квасóл'у* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БУРЯЧИЩЕ, **-а** с. Поле, з якого зібрано буряк. *На бур'ачїшч'і морóзи застїли кўч'і ни вївиз'аних бур'ак'їв* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

БУТИЛКА, **-и** ж. Сорт груші, що має форму пляшечки з довгим корінцем, середньої величини. *Бутїлки смачн'ї соковїт'і* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

БУТИЛОЧКА, **-и**, ж. *здріб.-пест. див.* **БУТИЛКА** (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

БУТУК, **-а** Великий твердий камінь. *Такий великий бутўк с'огóдн'а вїпав у скал'ї / чўт' не убїв однóго скал'ана* (м.Татарбунари).

БУХАНЕЦЬ: **буханцїв надавати** Набити. *Надавав їомў буханц'їв / хай знїє / йак стїриших слўхати* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

БУХТІТИ *док.* **ЗБУХТІТИ** Звурджуватися, киснути (про молоко, варення і т.ін.) *У мене ц'у з'їму обрикóсове варén'н'а гет' збухт'їло* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н) *див. також БУХТІТЬ*.

БУХТІТЬ *див.* **БУХТІТИ** *Ск'їл'ки той хл'їб бўде бухтїт' / порá давнó вїробит' і у п'їч' посадїт'* (м.Татарбунари).

БУХША, **-ї** ж. *див.* **БУКША** *Там гн'їздо в стўпк'і вимололос' і бўхша випадїє* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

БУЦ, **-а** ч. *жарт.* 1. Товста, гладка людина (часто що нехтує простою їжею). *В нас ше буцом називаїут' такого глаткого / шо все йїст' / не перебираїє* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Хто глаткїй / то його називаїут' буцом або буцкуватим* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *див. також БУЦАК 1, пор. ОЦУПОК*; 2. Жирний вгодований кїнь. *Йак орган'їзовувáв'а колхóз / їа отдáv дóброго бўца // от дóбрий к'їн' з його бўв* (м.Татарбунари) *див. також БЕЦ*; 3. Великий жирний оселедець (смт.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також БУЦАК 2*; 4. *жарт.* Глузливе прїзвисько жителїв північних областей

України (подолян, волинян). *Йавивс'а йакис' буц с Подол'с'койі і вже бугалтиром зад'елавс'а* с.Козацьке, Балтський р-н; с.Райлянка, Саратовський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; Біляївський р-н; Овідіопольський р-н).

БУЦА́К, -а ч. 1. див. **БУЦ** 1. *Отóй буца́к такий сил'ний / шо його н'іхто із хлопц'ів не мо́же поду́жат'* (м.Татарбунари); 2. див. **БУЦ** 3. (с.Градениці, Біляївський р-н).

БУЦИК, -а ч. 1. див. **БУЦ** 3; 2. здріб. до **БУЦ** 1. *Йакій бу́чик б'ігає по хат'і // відко / шо ма́ма до́бре ко́рме* (м.Татарбунари; с.Козацьке, Балтський р-н; Овідіопольський р-н); 3. від молд. буць Жарений на олії круглий пиріжок. *Пожари́ла с'огóдн'і бу́чик'ів та будемо ц'ілий ден' йісти* (с.Лісничівка, Балтський р-н) пор. **БУЦИКИ**.

БУЦИКИ мн. кул. Страва подібна до галушок. *Бу́чики трохи крупн'іш'і за галу́шок* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

БУЦІ́ВКА, -и ж. Жін. до **БУЦ**.

БУЦКУВА́ТИЙ, -а, -е Товстий, жирний, ситий (с.Манаші, Б.-Дністровський р-н); *Хто гладкий / то його́ назива́ють' буцом або буцкува́тим* (с.Велика Мар'янівка, Б.-Дністровський р-н).

БУЦМА́ТИЙ, -а, -е 1. Людина з широким лобом або широким повним обличчям. *Буцма́тий // той / шо лоб ма́є випнутий або морда́тий* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Козацьке, Балтський р-н); *І вроді́вс'а такий хлопчи́на буцма́тий* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н); 2. Товстий, гладкий. *Буцма́тий хлопчик талáнавс'а в вод'і* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н; с. Козацьке,

ВА́ВКАТИ, -аю, -єш 1. Настирливо нявчати. *От розгáвкалос' / шчо нічо́го не чу́йеш*; 2. Плакати, скаржитися на біль. *Бо́літ' не бо́літ' / а він ва́вкає* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВАГА́НИ, -ів мн. 1. Дерев'яна продовгувата посудина, в якій місять тісто, корито. *В вага́нах мо́жна вчині́ти на три-шті́ри хлі́би* (с. Дивізія, Саратовський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н); *Шо в'ін йісц' / шо такий буцматий* (м.Татарбунари).

БУЧКА 1. Палиця, якою зазвичай підганяють худобу. *Йак ќинув бу́чко́у / то до́бре / шо не попа́в по рога́х / бо був би збі́в // Пасту́х гирли́то́у підган'а́є скот* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Йак у вакар'а рука́ не бо́літ' од тако́ї бу́чки* (м.Татарбунари); 2. див. **ГИРЛИ́ГА** *Г'іка́й / бо вака́р уп'і́р'іше бу́чко́у* (с.Велика Мар'янівка, Б.-Дністровський р-н).

БУЧКУВА́ТИ, -ую, -уєш Бити палицею. *Уз'ав па́лку та поча́в бучкува́ти / то му́сила бі́дн'а́шка йти* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *Шчо́б ти ба́чила йак в'ін бучкува́в його́ і ни ка́йіц'а* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н); *На́шо ти бучку́йіш б'і́дну скоті́ну* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Ці́лий ден' дурні́й бучку́є* (с.Концеба, Савранський р-н) див. **БИ́ЧКУВА́ТИ 1**, пор. **БОЧКУВА́ТИ**.

БУЧО́К, -а ч. 1. Здрібн. до **БУК** *Ану бері́ на бу́чок та гоні́ коро́ву па́сти* (с.Обжили, Балтський р-н; с.Коси, Котовський р-н); 2. див. **БУК** *Бу́чком його́ / бу́чком* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

БУ́Я, -ї ж. Рідка смола, якою смолять човни (м.Вилкове, Кілійський р-н).

В

ВА́ВКА, -и ж. дит. Рана, біль, хвороба. *Ни біга́й / бо впаде́ш і ва́вку зроби́ш* (с. Лізинка, Іванівський р-н) див. та-кож **БУБА 2**.

кий р-н); *У вага́нах рои́чиня́ють' і міс'ат' тісто на хл'і́б* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Положі́ вагані́ з т'і́стом на п'і́ч / ниха́й трóхи*

n'id'iidé (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н; м. Татарбунари); 2. Дерев'яна посудина, в якій перуть білизну, заквашують тісто *Ма́ма учо́ра на база́р'і купі́ла вага́ні* *дл'а хл'і́ба* / *а с'огóдн'а кúпе* *дл'а ст'ірки* (м. Татарбунари; с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *див. також ВАГОНИ 1-2, ЛОХАНКА.*

ВАГОНИ, -ів *див. ВАГАНИ* 1. *Хот'і́ла рошчи́нити хл'і́б / та й ваго́ні россо́хлис'* (с. Лізинка, Іванівський р-н); 2. *Пра́ли у вагона́х / а у жлу́тові мочи́ли* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВАГОНЦІ́, -ів *мн.* Невелика посудина, з якої раніше їли. *Нали́йе галушо́к у вагонц'і́ / покла́де на зе́мл'у // і вс'і́ йімо́* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВА́ДА, -и *ж.* Рівчачок на поливних городах, яким тече вода на грядки. *Робі́т ва́ди до гра́док / будемо́ во́ду пуска́ти / бо земл'а́ суха́* (с. Дивізія, Саратський р-н; с. Градениці, с. Яськи, Біляївський р-н; с. Трудове, Кілійський р-н); *На горо́дах л'і́том полива́ють' зе́лен' водо́йу із ва́ди* (м. Татарбунари).

ВАЖНИК, -а *ч.* Дерев'яний валок, по якому перекачують колоди. *Гру́б'і коло́ди перека́чували за допо́мо́гуйу ва́жник'ів* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ВАКА́ *молд. мн. ВАШЛІ* Корова. *У мо́го д'і́да бу́ла вака́ / яка́ дава́ла по ш'існа́ц'іт' - два́ц'іт' л'і́тр'ів моло́ка на ден'* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ВАКА́НТИ, -ів *мн.* Ніким не зайняте угіддя, яке тривалий час не обробляли. *Па́сли скоти́ну на вака́нтах* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ВА́КАР *техн.* Деталь «молдавського» ткацького станка для утримування основи. *Набира́йу осно́ву на ва́кар / а пото́м навива́йу* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВАКА́Р, -а/-а́, ч. *рум. чи молд.* Людина, яка пасе корів, пастух, чередник. *Тре́ба відда́ти сво́йу коро́ву до друго́го вака́ра / бо цей плóхо пасе́* (с. Олексіївка, Кодимський р-н; с. Коси, Котовський р-н)

У півдн'а вака́р же́не че́реду на ті́рло (с. Дивізія, Саратський р-н; Ізмаїльський р-н); *Хто коро́ві пасе́ / зве́цц'а пасту́х / або вака́р' / або чере́дник* (с. Нерушай, Татарбунарський р-н; с. Райлянка, Саратський р-н); *Вакар'і виган'а́ли че́реду п'і́сл'а до́йки па́сти-с'а* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *Ми уже́ найи́лі вака́ра́* *дл'а сво́її скоти́ни* (с. Михайлівка, Велико-михайлівський р-н; с. Ройлянка, Старокозацький р-н); *Вигл'ан' чи ни́ жине вака́р коро́ви* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *див. також ВАКА́РНИК, ВАКА́РЬ, СКО́ТНИК.*

ВАКА́РНИК *див. ВАКА́Р.*

ВАКА́РЬ, -я *ч.* *див. ВАКА́Р.* *Йак у вакар'а́ рука́ не боли́т' од тако́її бу́чки; Вака́р' соб'і́ ві́стройі́в на степу́ кур'ін'* (м. Татарбунари).

ВАКО́Л *рум.* Загорода, обора (Ізмаїльський р-н).

ВАЛА́Н, -а́ *ч.* Прикраса на рукавах жіночої кофти, волан. *Йу́пки ши́ли́ ж шчо́точками́ / а ко́хти з валана́ми* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВАЛА́НДАТИСЬ, -юся, -єся *екс.* Витрачати час на щось малоцінне (с. Василівка, Миколаївський р-н) *пор. БАЛЕНДАТИСЬ.*

ВА́ЛАХ, -а *ч.* Кастрований лоша́к або баран. *Ва́лах / то́ ві́холоштаний же́ребец'* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВАЛАШО́К, -шка́, мн. шку́ Здрібн.-пест. до ВА́ЛАХ тільки у значенні «баран» (с. Василівка, Миколаївський р-н) *див. також ВОЛОШО́К.*

ВАЛЕЦЬ, -льця *ч.* Вальс. *Х'іба́ тепе́р та́нц'і́ / от ко́ліс' / ва́лец' / по́л'ка* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВАЛИВИ́НА *ім. одн.* Шматок витканого полотна *Валиві́на // це́ ко́лі ві́ткайут на мішо́к* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ВАЛИ́ТИ, -ю, -иш Косити у валки. *Ц'о́го го́ду бага́то пропа́ло ши́ніц'і́ / бо по-вали́ли // й п'і́шлі дои́ч'і́* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ВАЛІВЕ́ЦЬ, -я *ч. пор. ПА́СМО* Одиниця виміру пряжі, що дорівнює 4 пасмам

або 120 ниткам (с. Бакша, Савранський р-н).

ВАЛІКОМ присл. екс. У вислові: **ва́ліком** дєло Як-небудь, не звертаючи уваги на проблеми. *Хóде субі ва́ліком д'єло* (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ВА́ЛКА, -и ж. 1. Пункт приймання овочів на заготівлю. *Пéршi óвочi с колхóзу везу́т на ва́лку* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Ряд підвід, що їдуть одна за одною. *По ил'аху́ прої́хала ва́лка підвід* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н); див. також **ПЕРЕВА́ЛКА**.

ВАЛОВИНА, -и рідко Тканина з прядива (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ВАЛОВЛЯНИЙ, -а, -е Зроблений з **валові́ни**. *Колі́с' вс'о валовл'áne носі́ли* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ВАЛÓК, -лкá ч. 1. Рамка дерев'яної борони. *Валóк був різний за розм'єром: його́ розм'єр зав'ісив от назначéн'їя бороні́* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Один захват коси. *Вчóра тири́вирта́ли валкі́ ти́ини́ц'і / бо повали́ли // й пішли́ дои́ч'і* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ВА́ЛОХ Кінь. *Запражі́ ва́лох'ів* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ВАЛУВА́ТИ, -ую, -уєш екс. 1. Сильно кричати, сваритися (про людину). *Ото йак збиру́ц'а дві ба́бі та йак начну́т валува́ти* (с. Олексіївка, Кодимський р-н; с. Гетьманівка, Савранський р-н; с. Ковівка, Ананівський р-н); 2. Безперервно гавкати (про собак). *Соба́ки валува́ли* (с. Концеба, Савранський р-н; с. Гетьманівка, Савранський р-н) **пор. ЯНЧА́ТИ 1**.

ВАЛЬКО́ВАНИЙ, -а, -е док. **ЗВАЛЬКО́ВАНИЙ** Зроблений з глини. *Са́раїй і́їхн'їй вал'ко́ваний* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Стéл'а / земл'á у ха́т'і у́же́ звал'ко́ван'і // вал'кува́ли кла́коїу* (м. Татарбунари).

ВАЛЬКУВА́ТИЙ, -а, -е екс. Неповороткий, вайлуватий, найчастіше про дитину. *Мойа дити́на вал'кува́та / не бу́де ско́ро ході́ти* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ВАЛЬОК, -лька ч. Обтесана нижня частина весла чи **баба́йки**, до якої прикріплюється **перо́** або **ло́пас** (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ВАЛЬЦЬО́ВАНА у знач. ім. Борошно з висівками, не зовсім біле (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ВАЛЯНДЗЯ́ТИСЯ згруб. Пізно ходити, вештатися. *Ц'їлу н'їч провал'анШ'áвс'а* (с. Концеба, Савранський р-н).

ВАЛЯ́НЯР, -а ч. див. **ВА́ЛЯР**. *П'іду́ до вал'ан'ára та в'із'му́ ва́л'анки* (с. Жовтень, Ширяївський р-н).

ВА́ЛЯР, -а ч. Людина, що робить валянки. *Колі́с' вал'арі́ приносі́ли ва́л'анки аж додо́му* (с. Лізинка, Іванівський р-н) див. також **ВАЛЯ́НЯР**.

ВАЛЯ́ТИ: валя́й! у ролі виг. Використовується на ознаку згоди. *Т'áт'а / йа піду́ тро́хи погра́йус'а з хло́тц'ами / вал'áй / т'їки ни до́вго* (с. Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ВАНЄ́ЛКА, -и ж. Пахуча речовина, що використовується при виготовленні різних прянощів. *Ван'ел'ка ло́жиц'а у прáники / у ба́бку і здо́бне ті́сто* (с. Дивізія, Саратський р-н).

ВАНКІ́Р, -а ч. Невеличка кухня. *Три фу́нти кло́ча / та й напалі́в ванк'ір* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ВАР, -у ч. Проварена смола, якою рибалки змащують чоботи, щоб вони не пропускали воду (с. Маяки, Біляївський р-н; м. Овідіополь, Овідіопольський р-н).

ВАРВІ́ДУВА́ТИ, -ую, уєш екс. Битися, галасувати *В'є́чно варвіду́ють в Кон'уховс'ких / йак ві́п'їе Васи́л'* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ВАРДЗА́РІ, -ів **мн.** кул. Круглі пироги з кислого тіста (с. Довжанка, Красноокнянський р-н).

ВА́РІ **молд.** **пит.** частк. Хіба (с. Шершенці, Кодимський р-н).

ВА́РКА, -и ж. Голова риби (Кілійський р-н).

ВАРНА́СІЯ, -ї ж. **молд.** Вечірнє гуляння у **ва́рни́ка** *Ув́єчірі́ вс'і ході́ли на варна́с'ї́цу* (с. Обжили, Балтський р-н).

ВАРЛЯ́НКА, -и ж. **бот.** Валеріана, багаторічна трав'яниста рослина, що вико-

ристовують у народній медицині у вигляді настоїв, відварів, настоек на горілці проти головного болю, болю в серці. *Менé так сéрце болíт' / шо йа і дн'а без варл'янки не проживу* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ВА́РНИК, -а ч. молд. Старший боярин на весіллі з боку молодого. *М'ій Васи́л' цéйí нед'íл'і був ва́рником* (с. Обжили, Балтський р-н).

ВАРЦА́Б, -а ч. польськ. тесл. Дерев'яна коробка, до якої прикріплюються вікна або двері, лутка *Варца́б // пéрве / двéр'і // дру́ге / а шал'ован'а круго́м // трéт'е* (с. Олексіївка, Кодимський р-н) див. також **ВАРЦА́БИ**.

ВАРЦА́БИ тільки *мн.* див. **ВАРЦА́Б** *Перед тим йак вмо́шчу́ють варца́би в с'ц'іни / йіх зма́с'ц'у́ють голіфу́ю* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ВАСА́Г, -а ч. польськ. Віз з ящиком, оббитим шкірою і облитим смолою, яким чумаки возили сіль (с.Капустянка, Савранський р-н) див. також **ВАСА́ГА, ВАСА́ГИ**.

ВАСА́ГА, -и ж. див. **ВАСА́Г** (с. Грабове, Кодимський р-н).

ВАСА́ГИ тільки *мн.* див. **ВАСА́Г** (с.Демидівка, Любашівський р-н).

ВАТА́ЛІ *мн.* див. **ВАТА́ЛІЙ** *Бéрдо вставл'а́йец'а в вата́л'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВАТА́ЛІЙ, -я ч. техн. Деталь «молдавського» прядильного верстата на яку намотують основу. *Йе перéдн'і́й і задн'і́й вата́л'і́й / намо́ту́ють осно́ву на не́го* (с.Коси, Котовський р-н).

ВА́ТРА, -и ж. Черінь у печі (м. Ананьїв, Ананьївський р-н; с. Райлянка, Саратський р-н).

ВА́ЦЬКАТИ, -аю, -аєш *екс. док.* **ПОВА́ЦЬКАТИ** Погано мастити глиною (найчастіше про стіни хати) *Шчо́б ти ба́чила йак му́лдува́нка пова́ц'кала хату́* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВАШКИ *мн.* Віжки (с. Козацьке, Балтський р-н).

ВБАМБУРИТИСЯ *док. екс.* Вдаритися. *Уба́мбури́лас' голово́у* (с.Концеба, Савранський р-н).

ВВА! Вигук, яким зупиняють волів (с. Ясенове, Любашівський р-н) див. також **АГОВ! ГОВВА! ГОВ-ГОВ!**

ВГНА́ТИ, вго́ню, вго́ниш Про гострий предмет, який потрапляє в руку або ногу. *Побі́х бо́сий / а там кол'у́кі / і вгна́в в но́гу* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ВГО́ВКАТИ, -ю, -їш *екс.* Заспокоїти, зупинити. *Йак понеслі́ / йак понеслі́ / на́сілу на поло́з'у йіх вго́вкав* (с.Лізінка, Іванівський р-н) див. також **ВГО́ВТАТИ**.

ВГОВОРЯТИ Умовляти. *Ма́ти до́чку вговоря́є* (с. Плахтіївка, Саратський р-н).

ВГО́ВТАТИ, -аю, аєш див. **ВГО́ВКАТИ** (с. Коси, Котовський р-н).

ВГРІ́ТИ, -ію, -ієш *екс.* Міцно вдарити. *Йак йогó вгр'ів / аж той заточі́вс'а* (с. Лізінка, Іванівський р-н).

ВДРУХ *присл. рос.* Раптом. *Ми т'і́л'ки вйішли // і вдрух чу́ємо крик: то Д'інка ла́йала дохтуру́ц'у* (с. Лізінка, Іванівський р-н).

ВЕ́ЙГИЛЕ, -а с. Тачка на двох колесах з голоблями. *Ве́йгиле ка́жут' на та́чку / шо на двох кол'о́сах / см'і́йу́ц'а так* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ВЕЛЯ́Н, -а ч. Фата, наряд молодії, який одягають на голову. *От цéйí нед'íл'і у молодóбі га́рний вел'а́н* (с. Обжили, Балтський р-н).

ВЕРГУ́ЛА, -и ч. *знев.* Здорова, нечемна людина, здоровило. *А той вергу́ла вс'ім заступа́йє / і не просі́ / бо не по́ступу́ц'а* (с. Обжили, Балтський р-н).

ВЕРЕ́ЙКА, -и ж. Великий кошик (сmt. Ширяєво, Ширяївський р-н)

ВЕРЕ́ТА, -и ж. 1. див. **НАЛА́ВНИК** *При́нісі верéту трі́ни* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н, с. Долинське, Ананьївський р-н); 2. Широка свита. *В Андр'і́а нова́ верета́* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ВЕРЕ́ТНО, -а с. Залізний стержень, на якому знаходиться гончарний круг (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ВЕРЕ́ТКА, -и Рядно без візерунків, на якому просушують або віють зерно. *Розгорну́ла на верéц':і ти́ніц'у / щоб*

суши́лас' (с. Дивізія, Саратський р-н; с. Грабове, Кодимський р-н).

ВЕРИЗА, -и ж. *іхт.* Веризуб, вид невеликої білої риби, що живе в намулі (м. Овідіополь, Овідіопольський р-н; м. Вилкове, Кілійський р-н).

ВЕРТÉП *див. РИПА* 1. *Вноч'ї / Ї́узик Гусла́вс'кий зайі́хав маши́ною у верте́п* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ВЕРТÉПА, -и ж. 1. Кошара (с. Миколаївка, м. Овідіополь, Овідіопольський р-н, смт. Саврань, Савранський р-н); 2. *див. РИПА* 2. (Фрунзівський р-н).

ВЕРТІ́ЖНИК, -а ч. *техн.* Гвинт, на який надягається кільце, що може вертітись в усі боки і через яке протягується ремінний пас, яким за шию припинають свиней або телят (с. Кохівка, Ананіївський р-н).

ВЕРТУТА, -и ж. *кул.* Вид печива з пови́длом. *Ве́рту́та з пови́длом ду́же сма́чна* (с. Жовтень, Ширяївський р-н).

ВЕРХ 1. Покрівля на хаті з черепиці, шифера або землі, дах. *На верх тре́ба купі́ти черепи́ці* (с. Білка, Іванівський р-н); *Ї́іван зво́дит' верх на ха́т'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Тре́ба пере́крі́т' верх / бо йак начну́т' дошч'ї / пропа́ла ха́та / тепе́р пошті́ ус'а у д'їрка́х / ко́міши попере́гнїва́в* (м. Татарбунари); *Тре́ба верх мін'а́ти* (с. Концеба, Савранський р-н). ▽ **сіяти по ве́рсі** Сіяти по ріллі перед боронуванням. *Типе́р с'ї́ють по ве́рс'і т'ї́л'ки суданку в гарманáх / бо ни мо́жна зайі́хати с'їва́лку́у* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ВЕРХА́ *мн.* Горішня частина рибальської сітки (волока, невода тощо). *Ве́рхн'а части́на с'є́тки с про́бками / нази́вайі́ц'а верха́* (с. Білка, Іванівський р-н) *див. також ВЕРХИ*.

ВЕРХИ, -ів *мн. див. ВЕРХА́* (Овідіопольський р-н; м. Вилкове, Кілійський р-н).

ВЕРХНЯ́К, -а́ ч. Верхня частина гончарного круга, на якому виробляють предмети з глини та формують посуд (с. Пиріжна, Кодимський р-н).

ВЕРХОВИ́Й: *верхова́ ха́та* Хата з горіщем. *Хомко́ пострóйїв верхову́ ха́ту*

(с. Білка, Іванівський р-н); *Верхова́ ха́та з гор'їшчо́м / а земл'а́нка без гор'їшча* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Тепе́р стрóйат' верхов'ї ха́ті* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВЕРХОВИК, -а ч. Рибалка, що тягне горішню частину невода, **верхи** (м. Овідіополь, Овідіопольський р-н; с. Маяки, Біляївський р-н).

ВЕРХОПЛА́ВКА, -и ж. Хвора на глисти риба, що у зв'язку з цим плаває зверху (м. Овідіополь, Овідіопольський р-н).

ВЕ́РЧИК ч. Три-чотири горстки конопель, зв'язані до купи (с. Олександрівка, Комінтернівський р-н).

ВЕРШИ́НА, -и ж. Найглибше місце в ставку. *Не йї́д' на верши́ну / бо там мо́жна вто́пі́тис'а* (с. Обжили, Балтський р-н).

ВЕСЕЛИ́ЦЯ, -і ж. Веселка, різнобарвна смуга в небі після дощу у формі дуги. *Вже не бу́де дошч'ї / бо весели́ц'а во́ду бере́* (с. Лізинка, Іванівський р-н; Балтський р-н).

ВЕ́ТРИНИК, -а ч. *див. ВІТРЯ́К* *В'є́триники при́бива́ють' до франто́н'ів туд'ї / ко́лі забі́т'ї вже́ франто́ни* (м. Татарбунари).

ВЕЧЕРИНКА, -и ж. Гулянка перед весіллям, а також увечері перед випровадженням в армію. *Вече́рінка / а на дру́гїй де́нь' // сва́л'ба* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВЕЧІ́РНЯ у ролі ім. **То́ня**, яку тягнуть ввечері. *Вра́нц'ї зда́ли ри́бу з вич'ї́рн'ойі то́н'ї* (смт. Вилкове, Кілійський р-н).

ВЕ́ТІРПА́С, -а ч. *техн.* Ватерпас (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ВЗА́ТОКИ *присл.* В різні боки почергово. *Йак дав кон'а́м по батогóви / а са́ни як п'ї́дуть взáтоки / а ми го́ловами в сн'їх!* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВИБА́ВИТИ, -лю, -иш *Виня́нчити*. *Йа свої́ нив'ї́стк'ї ус'їх д'їте́й ви́бавила* (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н); *Се́миро ви́бавила / а д'а́ка* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *див. також ВИБА́ВИТЬ*.

ВИБАВИТЬ див. **ВИБАВИТИ** Йім баба вс'ї д'їти вибавила (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ВИБІГÁТИ, -ю, -їш Випливати човном з напнутими парусами проти вітру в будь-яке місце Дністровського лиману (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н).

ВИБІЖКА, -и ж. Сто ставок. *Пиринисі виб'їжку на ту в'їшалку* (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ВИБІЖНÁ у ролі ім. Місце на березі, куди причалює човень з другим кінцем кодоли, щоб тягти невід, коли його вже закинуто у воду. *Виб'їжнá // це то мéсто / куді́ вийіж'ї́йут' рибáлки / як завизут' нéв'ід* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н; Овідіопольський р-н).

ВИБІЖНИЙ, -á, -é: вибіжне крило Частина невода (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ВИБІРКИ мн.Візерунки, зазвичай на рядні, витканому з різнокольорової вовни. *Р'адно з вибірками* (сmt. Любашівка, Любашівський р-н; Біляївський р-н).

ВИБРАЖЕНИЙ, -а, -е Зношений, виходжений, виношений (напр., про хустку) (сmt. Ширяєво, Ширяївський р-н).

ВИБРИНДЮВАТИСЬ док. **ВИБРИНДИТИСЬ** ірон. Чепуритися, виряджатися. *І куді́ ти ви́бриндилас'?* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВИБУНДЮЧУВАЦЯ, -юся, -їся екс. Гордитися. *Ч'їм вона́ себе́ представл'áйе / шо так вибрунд'учуйе́ц'а / глáвне / нема́ ч'їм* (м.Татарбунари) див. також **ВИПИНДЮЧУВАЦЯ**.

ВИВЕРТА́ТИСЯ Виправдовуватися. *І чо́гб вивертáц'а / ко́лі́ зна́йїш / шо ви́новáта* (м.Татарбунари).

ВИВЕРТА́ЦЯ -юся, -їся Повертати парусні човни за вітром після того, коли закинуті сіті у воду для рибальства (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н).

ВИВІРКА, -и ж. 1. Білка (с. Євтодія, Балтський р-н); 2. Гадюка. *Отбó вїл'їзла на со́нце / йак та вівірка* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ВИГАНЯТИ, док. ВИГНАТИ, -жину, -жинеш Будувати (про стіну, мур, бу-

дівлю). *За л'їто всп'їли т'їко ст'їни ви́гнати* (с. Жовтень, Ширяївський р-н).

ВИГІН, ви́гону Невеличкий майдан, куди вранці зганяють худобу і передають чередникові, який потім жене в поле (с. Дивізія, Саратський р-н).

ВИГОДА, -и ж. заст. Додаткова робота понад орендну платню селян-орендаторів на користь землевласника (Любашівський р-н).

ВИГОЛЬГАТЬ ірон. Швидко випити. *Т'їл'ки йа поверну́лас'а / а в'їн усп'їв ви́гол'гат' із стакáна* (м.Татарбунари).

ВИГРЕБКА, -и ж. 1. Гурт рибалок, що разом гребуть веслами (Біляївський р-н; м.Овідіополь, Овідіопольський р-н); 2. Гребіння веслами в час рибальства (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н; сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ВИГРІБА́ЦЯ -юся, -їся Пливти човном веслуючи проти вітру, течії (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н; сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ВИГÁХÓВУВАТИ, -ую. -уїш Гарно мастити, прибирати. *У Бивз'їв хáта ви́тахована* (с.Концеба, Савранський р-н).

ВИД, -у, (-а) Документ, підстава. *У не́йї йéсц' від / шо ц'у хáту переписáла на не́йї ба́ба* (м.Татарбунари).

ВИДЗІ́ОРНИЙ, -а, -е 1. Вишукано, вигадливо зодягнений (про дівчину чи жінку); екс. 2. Гострий на язик, дотепний. *Ду́же видз'і́орна стала* (с.Концеба, Савранський р-н) див. також **ВІДЗІ́ОРНИЙ**.

ВИДЗЮ́НДЗЮРИ́ЦЯ, видзю́ндзюрю́юсь, видзю́ндзюрю́їся Гарно, з шиком одягтися, щоб показати себе, виставитися. *Про то́го / хто ду́же прибира́йїц'а / шоб показáт' / йакі́й крас'івий / кáжут' «виЩунЩу́руйїц'а»* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ВИЖИМКИ, ВИЖИНКИ, -ів тільки мн. Залишки з винограду, після того, як з нього вичавили сік. *Вона́ (корова) не годі́н раз забі́гала в колхóз і йїла ви́жимки* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *З ви́жимом / виногра́дних ви́ва́р'у́йїт'*

вóдку // т'іл'ки дай'ут' йім перед тім перекіснут' (м.Татарбунари).

ВИЖЛОКАНИТИ, -ю, -иш згруб. Жадібно випити, вицмулити (с.Демидівка, Любашівський р-н) див. також **ВИЖМОГАНТИ**.

ВИЖМОГАНТИ, -ю, -иш див. **ВИЖЛОКАНИТИ** *Ви́жмоганивши вс'у вóду з кру́жки / Іва́н сів на ст'іле́ц'* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ВИКАБЕЛЮВАТИСЬ, -юся, -їсся жарт. Ходити з викрутасами, зарозуміло, вдавати з себе не те, що є насправді, манірно жестикулювати (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ВИКОБЕЛЮВАТИСЬ, -юсь, -їсся див. **ВИКАБЕЛЮВАТИСЬ** *Не вико́бел'уй-с'а перéдо мно́ю / йа не л'убл'у ц'óго* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ВИЛАМИТЬ, -лю, -иш Виламати ногу, руку. *Ба́ба на́ша увéс' св'їй в'їк ви-правл'ала л'уд'ам віламан'і ко́сц'і // віламит' лéгко/ а заго́йт' тру́дно* (м.Татарбунари).

ВИЛИКИЙ, -а, -е: **виликий плух** Плантажний плуг. *Вілі́ким плу́гом ц'óго го́ду тириора́в виногра́д* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); **вилика хата** Чиста, святкова половина хати, де приймають гостей (с. Лиман, Татарбунарський р-н).

ВИЛИНЯЛИЙ: **вилиняла вовна** Вовна, яку гублять вівці. *Ві́лин'ала во́вна кло́ч'ами па́дає з ове́ц'* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ВИЛІТИСЯ Легенько, по-літньому одягнутися (с. Троїцьке, Любашівський р-н); *Так хо́лодно / а в'їн йакé ві́л'їтив-с'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ВИЛКИ *мн. спец.* Частина самопрядки у вигляді дерев'яних ріжок з дротяними гачками у горішній частині, у які вкладається **спіжінь**. *Шп'у́л'ка вклада́єц'а в ві́лки* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВИЛЬНИЙ, -а, -е Кривулястий (с. Козацьке, Балтський р-н).

ВИМОЇНА, -и ж. Рівчачок, вимитий водою (с. Козацьке, Балтський р-н).

ВИНОГРАД, -у ч. 1. Загальна назва виноної культури; 2. Частина городу, де ро-

сте виноград. *У виногра́д'і посади́ли карто́шку* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ВИНОДЕСЛ, -а ч. Завідувач винним пунктом. *Як ко́нчили даві́ти виногра́д / ви-но́д'ел закрі́в воро́та / і н'іко́го в ви-но́д'елку не пу́ска́є* (с. Дивізія, Саратовський р-н).

ВИНОДЕСЛКА, -и ж. Приміщення, у якому давлять виноград і сік переброджує на вино (с. Дивізія, Саратовський р-н).

ВИНЦАРА́ДА, -и ж. *італ.* див. **АНЦЕРА́ДА** *Винца́рада // та́кий пла́шч із жо́втого полотна́ / пролі́яний* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ВИНЦЕРА́ДА, -и ж. див. **АНЦЕРА́ДА** (Біляївський р-н; м.Овідіополь, Овідіопольський р-н).

ВИПАС ч. див. **ТОЛОКА́** *Погна́в че́реду на то́лок'у // заспа́в і коро́ва мо́я остала́с'а до́ма / прийшо́с'а гна́ти са́мому на ві́пас* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ВИПИНДЮЧУВАЦЯ див. **ВИБУНДЮЧУВАЦЯ** *Хва́те туб'ї ви-тинд'учува́ц'а* (м.Татарбунари).

ВИПРИНДЮВАТИСЯ, -юся, -їсся Вибагливо одягатися. *До́ки вона́ там бу́де випрі́нд'уватис'а?* (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ВИРАЖА́ННЯ, -я с. Збирання, підготовка виїзду нареченої до жениха. *По-чина́йц'а ви́ража́н'н'а н'ів'ести: ма́ма да́є свої́й до́чк'і при́дане* (с. Немирівське, Балтський р-н).

ВИРІЗКИ *мн.* Обрізки ниток при тканні **пілок**. *Ви́р'ізкі зав'язу́ю у ту́ш / ичо́б ни т'їнали́с'* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВИРЛО, -а с. 1. Дерев'яний важіль, за допомогою якого підіймають верхній камінь млина; 2. Товсте дишло в приводі кінської молотарки (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ВИРХОВИЙ: **вирхова хата** Хата, вкрита черепицею (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ВИРШИТЬ Оправляти верх скирди. *Ве́ршит' скі́рту скиртопра́в* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ВИСОЛОПИТИ, -плю, -пиш Дуже високо відняти гніт у газовій лампі (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ВИСТИЛЯТИ (-ТЬ), -яю, -яїш: вистилати сѣтки Просушувати сітки проти сонця на вітрі. *С'ѣтки вистил'а́йуц'а на в'ішал'ц'і* (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ВИСТРАПАНИЙ, а, -е Висотаний, обірваний (про хустку, спідницю, пілку тощо). *От ледáча / так'і вiстрапан'і країи повiа́ски і вона́ не зару́бе* (м.Татарбунари) див. також **ВИСТРІПАНИЙ**.

ВИСТРІЛЮВАТИ Викидати стрілку (про цибулю), на якій згодом з'являється цвіт. *Погáна цѣго году цибу́л'а/ ѓс'á вiстр'іл'ала* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ВИСТРІПАНИЙ див. **ВИСТРАПАНИЙ** *Їупка годна т'іко на дружки / гет' вистріпана* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВИСТРОЯНИЙ, -а, е Збудований. *Ст'іни кругом хáти вiстро́йан'і* (с. Коси, Котовський р-н).

ВИСТРАПАТИ Висотати (про нитки в тканині). *К'інц'і п'іло́к вiстрапай і звiа́жi в туШ* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВИТРУТИТИ, -учу, -утиш Випхати, витягти (с. Будеї, Кодимський р-н).

ВИТУШКА, -и ж. техн. Пристрій для змотування ниток з мітків у клубки. *С виту́шки мотовíл'ники мотáйут на клупкi* (с. Лізинка, Іванівський р-н); *Мотáйут' на мотивило / ск'і́л'ки нада // пiа́т' пасом чи дес'і́т' // потом з того мітка кладут' на ч'і́тир'і качки на витушки* (с. Лимани, Татарбунарський р-н; с. Дивізія, Саратський р-н) див. також **ВИТУШКИ, ВИЯШКИ**.

ВИТУШКИ тільки mn. див. **ВИТУШКА** *М'ітки вовни накида́йуц'а на виту́шки і змоту́йуц'а в клупкi* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ВИФАТИНЕЦЬ, вифатинця ч. кул. Спечений нашвидкуруч на вогні з розчиненого тіста корж. *Напекла́ вiфатенц'ів /*

бо хліба не б́уло (с. Обжили, Балтський р-н).

ВИФАТЮВАТИ, -тюю, тюєш Рано виймати хліб з печі. *Цей раз вiфати́ла хл'і́б / та́кий глевкíй* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВИХВАТЕНЬ, вихватня див. **ВИФАТИНЕЦЬ** (сmt. Любашівка, Любашівський р-н).

ВИХВАТКИ mn. Здобне печиво (с. Кохівка, Ананьївський р-н).

ВИХЛЕБТАТИСЯ Позбавитися, лишитися всього (с. Кохівка, Ананьївський р-н).

ВИХОЛОШТАТИ, -аю, -їш Каструвати. *Серо́жа в про́шлом году́ його́ вихоло́штáв* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВИЧИНÁ, -ú ж. кул. Просолене копчене м'ясо свинячої туші (с. Дивізія, Саратський р-н) .

ВИШИПТАТИСЯ Втратити плодючість (про насіння городніх рослин). *Ви́кин' той часні́к / він у́жé ви́шипта́в'а* (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ВИШКРІБОК, вишкрібка ч. кул. Невеликий буханець хліба, випечений із залишків вишкрібаного з діжі тіста. *Ми розр'і́зали ви́шкребок / але ма́ло: трéба р'і́зати хл'і́п* (с. Лізинка, Іванівський р-н; с. Долинське, Ананьївський р-н); *Ви́шкребла вага́ні і зробі́ла ви́шкребок* (с. Дивізія, Саратський р-н); *Т'і́сто з вага́н'ів ви́шкр'і́ба́йут і ро́бл'ат' та́кий хл'і́пчик // ви́шкребок* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ВИШНІ: ко́мар'ачі ви́шні Крушина. *Кома́р'ачі ви́шин'і не бойáц'а моро́з'ів* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ВИШПУНТО́ВУВАТЬ тесл. Робити пази і виступи для з'єднання дошок *Ф'і́л'о́нки ви́шпунто́вуват' дл'а дверéй* (с. Плахтіївка, Саратський р-н).

ВИЯШКИ, -ів mn. див. **ВИТУШКА** *Шчитáйут па́сми / йiх до́лжнó б́ути двина́ц'і́т' / а типéрички кладут на ви́йашкi / шо бiга́йут кругом* (с. Олексіївка, Кодимський р-н; с. Гетьманівка, Савранський р-н); *Ко́ліс' пошті́ в ка́ждого б́ули свої́ ви́йашкi* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н); *Не могла́*

мотати м'ятки в клубки / бо з'ясувалис' виїашикі (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ВІГЛІ *мн.* Тильна сторона руки, кісточки руки. *Набів в'ігл'і* (сmt. Ширяєво, Ширяївський р-н).

ВІДБИТИ, відіб'ю, відіб'єш Відлучити немовля від груді. *Йім тепер дайём молоко / бо ми вчора т'іл'ки відбіли* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВІДВІНУВАТИ, -ую, -єш Виділити доньку чи сина на власне господарство (с. Бирносово, Фрунзівський р-н).

ВІДДІРАТИ Підгострювати риболовні гачки (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ВІДЗЕМОК, -а ч. Частина дерева від землі, довжиною до двох метрів. *Колі позр'ізали дубі, то зразу пов'ідр'ізали в'ідзёмки* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ВІДЗІГОРНИЙ, -а, -е див. ВІДЗІГОРНИЙ *Цей хлопец' дуже віЩігорний* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ВІДКВАСИТИ *док.* Відвісити (губу) *Ти ни дуїс'а, ни в'ідквас'уй губи / а слухай* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВІДЛУЧНИЙ, -а, -е Забране від кози, вівці, корови маля. *В'ідлúč'іне мал'а закриваїут' од матері* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ВІДМОСТКА, -и ж. Цементована призьба. *Тепер коло хати не робл'ац'а глін'ан'і спріз'би / а в'ідмостки* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВІДСАДКИ *мн.* Спосіб розмноження виноградної лози. *Коло хати оц'і мєнч'і кушч'і посад'ан'і відсадками від цєго великого кушч'а* (с. Дивізія, Саратський р-н).

ВІДХІДНИЙ: відхідна книжка Зошит, в якому **причальщик** зазначає час відходу і приходу човна на причал (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ВІЗ ч. іхт. Білуга невеликого розміру (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ВІМНЯ с. Молочні залози у кобили, корови, кози. *Бул'а у нас так'а молочна коза / шо в'імн'ам зам'іт'ала зємл'у* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ВІНО, -а с. 1. Кришка діжки, скрині; 2. Хід на горище (с. Козацьке, с. Ухожани, Балтський р-н).

ВІНТИР, -а ч. Ятір (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) **ВІНТИР** *потрусить* **вінтіри** Вибрати з них рибу (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ВІНТИРЧИК, ВІНТИРЧИК, -а ч. Рибалка, що ловить рибу ятірами (Овідіопольський р-н).

ВІНЧАНІЙ: вінчане винó. Вино з водою. *Вінчане винó / йак вод'а / у ц'ойі воді йє трóшке вин'а* (с.Кочкувате, Татарибунарським1й р-н).

ВІРВЕЧКА Мотузка до коліски. *В'із'мі за в'ірвечку та поколиши дитину* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ВІСОВА́ у ролі ім. Крупна риба будь-якої породи, що важить понад два кілограми (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ВІСЬ-ВІСЬ! див. ПІСЬ-ПІСЬ¹! (с.Довжанка, Красноокнянський р-н).

ВІСІМНАЦЯТКА, -и ж. 1. Линва 18 мм завгрубшки, з якої виготовляють **верхи** чи **споди** рибальських сіток (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н); 2. Рибальська сітка з вічками 18 мм. *У мене уже старєн'ка віс'імн'ац'атка / трєба нóву купит' / бо л'іто прийде / та не буде ч'ім рибу ловит'* (м.Татарбунари).

ВІСЬКА, -и ж. техн. Деталь самопрядки у вигляді металевого стержня, на якому тримається і обертається колесо. *Колесо дєржиц'а на в'іс'к'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВІСЬОЛКА, -и ж. рос. Копистка, якою мішають тісто (с. Градениці, Біляївський р-н).

ВІТЕР: вітер з Адєси Південний вітер. *Колі віє вітер з Адєси / то був'іє по-разному / був'іє / шо так'ий дуїє* (с. Білка, Іванівський р-н).

ВІТРЯК, -а ч. Широка дошка, прикріплена до рейок (**лат**) на причілку, що захищає очеретяний дах від вітру (с. Миколаївка, м.Овідіополь, Овідіопольський р-н) *див. також ВЕТРИНИК, ВІТРАК.*

ВІТРА́К, -а ч. див. **ВІТРЯК** З одної сто-
роні закотіло крішу / бо не було віт-
рака (с. Дивізія, Саратський р-н, с. Ли-
ман, Татарбунарський р-н).

ВІХРУВА́ТИ, -ую, -уєш Вести себе без-
церемонно, по-панібратськи. Віхрувала
/ віхрувала / та й довіхрувалас' (с. Коч-
кувате, Татарбунарський р-н).

ВІША́ЛКА, -и ж. Стовп з прикріпленими
перекладинами, на якому сушать сітки
після рибальства. Ни нав'ішуйте
багато с'іток / бо пирик'ниці'а в'ішал-
ка (с.мт. Вилкове, Кілійський р-н).

ВІЯ, -ї ж. Дишель, до якого прикріплю-
ють ярмо у возі. Як штикі віхопилис' //
і волі пішли з війов / а д'іт на гарбі:
«Гов! Гов!» (с. Лізинка, Іванівський
р-н).

ВІЯ, -я с. Дишло воза, в який запрягають
волів. У мене війа полама'ло'а / що
мен'і тепер робити? (с. Обжили, Балт-
ський р-н) див. також **ВІЯ**, -ї ж.

ВІЯ́ЛНИЙ, -а, -е: вія́льне радно Велике
рядно, на якому віють зерно. Ранче в
придане д'івці давали в'ія́льне радно
(с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВІЯ́НИЙ, -а, -е (про молоко) Молоко, пе-
репущене на сепараторі. З віяного мо-
лока ни в'ікусний сир (с. Малий Бобрик,
Любашівський р-н).

ВІЯ́НКА, -и ж. Лопаточка для набирання
зерна під час віяння. Восині таку со́рну
тишніцу́ дали / та йа вс'у в'ія́нкоюу
перев'ічала (с. Мар'янівка, Ширяївсь-
кий р-н).

ВЛІ́ЗЛИВИЙ, -а, -е Настирливий. Він
такій вл'ізливий / шчо не відста́не
(с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВЛЬО́Т присл. Вмить. Шчо́б вл'от тут
була (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВМЕСТО́ присл. Докупи. Ми свої́х поро-
сят скідали вмести́ (с. Лізинка, Іванів-
ський р-н) див. також **УМЕСТО́**.

ВМЕТИ́ТИ, -тю, -тиш Вглядіти, поміти-
ти. Не кметила / коли він заско́ч'ів у
хату (м. Татарбунари).

ВОВК, -а ч. Осердя кавуна. Лиш вовка не
йїж / дай дитині (с. Василівка, Мико-
лаївський р-н); Ус'і л'уди л'убл'ат'

вовк із кауна́ / бо у йому нема́ нас'ін'а
(м. Татарбунари).

ВОВЧИЙ: **вовчі зуби** Ікла у свиней
(с. Нова Царичанка, Б-Дністровський
р-н).

ВОВЧО́К, -чка́ ч. Курай (с. Плахтіївка,
Саратський р-н)

ВОГО́НЬ: **Антонів вогонь** Дуже болю-
чий смертельно небезпечний малень-
кий налив. У мого ба́т'ка був
мане́н'кий прішч / в'ін уз'ав та й зде́р /
бо сіл'но п'ік / та че́рез с'ім мину́т і
ко́нч'івс'а (м. Татарбунари).

ВОДА́: **сирá вода́** Час, коли річка вільна
від криги і придатна для рибальства
(м. Вилкове, Кілійський р-н); **ціди́ть
воду́** Протягнути то́ню і впіяти дуже
малу кількість риби (м. Вилкове, Кілій-
ський р-н).

ВОДОВО́ЗКА, -и ж. див. **ВОДОВО́ЗНЯ**
Водовозка йіде ра́зом з ж'інка́ми / шо
праш'і́ют' / з кра́йу в край го́н'ів
(с. Нова Царичанка, Б-Дністровський
р-н).

ВОДОВО́ЗНЯ, -і ж. Спеціальний віз з ве-
ликою бочкою, в якій підвозять в воду
для робітників на поле (м. Біляївка, Бі-
ляївський р-н); **Водово́зн'а** // така́
підво́да без йа́шчика с прикре́плено́у
бо́чкоу дл'а води́ (с. Любопіль, Комін-
тернівський р-н) див. також **ВО-
ДОВО́ЗКА**.

ВОДЯ́ВИЙ, -а, -е Такий, що містить бага-
то води (найчастіше про фрукти й ово-
чі). Це́го л'іта ду́же вод'аві вішн'і
(с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ВОДЯ́НКА, -и ж. Глиняний посуд у фор-
мі глечика для води. Вод'а́нка сто́їт'
у с'ін'ах (с. Яськи, Біляївський р-н;
с. Чигирин, Березівський р-н) див. та-
кож **ВУША́Н**.

ВОЗОВИ́Й, -а, е: **возовé рядно́** Рядно в
три пілки, на якому віють зерно (с. Де-
сантне, Кілійський р-н); **возовий канат**
Канат, яким притягують **рубель**.

ВОЗОВИ́К, -а ч. Віз для перевезення ви-
нограду. **Возові́к** — це пувоска́ з
висо́ким шараба́ном / у йако́му во́з'ат'
виногра́т (с. Велика Мар'янівка,
Б-Дністровський р-н).

ВОЗОВИЦЯ, -і ж. Час, коли возять снопи з поля до садиби. *Кажут' возовиц'а / цей час / коли вóз'ат' снопі* (с. Василівка, Миколаївський р-н; (с. Дивізія, Саратський р-н).

ВОЗÓВНЯ, -і ж. 1. Приміщення, де зберігають вози. *Возóвн'і бу́ли рáнше / куді́ возі́ завóзили дл'а схóву* (с. Коси, Котовський р-н); *Шче́ йе возóвн'а ко́ло сара́йа, лиш типéр возáми нимá куді́ заї́ж. А́ти, то рáнче було* (с. Олексіївка, Кодимський р-н); 2. Приміщення, де складають снопи (с. Долинське, Ананьївський р-н).

ВОКА́НЧІ, -ів тільки *мн.* Черевики. *Йе вокáнч'і / це так'і череві́ки* (с. Коси, Котовський р-н) *пор.* **БОКА́НЧІ, БУКА́НЧІ.**

ВОЛО́ВІЙ, -а, -е: **волóве óко** 1. Сорт столового винограду. *Волóве óко ті́л'ки йі́сти харашó / а винó з йóго парі́йве. Волóве óко // зирнó здорóве / сіве* (с. Лиман, Татарбунарський р-н); 2. Маленький дикий птах з жовтим забарвленням, пташка-кропивник. *Сéред лі́ст'а не мо́жна скóро побáчити малéн'ку пта́шку волóве óко* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ВО́ЛОК, а ч. 1. Сільськогосподарський пристрій у вигляді довгої дротяної линви, яким тягають соломі від молотарки. *Див. також ЛИНКА*; 2. Довжина земельної ділянки, гони (с. Василівка, Біляївський р-н).

ВО́ЛОКА, -и ж. Шерстяна зав'язка до постолів. *Вóлоки / то поворóски / ві́плетені з вóвни / шчоб обмотáти гону́ч'і у постолáх* (с. Лізинка, Іванівський р-н); шнурок з ремня чи конопляної мотузки для постолів (с. Демидіка, Любашівський р-н) *див. також ВОЛÓКА, ВОЛÓКИ.*

ВОЛÓКА, -и ж. *див. ВО́ЛОКА.* *Волóки // це ко́ло постол'ів так'і ремін'ні шнуркі́* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ВОЛОКАНИНА, -и ж. Тяганина. *Такá волокані́на бу́ла с ц'óйу робо́тою* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ВОЛÓКИ *мн.* 1. *див. ВО́ЛОКА.* *Мо́жна зашнурóвувати ал'і зав'язу́вати / це два назви́чка: зав'язу́вати волóки до постол'ів* (с. Олексіївка, Кодимський р-н); 2. Мотузки, що держать **підні́жки** у **крóснах**. *На волóках вис'áт' п'ідн'і́жки* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ВОЛОКУ́ША, -і ж. 1. Пристрій у вигляді дротяної сітки, яким витягують соломі від молотарки на скирту. *Типéр волоку́шу т'агáйут тра́хтором* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н; с. Василівка, Миколаївський р-н; с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Невеликий невід для ловлі риби в лимані. *Лимáнс'кий не́від називáйут' волоку́шою / бо він невели́кий* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); 3. Пристрій для остаточного обробітку землі навесні, зроблений з брусів; ним пригладжують землю, щоб затримати вологу. *Пішóв с'ігóд'ні до волоку́ш'і кон'áку поган'áти* (с. Обжили, Балтський р-н).

ВОЛÓТКА, -и ж. *бот.* Колос, мітелка мишію (с. Кислиця, Ізмаїльський р-н).

ВОЛОДЖБА, ВОЛОЧБ́А, -у́ ж. Боронування (с. Жеребкове, Ананьївський р-н).

ВОЛОЧИ́ТЬ *див. ГРОМА́ДИТЬ* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ВОЛОЧУ́ШКА, -и ж. Примітивне сільськогосподарське знаряддя з тернового гілля, яким в старовину волочили зорану землю. *Кажут на не́йі тра́па і волочу́шка* (с. Броска, Ізмаїльський р-н) *див. також ГРАПА.*

ВОЛОШО́К, -а ч. *див. ВАЛАШО́К* *Тре́ба зар'ізати одно́го волошкá* (с. Жовтень, Ширяївський р-н).

ВОЛÓЩИНА, -и ж. Назва частини села, де живуть винятково молдаване. *Купі́в хáту дес' на Волóщин'і / межі́ молдава́нами* (с. Обжили, Балтський р-н).

ВО́ЛЬНИК, -а ч. Кофточка, яка нагадує піджак. *Зра́нку бу́ло холо́дно / то оце́ над'і́ла во́л'ник та ше́ й до́с'і хóд'у* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ВО́ЛЬО, -я с. Жирові відкладення під підборіддям у людини. *Подиві́тис' на во́л'о / і ві́дно йа́ка то́бі бі́да* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВОРА́КА, -и Жердина, дрючок (с. Яськи, Біляївський р-н).

ВОРИНА, -и ж. Жердина 5-6 см завгрубки, 3-4 м завдовжки для тину. *Вори́нами до́бре го́бору обива́ти* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ВО́РНИКИ *мн.* Друзі молодого на весіллі, бояри. *От у Карна́ Аксе́нтійового було ба́гато ду́же во́рник'ів* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ВОРНІТЕ́ЛЬ *рум.* Товариш молодого на весіллі, боярин (с. Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

ВОРОСКИ *мн.* 1. Вервечки, мотузочки біля колиски (с. Семенівка, Кодимський р-н); 2. Три линви, якими тягають від машини солому (с. Козацьке, Балтський р-н).

ВОРУШАЛО, -а с. Палиця, якою ворують солому в печі, щоб краще горіла (с. Капустянка, Савранський р-н; с. Перельоти, Балтський р-н) *див. також* **О́ЖЙ, ПАТИК 2, ПОРУХАЧ, ПОРУШИЧ, СМАЛЮГ, ШМАЛЮГ, ШМАЛЯК.**

ВОСІМНА́ЦЯТКА *див. ВІСІМНА́ЦЯТКА* (м. Татарбунари).

ВОСТО́К ч. *рос.* Східний вітер, як правило, сильний. *Йак в'ї́є восто́к / то бу́де ри́ба у р'ічк'і / кихва́л'* (м. Татарбунари; м. Овідіополь, Овідіопольський р-н; м. Вилкове, Кілійський р-н).

ВОСТОЧО́К Здрібніло-пестливе до **ВОСТО́К.**

ВОСЬМИКЛИНКА, -и ж. Спідниця, пошита з восьми клинців. *На Гані́с'кі Звіра́н'с'к'і га́рна вос'миклі́нка* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ВОШЕНИ́ЦЯ, -і ж. Гусінь (с. Маяки, Біляївський р-н).

ВО́ШІ: дідові **во́ші** *бот.* Невисока рослина, що росте кущиками і має дуже дрібні реп'яхи. *Д'ідов'і во́ші йак набі́уц'а в годі́жу / то ду́же зага́йно йі́х виби́рати* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н); **бабині воші** Те саме.

Вс'і чу́лки бу́лі у ба́биних во́шах (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ВПЕ́РТИ *док. екс.* Вдарити, перетягнути. *Та вона́ мене́ йак впе́рла коро́мислом / аш у ву́хах за́Овен'і́ло* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ВПОВНІ́ *присл.* З наповненим посудом (цебром і т.д.). *Вповн'і́ пере́йде́ доро́гу / то бу́де уда́ча* (с. Концеба, Савранський р-н).

ВПІРВА́ТИ, -у́, -е́ш Схопити раптово, несподівано. *Во́р так і ді́виц'а / шо́б уп'і́рва́т' шо́ небу́д' у л'уде́й* (м. Татарбунари).

ВПУГА́НИЙ, -а, -е Занадто тепло одягнений в нехолодну погоду. *Чи́ ти та́кий впу́ганий / надво́р'і те́пло?* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Йі́йі хлопч'і́к та́кий вс'і́гда впу́ганий / шо́ аж вода́ з йо́го л'е́ц'а* (м. Татарбунари) *див. також* **УПУГА́НИЙ.**

ВПУГУВА́ТИ Одягати на когось багато теплого одягу, зайвого в даний час. *Чи́го́ ти упу́гавс'а / те́пло ж надво́р'і?* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *див. також* **УПУГУВА́ТИ.**

ВПУГУВА́ЦЯ *див. екс.* Одягати на когось (на себе) багато теплого одягу, зайвого в даний час. *Чи́го́ ти упу́гавс'а / те́пло ж надво́р'і? Ни́ впу́гу́й дити́ну / а то́ ше́ ху́же про́студу́ц'а* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *див. також* **НАПУГУВА́ЦЯ, УПУГУВА́ТИСЯ.**

ВП'Я́ТКИ *присл.* По п'ять снопів. *Я скла́ла вп'я́тки / а чо́лові́к пото́м скла́дав в по́лу́к'і́нки* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВП'Я́ТНА́ЦЯТКИ *присл.* По п'ятнащять снопів. *Не́Жиха́ / бу́ло́ / скла́дала́ лише́ вп'я́тна́ц'атки* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВРА́ЦАТЬ, -а́ю, -а́єш *польськ.* Блювати. *Не́ тре́ба ч'і́р'із м'і́ру йі́сти / бо́ бу́деш вра́ца́т'* (м. Татарбунари) *див. також* **ГО́НІТУВА́ТИ, О́НІТУВА́ТИ, О́ПІТУВА́ТИ.**

ВРЕ́МНЯ *рос.* Час, пора. *У́же вре́мн'а не́ т о' шо́ ран'ше́ // хто́ не хо́ч'е ро́біт' / о́чч'і́ство за́ста́ве // у́же на́ста́ло те́пле вре́мн'а* (м. Татарбунари).

ВРО́ДИ пор. спол. Ніби. Він / *врód'і* / *йа-кйис' охвицёрчик* (с. Плахтіївка, Саратовський р-н).

ВРОЗГІ́Н присл. Спосіб орання ділянки по кругу. *На цей раз будемо орати врозг'ін* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ВСПІ́НУТИ док. Встигнути. *Йа иче всп'іну прийті до тебе* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ВСТИ́ЛЯТЬ: встилять гарма́н Готувати тік до **гармановки**. *Встил'а́йцут' гарма́н солóмуйу / крóпл'ат' водóйу / а потóм втрамбóвуйут'* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ВУДВО́Д, -а орн. Одуд. *Вудвод ц'іле л'іто висп'івуйе свої́м сп'івом* (м.Татарбунари) *див. також ВУДВУД, ВУДВУД, ВУДВУТКА.*

ВУДВУ́Д, -а ч. *див. ВУДВО́Д* *Хлóпц'і видира́ли гн'ізда вудвуд'іу* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *У сус'іда Іва́на у кам'інн'ій ст'ін'і сара́йя живе́ вудвуд* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н)

ВУДВУ́Д, -а ч. *див. ВУДВО́Д* *Вудвуд'і / та́кий сіре́н'кий / шо ото́ вудуду́кайе на хат'і* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ВУДВУ́ТКА, -и ж. *див. ВУДВО́Д* (с. Райлянка, Саратовський р-н).

ВУДИ́ЛО, -а с. Вудлище (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н; смт. Вилкове, Кілійський р-н).

ВУДЕ́НЯ, -я с. *див. БАТО́ГИ* *Вуден'а огирк'ів/ дин'/ гарбуз'ів до́бре йіст' скоті́на* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ВУДИ́НЯ, -я с. *див. БАТО́ГИ* *Вудин'а вже зе́мн'у покрі́ло* (с. Гетьманівка, Савранський р-н); *Вудин'а з каву́н'ів* (с. Коси, Котовський р-н); *Вудин'а сіл'не / а кабак'ів нема́* (с. Лізинка, Іванівський р-н); *Переплу́талос' все вудин'а: і кавун'аче / і дин'аче* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Вудин'а кабак'ів ду́же стéлиц'а по земл'і* (м.Татарбунари).

ВУДЬ-ВУДЬ! Вигук, яким підкликають голубів (смт. Любашівка, Любашівський р-н).

ВУЖА́ЛКА, -и ж. Довга хворостина, лоозина, якою пасуть гусей, свиней. *Вужа́лкуйу та́то бив* (с.Концеба, Савранський р-н) *див. також ВУЖЕ́ЛКА.*

ВУЖЕ́ЛКА, -и ж. *див. ВУЖА́ЛКА* *Гоз'мі вуже́лку та ви́жени гу́си на ставо́к* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ВУЙКО́, -а ч. Дядько, брат батька чи матері. *Та́ту / ву́йко Іва́н прихо́див с'огóдні до нас* (с. Олексіївка, Кодимський р-н; с. Грабово, Кодимський р-н) *пор. ДЯДЬКО.*

ВУЙНА́, -и ж. Тітка, сестра батька чи матері (с. Грабове, Кодимський р-н) *дв. також ВУЯ́НКА.*

ВУ́Л *мн. -і* *див. ВУ́ЛЬ.* *Ву́л'і покра́шені у нас жо́втойу або голу́бóйу кра́скою* (с. Плахтіївка, Саратовський р-н).

ВУЛА́НИ *мн.* Оборки, нашиті на жіночому платті. *Поши́ла собі́ пла́т'т'а з вула́нами* (с. Дружелюбівка, Ананьївський р-н.)

ВУЛА́ЧИТИ, -у, -иш Чесати на гребені овечу вовну. *Во́вну стрі́гли / па́рили / ст'іра́ли / суши́ли / вибива́ли по́лками тил' і рип'яхі́ і солóму ску́блі рука́ми / а потóм вула́чили* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ВУЛИ́КИ *мн.* Пасіка (Ізмаїльський р-н).

ВУ́ЛЬ, -я ч. *див. БДЖІ́ЛЬНИК* (с. Долинське, Ананьївський р-н).

ВУ́ЛЬ-ВУ́ЛЬ! 1. *див. ГУ́СЮ-ГУ́СЮ-СЮ-СЮ-СЮ!* 2. Вигук, яким підкликають качок та індиків (м. Біляївка, Біляївський р-н); 3. *див. ВУДЬ-ВУДЬ!* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н, с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); 4. **ВУ́ЛЬ-ВУ́ЛЬ** Вигук, яким підкликають качок і голубів. *Клі́кала ву́л'-ву́л' а голу́бі не лет'і́ли* (с.Лісничівка, Балтський р-н) * Вигук, яким кличуть голубів. *Ву́л' / ву́л' / мо́йі гулу́бі / найі́стес'а зерна́ / а туд'і́ буде́те літа́т' суб'і́* (м.Татарбунари).

ВУРДА́, -у́ ж. кул. 1. Сир нижчої якості, який виготовляється із сироватки, що залишається після виготовлення овечої бринзи (с. Лиман, Татарбунарський р-н); *Йак здо́йат' ове́ц' / зата́ду́йут' мо-*

локо́ / а туд'ї откида́йут' у вóрочок/
шоб робі́лас' брі́нза / а із сц'ід'анойі
сировáтки вивáруйут' вурду (м.Татар-
бунари) див. також **БУГА́ЙКА**,
УРДА́; 2. Начинка з перетертих на сито
і проціджених маленьких рачків.
Ра́н'че вурду́ варі́ли з малéн'к'их ра́к'ів /
не́йу нач'ін'áли пір'ішкі́ (с. Любопіль,
Комінтернівський р-н).

ВУСТÉНОК Стінка у верші (с. Саф'яни,
Ізмаїльський р-н).

ВУСЦІЛКА, -и ж. Віхоть соломи, що
вкладають у чоботи. Ву́сц'ілку
вставл'áйут дл'а теплá (с. Гетьманів-
ка, Савранський р-н); *Тре́ба покла́сти*
у чо́б'іт ву́с'ц'ілку/ бо хо́лодно у но́ги
(с.Лісничівка, Балтський р-н); *Стара́*
ж'інка йак узувáйе чо́боти або́ бука́нч'і
/ то кладе́ усереді́ну по ц'і́лому жму́ту
ву́сц'ілки (м.Татарбунари); *Ву́сц'ілка*
вс'а перетéрлас' (с.Концеба, Саврансь-
кий р-н) див. також **ВУСЦІЛОК**.

ВУСЦІЛОК, -а див. **ВУСЦІЛКА** У му́не
в чо́бо́т'ах гет ву́сц'ілки потéрлис' /
тре́ба дру́г'і поста́вити (с. Обжили,
Балтський р-н).

ВУТЬ-ВУТЬ! див. **ПУЛЬ-ПУЛЬ!** Ма́ма
клікала качо́к: вут'-вут'-вут'! (с. Ге-
тьманівка, Савранський р-н); *Ву́т' /*
ву́т', мойі кач'ін'áтка / йі́ште па-
пушо́йіну му́ку / та ско́ро ві́ростите
(м.Татарбунари).

ВУТЮГ, -а ч. рос. Праска. *Гла́д'ат'*
біл'йо́ вут'у́го́м (с. Плахтіївка, Сарат-
ський р-н).

ВУХНА́ЛЬ, -я ч. Спеціальний цвях, яким
прибивають підкову до копита. *Вухна́л'*
// чотирохгра́нний гвозд' / ним приби-
вайут' пітко́ву до копита (с. Любо-
піль, Комінтернівський р-н) див. та-
кож **ОХНА́ЛЬ, ОХМИ́ЛЬ, УГНА́ЛЬ**.

ВУШАКИ мн. рідко одн. **ВУША́К** Кілок,
на який вішають горішки (с. Плахтіїв-
ка, Саратовський р-н).

ВУША́Н див. **ВОДЯ́НКА** (с. Маяки, Біля-
ївський р-н; с. Троїцьке, Любашівський
р-н).

ВУШКО: медве́жі ву́шка Рослина з дуже
м'якими листочками, коров'як. Мед-

ве́ж'і ву́шка розложи́ли свої́ листо́чки
по земл'і (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ВУЯ́НКА, -и ж. див. **ВУ́ЙНА** (с. Корит-
не, Балтський р-н).

ВХЛЯ́НУТИ Втомитися, вибитися із сил.
Спочáтку йшов / а пото́м вхл'áв і н'і с
м'іс'ц'а (с.Лізинка, Іванівський р-н)
див. також **УХЛЯ́НУТИ**.

ВХО́ДЮВА́ЦЯ 1. Втомлюватися. *Йак*
була́ у нас сва́л'ба / йа була́ ду́же
входи́лас'а // усé тре́ба достáт'/
зробі́т'/ та ше до д'і́ла; 2. Зробити
шкоду. *Вже́ входи́вс'а / та хова́йе́ц'а*
(м.Татарбунари).

ВЦУ́РИ присл. екс. Вщент. *Порва́в и́тані́*
ви́ури (с.Велика Мар'янівка, Б-Дніст-
ровський р-н); *Розлама́в па́лку ви́ури*
(м.Татарбунари; с.Кохівка, Ананьївсь-
кий р-н).

ВЧИ́СТИТИ, -щу, -иш знев. Вдарити
(с. Коси, Котовський р-н).

ВЧО́ВПАТИ, -ю, -єш док. фам. Збагнути.
Ти вже́ вчов́пав/ шо й до чо́го
(с.Лісничівка, Балтський р-н).

ВЩИ́БИРНУТИ док. Взяти якусь части-
ну чого-небудь, захопити. *Йа ду́мала /*
шо в'ін в'із'ме́ тро́хи йáблук / а в'ін по-
лови́ну м'ішка́ ви́чиби́рну́в (с.Лісни-
чівка, Балтський р-н).

В'Я́ЗЬ, -і, ж. Ремінець, яким скріплюють-
ся дві частини ціпа: бияк і ціпилно. *А в*
це́го ц'і́па в'яз' н'ікуди́шин'а (с.Лісни-
чівка, Балтський р-н).

В'Я́ЛИЙ, -а, -е Кволий. *Ва́н'ка та́кий*
ви́али́й / йак на́че бол'ни́й (с.Велика
Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

Г

ГАБЕ́ЛОК, -лка ч. Неслухняна дитина. *Отóй Мар'ї́кин габе́лок вс'у ци́бу́л'у ві́рвав на мо́му горóд'і* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ГА́БЛІ, -ів мн. Деревні вила з трьома ріжками, якими складають солому (с. Василівка, Миколаївський р-н) *див. також ТРОЯНИ, ФУРКА 1, пор. БА-РМАКИ, КАРПАЛИ, КАРПОЛИ, КАРПОЛОЇ.*

ГА́ВИ мн. *див. А́ВИ.*

ГА́ВЧИК, -а ч. Невеликий, легкий каючок (Овідіопольський р-н).

ГАДЮ́ЧИЙ, -а, -е: *гадюча петру́шка бот.* Буги́ла. (с.Плахтіївка, Саратовський р-н).

ГАДЮ́ЧНИК, -а ч. *екс.* Буфет у лісі, де продають спиртні напої. *Був у га́д'ю́чнику м'ї́й чолов'я́к/ бо вже́ йде в три до́ро́з'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГА́ЗІК, -а ч. Косинка. *Оч'ї́нки були ра́н'їше / те́пер га́з'ік* (с. Долинське, Ананьївський р-н).

ГАЙД-ГО́ЙД! Вигук, яким поганяють волів прямо (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГАЙДА́ДЕ! *див. А-БА́ЗЬ!* (с.Чорна, Красноокнянський р-н).

ГАЙДАМА́КА, -и згруб. Людина високого зросту. *Така́ гайдама́ка сі́л'на / а на робо́ту не хóде / же́де / шоб хтóс' робі́в / та йї́й кормі́в* (м.Татарбунари).

ГАЙДАРА́К, -а ч. 1.Добірна конопля, яку садять окремо і з якої збирають на посів насіння (смт.Любашівка, Любашівський р-н) *Тре́ба зр'ї́зати гайда́рак / а то горо́бц'і вс'о с'ї́мн'а ві́луска́ють* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н); *А в ме́не не горо́д'і так'ї гайда́рак'і ка́рака́т'і повиро́ста́ли* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Так'ї висóк'і вигна́лис'а гайда́рак'і/ шо й верха́ не до́ста́неш* (с.Лісничівка, Балтський р-н); 2. Палка, за допомогою якої приводять

в рух жорна. *Да́й гайда́рак / бо тре́ба журнува́ти* (с. Обжили, Балтський р-н).

ГАЙДАРИКИ, -ів мн. Конопляне насіння, відібране на посів (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

ГАЙДУ́Р, -а ч. *див. ГАЙДУ́РІ* *Змолоти́ гайду́рі / шоб до́щ не намо́чів* (с. Обжили, Балтський р-н).

ГАЙДУ́РІ, -ів мн. Рідко посіяні спеціально на насіння коноплі. *Повига́н'а́й горо́бці́в з гайду́рів* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н; с.Глубочок, Котовський р-н) *див. також ГАЙДУ́Р.*

ГАЙС! 1. Вигук, яким підкликають волів (с. Долинське, Ананьївський р-н); 2. Вигук, яким повертають волів праворуч (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ГАЙСТУ́РЯК Здоровий, але ледачий чоловік, хлопець (с.Градениці, Біляївський р-н).

ГАЛАДЖІ́Я, -ї ж. Галас, шум. *У йї́х у двур'ї вс'їгда́ така́ галадж'ї́я / шо уже́ наду́йло слуха́т' і диві́ц'а* (м.Татарбунари; м.Біляївка, с.Яськи Біляївський р-н).

ГАЛАГА́Н ч. Шматок дерева, що використовують у рибацьких снастях замість пробкового поплавця. *Галага́н де́рже сна́ст'і на вод'ї* (смт. Вилкове, Кілійський р-н) **Г** *нагна́ть галага́н* Насилити поплавки на “верхах” рибацьких снастей (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ГАЛА́К, -а ч. *бот.* Назва злакової рослини, зерно якої подібне до ячменю, але висівається на зиму. *Ми вже́ при́дра́пали на зи́му кусо́чок галака́* (с. Обжили, Балтський р-н).

ГАЛА́НКА, -и ж. Верхня тепла, переважно байкова, чоловіча сорочка, піджачок *Саши́ко / на́дін' гала́нку* (с.Кочкова, Татарбунарський р-н), *Оди́н' гала́нку / шоб не так підвіва́ло* (с. Дивізія, Саратовський р-н; с.Стара Царичанка, Б-Дністровський р-н); *Над'ї́н' гала́нку / бо хо́лодно* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГАЛАНЦІ, -ів *мн.* Вузькі штани. Ці галанці так і вуз'к'і/ шо йел'і нат'агнув (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГАЛАПАЙДА, -н *ж. знев.* Криклива людина. А та галапайда йак розкричалас'а на д'ітєй/ то вс'і зразу по-притихали (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГАЛАТ *ч.* Товста линва, якою прив'язують якір рибальського човна (м.Овідіополь; смт. Вилкове, Кілійський р-н).

ГАЛАТИН, -а *ч. тюрк. екс.* 1. Нерозважлива, криклива людина. Чого розходівс'а / йак той галатін? (с. Гетьманівка, Савранський р-н); *жарт.* 2. Здоровий, великий, міцний, але незграбний чоловік Галатін // це так смій'у'ц'а с такого здорового / незграбного чоловіка (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *екс.* 3. Метушлива людина, яка без причини кудись поспішає, біжить. Стан' / галатін / куді летіш? (с. Обжили, Балтський р-н); *знев.* 4. Дурний, недалекий розумом чоловік З галатином говоріти не хочу (с.Концеба, Савранський р-н; смт. Саврань) *пор.* ГАЛАТІЙОН.

ГАЛАТІЙОН, -а *знев.* Дурень (с. Дубиново, Савранський р-н) *див. також ГАЛАТИН 4.*

ГАЛАШУГА, -н *ж. молд.* Обрізки виноградної лози. Віз'ме з обирімок галашуги та й віпалит (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ГАЛИШ *ч.* Рибальська сітка без **пóріжа**, яку не тягнуть, а ставлять. Огл'адали галиш / а риби й на казан ни майє (смт. Вилкове, Кілійський р-н).

ГАЛУН, -а *ч.* Фарба (с. Долинське, Ананьївський р-н).

ГАЛУНКА, -н *ж.* Фарбоване яйце, крашанка (с. Райлянка, Саратський р-н).

ГÁЛЬВА *див. ГАЛЯВИНА* (смт.Саврань, Савранський р-н).

ГАЛЬДАНЬ, -і *ж. (з нім. golden)* Сорт великих і соковитих слив Гал'дан'// крúгла слíва / от кост'і не остайє (смт. Татарбунари, Татарбунарський

р-н) *див. також ГОЛДАНА, пор. КАЛДАНИ.*

ГАЛЮКАТИ, -ю, -єш *екс.* Кричати на когось. Дóки в'ін будє гал'укати на дитину (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГАЛЯВИНА, -н *ж.* Огріх при сіянні, недосів (с. Перельоти, Балтський р-н) *див. також ЛИСИНА, ОБСІВ, ПЛІШ.*

ГАЛЯНДРА, -н *ж. бот.* Красавчик / стол'ітник / фúкс'іа... гал'андра (с. Долинське, Ананьївський р-н) *див. ГОЛЯНДРА.*

ГАЛЯНИЩА, -і *ж.* Халява. Зробів ціган сапогі: гал'анішч'і стар'і / а передá і все остал'не нове (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ГАМАЗЕ́Я, -ї *ж.* Крамниця. Колись в гамазе́йі не було ст'іл'ки матєр'і́й/ йак тепєр (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГÁМБА *виг. фам.* Кінець, гаплик, смерть. Забул'ів/ знáч'іт' бережís'/ бо будє гáмба (м.Татарбунари).

ГАМБА́Р, -а, Сховище для зерна. Гамба́р засіпали зерно́м (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ГАМБАРА́С, -у *ч.* Клопіт, морока, утруднення. Такий майу гамбарас з цим хлопчís'ком (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГАМСЕЛИТИ, -ю, -иш *Бити по чомусь, бити когось. Він гамселів по стол'і кулако́м* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ГАНА́НЬ *див. ГАЛАТІЙОН.* Йак ганан' кричít (с.Концеба, Савранський р-н).

ГАНДРАБАТИЙ, -а, -е *згруб.* Незграбний (про людину, зазвичай високу на зріст, згорблену) П'ишлá нáйда гандраба́та (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); В'ін такий гандраба́тий / шо не умішча́йіц'а на кровáт' / та ше на спин'і го́рб йакійс' (м.Татарбунари) *пор. БУРМИЛО, ГАЛАТИН, ГОРГУЛА.*

ГÁНУС, -а *ч. бот.* Аніс, рослина, насіння якої вживають у народній медицині як відхаркувальний, жарознижувальний, протиспазматичний засіб. З'ібра́ла нас'ін':а га́нуса/ зробл'у в'ідвар та буду́ піти/ а то не мо́жущ

в'ідхárкувати (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГАНЧÁУС, -а ч. *іхт.* Вид дрібної риби. У нас тўтечки рибáлки продайўт' карáс' / зиркáл'ний кóроп / дїкий / кул'ўчку / ганчáус / кóтóра замáнен'ка / йак тўл'ка (с. Нерушай, Татарбунарський р-н).

ГАРА́! Вигук, яким підгняють овець. *Гарá / вонá стойїт' / шоб ти кáм'ін'ом стáла* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГАРА́ГА, -и ж. молд. див. **ГАРЯ́ГА** *Обріза́йут / поновл'áйут / укр'інл'áйут гарáги* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ГАРА́ГОВА прикм. Сорт квасолі. *Гарáгова / та шо сотáйїц'а* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ГАРА́М, -у 1. Скотина, худоба (с. Кислиця, Ізмаїльський р-н); 2. *перен.* Про здорову ледачу людину. *Такий гарáм сїл'ний / а робїт' не рóбе / д'ітéй заставл'áйе* (м.Татарбунари).

ГАРБА́, -у́ ж. Кінний віз із великими довгими дошками (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ГАРБАЖІ́ЙКА, -и ж. з *тюрк.* Маленька цибулька, що виросла з насіння, цибуля-сіянка. *Гарбáж'їйку ми сїймо виснóйу* (с. Лиман, Татарбунарський р-н); *На малéн'ку цибу́л'ку / ту / шо сáд'ат' / кáжут' гарбáж'їйка* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Такá невірнен'ка гарбáж'їйка // і давáй 10-15 рубл'ів за л'їтру* (с. Лізинка, Іванівський р-н), (с. Дивізія, Саратський р-н) див. також **ГАРБАСІ́Я**.

ГАРБА́РКА, -и ж. Залізна лопата, якою викидають землю (с. Яськи, Біляївський р-н).

ГАРБАСІ́Я, -ї ж. див. **ГАРБАЖІ́ЙКА** *Купї мен'ї на нас'ін'н'а гарбасїї / бо у́жé трéба садїти* (с. Обжили, Балтський р-н).

ГАРБАЦИ́КА, -и ж. Мереживо, вив'язане руками. *Ма́ма в́же пришїла до рушнікá гарбáцїку* (с. Обжили, Балтський р-н).

ГАРБУ́З, -а ч. *бот.* Кавун. *Цей год з'їбра́ли добрий урожай гарбу́з'ів* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГАРБУ́ЗИ, -а, ч. див. **БАРАНЕ́ЦЬ** *Покóлов нóги гарбу́зáми* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ГАРБУ́ЗИКИ, -ів *мн.* див. **БАРАНЕ́ЦЬ**. *Трéба взўти йакїс' лапáцони / а то на горóд'ї так'ї гарбу́зики / шо бóсий ни проїдéш* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н), (с. Василівка, Миколаївський р-н, с.Станіславівка, Котовський р-н; с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н; с.Станіславівка, Балтський р-н); *П'їшлá бóса на горóд, то вс'ї нóги були в гарбу́зиках / шо не моглá й ступїти* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Гарбу́зики пос'їйáлис'* (с.Концеба, Савранський р-н).

ГА́РДИ, -ів *мн.* Перегородки у вузькому місці протоки для виловлювання риби. *Га́рди рóбл'ат' с комишў. Це так'ї перегорóтки / кудї рїба захóде* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ГАРДІ́СТ, -а ч. Румунський військовий. *Він допрáшує мене з гард'їстами* (с.Плахтїївка, Саратський р-н).

ГÁРЕ́ЦЬ, -рця Плата натурою за помол. *У йóго бўв млін / за помóл в'ін брáв великий гáрець' зернóм* (м.Татарбунари) див. також **ГАРЦЬ**, пор.**ГÁРЕ́ЦЬ**.

ГАРЛИ́К ч. Товстий очерет, з якого виготовляють **кїтці** (с.Маяки, Біляївський р-н, Овідіопольський р-н) пор. **КО́ШИНА, ЯРЛИ́К 1**.

ГАРМА́КИ, -ів *мн.* 1. Вила на три, чотири ріжки (с. Сирітське, Ширяївський р-н) * Дерев'яні триріжкові вила. *Вз'ав гармакі та й п'їшоу у пóле* (с.Лісничівка, Балтський р-н) пор. **БАРМА́КИ**; 2. Дитячі санки з криги. *Зробїли хлóпц'ї гармакі з л'óду* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ГАРМА́Н, -у ч. *тюрк.* 1. Місце в полі, де просушують і очищають зерно, тік; 2. Частина садиби без будівель, город. *Це л'їто картóшки на гарма́н'ї хорóш'ї; Усáйба // це гарма́н / де картóшку сáд'ат'* (с. Нерушай, Татарбунарський р-н) 3. Засаджена частина городу (с. Лиман, Татарбунарський р-н; с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГАРМАНÓВКА, -и ч. Час молотьби зернових на **гарма́ні**. *Гарманóвка не страи́на / коли́ до́брий урожа́й / згарману́йиш / бу́ло / а ду́ша ра́дуїи́ца / шо не да́ром робі́в* (м.Татарбунари; с. Лиман, Татарбунарський р-н, Кілійський р-н).

ГАРМАНУВА́ННЯ, -я с. Процес обмолоту зернових за допомогою котка (с. Давидівка, Фрунзівський р-н).

ГАРМАНУВА́ТИ, -ую, -уєш док. **ЗГАРМАНУВА́ТИ** Молотити зерно за допомогою кінного котка на **гарма́ні**. *Гарману́йт' котка́ми / а хто і ц'і́ном мо́лотит'*; *Гарману́йт' собі́ ка́ждий свої́е* (с. Василівка, Миколаївський р-н) *див. також ГАРМАНУВА́ТЬ, ГАРМЕНУВА́ТИ, ГАРМОНУВА́ТИ, ГАРМОНУВА́ТЬ.*

ГАРМАНУВА́ТЬ *див. ГАРМАНУВА́ТИ* *Гарманува́в ка́ждий у сво́му гарма́н'і* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГАРМАСА́Р, -а ч. рум. 1. Жеребець. *Гармаса́р // це жеребе́ц'* (с. Коси, Котовський р-н; с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *От крас'і́вий гармаса́р* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); 2. Сильний, здоровий жеребець (с. Дивізія, Саратський р-н; с. Тузли, Татарбунарський р-н).

ГАРМАСУВА́ТИ, -ую, -уєш док. **ЗГАРМАСУВА́ТИ** Товктися на одному місці, топтати(ся), толочитися. *До́ки ти буде́ш там гармасува́ти / диві́с' / шо ти з то́її по́стелі зробі́в* (с. Обжили, Балтський р-н); *Хва́те вам б'і́гат' по горóд'і/ бо згармасу́йіте все/ шо посади́ла* (м.Татарбунари)..

ГАРМЕНУВА́ТИ *див. ГАРМАНУВА́ТИ* (смт. Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ГАРМОНУВА́ТИ, -ую, -уєш *див. ГАРМАНУВА́ТИ* *А в колхо́зах робл'ат' та́кички: обшче́ственно гармону́йт' ковба́йнами* (смт. Татарбунари, Татарбунарський р-н)

ГАРМОНУВА́ТЬ *див. ГАРМАНУВА́ТИ* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГАРНАУТ *бот. Горох. С'і́го́дн'а на гарна́ут іде́мо* (с.Концеба, Савранський р-н) *пор. НАВУТ.*

ГА́РУС Фабричні шерстяні нитки. *Ра́н'че / йак йа бу́ла д'і́вко́йу / купл'а́ли га́рус / шоп вишива́т'* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГАРЦЬ, -я ч. *див. ГА́РЕЦЬ* *У ме́л'ниці́ не платі́лос'а гр'і́шми / а дайе́ш м'і́рку / гарц'* (с. Лізинка, Іванівський р-н) *див. також ГА́РНИЦЬ.*

ГАРШ! *див. А-БА́ЗЬ!* (с. Давидівка, Фрунзівський р-н).

ГАРЯ! 1. Вигук, яким відганяють кіз, овець (с. Долинське, Ананьївський р-н; с. Василівка, Миколаївський р-н; Березівський р-н, Ширяївський р-н, Фрунзівський р-н; с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н; Березівський р-н) *див. також АКÓЗЬ!* 2. Вигук, яким поганяють волів. *Гар'а́ / гей гар'а́ / куди́ т'а́гните у рі́л'у́* (м.Татарбунари).

ГАРЯ-ГАРЯ! *Гар'а́-гар'а́ / прокл'а́та!* (с. Обжили, Балтський р-н) *див. також ГАРЯ!*

ГАРЯ́ГА, -и ж. Кілок, дерев'яна палиця, встромлена в землю, до якої прикріплюють виноградну лозу. *До гар'а́гі́в приві́язу́йеца́ лоза́ з корча́* (с. Лиман, Татарбунарський р-н) *див. також ГА-РА́ГА.*

ГАСА́Й ч. *жарт.* Прізвисько людей, в мовленні яких дуже поширене протетичне, приставне [г] (*го́ко / гу́зен'ка гу́личка / Гандр'і́й / гиндик* і т.д.) (с. Будеї, Кодимський р-н).

ГАСНИК, -а ч. 1. Каганець (смт. Саврань); 2. Гасова лампа *Засв'і́тив у́же гасні́к* (с.Концеба, Савранський р-н).

ГАСÓК *див. ГАСНИК* (с. Ухожани, Балтський р-н).

ГА́ТА *див. ГА́ТА* *Га́та / йа б'і́л'ше не н'і́ду до те́бе* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ГАТИЛИТИ, -ю, -иш *екс.* Бити (кулаками), забивати. *П'і́д'і́йшо́в до дveréй та так гати́лит' кулака́ми // загати́лив гво́зд' / шо не мо́жна ві́т'а́гнут'* (м.Татарбунари).

ГА́ТТЯ! Вигук, яким повертають коней праворуч. *Гат'т'а / Гн'їдий* (с. Олексіївка, Кодимський р-н) *див. також ГАТТЯ! ГАТЬ! ГАТЬ-ГАТЬ-ГАТЬ! ГАТЯ!*

ГАТТЯ! *див. ГА́ТТЯ!* (с. Козацьке, Балтський р-н).

ГАТЬ! *див. ГА́ТТЯ!* (с. Адамівка, Фрунзівський р-н; с. Орджонікідзе, Ширяївський р-н).

ГАТЬ-ГАТЬ-ГАТЬ! (с. Лізинка, Іванівський р-н) *див. також ГА́ТТЯ!*

ГАТЯ! *див. ГА́ТТЯ! Гат'а! Крутіс'а / гат'-гат'-гат'!* (с. Лізинка, Іванівський р-н; с. Василівка, Миколаївський р-н; с. Гетьманівка, Савранський р-н); *Бері гат'а/ а то зайідеши у йа́му* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГАХТО́БУС, -а ч. Автобус. *Че́рез на́ше се́ло прохóд'ат' аж три гахто́буси* (с. Немирівське, Балтський р-н).

ГАЦА́ТЬ, -ю, -їш Підстрибувати. *Хва́те на крава́т'і гаца́т' / бо ше полома́йїц'а* (м.Татарбунари).

ГАЧУ! *див. АСА́! Ачу́ / гачу́ / куді́ л'їзите / пр'а́мо з н'їг зва́л'ат' / не даду́т' насі́пат' зерна́ у корі́то* (м.Татарбунари).

ГВА! Вигук, яким зупиняють запряжених волів (сmt. Фрунзівка).

ГВІЗДО́К -дка ч. *їхт.* Стерлядь невеликого розміру. *Буде́ до́бра їуха́ з цих зв'їздк'ів* (сmt. Вилкове, Кілійський р-н) *пор. ЧИЧУГА.*

ГЕЙС! Вигук, яким повертають запряжених волів ліворуч. *Гейс / куді́ поверта́йїш напра́во* (м.Татарбунари; сmt. Фрунзівка).

ГЕ́МБИЛЬ, -і ж. 1. *див. ГЕ́МБИЛЬ Ма́йу таку́ ге́мбил'* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); 2. Сварка. *Не хо́чу з не́йу у ге́мбил' ухо́дит'* (м.Татарбунари).

ГЕ́МБИЛЬ, -а ч. Клопіт, неспокій. *Купі́ли с'огóд'н'ї поро́с'а / та та́кий ге́мб'їл' ма́йемо / н'їчо́го ни йі́сц' т'їки кри́чит'* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ГЕ́ПА, -н ж. *див. БОМБІ́ЦА. Ото́ ше ге́па пі́шл!'* (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ГЕРМАНКА, -н ж. Зимова цибуля. *Зимо́ва цибу́л'а / на́сін'н'а йако́йї розполо́жене на к'ї́нц'ї стеб́ла і збира́йїец'а восе́ні / а цибу́л'а зали́шайїец'а на зиму в земл'і і ра́н'н'ойі весні́ пуска́йїе сте́бла ку́шчє́м* (с. Дивізія, Саратовський р-н).

ГЕРШ! *див. А-БА́ЗЬ!* (с. Артирівка, Красноокнянський р-н).

ГЕ́СТКА, -н ж. Деталь спіднього одягу. *Носі́ли полотн'а́ні руба́шки з до́вгими рукава́ми / з ге́стками / випуска́ли пі́тички* (с. Немирівське, Балтський р-н).

ГЕЦЮВА́ТИ, -ю, -єш Насміхатися, кепкувати. *Ге́ц'у́йут' з Омéл'ка і хло́пц'ї і д'ївча́та* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ГИДЖА́! *див. АЛЯ́!* (сmt. Любашівка, Любашівський р-н; с. Чорна, Красноокнянський р-н).

ГИДЖЯ-ГИДЖЯ! *див. АЛЯ́! Гі́Ж'а-гі́Ж'а / ба́ба* (с. Обжили, Балтський р-н).

ГИЖКИ *мн.* Холодець із ніг чи голови забитої тварини (с. Жеребкове, Ананьївський р-н; с. Слюсареве, Савранський р-н).

ГИК ч. Товста жердина до 5 м довжиною, якою рибалки напинають задній парус на човні (Овідіопольський р-н) *пор.*

РАСПО́Р ∇ притягну́ть гика́ Притягнути **хві́ст** паруса, прикріпленого до жердини, якою напинають парус (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. притягну́ть распóра.*

ГИЛЬ-ГИЛЯ́! *див. А-ГА́Й! Ой / гіл' / гил'а́ гу́си / чо́го ут'ї́клї от бабу́с'ї* (м.Татарбунари).

ГИЛЯКА, -н ж. Дерево взагалі. *Йа́кий там у ме́не сад: во́с'їм гил'а́к ус'о́го // пїа́т' ви́шен' і три обирко́с'ї* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ГИМБИ́ЛЬ, -я ч. Холод, мряка. *На дво́р'ї гі́мбіл'* (с.Концеба, Савранський р-н).

ГИНДЮ́К, -а ч. Індик. *За гинд'ука́ вз'а́ла с'їмді́с'ат рубл'ї́в / а за гинд'у́шку // ш'їд'їс'а́т* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ГИНДЮШКА, -и ж. Індичка (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ГИРЖАТИ, -у, -иш знев. Сміятися (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ГИРИЛІЦЯ, -і ж. див. **АРАВА** З'їбра́ лас'а коло по́мпи гирилі́ц'а і виступа́ йут (с. Дивізія, Татарбунарський р-н).

ГИРИТИКА́ТИСЬ, юсь, -єсся Пустувати, погано поводитись. *С'ад' / Васи́л'у / і не гири́тика́йс'а* (с. Жовтень, Ширяївський р-н).

ГИРКА, -и ж. Сорт ярої пшениці. *Ра́н'че с'їйали гірку. Гі́рка // йа́ра пше́ніц'а така́* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ГИРЛИЦЯ, -і ж. див. **АРАВА** (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ГИРТО́П, -а ч. (молд. хыртоп) Назва частини села, що розкинулася на горбах, ярах, вибоїнах. *Поселі́вс'а дес' аж у гирто́пі / шо й прові́дати не мо́жна* (с. Обжили, Балтський р-н) пор. **ГУРТО́ПИ**.

ГИРЧА́К, -а ч. бот. Вид грибів, що мають низьку ніжку, яка переходить в шапочку, а шапочка посередині увігнута, груздь. *Гирча́кі трéба обварі́ти / йак хо́чеш жа́рити / бо так не мо́жна ї́сти* (с. Обжили, Балтський р-н; с. Грабове, Кодимський р-н); *Пі́сл'а дощч́у ба́гато в л'іс'і гирча́к'ів пона́роста́ло* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ГИСТИК, -а ч. Дерев'яна або залізна лопатка, якої чистили плуг. *Ко́н'і ві́йшли з боро́зн'і / а він йак ухва́тів гі́стик та менé гі́стиком / гі́стиком* (с. Лізинка, Іванівський р-н); *Гі́стиком чі́стимо лем'ї́ш від земл'і* (с. Коси, Котовський р-н); *Обчі́ст' лем'ї́ш гі́стиком / а то ду́же залі́п земл'о́у* (с. Лісничівка, Балтський р-н) див. також **ИСТИК**.

ГИЦАКИ, -ів мн. екс. Вибоїни на дорозі. *Пога́но бу́ло йїхати: так'і ги́цакі* (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н) див. також **ГИЦИЛКА**.

ГИЦЕЛ, -я ч. знев. Хлопець, який дражнить собак. *Тре́ба то́му гі́цел'у но́ги попири́бівати / шчо́б не ході́в по садка́х* (с. Дружелюбівка, Ананьївський р-н) пор. **ГИЦЕЛЬ**.

ГИЦЕЛЬ, -я ч. знев. Людина, що веде неправильний спосіб життя; * Неслухняний хлопець. *Приб'і́гли гі́цел'і і вс'і йа́блука обне́сли / да́же дості́гнути не да́ли* (с. Лісничівка, Балтський р-н) пор. **ГИЦЕЛ**.

ГИЦЕЛЯКА, -и ч. згруб. до **ГИЦЕЛЬ** *Та́кий здо́ровий ги́цел'а́ка / шо н'ічо́го не мо́жна з ним зробі́ти / не слуха́йце́'а та го́д'і* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ГИЦИЛКА, -и ж. екс. Вибоїна на дорозі (с. Кохівка, Ананьївський р-н) див. також **ГИЦАКИ**.

ГИЧИ́НЯ, -я с. Бадилля з огірків, гарбузів. *Гі́чин'а з огі́рків / з каба́ків* (с. Коси, Косовський р-н).

ГИЧКА, -и, ж. 1. Бадилля буряка, бурячиння. *Част'ї́ше ка́жут' гі́чка* (с. Коси, Косовський р-н); 2. Горілка, зроблена з буряка. *Гово́рат на бурако́ву «гі́чка» / то убийду́ш'а / а не гор'і́вка* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ГИШ! див. **А-ГА́Й!** *Гі́ш / гі́ш / от корі́та / то не вам йа́ насі́пала / а свин'і* (м. Татарбунари).

ГИШКИ, -ів мн. кул. Холодець із свинини. *Ко́ліс' гі́шки у лоха́н'ах студі́ли* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ГІ-ГО-ООО! виг. 1. Вигук, яким ланковий рибальської ланки будить уночі свого помічника (Овідіопольський р-н); 2. Вигук, за допомогою якого рибалки перекликаються у плавнях (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ГЛА́ДЖИ́НЯ, -я с. Машення стін хати рудою глиною за допомогою вирівнювальної дощечки. *Гла́д'їн'а гет' стр'і́скало / тре́ба квачу́вати* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ГЛАДИ́НА, -и Дерево, на якому ростуть плоди глоду. *У гла́діни біле́н'к'і / мале́н'к'і ц'віто́чки / а йа́годи черво́н'і* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ГЛА́ДИТИ, -дю, -диш 1. Вирівнювати стіни дощечкою. *Гла́д'ат / то до́бичечку́у / шоб бу́ло р'і́вне* (с. Коси, Котовський р-н); 2. Мастити хату за допомогою вирівнювальної дощечки рудою глиною. *Ст'і́ни гла́дила са́ма / а*

стел'у наймала (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ГЛАДІЛКА, -и ж. техн. Ковальський знадіб для вирівнювання металевих виробів. *Глад'ілка похóжа на молоток. Гладен'койу сторонóйу кладут' ійї на гарáче жіл'езо / бїут' по нéїї молоткóм / і вона глáде* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ГЛАДУШНИК, -а ч. бот. Чистотіл, багаторічна трав'яниста рослина, яку використовують у народній медицині для лікування шкірних хвороб та золотухи. *Йа вжé казала своїйї Гán'н'ї / шоб вона п'ішла у л'іс та нарвала гладушника / а то дитїна кончайец'ц'а в'ід золотухи* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГЛАДУЩИК, -а ч. Глиняний, продовгуватої форми посуд для молока: глечик. *В гладушчиках молоко прокїсне / а потóm збирáймо сметáну* (с. Гетьманівка, Савранський р-н; с. Слюсареві, Савранський р-н; с. Чорна, Красноокнянський р-н); *Тут [у кухні]: бан'ак дл'а молока / дїйніц'а / гладушчики / слóйїки / дїшка дл'а води* (с. Немирівське, Балтський р-н); *Молоко позливала в гладушчики* (с.Лісничівка, Балтський р-н); (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ГЛАЗАЧ іхт. Назва риби (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н, Овідіопольський р-н) див. також **КЛЕПЕЦЬ**.

ГЛАЗОК, глазка / гласка ч. Брунька. *Гл'адї глазок ни поломаї* (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н); *Глазкі на деревах порозпускалис'* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); *Висно́йу виногра́т вибивáє гласки* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГЛИВИЙ, -а, -е Сіро-жовтий (про масть тварин). *С'їра кáчка вівела шест' качен'ат / а гліва // двина́ц'ат'* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Глівий бувáє к'ін' / свин'а / собáка* (м.Татарбунари).

ГЛИВКИЙ, -а, -е Невипечений (про хліб). *Віпечений цей раз хл'ін / а тод'ї був гливкїй* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ГЛИВТЯК, -а ч. Невипечений хліб. *Вона н'іко́ли хл'їба ни спичé / все гливт'ак*

та гливт'ак (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ГЛИНИЦЯ, -і ж. Відгороджена частина приміщення гончарної майстерні, де місять глину (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ГЛИПНУТИ док. Зиркнути, глянути. *В'ін т'іл'ки гліпнув одні́м о́ком на нéїї / і пол'убів віїї* (м.Татарбунари).

ГЛИЦЯ, -і, ж. Щабель полудрабка біля воза. *Ану́ сидї тїхо на воз'ї / а то віпадиши чириз гліц'ї* (с. Олексіївка, Кодимський р-н; с. Долинське, Ананьївський р-н).

ГЛІБОКА у ролі ім. **Тоня**, яку тягнуть неводом у глибокому місці ріки (смт. Вилкове, Кілійський р-н).

ГЛЮСА, -и ж. іхт. Глось, промислова морська риба родини камбалових. *Йе глоса / абó ійї іше називáїут' камбала* (с. Нерушай, Татарбунарський р-н); *Глоса мéнша камбали і биз го́лок* (смт. Вилкове, Кілійський р-н).

ГЛОТА́, -ї ж. (молд. глоатэ — юрма) Велика кількість людей в одному місці, що створює тисняву, давку. *Сіго́дн'ї така́ глота́ на базáр'ї / шо пройтї не мо́жна* (с. Обжили, Балтський р-н) пор.

АРА́ВА.

ГЛУБИНКА, -и ж. Шаланда з високими бортами. *Глубінками вийїжЖаїут' ловіти рибу в мо́ре далéко від бе́рега* (Овідіопольський р-н).

ГЛУБІ́НКА, и ж. 1. Державний заготівельний пункт для збіжжя, віддалений від залізниці. *Глубі́нка мо́же бу́ти в сел'ї* (с. Гетьманівка, Савранський р-н; с. Ухожани, Балтський р-н); 2. Елеватор, куди колгоспи вивозять зерно. *В ц'óму году́ колгосп пере́віконав план вівозки зерна́ на глубі́нку* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ГЛУЖДА́НИ молд. мн. Бадилля кукурудзи (м. Білявка, Біляївський р-н) див. також **ДЛУЖА́НИ, ЧОКЛЕ́ЖНЯ, пор. ЛУЖА́НИ.**

ГЛУШМАН, -а ч. знев. Глуха людина. *От глу́шман // ка́жут' на то́го / хто недочува́є* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Чого́ ти не обзивáїєс'а / шо*

ти / *глушман* (м.Татарбунари); * Людина, яка не своєчасно відповідає на запитання. *Ск'їл'ки глушманов'ї не говорі / шо не крас'їво / коли хтос' питає / ти чуїш / а мовч'їш* (м.Татарбунари).

ГЛЯДИНА, -и ж. Глід (лат. *Crataegus*) *Ростє гл'адїна в нас лише в однóму м'їс'ц'ї / у так зван'їй рошч'ї* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ГНІТИТЬ Рум'янити хліб у печі. *Гн'їтїт' хл'їб трєба не в дуже напál'ан'їй п'їч'ї / бо стáне не румл'аний, а погór'аний* (м.Татарбунари).

ГОБИЧАЙКА, -и ж. Дерев'яний, рідше металевий широкий обід в ситі, решеті. *Ми пішли с дóму / а вона вз'ала сїто і відно катáц'а почáла і поламáла гобичáйку* (с. Лізинка, Іванівський р-н); *Гобичáйку рóбл'ат з финєри* (с.Концеба, Савранський р-н) див.також **ОБИЧАЙКА**.

ГОБІЙТИ, гобійдú, гобійдеш Догледіти щось, попіклуватися про когось, зробити, що треба. *В ж'їнки багáц'ко робóти і надвóр'ї. Дворішче великий / і все це трєба / кáжут' / гобійтї. Кóжний ден' трєба дáти поїїсти худóбі / корóві / свін'ам* (с. Немирівське, Балтський р-н).

ГОБО́РА, -и ж. Перегородка в сараї для розмежування різних тварин. *Їє спеціáл'ні примішчен'н'а / сарáйї / де стоїáт корóви / свінї тил'á // вони відгорóжсинї гобóруйу* (с. Немирівське, Балтський р-н).

ГОБРІ́К, гоброку ч. Корм для коня (зерно і січка). *Немá с'їна / н'ї обрóку / лиш дівчїна кóло бóку* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ГОВ! виг. Стій, стоп (частіше до тварин). *Гов / кóник / приїхали* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ГОВВА! див. **АГОВ!** (с. Троїцьке, Любашівський р-н; с. Дубиново, Савранський р-н).

ГОВ-ГОВ! див. **ВВА!** (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГОВ-ГОВВА! Вигук, яким зупиняють корів (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ГО-ВЗЯЛИ! виг. Ритмізувальний вигук, яким користуються рибалки під час спихання човна у воду або витягання на берег (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ГО́ДЗУРІ мн. 1. Послід (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н); 2. Залишки від очищеного зерна. *Го́Шурї визут' кúр'ам* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) див. також **ГО́ШУРІ**.

ГОДÓВАНИК, -а ч. Вихованець, нерідна дитина. *Та йейї вз'ав Гáнин годóваник* (с. Лізинка, Іванівський р-н; с. Коси, Котовський р-н).

ГОДÓК, годкá ч. 1. Одноліток. *В'їн мін'ї годóк* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); 2. ірон. Звертання до дітей. *Годóк / іді с'уді* (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ГОЗЯК, -á молд. Труба, через яку виходить дим; димар. *Гоз'áк // трубá / складáйц'а з чотир'óх стовпів* (с. Коси, Котовський р-н; с. Домниця, Котовський р-н; с. Шевченкове, Роздільнянський р-н).

ГО́ЙДА, -и ж. ірон. / знев. 1. Висока і худа жінка, дівчина. *Такá гóйда висóка / шо мєтр'ів ш'їс'ц' на плáт'а трєба* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н; с. Василівка, Миколаївський р-н) * Висока, здорова, але вайлувата, байдужа дівчина, жінка. *Такá гóйда сїл'на / а ледáча* (м.Татарбунари) див. також **ГО́ЙСА 1, ДРИМБА** пор. **ГО́ЙДА**; 2. Нехитра, до всього байдужа, вайлувата жінка (с. Бирносоро, Фрунзівський р-н).

ГО́ЙДЖЯ! див **АЛЯ!** (с.Канцеба, Савранський р-н).

ГО́ЙС! Вигук, яким повертають волів праворуч. *Го́йс / гóйс / т'агн'їт' моїї бикї / дóбре одихну́ли* (м.Татарбунари; с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГО́ЙСА, -и 1. див. **ГО́ЙДА** 1. *Ки́ліна / йак гóйса / висóка і худá* (с. Обжили, Балтський р-н); *П'їшла вúлиц'о́у гóйса / шо аж за к'їлометир відно* (с.Лісничівка, Балтський р-н); 2. Висо-

ка людина. *От го́йса п'ішла* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Така́ го́йса вона́ і в'ін / висо́к'і / а дити́на / йак л'іл'іну́т* (м. Татарбунари); 3. Висока тварина (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н) *див. також ГО́ПСА.*

ГОЙСТРИТЬ Гострити. *Сапу́ клипа́йут' на бал'асин'і / а пото́м го́йстр'ат' тирпуго́м* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГО́КО, -а с. Міра ваги, рідини. *Го́ко ри́би // три фу́нта ри́би; го́ко гор'ілки // півтора́ л'ітри гор'ілки* (с. Саврань).

ГОЛДА́НА, -и ж. *див. ГА́ЛЬДА́НЬ.* *Иди́но / поку́шай мо́йіх голда́н / ти бач' / йак йа́блука вели́к'і* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ГОЛИ́ЦЯ, -і ж. Спеціальна сітка з вічками на 45-50 мм без **по́ріжа (по́рижа)** для ловлі великої риби. *С'е́тка бес по́рижа назива́йц'а го́лиц'а. Не́йу ловл'ат' ко́роп / глосу́* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н; Овідіопольський р-н; смт. Вилкове, Кілійський р-н).

ГОЛО́БИСКИ присл. Босоніж. *Ходи́ла голо́биски ц'і́л'і по́ранки / а тепе́р чирак'і́в не позбу́дус' (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) див. також ГОЛО́БИ-СЬКИ.*

ГОЛО́БИСЬКИ присл. *див. ГОЛО́БИСКИ.* *Уступі́ла чо́боти голо́бис'ки і п'ішла́ до сус'ідки* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ГОЛОВИ́ЗНА, -и ж. Голова зарізаної тварини (свині, корови, вівці), з якої варять холодець (с. Мардарівка, Ананьївський р-н); *Набра́ла голо́візни та нава́ру холоди́у і трóшки бори́чу* (м. Татарбунари).

ГОЛО́ВКА, -и ж. 1. Горішня частина димаря. *Голо́вку на димар'і кр'ас'ат' с'і́р'ібр' іном* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); 2. Долішня частина паруса у вигляді трикутника, що закінчується канатом, яким парус прикріплюється до корми (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ГОЛО́ВКИ мн. Частини шлеї. *Ту част' шлейі́ / шо наді́вайц'а на хо́лку і на гру́ди / назива́йут' голо́вками* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ГОЛОНДРИ́ГА, -и ч., ж. *знев.* Бідна людина. *Така́ голондри́га / шо / не од'і́ц'а / не узу́ц'а / не у ха́т'і / не ко́ло ха́ти* (м. Татарбунари).

ГО́ЛЬ-ГО́ЛЬ виг. Для передавання звучання рідини, яку ковтає людина. *Ко́лі йа́ скóро пі́у / ч'і́ помáло / все одно́ у го́рл'і ро́бе / го́л' / го́л' (м. Татарбунари).*

ГО́ЛЯ́НДРА, -и ж. *бот.* Олеандр, кімнатна рослина. *В ха́ті трима́йут так'і кві́ти: гол'а́ндра / фі́кус / кала́чик / ро́за кита́йс'ка / алóе / фу́ксії́а* (с. Немирівське, Балтський р-н) *див. також ГА́ЛЯ́НДРА.*

ГОНДЗО́ЛЯ, -і ж. *польськ.* Грудочка, вузлик в тканині, пряжі, вовні. *ГонШо́л'а не одна́ в ц'óму ру́н'і бу́де* (с. Василівка, Миколаївський р-н) *пор. ГОНДЗО́ЛА.*

ГОНИ́ТЬ Заганяти **бовтом** рибу у сітки, коли рибалять **турбуком** (с.мт. Вилкове, Кілійський р-н).

ГОНІ́ТУВА́ТИ, -ю, -їш *див. ВРА́ЦАТЬ* *Закача́йіс'а і гон'іту́йіш* (с. Концеба, Савранський р-н).

ГО́НЩИ́К ч. Пастух, який жене череду на далекі пасовиська. *Го́нщики́ жину́т' худóбу в пла́вн'і і там пасу́т' ц'і́ле л'іто* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГО́ПСА, -и ж. *див. ГО́ЙСА.* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ГОРА́, -и ж. Горище (с. Чигирин, Березівський р-н).

ГОРА́К¹, -а́ ч. Обгорнений з одного боку патик, яким підрушували вогонь. *Не бий ко́рову горако́м / бо не мо́жна* (с. Обжили, Балтський р-н).

ГОРА́К², -а́ ч. Личинка гедзя, яка виростає під шкірою великої рогатої худоби біля хребта. *Йа́ вчо́ра всі гораки́ в ко́рови повіду́шував* (с. Обжили, Балтський р-н); *Гораки́ ро́д'ац'а під шку́руйу / ко́лі куса́йе те́Шен'* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ГОРАКА́ присл. Догори. *Мн'а́ч полит'і́в горака́* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГОРГО́ПА, -и ж. *згруб.* Здорова й сварлива жінка. *Та ц'а́ горго́па на вс'о село́*

кричіт/ лиш ійї чути (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГО́РЕН, **го́рна** ч. Та частина печі з високою температурою, в якій випалюють посуд, горно (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ГОРІ́Х, **-а** ч. Пропуск в оранці. *Ора́в пога́но / пропу́ска́в / ото́ й гор'і́хи зве́ц'а* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *А дру́гий трахторі́ст сам'і гор'і́хи понаб́р'у́є* (с. Нерушай, Татарбунарський р-н) *див. також ЗАЛО́М, НАЗАЛІ́Н, ОГРІ́Х.*

ГОРІ́ШИНЯ, **-я** с. Горіхове листя. *Колис' красі́ли м'і́тки гор'і́шин'н'ам* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГОРІ́ШКА́ присл. Вгору (бити м'яч вгору, підкидати щось догори). *Йак кида́йш мйа́ч / в'ін леті́т' горі́шка // ті́л'ки туд'і́ / ко́лі кі́неш по́п'ід низ / гор'і́шка не леті́т' / а пр'а́мо* (м.Татарбунари).

ГОРІ́ШНІЙ: **горі́шний ві́тер** *див. ГОРІ́ШНЯК* (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ГОРІ́ШНЯ у ролі ім. **То́ня** у верхній частині Дунаю (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ГОРІ́ШНЯК, **-а́** ч. Північний вітер. *Гор'і́шин'а́к ду́є с с'е́вера* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Пові́яв горі́шин'а́к // і зра́зу похолода́ло* (с. Дивізія, Саратський р-н; м.Овідіополь, Овідіопольський р-н, сmt.Біляївка, Біляївський р-н); *Поду́в гор'і́шин'а́к / бу́де холо́дно* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н; сmt. Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ГОРІ́ШНІЙ, ГОРЯ́К.*

ГОРІ́ШНЯЧО́К ч. Здрібн. від **ГОРІ́ШНЯ́К** (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ГО́РКО присл. Тяжко, важко. *Го́рко жи́т' на св'і́т'і із пані́ц'у́у* (м.Татарбунари).

ГО́РЛИ́ЦЯ, **-і** ж. Предмет зброї (с. Долинське, Ананьївський р-н).

ГОРЛО́ВІЙ: **горло́ва я́ма** *див. ПАШЕ́ННА.* *Бу́ло / ві́копайі́м йа́му / зма́жим / ві́суши́м / насі́пле́мо по́вну зерна́ / та й де́ржимо́ аж до весні́ / ц'у́ йа́му назива́ли горло́вою́ йа́моу* (м.Татарбунари).

ГО́РЛУШКО, **-а** с. Горішня звужена частина глечика, що переходить в шийку (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ГОРО́БЛЯ́ЧИЙ: **горо́бля́чий мак** Степовий мак. (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ГОРО́ХЛИ́НЯ, **-я** с. Бадилля гороху. *Горо́хлі́н'а́ йак су́хе / туд'і́ тре́ба ви́бива́т' горо́х / горо́хлі́н'а́ дайу́т' в'і́ц'а́м* (м.Татарбунари; с. Слюсареве, Савранський р-н) *див. також ГОРО́ХЛЯ́НКА.*

ГОРО́ХЛЯ́НКА, **-и** ж. *див. ГОРО́ХЛИ́НЯ* (с.Калинівка, Кодимський р-н).

ГОРО́ЧИ́К, **-а** ч. Обгороджена ділянка, на якій вирощують квіти, квітник. *В горо́чику́ росту́т' цв'і́ті* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *див. також ГОРО́ЧИ́К, ГОРО́ЧЧ'І́К.*

ГОРО́ЧИ́К, **-а** ч. *див. ГОРО́ЧИ́К* Найчастіше в горо́чі́ках с'і́яли до́бре у́тро й чо́рнобрі́вц'і́ (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГОРО́ЧЧ'І́К, **-а** *див. ГОРО́ЧИ́К* Так'і крас'і́в'і кв'і́ткі́ росту́т' у горо́дч'і́ку / шо л'у́бо гл'а́нут' (м.Татарбунари).

ГОРПИ́НКА, **-и** ж. Смердючий жучок, що водиться на ягодах малини або полуниці. *Рва́в мал'і́ну і не ба́чив / шо там горпі́нка / а тепе́р так ру́ки смерд'а́т' (с. Обжили, Балтський р-н) див. також ПО́ПИК.*

ГО́РСТКА, **-и** ж. Сніп із конопляних стебел. *Ко́лі го́рстки́ ві́сохнут / йі́х ло́жат під во́ду* (с. Гетьманівка, Савранський р-н); *І л'он / і коно́пл'і́ / ко́лі рвут' / то ви́а́жут' у го́рстки́* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГОРЧА́К, **-а́** ч. іхт. Неїстівна колюча дрібна рибка, колючка (Овідіопольський р-н) *див. також ЧОРТИ́КРЕ́ПКА.*

ГОРЯ́К ч. *див. ГОРІ́ШНЯ́К* (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ГОСЕ́ЛЬНЯ, **-і** ж. Гусінь, яка поїдає листя дерева. *Л'ісо́ва́ госе́л'н'а́ ду́же йа́дові́та* (с.Концеба, Савранський р-н) *див. також ОСЕ́ЛЬНЯ, ОСЕ́ЛЬНЯ.*

ГОСЛІН, -а ч. Різновид лавки короткої розміром. *На гослón'і прадéш ц'ілу зіму* (с.Концеба, Савранський р-н).

ГОСТРІШИНА, -и ж. Довга дошка, яка підтримує стріху знизу. *Сначáла прибивáймо гостр'ішину* (с.Концеба, Савранський р-н) *пор.* **ОСТРІШКИ**.

ГОСТЯКИ -ів *мн.* бот. Вусики на колосках зернових рослин — жита, пшениці, ячменю, що виходять під час очищення зерна у вигляді дрібної полови. *Позáд віїалки сам'і гост'акі лет'áт'* (с. Дивізія, Саратський р-н).

ГРАБІЛЬКИ *здрібн.-пестл.* Граблі. *Грaб'іл'káми грoмáд'ут гpyткі на грáтках* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н)

ГРАБЛЬОВИЙ: **грабльовá косілка** Косарка, що сама скидає скошений хліб. *Грaбл'овá кос'ілка самá скидáє кош-малу* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГРАБОВИНА, -и ж. Та частина лісу, в якій переважає граб. *Назбирáла дрoв у грaбовін'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГРАДА, -и ж. Високий берег ріки. *Ц'у тóн'у постáвимо на грáду* (с.мт. Вилкове, Кілійський р-н) *пор.* **ГРАДА́**.

ГРАДА́, -и ж. Берег, суша (Овідіопольський р-н) *пор.* **ГРА́ДА**.

ГРАДИНА, -и ж. болг. Город. *Йа рабóтав на градін'і* (с. Плахтіївка, Саратський р-н; Ізмаїльський р-н); *С'ігóдн'а на градін'і пропóл'ували і поливáли капúсту і пéрець* (с. Дивізія, Саратський р-н); *Ц'óго гóду закатáла ог'іркí / пан'ідóри з своїéйí градíни* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *див. також ГРАДИНА*.

ГРАДИНА́Р ч. Робітник городньої бригади. *Градинáр'і вс'і п'інс'іон'éри / затóл'ітом йім помагáють д'іти* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н)

ГРАНИЧÉР, -а ч. рум. Прикордонник. *Граничéри попід граніц'у ходіли* (с. Десантне, Кілійський р-н) *див. також ГРАНИЧÉР*.

ГРАНИЧÉР, -а ч. *див.* **ГРАНИЧÉР** *Гран'іч'ér сто́йáв на граніц'і / увéс'*

час набл'удáв у б'іно́кил' (м.Татарбунари).

ГРАНУВА́ТИ, -ую, -уєш Волочити, боронувати землю (с.Черкеси, Б-Дністровський р-н).

ГРЕБІ́ННИЙ, -а, е 1. Буденний, до роботи (про одяг). *Йак у та́кій ден' іде́ д'івка в грeбінн'ій йу́пкі / то в нед'іл'у ййй не взнáйеш* (с. Немирівське, Балтський р-н); 2. Міра для пряжі: міток гребінний — десять пасом, триста ниток (с. Бакша, Савранський р-н).

ГРЕ́БІНКА, -и ж. Верхівка двосхилого даху. *Грeб'інку шййут' з м'і́лкого кошми́у* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Россі́палас' грeб'інка* (с.Концеба, Савранський р-н).

ГРЕ́БЛО, -а с. *див.* **ГРЕБЛО́** (с. Будеї, Кодимський р-н).

ГРЕБЛО́, -а́, с. Металевий гребінь, яким чистять коней і корів. *Грeблóm чй́ст'ат' конéй і корóв* (с. Дивізія, Саратський р-н) *див. також ГРЕ́БЛО, ЖГРЕ́БЛО, ЗГРЕ́БЛО, ШКРЕ́БКА*.

ГРЕ́ЙДИР ч. Дорога, засипана **жорст-вою**. *Грeйдир у дощову́ погóду рос-кисáв / й кол'ййá бу́ла по кол'іна* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГРЕ́ЧКА, -и ж. Кімнатна рослина. *Грeчка дў́же гáрно розцв'і́ла* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ГРЕ́ДКА, -и ж. *техн.* Планка, на якій висить **начúня** у **крóснах** *Л'áдо і на́чин'а в'ісйт' на гр'едк'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор.* **КАЧИЛЬЦÉ**.

ГРИВА, -и ж. 1. Огріх, пропуск під час косіння колоскових *Йакú гріву остáвив / не захватів косóйу* (м.Татарбунари); 2. Непідібрана частина косей при заплітаннях. *Нáч'е запл'ітáлас' дóбре / а гріву ізáд'і остáвила* (м.Татарбунари) *див. також БОРОДА́, ПРОКО́С*.

ГРИВЕНЬ П'ятнадцять копійок (с. Байбузівка, Савранський р-н).

ГРИВИЦЯ, -і ж. *див.* **ГРИВА** *Ко́лі кóс'ат / то лишáють недокóси / абó гріву́ц'у; Прис'ідáтел' сказáв: «Хлоп-ц'і / т'іки без гриву́ц' косі́т'»* (с. Чигирин, Березівський р-н) *див. також СКАЗ, СТОЯН*.

ГРИВНЯ, -і ж. Три копійки; в давні часи 2½ копійки (с. Козацьке, Балтський р-н; с. Семенівка, Кодимський р-н, смт. Саврань) *див. також ГРИМНЯ.*

ГРИМНЯ, -і ж. див. ГРИВНЯ (с. Козацьке, Балтський р-н).

ГРИШЧЕ, -а с. Місце, де відбуваються танці. *Отó ц'ї наші'ї дівкі ни майут шо робіти / та тілки на гришче хód'ат* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ГРІНКА, -и ж. Тоненька скибка хліба (с.Калинівка, Кодимський р-н).

ГРОМАДИТЬ Боронувати. *Почáв громадит' грабл'ами м'їж виногра́дом / а вонó дуже мо́кро* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГРОМАДІЛКА, -и Кінні граблі, якими загрибають сіно, колоски після косовиці тощо (с. Ухожани, Балтський р-н).

ГРУБА, -ої ж. у ролі ім. Вагітна жінка. *Вона́ гру́ба / скóро бу́де ма́т' дити́ну / а шо / нейі́звєсно* (м.Татарбунари; с. Козацьке, Балтський р-н; с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ГРУДНИЙ, -а, -е: грудне́ молоко́ Материнське молоко з груді (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГРУЗИЛЬЧИК, -а ч. Рибалка, що придавлює до дна споди невода під час рибальства (Овідіопольський р-н; смт. Вилкове, Кілійський р-н).

ГРУЗИТИ: грузити споди 1. Притискати **споди** рибальських снастей додна водоїмища під час рибальства ногою (сmt. Вилкове, Кілійський р-н); 2. Прикріплювати свинець до **сподів áвочних сіток** чи каміння до **тігульських сіток** (сmt. Вилкове, Кілійський р-н); 3. Тягнути руками за **верхи** і **споди** невід з води або з суші на човен (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ГРУНДЗАЛЯ див. ГРУНДЗОЛЯ (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ГРУНДЗОЛЯ мн. (від рум.) Засохлі шматочки болота, які прилипли до шерсті овець. *П'їшли в'ївц'ї / тараба́н'ачи грундзо́л'ами* (с.Жовтень, Ширяївський р-н) *див. також ГРУНДЗАЛЯ ГОНДЗОЛА, ГРО́НДЗЯ.*

ГРУША: са́харна гру́ша, -ой -і Сорт груші. *Са́харн'ї гру́ш'ї па́дали з де́рева і розбива́лис'* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ГРЯЗНУХА, -и ж. знев. Погано вдягнена жінка, дівчина (с. Долинське, Ананьївський р-н).

ГУБА́, -и ж. Одиниця виміру ниток при снуванні їх на стіні, що вимірюється віддаллю від одного кілка до іншого. *Вснуйу́ в во́с'їм губ* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ГУБИ, -ів мн. Загальна назва грибів. *Ой / у зру́б'ї до́бр'ї губи* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГУБКА, -и ж. Неістівний гриб, який використовують для тамування кровотечі. *Коло́ла дро́ва і розрубáла но́гу / то губко́йу спини́ла кров* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГУДА, -и ж. Сорт яблук. *В колхо́зному садку́ бага́то гу́ди* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ГУДЖА! див. АЛЯ! Гу́Жа жу́л'а, гу́Жа! (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Гуджа! Гуджа! Р'абко́* (с.Лісничівка, Балтський р-н) **ГУЛЯ!.**

ГУДЖА́! див АЛЯ! (с.Калинівка, Кодимський р-н); *Гуджа́ / гудж'а́ / хватáй його́ / щоб зна́в / йак у горóд л'їзти* (м.Татарбунари; с. Стримба, Кодимський р-н; с. Софіївка, Миколаївський р-н).

ГУДЖУ! див. АСА́! Гуджу́ / т'їл'ки насі́тиш зерна́ у корі́то / так і перекі́не рі́лом (м.Татарбунари; с. Стара Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГУДЖЯ́! див АЛЯ! (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ГУЖИК, -а ч. Мотузка, на якій тримається **лічилка** (*Роб'їт' гу́жик з м'їц'но́її в'їр'о́вки* (сmt. Вилкове, Кілійський р-н).

ГУЛЬ-ГУЛЬ! Вигук, яким відганяють голубів (с. Петрівка, Березівський р-н).

ГУЛЬКА, -и ж. Ярова пшениця. *Пос'ї́єш ра́н'че гу́л'ку / до́брий урожа́й зберє́ш* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГУЛЯ, -і ж. Вид зачіски у жінок. *Йаку́ га́рну гу́л'у вона́ суб'ї накрути́ла*

(с. Михайлівка, Великомихайлівський р-н); *Накрутіла гул'у / нач'е трудно розч'іса́'а та заплéстис'а дупут'а* (м. Татарбунари).

ГУЛЯ! див. **АЛЯ!** (с. Ряснопіль, Березівський р-н; м. Біляївка, Біляївський р-н; с. Антонюки, Миколаївський р-н).

ГУЛЯТЬ 1. Дружити (частіше про молодих осіб різної статі). *Вона́ гул'а́йе з його́ сі́ном* (м. Татарбунари); 2. Танцювати. *Йак загра́йе му́зика / вона́ гул'а́йе до упáду* (м. Татарбунари); 3. Гратися (у що-небудь). *Дава́й бу́дем гул'а́т' у жму́рки* (м. Татарбунари).

ГУНДÉР ч. тюрк. 1. Тичка, до якої прив'язують неводи, сіті у воді (м. Овідіополь, Овідіопольський р-н; смт. Вилкове, Кілійський р-н) див. *також* **ГУНДÉРА**; 2. Жердина, за допомогою якої рухають човен по воді у плавнях, відпихаючись від дна. *Йак ми пойдим по пла́вн'ах огл'а́дати в'інт'і́р'і / гундéр забу́ли* (смт. Вилкове, Кілійський р-н) див. *також* **ПРОГО́Н**, пор. **ШОСТ**.

ГУНДÉРА, -и ж. див. **ГУНДÉР** *Деревіа́ні дру́чкі / шо на їх ставник підві́шуйут' / рибакі́ назива́йут' гундéрами* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ГУНЬКА, -и ж. 1. Жіночий верхній шерстяний одяг. *Було́ повбира́йемос'а у но́ві гун'кі́ і йде́мо в це́ркву* (с. Лізинка, Іванівський р-н); *У гу́н'к'і л'о́хко управл'а́тис'а* (с. Василівка, Миколаївський р-н); 2. Жилетка. *Зимóйу піт пал'то́ над'іва́йут гу́н'ку* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н); 3. Плащ, дощовик (с. Слюсареве, Савранський р-н).

ГУНЬКА́ТИ, -ю -єш Говорити в ніс. *От гун'ка́ти чо́гос' поча́ла дити́на* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ГУНЯТЬ, -ю, -їш *знев.* Гугнявити. *Шос' гу́н'а́йе суб'ї́ н'ї́д н'ї́с / н'ї́чо́го не пон'і́ма́йу / шо ка́же* (м. Татарбунари).

ГУРА, -и ж. рум. 1. Два великі човни, якими під час рибальства тягнуть за собою сітки чи волок; 2. Спосіб ловити рибу двома неводами, коли **тоню** тяг-

нуть не до берега, а на човни (Овідіопольський р-н) див. *також* **ГУРА́**.

ГУРА́, -і ж. див. **ГУРА 1-2** (смт. Вилкове, Кілійський р-н).

ГУРДА́, -і ж. 1. див. **ВУРДА́** *Засу́нула йа́ два каза́ні сирóватки в пі́ч / вона́ там згу́рдилас'а / йа́ откі́нула гурду́ і да́ла ді́т'ам до мамали́ги* (с. Білка, Іванівський р-н); 2. Збігле молоко (с. Василівка, Миколаївський р-н); 3. Розтерте сім'я. *Наробі́ла гурдей до мамали́ги* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ГУРДИТИ́СЯ Скипатися (про молоко). *Не м'і́шай це́го молока́ з веч'і́рн'ім / бо згу́рди́ц'а* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ГУРДУ́ДІ́Я, -ї *молд.* 1. Приміщення, хата, де збиралися колись колядники, щедрувальники для репетицій (с. Яськи, Біляївський р-н); 2. Гуляння хлопців і дівчат на різдвяні свята (с. Семенівка, Кодимський р-н).

ГУРКІ́ТНЯ, -і ж. *екс.* Гуркіт. *Така́ у комо́р'і гурк'і́тн'а́ от т'і́х кот'ів // ц'і́лу н'і́ч ган'а́йут' за ми́ш'ами* (м. Татарбунари).

ГУРНИ́К, -а ч. Рибалка, який бере участь у ловлі риби **гуро́ю** (Овідіопольський р-н).

ГУРТО́ВКА, -и ж. Кімната для ночівлі приїжджих (с. Василівка, Біляївський р-н).

ГУРТО́ПИ *мн.* Глинище, з якого глину вже не копають. *У гурто́пи виво́з'ат' см'і́т':а́* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) пор. **ГИРТО́П**.

ГУРЮ́! див. **АСА́!** (с. Яськи, Біляївський р-н).

ГУСТÉР *іхт.* Дрібненька рибка, густера (м. Овідіополь, Овідіопольський р-н).

ГУСЮ́-ГУСЮ́-СЮ́-СЮ́-СЮ́! Вигук, яким підкликають гусей. *Гус'у́-гус'у́-с'у́-с'у́-с'у́ / мо́йі ро́днен'к'і́ / гус'у́* (с. Лізинка, Іванівський р-н);

ГУСЮ́-СЮ́-СЮ́-СЮ́! див. **ГУСЮ́-ГУСЮ́-СЮ́-СЮ́-СЮ́!** *Гус'у́-с'у́-с'у́-с'у́ / хва́те блука́т' / бо у́же со́нце с'і́да́йе* (м. Татарбунари).

ГУСЯ́ЧКА, -и ж. Гусячий послід. *Було́ те́мно / сі́в на тра́ви́чку / а ра́но*

дівл'ус' // вс'і штані в гус'ачках (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ГУТ! див. **А-ГУШ!** (с. Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ГУТА, -и ж. див. **ГУТУЛЯ** *Пахуч'і гүти лежали на стол'і* (с. Жовтень, Ширяївський р-н); *В нас гүта молоден'ка / рóде пёрвий гот* (с. Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ГУТУЛЯ, -і ж. див. **ГУТУЛЯ** *Гутул'і із Вількова привоз'ат'* (с. Лиман, Татарбунарський р-н).

ГУЦУКАТЬ, -ю, -їш Підкидати на руках, колінах, гуцати. *Ск'іл'ки ту дитину можна гуцукат' / гуцуцукат'* (м. Татарбунари) див. також **ГУЦУЦУКАТЬ**.

ГУЦУЦУКАТЬ, -ю, -їш екс. див. **ГУЦУКАТЬ** (м. Татарбунари).

ГУЧ 1. Велике лоша, лоша одного року. *Табун гуч'ів погналі на с'інокос* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); 2. Маленьке лоша (обох статей), яке ссе кобилу (м. Білявка, Біляївський р-н; с. Кохівка, Ананьївський р-н); 3. див. **ГУЧА́!** (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Гуч / куди п'ішло / гуч до своїі мами* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГУЧА́! див. **А-ГУШ!** (с. Ряснопіль, Березівський р-н; с. Миколаївка, м. Овідіюполь, Овідіопольський р-н).

ГУЧ-ГУЧ! 1. Вигук, яким підкликають лошат, коней (с. Завадівка, Березівсь-

кий р-н) див. також **КОСЬ-КОСЬ! КУЦЮ-КУЦЮ! ТЬОХ-ТЬОХ! ЦЬОНЬ! ЦЬОНЬ-ЦЬОНЬ!** 2. див. **А-ГУШ!** *Гуч / гуч / л'ізиши до с'їна та перетоптуйиши / ше кон'ам пригодіц'а* (м. Татарбунари).

ГУЧУ-ГУЧУ! див. **АСА́!** (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГУЧИК, -а ч. див. **ГУЧ** 2. *Відбівс'а гучик від кобили / а тепер бігає й гиржє* (с. Дивізія, Саратський р-н; м. Білявка, Біляївський р-н; с. Кохівка, Ананьївський р-н); *На мален'ке лошя кажут' гучик / а велике // гуч* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Кóло гн'ідóйї гучик йак картінка* (с. Лізинка, Іванівський р-н; с. Коси, Котовський р-н).

ГУЧІК, -а ч. див. **ГУЧ** 2 *Ужє ц'óго гуч'іка трéба отлуч'ім' / бо гёт' за-сосє кобілу* (м. Татарбунари).

ГУЧКИ-ГУЧКИ! див. **КОСЬ-КОСЬ!** м. Біляївка, Біляївський р-н).

ГУШТРУДНИК, -а Особа, що виконує гужову повинність (с. Маяки, Біляївський р-н).

ГУШ-ГУШ! Вигук, яким відганяють ослів, лошат (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГУЩА́ВА, -и ж. Гущавина. *В ц'їй гушчав'і можна заблудітис'а* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

Г

ГАБЗУВА́ТИ Ганьбити, соромити когось: *“Одárка табзува́ла мойу дóчку”* (с. Козацьке, Балтський р-н).

ГÁБЛІ мн. Різні вила. *Гáблї в хазá'йстві вс'їдá нўжн'ї* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ГAVANÓC ч. молд. 1. Великий посуд з глини для води. *У таванóс набирáли водї / робили засолку* (с. Дивізія, Татарбунарський р-н; с. Райлянка, Саратський р-н); *Рáн'че вóду диржáли у тав а н ó с ' і*

(с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); 2. Глечик. *Велікий гладушчик / в йакій зливáют молоко звéц'а таванóсом* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ГAVНЯГАТЬ, -аю, -аєш згруб. Базікати. *Хвáте туб'ї гавн'áгат' / бо отрáнку не перестанеш / аж головá боліт'* (м. Татарбунари).

ГАГÁЙ молд. Півень (м. Овідіюполь, Овідіопольський р-н) див. також **ПТУХ**.

ГАДЗУРІ *мн. див. ГОДЗУРІ* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГАЙНА, **-и** ж. (з *молд. гэйнэ*) Курка. *Купіла гайну / та не знайу / чи буде коло хати триматис'!* (с. Обжили, Балтський р-н).

ГАЙДА, **-и** ж. *болг. заст.* Примітивний музичний інструмент, зроблений з шлунку вівці і сопілки. Міхур надувають і беруть під пахву. Музикант, **гайдун**, злегка натискає на міхур, повітря проходить у з'єднану з міхуром сопілку, на якій і грає музикант. *Йа бачив гайду в чабані / йакіс' пузір с кож'і і дудочка* (с. Любопілля, Комінтернівський р-н; м. Біляївка, Біляївський р-н); *Ран'че на степу гайда грала / коли пиріхдили на другу ніву косит'* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Ран'ше цигани на свайбах грали на гайдах / а тепер уже ц'іх гайд нема // було / йак заведе / та так довго грає, що надуйісц' слухат'* (м. Татарбунари).

ГАЙДУН, **-а** ч. Музикант, що грає на гайдуні (м. Біляївка, Біляївський р-н).

ГАЛАДЖІЯ, **-ї** ж. Галас, крик. *В хат'і така галадж'їя / хоч бири та й т'ікай з дому* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГАЛАГАН, **-а** ч. Великі поплавки на неводі. *Пропки / т'і шо на невод'і / називайут' талаганамі* (с. Любопілля, Комінтернівський р-н).

ГАЛАЙДУХ Шматок гливого хліба, гливий хліб взагалі (с. Кохівка, Ананьївський р-н).

ГАЛАНСЬКИЙ, **-а**, **-е** Особлива порода курей, виведена в Голландії. *У мене йе два п'івн'і і пійат' курок / галанс'кі / здоров'і* (м. Татарбунари).

ГАЛУС Сорт фарби для фарбування вовни. *Купіла галусу / щоб покрасити вовну* (с. Дивізія, Татарбунарський р-н).

ГАЛЯТА, **-и** ж. Дерев'яна посудина, що використовується для доїння овець (с. Лиман, Татарбунарський р-н).

ГАНДЖУВАТИ *док. ЗГАНДЖУВАТИ*, **-ую**, **-уєш** 1. Знаходити недоліки. *Свикруха гет' зганЖувала мойу роботу*

(с. Мар'янівка, Ширяївський р-н; с. Василівка, Миколаївський р-н); 2. Не виконувати своїх обов'язків, функцій (Овідіопольський р-н).

ГАНЧ, **-і** ж. Фізична вада, недолік взагалі. *У н'ого валика танч: він глухий* (с. Гетьманівка, Савранський р-н); *Ц'а матерія майє танч* (с. Лісничівка, Балтський р-н) *див. також ГАНЧ, -у.*

ГАНЧ, **-у** ч. *див. ГАНЧ, -і.* *Не роби прятка / йакійс' танч у нейі йе* (с. Дивізія, Татарбунарський р-н); *Купила плат'т'а і не бачила / шо воно танч майє*

(с. Обжили, Балтський р-н); *У його ос' такий танч / йак напійец'а / різні коники випалує* (м. Татарбунари).

ГАНЬЧ *див. ГАНЧ, -і* ж. *Ц'а кон'ака майє тан'ч / на ок'і у нейі біл'мо* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГАНЧОВАНИЙ *Прикм. до ГАНЧ.* *Цей горішчик танчований / бо він напичербл'аний* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ГАРАГ ч. *молд.* Тичка, палиця 1½ – 2 метри, на яку найчастіше підвішується виноград (с. Першотравневе, Ізмаїльський р-н) *див. також ГАРАГА.*

ГАРАГА, **-и** 1. *див. ГАРАГ* *Увєс' виноград на гарагах* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); 2. *перен.* Прізвисько високого худорлявого хлопця, чоловіка (с. Яськи, Біляївський р-н).

ГАРГОШІ *див. ГИРГОШІ* *Несут' на гаргошах дитину* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГАРЕЦЬ, **-рця** ч. Стара міра сипучих тіл. *Позичив тарец' кукуруШи* (с. Обжили, Балтський р-н) *див. також ГАРНИЦЬ, пор. ГАРЕЦЬ.*

ГАРД, **-у** / **-а** Очеретяні рогіжки, що використовують у господарстві для загорожі або покрівлі. *Треба на базар'і купит' гард'ів / та зробит' загорожу на л'іто курчатам / щоб не ходили по город'і // кұхн'у укріили зразу тардами / насипали на йіх солóми / туд'і поп'ілу /*

зма́зали / і гото́ва ку́хн'а / не проте́че (м.Татарбунари).

ГА́РНИЦЬ див. **ГА́РЕЦЬ** *Гарниц' саме менче / тарниц' дес'іт' фунт'ів* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ГА́РЧИК, -а ч. Здрі́бн. до **ГАРЕЦЬ** (с.Обжили, Балтський р-н).

ГА́ТА виг. молд. Все; готово; закінчено, кінець. *Сказа́в і та́та // повто́рати не бу́ду* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Та́та / йа вже зро́бив* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГАТЛАЖА́НИ мн. Помі́дори. *Йак по-сп'іли татлажа́ни / прива́билос' ше робо́ти на гради́н'і* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ГАЯ́Р Сорт винограду. *Гайа́р б'ілий / аж жо́втий і сла́дкий* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ГВА́ДЗЯТИ, -аю, -еш ірон. 1. Бруднити. *Лиш пости́лила чисту пі́лочку / а ти свої́ми нога́ми тва́Ща́йеш* (с.Обжили, Балтський р-н) пор. **ЗАМО́ЦЯТИ**; 2. Мазати невміло, як-небудь. *По-тва́Щала плиту́ л'уд'ам на см'і́х* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н) 3. Робити щось невміло. *Йак зва́Уа́йе шо / тіл'ки на см'і́х / така́ неаку́ратна / недоу́'іл'на* (м.Татарбунари).

ГВО́ЗДИК, -ика ч. Цвях. *Пере́хресток кру́тиці'а на тво́здику* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ГЕВКО́ТІТИ, -чу, ши Гелготіти. *Йі́х і не го́н'ат' додо́му / ц'ілу́ н'і́ч н'і́т коро́вником те́вкот'ат* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ГЕ́ГАТИ Гелготати, гелготіти (про гусей). *Дай йі́сти гу́с'ам / а то чу́йеш йак те́гайт'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГЕГНУ́ТИ, -у, -еш знев. Загинути, здохнути (с.Василівка, Миколаївський р-н) див. також **КИКНУ́ТИ**.

ГЕДЗ ч. Вередливість. *Встан' ти диви показу́є свій те́Ш* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ГЕ́ДЗЕНЬ ч. Гедзь (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ГЕ́ЛДА, -и ж. знев. Роззява, дурнувата чи незграбна людина (с.Іллінка, Біляївський р-н).

ГЕ́ЛЬКАТИ, -ю, єш Гелготати. *Повний двір гу́сєй йак розі́лкалис' то н'і́чо́го не чу́т'* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ГЕ́МБА, -и ж. згруб / лайл. Велика губа. *Не губи / а пра́мо те́мби у н'о́го* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Чо́го ти розпу́стїв свої́ї те́мби?* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *От розв'і́сив те́мби* (с.Михайлівка, Велико-михайлівський р-н); *Ге́мби свої́ї роск-ва́сила ві́шче но́са оду́лис'* (м.Татарбунари); *Шо ти те́мбу розкваси́в* (с.Лісничівка, Балтський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н; с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ГЕ́МБА́ТИЙ згруб. Людина з великими, товстими губами. *Чулу́віка / шо ма́йє вели́к'і губи / назива́ють те́мба́тим* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) див. також **ГИМБА́ТИЙ**.

ГЕНДЗЕ́ВА, -и ж. Рів, канава (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

ГЕ́РИК, -а ч. Жіноча кофтина зі складками і з довгими рукавами. *Поши́ла субі́ге́рик* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **ГЕ́РИКИ**.

ГЕ́РИКИ, -ів мн. див. **ГЕ́РИК** *Ге́рики // це так'і ко́фточки були з до́вгими рукава-ми* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ГЕРЛА́К Вівця, що почала худнути в зв'язку з хворобою (Ананіївський р-н).

ГЕРЛИ́ГА, -и ж. рум. або молд. Велика пастуша палиця, закручена на кінці для ловлі овець. *Бирі́ герлі́гу та жи́ні гове́ц'* (с.Василівка, Миколаївський р-н) див. також **ГИРЛИ́Г, ГИРЛИ́К**.

ГЕ́Ц, -а ч. див. **ГЕДЗ** *Йак нападе́ те́ц / упаде́ на зе́мл'у і б'і́е нога́ми і рука́ми* (м.Татарбунари).

ГЕ́ЦЕНЬ, -чня ч. Велика муха, що кусає тварин, гедз. *Коро́ву те́цен' укуси́в / то вона́ йак поб'і́гла у ти́рники́ / насі́лу догна́в* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГЗИ́ТИСЬ, -юся, -ися недок. Дуріти, пустувати, казиритися. *Надо́йло робо́ти і поча́ли гзи́тис'* (с.Обжили, Балтський р-н) див. також **ГЗИ́ТИСЯ**.

ГЗИТИСЯ див. **ГЗИТИСЬ** *Нема́ щоб по-мага́ли робі́ти ма́м'і / а лиші гзі́тис'а зна́йут* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГИЗДЕБИ *мн.* Великі, не по нозі чоботи. *Вд'і́ла йак'іс' гизде́би та й ходи́т'* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ГИЛА, **-и** ж. Грижа. *Іван лежат' / бо йому вир'і́зали гилу* (с.Обжили, Балтський р-н).

ГИМБА́ТИЙ, **-а**, **-е** згруб. див. **ГЕМБА́ТИЙ** *От цей хло́пець' гимба́тий* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *У його́ на́ч'е дво́йн'і губи // та́кий димба́тий* (м.Татарбунари).

ГИРГИ́НЯ, **-і** ж. бот. Жоржина. *Розве́ла гиргі́н'у / кал'іро́вку* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ГИРГО́ШІ *мн.* частіше *дит.* Горішня частина спини, плечі. *Посади́ дити́ну верхо́м субі́ на гирго́ш'і* (с. Василівка, Миколаївський р-н); *Уз'а́ла дити́ну / посади́ла на плéч'і / та так б'і́жйт' // дити́ну несе́ на гирго́шах* (м.Татарбунари) див. також **ГАРГО́ШІ**, **ГІРГО́ШІ**.

ГИРИЛИ́ЦЯ, **-і** ж. див. **АРА́ВА** *З'і́брав коло се́бе гири́лиц'у і соба́к по сел'і дро́чит'* (с.Лісничівка, Балтський р-н; Кодимський р-н; Савранський р-н); *Хлопчаки з'і́бралис'а ц'і́лов гири́лиц'о́йу / душ питна́ц'ат' / і ход'ат соба́к дро́чат'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Он по ву́лиц'і п'і́шла ц'і́ла гири́лиця хлопча́ків* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); *Собра́лас' ц'і́ла гири́лиц'а д'іте́й* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Ц'і́ла гири́лиц'а д'іте́й б'і́гає поза́д'і не́гра / йакі́й при́йхав* (м.Татарбунари).

ГИРЛИ́Г, **-а** ч. див. **ГЕРЛИ́ГА** *Чаба́н/ йак хоче́ в'і́вц'у́ п'і́йма́т' / бере́ гирлі́г і хвата́є йі́й за но́ги* (м.Татарбунари).

ГИРЛИ́К ч. див. **ГЕРЛИ́ГА** (с.Манаші, Б-Дністровський р-н).

ГИРНИ́ЛО, **-а** с. Журавель над криницею (с.Саф'яни, Ізмаїльський р-н).

ГИРЛО, **-а** Рівчак, яким тече вода з лиману. *У нас аж два́ гі́рла / пе́рве / а да́л'ш'і / фтор'е́ // вода́ у гі́рл'і з лиману* (м.Татарбунари).

ГІРГО́ШІ, **-ів** *мн.* див. **ГИРГО́ШІ** *Вз'ав дити́ну на гі́ргош'і та й но́сит'* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГЛЕ́ВІТИ *док.* **ЗГЛЕ́ВІТИ**, **-ію**, **-єш** *Зацвітати, покриватися цві́ллю (найчастіше про сир).* *Сир гет' згле́в'ів* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ГЛЬО́Г, **-у** ч. вульг. Сперма (с. Демидівка, Любашівський р-н).

ГЛЮ́ГА, **-и** ж. *молд.* Спеціально поставлені снопи очерету так, щоб вони не за́тікали і не гнили (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

ГЛЯ́Г, **-у**, ч. Порошок, виготовлений з шлуночка молодої тварини (теляти або ягняти), які ще нічим не кормилися, крім материнського молока, призначений для виготовлення бринзи. *Гл'ат робл'ат' так: напу́вайут' моло́ком ма́лен'ке тел'а / р'і́жмут' / пото́м вийма́йут' з жмутка то́й поро́шок* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Гл'ат кида́йут' в овече́ моло́ко дл'а брод'ін'на́ при ви́готовлен'ні́ бринзи* (Ширяївський р-н; Савранський р-н); *Гл'ат розво́дили у вод'і́ / ц'і́дили і л'али́ у мо́локо́* (с.Білка, Іванівський р-н); *Щобо́ї сд'е́лат' брі́нзу / то́ у сла́тке мо́локо́ кида́йут гл'ат* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ГЛЯ́ГАТИ, **-ію**, **-іш** *Заправляти молоко гля́гом.* *Оце́ за́гл'а́ла мо́локо́ / а воно́ довго́ не тл'а́га́йе́ц'а* (с.Білка, Іванівський р-н).

ГНІ́Т, **-у** ч. Рум'янець на хлібові (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГО́ГА, **-и** ж. *дит.* Зерно, зернята (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) див. також **ГО́ГУШКИ**.

ГОГО́ШИ́ЦЯ *Зазнаватися.* *В'ін так то́гоши́ц'а / на́че його́ ни́хто́ ни зна́є* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГОГО́ШІ *мн.* див. **ПУКА́НИ** *До́бр'і пра́жан'і то́гош'і́ в п'і́ч'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ГО́ГУШКИ, **-ок** *мн.* М'якуш насіння соняшників або гарбузів. *Ма́мо / да́йте́ й ми́н'і то́гушк'ів* (с.Михайлівка, Велико-

михайлівський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н).

ГО́ДЗУРІ *мн.* 1. Коробочки з насінням бур'янів. *З осету лишайуц'а гоШур'і і засоруйут тиениц'у* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); 2. Відходи від соломи. *ГоШур'і / отхóди от соломи ко́ло кол'ін'ц'а* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); 3. Невимолочене в колосках зерно. *Підкі́нув ко́н'ам гоШур'ів / бо зерна́ не дайу́т'* (с. Старокозаче, Б-Дністровський р-н; смт.Суворове Ізмаїльський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; м.Татарбунари) *див. також ГО́ДЗУРІ, ГОДЗУРИ.*

ГОДЗУРІ, ГОДЗУРИ *див. ГО́ДЗУРІ* (с.Райлянка, Саратський р-н; с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

ГОЙ, -я *ч.* Дурень. *От той / корóву прода́в/ а гроше́й нема́* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГОЙДА, -и *ж. ірон.* Висока худа людина. *Гл'ан' / йака́ тойда́ н'ішл́а //* с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор. ГО́ЙДА.*

ГОЛАН, -а *ч.* 1. Бідняк, незаможник; *В'ін та́кий тола́н / шо вона́ за йо́го і за́м'їж не хо́ч'е іті́* (м.Татарбунари; с.Стара Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Людина, що не вміє по-хазяйськи жити. *Абі́ в'ін не бу́в тола́но́м / то шо́с' би ма́в / а так н'ічо́го не ма́їє* (м.Татарбунари; с.Стара Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ГО́ЛДА, -и *ж. екс.* Велика незграбна ледача коняка (с.Лаптево, Фрунзівський р-н).

ГОЛО́БАТИ *див. ГОЛОБА́ТИ* “Д'івчина комин голобайе” (с.Ухожани, Балтський р-н).

ГОЛОБА́ТИ, ю, єш Колупати. *А шчо́ ти вжé там голоба́їєш //* ану́ йди с'удá (с.Лізінка, Іванівський р-н) *див. також ГОЛО́БАТИ.*

ГОНДЗО́ЛА, -и *ж. див. ГРУНДЗО́ЛЯ* *В'івц'а́ б'їж́ит' і тонШо́лами то́рохтит'* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ГО́НТА, -и *ж. збірн.* Невеликі тріски, які мають форму дощок. Ними покривають дах будинку. *Гонта – дра́ниц'а з дуба /*

з йолки / кол'ат іййі і бйут (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ГОРГО́ЛИТИ Змішувати горілку з водою, розбавляти горілку водою (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ГОРГУ́ЛА, -и *ж. ірон.* Огрядна, незграбна людина. *От и́че горгу́ла / хо́де йак та ца́пл'а по горóд'і* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ГОРГУ́ЛЯНКА Розбавлена водою горілка (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ГРАДИНА, -и *ж. болг. див. ГРАДИНА* (Ізмаїльський р-н); *Йа́ всé вре́мн'а робі́ла на гра́дин'і* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ГРА́ПА, -и *ж. заст. рум. і молд. див. ВОЛО́ЧУШКА* *Ка́жут на не́йї гра́па і во́лочу́шка* (с.Броска, Ізмаїльський р-н; м.Татарбунари).

ГРА́СА, -и *ж.* Плужок, розпашник. *Цей розпа́шник бу́в зро́бл'аний дес' у 1865 году́ в Неруба́йс'кому м'ішча́ніном Бурдо́йу. Гра́су́йу обрoбл'а́йут' ра́зн'і про́паши́н'і кул'ту́ри* (с.Нерубайське, Біляївський р-н).

ГРАСО́ВКА Плужкування, розпушування, прополка міжрядь кукурудзи, винограду, картоплі тощо (с.Василівка, Біляївський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ГРАСУВА́ТИ¹ *док. ЗГРАСУВА́ТИ* Витоптувати, толочити, сплюндровувати щось. *Бичкі́ гет' зграсува́ли горóд* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н; с.Василівка, Біляївський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; м.Балта, Балтський р-н; с.Будеї, Кодимський р-н).

ГРАСУВА́ТИ² Плужкувати, прополювати міжряддя кукурудзи, винограду, картоплі тощо (с.Василівка, Біляївський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; с.Обжили, Балтський р-н; с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ГРЕ́МБЛІ *мн. див. ГРЕ́МПЛ'І* Скубут вовну руками / *а и́че треба́ гре́мбл'і. Вони́ скла́дають'с'а з катк'ів і прово́лочок шо́ розрива́йут нитки* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ГРЕМПЕЛЬ див. **ГРЕМПЛІ** *Возіла вóвну в Гоцулуву на грéмпел' (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).*

ГРЕМПЛІ польск. мн. Пристрій у вигляді колеса з зубцями для розчісування вовни ручним способом. *Йак пропустіла на грéмпл'і / мóжна прáсти (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Трудове, Кілійський р-н) * Пристрій для розчісування конопель. Шоб розч'ісáт' конóпл'і / або л'ón / робіли із звóзд'ів і дóсочки грéмпл'і (м.Татарбунари) див. також ГРЕМБЛІ, ГРЕМПЕЛЬ, ЧУХРА́ЛКА пор. ДАРА́К.*

ГРЕМПЛЮВАТИ док. **ПОГРЕМПЛЮВАТИ** Розчісувати вовну ручним способом. *Уз'ала грéмпл'і / шоб трóхи вóвни погрéмпл'увáти (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с. Трудове, Кілійський р-н); Гремпл'увáли вóвну на сп'іц'іáл'них грéмпл'ах (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).*

ГРИС, -у ч. збірн. Висівки. *Залишай-но чоловіче / свин'ам бур'ака з грисом (с.Олексіївка, Кодимський р-н); Примасти свин'і грисом та дай йісти (с. Обжили, с.Ухожани, Балтський р-н).*

ГРО́НДЗЯ див. **ГРУНДЗО́ЛЯ** (с.Долинське, Ананьївський р-н).

ГУДЖЯ! див. **АЛЯ!** *ГуЖ'а / с'іркó / в'із'мі йогó (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).*

ГУДЗ, -а, ч. Вузол. *Шоб всеридіну не тикло / вйáжут гуШóм (с.Коси, Котовський р-н; с. Ухожани, Балтський р-н); Завйáжї гуШ / бо кїц'ка дорóгу тириб'ігла (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).*

ГУДЗОК ч. здрібн-пестл. до **ГУДЗ** (с. Ухожани, Балтський р-н).

ГУЛУГА, -и ж. Накидка на голову, яку прикріплюють до бурки, зшита з такого ж матеріалу, що і бурка. *Над'іну кожýх / а звéрху бýрку і гулúгу тай нихáй дýйе с'к'іл'ки хóче / м'ін'і вс'óровно (с.Лиман, Татарбунарський р-н).*

ГУТУЛЯ, -і ж. рум. Назва дерева та плодів айви. *Нар'ізала гутúл' / тїл'ки жóвт'іх / та бóду варїт' із н'іх варén'а // друг'і л'ýди на гутúл'і кáжут' айва (м.Татарбунари; Кілійський р-н; Ізмаїльський р-н) див. також ГУТУЛЯ, КУТУЛЯ.*

ГУЦИНА́, -і ж. Прангос кормовий. *Колїс' гуцинóйу красїли м'ітки (с.Лісничівка, Балтський р-н).*

Д

ДАЛА́ЧИТИСЬ Здутись. *Корóви / вівц'і далáчац'а / тобто здувáйуц'а / коли чогос' обйїдáйуц'а (с.Трудове, Кілійський р-н).*

ДА́МБА, -и ж. Високо намощений берег ріки для запобігання повені (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ДАМНО́ присл. Давно. *Селó нáше заснóвано дýже дамнó (с.Немирці, Балтський р-н).*

ДА́МСЬКИЙ: да́мський па́льчик “кодымъ-бармакъ” – столовий сорт винограду (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ДАРА́К молд. або рум. техн. Пристрій у вигляді великої круглої щітки з довгими металевими зубцями для дальшого

очищення волокон конопель, для розчісування вовни, прядива. *Йе трóхи вóвни / трéба пустїти на дарáк (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); Колї вóвна вісохне / тод'і на дарáку чéшемо / бо вона у жмúтках (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Градениці, Біляївський р-н) див. також ДАРА́ЧКА, ДЕР́ГА, ДЕР́ГАЛКА, ДЕРГА́ЛЬНИЦЯ, ДЕР́ГАНКА, ДЕР́ЧАНКА пор. ГРЕМПЛІ.*

ДАРА́ЧКА див. ДАРА́К (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н).

ДАРА́ЧИТИ Чесати вовну (с.Градениці, Біляївський р-н; с. Кислиця, Ізмаїльський р-н).

ДАРМОЙ, -я ч. молд. Решето з великими вічками, яким віддівають від половини обмолочене котком зерно (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Ран'че дармо́йом вія́ли зерно́* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Малий Бобрик, Любашівський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Коли́с' ми тіл'ки дармо́йом чіс-тили зерно́* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Коли не було вія́лок / то дармо́йом відв'ї́ували полови́ від зерна* (с.Градениці, Біляївський р-н); *Це таке / йак ре́шето / на н'ого кукуру́Шу сї́ють* (с.Долинське, Ананьївський р-н); *Дармо́йом прос'ї́ва́ють жи́то чи ти́шеніц'у* (с.Коси, Котовський р-н); *Йак хаз'а́йнува́ли сам'і / почті́ у ка́жного був дармо́й / бо зе́рно полу́ча́ло́с'а не ч'і́сте / його́ перес'ї́вали* (м.Татарбунари); *Зерно́ тре́ба відс'ї́яти на дармо́йі* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н; с.Градениці, Біляївський р-н); *Ран'че дармо́йом в'ї́али зирно́* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Зерно́ п'ї́дс'ї́вали дармо́йом* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ДАРМОЙЧИКИ *мн.* Віялка з решетом (с.Долинське, Ананьївський р-н).

ДАЧАНИН Назва придністрянця і жителя степових сіл (с.Василівка, Біляївський р-н).

ДВАНАЦЯТКА, -и ж. 1. Линва завгрубшки 12 мм, з якої виготовляють **верхи** чи **споди** рибальських сіток з дрібними вічками (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. *див.* **МАТУЛА** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ДВАЦЯТКА, -и ж. Бочка для вина місткістю 20 відер. *Йак бу́ла сво́йа ба́га/ц'а́ два́ц'атка м'ін'і не хва́тала ви́на* (м.Татарбунари).

ДВАЦЯТКА, -и ж. Дошка шириною 20 міліметрів. *Ви́писала в ко́лгосп'і т'і́ко два́ц'атку / гру́бших до́сок нема́* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ДВАЦЯТНИК Двадцятикопійкова монета з припаяним до неї вушком чи пробитою в ній дірочкою для того, щоб надівати монети в разки намиста як

прикрасу (с.Градениці, Біляївський р-н).

ДВИГ, -у ч. Рух. *Прибі́й дру́чкі / то́д'і вони дві́гу не бу́дут ма́ти* (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ДВІР, **двору** ч. 1. Частина плану, де будується хата та інші господарські будівлі (с.Лиман, Татарбунарський р-н); 2. Простір між **каца́ми**. *Дв'і́р тре́ба ро́бити та́к / шчо́б рі́ба звідти не ви́ходила* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ДВОЙНИК Фуганок певної конструкції. *Чи́ст'ат' де́рево оди́на́рним / а по́том дво́йнико́м* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ДВОЙЧА́К, -а ч. Дволемішний плуг. 1. *Ми́н'і с'о́го́дн'а зора́ли го́ро́т дво́йчако́м* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); *Дво́йчако́м са́д'ат' па́пушо́йу* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *див. також ДВОЙЧАКИ 1.*

ДВОЙЧАКИ *мн.* 1. *див.* **ДВОЙЧА́К** *Дво́йчака́ми удо́бно бу́ло го́ра́ти / бо ни тре́ба хо́дити за плу́гом* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Дворіжкові вила (с.Желепове, Роздільнянський р-н).

ДВОЯК, -а ч. Кокон з двох шовкопрядів. *Ос'Що́ дво́йаки́ / разо́м завину́лис'а* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ДЕВ'ЯТУШНИК *Тут ле́ж'іт' ка́м'ін' / а дру́гий на спод'і та́кий ка́м'ін' / дев'я́тушник ка́жец'а* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ДЕ́ЖМА *молд.* Скіпщина, орендна платня натурою поміщикам за користування землею що дорівнювала третині чи половині врожаю. *Ро́биш / бува́ло / ко́ло то́йї земл'і / йак чо́рний в'ї́л / со́биреш урожа́й / ода́сиш полови́ну / або тре́т'у ча́сц' урожа́йу / де́жму / а суб'і́н'ічо́го не оста́йе́ц'а* (м.Татарбунари; смт.Красні Окни, Красноокнянський р-н; с.Бирносово, Фрунзівський р-н) *пор.*

ДИ́ЖМА

ДЕКА́Н Терка, якою колись терли соломі на полови́ну (с.Шевченкове, Кілійський р-н).

ДЕ́КО 1. Лист з бляхи, на якому печуть пиріжки; 2. Сковорода (с.Троїцьке, Лю-

башівський р-н; с.Домниця, Котовський р-н) *див. також ЖАРНИЧКА, ЖАРОВНЯ, ПАТЭЛЬНЯ, РОНДЕЛЬ, ЧАРА пор. ТАВА.*

ДЕЛЬ Сітка з дрібними вічками (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ДЕМЕНО, -а с. *тюрк.* Стерно (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ДЕРБЕЛИЗНУТИ, -у, -еш *екс.* Сильно ударити (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ДЕРГА *див. ДАРАК* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ДЕРГАЛКА, -и ж. *див. ДАРАК* *Щоб ти с'їв на дергалку!* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ДЕРГАЛЬНИЦЯ, -і ж. *див. ДАРАК* (с.Завадівка, Березівський р-н)

ДЕРГАНКА *див. ДАРАК* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ДЕРГАТИ, -ю, -еш Очищати прядиво від костриці на металевій дергальній щітці після того, як його витіпають на **бательні** і **терниці**. *Ц'їлий ден' прад'іво дергала і дўже ухл'ала* (с.Обжили, Балтський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Мар'янівка, Ширяївський р-н) *див. також ДЬОРГАТЬ 2.*

ДЕРЕВЛЯНИЙ, -а, -е Дерев'яний, зроблений з дерева. *Йакі зараз булі шкафи / пост'їл' / деревл'ана / на ній подушок у два ради* (с.Немиринці, Балтський р-н).

ДЕРЕВЛЯНКИ *мн.* Чоботи чи черевики на дерев'яних підошвах (с.Саврань, Савранський р-н).

ДЕРЕВЛЯШКА, -и ж. Саморобні ковзани з залізним прутком знизу. *Лиш деревл'ашками їздили* (с.Концеба, Савранський р-н) *пор. НАРТИ.*

ДЕРЕЗИНА, -и ж. Молодий ліс. *П'їшов у дерезину та нарубав соб'ї фóросту* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ДЕРЕ́Н, -у ч. Терен (с.Козацьке, Балтський р-н; с.Будеї, Кодимський р-н).

ДЕРЕНИНА, -и, ж. Місце в лісі з густими чагарниками глоду. *От зайшли в деренину / йак тепер вібратис'а зв'їц'и / шоп не подрáпатис'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ДЕРЖАТЬ, -у, -иш Мати за жінку. *В'їн дэрге мойу сестру / живут' уже умэцу'ї 10 год* (м.Татарбунари).

ДЕРИПЛІТ Колюча кушова рослина з дрібними тонкими стеблами, дереза, повій (лат. *Lycium*), (с.Дубиново, Савранський р-н) *див. також ДИРИБАС, ДРАСІЛА, КИШМЭН, ЛАЦІОН, ЛУЦИНА.*

ДЭРНИЦЯ, -і ж. Ручний прилад, яким деруть крупу (с.Демидівка, Любашівський р-н).

ДЕРУЖКИ, мн. Покраяна на стрічки зношена тканина (клапти), що використовується для ткання **пілок** *Ц'їлу з'їму деру деружкі* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ДЭРЧАНКА *див. ДАРАК* (с.Калинівка, Кодимський р-н).

ДЭСТРИ *мн. молд.* Посаг, все майно, крім худоби і грошей, яке мати дає дочці при виданні заміж.. *У нас була рос'їя / тада були дэстри / налávники* (м.Татарбунари, Татарбунарський р-н) *див. також ДЗЭСТРА, ДЗЭСТРИ.*

ДЕСЬ у ролі *част.* Мабуть. *Відко / дэс' / зм'їнів адрес / бо п'їс'ма не дохóд'ат'* (м.Татарбунари).

ДЕСЯТИНЩИК 1. Людина, яка до революції наймалася косити хліб від десятини; 2. Безземельний селянин, який обробляв поміщицьку землю за десятину врожаю (с.Олександрівка, Ширяївський р-н; с.Троїцьке, Любашівський р-н).

ДЕСЯТКА, -и ж. 1. Сіті з вічками діаметром 10 мм, з яких роблять неводи і волюки (Овідіопольський р-н); 2. Бочка для вина місткістю 10 відер. *У дэс'атку ум'їшчáйїц'а винá у половіна мэн'ше / ч'їм у двац'атку* (м.Татарбунари).

ДЭЧКИ *мн.* Бляшана форма, на якій випікають хліб. *Хл'їб печемо в дэчках* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор. ДЭЧКО.*

ДЭЧКО *здрібн.* до **ДЭКО** (с.Троїцьке, Любашівський р-н; с.Домниця, Котовський р-н).

ДЄ! Вигук, яким поганяють коней. *Д'е / погл'адайиш / шоб другий к'ін' т'агнув за тебе* (м.Татарбунари).

ДЕТКА, -и ж. збірн. Личинка бджіл. *Робоч'і бЖОли годуйут' д'етку* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ДЖАНТА жарт. Портфель, господарська сумка. *Подивіс' з йакóйу Ж'антойу вона хóде* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ДЖИНДЖИРІКА, -и ж. Сіті з вічками діаметром 7 мм, з яких роблять невід для вилову тюльки (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **СІМЙОРКА**, пор. **МАТУЛА**.

ДЖОГ Челядь, молодь (с.Стара Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ДЖЬОГ Сільський бал. *Тепér у клуб хóд'ат' / а рán'че на Жог ходіли* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ДЖОЛÓБАТЬ, -ю, -иш Колупатися, перебирати, вибирати. *Ц'ілий ден' Жолóбайиц'а в т'і картóшк'і / перебирайе капúсту одéл'но* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Д'івку йак свáтайут' / вона старáйиц'а шос' Жолóбат' н'іхт'ами от стида* (м.Татарбунари).

ДЖУБРА, -и ж. кул. Спиртний напій в сирому вигляді. *Жúbру рóбл'ат' з води / сáхару і др'іжЖ'ів* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н)

ДЖУГАН молд. Палиця з гострим залізним наконечником для пересування по кризі. *Стойачи на кон'ка́х чи сид'ачи на санках / ко́лі катáйиц'а по л'уду́ / Жугáнами обпира́йиц'а об л'ід / в'іЖитóвхуйиц'а і так катáйиц'а* (Овідіопольський р-н); *Йак йа катáвс'а на кон'ка́х / вс'ігдá у ме́не бу́в Жугáн* (м.Татарбунари).

ДЗÁМА, -и молд. кул. Юшка зі свіжої риби, заправлена цибулею, перцем і олією. *Купіла ри́би / зварі́ла з не́йі Шáму / бу́дем мочáт' малали́гуйу й йісти* (м.Татарбунари) див. також **ДЗЯМА** пор. **ЮХА**.

ДЗІР Сироватка, яка залишається після збирання вурди (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н)/

ДЗЯМА, -и ж. молд. 1. див. **ДЗÁМА** (м.Вилкове, Кілійський р-н; с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н); 2. Варена риба (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ДЗÁНДЗАРИ мн., болг. Дуже дрібна абрикоса (с.Коси, Котовський р-н; с.Оленівка, Балтський р-н) див. також **ДЗÁНДЗАРІ**, **ДЗÁРЗАРИ**, **ДЗÁРДЗАРІ**, **ДЗÉНДЗУР**, **ЗÁРЗАЛА**.

ДЗÁНДЗАРІ див. **ДЗÁНДЗАРИ** (с.Долинське, Ананьївський р-н)/

ДЗÁРДЗАРІ мн. див. **ДЗÁНДЗАРИ** *Йе ШáрШарі / це м'ілк'і / а абрикós крупний* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ДЗАРЗАРИ мн. болг. див. **ДЗÁНДЗАРИ** (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

ДЗЕЛÉПУХ, -а ч. Недозрілий, зелений кавун. *Цей Делéпух шóб досп'ів / до́брий бу́в би з йóго ко́ун* (м.Татарбунари) пор. **ЗЕЛÉПУХ**.

ДЗÉНДЗУР болг. див. **ДЗÁНДЗАРИ** (с.Канцеба, Савранський р-н).

ДЗЁСТРА, -и ж. див. **ДЁСТРИ** *Кáт'а Куи́н'ірова багáто Шёстри ма́ла йак віддава́лас'а* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ДЗЁСТРИ див. **ДЁСТРИ** *Насправл'ála дзёстр'ів / шо у скрі́н'у одну́ не ум'ішчáйиц'а* (м.Татарбунари; с.Грабове, Кодимський р-н; смт.Ширяєво, Ширяївський р-н; с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ДЗЬОР ч. Внутрішнє сало свині. *Ш'ор пиритóпл'уйут' на смáлиц' і ним пиримáзуйут' жарóвн'і / ко́лі пичу́т' хл'і́б* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) див. також **ЗДІР**, **ЗДЬОР**, **ЗЬОР**, **КАПТУР²**, **НУТРА́К**.

ДЗЮРКО́М Цівкою. *Набрáла у ча́йник води́ / йак гл'áну / а він Ш'урко́м тичé* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н); *Роздубáсила но́гу / кров Ш'урко́м б'і́гла* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ДЗЯНДРА, -и ж. молд. кул. Юшка, зготована в казані з залишків мамалиги. *Зробі́ли Ш'áндру / а йісти не бу́ло ко́му* (с.Обжили, Балтський р-н); *От*

б'їдували в сорок п'ятим годї / крімї Ш'андри н'їчого не було (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) див. також **ЗЯНД-РА 1**.

ДИЖМА, -и ж. молод. Частина (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н) пор. **ДЁЖМА**.

ДИКА́Р ч. Дикий сорт винограду. На дика́р'ї ро́бут' привіски ша́пс'кого виногра́да (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ДИКА́ЧКА, -и ж. Вид очеретяної покрівлі даху у вигляді щітки. Бі́ндишина дика́чка бу́де сто́їати ше сто л'ет (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) пор. **ДИКО́ВКА, ДИКО́ВАНІЙ**.

ДИКО́ВАНІЙ: **дикова́на хата** Хата, покрита соломомою, околотом або очеретом. Дикова́на хата́ це з околóту / жити́н'її окол'їт або́ ти́єні́чна солóма (с.Долинське, Ананївський р-н; с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ДИКО́ВКА, -и ж. Спеціальний спосіб покриття хати очеретом за допомогою **пра́ника**. Дикова́ка мо́же держа́тис'а л'їт пїтнїц'їт' (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ДИКО́ФТ, -у ч. бот. Назва лікарської рослини, яка росте на полі і має жовтий цвіт. Шос' так бо́літ голо́ва / треба дикóфту / шоб по́парити (с.Обжили, Балтський р-н).

ДИКУВА́ТИ, -ю, -єш Ушивати хату очеретом, вижати взимку, притягуючи дротом і підрівнюючи **пра́ником**. Дикова́ли хату́ очеретом та ду́мали / шо наві́ки (с.Обжили, Балтський р-н); Дикова́ти хату́ зага́йно / не то шо вишива́ти по-простóму (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ДИЛИ́НА Короткий (2-2,5 м) потовщений дрючок чи брус, який лежить між балками стелі, замазаний глиною. Стéл'у мо́жна накрива́ти форостом / але лу́че дили́нами (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ДИМИТРИ́ЦЯ бот. Хризантеми (с.Саф'яни, Ізмаїльський р-н).

ДИМКА, -и ж. Жіноча спідниця. Поши́ла соб'ї́ гáрну дїмку / але ше не над'ївала (с.Обжили, Балтський р-н).

ДИМОВИК Димар (с.Слюсареве, Савранський р-н).

ДИМОГÁР, -у ч. Прилад, яким бджоларі обкурюють бджіл. Па́с'їчник сто́їав з димога́ром / тому бЖ'їл не було́ зóвс'їм ві́дно (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ДИМОГÁРКА, -и ж. див. **ДИМОГÁР** В димога́рк'ї п'їдпáл'у́йу ва́ту / і п'їдкúру́йу бЖїл (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ДИНДИРА́, -и ж. Вигук під час гри у жмурки. Динди́ра / та́н'а / динди́ра / ва́л'а // а́ йа сам за се́бїа́ (м.Біляївка, Біляївський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н).

ДИРИБÁС див. **ДЕРИПЛ'ІТ** с.Гребино, Савранський р-н.

ДИРИВ'ІЙ, -я, ч. бот. Дрік красильний, що використовують у народній медицині при рахіті, водянці, хворобах печінки. Дава́й пї́ти дити́н'ї ди́рив'ї́й / то не бу́де рах'ї́тні (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ДИРИЗ'ІЙ ч. бот. Рослина від простуди (с.Долинське, Ананївський р-н).

ДИРУН іхт. Окунь (с.Слюсареве, Савранський р-н).

ДИСТИ́НА, -и ж. Ділянка землі величиною сто соток. Катко́м і па́ру́йу во́лів каткува́ли свої́ї дисті́ни (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ДИШИ́ЛЬ, -ши́ля Дишло (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) Обича́йки со́йед'ї́н'а́йут' ко́ток з ді́шил'ом (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ДІ́ВКА-ВО́ДУ-НЕСЕ́ Назва сузір'я Терезів (с.Долинське, Ананївський р-н) див. також **ЧЕП'І́ГА**, пор. **ДОРО́ГА, КВО́ЧКА, Сві́това Зі́рка, Пі́зня Зі́рка**.

ДІ́ВОЧИ́ТИ, -у, -иш Дівувати. Во́на до́вго дівочи́ла / по́ка́ йе́йї по́навс'а то́й іва́н (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ДІ́ВЧА́ЧУР, -а ч. див. **ДІ́ВЧУР 2** На хло́пчика / шо з д'їва́тками гу́л'а́йе /

кажут' д'івчачур (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ДІВЧУК, -а ч. Дівчинка-підліток 10-14 років. *Йа була д'івчук породушний, йак ми с'уди прийіхали* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Вже хороший дівчук / черес к'іл'ка рок'іу замуш* (с.Лізінка, Іванівський р-н); *Вона вже дівчуком була в то врѣмн'а* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Вона вже д'івчук / а розум / йак у малойі дитіни* (м.Татарбунари).

ДІВЧУР 1. Хлопець, який дуже любить дівчат, бабій; 2. Хлопчик, який має звичку гратися з дівчатами. *Йіго прозиваіут дівчуром / бо він вс'о врѣмн'а з дівчатами ходит* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Олександрівка, Ширяївський р-н); *От д'івчур / всѣ врѣмн'а гул'аіе з д'івчатками* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *От д'івчур / коли його не побачиш / то в'ін ус'о врѣмн'а граііц'а з д'івчатами* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **ДІВЧАЧУР**.

ДІДѢРА згруб. Дідуган (с. Маяки, Біляївський р-н).

ДІЛИТИСЯ заст. Одержувати платню за виловлену рибу за тиждень (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ДІЛНИЦЯ 1. Кошара, обора для овець (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н; с.Капустянка, Савранський р-н); 2. Межа села з полем, рів, огорожа, яка відмежовує село від поля. *Скотіну пасли на ділниц'ах* (с.Концеба, Савранський р-н; с.Будеї, Кодимський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н; с.Давидівка, Фрунтівський р-н).

ДИСКУВАТИ Волочити поле (с.Долинське, Ананївський р-н).

ДИСТІНА, -и ж. див. **ДИСТИНА** *Ран'ше каждий хаз'аіін мав своїй д'іст'іни* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ДІЯЛЬЦЕ, -я с. Невелика ковдра. *Закутай дитіну в д'ііал'це / перев'язі повивачом* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ДЛАХОВИЦЯ див. **ФЛЯГА** (с.Олександрівка, Ширяївський р-н).

ДЛІННИК, -а ч. Двадцять п'ять гачків-самоловів, які знаходяться на лічільці. *В'ід:ерѣш чотіри дл'ін'іка/ аж тод'і буде одна стáвка* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ДЛУЖАНИ молд. див. **ГЛУЖДАНИ** (с.Свердлове, Комінтернівський р-н).

ДНЮВАТИ Світати: *“Надвор'і д'н'у-ва́ло”* (м.Біляївка, Біляївський р-н).

ДОБИНЬКА, -и ж. Ополонка (с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

ДОБУЗІВКА Корова, що доїться круглий рік. *Йіхн'а корова добуз'івка / бо доііц'а от тил'а до тил'а* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ДОВБАЛО орн. Дятел (с.Калинівка, Кодимський р-н) див. також **ДОВБАЧ, ТУКАН, ЯТЕЛЬ**.

ДОВБАЧ див. **ДОВБАЛО** (с.Євтодія, Балтський р-н; с.Райлянка, Саратський р-н).

ДОВБИНЬКА, -и ж. Частина товстого дерева, на якому рубають паливо. *Перенесі до́вбин'ку на сухѣ місто* (с.Концеба, Савранський р-н).

ДОДУТИ згруб. Зрозуміти. *Насілу в'ін додѣв теорѣму по геомѣтр'ііі* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ДОЙНА, -и ж., ірон. Худа жінка, дівчина в довгому вбранні. *От ше дойна / йак над'іде шо-небуд' / тіл'ки стан' та дивис'* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ДОЙНИЦЯ див. **ДІЙНИЦЯ** *Доііниц'у ч'іпл'аіут' на дирил'а́ний гак р'а́дом з ц'іділкуйу* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ДОКЛАДНО Дорого (с.Яськи, Біляївський р-н).

ДОЛБАНКИ, -ів мн. Довбані вулики. *У долбанки стáвили на́вхрест па́лочки / в'ід них бжóли от'а́гували вошч́іну і склада́ли мед* (с.Лізінка, Іванівський р-н) пор. **БДЖІЛЬНИК**.

ДОРОБАЛЬЦЕ Маленька залізна коробочка, коритце, з якого дають пити домашній птиці (с.Перельоти, Балтський р-н).

ДОРО́ГА Галактика, Чумацький шлях
пор. ДІВКА-ВОДУ-НЕСЕ (с.Долинське, Ананьївський р-н).

ДОРО́ЖКА (полові́к) Рядно, якими застеляють підлогу (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ДО́СКА, -и ж. Дерев'яний пристрій, яким труть соломі на полову; терка. *В до́ск'і забі́т'і крém'ín'і, ні́ми до́ска р'і́же і тре со́лому* (с.Яськи, Біляївський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ДОСКО́ЦЬКИЙ, -а, -е Наполегливий. *То та́кий доско́ц'кий / и́чо му́сїт бу́ти по його́* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ДОТИКА́ННЯ, -я с. Закінчення процесу ткання на домашньому верстаті. *Конча́ймо тка́ти / то це до́тикан'н'а* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ДОТОЧИ́ТИ, -у, иш Добудувати до хати. *У нас про́сто ка́жут до́точі́в до ха́ти* (с.Коси, Котовський р-н).

ДОТУМА́ТИСЯ Додуматися (с.Яськи, Біляївський р-н).

ДО́ХТУР, -а ч. Лікар. *До́хтур ка́же / с'іда́йте в пувóзку / бо по́мре́те до за́втра* (с.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ДОХТУ́РИЦЯ, -і ж. Лікар-жінка. *Де та дохту́риц'а / і вчо́ра не бу́ло / і сегóдн'а не́ма* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ДРАБИ́НЯК Гарба (с.Чигирин, Березівський р-н).

ДРА́ГА, -и ж. *молд. техн.* 1. Прилад, яким зрізують очерет на річці, коли замерзне вода (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Пристрій для відтягування полові від молотарки (с.Райлянка, Саратський р-н).

ДРА́ГИ *мн. техн.* Розпашник (с.Канцеба, Савранський р-н).

ДРАГОВИ́НА, -и ж. Трясовина (с.Райлянка, Саратський р-н) *див. також ЗДУХОВИ́НА.*

ДРАЖИ́НА Розвора в гарбі (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ДРАЖО́К Розвора у воза (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ДРА́ЗКА, -и ж. Нецензурний, вульгарний вислів. *Т'і́л'ки не покі́неш ка́зат'*

дра́зки / ска́жу ба́т'ков'і (м.Татарбунари).

ДРАНТИ́ВИЙ, -а, -е Посуд, що під час випалювання дав тріщини (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ДРА́НТЯ Старий порваний одяг. *На н'о́му не со́рочка / а са́ме дра́нт'а* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *В одно́му дра́нті хо́д'у* (с.Концеба, Савранський р-н).

ДРА́ПА Сільськогосподарське знаряддя страих часів, що робили з гілля терну чи якогось іншого дерева у вигляді мітли, для збільшення ваги на неї накладали каміння і тягали по полю кіньми, щоб загладити поле після боронування (с.Будеї, Кодимський р-н). *Тод'і і во́лочат' боро́нбу / а по́том гла́дат' дра́по́у / в до́ску забі́тий хворост із те́рену і гла́дат' р'і́л'у* (м.Татарбунари, Татарбунарський р-н); *Ко́ліс' дра́пу робі́ли з гил'о́к / не́йу дра́пува́ли рил'у́* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *пор.*

ДРАПА́К.

ДРАПА́К, -а, ч. 1. Важка трикутна борона з великими товстими зігнутими вперед зубцями, якою обробляли поля після оранки. *Розс'ї́вав рука́ми зерно́ // а по́том дра́пакóм за дра́пакува́в* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н). *Дра́пакóм розбива́ють грудкі́ на го́раному по́лі* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); 2. Віник, виготовлений з тоненьких пагонів (лози) сливового, вишневого, рідше іншого дерева, віниччя або з сухого бур'яну, яким підмітають двір (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Гвоздавка, Любашівський р-н); *Дра́пакóм зам'іта́ють дв'ір* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *В'із'мі́ дра́пак та за́меті́ подв'і́ра* (с.Лісничівка, Балтський р-н); 3. Старий, уже зметений віник. *Йа ві́гребла ло́патов / а ти дра́пакóм ві́мети* (с.Лізінка, Іванівський р-н); *Сте́рс'а м'ї́й в'ї́ник / дра́пак вже́ / н'ї́з'а в ха́т'і п'ї́дме́сти* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н) *див. також ДРАПА́Ч.*

ДРАПАКУВА́ТИ, -ю, -єш Обробляти поле **дра́пакóм**; боронувати, волочити,

культивувати, розпушувати землю. *Зора́ли горóд / а тепе́р ше тре́ба дра-
пакува́ти* (с.Лісничівка, Балтський р-н;
с.Дивізія, Татарбунарський р-н;
с.Байбузівка, Савранський р-н) *див.
також ДРАПА́ЧИТИ*.

ДРАПА́Ч, -а ч. *див. ДРАПА́К* 2-3
(с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ДРАПА́ЧИТИ *заст. див. ДРАПА-
КУВА́ТИ* *Було́ / йак задрапа́ч'иш во́в-
ремн'а / то й урожа́й лу́ч'и́й бува́в*
(м.Татарбунари).

ДРАСІЛА *див. ДЕРИПЛІТ* (с.Довжанка,
Червоноокнянський р-н).

ДРАЧ, -а ч. Млинок, який відокремлює
шкірочку від ядра у насінин проса.
Тре́ба про́со завез́ти на драч (с.Малий
Бобрік, Любашівський р-н; с.Гетьма-
нівка, Савранський р-н).

ДРАЧУВА́ТИ Відокремлювати млинком
шкірочку від ядра насінини проса.
Про́со драчу́ють у млин'і (с.Гетьма-
нівка, Савранський р-н)

ДРЕВИТНЯ, -і ж. Місце, де рубають дро-
ва. *Б'іж'і до древітн'і та наруба́й
мен'і дров* (с.Лісничівка, Балтський
р-н).

ДРЕ́ВКА, -и ж. Палиця завдовжки 3-4 м,
на якій прикріплюється парус. *Ста́в
дре́вку і подава́й* (м.Вилкове, Кілійсь-
кий р-н).

ДРЕЗИЛО *див. ДИРИБА́С* (с.Слобідка,
Кодимський р-н).

ДРЕ́Т ч. Вид якоря. *Йа́кар бува́йє ко́шка і
йа́кар дрет* (с.Білка, Іванівський р-н).

ДРЕ́ФИТЬ Не витримувати човна (про
якір) під час вітру (м.Вилкове, Кілійсь-
кий р-н).

ДРИГА́ТИ Молоти: *А вдо́ма йа дрига́йу
на дра́чку ти́ниці'у* (с.Саражинка, Бал-
тський р-н).

ДРИГИ, -ів *мн. див. ГАЙДУ́РІ*
(с.Обжили, Балтський р-н; с.Саражан-
ка, Балтський р-н).

ДРИГОНІ́ТЬ Тремтіти. *В'ін так дри-
гон'ів / вс'і дригон'у'ї позбира́в*
(с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський
р-н).

ДРИГОНЦІ́: *позбира́ть дригонці́* Затре-
мтіти з переляку (с.Велика Мар'янівка,
Б-Дністровський р-н).

ДРИГУНЦІ́, -ів, мн.: *збира́ти дригунці́*
Змерзати. *Так зме́рзла / шо ус'і дри-
гунці'ї позбира́ла* (с.Лісничівка, Балтсь-
кий р-н).

ДРИГА́ТИСЯ Вириватися від кого-
небудь. *В'ін і дригну́тис'а не міг*
(с.Концеба, Савранський р-н).

ДРИМБА, -и ж. *див. ГО́ЙДА 1*. *От пішла́
дри́мба / аж пада́є* (с.Дружелюбівка,
Ананьївський р-н); *Вона́ худа́ / йак
дри́мба* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дніст-
ровський р-н); *Така́ дри́мба / йак ко-
мишина́ / то́нка та до́вга* (м.Татарбу-
нари); * *Худа жі́нка, дівчина. Біл'ше
треба йі́сти / а то йак дри́мба ста́ла*
(с.Лісничівка, Балтський р-н).

ДРИН, -а ч. *зруб.* Палиця, сирий патик.
*Та́то йому́ до́бре дав дри́ном / шо він
аж с'і́сти не м'іг* (с. Обжили, Балтсь-
кий р-н); *Пет'а вз'а́в дрин та й ві́гнав
коро́ву з горóду* (с.Малий Бобрік, Лю-
башівський р-н; м.Біляївка; с.Маяки,
Біляївський р-н).

ДРИНБА, -и ж. *ірон. див. ГО́ЙДА 1*
(с.Неділкове, Савранський р-н).

ДРИНДУЛ'Е́Т, -а ч. *знев.* Поломаний віз.
*Цим дриндул'е́том не мо́жна вже
йі́здити / він го́дний ті́л'ки вози́ти гн'и́й
від ско́ту* (с.Дружелюбівка, Ананьївсь-
кий р-н).

ДРИСЛЯ́ВКА, -и ж. Сорт ранніх слив.
Дри́сл'авки ду́же р'асн'і (с.Жовтень,
Ширяївський р-н); *Уже́ дри́сл'авки
поча́ли пристига́ти / та на сушин'у́
вони́ не год'а́ц'у'а* (с.Лісничівка, Балт-
ський р-н).

ДРІБНИ́ЦЯ, -і ж. Рибальські сіті з дріб-
ними вічками (18 мм), якими ловлять
кефаль, пузанків (Овідіопольський р-н;
м.Вилкове, Кілійський р-н).

ДРІ́МНИЙ, -а, -е Дрібний. *На др'і́мне
намі́сто ка́жут кара́л'і або́ пац'о́рки*
(с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ДРОБІ́ЛКА, -и ж. Ручний верстат, на
якому подрібнюють виноград, з якого
мають давити вино. *У ме́не сок / шчо
зп'ід дроб'і́лки отд'е́л'но / а с ві́жимок*

ДУЛАП болг. Водочерпалка. *Дулап стрóйат' на граді́н'і / шоб полива́т' зе́лен'* (м.Татарбунари; Ізмаїльський р-н).

ДУНАЙКА, -и ж. *іхт.* Дунайський оселедець, жирніший і смачніший від морського (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ДУНЬ-ДУНЬ-ДУНЬ! Вигук, яким підкликають курей. (с.Бобрик II, Любашівський р-н).

ДУПЦІ, -ів *мн.* Пагони виноградної лози, що ростуть з боків. *Т'і дупц'і / шчо обесі́л уйут кушч / зр'іза́йут* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ДУС Дуст. *Пшени́ц'у соропили / пересипали дусом* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ДУФАТИ, -ю, -єш (пол. *dufać*) 1. Сподіватися, покладатися. *Він ду́фав на добро́ мо́є* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Дес' на сі́лу ду́фа́є / шо таке́ тво́ри* (с.Обжили, Балтський р-н); *Йаки́ш сво́го ро́зуму не ма́йши / то на м'і́й не ду́фа́й* (с.Лісничівка, Балтський р-н); 2. Сердитися, звертатися сердито. *Чого́ ти вс'о вре́мн'а ду́фа́йши на ме́не?* (с.Бакша, с.Полянецьке, с.Неділкове, с.Канцеба, Савранський р-н).

ДУЦАТИ, -ю, -єш Підбивати когось головою, буцати. *Тел'а́ ду́цало коро́ву з ус'і́х бо́к'ів* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); *Тел'а́ коро́ву ц'і́лий ден' ду́цало та мо́локо висоса́ло* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ДУШЕ́НИК, -а ч. Різновид коржика. *Ко́ржики / залит'і конопл'а́ним ма́слом*

Е́КЕР Дволемішний плуг. *Е́керс'кий плуг / екер / був тро́хи ни́жчий са́ковс'кого /*

і чиснико́м / а зажа́рен'і зву́ц'а душе́ники (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ДУШИ́ТЬ Вичавлювати вино під пресом. *Вино́ ду́шат' / а воно тиче́ в шаплі́к* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ДЬО́РГАТЬ 1. Хапати принаду з гачка вудки — про рибу (м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. *див. ДЕ́РГАТИ* *Повид'о́ргувала з кло́чч'а осно́ву / пов'аза́ла у куклі́ та бу́ду з'імо́йу пра́сти* (м.Татарбунари).

ДЮДЬО, -я ч. *дит.* Тато. *Сиді́ ті́хо / бо д'у́д'о з робо́ти прийшо́в* (с.Обжили, Балтський р-н).

ДЮДЯ, -і ж. *дит.* Холодно. *Не йди надві́р / бо там д'у́д'а* (с.Обжили, Балтський р-н; с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Сиді́ на печ'і́ / а то надво́р'і д'у́д'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Н'із'а́ надв'і́р / надво́р'і д'у́д'а / просту́дис'а* (м.Татарбунари).

ДЮЙМО́ВОЧКА, -и ж. Линва для виготовлення **верхів** і **сподів** невода чи сіток, що має в перетині 2 см (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ДЮРКА, -и ж. Дірка, отвір. *Д'уркі́ на плит'і́ закрива́йуц'а́ йу́шками* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н; с.Піріжна, Кодимський р-н).

ДЯДЬКО Чужий, незнайомий чоловік *пор. ВУЙКО* (с.Грабове, Кодимський р-н).

Е

ЕДЕК Довга линва, якою, коли немає вітру, тягнуть човен вздовж берега (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н) *пор. КОДО́ЛА*

Е́КЕЛЬ, -і ж. ? (м.Вилкове, Кілійський р-н).

у н'ого́ ру́чки ши́рше розхо́дилис'а / і ду́же забивавс'а земл'о́йу (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *див. також БУ-КИР, СА́КОВСЬКИЙ ПЛУГ пор. БУКАР.*

ЕМБАР ч. див. **АМБАР** Наклали по́вний ембар проду́кт'ів (м.Вилкове, Кілійський р-н).

Є

ЄРИК, -а ч. Штучно прокопаний вузький канал, що сполучає води Дунаю з плавнями Будемо с'огóдн'і копа́ти йе́рик (м.Вилкове, Кілійський р-н).

Ж

ЖАБРА́ *мн.* Зябра риби. Рибі́на ц'а жабра́ми так ді́ше (Овідіопольський р-н); Йа́ йак ва́р'у ри́бу / вс'ігда́ жа́бра викида́йу // бо там бува́йе боло́то (м.Татарбунари) див. також **ЖАБРАКИ**, **ЖИБРАКИ**.

ЖАБРАКИ *мн.* 1. див. **ЖАБРА́** Жабракі́ з ри́би не йі́д'а́ц'а (м.Татарбунари); 2. Середня нитчаста частина гарбуза, дині. Нас'і́н'а з кабака́ тре́ба до́бре оч'і́стит' із жа́брак'ів / а туд'і жа́рит' (м.Татарбунари) див. також **ЖАБУРИНЯ**.

ЖАБУРИНЯ, -я с. див. **ЖАБРАКИ 2**. Жабу́рін'а з кабака́ л'ю́ди не йі́д'а́т' / а викида́йут' пті́ц'і (м.Татарбунари).

ЖАДО́БА, -и ж. Скнара. Не бу́ла вона́ тако́йу жадо́бойу (с.Василівка, Миколаївський р-н) див. також **ЖМО́БА**, **СКУПЕ́РА**.

ЖАЛИВА, -и ж. бот. Кропива, багаторічна рослина, яку застосовують у народній медицині для лікування ревматизму Простуді́ла но́ги та бол'і́ла на ревма́т'ізм / але жа́лівойу зл'і́чі́ла (с.Лісничівка, Балтський р-н) ▽ **глуха́ жалива** Глуха́ жа́лі́ва – жа́лі́ва / котра́ не жа́лит (с.Козацьке, Балтський р-н).

ЖА́МКА, -и ж. Жилетка. Поши́в мен'і жа́мку / то тепе́р не буду змерза́ти (с.Обжили, Балтський р-н).

ЖАНДА́Р, -а ч. 1. Жандарм; 2. Галасливі, скандальні люди. Жа́ндари з'і́рва́ли в правл'е́н'і́йі все і дава́й крича́т' (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ЖА́РНИЧКА, -и ж. див. **ДЕ́КО 2** Купі́ла вчора́ жа́рничку нову́ (с.Концеба, Савранський р-н).

ЖАРО́ВНЯ, -і ж. 1. див. **ДЕ́КО 2** А картопе́л'ку на жа́роу́н'і зроби́ш? (с.Дубки, Савранський р-н); 2. Сковорода, на якій сушать соняшникове насіння. Воз'м'і́ жа́роу́н'у і пожа́р се́мушок; 3. Бляшана форма, в якій печуть хліб. Поста́вила хл'і́п у жа́роу́н'у і засу́нула у пі́ч (с.Дивізія, Саратський р-н); Ма́ма вс'ігда́ печ'е́ хл'і́б у жа́роу́н'ах (м.Татарбунари; с.Лиман, Татарбунарський р-н); 4. Лопатка, якою переносять жар. Жа́роу́нейу збері́ той жа́р і вс'о (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н).

ЖА́ТКА, -и ж. Знаряддя, яким взимку скошують по кризі очерет. Тре́ба нажа́ти коми́ш'у жа́ткою́ (с.Дружелюбівка, Ананіївський р-н).

ЖІ́РЕБЛО, -а с. див. **ГРЕБЛО́**. Ка́ждий ра́нок на хва́рм'і че́шимо коро́в жі́реблом (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЖЕЛІ́ЗНЯК, -у ч. бот. Вовчуг колючий (лат. Ononis spinosa) Тре́ба на́рва́ти жел'і́зн'ака́ / в'і́н ду́же помага́йе в'і́д ран (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ЖЖИВЛЯ́ТИ, -яю, -яєш Робити попередній шов, наживляти. С'о́дн'і всп'і́ла т'і́ко жжживі́ти / ни зна́йу / коли́ поши́йу (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЖИБРАКИ *мн.* див. **ЖАБРА́** За жи́бракі́ тре́ба залові́ти ту ри́бц'у (с. Трудове, Кілійський р-н).

ЖИВА́ у ро́лі ім. Неспіймана рибалками риба ▽ **І живо́ї не ба́чить** Зловити невелику кількість риби, або зовсім нічого не зловити (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЖИВЕ́ЦЬ, -вця ч. 1. Ремінець, прив'язаний до канату рибальської снасті, з якого рибалки роблять лямку,

одягаючи її на себе, щоб тягнути сіті, невід на берег. *Кусочок канатика с цепочком коло л'амки – то живець* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. Відтинок пагона фруктового дерева, який беруть для щеплення. *Дл'а шчэне трэба харош'і живц'і* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ЖИВОТА́ТИЙ, -а, -е Пузатий. *В'ін такий животатий / шо не мо́же нагну́ц'а / пал'то́ не мо́же засц'ібну́т' ч'ір'із жив'іт* (м.Татарбунари).

ЖИВЧИК, -а ч. Горобець. *Дес' дошч буде / бо сц'іл'ки живчик'ів у дрóвах зас'іли та так цв'ір'інча́т'* (с.Обжили, Балтський р-н).

ЖИДИК, -а ч. Чорний польовий жук. *На пол'ах цих жидик'ів дуже багáто* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ЖИДО́ЧОК, -чка ч. Тарган. *Так на л'іто тих жидо́ч'ків поприл'ізло / жах прос-то* (с.Райлянка, Саратський р-н).

ЖИКЕ́ТКА, -и ж. Верхній літній чоловічий одяг, піджак. *Восені вс'і чолов'іки хо́д'ат в жикéтках* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **ТВИНЧИК, ТВИНЬЧИК, ТВІНЧИК, ТВІНЬЧИК** пор. **ТВИН**.

ЖИЛАВНИК, -а ч. Прісний корж із житнього борошна на воді, що печуть в перший понеділок великого посту. *Напекла́ ба́ба жи́лавник'ів* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЖИЛКИ *мн.* бот. Подорожник. *Жілки б'іл'а до́роги расту́т'* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ЖИЛНИК, -а ч. Перший понеділок великого посту, коли не дозволено їсти нічого скоромного, а лише **жилавники**. *Дождáлис' жи́льника* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЖИЛУВА́ТИ, -ю, -єш Тісно зв'язувати мотузкою ногу тварині. *Жилу́й т'існо но́гу корóв'і / шоб не т'ікала з пол'а додому* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЖИНІХ, -а ч. Наречений. *Сам жин'іх нас встречáв на свáд'б'і* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ЖИРДЕ́ЛЯ, -і *ж. тюрк.* Вид абрикос. *Хóжу в посáдку за жирде́л'ами* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ЖЛОКТА́ТИ *екс.* Пожадливо й багато пити, цмулити, жлуктати. *Не пів до́вго води́ / а туд'і йак допáвс'а та так жлоктав* (м.Татарбунари).

ЖЛУТ, -а ч. Видовбане дерев'яне цебро, в якому замочували білизну. *Пра́ли шма́тт'а у вагона́х / а у жлу́тов'і мочі́ли* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ЖМИКАТИ, -ю, -єш Рвати руками рідку траву в лісі. *Тут будемо́ жми́кати траву корóв'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЖМИКИ, -ів *мн.* Рідка трава в лісі. *П'ишли́ дал'ше / а то тут са́м'і жми́ки / будемо́ до ве́чера жми́кати м'ішок трави* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЖМО́БА, -и ж. див. **ЖАДО́БА**. *Не буд' жмо́бойу / усе йі́йі ма́ло* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЖО́ВАНКА, -и ж. Квачик чи вузлик з марлі, в який кладуть бісквіт чи кусочок білого хліба і дають дитині як пустушку. *Жо́ванку да́вали дити́н'і у ро́т ра́н'ше / а с'іча́с р'і́дко хто да́є* (м.Татарбунари).

ЖО́ВТА *у ролі ім.* Сорт квасолі з жовтою шкірою насіння. *Жо́вто́йі то́го ро́ку почт'і не би́ло* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ЖО́ГÁ, -и ж. Печія. *Шо мен'і робі́ти / шо так жо́га́ пече́* (с.Обжили, Балтський р-н); *Си́'но пи́че жо́га́* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) див. також **ЗА́ГА**.

ЖОЛО́БИНА, -и ж. Западина між двома підвищеннями на поверхні дерев'яного предмета. *До́шка по́ртиц'а / не р'івна / коли на не́йі ро́биц'а жо́ло́бина* (м.Татарбунари).

ЖОРНО́, -а с. Ручний млинок, або крупорушка. *На жо́рно деру́т' крупу́ дл'а курча́т манéн'к'іх* (м.Татарбунари).

ЖОРНУВА́ТЬ, -ю, -їш Молоти жорнами зерно на крупи. *На жо́рнах жо́рнува́ли потио́йу й ши́ни́ц'у на кру́пи* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЖО́РСТВА, -и ж. Крупний пісок, нанесений водою. *Др'ібнén'к'і кам'інчики зв'уц'а жóрства* (с.Долинське, Ананьївський р-н; с.Коси, Котовський р-н; с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЖО́СТІЛЬ, -і ж. бот. Чорниця, невеличка вічнозелена кущова рослина, стебло якої покрите зеленаво-брунатною корою, з чорними, кулястими ягодами. *Ід'ом у л'іс за жо́ст'іл'л'у / у́жé при-сті́гла* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЖУЖА́ЛЬНИЦЯ, -і ж. Окалина, шлак зі спаленого вугілля. *Жу́жал'ниц'а – це коли́ ву́гол' згор'ів / шо залиши́лос'* (с.Долинське, Ананьївський р-н).

ЖУЛИДИК, -а ч. Зернина кукурудзи. *Ко́жного то́го жу́лидика зби́рала р'у́чками* (с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

ЖУЛУДОК, -а ч. Шлунок. *Бол'ів учо́ра*

ЗАБЛЮМИТИСЯ Напитися вина, горілки. *В л'убі́ гока́з'і́ї забл'у́миц'а* (с.Концеба, Савранський р-н).

жулу́док так сіл'но (с.Коси, Котовський р-н).

ЖУЛФА, -и ж. Вурда, сік, молочко з конопляного насіння. Сік цей скипається і кладеться у пиріжки. *Зробі́-но мен'і пир'іжк'ів та з жу́лфо́ю* (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

ЖУРА́ВКА, -и ж. Деталь крoсен. *В жура́вку заклада́йц'а пе́редн'ій нав'ій* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЖУХОВКА, -и ж. Формочка для випікання хліба. *Жу́ховка в ме́не старéн'ка / ще в'ід бабу́с'і* (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ЖУХТО́РИТИ, -ю, -иш Жувати. *Найі́лас'а коро́ва с'і́на / та й жу́хто-рит' типéр жу́йку* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

З

ЗА́БАРНИЙ, -а, -е Повільний (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЗА́БАРНО присл. Повільно. *Заповн'а́т' узо́р ни хо́чу / бо ду́же за́барно* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЗАБÉЛ, -а ч. Столовий сорт винограду, Ізабелла. *Забéл / йак м'я́со / па́хне жука́ми / в'ін йак сто́ловий виногра́д* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ЗАБÉЛ див. **ЗАБÉЛ**. *Ц'о́го го́ду та́кий харо́ший заб'éл* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЗАБІ́ГАТЬ док. Про корову, що має паруватися. *На́ша Лі́ска шoс' заб'і́гала* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЗАБІ́ГАТЬ, -ю, -иш Переїжджати рибалити **тягу́лями** на інше місце (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗАБОЛÓТНИК, -а ч. бот. Лепеха болотяна. *Ставо́к зар'іс заболóтником* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЗАВА́ЛКИ мн. Ангiна, опухання залоз нижньої щелепи. *Йак ві́пйу холо́дної води́ / так зава́лки і зц'і́пл'у́йут' го́рло* (м.Татарбунари); *Зава́лки / це коли́ ж'іл'о́ски опу́ха́йут'* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Обжили, Балтський р-н; Біляївський р-н; Савранський р-н).

ЗАВДА́ТИ, -ю, -єш док. 1. Допомогти підняти мішок на плечі. *Завда́й мен'і м'ішо́к з муко́ю* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); 2. Додати в запарку на хліб дріжджі. *Ма́ти завдала́ за́парку на хл'і́б* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; *Завда́й опáрку* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) див. також **ЗАВДАВА́ТЬ**

ЗАВДАВА́ТЬ док. **ЗАВДА́ТЬ** 1. див. **ЗАВДА́ТИ 1-2**; *Шо́б завда́т' хл'і́б / трéба ма́т' др'ішч'і*; 3. Кинути в молоко **тяг'** (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЗА́ВЕРТКА, -и 1. заст. Міцна дерев'яна паличка, що вільно повертається на

гвинту або великому гвіздку, якою замикали на ніч вхідні двері. *Тепёр за-тира́йут' на ніч двéрі фаб́ричними вну́триними замка́ми / а ра́н'іше за-тира́лис'а за́вертку́ю* (м.Татарбунари) пор. **ЗА́КРУТКА**; 2. заст.. Завертки Замінники гудзиків до одягу. *Пу́виц' йак не бу́ло / ра́н'іше / то портн'і робі́ли до руба́х деревл'а́ні за́вертки / оби́ива́ли матер'і́алом і приши́ва́ли за́м'ісц' пу́виц'* (м.Татарбунари); 3. Мотузки біля ковзанів. *Кре́нко позаві́а́зу́є / бу́ло кон'к'і до н'і́г за́вертками і так жи́не́ц'а* (м.Татарбунари).

ЗАВИДЕНІЄ, -нія рос. Звичай, звичка. *У́йіх таке́ завиде́н'і́є / молода́ у де́н' сва́л'би до́вжнá пла́кат'* (м.Татарбунари).

ЗАВИСЛУВА́ТИ, -ю, -їш Зав'язати кінці товстого каната тоненьким мотузком, щоб канат не розплітався. *Завислу́й мин'і б'і́гом то́го канáта* (Овідіопольський р-н).

ЗА́ВКРИДНО присл. Заздрісно. *Йому́ / бач / за́вкридно /шчо́ йа ма́ю ба́гато трудо́н'ів* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); *Тоб'і́ ус'і́гда́ за́вкридно / ду́маєш св'і́т за́жэ́рти* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЗАВО́Д, -у ч. Приміщення на березі біля еке́лі чи в плавні в якому зберігаються снасті рибальської бригади, іноді рибалки відпочивають чи перебувають тут у несприятливу погоду. *Вчо́ра в заво́д'і просид'і́ли / бо злі́ва та́ка́ й в'і́тер / нема́ ри́би* (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗА́ВОДЬ, -я ч. Ставок у лісі. *Ко́лис' ба́гато бу́ло заво́д'ів у л'і́с'і / та пови́сиха́ли* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЗАВСІГДА́ присл. Завжди, весь час. *В жи́ке́ті приши́йу т'і́ки обма́ни / бо йак у ме́не карма́ни / то завс'і́гда об-виса́йут* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ЗАГА див. **ЖОГА́** *Йак найі́мс'а брі́нзи / так і печ'е́ зага́* (м.Татарбунари).

ЗАГО́НИСТИЙ, -а, -є Гарячий, швидкий, запальний, завзятий. *Заго́нистому коне́в'і вс'і́гда́ прихо́диц'а т'а́гну́т'*

б'і́л'ш е/ ч'і́м вайлува́тому (м.Татарбунари).

ЗАГО́НКА, -и ж. 1. Ділянка поля, яку вже обора́в трактор і буде ще розорювати всередині. *Шоб увес' степ не ора́т' зра́зу / обо́руйут' част' / заго́нку* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); 2. Частина відгородженого подвір'я, де тримають свійських тварин. *Ра́н'іше заго́нки обгоро́д'ували со́йшани́ками / к'і́пц'а́ми / а тупе́р с'е́тку́ю* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЗАГРА́БАТИ, -ю, -єш док. 1. Вирівняти. *Не мо́жу сама́ вже́ й горо́д загра́бати;* 2. Вирівняти вальковану поверхню. *Ст'і́ни вчо́ра загра́бав чоло́в'і́к / га́рно так у к'і́мнáт'і* (с.Будеї, Кодимський р-н).

ЗАГРЕ́БА, -и ж. Занурена на дні лиману після бурі купа льоду, яка довго не тане і заважає рибалити. *Загре́ба – це ку́ч'і ра́куш'і і боло́та у лимáн'і / шо за-гр'і́ба́є не́в'ід спо́дами* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Маяки, Біляївський р-н; Овідіопольський р-н).

ЗАГРЕ́БИ мн. Згромаджені кінськими граблями залишки колоскових після косіння. *Загре́би скида́йут' на ку́пу і звóз'ат' на гарма́н* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ЗАГРІ́БОК, -а ч. Невдало спечений хліб. *Ві́йн'ала з пе́ч'і хл'і́п / а в'і́н увес' за-гр'і́бок / н'і́ одно́го хоро́шого* (с.Олексі́вка, Кодимський р-н).

ЗАГРУ́ЗИТЬ, -зю, -иш Придавлювати ногою чи грузилом **споди** невода до дна водоймища (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗАГЛЯ́ГАТИ, -ю, -єш Кинути в овече молоко, з якого мають робити бринзу, **гля́г**, щоб воно почало бродити і гуснути. *На ве́ч'і́р за́гл'а́тала брі́нзи* (Балтський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н; Біляївський р-н).

ЗАГЛЮ́ГÁЦЯ, -і ж. Згуститися (про молоко) перед виготовленням бринзи. *В мо́локо́ кі́дайут' гл'а́г / шоб воно́ за-гл'о́талос'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЗАДВИ́ШКА, -и ж. див. **ЮШКА**²

ЗАДИРЧАСТИЙ, -а, е Той, хто любить сперечатися з іншими. *В'ін сіл'но задірчистий йак пійаний* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ЗАДНИТИ, -ію, -іш Забити, вставити дно у бочці, діжці. *Йа вістругав ссерєдини / а тепєр заднийу і буде хорóша бóчка на вино* (с.Лізінка, Іванівський р-н) див. також **ЗАДНИТЬ**.

ЗАДНИТЬ див. **ЗАДНИТИ** *Задніт' трєба д'іжку / бо скóро квасніну прийдєц'а стáвить / а дна нема* (м.Татарбунари).

ЗАДРА́ПУВАТИ, -ю, -єш Перший раз мастити рудою глиною стелю. *Ц'ілий ден' задрáпувала стéл'у / тепєр вйáзами ни повєрну* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЗАДО́ФЛИК, -а ч. Яйце, в якому завмер зародок. *Марус'а розпов'ідала / йак того́ ро́ку к'іл'ка задóфлик'ів у кúрнику знайшлá* (с. Шевченкове, Кілійський р-н).

ЗАЖА́БИСТИЙ, -а, -е екс.1. Зажерливий. *Йівán Сто́ц'кий та́кий зажа́бистий / шо побáче / то т'áгне додóму* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Крикливий, сердитий, лютий чоловік. *Зажа́бистий стáв* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЗАЖИТИЙ, -а, -е Заможний. *В'ін зажі́тий / бо бага́ц'ко добра́ остáлоc'а ба́т'кового / та і в'ін са́м дóбре заробл'áє*. (м.Татарбунари).

ЗАЖОХАТИСЯ док. **ЗАЖОХНУТИСЯ**, -уся, -ися Здохнути від спраги (про тварин і глузливо про людей). *Така́ булá жарá / а в'ін йогó гнав і вíдно той зажа́хнувc'а* (с.Лізінка, Іванівський р-н); *Шо ти / зажа́хавc'а / шо так багáто пйєш води́* (м.Татарбунари).

ЗА́ЗЛИ мн. Злість, злоба. *На ус'іх за́зли йогó берúт'* (с.Ухожани, Балтський р-н).

ЗА́ЗОРОМ присл. Зовсім, цілком, абсолютно. *За́зором у́єе пропáло* (с.Чернече, Балтський р-н).

ЗАЇЗДИТЬ, -дю, -иш Кинути невід у воду для рибальства, тобто для **стягання**

/стягання однієї **то́ні** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗА́ЙБИР, -у ч. Сорт винограду. *У сус'ідки за́йбир смачні́й / сокові́тий* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *За́йбир харóший виногра́т* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЗА́ЙМИ мн. Праця один в одного у порядку взаємодопомоги. *Зáвтра до Микóли в за́йми йдемо́* (с.Довжанка, Красноокнянський р-н; с.Дубиново, Савранський р-н).

ЗА́ЙМИТ, -а ч. Город за селом. *А у не́йї та́кий за́ймит там га́рний / усé зага́рбане / га́рно* (с.Маяки, Біляївський р-н).

ЗА́ЙМИШЧЕ, -а с. заст. Садиба, обкопана ровом. *За за́ймищем Іва́новим до л'ісу ви́йдеши* (с.Трудове, Кілійський р-н).

ЗАКАВУЛОК, -а ч. Завулок. *Не так скóро ти зна́йдеши по тих закаву́лах* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ЗАКА́Т, -а ч. Повітка, де в негоду зберігають різний сільськогосподарський реманент. *П'ід за́кат тепєр зако́чуйут' не в'із / не са́ни / а мотоці́кли / маши́ни / повозк'ів тепєр у л'удєй немале / та воні́ й не ну́жн'і* (м.Татарбунари); *Колі́с' спец'іа́л'но робі́ли зака́ти дл'а во́зу* (с.Лізінка, Іванівський р-н; с.Малий Бобрик, Любашівський р-н; Біляївський р-н; Савранський р-н) див. також **ЗАКА́ТНИК**.

ЗАКА́ТНИК, -а ч. див. **ЗАКА́Т** *У за́катник зака́чували п'ідво́ди* (с.Білка, Іванівський р-н; Березівський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЗАКЕ́ЦЯНИЙ Дієприкм. до **ЗАКЕ́ЦЯТИ** *Та́кий заке́ц'аний хо́де/ на́ч'є годáми не обсц'і́рувавc'а* (м.Татарбунари).

ЗАКЕ́ЦЯТИ, -яю, -яш екс. Забруднити, заялозити. *Новен'ке пал'то / а так заке́ц'яв / на́ч'є старé* (м.Татарбунари) див. також **ЗАТАЛА́ПАТИ**.

ЗАКЛА́ЧЧИНА, -ни ж. Перший день будівництва хати, який розпочинається зі зведення фундаменту і супроводжується частуванням. *С'огодн'а у йіх бу́ла закладчи́на / т'іл'ки закла́ли хунда́минт*

/ хаз'айін угоишау кам'ін'шч'ік'іу / сус'ід'іу / близ'ких родич'іу (м.Татарбунари) див. також **ЗАКЛАДЩИНА, ЗАКЛАЩИНА 1.**

ЗАКЛАДЩИНА, -и ж. див. ЗАКЛАЧЧИНА Закладичину поч'інайт' в к'інц'і апрел'а / шоб до ос'ін'і вигнати ст'іни (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЗАКЛАЩИНА, -и ж. 1. див. ЗАКЛАЧЧИНА Ос' приїзд'іт' / все село на закл'ашчину війде / зробимо хату новен'ку (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н); С'огодн'і зам'ісіли зам'іс / а завтра будимо робіти закл'ашчину (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); 2. див. **КЛАКА** (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ЗАКЛЬОПКА, -ки заст. Кнопка (в одязі). Треба пришит' закл'опку до сорочки / бо душа відко (м.Татарбунари).

ЗАКОННИЙ: законна риба Риба, яка досягла певного розміру і дозволена для вилову (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗАКОНЦЮБИТИСЬ док. екс. Захмаритися. Ужé не́бо законц'убилось / либон' дои́ч бу́де (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **ЗАКУНДИБА́СИТИСЬ, ЗАКУРДИБА́СИТИСЬ, ЗАЮЖИ́ЦЯ, НАБАМБУ́РИ́ЦЯ, НАКУНДИБА́СИТИСЬ.**

ЗАКОПИ́РЧАНИЙ, -а, -е Кирпатий; закопаний. Та́кий зако́пчаний / на́ч'е хтос' н'іс п'ідде́р вго́ру (м.Татарбунари) див. також **ЗАКОТИ́РЧАНИЙ.**

ЗАКО́Т, -а ч. Повітка, де в негоду стоїть різний сільськогосподарський реманент. Плуги́ / в'їялки́ / вози́ нахо́дац'у́а у зако́т'і (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ЗАКОТИ́РЧАНИЙ, -а, -е див. ЗАКОПИ́РЧАНИЙ (м.Татарбунари).

ЗА́КРУТКА, -и ж. Дерев'яний замок, яким замикають двері зсередини. Деревл'ану́у за́крутку́у тепе́р не за́тира́ють' двє́р'і зсере́дини / а купл'а́ють' і прибів'а́ють' до двере́й

зал'ізн'і за́сули (м.Татарбунари) пор. **ЗА́ВЕРТКА 1.**

ЗАКРУ́ТЮВАТИСЬ, -юсь, -єсья Зав'язувати хустину. За́крути́ц'у́а хусті́нойу́ й ли́ц'а́ не ві́дно (с.Коси, Котовський р-н).

ЗАКУКА́НИТИ, -ю, -иш Надіти пійману рибу на ку́кан, то́бто на тонку моту́зку з двома тоненькими пали́чками на кінці. За́кука́нив ба́гато ри́би р'ізно́йі (Біля́вський р-н; Кілі́йський р-н; Овідіо́польський р-н).

ЗАКУНДИБА́СИТИСЬ док. див. **ЗАКОНЦЮБИТИСЬ** С'о́дн'і з ра́нку за́кундиба́силось'а (с.Василівка, Микола́ївський р-н); О́т не́бо за́кундиба́силось' / ма́бу́д' мо́ква бу́де (с. Мар'яні́вка, Ширя́вський р-н).

ЗАКУРДИБА́СИТИСЬ док. див. **ЗАКОНЦЮБИТИСЬ** Зра́нку не́бо за́курдиба́силось' / ц'і́лий де́н' со́нц'а́ не бу́ло ві́дно (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЗА́ЛА, -ми ж. Передпокій у помешканні. По́в'ісивши́ в за́л'і па́л'то́ / і́а за́йшо́в в к'і́мнату́ (с.Жовте́нь, Ширя́вський р-н).

ЗАЛЕ́ЖА, -і ж. Земля, яка не оброблялася кілька років. І́аки́чо́ ж земл'а́ ра́н'іше обробл'а́лас'а / а по́т'ім к'і́лка ро́ків пере́гу́л'увала́ / і́йі́й на́зива́ють' за́ле́жа (с.Василівка, Микола́ївський р-н).

ЗАЛИ́ВА, -и ж. Великий дощ. То́р'і́к ос'і́нн'у за́лі́ва стра́шна́ бу́ла́ / по́то́п (с.Долинське, Анані́ївський р-н).

ЗАЛИ́ТИ, -ллю, -ллєш Наповнити аж до бортів човен виловленою рибою. М'і́й учо́ра аж за́лі́вс'а ри́бкойу́ (Овідіо́польський р-н) ▽ за́лі́ти до са́мих місто́к / за́лі́ти по́вну ло́дку: спі́ямати вели́ку кількі́сть ри́би і, якщо її скласти в човен, то рівень води буде досягати мі́стків / бортів чо́вна (м.Вилкове, Кілі́йський р-н).

ЗАЛОЗУВА́ТИ, -ю, -єш Хворіти слинними залозами (про коней). Ц'і ло́шата по́и́т'і вс'і за́лозу́ють (с.Гетьма́нівка, Савра́нський р-н).

ЗАЛО́М, -а ч. див. ГОРІ́Х Зало́ми по́луча́ють'у́а то́д'і́ / і́ак ко́н'і ви́хо́д'ат' з боро́зн'і́ / і на пово́рота́х (с.Василівка,

Миколаївський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Татарбунари, Татарбунарський р-н); **-му** *П'ісл'а ора́нки плу́гом Микóла за́лішив ба́гато залóм'ів* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); *Тепéр почтíй не бува́йут' залóми у óранц'і / бо трактор'істи веду́т' рівно тракторі́* (м.Татарбунари).

ЗАЛУБНІ *мн.* Маленькі санчата з тонкими загнутими полозами, окованими залізом. *Залубними са́нами коліс' пані́ йїздили́* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ЗАЛЯМОВАНИЙ *у ролі ім.* Людина, що тягне лямом невід чи човен (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗАЛЯМУВА́ТИСЯ, -юся, -єшся Зачепитися кінцем лямми за колоду під час рибальства для того, щоб тягнути невід (м.Вилкове, Кілійський р-н). *І так зал'амува́с'а / шчо вс'у с'іччíну роз'ірва́в* (Овідіопольський р-н).

ЗАМАНЯ́ЧІТЬ Привидітися. *Заман'ач'іло шóс' у оча́х/ на́ч'е хтóс' пройшо́у дворо́м* (м.Татарбунари).

ЗАМАХО́РИТИ, -ю, -иш *док. екс.* Присвоїти неправдою. *Уже́ ба́гато чо́го ота́к уз'а́в і замахóрив* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ЗАМАШНИЙ, -а, -е Здоровий, міцний, видний (частіше про чоловіків). *В'ін д'а́д'ко здоро́вий / замаши́ний* (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Його хло́пц'і бойа́ц'а / бо в'ін замаши́ний / йак лупне́ / од одно́го уда́ру з'ібйе́* (м.Татарбунари).

ЗАМЕРЗА́ННЯ, -я *с.* Час рибальства пізно восени, коли Дунай починає замерзати (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗАМИКА́ЦЯ *док.* Розгубитися в розмові. *Йак виступа́в з трибу́ни / та́к зами́кавс'а / шо н'ічо́го не мо́жна бу́ло пон'а́т' (м.Татарбунари).*

ЗАМИРЗЛЮ́Х, -а Мерзляк. *В'ін та́кий замирзл'у́х / шо його́ опа́сно бра́т' у доро́гу з'і́мн'ого вре́мн'а* (м.Татарбунари).

ЗАМІ́ТЬ, -і *ж.* Поперечна тоненька планка між стовпами майбутньої стіни якоїсь

будівлі. *Замі́ть скрі́плює стіну́ будівлі. Коліс' хати́ стрóйили́ у зам'і́т'* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н).

ЗАМО́К, -а *ч.* 1. Внутрішня верхня кругла частина печі. *Зво́д'ац'ц'а бо́ков'і сто́рони і це зве́ц'ц'а замо́к / ішче́ ка́жут' зва́д* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *див. також ЗВІД²*; 2. Перегородка на поливних городах для затримання води. *На гра́дін'і у́же порóбл'ан'і гра́дкі/ а замкі́ йше́ н'е́* (м.Татарбунари) *див. також ЗВАД*.

ЗАМО́РДА́ТИ, -ю, -єш *док.* Зав'язати корову, бичка за роги і морду, щоб таврина не вирвалася (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ЗАМО́ЦЬКАНИЙ, -а, -е *екс.* Брудно зодягнений. *Пири́д'ін'с'а / а то хóдиш замо́ц'кана́* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЗАМО́ЦЯТИ, -ю, -єш *док. екс.* Забруднити через неохайність. *Ус'у одéжду замо́ц'ала́* (с.Василівка, Миколаївський р-н) *пор. ГВА́ДЗЯТИ*.

ЗАНЗА́РА, -и *ж. кул.* Рідка кукурудзяна страва. *Вари́ли занза́ру та́к: зра́зу зва́рат мамали́гу / викида́йут' ййі́ с ка́занá / л'а́йут туди́ води́ сирово́йі / до́бавл'а́йут ло́шку со́л'і / м'іша́йут вс'о́ це і йїд'а́т* (с.Немирівське, Балтський р-н).

ЗА́ПАД, -у *ч.* Західний вітер. (Овідіопольський р-н).

ЗАПАДО́К *див. ЗА́ПАД* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗАПА́ДЯ, -і *ж.* Баюра, калюжа. (с.Слюсареве, Савранський р-н).

ЗАПА́Л, -у *ч.* Пошкодження хліба на корені від дії пекучого сонця. *Та́кий хл'і́б бу́в на степу́ крас'і́вий / а йак почало́ сі́л'но́ / ка́жний де́н' / пекті́ со́нце / ве́с' степ покрі́вс'а запáлом* (м.Татарбунари).

ЗАПА́ЛЯНИЙ, -а, -е Завзятий до роботи. *Та́ка запáл'ана́ / сто роб'і́т за ден' пи́риро́бе* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЗАПА́РДИГУВА́ТИ, -ю, -їш *док.* Відкряяти великий шматок хліба і взяти його

в руки. *А б'іл'ше не м'іг запарди-гувати?* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЗАПЕРЕНЬКА, -и ж. техн. Деталь кро-сен для утримання навою. *Задн'ій нав'ій придёржуйец'а заперен'койу* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЗАПКА́НКА, -и ч. Підсмажена на вогні риба, здебільшого рибець (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗАПЛІТКА, -и ж. Стрічка, що влітають у косу (с.Демидівка, Любашівський р-н).

ЗАПОВЗАТИСЬ док. Замастити одяг під час роботи. *На робо́т'і соро́чку гет' заповзав* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) пор. **ЗАПОВЗЯТИСЯ**.

ЗАПОВЗЯТИСЯ Ходити брудним. *Ходи́т' заповз'аний* (с.Концеба, Савранський р-н) пор. **ЗАПОВЗАТИСЬ**.

ЗАПОРО́ЖНЯНИЙ, -а, -е Дієприкм. до **ЗАПОРОЖНЯТИ** *Глеч'ік за-порожн'аний смал'ц'ом* (м.Татарбунари; с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ЗАПОРОЖНЯТИ, -ну́ти Заповнювати (посуд тощо). *Їа ж ка́зала / що не тре́ба заporожн'ати вс'і в'ідра / а то не бу́де в чо́му прине́сти води́* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **ЗАПОРОЖНЯТЬ**.

ЗАПОРОЖНЯТЬ див. **ЗАПОРОЖНЯТИ** *Заporожн'ат' с'огодн'а бу́дем вс'і буті́лки ул'ійо́йу / бо збі́ли / а вели́кої́ посуди́ нема́ / щоб злі́т' (м.Татарбунари).*

ЗАПОФТО́РИТИ, -ю, -иш док. Покласти чи сховати так, що важко відшукати, запроторити. *Куди́ ти запофто́рила рукави́ц'і / що йа́ найті́ не мо́жу* (с.Обжили, Балтський р-н) див. також **ЗАПРАХТО́РИТИ**.

ЗАПРАХТО́РИТИ, -ю, -иш док. див. **ЗАПОФТО́РИТИ** *Та́к но́жик запах-торила / що сам б'іс не рози́укáє* (м.Татарбунари).

ЗАПРИДУХ, -а ч. кул. Горілка, самогонка від початку відгону, первак. *Перва́к у нас назива́ють пе́рший сорт сп'і́рту / ка́жут заприду́х / йак глотне́ш / то й дух за́пре* (с.Олексіївка, Кодимський р-

н) пор. **АНЮТКА, БО́СА. ЧИ-МИРГЕ́С, ЧИМИРА́, ШПАГА́ТІВКА.**

ЗАПУГАНИЙ, -а, -е 1.Який має на собі багато одягу. *Ти так запуганий / шчо не з'ігне́с'с'а* (с.Лізінка, Іванівський р-н); 2.Заляканий. *Не кричи́ на йо́го / бо в'ін так уже́ запуганий* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ЗАПУСКНА́, -ої Велика ополонка, про-рубана на середині лиману, річки, в яку запускають невід під кригу у час рибаьства взимку. *Та ополо́нка серед лимáну / у йаку́ запуска́йут' не́в'ід / на-зива́йц'а запускна́* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗА́РВА, -и, ж. Місце, в якому починають брати чи скубти складену в скирту со-лону. *Буде́мо бра́ти соло́му з то́йї сті́рти / в йакі́й йе за́рва* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЗА́РЗАЛИ мн. болг. див. **ДЗА́НДЗАРИ.** *За́рзал'ів ц'о́го ро́ку наро́дило ба-гатéн'ко* (с.Козацьке, Балтський р-н).

ЗА́РІЧОК, -а ч. 1. Заливна низина коло річки (с.Яськи, Біляївський р-н); 2. Найглибше місце в річці. *Купа́тис'а на за́р'ічку* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЗАСВИСЛЬО́ВУВАТЬ, -ю, -їш Зав'язувати кінець кодоли ниткою з **бомба́ка**. *Засвисл'о́вуйут' кодо́лу, щоб вона́ ни розпліта́лас'а* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗАСИЛИТИ, -ю, -иш док. Втягти (найча-стіше про нитку). *Лед' засили́ла ні́тку в го́лку / ба́чу поганéн'ко* (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

ЗАСІРКО́ВАНИЙ, -а, -е Предмет, оброб-лений сіркою. *Вино́ лі́йут' у зас'ірко́ван'і бочкі́* (м.Татарбунари).

ЗА́СУВА, -и ж. Засув із внутрішнього бо-ку дверей. *Не гарка́й то́йу засуву́йу* (с.Концеба, Савранський р-н) див. та-кож **ЗА́СОВКА, ЗА́СУЛ, ЗАСУ́ЛКА.**

ЗА́СОВКА, -и ж. див. **ЗА́СУВА** *На́ноч дв'є́р'і закрива́ємо на за́совку* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ЗА́СТИНОК, -нка ч. Задня частина хати. *Передн'а часті́на хати́ / це прич'ілок / а задн'а / за́ст'інок* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ЗА́СУЛ, -а ч. див. **ЗА́СУВА** Деревл'ану́йу за́крутку́йу тепе́р не за́тира́йут' две́р'і зсере́дїни / а купл'а́йут' і при́бива́йут' до двере́й зал'ізн'і за́сули (м.Татарбунари).

ЗАСУ́ЛКА, -и ж. див. **ЗА́СУВА** (с.Райлянка, Саратовський р-н).

ЗА́СУН, -а ч. Гачок, клямка біля дверей. *На две́р'ах за́сун пола́маний* (с.Долинське, Ананьївський р-н).

ЗА́СУХА, -и ж. Маленьке висохле озерце. *За се́лом там за́суху ба́чили? Таке́ озе́рце ко́ліс' було́ / ба́бка розпов'іда́ла* (с.Яськи, Біляївський р-н).

ЗАТАЛА́ПАНИЙ, -а, -е ж. Дієприкм. пас. мин. до **ЗАТАЛА́ПАТИ** *От хлопчи́с' ко́ / та́кий при́йшов за́тала́паний // вес' у боло́т'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЗАТАЛА́ПАТИ, -ю, -єш док. 1. див. **ЗАКЕ́ЦЯТИ**. *Де ж ти так и́тані́ за́тала́пав?* (с.Кохівка, Ананьївський р-н; с.Яськи, Біляївський р-н); 2. Погано помастити. *С'о́гдн'і за́тала́пала́ йак не́буд' в ку́хн'і* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ЗАТАЛА́ПАТИСЯ, -лась, -вся док. екс. Забруднитися, забовтатися. *Йши́ла́ під дощче́м / вс'а́ за́тала́пала́с'а* (с.Кохівка, Ананьївський р-н; с.Яськи, Біляївський р-н); *За́тала́пала́с'а ко́ло це́го маши́'їни́'а* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЗАТАРАТЕ́РИТИ, -ю, -иш док. екс. Заслати, завезти дуже далеко. *За́та-рате́рив в'ін йі́йї бо зна́ куди́* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ЗАТЕ́РТИЙ, -а, -е Заправлений (про борщ). *Кра́сний борщ вкúсний́ / йак хара́шо за́те́ртий і см'іта́нк'і тро́шка* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ЗАТИКА́ННЯ, -я с. Початок процесу ткання на домашньому верстаті. *Нача́ло тка́н'н'а зве́ц'а за́тика́н'н'а* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЗАТИ́ЛОК, -лка ч. Задня частина хати. *Зати́лок зза́ду хати́* (с.Коси, Котовсь-

кий р-н) * Північна стіна хати. *На за́ти́лку вста́вили ві́кно́* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЗАТИРА́ТИ, -ю, -єш Заправляти, зажарювати борщ, суп. *За́тира́йу са́лом* (с.Концеба, Савранський р-н) див. та́кож **ЗАТИРА́ТЬ**.

ЗАТИРА́ТЬ, -ю, -єш див. **ЗАТИРА́ТИ** *Коли́ борщ за́те́рли́ / тре́ба шо́б в'ін по́кип'і́в* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ЗА́ТКА́ЛО, -а с. Жмут ганчірок, паперу, яким затикають димохід, каглу, пляшку і т.ін.; затичка, пробка. *Та за́тка́лом тре́ба бу́ло́ ту трубу́ за́крі́ти* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Козацьке, Балтський р-н); *За́тка́ло з чо́го хо́чеш мо́же бу́ти* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЗАТО́КА, -и ж. Поворот ріки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗАТУ́ЛА, -и ж. Заслінка, якою закривають піч. *Що́б дим у ха́ту не йшо́в / за́ту́ло́йу за́крі́й* (с.Гвоздавка, Любашівський р-н; с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Немирівське, Балтський р-н); *Впе́ред іду́т' че́луст'і́ і при́крива́йуц'а за́ту́луйу́* (с. Олексіївка, Кодимський р-н) див. та́кож **ЗА́ТУ́ЛКА 1, ЗА́ТУ́ЛКА**.

ЗА́ТУ́ЛКА, -и ж. 1. див. **ЗАТУ́ЛА** (с.Кохівка, Ананьївський р-н); 2. Оса, яка носить мед в очеретину і закриває її грязючкою (м.Біляївка, Біляївський р-н).

ЗАТУ́ЛКА, -и ж. див. **ЗАТУ́ЛА** *Щч'і́л'но ста́в за́ту́лку́ / шчо́б дух ни́ вихо́див* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Йак ви́топл'у́ у п'і́ч'і́ / за́крива́йу ско́ро за́ту́лко́йу п'і́ч / шо́б не вихо́ло́н'увала́* (м.Татарбунари).

ЗАТЯ́ГАНІЙ: зата́гане мо́локо́ Молоко, заправлене **тягом**. *За́т'а́гане мо́локо́ зм'і́шу́йут' / а по́то́м зли́ва́йут' у во́рочок* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЗАТЯ́ГАННЯ с. Процес заправлення молока **тягом**. *Ка́ч'і́ство брі́нзи за́в'і́сит' от за́т'а́га́н'н'а* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЗАТЯГÁТЬ, -ю, -їш Заправляти молоко **тягом**. *Брінзи не буде / поки не зат'агаїш молоко т'агом* (м.Татарбунари).

ЗАТЯГÁЦЯ Звурджуватися (про перетворення молока на бринзу) *Кин' т'аг в молоко / нихай зат'агаїц'я'а* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЗАУЛОК, -лка ч. Дорога в селі, що йде вбік від основної (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) див. **також ПРОУЛОК**.

ЗАХРАПÓВАНИЙ (про тварин) Дієприкм. до **ЗАХРАПУВАТЬ**. *Кін' так крѣпко захрапóваний/ шо йѣл'і діххайе* (м.Татарбунари).

ЗАХРАПУВА́ТИ, -ю, -єш **док. ЗАХРАПА́ТИ, -ю, -єш** Зав'язати тварину (корову, бичка) за роги і храпи (ніздрі, перенісся). *Вдѣржиш жеребц'а тоді / коли захрапáйш* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Кохівка, Ананівський р-н); *Захрапу́й коро́ву / щоб вона́ і го́лову не поверну́ла* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. **також ЗАХРАПУВА́ТЬ**.

ЗАХРАПУВА́ТЬ, -ю, -єш **док. див. ЗАХРАПУВА́ТИ** *Шоб к'ін' не вірвавс'а / його́ на́да захрапува́т'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЗАЦУРКУВА́ТИ, -ю, -єш **док.** Міцно зав'язати що-небудь. *Зацуркува́ла б його́ ничі́ста / хоч зубáми гризí* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Так зацуркува́в канáт до в'ідрá / шо н'їя́к не розцурку́йу* (м.Татарбунари)..

ЗАЧУТИ́ТИСЯ, -лась, -вся Завонятися. (с.Байбузівка, Савранський р-н).

ЗАШКРО́МБАТИ **екс.** Зносити (про взуття). *Дóчка зашкромба́ла мої́ чóботи / шчо на шкромба́кі ста́ли схóж'і* (с.Дружелюбівка, Ананівський р-н).

ЗАЮЖИ́ЦЯ **док. див. ЗАКОНЦЮБИ́ТИСЬ** *Зай́ужилос'а – бу́де дошч / бо хма́ри з мо́ра* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ЗБИ́РКА, -и ж. Санітарна рубка лісу. *Просі́в л'існiк ітi на збі́рку в л'іс* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЗБИТО́ШНИЙ, -а, -е Бешкетний, неслухняний, який завдає шкоди. *Та́кий хлóпец' збито́шний / шо н'і́чого не мо́жна ч'і́р'із його́ робі́т' до́ма / де не пове́рниц'а / так і шкóда* (м.Татарбунари).

ЗБІ́Й, -ою ч. *тільки одн.* Засіяне поле, витоптане худобою. *Та́кий стѣ́н був крас'івий / зелѣний / а пройшла́ скоті́на / за́м'ісц' зе́лен'і / сто́йіт' зб'і́й* (м.Татарбунари).

ЗБІ́ЙНИ́ЦЯ, -і ж. *техн.* З'єднувальна планка у **крóснах**. *Крóсна скр'і́пл'у́йуц'а зб'і́йниц'у́йу* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЗБО́Й, -ю ч. Збільшення води на противагу до напрямку вітру березі. Збой буває тоді, коли дме тривалий вітер у тому самому напрямку, особливо з моря (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗБО́РНИК, -а ч. Головне вбрання типу очіпку. *Це йак оч'і́нок крас'івий з л'ѣ́нтами* (с.Десантне, Кілійський р-н).

ЗВА́Д, -у ч. **див. ЗАМО́К**. (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ЗВА́ЛЯТЬ: Зваля́йте! (при запрошенні) Частуйтеся, пийте, їжте, будь-ласка. *Зва́ля́йте / шо йе на сту́л'і / йак ка́жут' / ч'і́м бага́т'і / тíм і ра́д'і* (м.Татарбунари).

ЗВИДИ́НЮКИ, -ків **мн.** 1. Діти, які доводяться братом або сестрою, будучи сином чи донькою мачухи (вітчима) (м.Татарбунари); 2. *перен.* Діти, що часто сперечаються. *От ц'і́х зви́дин'ук'ів х'іба́ го́ловá не бу́де бул'і́т' / ц'і́лий де́н' на йі́х крич'і́ш / сíд'те / с'а́д'те / мовч'і́т'* (м.Татарбунари).

ЗВІ́Д¹, -у ч. Журавель над криницею. *Ба́чиш / лише в ме́не зв'і́д та́кий крас'івий* (с.Десантне, Кілійський р-н).

ЗВІ́Д², звóда **див. ЗАМО́К 1** *Верх всирѣ́дин'і пѣч'і́ зве́ц'а зв'і́д* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЗВІ́ЗДИНИ **мн.** Хрестини без попа. *Мо́лод'і́ тупѣ́р христі́ни не ро́бл'ат' / а т'і́ко зв'і́зді́ни* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЗВІНО́, -а́ *рос. с.* Два-чотири рибалки, що ловлять рибу разом, ланка (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗВІНУВА́ТИ, -ю, -єш *док.* Позичити. *Зв'іну́йте мин'ї м'ішо́к не вр'ємн'є* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ЗВІНЬОВИЙ *рос. у ролі ім.* Ланковий – рибалка, що керує **звіно́м** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗВІТИ́ЛЬ *присл.* Звідти (м.Татарбунари) *див. також ЗВІТИ́ЛЯ.*

ЗВІТИ́ЛЯ *присл. див. ЗВІТИ́ЛЬ.* *Зв'ітил'а п'ід'їйшо́в хло́пец' до нас і сказа́в / шо тудо́йу н'їл'з'а йти* (м.Татарбунари).

ЗВІЦІ́ЛЯ *присл. Звідси. Зв'їц'їл'а вілет'їла мане́н'ка пті́чка* (м.Татарбунари).

ЗВОД, -а, -у *ч.* З'єднання двох стін півкругом без перекриття. *Звод ро́бл'ат' в п'їч'ї / ст'є́нки муру́ють полу́кру́гом / шчо́б воні́ сойї́дині́лис'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Зво́д у́же негो́дний / по́чті́ вє́с' ка́м'ї́н' пере́гур'ї́в / тре́ба переро́бі́т' п'їч' / бо зава́лиц'а* (м.Татарбунари). *пор. ЗАМО́К, ЗВАД, ЗВІД².*

ЗВО́ДИНИ¹ *мн.* 1.Ставлення стін, зроблених окремо, на фундамент. На зводини запрошують на допомогу сусідів. *Лише́ зво́дини зали́ши́лос' зде́лат'* (с.Ухожани, Балтський р-н); 2. Гуртова робота під час будівництва дерев'яної хати. *У нед'їл'у до Ко́ст'а на зво́дини беремо́с'а* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ЗВО́ДИНИ² *мн.* 1.Очна ставка. *Йїх сл'є́доват'ел' на зво́дини ві́кликав* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); 2. Зведення віч-на-віч осіб, які перебувають у сварці. *На зво́динах вс'о впли́вло наве́рх* (с.Василівка, Миколаївський р-н); *С'ого́дн'а бу́ли зво́дини м'ї́ж двома́ сус'ї́тками* (м.Татарбунари) * Зустріч двох жінок, одну з яких привела третя, щоб пересвідчитися хто з них осоромив її (третю). *Го́л'ка зво́дини устро́йїла* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЗВО́ДИТЬ, -у, -иш Зближувати **споди** крил невода. (Овідіопольський р-н).

ЗВОЙ, -ю *ч.* Сувій; звой полотна – 12, 20 аршин полотна. *Дай мин'ї звой то́го матер'ї́ялу* (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

ЗВОЛЯ́ТИ, -ю, -єш Пити горілку (як запрошення господаря до гостей). *Звол'а́йте / куме / svol'áйте на́здорóвл'а* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); *Звол'а́йте / куме / svol'áйте* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЗВОРОТА́, -и *ж.* Межова дорога між окремими полями (с.Маяки, Біляївський р-н).

ЗВУРДИ́ЦЯ Стати грудочками (про молоко), скипітися. *Положи́ла варі́т' мо́локó / а вонó звурди́лос'* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ЗВЬО́СКА, -и *ж. рос.* Вапно, частіше гашене. *Велі́ку ха́ту ма́ст'у зв'о́ско́у* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н) *див. також ЗВЬО́СТКА, ЗЙО́СКА, ЗЬО́СТКА.*

ЗВЬО́СТКА, -и *ж. див. ЗВЬО́СКА* *Тре́ба кро́їти зв'о́стко́у і сї́н'ї́м ка́м'ї́н'ом* (с.Коси, Котовський р-н; м.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ЗГЛАЗИ́ТИ, -у, -иш *рос.* Наврочити. *Хара́шó д'є́лав / а пото́м ві́дно згла́зи́ли його́* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ЗГО́Н, -у *ч.* Спад води в лимані чи ріці під впливом тривалих північних повітряних мас, які пересуваються в напрямку моря (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗГРАСУВА́ТИ, -ю, -єш *док.* Потолочити, витоптати на городі після дощу посажене. *Д'їти зграсува́ли мо́ркву на го́ро́д'ї* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ЗГРЕ́БЛО, -а *с. див. ГРЕБЛО́* (с.Ухожани, Балтський р-н).

ЗГРИ́ПКИ *мн.* Солома, яку згребли після збору валків. *Згри́пка́ми виве́ршуйут' верхі́ копі́ц' / ски́рт* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЗГРІ́БНИЙ, -а, -е Річ із домотканого полотна. *Згр'ї́бна́ – це гре́б'ї́на сорóчка /*

дранка дрантив сорочка (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ЗГРУНТУВА́ТЬ, -ю, -еш Дістати дна лиману ногами, стати й пройти ногами по дну лиману, коли в лимані мало води. (Овідіопольський р-н).

ЗГУРДИТИСЯ див. **ЗВУРДИЦЯ** Молоко зранку згурдило́с'я (с.Будеї, Кодимський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н).

ЗДИХ, -у ч. екс. Загибель. *І нема́ на то́го йідола зді́ху / шо в'ін л'уде́й ск'іл'ки у гроб загна́в* (м.Татарбунари).

ЗДІР, здьору див. **ДЗЬОР**. *В сири́дін'і свин'і / ко́лі йійі зар'і́зали / бу́ло бага́то зд'ору́* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЗДО́ЙМА, -и ж. Місце на березі чи ополонка на льоду, де витягають невід з води (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Маяки, Біляївський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗДОРОВКО́ВАТИЙ, -а, -е Кремезний. *В'ін здоро́вко́ватий / а вона́ низе́н'ка* (м.Татарбунари).

ЗДОРО́ВЛЯ, -я с. Здоров'я. *А здо́ровл'а нема́* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ЗДОХЛЯ́КА, -и сп.р. Квола, немічна, виснажена людина чи тварина. *В'ін та́кий бу́в здохл'а́ка ра́н'ше / а тепе́р / йак каба́н* (м.Татарбунари).

ЗДРАПАКА́ТЬ Втекти. *Йак би здра́пакат' з до́му / шо́б ма́ти не зна́ла* (м.Татарбунари).

ЗДУХО́ВИНА, -и ж. див. **ДРАГОВИНА** (с.Райлянка, Саратський р-н; смт.Саврань, Савранський р-н).

ЗДЬОР, -у ч. див. **ДЗЬОР** *Зд'ор – те са́ло / шчо здира́йут' с кішо́к у каба́на* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *С'о́го́дн'а ми зар'і́зали каба́на / не ду́мала / шо у сере́дін'і ск'іл'ки бу́де зд'ору́* (м.Татарбунари).

ЗЕЛЕ́ПУХ, -а ч. Зелена (недостигла) баштанна культура (кавун, диня, гарбуз). *Виби́рав-виби́рав та й навиби́рав не га́рбуз'ів / а са́міх зеле́пых'ів* (с.Гетьма-

нівка, Савранський р-н) пор. **ДЗЕЛЕ́ПУХ**.

ЗЕМЛЯ, -і ж. Земляна підлога в хаті, долівка. *Ма́ма ма́же земл'у в ха́т'і* (с.Гвоздавка, Любашівський р-н); *Тре́ба зе́мл'у зма́зат' у ха́т'і п'ід до́сочку* (м.Татарбунари; с.Коси, Котовський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н) див. також **ЗЕМНЯ, ЗИМЛЯ**, пор. **ПОЛИ**.

ЗЕМЛЯ́НКА, -и ж. Звичайна хата, але з похилим на два боки дахом, позамазаним рудою глиною, але без горища. (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЗЕМНЯ, -і ж. див. **ЗЕМЛЯ** *П'ідм'і́тайу земн'у* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЗЕ́СТРА, -и ж. молд. Вино. (с.Муроване, Котовський р-н).

ЗЖИВИ́ТИ, -лю, -иш Зчепити попередньо ниткою, нажити. *Портна́ зра́зу зж́ив л'а́йе / а туд'і стрóч'е* (м.Татарбунари).

ЗИ́Б, -у ч. див. **БУРУН 1** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗИМЛЯ́ див. **ЗЕМЛЯ** *Пома́зали зе́мл'у в ха́т'і* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Ка́жду субо́ту ма́ст'у зе́мл'у в ха́т'і гли́но́йу з ба́л'і́ком* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЗІ́ЛЛЯ, -я с. Водорості, що ростуть на поверхні води. *З'і́лл'а ча́сто м'іша́йе риба́л'ству́ т'агу́л'ами* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЗІ́ЛНИЦЯ, -і ж. Посуд, в якому золять білизну. *Йак ви́прали вс'о́ / кла́дуть та́ку з'і́лніц'у́ / сін'п'ат' луг / л'а́йут три-и́тири бан'а́ки кип'ячо́нойі води́ і вива́руйут / а пото́м коло́ р'і́чки те́ру́т* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ЗЙО́СКА, -и ж. див. **ЗВЬО́СКА** *Йак б'і́л'ат' ст'і́ни / у зйо́ску до́бавл'а́йут' трóхи сін'ки* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Купі́ зйо́ски / бо на́да б'і́луват' в ха́т'і* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЗЛИ́ГА, -и ж. Фуфайка, бурнус, плащ, які рибалка одягає один поверх другого, коли йде дощ і холодно (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ЗЛИГАТИСЬ, юсь, -єшся згруб. Здружитись із поганими людьми. *Нав'ішчо ж ти з такіми злигавс'я?* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ЗЛО́ГИ, -ів *мн.* Пологи. (с.Муроване, Котовський р-н).

ЗМЕРЗА́ТИ Мерзнути. *Не тре́ба дава́т' змерза́т' мал'ім діт'ам / бо ле́гко мо́жуть засла́бнут'* (м.Татарбунари).

ЗМИКИТИ, -у, -иш *док. екс.*

1.Швидко додуматися, придумати щось цікаве, вийти з неприємного становища. *П'єт'а змикітив / шо сказа́ти д'ідов'і / шоп той ни се́рдиус'а* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2.Обдурити, схитрувати. *Мен'і здайе́ц'ц'а / шчо в'ін тут нас змикітив* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ЗМИЛКИ *мн.* Мильна брудна вода після прання. *Змі́лки / п'ісл'а ст'ірки / н'із'а лит' п'ід з'іл'аку / бо пропа́де* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЗМИМДИТИ *док. екс.* Зіпсувати. *Змі́мдив портні́й пал'то́ / шо сті́дно од'іт' м'іж л'уди* (м.Татарбунари).

ЗМІЙО́ВИНА, -и *Смужка*, між полями, межа, дорога, якою зрідка їздять. *На́ша дес'а́тіна бу́ла аж на зм'і́йовин'і* (м.Татарбунари) *див. також ЗМІЙОВИНА́.*

ЗМІЙОВИНА́, -и *ж. див. ЗМІЙО́ВИНА* (с.Осички, Савранський р-н).

ЗМІЛЬЧО́НЕ, -ого *у ролі ім.* Корм для телят. *Вчо́ра полу́ч'ів пово́зку зм'і́л'-ч'о́ного* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЗНАЧНИЙ, -а, -е *Примітний.* *В'ін не схова́йе́ц'ц'а / бо в'ін значні́й* (с.Лізинка, Іванівський р-н); **ЗНАЧНИЙ** *М'ій плато́к значні́й / ч'і́р'із увес' плато́к йде́ йаснува́та сму́га* (м.Татарбунари).

ЗО́ДІЯ, -ї *ж. Книга*, по якій ворожать. (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н) *див. також ЗО́РДІЯ.*

ЗО́ЛНИК, -а *ч. Скатертина.* *Мин'і на пра́зн'ік зо́л'ника подарува́ли* (с.Рай-

И

ИРЖИЩЕ, -а *ч. Поле*, на якому росло жито, житник. *На иржі́шч'і мину́лим л'і́том жи́та бага́то з'ібра́ли* (с.Чигирин, Березівський р-н).

лянка, Саратський р-н).

ЗО́РДІЯ, -ї *ж. див. ЗО́ДІЯ* *О / вона́ мо́же вга́дуват' / бо в не́йі́ йе́ зо́рд'і́я* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЗО́РОВА́, -ої *у ролі ім.* Улов, який тягнуть рибалки на світанку, на зорі. *Зорова́ – це то́н'а / коли риба́лки ра́но ри́бу ло́вл'ат'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також СВИ́ТОВА́, СЪВИ́ТОВА́.*

ЗРУ́Б, -а, *ч. Густий молоденький ліс*, що виріс на місці зрубаного лісу. *Ми у зру́б'і збира́ли гу́би* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЗРУЧНИЙ, -а, -е *Хороший, умілий.* *Же́нівс'а в 18 год / а ото́ йак п'ішо́в на служ́бу / то присила́ють пис'мо́: йе́ст' зручні́й хлопа́к* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ЗЦЯПАТИ, -аю, -аєш *Видоїти корову*, яка дає мало молока. *Лед' ту про́кл'ату́ коро́ву вже́ зц'а́пала* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ЗЬО́Р, -а *ч. див. ДЗЬО́Р* *Йа так л'убл'у́ борич з'о́ром зато́вчаний* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ЗЬО́СТКА, -и *ж. див. ЗВЬО́СКА* *Підбі́т'і острі́шки йа пома́стіла з'о́сткойу* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ЗЯБЛЯ, -і *ж. Переорана на зиму земля.* *На з'і́му перео́р'у́йут' зе́мну на з'а́бл'у* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; м.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ЗЯ́НДРА, -и *ж. 1. див. ДЗЯ́НДРА* *З'а́ндри хл'іба́ти не хо́че* (с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. *Юшка* взагалі *Налі́й з'а́ндри в мі́ску / йа бу́ду йі́сти* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ИСТИК, -а ч. див. **ГИСТИК**. *Дай їстик / бо треба плуга почистити* (с.Обжили, Балтський р-н).

І

ІЗВОР, -а ч. Джерело, з якого надходить вода у водоймище. *В ізвор'ї водичка чистісен'ка* (с.Будеї, Кодимський р-н).

ІКРА: паїста ікра Збита ікра з червоної риби (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ІПРАК, -а ч. *іхт*. Сом, вагою понад 2 кг. *Р'ідко пом'іст' с'іл'отки бувáйє і іпрак* (м.Вилкове, Кілійський р-н) пор. **ПАН, МОКА**.

ІРЖІЙ, -я ч. бот. Назва олійної рослини. *Помниш / Йіл'єно / йак ми в голódний год ірж'ій збирáли / з'іркувáтий трóхи / а був тод'і та́ким хорóшим* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ІСТИ, -у, -еш Іти. *Істі н'іку́ди не хóчец'ц'а* (с.Серби, Кодимський р-н; с.Райлянка, Саратський р-н).

ІСТИЧНИЙ, -а, -е ч.: **істична ікра** Незбита ікра з червоної риби (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ІСТРО́, -а с. Вістря, жало коси. *Істрó за-точі́ти тре́ба* (с.Слюсареве, Савранський р-н).

Ї

ЇДЛО, -а с. 1. Їжа. *Ід'ім' гоб'ідати / а то йїдло холóне* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Коси, Котовський р-н); 2. Їжа для худоби. *Йїдла на ту тварі́ну не на-пасéс'с'а* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ЇДОЛ, -а ч. лайл. Про бездушну людину. *І нема́ на то́го йїдола зді́ху/ шо в'ін л'удéй ск'іл'ки у грóб загна́в* (м.Татарбунари).

ЇЗДОВИЙ у ролі ім. Робітник, який поганяє запряжені коні. *Йїздóв'і пої́хали*

вс'і на бур'акі́ (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЇКА́ТЬ Подавати звуки (про ослів) (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЇРОПЛА́Н, -а ч. Літак. *Йак ц'і йіропла́ни мо́жут' так ви́соко п'ідніма́ц'а і дуже скóро лет'і́т'* (м.Татарбунари).

ЇСТИСЯ безособ. 1. Від **їсти**. *Щоб йїлос'а / а найде́мо шчо* (с.Лізинка, Іванівський р-н); 2. перен. Не ладити, сваритися. *Вони́ йїлис'а так / по́ки він не п'ішо́в до сво́йїй ха́ти* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *Ск'іл'ки мо́жна йїстис'а / порá уже поми́ріц'а та жи́т' ті́хо / б'із лайки* (м.Татарбунари).

ЇСТОВИТИЙ, -а -е Про домашню худобу та про людей з великим апетитом. *Цéй каба́нч'ік затó так скóро найі́в са́ло / бо бу́в дуже йістові́тий* (м.Татарбунари).

ЇХАТИ: їхати на во́ду Їхати на рибальство човнами (м.Вилкове, Кілійський р-н); **їхати на гу́ру** 1. Їхати рибалити двома **розпорними** неводами; 2. Їхати двома човнами рибалити волоком (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЇЦІ незм. дит. Їсти. *Давáй-но йї́ці бу́демо / дити́нко мойá* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

Й

ЙОРДА́Н, -а ч. молд. Ковдра. *Поши́ла соб'і йорда́н на во́н'і / шоб те́пло бу́ло* (с.Обжили, Балтський р-н).

ЙОРДА́НЧИК, -а ч. Здрібн. до **ЙОРДА́Н**. *Кин' йорда́нчик на дити́ну / бо хо́лодно* (с.Обжили, Балтський р-н).

ЙОРШ ч. *іхт*. Ставрида (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЙТИ: йти в три дорóзі Бути напідпитку, п'яним *Був у гад'учнику м'йй чолов'ік/ бо вже́ йде в три дорóз'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

К

КАБА́, -и ж. Біла салатна велика цибуля. (с.Градениці, Біляївський р-н).

КАБА́К, -а ч. Гарбуз. *Ву́дин'а кабак'ів ду́же стéлиц'а по земл'і* (м.Татарбунари).

КАБАСЬМА́, -и ж. Сорт винограду, що дає погане, з невеликим відсотком міцності вино, але росте на будь-якому ґрунті. (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Лиман, Татарбунарський р-н).

КАБИ́ЦЯ, -і ж. Літня глиняна піч надворі. *Кабі́ц'у трéба зма́зат' п'ід до́сочку / бо гéт' глі́на поткиса́ла от дошч'ів // тепéр на кабі́ц'і не ва́р'ат' йі́сти / а на прі́мусах / к'ірога́зах* (м.Татарбунари); *Йі́жа сто́йт' на кабі́ц'і* (с.Білка, Іванівський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Лізінка, Іванівський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Малий Бобрик, Любашівський р-н) *пор.* **КОТЛОН, КУТЛОН, КУТУНЯ, КУТЮНЯ.**

КАБЛУ́К, -а ч. Частина жатки, якою жнуть очерет взимку. *Комі́ши па́дає на каблúк і не б́іє по лиц'і* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

КАБЛУ́КИ *мн.* Дерев'яні півкола, дуги, за допомогою яких будують горішню частину печі. *Кла́дуть ди́ривл'а́н'і каблúки і му́ру́ють / по́сл'і вимуро́вую́т і ви́йма́ють каблúки* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н; с.Олексіївка, Кодимський р-н); *Каблу́кі ро́бл'а́ц'а з вирб́і / бо вона́ до́бре гне́ц'а* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КАБУ́ЛКА, -и ж. Просмолений тоненький мотузок, яким підв'язують очерет до лат, коли очеретом вкривають хату (с.Яськи, Біляївський р-н).

КАВА́ЛОК, -лка ч. Шматок глини. *Подáй мін'і шче із два кавáлки глі́ни / най ко́нчу масті́ти* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

КАВА́ЛЯ, -і ж. Грядки на поливних городах шириною у 3-4 метри, довжиною у 7-8 м (с.Яськи, Біляївський р-н).

КАВАРМА́, -и ж. кул. Страва, виготовлений з пересмаженого овечого м'яса і жиру. *Зар'і́зали ві́вц'у с'о́го́дн'а / а узáвтра пережа́р'у на каварму́* (м.Татарбунари; с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

КАВАРМЕ́Т, -а ч. Кларнет (с.Райлянка, Саратський р-н).

КАГА́Л, -у ч. *екс.* Велика сім'я (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КАГА́ТИ *мн.* Ями для бортування картоплі та буряків (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КАГЛА́, -и ж. Засувка в димоході. *Засу́н' ка́гл'у / а то вс'о теплó ві́т'а́гне* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н); *У ко́м'ін'і тепéр не ро́бл'ат' ка́гл'у / а ста́вл'ат' йу́шки дл'а то́го / щоб у гру́б'і / п'і́ч'і держа́лас' теплота́ / йак ві́топи́ш* (м.Татарбунари); *Шо́би закрі́ти ка́гл'у / ра́ніше трéба бу́ло лі́сти на ха́ту* (с.Білка, Іванівський р-н; с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Ві́л'іс на зимн'а́нку та закрі́й ка́гл'у* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н); *Ка́гл'у лиш зимо́йу закрива́ють* (с.Концеба, Савранський р-н).

КАГЛЯ́НКА, -и Змотана в клубок ганчірка для затулювання кагли, щоб затримувати тепло. *Ка́гл'а́нку́йу закрива́ють ка́гл'у / бо ско́ро вихо́л'он'у́є п'і́ч* (м.Татарбунари); *Соро́чка йак ка́гл'а́нка* (с.Концеба, Савранський р-н).

КА́ДА, -и ж. Невисока широка діжка. *Ка́ду п'ідста́вл'а́ли п'ід т'а́ску / щоб текло́ вино́ / йак ду́шат'* (м.Татарбунари).

КАДО́ЛА, -и ж. Линва будь-якого діаметру, кодола. *С ка́ждо́й сторо́ни во́локу́ш'і бу́ло по дв'іна́ц'ат' кадо́л* (с.Білка, Іванівський р-н).

КАДРЕ́Л, -а ч. Домоткане рядно з різнокольоровими візерунками у клітинку (с.Грабове, Кодимський р-н; с.Черкеси, Б.-Дністровський р-н) *див. також КАДРЕ́ЛІ, КАДРЕ́ЛЬКА.*

КАДРЕ́ЛІ *мн. див. КАДРЕ́Л.* *Мо́йі кадре́л'і гет погні́ли / бо ха́та зимо́йу бу́ла мо́кра* (с.Обжили, Балтський р-н).

КАЛИТКА, -и ж. 1. див. **КАЛИТА́**; 2. Гаманець. *Достáн' сво́йу калі́тку та купи́ к'іло́ вина́* (м.Ананьїв, Ананьївський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Калі́тку до́бру ма́йє* (с.Концеба, Савранський р-н).

КАЛІСТИРКА, -и ж. Маленька сапка, якою прополують моркву, цибулю та інші городні культури (с.Яськи, Біляївський р-н).

КАЛЯКАТЬ, -ю, -їш знев. Малювати, писати абияк. *Да́м каранда́ш / та неха́й там соб'ї́ йак не́буд' кал'а́кає / бо ско́ро н'іде́ у шко́лу / у пе́рвий клáс* (м.Татарбунари) див. також **КАРА́КАТЬ**.

КАЛЯРУВА́ТЬ, -ю, -їш Окулірувати, прищеплювати. *Кол'ару́ють виногра́т на кудри́ку* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

КАЛЯСТРА, -и ж. Зварене перше молоко від корови, яка щойно отелилася, молоко. *З кал'áстри́ тиче́м блинц'ї́ або ва́римо* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н; с.Райлянка, Саратський р-н).

КАМБУЛА, -и ж. (від *камбала*) Людина, що недобачає, присліпувата. *От сл'іна́ камбу́ла !* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *От сл'іна́ камбу́ла / куди́ л'ізиш на грудкі́ / на́ч'є до́роги нема́є* (м.Татарбунари).

КАМА́ШІ, -ів мн. Валянки, пошиті на ваті. *Поши́ла на зи́му кама́ші* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КАМЕ́ША, -і ж. Сорочка (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

КАМІНКО́ВІЙ, -а, -є Сизувато-голубий (про колір). (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КАМІННИК, -а ч. іхт. Бичок, що водиться під камінням на дні водоймища (Овідіопольський р-н).

КАМКА́, -и ж. Напівперегнута чорнуватобрунатного кольору маса з різних рослин, здебільшого очерету, яка збивається у великі купи, осідає на дно лиману і заважає рибалити. *Камка́ — трава́ / шчо́ пла́ває у вод'ї́ / йак набі́єц'ц'а в с'є́тки / та́ йє́ рибáлкам робóта* (с.Любопіль, Комінтернівський

р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

КАМНЬО́Н, -а ч. болг. Віз на ресорах, яким возять у місто на продаж у корзинах виноград, помідори тощо (с.Матроска, Ізмаїльський р-н).

КА́НА, -и ж. Дерев'яний кухоль, яким пастихи пили воду. *Ка́на вс'їгда́ пуг'їше́ствувала з чаба́нами* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

КАНА́ПКА, -и ж. Дерев'яна лава зі спинкою, призначена для сидіння. *С'їда́йте на кана́пку / бо н'іма́ де с'їсти* (с.Олексіївка, Кодимський р-н; с.Плахтіївка, Саратський р-н).

КАНА́ТКА, -и ж. (від *канадка*) Вид чоловічої зачіски. *Тепе́р ввійшла́ в мо́ду кана́тка / а коли́с' бу́ла по́л'ка* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КАНДІБО́БЕРОМ присл. жарг. Бундючливо. *Ходи́ канд'ібо́бером / шо́ не присту́пиш* (с.Обжили, Балтський р-н).

КАНДІ́ЙКА, -и ж. Посуд для рідини. (с.Дубинове, Савранський р-н).

КАНДЬО́Р, -а ч. ірон. Куліш. *Прихо́д'у до сус'їд'ів / а вони́ сид'а́т' під ха́тою і канд'о́р йїд'а́т* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

КАНЕ́ЧНО рос. присл. Звичайно. *Йа́ / кане́чно / проси́т' йї́ї не піду́* (с.Лізинка, Іванівський р-н) див. також **КАНЕ́ШНО**.

КАНЕ́ШНО рос. присл. див. **КАНЕ́ЧНО**. *Пан найма́в до с'є́б'а́ на робо́ту / ус'ї́ / кане́шно / ка́ждий собі́ зан'іма́лис' хаз'а́йством* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КА́НКА, -и ж. Волочок. (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

КАНО́ВКА, -и ж. Низенький цебер з великими ручками, в якому тримають воду. *Ві́лий з в'їдра́ во́ду в кана́вку* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

КАНТА́РКА, -и ж. Вузечка-частина кінської збруї. *Хло́пець' ві́пр'їг ко́ней / зн'а́у канта́рки і пусти́у ко́ней пасті́с'* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

КА́НТУРИ мн. Клапті дрантя, лахміття. *Порва́ла то́ пал'то́ в ка́нтури* (с.Обжили, Балтський р-н).

КАНТУЧИТЬ, -у, -иш Прив'язувати канат одним кінцем до пакола, забитого у дно річки, лиману, а другим кінцем до дерев'яного виступу у човні. (Б.-Дністровський р-н; Овідіопольський р-н).

КАП'А, -и ж. Капюшон у рибальському плащі. *Плащик шій'ют' обіза́тел'но с ка́поу. У дошч над'іва́йут' ійї на го́лову / шоб не умо́кнути* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

КАП'АРИТИ, -ю, -иш знев. Варити їжу, куховарити. *От скапа́рила боричч / шчо і йїсти ни мо́жемо* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н).

КАПЕЦЬ, -я ч. Назва взуття. *Тре́ба ву́ти так'іс' ка́пц'і / а то но́гу мо́жна про́біти на сто́рч'і / йак жнеи ку́куруШу* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

КАПЕЦЬ незм. екс. Кінець, загибель. *Йак пішо́в і капе́ц' (с.Лізинка, Іванівський р-н); Тут йому́ й капе́ц' бу́де (с.Лісничівка, Балтський р-н); Капе́ц' йому́ бу́де та́м / ха́й зна́йе / йак зас'іха́т' на госуда́рственне добро́* (м.Татарбунари).

КАПИЦЯ, -і ж. Деталь ціпа, яка зв'язує ціпильно, капиця. *Зві́язан'і вони́ ка́пице́йу* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Коси, Косовський р-н) див. також **УЖЕ́ВКА**.

КАПЛИЦЯ, -і ж. Місце, де знаходиться собака. *Спе́ц'іа́л'но д'е́лайут так'і ка́пліц'і дл'а соба́к* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

КАПЛУН, -а ч. кул. Вид страви з дрібно порізаного хліба, солі, олії. *Ко́ліс' на підвеч'і́рок дава́ли каплу́н* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Холодний борщ. *Накриши́ла Ма́рі́а зе́лен'і / поли́ла с'і́ривце́м і вийшов каплу́н* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н); *В голо́дбкву каплу́н був лу́ччо́у йі́дбо́у* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КАПО́Т, -у ч. Жіночий халат на підкладці. *Вд'ін' капо́т / тепл'іше бу́де* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н);

Поши́ла на л'і́то капо́т (с.Велика Мар'янівка, Б.-Дністровський р-н).

КАПРІ́ЦА, -и ж. молд. Молода коза до року. *Ни диві́с' / шо капр'і́ца ше мале́н'ка / а л'і́зе у шко́ду* (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

КАПУСНЯКОВИЙ, -а, -е З капустою, капустяний. *Пече́ш капу́сн'ако́ві пир'і́жкі* (с.Немирівське, Балтський р-н).

КАПТУ́Р¹, -а ч. заст. Очіпок. *Типе́р ни́хто́ ни хо́де в капту́р'і* (с.Велика Мар'янівка, Б.-Дністровський р-н) пор. **КИЧКА**.

КАПТУ́Р², -а ч. див. **ДЗБО́Р** *Зар'і́зали свин'у́ / оце́ капту́р то́пл'у / в ба́нки по-зливáйу* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КАПУ́ША, -і ж. ірон. Флегматична, повільна людина. *От капу́ша / шо йа буду́ з не́йу робі́ти* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КАПЧО́НКА, -и ж. рос. Копчена, вуджена риба (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КАРАБИДЖА́ЙЛО, -а с. Основа, на якій стоять жорна у млині. *К'іш ста́виц'у́а на караби́Жа́йло* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

КАРА́БУР, ч. Сорт європейського винограду Карабурне. *Ка́рабу́р харо́ший виноград / кру́пний і сла́ткий* (с.Велика Мар'янівка, Б.-Дністровський р-н).

КАРАЄ́ЛЬ Північно-західний вітер. *Ду́йе кара́єл' / зна́чит' бу́де ма́ло води́ в Дуна́йї* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КАРАКА́ТИ, -ів мн. тюрк. Старе взуття. *Рва́на о́був назива́йц'у́а карака́ти* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

КАРА́КАТЬ, -ю, -иш див. **КАЛЯКА́ТЬ**. *Бу́де кара́кат' бу́кви / по́ки не на́у́ч'іц'а пра́вил'но йі́х писа́т'* (м.Татарбунари).

КАРА́КИ, -ів мн. Деревя лісу, придатні лише на дрова. *Приве́зли мен'і цих кара́к'ів / шоб йа пали́ла в плит'і і гр'і́лас'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **РОЗКАРА́КИ**.

КАРА́КУЛЬОВИЙ, -а, -е Порода овець, у яких цінний смушок. *Ка́ракул'о́ві ві́вц'і до нас пригна́ли з Ката́риносла́ва* (с.Білка, Іванівський р-н).

КАРА́ЛІ, -ів *мн.* Намисто, яке носять дівчата. *На др'імне намісто ка́жут карал'і або пац'орки* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

КАРАНДАШІ́Р, -у *ч. бот.* Вид м'яти з продовгуватими листочками темно-зеленого кольору. *На Тро́йці у посіпала у хат'і карандаші́ром / шчоб па́хло* (с.Обжили, Балтський р-н) *див. також КРАНДАШІ́Р.*

КАРАПКА́Н, -а *ч. тюрк.* Північно-західний вітер (Овідіопольський р-н).

КАРАФІ́НКА, -и *ж.* Графин (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

КА́РБИКИ *мн.* Зазубринки у верхній частині підвазонника (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

КАРБУВА́ТЬ, -ую, -уїш Різати рибу ножем поперек тулуба, щоб вона краще всолилася, зварилася чи засмажилася (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. ПЛАТА́ТЬ.*

КА́РГА, -и *ж.* Стовбур дерева, що знаходиться на дні річки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КАРГА́Н, -а *ч. молд.* Лабаз, приймальний пункт виловленої риби та місце її переробки. *Ей хло́п'ці / підт'агн'іт' нас до карга́на* (м.Вилкове, Кілійський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) *див. також КИРГА́Н 2.*

КАРДИГА́РНЯ, -і *ж.* Сільська в'язниця дореволюційного часу, що знаходилася у розпорядженні старшини. *Булó йак стари́нна прика́же / то со́цький то́го зати́ра́є у кардига́рні* (с.Лізинка, Іванівський р-н) *пор. КАТИГА́РНЯ.*

КАРДО́Н, -у *ч. 1.* Місце поселення лісника в лісі. *Прийі́хали за дро́вами та ході́ли на кардо́н за козако́м* (с.Обжили, Балтський р-н); *2.* Місце знаходження рибальської застави (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також КАРКА́С.*

КАРИКИ, -ів *мн.* Грядки на городі. (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

КАРКА́С *ч. див. КАРДО́Н* (с.Обжили, Балтський р-н).

КАРМА́К *ч. заст.* Гачок, зроблений з заліза, яким підтягують червону рибу до

човна. *Білу́гу ва́жко вз'а́ти без кармака́* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КАРМУ́ШКА, -и *ж.* Скринька, з якої годують коней. *Набра́в карму́шку ко́н'ам йі́сти* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

КАРПА́ЛІ, -ів *мн.* Дерев'яні вила з 4-5 ріжками. (с.Лізинка, Іванівський р-н; Овідіопольський р-н) *пор. БАРМАКИ, КАРПОЛО́Ї КАРПОЛО́Ї див. також КАРПО́ЛІ.*

КАРПЕ́ТКА, -и *ж. частіше у мн. КАРПЕ́ТКИ* Шкарпетки. *Во́вни тро́хи йе / хот'і́ла старо́му на карпе́тки нап्रा́сти та сплесті́* (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Над'ін' карпе́тки / бо хо́лодно* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

КАРПО́ЛІ *див. КАРПА́ЛІ* (Овідіопольський р-н)

КАРПОЛО́Ї, -ів *мн.* Дерев'яні вила з двома, трьома або п'ятьма ріжками. *Карполóї на два і три р'ішкі́ дл'а солóми / а на п'ят' р'ішкі́в дл'а поло́ви* (с.Лізинка, Іванівський р-н) *пор. БАРМАКИ, ГА́БЛІ, КАРПА́ЛІ, КАРПО́ЛІ.*

КАРТОФЛЯ́НИК, -а *ч. кул.* Млинець із борошна й картоплі. *На тар'і́лку поста́вили картофл'а́ники* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Нажа́рила картофл'а́ник'ів до мн'а́са* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КАРТО́ШКА, -и *ж.* Коренеплід, бульба будь-якої рослини. *Нако́пала картóшки чолов'я́чойі л'убки в л'іс'і та зрóбл'у порошо́к* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КАРУ́К, ч. Залишки винограду, кукурудзи на полі після збирання врожаю. *П'ішли́ зби́ра́т' кару́к з винограду* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

КАРУ́ЦА, -и *ж. молд.* Віз. *Така́ кару́ца пут'о́ва / то усі́ колéса кабу́та́йут* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н) *Старий віз. С'і́ло бага́то л'уде́й на оту́ кару́цу / а вона́ йак трі́сне / гéт' розсі́палас'* (м.Татарбунари).

КАТАРУВА́ТИ, -ю, -єш Обрізати корінці винограду після щеплення культурно-

го сорту з диким (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

КАТИГАРНЯ, -і ж. Місце, де катували людей. *Завелі л'удей у катигарн'у* (с.Плахтіївка, Саратський р-н) *пор.* **КАРДИГАРНЯ.**

КАТІЛАЖ (від *такелаж*) Усі снасті та знаряддя, необхідні для рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КАТОК, -тка ч. 1. Знаряддя, за допомогою якого *гарманували*; 2. Знаряддя для ущільнення ґрунту після оранки. *Катком і паруйу волів каткували своїй дистіни* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

КАТРАГА, -и ж. Дах, курінь над льохом. *Катрагу стройат' від дошчу* (с.Бакша, Савранський р-н; с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Стала прот'ікати катрага* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КАТРАНИТИ, -ю, -иш Смолити невід або інші снасті (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський).

КАТРУЦА, -и ж. *молд.* Заглиблення у печі, куди вигортають жар, попіл. *Пот'ім робл'ат' катруцу / щоб вигортати попіл* (с.Будей, Кодимський р-н; с.Малий Бобрік, Любашівський р-н; с.Немирівське, Балтський р-н; с.Олексіївка, Кодимський р-н) *див. також* **КАТРУЦЯ.**

КАТРУЦЯ, -і ж. *див.* **КАТРУЦА** (с.Неділкове, Савранський р-н).

КАУН, -а ч. Кавун. *Ус'і л'уди л'убл'ат' вóвк із кауна / бо у йóму нема нас'ін'а* (м.Татарбунари) *див. також* **КОУН.**

КАУРЦ, -а Вид жаби. *Каурц у р'ічк'і крич'іт' л'ітом рáно і вéч'іром* (м.Татарбунари) *пор.* **БРОСКАЙ, КНУР, КРАКАНИ, КРУК.**

КАЦ! див. **А-ТПРС!** (с.Петрівка, Березівський р-н).

КАЦАВЕЙКА, -и ж. 1. Верхній теплий короткий жіночий одяг на ваті у вигляді жакета. *Булá у новій кацавейц'і і т'іл'ки роздивл'áлас' / чи хтос' за не́йу дівиц'у'а* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Малий Бобрік, Любашівський р-н; с.Михайлівка, Великомихайлівський

р-н); *Од'іла / зрáзу / кацавейку / а туд'і куфáйку / щоб бу́ло тéпло у грúди і спіну* (м.Татарбунари); 2. Довге жіноче пальто. *Рáн'че то ни д'івка / шо ни máйє кацавейки* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *В при́дане Гáн'н'і далі пул'т'ісáк / фúтро / кацавейку* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор.* **КАЦЕВЕЙКА, КУНДУГУНЯ, ПОЛЬТІСАК.**

КАЦАПКА, -и ж. Частина села, заселена росіянами. *Расстрóйілас' Кацáпка ужé аш у 61-м годú* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КАЦЕВЕЙКА, -и ж. Коротка жіноча або чоловіча свитка. *Колис' в мóд'і булі кацавейки / бо крáшчого не бу́ло* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор.* **КАЦАВЕЙКА.**

КАЦИ, -ів *мн. див.* **КІТЕЦЬ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КАЧА! див. **А-ТАСЬ!** (с.Петрівка, Березівський р-н).

КАЧАЛАЙКИ *мн.* Залишки бадилля скошеної кукурудзи. (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н; Овідіопольський р-н).

КАЧАЛКА, -и ж. 1. Палиця, яку обліплюють спеціально приготовленою глиною із соломною й укладають між балками у стелі. *Йа став / а качáлка струхн'áвіла і лóпнула / а у хáту ц'ілий комóк гліни упáло* (с.Лізинка, Іванівський р-н); 2. Деталь вітряка. *Крúтиц'у'а к'іш / савóк / качáлка* (с.Плахтіївка, Саратський р-н); 3. Візок на двох колесах, який становить собою гарно оздоблену скриню для сидіння двох осіб. *У качáлку впр'ага́ют' одного кон'á* (с.Василівка, Миколаївський р-н); 4. Коток, яким розбивають грудки на полі (Овідіопольський р-н).

КАЧАЛОЧКА, -и ж. Брунатний плід рогозу. *Качáлочки так'і висóк'і / шчо не ві́дно з них н'ічóго* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

КАЧАНИ *мн.* Кукурудза. *Повне гор'ішча качан'ів / а мамаліги нема́йє з чо́го зварі́т'* (м.Татарбунари).

КАЧЕЧКА, -и ж. *техн.* Пристрій на вияшках, один із чотирьох стоячків (кілоч-

ків), які вкладають у кінці витушок і на які розпинається лоток для змотування ниток у клубок. *С качечок змóтуїут' ниткі на клупкі* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н) *див. також КАЧКА.*

КАЧИЛЬЦЕ́, -я с. *техн.* Планка в «українському» ткацькому верстаті для утримання **на́чиня**. *До качил'ц'а прив'язуєц'а на́чин'а* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор. ГРЕДКА.*

КА́ЧКА *див. КА́ЧЕЧКА* *М'іток на-кида́йц'а на ка́чки / а потóм розмóтуїїц'а в клубóк* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Бува́ло служі́ли ру́ки за ви́йашкі́ / а па́л'ц'і за качкі́* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КАШ, -а ч. 1. *див. зати́гане мо́локо́ (ЗА-ТЯГАНІЙ);* 2. *див. КА́ШИК* (с.Сергіївка, Саратський р-н).

КА́ШИК, -а ч. Товстий корж бринзи, яку вийняли з-під преса. *Посо́лила три ка́шики брі́нШі́* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *див. також КАШ 2.*

КАШТУРА, -и ж. Невеличка залізна коцюбка, якою вишкрібають болото у хаті. *Шкра́бала бо́лото кашту́рою і сл'ідо́м зам'іта́ла зе́мл'у* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КАЮК, -а́ ч. Великий двопарусний човен для рибальства здебільшого в морі, коли рибалять суднами **осу́шить каю-ки** Зігнати велику кількість води в море (про вітер), щоб прив'язані біля берега човни діставали кілем суші (м.Вилкове, Кілійський р-н); **підве́сти каюка́** Підпливти **каюко́м** до берега (м.Вилкове, Кілійський р-н); **погна́ть каюка́** Попливти **каюко́м** у потрібне місце за допомогою **баба́йок** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КАЮЧКА, -и ж. Невеликий човен з одним парусом (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КВАСНИ́А, -и ж. Наквашені огірки, помідори, капуста. *Черес ту за́суху і квасни́ні не́ма́ цей р'і́к* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

КВАСО́К, -у ч. Щавель, який спеціально вирощують селяни для закислювання

борщу. *Висно́йу до́бре / на́рве́ш кваску́ / кро́пу / петру́шки та й зва́риш зе́лєний борич* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

КВАЧ, -а ч. Палиця з намотаною на одному кінці **мату́лою** для обмазування човна смолою (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КВАЧУВА́ТИ, -ю, -єш, док. ПОКВА-ЧУВА́ТИ Натирати хату глиною, піском після тинькування. *Оста́лос'а ше поквачува́ти ха́ту / та й білі́ти мо́жна* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Гла́Еин'а гет' стр'і́скало / тре́ба ква-чува́ти* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КВО́ЧКА Сузір'я Плеяди *пор. ДІВКА-ВОДУ-НЕСЕ.*

КЕ́БИТ, -у ч. *екс.* Розум. *Ке́биту у н'о́го не́ма́ тро́шки* (с.Обжили, Балтський р-н).

КЕМА́РИТИ, -у, -иш жарг., знев. Спати (про людину). *Вс'і в по́л'і / а в'ін кемáрит'* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

КЕ́МПА, -и ж. Крута гора, пагорб. *По-чека́йу п'ідво́ди / а то́ йа на ц'у́ кемпу са́ма не вий́ду* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КЕМПЕ́РИ, -ів *мн. екс.* Круті гори, пагорби. *Пока́ до́бралас'а до р'івно́ї дорóги че́рез т'і кемпе́ри / то н'і́г не чу́стувала* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КЕ́ПТИНИ, -ів *мн.* Щітка з рідкими залізними зубцями, якою перший раз прочісують вовну (с.Кисилиця, Ізмаїльський р-н).

КЕ́РИК, -а ч. Літній жіночий одяг до стану. *Ма́ти поші́ла м'ін'і ке́рик з фа́лдами* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

КЕРПЕ́ЦЬ, -я ч. Постіл (с.Грабове, Кодимський р-н).

КЕ́ТЯ, -і ж. *дит.* Цукерка. *На то́б'і / до́ц'у / ке́т'у* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Ма́ма ку́пе на база́р'і ке́т'і / у бумáжичках / т'і́л'ки не плáч'* (м.Татарбунари).

КЕЦЯТИ, -ю, -їш *екс.* Неохайно щось робити. *Йак ти не можши д'їло зробїт' / не берїс' / а то стїдно бїде / коли л'їди бїдут' бач'їт' / йак ти кец'айїш* (м.Татарбунари).

КЕШТА, -и ж. *болг. знев.* Хатина (с.Трудове, Кілійський р-н).

КИБАЛКА¹, -и ж. Обручик, який надівають дівчата на голову, щоб до нього почепити різнокольорові стьожки (с.Олександрівка, Комінтернівський р-н).

КИБАЛКА², -и ж. *заст.* Горілка. *Ану старá / подáй мені кибáлки // а тул'ák до гáлки / наливáй кибáлки* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

КИДАТИ, -ю, -єш Протягувати за допомогою човника нитку. *Кїнула нїтку дл'а пїткан'н'а* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) ▽ **кидáть каміння** Про вітер великої сили (м.Вилкове, Кілійський).

КИКА, -и ж. *дит.* М'ясо. *На / дбóц'а / кїку йїж* (м.Балта, Балтський р-н; с.Обжили, Балтський р-н); *Йїш кїку / це кїка йїз тóго півника / шо мáма зар'їзала* (м.Татарбунари).

КИКНУТИ, -у, *еш* *див.* ГЕГНУТИ (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КИКОТЬ, -я ч. Обрубок ноги, руки, пальця, у тварин – хвоста, а також недорозвинена нога чи рука (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Йа вс'о рóбл'у л'ївою рукóйу / а цим кикт'ом н'їчого не можу* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КИЛІМ ч. Вибране домоткане рядно. *На кїл'їм'ї вибирáйут' óлен'ї / рóж'ї* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

КИЛЮ, -а с. *заст.* Двадцять один (с.Трудове, Кілійський р-н).

КИЛЬГАМЕР, -а ч. *нім.* Ковальський інструмент для розковування шини. *Кил'гáмером розкóвуйут' шїну / йакичó вонá ни налáзе на óбїд* (с.Любопілля, Комінтернівський р-н).

КИМБУР, -у ч. Південно-східний вітер. *Кїмбур дуйє с Кїмбурс'койї косї / з*

йўго-востóка (с.Любопілля, Комінтернівський р-н).

КИПТЬ, -ї ж. Наріст під язиком у курки, пипоть, хвороба курей. *Он та кўрка йїсти не мóже / у нєйї кїпїт' на йа-зиц'ї* (с.Любопілля, Комінтернівський р-н; с.Яськи, Біляївський р-н).

КИПТАР, -я ч. Коротенький козушок без рукавів. *Під с'їр'ák одїв киптáр / шоб теп'лїше булó* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

КИР-КИР-КИР! *див.* ДУЗЬ-ДУЗЬ! *Кїр / кир /кїр от паскўди / зм'їшáлис' моїї йїндикї із колхóзн'їми і тепér / йак йїх одлуч'їт'* (м.Татарбунари).

КИРГАН, -а ч. 1. Великий курінь із очерету, у якому може жити 10-12 рибалок (с.Маяки, Біляївський р-н; Овідіопольський р-н); 2. *див.* **КАРГАН** (с.Кисилиця, Ізмаїльський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

КИРД, -у ч. Велика отара овець. *Вчóра пригнáли до нас кирд овец'* (с.Білка, Іванівський р-н); *Чабáн погнáв ц'їлий кїрд овец' до кошáри* (м.Татарбунари; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Любопілля, Комінтернівський р-н; Біляївський р-н; Ізмаїльський р-н; Красноокнянський р-н; Овідіопольський р-н); *Рáно в'ївц'ї дбóят' і виган'áйут' у кирд* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *На толóк'ї пасец'а два кирда овец'* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *див. також* **КИРДА, ТУРМА**.

КИРДА, -и ж. *див.* **КИРД** (с.Орджонікідзе, Ширяївський р-н; с.Свердлове, Комінтернівський р-н).

КИРДАЧ, -а ч. Чабан великої отари овець (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

КИРДОВИЙ, -ого ч. Старший чабан (с.Чорна, Красноокнянський р-н).

КИРКА, -и ж. Знаряддя для зрубування кукурудзи. *Ми ус'ї кїрки вікинули на машїну* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Кїрка на степу поламáлас' / кусóчок лужан'їв остáлос' не дорў-бан'їх* (м.Татарбунари) *пор.* **КІРКА**.

КИРЛАНА, -и ж. Молоденька, звичайно однорічна вівця. *Ма́йу одну кирла́ну / на вє́сну бу́де год* (с.Лиман, Татарбунарський р-н; *Ц'їй кирла́н'і с'огóдн'а р'івно гóд* (м.Татарбунари).

КИРЛА́ТИ, -ів *мн.* Пліт, плетений з лози. *Кирла́ти оби́йт'і до́шками* (с.Долинське, Ананьївський р-н).

КИРЛІ́Г ч. Палиця з прикріпленим металевим гачком, якою смикають сіно, соломі тощо. *Кирл'і́гом ду́же хара́шó смі́кат' с'і́но з ски́рт* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *див. також КЛЮ́ЧКА 2.*

КИРНИ́ЦЯ, -і ж. Криниця. *Вона́ гово́рит' кирни́ц'і: «Кирни́ц'а / стан' мен'і у по́міч»* (с.Немирівське, Балтський р-н).

КИРНИ́ЧКИ, -чок *мн.* Різновид проходу у грубі. *У гру́бі зводі́ц'ц'а звод / зве́рху ста́вл'ац'ц'а крини́чки* (с.Білка, Іванівський р-н) *див. також ПЕРЕВА́ЛИ.*

КИРПА, -и ж. Жіночий очіпок (с.Яськи, Біляївський р-н).

КИРПИ́Ч, -а ч. Плитки добре спресованого гною для палива. *Накладу́ кирпи́чу / ростопл'у́ / йак заго́ри́ц'ц'а / накладу́ казані́* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

КИРЦІ́ *див. БАРАНЕ́ЦЬ* *Взуйс' / бо на ба́штáн'і йе кирц'і* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

КИСИ́ЛИЦЯ, -і ж. 1.Кислий компот зі свіжих вишень (с.Байбузівка, Савранський р-н; с.Ширяєве, Ширяївський р-н); 2.Компот, зварений зі свіжих фруктів (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н); 3.Яблуна, яка родить дуже кислі яблука (с.Байбузівка, Савранський р-н) *пор. КИСЛИ́ЦЯ.*

КИСЛИ́ЦЯ, -і ж. Лісове яблуко, кисле на смак. *Назби́рала у л'іс'і кисли́ц'* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор. КИСИ́ЛИЦЯ.*

КИСЛЯ́ВКА, -и ж. Назва окремого сорту грибів. (с.Ухожани, Балтський р-н).

КИТА́ЙКА, -и ж. Спілі вишні, навиті на паличку у вигляді качана кукурудзи. *Кита́йками прикра́шайут' г'і́л'ц'а на*

Іва́на Купа́ла (с.Ухожани, Балтський р-н).

КИТИ́ЦЯ, -і ж. Сніп, який при вшиванні острішка даху хати кладеться колоссям догори. (с.Василівка, Миколаївський р-н); * Маленькі снопики з очерету або околоту. *Ки́тиц'і гото́ві / а тепе́р мо́жна ха́ту вкрива́ти* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н); *Ки́тиц'і ро́бл'ац'а з м'і́лен'кого коми́шу* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КИТРА́ДЬ, -і ж. *рос.* Зошит. *Списа́ла одну́ китра́д' / почну́ дру́гу* (м.Татарбунари).

КИТУВА́ТИ, -ту́ю, -ту́єш Забивати, замасувати замазкою шпарини у вікнах. *На з'і́му в'і́кна тре́ба китува́ти* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н) *див. також ОБКИ́ТО́ВУВАТИ.*

КИХВА́ЛЬ, -і ж. *іхт.* Кефаль. *Йак в'ї́йе востóк / то бу́де ри́ба у р'і́чк'і / кихва́л'* (м.Татарбунари).

КИХЛІ́, -ів *мн.* кул. Вергуни. (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КИ́ЧКА, -и ж. Різновид очіпка для дівчини. *Була́ год'і́та в но́вій гу́н'ц'і / а на голо́ві кі́чка* (с.Лізинка, Іванівський р-н) *пор. КА́ПТУР.*

КИЦМА́Н, -а, ч. кул. Пиріг. *Напекла́ ма́ти ки́цмані́в з каба́ком* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

КИШКА́НЬ, -я *ірон.* Людина, яка неохайно носить свій одяг. *Йак той ки́шкан' ходи́т'* (с.Концеба, Савранський р-н).

КИШЛІ́, -ів *мн.* Кишлак. *У нас до́йат' ві́вц'і ж'і́нк'і / а там по́ тим кі́шлам чолові́кі до́йат'* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

КИШЛО́, -а с. Хуторець. *М'і́ж на́шим і сус'і́ґс'ким селóм бу́ло кі́шло* (м.Татарбунари; Ізмаїльський р-н; Кілійський р-н).

КИШМА́НИ *мн.* 1. Нутрощі зарізаної свині (Біляївський р-н); 2. Неїстівні нутрощі риби (Біляївський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н); 3. Неїстівні нутрощі гарбуза, дині. *Ві́йми кишма́ні з каба́ка та повиби́рай*

с'ємочки (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

КИШМЁН, -у ч. див. **ДЕРИПЛІТ** *Квóчка с курча́тами залі́зе у кишмё́н і н'ї́як ни мо́жна ї́йї ви́гнати* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н; с.Покровка, Любашівський р-н; с.Жовтень, Ширяївський р-н).

КИШО́РА, -и ж. молд. П'ятнадцять снопів (с.Яськи, Біляївський р-н) див. *також* **КІСЬО́РА**.

КІБЦІ́, -ів мн. Очерет, обплетений з обох країв, з якого робили загорожі для кошар і городів. *К'ї́бц'а́ми городи́ли кошари́ дл'а куре́й* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *пор.* **КІТЦІ́**.

КІВНА, -ої ж. Тільна (про корову). *Чи к'ї́вна коро́ва чи н'ї́ / вс'о́ равнó не да́вали моло́ка у піст ї́сти* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

КІЛЬЦЯ́, -е́ць мн. Маленькі проростки у бульбах картоплі, насінні квасолі, кукурудзи тощо. *Вже́ на́ша картóпл'а кї́л'ц'а пу́стїла* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

КІМЕНИ́ЦЯ, -і ж. Брудний наріст на тімені дитини. *А голо́ва гра́зна / к'ї́мениц'а зал'ї́тїлас' / ї́ак у малéн'кої́ дити́ни* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

КІНО́ВЩИК, -а ч. Кіномеханік. *Буде́ к'ї́но – не зна́йу / не́ма к'ї́новщичка* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

КІНЬ, **ко́ня** ч. Деталь «українського» ткацького верстата у вигляді палиці для утримання заднього наво́я. *Па́лка в наво́її зве́ц'а к'ї́н'* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КІ́РКА, -и ж. Знаряддя для довбання землі, каменю; кайло. *К'ї́ркуйу́ довба́йут' зе́мл'у / ко́лі шос' копа́йут'* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *пор.* **КИ́РКА**.

КІ́РЧИК, -а ч. Недоїдений шматочок хліба (с.Манаші, Б.-Дністровський р-н).

КІ́СКА¹, -и ж. Верхня частина очеретяної покрівлі, сплетена у вигляді коси. *Уже́ па́рками ха́ту проши́ли / ше́ к'ї́ску оста́лос'а сплесті́* (с.Гвоздавка, Лю-

башівський р-н; с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

КІ́СКА², -и ж. Ножик, зроблений з куска коси (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

КІ́СЬО́РА див. **КИШО́РА** (с.Коси, Котовський р-н; с.Чорна, Красноокнянський р-н).

КІ́Т ч. *їхт*. Морська неїстівна риба, подібна до кота. *К'ї́т / морс'ка́ неї́ст'ївна ри́ба* (м.Вилкове, Кілійський р-н)

КІ́ТЕ́ЦЬ, -я ч. Риболовецька снасть, зроблена з плетеного товстого очерету або дерев'яних палиць у вигляді лабіринту-загороди (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор.* **КО́ПЦІ**; див. *також* **КА́ЦИ**, **ТІ́РИ**, **У́ЦИНОК**.

КІ́ТЦІ́ мн. див. **КІ́ТЕ́ЦЬ** (с. Маяки, Біляївський р-н) *пор.* **КІ́БЦІ́**.

КІ́ЧКА, -и ж. 1. Фігурно вирізана і прикріплена до човна дощечка для підтримки в нерухомому положенні **перéруба** чи **сідáлки** (м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. Фігура, прикріплена до самого верху **чордака́** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КІ́Ш, -а ч. Дерев'яний хлів на ніжках, у якому зберігається кукурудза. (Овідіопольський р-н).

КЛА́Й, -ю ч. *рум.* або *молд.* Ряд **п'ятна́цяток** на ниві (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н).

КЛА́К ч. див. **КЛА́КА** (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

КЛА́КА, -и ж. молд. Особливий вид гуртової праці, товариської, родинної допомоги, за яку не платили, а тільки частували *Ра́н'ше́ бу́ло ба́гато мо́лод'ї в сил'ї́ ї́ стрóйїлис' / ка́жду нид'ї́л'у клі́кали на кла́ку* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *Зам'ї́сїли́ зве́ч'їра́ чаму́р к'ї́н'ми / бо́ узáвтра́ бу́де кла́ка // зра́зу бу́дем накла́дат' сте́л'у / туд'ї́ ма́зат' су́їни / а́ ї́ак ко́нч'їц'а́ чаму́р / бу́демо́ пї́т' / гу́лат'* (м.Татарбунари; с.Лиман, Татарбунарський р-н; Ананьївський р-н; Біляївський р-н; Красноокнянський р-н) див. *також* **ЗА́КЛА́ЩИНА 2**, **КЛА́К**, **КЛА́КИ**, **НАВХО́ЧИНА**, **ТОЛОКА́² 1**.

КЛАКАТА́ТИ *див.* **ШАРЛАТА́ТИ** (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

КЛА́КИ *мн. див.* **КЛА́КА** (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

КЛАНЦА́К, -а *ч. іхт.* 1. Порода бичків, яка водиться у Дністровському лимані. (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н); 2. *екс.* Зубатий чоловік. *Вона́ вийшла за́м'їж за тако́го кланца́ка / йак и́йї да́т'ко* (м.Татарбунари); 3. *жарт.* Зуб. *Ма́йє до́бр'ї кланца́кі* (с.Концеба, Савранський р-н) *пор.* **КЛАНЦАКИ**.

КЛАНЦАКИ, -ів *мн. екс.* Великі негарні зуби, ікла. *Йак'ї ма́йє кланца́кі / шо й губи не мо́жут' закрі́ти* (с.Лісничівка, Балтський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н) *див. також* **КЛА́НЦІ**, *пор.* **КЛАНЦА́К**.

КЛАНЦА́ТИЙ, -а, -е *екс.* Зубатий, з великими негарними зубами. *В'ін та́кий пога́ний та ше і кланца́тий* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Та́кий кланца́тий / шо кла́нц'ї не ум'їшча́йуц'а у ро́т'ї* (м.Татарбунари).

КЛА́НЦІ *мн. див.* **КЛАНЦАКИ** *Та́кий кланца́тий / шо кла́нц'ї не ум'їшча́йуц'а у ро́т'ї* (м.Татарбунари).

КЛАНЯ́, -і *ж.* 1. Копиця снопів, полукипок. *Кінула то́рбу під кла́н'у* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Обжили, Балтський р-н; с.Олексіївка, Кодимський р-н); 2. Ряд **п'ятна́цяток** на ниві вздовж гонів. *Як гу́сто кла́ні / то до́бри у́рожай* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Мар'янівка, Ширяївський р-н; с.Чорна, Красноокнянський р-н).

КЛА́ЦАТИ, -ю, -їш *Вбити.* *Не одно́го н'їмц'а партиза́ни кла́цали йі́з-за у́гла* (м.Татарбунари).

КЛА́ШНЯ, -і *ж.* Крайня частина невода з жердиною (с.Білка, Іванівський р-н).

КЛЕЙМУВА́ТЬ, -у́ю, -у́їш *Ставити* клеймо худобі. *Ра́н'ше вс'у худо́бу кле́ймува́ли* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

КЛЕ́КОН, -а *ч. орн.* Чорногуз (с.Манаші, Б.-Дністровський р-н).

КЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е *ірон.* Розумний. *Він / ві́дно / кле́паний / йак поча́в / то сра́зу*

вс'ї заті́хли (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Манаші, Б.-Дністровський р-н); *В'ін кле́паний / до́бре розбира́йїц'а у вс'о́му* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); *В'ін кле́паний на го́лову / змо́же л'убу́ робо́ту робі́т'* (м.Татарбунари) **▽ кле́паний на я́зик** Дотепний, бувалий. *В'ін на йа́зік та́кий кле́паний / шо з ним не зговори́с'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н)..

КЛЕПА́ЛЬЩИК, -а *ч.* Людина, яка клепає коси, сапи тощо. *Клепа́л'ищик кру́глий год ма́йє робо́ту* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

КЛЕПЕ́ЦЬ, -я *ч. іхт. див.* **ГЛАЗА́Ч** (Овідіопольський р-н).

КЛЕ́ЦИК, -а *ч.* Кулька, зроблена з глевкого, невипеченого хліба. *Та́кий хл'ї́б н'їуда́чний цей рас спі́клá / хоч кле́цики л'ї́ні* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

КЛЕ́ШНЯ, -і *ж.* Брусок дерева, деталь дерев'яного котка, яким утримують ґрунт, щоб зберегти вологу. *Кле́шин'ї – це та́к'ї бру́скі́ коло дере́в'яного котка́ / у йа́кіх де́ржиц'у́а кото́к* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

КЛЕТКА́, -и *ж.* 24 десятини. *Йак ма́в хаз'а́йїн два́Уц'ат' ч'їт'їр'ї дес'а́тїни / ка́зали / шо у його́ йе земл'ї ц'ї́ла кл'е́тка* (м.Татарбунари).

КЛІ́ПКА, -и *ж.* Вія. *Шча́с го́ко боли́т' / чи кл'ї́пка впа́ла чи шчо* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

КЛИ́ЧІ *мн.* Частина рибацького невода (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КЛО́КАТИ, -ю, -єш *Квокати.* (с.Райлянка, Саратський р-н).

КЛУМА́К, -а *ч.* Лантух, заповнений на третину або до половини, клунок. *А тепе́р бі́ліз'ко / воз'му́ клума́к на спі́ну / і на база́р* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *Завда́й мен'ї клума́к та йа п'ї́ду до млина́* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); *Уз'а́в клума́к ти́єніц'ї на плéч'ї та й пон'їс на маши́ну змо́лт'* (м.Татарбунари); *Клума́ками йак га́лушка́ми кида́йє* (с.Концеба, Савранський р-н). *див. також* **КЛУМО́К**.

КЛУМОК, -а ч. див. **КЛУМАК** (с.Ухожани, Балтський р-н).

КЛЬОЦКА, -и, ж. Грудочка сухого борошна в невимішаній мамалізії, або в погано замішеному тісті. *От хаУайка напекла хл'їба з кл'оцками* (с.Дружелюбівка, Ананївський р-н).

КЛЬОВАТИ, -ю, -єш Дзювати. (с.Манаші, Б.-Дністровський р-н).

КЛЬОЦИ, -ів *мн.* кул. Різновид пшеничних галушок. *Думала / думала / що звари́ти на об'їд / та вз'їла і звари́ла кл'оци* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **КЛЬОЦКИ**.

КЛЬОЦКИ *мн.* 1. див. **КЛЬОЦИ** *Кл'оци* – *галу́шки / їйх не міс'ат' / а заколо́т'у́йт' з му́ки і йайе́ц'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); 2. Крупики нерозплавленого олова під час виготовлення полив'яної рідини (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

КЛЮЧ, -а ч. Ремінець, яким прив'язували до постромка одного коня шлейку іншого коня під час боронування. (с.Троїцьке, Любашівський р-н).

КЛЮЧИНЯ, -я с. Крокви, якими прикривають верх хати, щоб вітер не зніс солом'яний дах (с.Козацьке, Балтський р-н).

КЛЮЧИЦЯ, -і ж. Залізні ріжки на борту шаланди, в які одягають **бабайки** для греблі (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КЛЮЧКА, -и ж. 1. Лозина винограду, що ріжеться від трьох до семи вічок. *У йа́му ста́виц'у́а по дві лозі́ни / р'їжу́ц'у́а на три гла́ски / кл'у́чка назива́йц'у́а* (с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Лізінка, Іванівський р-н); 2. див. **КИРЛІГ** *Шоб шві́ч'е насмі́кат' со́ломи із скі́рти / смі́чут' кл'у́чку́у* (м.Татарбунари; с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

КЛЯС ч. 1. Жердина на кінці невода, волюка, **бурі́ла**, за допомогою якої витягують снасть з води (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор.* **КЛЯЧ**; 2. Товста линва, якою прикріплюють сітки до човна під час рибальства **тягу́лями** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КЛЯЧ, -а ч. Жердина довжиною у півтора метри, яка прикріплюється до кінця невода для того, щоб сіті у воді були у вертикальному стані (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **КЛАШНЯ**, *пор.* **КЛАС** 1.

КЛЯШНЯ, -і ж. Дерев'яна планка на кінцях невода чи волокуші. *По крайа́м прі́вода знахо́диц'у́а кл'а́шн'а* (с.Білка, Іванівський р-н).

КНИЦЯ, -і ж. Фігурно вирізана і прикріплена до човна дощечка, яка тримає в нерухомому стані дошку, на якій сидить гребець, рибалка (Овідіопольський р-н).

КНУР, -а ч. Велика жаба. *На вели́ку до́вгу жа́бу ка́жут' кнур* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *пор.* **КАУРЦ, КРАКАНИ, КРУК**.

КОБИЛА, -и ж. 1. Знаряддя, яким косять (носять) взимку на льоду очерет. *Кобі́ла скла́да́йе́ц'у́а з двох зйе́днаних пла́нко́у у ве́рхн'ому к'ї́нц'і па́лиц'і* (с.Біляївка, Біляївський р-н); 2. Бительня, якою тіпають коноплі (с.Любашівка, Любашівський р-н).

КОБИЛУХИ, -ів *мн.* Назва сорту великих круглих слив. *Кобилу́хи – це кру́пн'і здо́ров'ї сли́ви / з них до́бре варі́н'а варі́ти* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

КОБИЛЬО́ХА, -и ж. див. **КОБИЛУХИ** *Ну й ко́бил'о́хи / йак йа́блука* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КО́БЛИ, -ів *мн.* Назва дитячої гри у жмурки (с.Будеї, Кодимський р-н).

КО́БЛИК, -а ч. *їхт.* Пічкур (с.Байбузівка, Савранський р-н).

КО́БРИ, -ів *мн.* див. **КО́БЛИ**. *Ко́бри / ко́бри хова́йтес'а до́бре / бо йак спі́йму / шку́ру зд'ї́му* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

КО́БУХ, -у ч. Ямка, у яку садять картоплю (м.Біляївка, Біляївський р-н).

КОВБА́СИТИ, -у, -иш Невміло, погано прати (с.Василівка, Миколаївський р-н) *пор.* **КОВБА́СИТЬ**.

КОВБА́СИТИСЬ *знев.* Довго одягатися. *До́ки ти бу́деш ко́вба́ситис' (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).*

КОВБАСИТЬ *екс.* Невміло щось робити. *Шоб на друг'ї руки давнó ц'у роботу можна зробіт' // уже три часá ковбáсе і ше не кóнч'їла* (м.Татарбунари) *пор.* **КОВБАСИТИ**.

КÓВБАХА, -и ж. Ямка, в яку садять розсаду городніх культур (с.Яськи, Біляївський р-н).

КÓВБИК, -а ч. Відрізаний пилкою кусок круглого дерева (15-20 см). *Йак нема ст'їл'ц'á / то внесі кóвбик та с'ад'* (с.Обжили, Балтський р-н).

КÓВБИЦЯ, -і ж. Запічок (с.Бирносово, Фрунзівський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Гетьманівка, Савранський р-н).

КÓВБИЧКА, -и ж. Здрібн.-пестл. до **КÓВБИЦЯ** (с.Бирносово, Фрунзівський р-н).

КÓВДРА, -и ж. Тільки про невелику ковдру для дітей. (с.Калинівка, Кодимський р-н).

КОВЕРЗА, -и, ж. Вередлива дитина. *От коверза / шчо тобі не дайеш / а ти все виридуєш* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

КОВЕРСУВАТИ Вередувати. *Вона ц'їлий ден' на робóт'ї / а в'їн п'ánствує ц'їлий ден' / а увечер'ї в'їн вєс' вєч'їр коверсує / шóс' все не наравш'їа* (м.Татарбунари).

КОВИРАТИ, -ю, -єш Спричиняти розлад, сварку (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КОВІНЬКА, -и ж. Вид дитячої гри, що нагадує хокей (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

КОВРАЧИК, -а ч. кул. Сплетений у неправильну вісімку калачик (великий пшеничний пряник) для колядника. *Почипл'áй коврачки на нїзку і повїшай на к'їлók* (с.Обжили, Балтський р-н) *див. також КОЛЯДНИК*.

КОВТОК, -ткá ч. 1. Сережка, жіноча прикраса. (с.Обжили, Балтський р-н); *див. також КУГУТКИ, КУЛЬЧИК, КУЛЬЧИКИ*; 2. Відросток у свині на шиї. *Ковткí р'їдко бувáїут'* (с.Концеба, Савранський р-н).

КÓВТУН, -я ч. Збита подушка. *А подáїно м'їн'ї кóвтун з пєч'ї* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

КÓГНИСТІ, -їв *мн.* Нігті (с.Маяки, Біляївський р-н).

КÓДА, -и ж. Овечий жирний хвіст. *Вівц'á жїрна / бо кóда велїка* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

КÓДИСТИЙ, -а, -е Порода м'ясистих овець. *Кóдиста вівц'á хорóша на мїáсо* (с.Білка, Іванівський р-н).

КОДІЛЬНИЦЯ, -і ж. Стовп, на якому сушать мотузки рибальських снастей (с.Маяки, Біляївський р-н; Овідіопольський р-н).

КОДІЛЬЧИК, -а ч. Рибалка, який доглядає в час рибальства за **кодолами**. (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

КОДІЦА, -и ж. Куций хвіст у вівці. *Дуже плóхо доїт' овєц' з малóїу код'їц'оїу* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

КОДÓЛА: **закідна кодóла / оборóтна, оборóтна кодóла** Линва, сплетення наліво, тобто в зворотний бік, яку застосовують у рибальстві (м.Вилкове, Кілійський р-н); **крилáська кодóла** Міцна лтнва, якою підтягують половину невода (м.Вилкове, Кілійський р-н); **надáти кодóлу** Підтягнути линву ближче до рибалки для зручності його **кóїлання** (м.Вилкове, Кілійський р-н); **неодногласні кодóли** Кодоли різної якості, можуть бути однакового діаметру, але різні щодо міцності. *На невод'ї неодногласн'ї кодóли* (м.Вилкове, Кілійський р-н); **одногласні кодóли** Линви однакової якості (м.Вилкове, Кілійський р-н); **посáдочна кодóла** Линва, сплетена на заводі в зворотний бік, тобто наліво (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. закінá кодóла / оборóтна, оборóтна кодóла; ходити на кодóлах* Рибалити **тягловим** неводом, тягнучи невід від берега за лями (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор.* **ЕДЕК**.

КÓДРИ, -їв *мн.* Вузькі смужки старої, зшиті одна з одною повздовж тканини і змотані у клубок. *Із самóїї кóдри*

р^{обл'ат'} підстїлки / чи дл'а р'адна (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

КО́ЗА! див. **АКО́ЗЬ!** *Ко́за куді́ / ко́за куді́ / ко́за* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

КОЗА́К, -а ч. Людина, яка стереже ліс, лісник. *Над козако́м ње ста́рший / він зве́'ц'а л'існичий / а коза́к — це обхо́дчик л'іса* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); *Прийшо́в на робо́ту новий коза́к* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КОЗАКІ́НКА, -и, ж. Жіноча літня кофта. *Поши́ла м'ін'і ма́ти з са́т'їну черво́ну козаки́нку* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

КОЗЕ́Л, -зла́ ч. Спеціальна площаина в печі для випалювання гончарного посуду, в якій розміщені два ряди **сльос** (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

КОЗЕ́ЛЕЦЬ, -я ч. *спец.* Пристрій для змотування пряжі (с.Яськи, Біляївський р-н) див. також **КОЗЬОЛО́К**.

КОЗЕРКИ, -ів *мн.* Сани. *На нових козерка́х приї́хав Андрі́й* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

КО́ЗЛИ, -ів *мн.* Складені у стїжки коноплі для сушки. *Мі́й'ут' / шо́п бу́ли коно́пл'і б'іл'і / туд'і склада́й'ут' в ко́зли* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Бува́ло не впра́вл'а́й'мос' з робо́тою / то в ко́злах так і зиму́є пра́д'іво* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор.* **КОЗЛИ**.

КОЗЛИ, -ів *мн.* **Кла́ня**, в якій снопи складалися колом, один біля одного колосками догори. *Шче́ скла́дали крúгом ко́лоска́ми догору́ у козлі́* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *пор.* **КОЗЛИ**.

КОЗЬОЛО́К див. **КОЗЕ́ЛЕЦЬ** (м.Ананьїв, Ананьївський р-н).

КОЗЮ-КОЗЮ! Вигук, яким підкликають кіз. *От бу́ла коза́ / годі́н раз ві́л'їзла на крі́шу / ња ње́йе́ коз'у́-коз'у́ / а вона́ і не зла́зит'* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

КО́ЙЦЬ, -я ч. Дерев'яна скринька, боки якої зроблені з рідко розставлених планок, клітка, в якій тримають або перевозять курей, качок, гусей. *Ку́ри до́бре відгудо́вуй'уц'а в ко́йц'ах* (с.Гетьма-

нівка, Савранський р-н; смт.Ширяєве, Ширяївський р-н); *Везли маши́ну'у ко́йц'і і оді́н ко́йц' розломивс'а / а ку́ри вс'і розлет'їлис'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *В Ганто́на позі́чила ко́йц' (с.Концеба, Савранський р-н) див. та-кож КО́ЙКА, КО́ЙЦЕ, КО́ЙЦІ.*

КО́ЙКА, -и *ж.* див. **КО́ЙЦЬ** *Налови́ли курча́т і п'їдпусти́ли п'їд ко́йку на пувосц'і та њ повезлі́ продава́т' на база́р* (м.Татарбунари).

КО́ЙЛАННЯ, -я с. Дія за значенням **КО́ЙЛАТИ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КО́ЙЛАТИ, -ю, -їш 1. Збирати линву у коло, щоб було зручно користуватися ним під час рибальства неводом (Біляївський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. Збирати невід або інші снасті, коли їх треба розстелити на березі для сушіння, або збирати вже просушений невід (снасті) до човна перед виїздом на рибальсьво (Біляївський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **КО́ЛАТИ**.

КО́ЙЛО, -а с. Зібрані у вигляді кола мотузки рибальських снастей. (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н); * Зібрані до купи снасті, які рибалки на плечах розносять для сушіння **Кида́ть ко́йлом** Кидати у воду сітки купою на початку рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КО́ЙЦЕ, -я с. див. **КО́ЙЦЬ** (с.Василівка, Миколаївський р-н) див. також **КО́ЙЦЬ**.

КО́ЙЦІ *мн.* див. **КО́ЙЦЬ** (с. Демидівка, Любашівський р-н).

КОКО́НА, -и *ж. і ч. молд. чи рум.* Управитель (управителька) маєтку. *Їа пішла́ до коко́ни нашо́ї* (с.Плахтіївка, Саратський р-н) *пор.* **КУКО́НА**.

КО́ЛАТИ див. **КО́ЙЛАТИ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КОЛБА́К, -а ч. Куча, клубок. (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КОЛИ́БА, -и *ж.* 1. Курінь для сторожів, пастухів (с.Райлянка, Саратський р-н); 2. Землянка, яку накривали так само, як

курінь. *Коліба* – *вікопав і покрів* / *йак кур'ін* (с.Коси, Котовський р-н) *див. також КОЛІБА пор. КУЛІБА, КУЛИБА.*

КОЛИВАР, -а ч. техн. Станок, на якому плетуть посторонки. *Посторонки плетут' на колівар'і / дирил'аний такий* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

КОЛИВОРИТ, -а ч. техн. Столярний інструмент для вивірчування дірок. *Поробів д'ірки коліворотом і став забивати* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

КОЛІБА див. КОЛИБА *Кол'ібу ставл'ат' на відному місці / шоб бач'іти вор'ів* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

КОЛІДОР, -у ч. Коридор. *У кол'ідор'і л'іг та спав* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

КОЛОДАЧ, -а ч. Великий ніж із саморобною дерев'яною ручкою. *Колодачом палиці вир'ізуют* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

КОЛОДКА, -и ж. Замок. *Замкну йа хату на колодку, а сам йа п'іду до дівчат* (с.Концеба, Савранський р-н).

КОЛОТ, -у ч. Незгода, сварка. *Вс'у жизн' м'іж ними був такий колот* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

КОЛОТУХА, -и ж. кул. Молочний продукт, ряжанка (с.Будеї, Кодимський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

КОЛУКАЧКИ, -ів мн. Горішки з ліщини. *А д'ід нам прин'іс колукачк'ів з л'ісу* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КОЛУДАР, -у ч. татар. Низина, долина. (с.Яськи, Біляївський р-н).

КОЛЬБАК, -а ч. Колочка куща чи дерева (с.Будеї, Кодимський р-н) *див. також КОЛЮК.*

КОЛЮК, -а ч. див. КОЛЬБАК *Побіх босий / а там кол'уки / і вгнав в ногу* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

КОЛЮШИНА, -и ж. бот. Конюшина. *Чогó вона не буде давати молока / коли він кормит' йійі кол'ушиноюу* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

КОЛЯДНИК, -а ч. див. КОВРАЧИК *Кол'адники роздавали коліс' тим /*

хто кол'адуйе (с.Градениці, Біляївський р-н).

КОЛЯК, -а ч. бот. Будяк (с.Дубинове, Савранський р-н; с.Станіславівка, Котовський р-н).

КОЛЯСТРА, -и ж. див. КАЛЯСТРА. *Кол'астру ва'р'ат туд'і / йак корова втел'уйец'ца* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

КОМИНОК, -а ч. Димар (с.Слюсареве, Савранський р-н).

КОМИШ, -шу ч. бот. Кімнатна рослина. *На в'ікн'і коміши закривав сон'ашине св'ітло* (с.Жовтень, Ширяївський р-н)
▽ бити комиш косити очерет. *Набіли комишу ст'ілки / шо фате хату укріт'* (м.Татарбунари).

КОМІРЧИНА, -и ж. Невелике приміщення, в якому варять їсти, аналог кухні. *Йісти варимо в комірчин'і* (с.Коси, Котовський р-н).

КОМПОСТЕЛІЯ, -ї ж. бот. Назва декоративних квітів, айстра. *Коло хати Ганиної гарна компостел'ія зацвіла* (с.Обжили, Балтський р-н).

КОНИК, -а ч. Черепиця дугоподібної форми, якою скріплюють дах зверху, щоб міцно тримався і щоб не затікала вода. *Уздóвж вс'ойі хати покладемо два-ца'т' п'ат' коник'іу* (м.Татарбунари) *див. також КОНЬОК 1.*

КОНІКИ, -ів мн. спец. Деталь ткацького верстата. *Пирéдн'і і задн'і коніки / це ж главні п'ідпорки у верстаті* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

КОНІ, -ей мн. спец. Боковини в «молдавському» ткацькому верстаті. *Бокі в вирстат'і зву'ца кон'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *див. також СТАТИЛКИ.*

КОНОВКА, -и ж. 1. Дерев'яна посудина, у якій носили воду; дерев'яне відро. *Конóвка – це йак ни було відир / то робіли так'і дирил'ан'і конóвки* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); 2. Міра, що вміщує 12 літрів (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 3. Кухоль, кружка. (с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н); 4. Відро **дулапа**, поливного колеса. (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н).

КОНОЗИТИ, -ю, -иш Кортіти, мати охоту. *Його так і конозило щос' укрáсти* (с.Обжили, Балтський р-н).

КОНОПАТЬ, -і ж. Ключчя, яким забивають дірки в човні, коли його ремонтують (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також КОНОПАТЬ*.

КОНОПАТЬ, -і ж. *див. КОНОПАТЬ* (Овідіопольський р-н).

КОНОПЕЛЬНИК, -а ч. Горобець (с.Грабове, Кодимський р-н).

КОНОПЛИ *мн.* Конопля. *Коліс' с'їйали конопл'і на підмéтах* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

КОНОПЛЯНИК, -а ч. Місце, на якому сіють коноплі, коноплице (с.Слюсареве, Савранський р-н).

КОНТРАК, -а ч. Суперечки, протиріччя, непорозуміння. *див. також КОНТ-РЯК*.

КОНТРЯК, -а ч. *див. КОНТРАК* *По́ки не бу́ли на контр'а́ки / то л'убі́лис' / а́ йак побáчили контр'а́к / то роз'ї́йли́с' а́* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

КОНЧЕНТРА́РІЯ, -ї ж. *заст. рум.* Повторна служба в армії. *Поси́ла́ли нас на кончентра́р'ї́ю* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

КОНЧИНТРА́РИ *заст. рум.* Служба в армії. *Забра́т' у кончинтра́ри* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *пор. КОНЧЕНТРА́РІЯ*.

КОНЬКИ, -ів *мн. спец.* 1. Бокові частини верстата (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. *див. КОНЬОК* *Гриб'ї́нка на ха́т'і п'ї́д чирипи́ц'о́ю чи ши́фиро́м вкла́да́йе́ц'а з кон'к'ї́в* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КОНЬОК, -нька́ ч. 1. *див. КО́НИК* *Мабу́т' / фа́тит' два́цит' кон'кї́в на ц'у ха́ту* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Зве́рху на ха́т'і ло́жут' кон'ки́ / шоп лу́че ди́ржа́лас' чирипи́ц'а* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); 2. Гребінь даху, покритого черепицею (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КО́ПА, -и ж. Три фунти, або один кілограм двісті грам (с.Чигирин, Березівський р-н).

КОПАНИЦЯ, -і ж. 1. Спеціальна лопатка, якою копають буряки. *П'ї́шла́ на бур'а́кі / а копа́ни́ц'у забу́ла* (с.мт.Саврань); *Те́пе́р копа́ни́ц'у́йу не копа́йут'* (с.Концеба, Савранський р-н); 2. Викорчуване дерево, яке використовують на полози саней. *Це́ таќ йак ви́копайі́мо де́рево на са́ни / то копа́ни́ц'а на́зива́йіц'а* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

КО́ПАЧ, -а ч. 1. Лопата для копання буряків (с. Семенівка, Кодимський р-н); 2. Знаряддя для копання. *Ко́пач / и́чоб копа́ти шос'* (с. Коси, Котовський р-н).

КОПЕ́ЦЬ, -пця *орн.* Кібець. *Ко́пец' та́к і ди́виц'а / ц'ї́ле л'ї́то / де ку́рча́та / шоб лові́т' та́ йї́сти* (м.Татарбунари).

КОПИ́ЛО, -а ч. Копил. *Копи́ли то́вст'і / а́ він́ йак поча́в забива́ти і́ по́коло́в по́лози́* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

КОПИРА́ЦІЯ, -ії ж. Крамниця. *В ко́пира́ц'ї́ю приве́зли но́вий това́р* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н); *Б'ї́жі в ко́пира́ц'ї́ю та́ купи́ канфе́т* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

КОПИ́ТКИ, -ів *мн.* Копитняк європейський, рослина, яку використовують у народній медицині при серцевих хворобах, дітям від переляку. *Мо́йа́ дити́на́ йак перел'ака́лас'а соба́ки / зрива́лас'а но́чу́ю / му́с'ї́ла дава́ти ко́питк'ї́в* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КОПИ́ТО, -а с. Передня частина полозів саней. *На ко́пи́то на́бива́йут' за́л'ї́зну л'е́нту / шоби воно́ ни́ зламáлос'а* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н).

КОПИ́ЧНИК ч. Місце, відведене для складання копиць. *Копи́чники в'ї́дво́д'ат' на горба́х / де ско́р'ї́ше ст'ї́ка́йе вода́* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

КО́ПКА, -и ж. Дерев'яне чи залізне відро. *Бе́рі ко́пку та́ йди по во́ду* (с. Райлянка, Саратський р-н).

КО́ПЛА, -и ж. *лайл.* Погань, нечисть, сміття. *Шоб́ йа́ ц'е́йї ко́пли не ба́чила́ ту́ бі́л'ше́ н'ї́когда́* (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

КОПЛЯК, -а ч. Мала копиця; залишок копиці або стіжка. *Оцѣй ше копл'ак трѣба забрати* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КОПЛЯЧОК, -а ч. Здрібн. до **КОПЛЯК** *Оста́вс'а малѣн'кий копл'ачо́к у л'іс'і с'іна* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КОПЦІ, -ів мн. Риболовецькі сіті з великими вічками діаметром 50 мм, які ставлять на **чіпцях** і якими ловлять червону рибу. *На малѣн'ку ри́бу з ко́пц'ами не підѣш – віслизне* (Овідіопольський р-н) *пор.* **КІТЦІ, КІТЕЦЬ, ТІРИ**.

КОРА́К, -а ч. 1. Совок для набирання зерна. *Л'ѣна уз'ала ко́рак і п'ішл́а перегорта́ти зерно́* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Велика розливна ложка, ополоник (с.Яськи, Біляївський р-н); 3. Дерев'яна посудина, прикріплена до криниці, щоб пити воду. *Йе ди́ривл'аний ко́рак / шо йак іде́ш по до́ро́з'і і хо́чиши воді́ напі́тис'а / він ві́довбаний з де́рива* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); * Дерев'яний посуд для набирання води з 5-метровою ручкою. *У Міха́йла но́вий ко́рак* (с.Концеба, Савранський р-н).

КОРА́ЛЬКА, -и ж. Сорт яблук. *Черво́н'і ко́рал'ки вис'і́ли на де́ре"в'і* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

КО́РБА, -и ж. *техн.* 1. Рукоятка пристрою для опускання і піднімання відра з криниці (с. Козацьке, Балтський р-н); 2. зруб. Стара жінка. *Ста́ра ко́рба, а у голо́ві ше ко́ники гра́йут* (с.Концеба, Савранський р-н).

КО́РДА, -и ж. Невеличкий стовбур, що йде від кореня винограду (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

КО́РДОВИЙ: ко́рдова нитка Тоненька нитка, з якої виготовляють сітки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КОРЕ́ЦЬ, -рця ч. Мірка в 100 кг. *Пози́чали ко́рець зерна* (с.Концеба, Савранський р-н).

КОРИСТКА, -и, ж. спец. Частина мото-вила. *Тре́ба при́робі́ти дру́гу ко́ри́стку / бо ц'а розло́милас'* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

КОРИ́НЧА́К, -а ч. *іхт.* Бичок, який водиться у Дністрі під корінням прибережних дерев чи під камінням (с.Маяки, Біляївський р-н) *див. також КОРИ́НЧА́Н*.

КОРИ́НЧА́Н, -а ч. *див.* **КОРИ́НЧА́К**.

КОРИ́НЬКИ, -ів мн. Виноградна лоза, яка вже була посаджена і росла один рік. *На той год бу́дут' ко́р'ін'кі* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н) *пор.* **КРУЧО́К**.

КОРЛА́ТА, -и ж. *молд.* 1. Довга поперечна планка, жердина в тину (с.Будеї, Кодимський р-н; с.Семенівка, Кодимський р-н); *Товста жердина. *Нима́ штаф'ѣт / то хоч ко́рла́тами обгоро́д'ус'* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КОРЛА́ТИ, -ів, мн. Вид огорожі. *Зробі́ли ми од ву́лиц'і ко́рла́ти / и́чоб скоти́на не захо́дила* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

КОРМОВА́ у ролі *ім.* Линва, якою регулюють віддаль між човнами під час рибальства **тягу́лями** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КОРМОВИЙ у ролі *ім.* Людина, яка сидить на кормі і керує човном за допомогою весла або стерна (м.Вилкове, Кілійський р-н) ▽ **кормовий па́ріс** Парус, який ставлять на корму (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КОРН, -у ч. Кримінальний кодекс. *При́йшов чу́лув'ік до суд'ї́й та й ка́же / го-спод'ін суд'ї́я / ск'і́ки до́жсин за-платі́ти той / чї́йа ко́рва сто́лува́ла мен'і жи́то на горо́д'і // Суд'ї́я ка́же / за́рас поді́вимо́с' в ко́рн* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

КО́РОВА, -и ж. *іхт.* Вид морської риби. (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КОРОВКИ мн. *бот.* Назва одного з різновидів грибів (с.Грабове, Кодимський р-н).

КОРОВНИК, -а ч. Колгоспник, який пасе і доглядає велику рогату худобу (с.Маяки, Біляївський р-н).

КОРОЛИ́ЦЯ, -ц'і Самка кроля, кролиця. *Коро́лиц'а привела́ с'ого́дн'а дво́йе кро́лин'а́т* (м.Татарбунари).

КОРО́ЛЬ, -ля Кріль. *Цей корол' б'ілий / а цей сірий* (м.Татарбунари).

КОРО́МИСЛО, -а, с. *спец.* 1. Частина верстата **розбой**. *Треба перекласти к'іло́чки на коро́мисл'і* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н); 2. Палиця біля лями (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КО́РОПЧИК, -а ч. Невеликий короп, коропець (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КО́РСА, -и ж. Частина полоза санок, загнута догори. *Йак к'ін' стругну́в / а сáн'і за ним і зал'ізли в сн'іх по сáм'і ко́рси* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Бори́с п'ідбі́в ко́рси зал'ізом* (с.Концеба, Савранський р-н).

КОРУ́ТУШКА, -и ж. Короткий верхній жіночий одяг. *Вона́ ме́н'і поши́ла акурáтнен'ку ко́руту́шку* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

КО́РЧИК, -а ч. Посуд для набирання з криниці води. *Набра́в ко́рчиком води́ і ма́ло не ус'у́ ві́пив* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

КОРЧО́ВКА, -и ж. Сорт цибулі, який росте кущем. *Йа карто́шку і корчо́вку в одну́ йáмку кидáла* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *див. також КО́РЧУХА*.

КО́РЧУХА, -а ж. *див. КО́РЧО́ВКА* (с.Дубиново, Савранський р-н).

КОСА́Ч, -а ч. Біла косинка, обшита мереживом. (с.Градениці, Біляївський р-н).

КОСИ́ЦЯ, -і ж. 1. Декоративна рослина — півники. *Ус'ігда́ круго́м квітни́ка са́д'ат ко́си́ц'у* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Зацві́ли ко́си́ц'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н); 2. Хвіст червоної риби. *Б'іл'у́га ко́си́цею мо́же порáнити* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КО́СКА¹, -и ж. Вид гаптування. *Вишивáють у нас це́пкою́ / ко́скою́ / хресто́м* (с.Долинське, Ананьївський р-н).

КО́СКА², -и ж. 1. Частина суші, яка вривається в річку (м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. Мілке місце в морі (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КОСТЕ́Р, -а *див. КО́СТУР*.

КОСТРА́, -у́ ж. Костриця (с. Жовтень, Ширяївський р-н).

КО́СТУР, -а ч. Поставлені в конусовидні купи горстки конопель чи снопи комишу (с.Шевченкове, Кілійський р-н; с.Яськи, Біляївський р-н).

КОСЬ-КОСЬ! 1. *див. ГУЧ-ГУЧ!* *Було́ відста́ло і йа с полчасá клі́кав ко́с'-ко́с' і прибі́гло* (с.Лізинка, Іванівський р-н); 2. Вигук, яким підкликають ослів (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

КОСЯ́К, -а ч. 1. Прибудова до хати, яка тягнеться вздовж затильної сторони. *Хто не помісти́ц'а у ха́т'і / то л'а́же у ко́с'аку́* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Обжили, Балтський р-н); 2. Кусок **мату́ли**, з якої виготовляють невід. *З кіл'ко́х ко́с'акі́в ми ві́готовили не́в'ід* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КО́Т, -а ч. *спец.* Прилад, яким міряють якусь рідину в бочці, напр., вино (с.Саф'яни, Ізмаїльський р-н).

КОТА́! *див. А-ТПРС!* (с.Канцеба, Савранський р-н).

КОТЕ́ШНА бри́гада Бригада рибалок, які ловлять рибу кітцями (с.Біляївка, Біляївський р-н).

КОТИ́ГА, -и ж. Будка, яку чабани перетягували за собою, переганяючи отару. *У коті́гах спа́ли чаба́ні / трима́ли йі́ду* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

КОТЛО́Н, -а ч. *рум. і молд.* Літня пічка надворі, складена з каменю чи цегли без чавунної плити. (с.Райлянка, Саратовський р-н) *див. також КУ́ТЛО́Н, пор. КА́БИЦЯ*.

КОТРУ́СЯ, -і ж. Отвір біля печі. *Поста́в го́б'ід в котру́с'і / шчо́б ни засти́г* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КОТУ́НЯ, -і *див. КА́БИЦЯ* *Т'і́л'ко ста́р'і л'у́ди зва́т' плиту́ коту́н'о́йу* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КО́ТЯЧ, -а ч. Дерев'яний чи залізний штир біля борта човна. *На ко́т'ач над'іва́ють ка́бл'учкою́ весло́ дл'а грéбл'і* (Овідіопольський р-н) *див. також КО́ЧЕД, КО́ЧЕТ*.

КОУ́Н, -а́ ч. *див. КАУ́Н* (м.Татарбунари).

КОХ, -а, ч. кул. Пиріг. *На па́ску спекла́ ма́ти аж чо́тири ко́хи* (с.Дружелюбівка, Ананівський р-н).

КОЦА́-КОЦА́! див. **ДУЗЬ-ДУЗЬ!** *Були́ вели́к'і у́жé / і вс'о ра́вно / йак скажу́ коца́-коца́ / сра́зу бі́жyт' до ме́не* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

КОЦУЛИ див. **КОЦЮЛИ**.

КОЦЬО́-КОЦЬО́ Вигук. Яким підкликають свиней, поросят. *Шче у́тричко / а она́ у́жé свине́й коло свина́рника і коц'о́-коц'о́* (с.Лізінка, Іванівський р-н; с.Ряснопіль, Березівський р-н) див. також **КОЦЮ́-КОЦЮ́! КУДЗЮ́-КУДЗЮ́! КУЦЬ-КУЦЬ! КУЦЬО́-КУЦЬО́! КУЦЮ́-КУЦЮ́! ТЦЧ-ТЦЧ!**

КОЦЮ́-КОЦЮ́ див. **КОЦЬО́-КОЦЬО́**.

КОЦЮБИЛЬНО́, -а с. Держак, коцюби, кочерги. *Зробі́ мин'і́ / Мико́ло / новé коц'уби́лно* (с.Жовтень, Ширяївський р-н; с.Маяки, Біляївський р-н).

КОЦЮК, -а ч. Пацюк (с.Черкеси, Б.-Дністровський р-н).

КОЦЮЛИ мн. Відходи при очищенні зерна. *Кол'і́нц'а від со́ломи / колоскі́ і дру́гий гру́бий сор назива́йец'а ко́цули* (с.Лізінка, Іванівський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

КОЧЕД, -а ч. див. **КОТЯЧ** (Овідіопольський р-н).

КОЧЕТ, -а ч. див. **КОТЯЧ** *На ко́чет оді́вайут' п'у́цою баба́йку дл'а гре́бл'і* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КОЧКА, -и ж. Залишок від скошеної бадилли кукурудзи, що використовують як паливо. *Шча́с йа́кос' ма́ло хто збира́йе ко́чки / ма́бут' / то́го шчо да́леко па́пушба́* (с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н) див. також **КОЧКАНИ**.

КОЧКАНИ мн. див. **КОЧКА** *Кочка́ні / йак вибо́р'у́йут' / висиха́йут' до́бре / а туд'і́ збира́йут' йі́х на па́ливо* (м.Татарбунари).

КОЧКОВА́Л, -а ч. Густий, зроблений з бринзи, сир. *Ро́бл'ат' кочко́вал та́к: бри́нзу па́р'ат' кип'я́ткoм / по́т'ім м'і́с'ат' / йак хл'і́б / укла́да́йут' в крúг-л'і фо́рми / пересипа́йут' с'і́л'л'у і*

про́т'аго́м де́к'і́л'кох дн'і́в су́шат' (с.Іллінка, Біляївський р-н).

КОША́К, -а ч. Широкий шкіряний жіночий пояс. *Од'і́ла новé пла́т'т'а і підпе-реза́лас'а кошако́м* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Йа́кій крас'і́вий коша́к над'і́ла вона́* (с.Велика Мар'янівка, Б.-Дністровський р-н).

КОШАНИЦЯ, -і ж. Суміш невизрілої пшениці, ячменю, вівса та різних трав, які спеціально разом сіють для годівлі тварин (с.Олександрівка, Ширяївський р-н).

КОША́РА, -и ж. Відгороджена частина подвір'я, де тримають курей, гусей, качок (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

КОШАРНИК ч. Місце, де раніше були кошари. *На коша́рнику вс'і́гда́ бага́то гри́бів* (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

КОШИ́НА, -и ж. Товстий добірний очерет (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) пор. **ЯРЛИК 1**.

КОШКА, -и ж. 1. Декілька гачків, зігнутих у різні боки, прив'язані за довгий мотузок, яким дістають відро з дна криниці. *Йа і ко́шку прин'і́с і вс'о ра́вно не вит'а́гнув відро́* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Лізінка, Іванівський р-н); *Ц'і́лий ден' бо́втавс'а у кирні́ц'і ко́шку́у / а в'і́дра́ та́к і не ви́т'агну́в* (с.Лісничівка, Балтський р-н); 2. Вид якоря *Йа́кар бува́йе ко́шка і йа́кар дре́т* (с.Білка, Іванівський р-н).

КОШМАЛА́, -у́ ж. Скошений хліб. *Кош-малу́ приво́з'ат' / роскла́да́йут' в гар-ма́н і начина́йут' гарманува́т'* (с.Велика Мар'янівка, Б.-Дністровський р-н).

КОШНИ́ЦЯ, -і ж. Кошик, зроблений з рогози (с.Манаші, Б.-Дністровський р-н).

КОШТУРА, -и див. **КУШТУРА**.

КОШУ́ЛЯ, -и ж. 1. Кофточка (с.Грабове, Кодимський р-н); 2. Верхня чоловіча сорочка. *Ко́ліс' соро́чку кошу́л'о́у звáли* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Се́ме́н над'і́в нову́ кошу́л'у / йа́ку по́ши́ла сестра́* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КОЮШНИК, -а ч. У дореволюційний час скупник домашньої птиці по селах (Овідіопольський р-н).

КРАВЧИКИ *мн.* Хвороба винограду. *Можут' напа́дати кравчики* (с.Коси, Котовський р-н).

КРАДІЄМЦІ *присл.* Крадькома. *І крад'ї́ємц'і до н'о́го добира́йеу'ц'а* (с.Козацьке, Балтський р-н); *Ота́к крад'ї́ємц'і і зробі́ли* (с.Концеба, Савранський р-н).

КРАДУН, -а ч. *див.* **ТАЛГА́РЬ** (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

КРА́ЙКА, -и ж. Вузький, кольоровий, переважно червоний, шерстяний чоловічий пояс (с.Шевченкове, Кілійський р-н).

КРАКАНА́ТИЙ, -а, -е *екс.* Розчепірений, корчуватий. *В'ін та́кий краканати́й // нога́ од но́гі на ц'і́лих н'івме́тра* (м.Татарбунари).

КРАКАНИ *мн.* 1. Великі водяні жаби. (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н); *Вже́ но́чами крака́ні в вод'і кра́кат'* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *пор.* **КА́УРЦ**, **КНУР**, **КРУК**; 2. *спец.* Частина бительні. *Бите́л'н'а сто́йіт' на крака́нах* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КРАМАНА́ДИ *присл.* Верхи на спині (звичайно про перенесення дітей). *Уз'а́в дити́ну на спи́ну та й пон'іс кра-мана́ди* (м.Татарбунари).

КРАНДАШІ́Р, -у ч. *див.* **КАРАНДАШІ́Р** *Цей крандаш'і́р дес' сам нас'ї́авс'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КРАСА́ВЧИК, -а ч. *бот.* Кімнатна рослина, бальзамін. *Краса́вчик черво́н'ів свої́ми кв'і́тами* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); *Ус'у́ зі́му цв'і́те краса́вчик / так і черво́н'ї́ют з ві́кна́ йо́го кв'і́ткі* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КРА́СНИЙ: кра́сна риба *іхт.* Червона риба: осетер, білуга, севрюга (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КРАСНОПЕ́Р, -а ч. *іхт.* Риба з червоними плавцями, яка має довжину тулуба до 200 мм (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також* **КРАСНОПЕ́РА**, **КРАСНОПЕ́РКА**, **КРАСНОПІ́Р**.

КРАСНОПЕ́РА, -и ж. *див.* **КРАСНОПЕ́Р** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КРАСНОПЕ́РКА, -и ж. *іхт. див.* **КРАСНОПЕ́Р** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КРАСНОПІ́Р, -а ч. *іхт. див.* **КРАСНОПЕ́Р** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КРАСНЯ́К, -а ч. *іхт. див.* **КРА́СНИЙ: кра́сна ру́ба** (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

КРЕ́МУШКИ *мн.* Дитяча гра з п'ятьма невеличкими камінчиками. *Л'і́том д'і́ти по'сі́да́йут' на зе́мл'у і гра́йут' у кре́мушки* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н) *див. також* **КРЕ́М'ЯШКИ**, **СЛИЗИКИ**.

КРЕ́М'ЯШКИ *мн. див.* **КРЕ́МУШКИ**.

КРЕ́ПКІЙ, -а, -е Сильний, дужий. *Ти з ним не зду́жайеш / він кре́пк'ї́й* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

КРИВА́ВНИК, -а ж. *бот.* Звіробій, багаторічна рослина з жовтими квітками, терпким смаком і ніжним, специфічним запахом, яку використовують у медицині. *С'о́го́дн'і рва́ла кривавник в л'і́с'і / просі́ли прино́сити в апт'е́ку* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КРИВА́КА, -и ж., *часто мн.* **КРИВА́КИ** Горішня частина ребер у човні, до яких прикріплені бортові дошки. *Крива́ки ро́бл'ат' з ду́ба або ака́ц'ї́йі* (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також* **СТО-ЯК(И)**.

КРИВОНДЯ́, -і ж. *ірон.* Кривоніжка (людина з однією скривленою ногою). *В'ін р'і́вно йде / а вона́ не р'і́вн о/ бо криво-нд'а́* (м.Татарбунари).

КРИЖА́ЛКА, -и ж. Головка квашеної капусти. *На з'і́му́ по́ложі́ла кри́жалки капу́сти* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

КРИЖА́ЛКА, -и ж. *див.* **КРИЖА́ЛКА** *З мн'а́хкої́ го́ловки капу́сти харо́ша крижа́лка* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Зимо́йу голу́ц'і на о́каз'ї́у кру́т'ат' з крижа́лок* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Посхо́дилис'а ус'і ж'і́нкі ро́біти з крижа́лок голу́ц'і на вес'і́л'л'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Накла́ла крижа́лк'ї́у ква́сит' / бо бу́де*

треба на гулупці листки капнути (м.Татарбунари).

КРИЖАНКА, -и ж. *іхт.* Молоденький, дрібний лящ (Овідіопольський р-н).

КРИЖАНОК, -нка ч. *див.* **КРИЖАНКА**
На вудочку хлопці їй пиймали крижанка (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КРИЖІВНИЦЯ, -і ж. 1. Поперечна планка на спинці верхнього одягу. На Гунці крижівниці не рівно пришита (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Підстава, на якій стоять **вияшки**. Вияшки стоять на крижівниці (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); 3. Дерев'яна рейка довжиною до 2 м з двома металевими петлями, що скріплює полудрабки на гарбі. Як коні поганайи стоїа на гарбі / треба держати за передн'ю крижівниці (м.Татарбунари).

КРИЖМА, -и ж. *польськ.* Кілька метрів тканини, які дарують новонародженому на хрестини. Набрала три метра на крижму / хресниці подару на хрестини (м.Біляївка, Біляївський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н); Крас'іву крижму дали на хрестинах (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); Як були хрестини у моїй дочці / принесла кума с'ім метрів матерії / а кум дівчат метрів / вс'а крижма така крас'іва (м.Татарбунари) *див.* також **КРИЖМО**.

КРИЖМО, -а с. *див.* **КРИЖМА** Полотно воз'меш / і буде крижмо (с.Концеба, Савранський р-н; м.Біляївка, Біляївський р-н).

КРИЛІШ, -а ч. Помічник бригадирибальської бригади. Криліш помагале бригадірові або заміщає бригадіра (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

КРИЛО, -а ч. Частина невода від матні до **кляшні** / **кляча**. Волокуша складаєця з двох крилів і матні (с.Білка, Іванівський р-н) ∇ **крилаське крило** Половина невода, де працює півбригадири-

балок і **криліш** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КРИСИ *мн.* Відігнуті назовні краї посуду (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

КРОКІШ, -а ч. *бот.* Декоративна рослина, нагідки (лат. *Calendula*). Крок'иш часто схоче з падалишин'ого нас'ін'а (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); -у (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н).

КРОМПІЛЬ, -я ч. *бот.* Конопля (с.Канцеба, Савранський р-н).

КРОПИВА: **німа кропива** *бот.* Трава, схожа на кропиву, але не жалка, глуха кропива. Біл'а горόδю росла н'іма кропива (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

КРОСІЛКО, -а с. Частина ручної пилки. Пилка складіця з двох кросілок: попруга / котра скрутіця / полотно (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

КРУК, -а ч. Жаба зелена озерна (с.Демидівка, Любашівський р-н) *пор.*

БРОСКАЙ, **КАУРЦ**, **КНУР**, **КРАКАНИ**, **ШПИНДИЛІК**.

КРУМАР, -я ч. Культиватор, яким розбивають великі грудки зораної землі (с.Канцеба, Савранський р-н) *див.* також **ДРАПАК** 1.

КРУМАРИТИ, -ю, -єш Розбивати великі грудки зораної землі, розпушувати землю. (с.Канцеба, Савранський р-н).

КРУНДЗЯТИ, -ю, -єш Поратись біля чогось, щось робити, але безрезультатно (с. Лаптево, Фрунзівський р-н).

КРУПОДЬОРКА, -и ж. Пристрій для приготування круп із зерна. Воз'мі у Дун'ки крупод'орку та здири круп (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КРУЧІЛЬНЯ, -і ж. Вид дерев'яної гойдалки (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КРУЧЕНИЙ, -а, -е Хворий на крученку (про тварин). Пішли та зар'іжеш тих дві кручені вівці (с.Лізинка, Іванівський р-н).

КРУЧІНИЙ, -а, -е: **кручені паничі** Назва садових квітів. (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КРУЧЕНКА, -и ж. Хвороба овець. *Та кру́ченка губит' гове́ц' (с.Лізінка, Іванівський р-н) див. також КРУЧО́НА.*

КРУЧО́К, -а, ч. Виноградна лоза з 3-4 бруньками, довжина якої 30-40 см і готова для садіння. *Йа в нид'іл'у купів п'ів сот'н'і кручк'ів виногра́дної лозі (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н) пор. КОРИ́НЬКИ.*

КРУЧО́НА, -и ж. див. **КРУЧЕНКА** *Вже дв'і в'івц'і забол'іли на круч'ону (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).*

КРЮЧКИ-САМОЛÓВИ мн. Залізні гачки, якими ловлять у морі білуг, осетрів, севрюг (м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **САМОЛÓВИ**.

КРЮЧО́К, -а ч. Пристрій, що складається з жердини і гака на кінці, яким тягнуть велику рибу на човен (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КРЯЖ, -а ч. Відрізаний шматок стовбура. *На дил'анц'і в л'іс'і вал'алис'а кр'аж'і (с.Лісничівка, Балтський р-н).*

КРЯЖУВА́ТИ, -ю, -єш Відрізати товсту частину стовбура. *С'огóдн'і будемо кр'ажувати зр'ізан'і дере́ва (с.Лісничівка, Балтський р-н).*

КУБА́Н, -а ч. Великий череп'яний горщик на смалець, масло тощо. *З каба́на / йако́го ми зар'ізли / нато́пла ц'ілий куба́н / на в'ідро́ / смал'ц'у (м.Татарбунари); с.Десантне, Кілійський р-н; с.Кислиця, Ізмаїльський р-н).*

КУБРИК, -а ч. 1. Місце в човні під **чордако́м**, збите з дощок і зверху залите смолою для зберігання рибалками їжі, одягу тощо; 2. Долішня палуба на судні (м.Вилкове, Кілійський р-н); див. також **ХА́ТКА**.

КУГА́, -у ж. *тюрк. бот.* Плавнева рослина, що росте недалеко від берега, під якою зазвичай ховається риба (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. КУКУГА́, РУСТЮ́К.*

КУГУ́ТКИ мн. див. **КОВТО́К** (с.Семівка, Кодимський р-н).

КУГУ́Т, -а ч. Півень. *Прийи́ов додо́му / йак кугу́ти почали́ співа́ти (с.Дивізія,*

Татарбунарський р-н; с.Коси, Котовський р-н).

КУДЗЮ-КУДЗЮ! див. **КОЦО́-КОЦО́** (м.Ананьїв, Ананьївський р-н).

КУДІ́ЛКА, -и ж. Згорнуте клоччя, кужіль, приготований для пряжі. *Зн'імі куд'ілку клóч'ч'а / бо тре́ба кужі́л' на-вину́ти (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Обжили, Балтський р-н); Шо ко́лис' дівча́та зна́ли? Зна́ли одну́ куд'ілку // Сид'іли та пра́ли (с.Лісничівка, Балтський р-н).*

КУДРЕ́ЛЬКА, -и ж. Килимчик (с.Лаптево, Фрунзівський р-н).

КУДРИК, -а ч. Сорт винограду. *Було́ у мене́ 20 соток виногра́ду / і то са́мий кудрик (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н); Кудрик м'ел́кий і кі́слий (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).*

КУКА́Н, -а ч. Міцна линва з прив'язаними на кінці маленькими паличками, на яку нанизують зловлену живу рибу і опускають її у воду під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КУКЛА -и ж. 1. Перший сорт конопляного волокна, найкраще і найдовше волокно конопель. *С кукли пра́ли на тонéн'ке полотно́ (с.Гвоздавка, Любашівський р-н; с.Гетьманівка Савранський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Лізінка, Іванівський р-н; с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); Че́шут' до т'іх пор / по́ки ни оста́йе́ц'а са́ма кра́шча конопл'а / на не́йї ше ка́жут' кукла (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) * Пучок конопляного волокна, вичесаний на щітку з рідкими зубц'ами. Йі́з ку́кол пр'аду́т' осно́ву дл'а́ ткан'а́ (м.Татарбунари); 2. Закручена мотузка, приготована для підсаджування **крючків-самолóвів** (м.Вилкове, Кілійський р-н); 3. Нова упакована сітка заводського виготовлення, з якої виготовляють **тягу́лі** та **авочні** сітки (м.Вилкове, Кілійський р-н).*

КУКО́НА, -и ж. *молд. або рум. ірон.* Пані. *Бач / йака́ кукóна / на робо́ту – бол'на́ / а по сва́йбах гу́лат' – пе́рва (с.Любопіль, Комінтернівський р-н;*

с.Райлянка, Саратський р-н); *Вона́ / йак кукóна / ничóго ни рóбе* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *пор.* **КОКО́НА**.

КУКУВА́КАЛО, -а ч. *орн.* Сич, пугач (с.Десантне, Кілійський р-н) *див. та-кож* **ПОВУТЬКАЛО, ПОГУТЬКАЛО, ПУГУТЬКАЛО 1**.

КУКУГÁ, -и ж. *бот.* Рогіз (с.Матроска, Ізмаїльський р-н) *пор.* **КУГÁ, РУС-ТЮК**.

КУКУРКИ *мн. спец.* Частина «українського» верстата для з'єднання підніжок. *П'ідн'іжски скр'іпл'а́йут'* куку́рки (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КУКУРУДЗКА, -и ж. *бот.* Кімнатна рослина. *Кукуру́дка впира́лас' в саму́ стéл'у* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

КУКУРУДЗЯНКА, -и ж. Машина, якою терелять кукурудзу з качанів. *Учо́ра принéсли кукуру́Ща́нку і ус'у́ кукуру́Щу стеребі́ли* (с.Обжили, Балтський р-н).

КУКУРУЗНИК, -а ч. 1. Поле, на якому росла кукурудза (с.Яськи, Біляївський р-н); 2. Кукурудзяне бадилля (с.Маяки, Біляївський р-н).

КУКУРУЗНЯК, -а ч. 1. Площа, засіяна кукурудзою (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н); 2. Кукурудзяне бадилля (с.Маяки, Біляївський р-н).

КУЛА́К, -а ч. Звичайний камінь на 3-4 кг вагою, який прив'язують до **кляча**, щоб він під час рибальства неводом був весь у вертикальному положенні (Біляївський р-н; Овідіопольський р-н).

КУЛЕ́БА, -и ж. *ірон.* Стара, занедбана хата. *І живу́т' же у так'ї́ куле́б'і йак ті цига́ни* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор.* **КОЛИБА, КУЛИБА**.

КУЛИБА, -и ж. Курінь, хатинка *пор.* **КОЛИБА, КУЛЕ́БА** (с.Десантне, Кілійський р-н).

КУЛІЙО́Н, -а ч. *орн.* Кулик (с.Біляївка, Біляївський р-н).

КУЛЬЧИК, -а, ч. *див.* **КОВТÓК** *На вуха́х у дівча́т ку́л'чики* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КУЛЬЧИКИ *мн. див.* **КОВТÓК** *Ку́л'чики ж'інки ч'іпл'а́йут'* до вух (с.Гетьманівка, Савранський р-н); 3 *ку́л'чиками*

тепе́р нема́ мо́ди ході́ти (с.Концеба, Савранський р-н).

КУМАТ́РІЯ, -ї ж. Гулянка кумів, христини. *Учо́ра був на куматр'ї́ї та с'огóдн'і голо́в боли́т'* (с.Обжили, Балтський р-н).

КУМЕ́ТРА, -и ж. *ірон.* Циганка *О / куме́тра прийшла́ / а ми тебе́ жда́ли* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

КУМПИ́НА, -и ж. Соха, дрючок, на якому утримується журавель біля колодязя (с.Райлянка, Саратський р-н).

КУНДО́СИТИ, -ю, -иш Невміло прясти. *Ми з сестро́йу кундо́сили кло́ч'ч'а на тка́н'н'а́* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

КУНДУ́ГУНЯ, -і ж. Коротке тепле жіноче пальто (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Яськи, Біляївський р-н) *пор.* **КАЦАВЕ́ЙКА**.

КУНИ́ЧКА, -и *здрібн. до* **КУНИ́ЦЯ** *Папу́шб́йа / йак викида́йе угор'і кунички / туд'і вйа́же кача́ни* (м.Татарбунари).

КУНИ́ЦЯ, -і ж. Верхня частина кукурудзи, мітелка (с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Біломісся).

КУНО́ЗА, -и ж. Задавака (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

КУПА, -и ж. Кухлик з носиком, з якого п'ють воду (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

КУПЧА́К, -а ч. *бот.* Гвоздика (с.Будеї, Кодимський р-н).

КУПЧА́ТКА, -и ж. 1.Сорт цибулі, що росте кущем. *Не бу́ло у ме́не крúгло́й цибу́л'і / т'і́ки купча́тка* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н); 2.Кілька цибулин і стебел вкупі. (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

КУП'Я, -ї ж. Грудки землі, горбочки у плавні, на яких росте осока (с.Біляївка, Біляївський р-н; с.Яськи, Біляївський р-н).

КУР-КУР-КУР! *див.* **ДУЗЬ-ДУЗЬ!** (с.Жеребкове, Ананьївський р-н).

КУРА! *див.* **А-КУРА!** (с.Антонюки, Миколаївський р-н; с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

КУРА́, -а́ти с. Курча (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

КУРА́ТКО, -а с. див. **КУРА́** *Вібігло кура́тко з загоро́ди і воро́на схопи́ла* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

КУРАЧИЙ: *ку́рачий дощ*, ч. Дощ із-під сонця, часто дрібний дощ у сонячну погоду. *П'шов ку́рачий дощ / а сонце св'іте* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н; Біляївський р-н; Савранський р-н).

КУРА́ЧКА -и ж. Курячий послід. *Диві́с' / там кура́чка / попа́чкайіс'с'а* (с.Лізинка, Іванівський р-н) див. також **КУРАЧКИ**.

КУРАЧКИ, -ів мн. див. **КУРА́ЧКА** *На ц'їй полові́н'і горо́да кра́шча карто́шка / бо їа весно́йу тут курачки́ розкида́ла* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КУРДЕЛЕ́НЕЦЬ, -нця ч. Головка **наво́ю** в «молдавському» верстаті. *Голо́вка на наво́йі зве́ц'а курделе́нец'* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КУРДЕ́Ж *спец.* Частина ткацького станка. *Курд'е́ж приде́ржує наво́йі в вирс-тат'і* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

КУРДУГУ́НЬКА, -и ж. Теплий одяг без рукав. *У мене́ добр'а́ча курду́ гун'ка* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

КУРДУПИ́ЛЬ, -я ч. 1. Недорозвинений овоч (с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. Мала на зріст людина *Ко́л'ка та́кий курду́пил' / а у во́с'мий клас ходи́т'* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

КУРЕ́РК, -а ч. Сорт винограду. *В колхо́з'і їе сорта́: куре́рк / зайбі́р / ті́рас / га́йар / камбе́ла ра́н'їй* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

КУРІ́Й, -я ч. 1. Курка, що не несеться; 2. Гермафродит курячої породи. *Цей п'івен' кур'ї́й / тре́ба його́ зар'їзат' / бо нема́є то́лку з його́* (м.Татарбунари); *Кур'ї́й і співа́є як п'івин'* (с.Концеба, Савранський р-н); 3. Дівчина з грубим голосом, з хлопчачими рисами обличчя. *У Га́н'ки вс'о хлопа́че / вона́ як кур'ї́й* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) див. також **КУРИ́Й**.

КУРИ́Й, -я ч. див. **КУРІ́Й** *А цей курі́й хо́ч' би одно́ їайце́ зн'і с // да́ром лиш кукуру́Оу їіст'* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

КУРІ́НЬ, -еня ч. Легка будівля на березі річки, де відпочивають рибалки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КУРКА́Н, -а ч. молд. Індик. *Купі́ла па́ру курка́н'ів / хо́чу розве́сти собі́* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Райлянка, Саратський р-н).

КУРНУ́Т, -а ч. Колочий бур'ян. (с.Райлянка, Саратський р-н).

КУРОЧИ́Й: *ку́роча слі́потá* Кульбаба. *На толок'і вс'їкда́ бага́то росте́ ку́рочойі сл'ї́поті́* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

КУРО́ЧКА, -и ж. *їхт.* Чорноморська промислова риба ряду окунеподібних, барабулька, султанка (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КУРПА́Н див. **КУРКА́Н** (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

КУРСА́НТКА, -и ж. Медсестра молодого віку. *Курса́нтка та́ка дівчи́ц'а на мене́ та ї ка́же / що́ у вас / д'а́д'ку / нема́ ве́ни* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

КУРТУБЕ́ТКА, -и ж. Тиква (с.Яськи, Біляївський р-н).

КУРУЖІ́Й, -я ч. *тюрк.* Сторож, що охороняє врожай у полі. *Куруж'ї́й ї́зде верхо́м на кон'і ї дівчи́ц'а / шо́б н'їхто́ не кра́в із сте́пу хл'ї́б* (м.Татарбунари; с.Трудове, Кілійський р-н).

КУСІ́НЬ, -я ч. Недоїдений шматок хліба. *Не бері́ мо́го ку́сн'а / бо бу́деш куса́тис'а* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Не лиші́й на столі́ ку́снів* (с.Концеба, Савранський р-н).

КУСКА, -и ж. *збірн.* Воші. *Ка́жут' / шо́ в'ї́н як бу́в у го́р'і / обкі́нула / була́ його́ ку́ска* (м.Татарбунари).

КУСО́К, -ска ч. 1. Шматок невода з **мату́лою**, **спода́ми** і **верха́ми**. Невід може мати до шести **кускі́в**; 2. Сітка з **верха́ми** і **спода́ми** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КУСТЮМ, -а ч. Покривало на ліжку, дивані, скрині. *Дóчк'і в прідане мáти дава́ла куст'ю́м в хáту* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

КУТ, -а ч. Місце на західному березі моря (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також КУТО́К*.

КУТЕ́ЦЬ, -ця ч. Куток у **матні́**, яка має два **кутці́** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КУТНЯКИ *мн. жарт.* Кутні зуби. *Йісц' а́ж кутн'а́кі тр'ішчат'* (с.Концеба, Савранський р-н).

КУТО́К, -тка ч. *див. КУТ.*

КУТО́ЧОК, -чка ч. *здріб. до КУТ.*

КУТЛО́Н, -а ч. *див. КОТЛО́Н* (Кілійський р-н) *пор. КАБИ́ЦЯ*.

КУТНЯК, -а ч. Кендюх. (с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

КУТУЛЯ *див. ГУТУЛЯ* *Куту́л'і до́бр'і на варéн'їа* (с.Велика Мар'янівка, Б.-Дністровський р-н).

КУТУНЯ, -і ж. *молд. див. КАБИ́ЦЯ* (с.Гвоздавка, Любашівський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Жеребкове, Ананіївський р-н).

КУТЬ! див. А-КУТ! (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

КУТЬ-КУТЬ! 1. *див. А-КУТ!* *Кут'-кут'! Чо́го зал'і́зло в го́ро́д!* (с.Адамівка, Фрунзівський р-н; с.Олексіївка, Кодимський р-н); 2. *див. ДУЗЬ-ДУЗЬ!* (с.Троїцьке, Любашівський р-н).

КУТЮ-КУТЮ! 1. *див. Вигук, яким підкликають корів, телят* (с.Біляївка, Біляївський р-н); *див. також МАНЬ-МАНЬ! МЕНЬКИ-МЕНЬКИ! НАГ-НАГ! НА-НА! НИ-НИ-НИ!* 2. *див. НАБИР-НАБИР!* (с.Райлянка, Саратський р-н).

КУТЮНЯ, -і ж. *молд. див. КАБИ́ЦЯ* (с.Долинське, Ананіївський р-н).

КУТЯН, -а ч. Південно-східний вітер. *Так назива́йут' цей ві́тер / тому що́ в ц'о́му на́пр'амі / звідки ві́тер / знахо́диц'а часті́на селá / йаку́ назива́йут' «кут'а́ни»* (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

КУФАЙКА, -и ж. Теплий ватний одяг. *Куфа́йку рибáлки над'і́ва́йут' у час*

риба́л'ства о́с'ін'у, з'імо́йу чи висно́йу. (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КУФЛЯ, -і ж. Череп'яний кухоль, кружка (с.Райлянка, Саратський р-н).

КУХА, -и ж. *кул.* Домашнє печиво. *На пра́зники ус'і́кда́ пичу́т' кúхи* (с.Велика Мар'янівка, Б.-Дністровський р-н) *пор. КУХИ.*

КУХИ *мн. кул.* Коржі. (с.Василівка, Біляївський р-н; с.Райлянка, Саратський р-н) *пор. КУХА.*

КУХНЯ, -і ж. Пристрій, зроблений зі старого відра з отвором з одного боку для приготування рибалками риби на човні під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

КУЦИЛЕ́Й, -я ч. Маленький собака (с.Райлянка, Саратський р-н).

КУЦАВЕ́ЙКА, -и ж. *див. КУЦУВЕ́ЙКА* *У мене нова́ куцаве́йка* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

КУЦУВЕ́ЙКА, -и ж. Короткий жіночий одяг на ваті. *Тепе́р р'ётко хто но́се ку́цуве́йку* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) *див. також КАЦАВЕ́ЙКА.*

КУЦЬ-КУЦЬ! див. КОЦЬО́-КОЦЬО́ *Йа т'і́л'ки ку́ц'-ку́ц' / а вони́ бі́жyт' до жо́лопкá* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

КУЦЬО́-КУЦЬО́! див. КОЦЬО́-КОЦЬО́ (с.Петрівка, Березівський р-н; с.Любашівка, Любашівський р-н).

КУЦЬО́НЯ, -н'і *дит.* Порося, свиня, кабан. *Ц'а́ ку́ц'о́на вели́ка / а ц'а́ манéн'ка / обі́дв'і ка́жyт' ро́х-ро́х-ро́х* (м.Татарбунари).

КУЦЬО́РБИТИСЯ *екс.* Згинатися, підбираючи під себе ноги. *В'ін так ску́ц'о́рбивс'а / шо́ й н'і́г не ві́дно* (м.Татарбунари).

КУЦЮ-КУЦЮ! 1. *див. ГУЧ-ГУЧ!* (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н); 2. *див. КОЦЬО́-КОЦЬО́!* *Ку́ц'у́, ку́ц'у́ / порос'а́тка б'і́ж'і́т' до свин'і́ / насос'і́ц'а тро́шки моло́ка* (м.Татарбунари).

КУЦЯ, -і ж. *дит. див. КУЦЬО́НЯ* *А ти ба́чив ку́ц'у?* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *Диві́с' / бо вкúсит' ку́ц'а* (с.Концеба, Савранський р-н).

КУЧА, -і ж. Хлів для свиней. *Свін'і ми вигодобуємо у куч'і* (с.Будеї, Кодимський р-н; с.Коси, Котовський р-н).

КУЧЕРЯВЧИК, -а ч. Невеличкий, з різнокольоровими узорами килимок для накривання скрині (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

КУЧМА, -и ж. Чоловіча шапка (с.Райлянка, Саратський р-н).

КУШАК, -а, ч. Жіночий пасок. *Наділа плát'т'а з ву́ланами / и́че і кушако́м підперезáлас'* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

КУШАТЬ, -ю, -їш Пробувати на смак. *Покúшай боршч / чи ни трéба ше со́л'і* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ду; влітку лагун частіше тримають у льоху, щоб вода була холодна (с.Мая-

КУШИЛЬОК, -а ч. Гаманець. *Гро́ш'і ми кладемо́ у кушил'ок* (с.Коси, Котовський р-н).

КУШИН, -а ч. Глиняний глечик. *Молоко́ наливáли у куши́ни* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

КУШТУРА, -и ж. Шкребачка, якою вирівнюють стіну чи долівку в хаті. *Куштуро́ю у нас и́скраба́ють ст'іну / зе́мл'у* (с. Дивізія, Саратський р-н; с.Дубинове, Савранський р-н; с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н); *Найди́ в комо́р'і кушту́ру* (с.Концеба, Савранський р-н).

Л

ЛАБУЗ, -а ч. Стебло кукурудзи. *У нас пал'ат' соломойу / кирпичом / качанами / лабу́зом* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ЛАВА, -и ж. Сітки, поставлені у морі на па́колах. *Зн'áli ус'у ла́ву и́че вчо́ра/ бо с'огóдн'і вже за́прéт* (м.Вилкове, Кілійський р-н)

ЛАВКА, -и ж. Крамниця; приміщення для торгівлі. *Шчо там собра́лос' ск'іл'ки л'удий ко́ло ла́вки* (с.Лізінка, Іванівський р-н); *В ла́вк'і с'огóдн'а переучо́т* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Б'іж'і / до́чко / в ла́вку та купі́ со́л'і і са́хару* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ЛАВУШНИЦЯ, -і ж. див. ЛАУШНИЦЯ *Лáвка закрíта / лавушниц'а пішла́ на обі́д* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЛАГИ *мн.* Балки під дошками підлоги. *Ла́ги просма́л'у́юц'а / и́щоб ни й́ли шáшл'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЛАГУН, -а ч. Високий глиняний глек відер на 2-3, в якому тримають питну во-

ди, Біляївський р-н) *пор.* **ЛАГУНЧИК.** **ЛАГУНЧИК, -а ч.** Глиняний глечик, банка, в якій зберігається масло, сир; іноді в лагунчику квасять огірки, помідори (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) *пор.* **ЛАГУН.**

ЛАГУРДА Дикий часник (с.Будеї, Кодимський р-н).

ЛАДА *молд.* Скриня (с.Яськи, Біляївський р-н).

ЛАДАР *молд.* Килимчик, рядно, яким накривають скриню. *пор.* **ЛАДА.**

ЛАЗАНКИ *мн. кул.* Варениці. *Лáзанки ро́бл'ат с пшини́шної мукі́ / ма́с'ц'ат йі́х сл'івочним ма́слом* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ЛАЗУРКА, -и ж. Фарба, якою підводять стіни (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ЛАКЕРДА, -и ж. іхт. Пеламіда, рід риби ряду окунеподібних (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ПАЛАНИДА.*

ЛАКІТКИ *мн.* Ласощі (с.Кохівка, Ананьївський р-н); *Ото ж та дити́на така́ худá / бо т'іл'ки на ла́к'ітки над'йи́ц'а і н'ічо́го ни хо́че йі́сти* (с.Малий Боб-

рик, Любашівський р-н; с. Кохівка, Ананьївський р-н) див. також **ЛАКОТКИ**.

ЛАКОТКИ, -ів *мн.* див. **ЛАКІТКИ** *В'ін би т'іл'ки й йів так'і лакотки / а шчо небу́т / то н'і* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ЛАМАНКА, -и *ж.* Пристрій для биття конопель, бительня (м.Балта, Балтський р-н).

ЛАМП'АЧ, а *ч.* 1. Прямокутні плитки, виготовлені з глини, перемішаної з соломною для мурування стін. *Зробили великий заміс дл'а лампачу́* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Йак ро́бл'ат ламп'а́ч / то до́бре пітсти́л'а́йут ме́рвойу́ / шоп в'ін в'ітстава́в в'іт земл'і* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); Будівельний матеріал. *Наробили лампачу́ / а тепе́р будемо́ хату мурува́ти* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н); 2. Сира, невипалена цегла. *Зра́зу ро́бл'ат' ламп'а́ч / а з його́ випа́л'у́йут' це́глу* (м.Татарбунари) див. також **СИРЕ́ЦЬ**.

ЛАМПАЧОВИЙ, -а, -е. 3 лампачу, особливої саморобної цегли. *Хату́ закла́дали дири́вл'а́ні / а не лампачо́ві / кам'ін'н'і / йак тепе́р.* (с.Немирівське, Балтський р-н).

ЛАМП'ІР Одяг, пошитий у складі, з дуже широким коміром. *Ламп'і́р був збі́раний у скла́ди / з дуже широ́ким ко́м'іром* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ЛАМП'ІЧИТИ, -у, -иш 1. Нашвидкуруч і неякісно виконувати якусь роботу. *Злампи́чили йако́с' хліве́ц'* (с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. Невміло або невдало пришивати, зшивати, латати як-небудь. *Тре́ба заламп'і́чити м'ішо́к* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); *Ламп'і́чит жуке́т* (с.Концеба, Савранський р-н) див. також **ЛАМП'ІЧИТЬ**.

ЛАМП'ІЧИТЬ див. **ЛАМП'ІЧИТИ** 2. *Прилампи́чила латку́ / наче не руками пришила́* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЛАНДУВА́ТИ Ходити (с.Райлянка, Саратовський р-н).

ЛА́ПА 1. Частина плуга, до якої прикріплюється полиця (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. Гачкоподібний кінець якоря. *Яко́рі бува́ют' двола́пн'і і ч'ітир'ілапн'і* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛАПАЦО́Н, -а *ч.* *ірон.* 1. Старі розтоптані черевики. *Дес' лапацо́ни свої́ закі́нула / та й не мо́жу найті́ див. також ЛАПАЦО́НИ*; 2. Великі, широкі ступні ніг. *Приймі́ свої́ лапацо́ни / бо те на па́л'ц'і насто́ло́чу* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 3. Людина з широкою ступнею ніг. *На того лапацо́на н'іколи ту́фл'ів не найде́ш*; 4. Переселенець з Білорусії чи Росії. *Лапацо́н кажу́т' на білору́с'ів / шчо с'уди попри́йіжЖали́* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЛАПАЦО́НИ, -ів *мн.* див. **ЛАПАЦО́Н** 1 *От у тебе лапацо́ни / широ́к'і як посто́лі* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЛАПТА́Ш, -а *ч.* Рибальські сіті з грубих ниток завдовжки приблизно 30 м і завширшки 10 м., якими ловлять рибу в Дністрі та Дунаї з двох човнів, тягнучи його за собою (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛАПТА́ШНИК, -а *ч.* Рибалка, який ловить рибу **лапташо́м** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛА́ПТИ-А́КРУ *молд.* Ряжанка. *Мо́локо́ пичу́т' в п'іч'і́ / за́вда́йут' смита́ни / воно́ скиса́йе // і чири́з ден' є ла́пт'і-а́кру* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н)

ЛА́СОЧКА, -и *ж.* Хитра, підлабузлива жінка (с.Василівка, Миколаївський р-н)

ЛАСКА́ВИЧ *бот.* Трав'яниста рослина родини зонтичних (с.Плахтіївка, Саратовський р-н).

ЛА́ТАНКА, -и *ж.* Вив'язування з ниток нових вічок у сітці замість зіпсованих (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛАТА́ТИ В'язати нові вічка в сітці замість зіпсованих (Овідіопольський р-н).

ЛА́ТИ, -ів Поздовжні дашки у тині, що примаїстровані до кілків (с.Коси, Котовський р-н).

ЛАТУРА, -и ж. молд. кул. Рідка страва з води і борошна; вода засипається невеликою кількістю кукурудзяного, пшеничного чи ячного борошна, зараз частіше готують для собак чи поросят (с.Гвоздавка, Любашівський р-н); *Та йакé то б́уло жит'а́ на ц'їй лату́р'і* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *Мале́н'ким порос'аткам тре́ба дава́ти лату́ру / щоб вони підкрипл'алис'* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *З жи́тн'ойі му́кі лату́ра крѐпка* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Було й так / поїси́ши лату́ри і л'ага́йеш спати* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *В голо́дн'і годá лату́ру вари́ли / кїнеш жме́ньку му́кі на ці́лий каза́н води́ / і то така́ ка́ша* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Зварі́ свін'ам лату́ру* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЛА́УШНИК, -а ч. Продавець. *Ла́ушник і ла́ушни́ц'а закри́ли магаз'ін і п'їшли́ на об'їд* (м.Татарбунари).

ЛА́УШНИЦЯ, -і ж. Жін. до ЛА́УШНИК *Ла́ушник і ла́ушни́ц'а закри́ли магаз'ін і п'їшли́ на об'їд* (м.Татарбунари) див. також ЛАВУШНИЦЯ.

ЛАФА́ жарг. Вдача; везіння. *От лафа́ чолов'їков'і / ви́грала латарѐйа* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ЛАШТУВА́ТЬ, -у́ю, -у́їш Готувати снасті для рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛА́ХИ Дрібний одяг, який потрібно прати (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ЛАЦІЙО́Н див. ДЕРИПЛІ́Т (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ЛЕ́ГАВИЙ, -а, -е Лінивий (с.Козацьке, Балтський р-н).

ЛЕДА́ЧИЙ: ледáч'і гулубц'і Капуста, приготовлена разом з тією начинкою, що мали класти в голубці. *Нема́ла ко́лі крути́т' гулубц'іу́ / та наварі́ла ледáч'їх / все одно́ / та сама нач'їнка і та сама капу́ста* (м.Татарбунари).

ЛЕЖАКИ мн. Вбрання, що тривалий час лежить без використання. *Помѐрла*

Ду́н'а / Микі́тк'і да́ли бу́рку за помáну / а в'їн х'їба́ бу́де носі́т' / попáла бу́рка із лежак'ів у лежа́к (м.Татарбунари).

ЛЕ́ЖЕНЬ, -жня ч. кул. Пиріг із капустою (с.Будеї, Кодимський р-н) пор. **ЛЕ́ЖІНЬ, ЛЕ́ЖНІ.**

ЛЕ́ЖІНЬ, -я ч. кул. Булка хліба продовгуватої форми, переплетена з двох качалок тіста і спечена на черені, вид качала. *Леж'їн' – це та́кий хл'їб / дл'їнува́тий на ч'їр'їні пече́ц'ц'а* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Ле́ж'їн' / то кола́ч дл'їний / шчо печу́т' / на черен'ї* (с.Лізинка, Іванівський р-н). пор. **ЛЕ́ЖЕНЬ, ЛЕ́ЖНІ.**

ЛЕ́ЖНІ, -ів мн. кул. Пирог з мамалиги, начинені бринзою. *Вит'ага́й ле́жні з пѐч'ї / щоб не засо́хли* (с.Обжили, Балтський р-н) пор. **ЛЕ́ЖЕНЬ, ЛЕ́ЖІНЬ.**

ЛЕ́ЙБИК, -а ч. див. САЧО́К *Сачо́к зве́ц'а ле́йбик* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЛЕ́ЛИК Кажан (с.Грабове, Кодимський р-н).

ЛЕ́ЛЬКА див. ЛЕ́ЛЯ (с.Шершенці, Кодимський р-н).

ЛЕ́ЛЯ, -і ж. Старша сестра (с.Райлянка, Саратський р-н); *Лѐл'а / старша сестра* (с.Коси, Котовський р-н) див. також ЛЕ́ЛЬКА, ЛЕ́ЛЯ.

ЛЕМЕНТИ́ТИ Кричати (с.Троїцьке, Любашівський р-н).

ЛЕМІ́Я Гурт рибалок, які в лямах тягнуть невід. *Лем'ї́а мо́же ма́ти два́цц'ат' – два́цц'ат' пїа́т' чоло́вік* (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ЛЕ́НІЯ, -ї ж. Межа між полями шириною 3-4 м, вузька нев'їжджена дорога. *Надвѐч'їр в́з'а́ли корові́ на моту́зки і погна́ли на ле́н'ї́у попа́сти* (с.Обжили, Балтський р-н) див. також. **ЛІ́НЄЙКА.**

ЛЕПѐХА¹, -и ж. Сорочка з грубого полотна (с.Байбузівка, Савранський р-н).

ЛЕПѐХА², -и ж. Пробка до 15 см завдовжки або декілька пробок, зв'язаних до купи і прикріплених до верхів невода, які під час рибальства плавають на воді і вказують на місце сітей (**матні**) (Ові-

діопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ЛЕПЬО́ХА.*

ЛЕПЕХА́, -у́ ж. бот. Широколисті трави чи бур'яни. *На с'іно п'іде лепеха́* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЛЕПЕШИТИСЯ Колихатися на хвилях (Овідіопольський р-н).

ЛЕПЬО́ХА, -и ж. *див. ЛЕПЕ́ХА²* *На цénтр'і волоку́ш'і кр'ітиц'а леп'о́ха* (с.Білка, Іванівський р-н).

ЛЕСКА́, -и ч. Міцна нитка (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛЕХКО́ВКА, -и ж. Легковий автомобіль. *Йака́с' лехко́вка пролит'іла по наш'ій вулиц'і* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н; с.Кохівка, Ананьївський р-н) *див. також ЛЬОХКО́ВКА.*

ЛЕ́Я, -ї ж. 1. *див. БОМБІ́ЦА* (с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. Лінива людина. *Ой і ле́я ти!* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЛЕ́ГЕР, -а ч. польськ. Колода, до якої прибивають дошки під час настилання підлоги. *Ше прибі́ти остáн'н'у до́шку до л'е́гера і пол буде́ гото́вий* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЛЕ́ГИ *мн.* Будівельне дерево, яке йде на основу дерев'яної підлоги, до якої прибивають дошки. *На л'е́ги харашо́ дубі́ бра́ти* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ЛЕ́ЛЯ, -і ж. *див. ЛЕ́ЛЯ* *Біжи дон'у до л'ел'і най по́жичит рубл'ів сто* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ЛЕ́ПАНКА, -и ж. Виготовлений звичайно з коров'ячого гною і соломи брикет, що після висихання використовують як паливо. *Л'е́панки л'і́пл'ат' с сві́жого гно́йу с солóмуйу / йак па́ливо* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) *див. також ЛЕ́ПАХ, ЛПА́К, ЛПА́НКА пор. КИРПИ́Ч, ЛПА́Х.*

ЛЕ́ПАХ *див. ЛЕ́ПАНКА* *Мойа́ ма́ма нал'і́пла вже сто л'е́пах'ів* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ЛИ́ГУС, -а ч. Могорич, винагорода. *При-везі́ дрóва / лі́гус буде́* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *див. також ПЕРЕ́ЙМИ.*

ЛИЖА́К, -а ч. 1. Горизонтальна частина димоходу на горіщі. *Лижáк і сто́йáк обмáшчу́єм глі́но́йу; Са́жу тре́ба вим'і́тати і в гру́бі / і у ли́жакáх / і у ко́мин'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *див. також ЛИ́ЖУХ, ЛУ́ЖУХ;* 2. **-и** *мн.* *див. БДЖІ́ЛЬНИК.* *Ву́лик на вос'і́мна́ц'іт ра́мок називáйут ли́жакáми* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ЛИ́ЖУХ ч. *див. ЛИ́ЖАК* 3 *ли́жухів тре́ба са́жу вим'і́тати* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *На гор'і́шч'і йе гор'і́шчун'і ли́жухі́ / у шкóл'і ли́жух'ів по́вно* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ЛИ́ЗУН, -а ч. Шматок солі, який лежить на місці постійної годівлі тварин (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н)

ЛИ́ЗЬКАТИ *екс.* Їсти погано, без апетиту; довго і трохи. *Йаки́чо́ дити́на пога́но йі́ст' / то ка́жут / шо вона́ лі́з'ка́йе. Лі́з'ка́в-ли́з'ка́в / йак ко́тен'а́ / та й по́кі́нув вс'о́ йі́дло* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *див. також ЛИ́ЗЬКА́ТЬ.*

ЛИ́ЗЬКА́ТЬ *див. ЛИ́ЗЬКАТИ* *Наситала́ йому́ тар'і́лочку каш'і́ / а він по́лиз'ка́в шос' тро́шки / а то так он і остало́с'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЛИ́МІ́ШКА, -и ж. кул. Соломаха з ячмінного борошна. *Ко́ліс' ми жи́ли й на лим'і́шк'і́ / а тепе́р бес вина́ не мо́ш* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ЛИ́НЕ́ЦЬ, -нця ч. Рак, що знімає з себе панцир навесні (с.Маяки, Біляївський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ЛИ́НЯК.*

ЛИ́НИ *мн.* молд. *техн.* *див. ТЯ́СКА* (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н).

ЛИ́НКА, -и ж. Довгий дротяний канат, яким тягають сітку з соломою від машини на скирту (с.Козацьке, Балтський р-н).

ЛИ́НТА, -и ж. бот. 1. Рослина родини бобових; сочевиця. *В нас ка́жут лі́нта / а не чичи́виц'а* (с.Коси, Котовський р-н; с.Жеребкове, Ананьївський р-н; с.Райлянка, Саратський р-н); 2. Будьяка рослина родини бобових. *Бін / фа-*

сол'а / навт / горох у нас кажут' лин-
та (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ЛИНЯК, -а ч. див. **ЛИНЕЦЬ** (с.Маяки,
Біляївський р-н; с.Миколаївка, Овідіо-
польський р-н).

ЛИПИНА, -и ж. Ліс, в якому переважає
липа. *П'ішов у липіну та прин'іс цв'іту
на чай* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЛИПНИК, -а ч. Підмаренник справжній,
багаторічна рослина, листки якого при-
стають (липнуть) до одягу. *Чéрез цей
липнік пройті не мóжна* (с.Лісничівка,
Балтський р-н).

ЛИПОВАН, -а ч. Невеличкий безкіль-
вий човен (м.Овідіополь, Овідіопольсь-
кий р-н).

ЛИС, -а ч. *іхт.* Морська лисиця
(м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛИСАПЕТ, -а ч. *Та оцé мойá мáти
йїздила на лисапéт'і на базáр*
(с.Нерушай, Татарбунарський р-н).

ЛИСИНА, -и ж. (с.Яськи, Біляївський р-
н; с.Жовтень, Ширяївський р-н);
Лісини остáвили / х'ібá це с'івба
(с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *От
гатко пос'їяли / ск'л'ки лисин пороби-
ли* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н)
див. **ГАЛЯВИНА**.

ЛИСОК, -скá ч. Хитра, улеслива людина.
*То дóбрий лисóк / в'ін знáйе йак
п'ідійтí* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ЛИСЬКА, -и ж., ч. Дитина, яка погано
їсть, перебирає харчами. (с.Василівка,
Миколаївський р-н).

ЛИХОТА́, -и ж. Бідність, злиденність.
*Булó нас у бáт'ка сéмеро / та вс'іх нас
лихотá мучила* (с.Лісничівка, Балтсь-
кий р-н).

ЛЧИТА́ЦІЯ, -ї ж. рум., заст. Торги
(м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛІВА́ДА, -и ж. Квітник на городі (с.Кис-
лиця, Ізмаїльський р-н).

ЛІВЕР Частина теребарки; ручка
(с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ЛІВКУТНИК, -а ч. Лівша. *Йа і не знáла /
и́чо в'ін л'івку́тник // а в'ін і йіс'т' і
вс'о рóбит' л'івойу* (с.Лізинка, Іванів-
ський р-н) див. також **ЛІВШУН**.

ЛІВШУН див. **ЛІВКУТНИК** Той / що все
рóбе лівойу ручойу / лівшун кáжут' на
йóго (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ЛІГОДУ́РКА, -и ж. Шворка, яка йде на
виготовлення сітей. *Л'ігодурка – такá
крéпка шво́рка / на йакóйї посáд'уйут'
с'ётки* (с.Любопіль, Комінтернівський
р-н).

ЛІЗКА, -и ж. Ворота. *В'ідкривáй мáти
л'ізку / визу́ тоб'і нив'істку* (с. Мар'я-
нівка, Ширяївський р-н)

ЛІЗІОН, -у (від «ілюзіон») ч. Кіно. *Ми
п'ішли в л'із'іон* (с.Жовтень, Ширяївсь-
кий р-н).

ЛІЙ, лою ч. Перетоплене овече сало, яке
використовують для ліків. *Сáло овéче
то́пл'ане звéц'а л'ій* (с.Коси, Котовсь-
кий р-н).

ЛІЛЯК, -у ч. бот. Бузок. *У нас по вс'óму
горóд'і л'іл'ійáк розспоросівс'а* (с.Об-
жили, Балтський р-н; с.Першотравневе,
Ізмаїльський р-н).

ЛІМАНІ́КА рум. див. **БУНА́ЦА**
(м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛІНСЬКА, -и ж. див. **ЛЕНІЯ** *М'іж
пос'евами покида́ют' вус'ку ниорану
полоску л'ін'ейку / шоб лекше було під-
водит' с'імина* (с.Любопіль, Комінтер-
нівський р-н).

ЛПÁК, -á ч. див. **ЛЕПАНКА** *Рáн'ше
и́че робіли з гно́йу л'іпакі́ л'ітом: вони́
вісохнут на со́нці́ дóбре / та й пáлимо
ц'ілу з'іму* (с.Немирівське, Балтський р-
н); *Соло́мою / дровами / кирпичо́м з
наво́за / з л'іпак'ів / перéйди...* (про
опалення дому) (с.Долинське, Ананьів-
ський р-н) пор. **КИРПИЧ, ЛПÁХ**.

ЛПÁНКА, -и ж. див. **ЛЕПАНКА** *Насо-
бирáла кирпичу́ корóвл'ачого /
кон'ачого / овéчого / перем'ісіла з
поло́вою та наробіла л'іпáнок / нехáй
со́хнут' / бу́де пáливо нáз'іму* (м.Татар-
бунари).

ЛПÁХ, -а ч. Коров'ячий гній, переміша-
ний з соломною і висушений на сонці
(с.Василівка, Миколаївський р-н); *Ро-
бо́та в Ода́рки кип'іла // за дéк'іл'ка
хви́лін нал'ітіла з дес'áток л'іпах'ів*
(с.Жовтень, Ширяївський р-н) пор.

ЛЕПАНКА, КИРПИЧ, ЛПАК, ЛПА́НКА.

ЛПЕ́НИК ч. див. **ЛЕПАНКА** *Коло фєрми ран'іше л'ітіли л'іпеники / а з'імóйу топіли п'іч* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н)

ЛПЛЯ́НКА, -и ж. Різновид сільської хати. *Хати бувають мазанки / л'іпл'анки / верхові з горишчим* с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ЛІ́СА, -и ж. Драбина з хмизу, яку кладуть на сани. *Шоб на сáн'ах возіти шос'нибу́д' / то трéба кла́сти л'ісу* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ЛІ́СКА, -и ж. 1. Сплетена з лози сітка, в якій сушать фрукти (с.Семенівка, Кодимський р-н); *Не дава́й ви́лікий вогóн' / бо згорі́т л'іска* (с.Обжили, Балтський р-н); 2. Ліщина (с.Плахтіївка, Саратський р-н); *Л'іски в цéму л'іс'і багáто* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **ЛО́ЗНИЦЯ** пор. **ЛЯ́СКА**.

ЛІ́СОВИЙ: лісові каба́нчики мн. Коношина. *Нарва́ла л'ісові́х каба́нчик'ів дл'а скоті́ни* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЛІ́ТЕПЛО, -а с. Тепла вода, переважно нагріта на сонці. *Нагр'і́ла л'іте́пло / бо трéба на́чин'а палі́ти* (с.Обжили, Балтський р-н; с.Демидіка, Любашівський р-н).

ЛІ́ТЕРНЯК, -а ч. Віз, гарба з низькими драбинами, призначений для перевезення снопів, дров. *С'огóдн'і склада́й л'ітерн'а́к / бо по́йдемо сно́п'и возі́ти* (с.Обжили, Балтський р-н; с.Байбузівка, Савранський р-н).

ЛІ́ТЕРНИЙ: літе́рний віз Віз для перевезення соломи чи снопів. *Л'іте́рним во́зом во́з'ат солóму / сно́п'и / дрóва* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ЛІ́ТНИК, -а ч. Літній жіночий жакет *Йа пош́іла л'іт́ник* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЛІ́ТНИЧОК, -чка ч. здріб. до **ЛІ́ТНИК** (с.Грабове, Кодимський р-н).

ЛІ́ТНЯ Сорт картоплі, який можна використовувати для споживання в червні місяці (в цей час вона завершує свій ріст) (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ЛІ́ТОК Щілина у вуликові, кудюю лаять бджоли. *Спéреду вóл'а йе л'і́то́к / йак ич'і́лина довжинóйу у 20 см.* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ЛІ́ТРО́ВКА, -и ж. 1. Пляшка місткістю 1 л. *Одн'і́ л'у́ди ка́жут' / шо л'і́тро́вка ма́йе 1 лі́тур / друг'і́ / оді́н к'ілогра́м* (м.Татарбунари); 2. Процес літрування овець див. **ЛІ́ТРУВА́ТИ** *С'огóдн'а бу́де л'і́тро́ука ове́ц'* (м.Татарбунари).

ЛІ́ТРУВА́ТИ, -ую, -у́йш Вимірювати надій вівці: кожен, чиї вівці в чабана, влітку, щомісяця ви́доює свої вівці в назначений день, час для того, щоб узнати, скільки він повинен одержати молока, коли прийде черга. *Мойа́ вівц'а́ да́ла два стака́на молока́ / зна́ч'іт' полу́чу два в'і́дра́ молока́* (м.Татарбунари).

ЛІ́ТУЧИЙ: літу́ча миш Кажан (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ЛІ́ТУЧКА, -и ж. Літня жіноча кофточка (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ЛІ́ЦІЯ, -ї ж. Повій. *Виру́бував л'і́ц'і́йу на горóд'і́ / а вона́ вс'о́ равнó́ ростé* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЛІ́ЧИЛКА, -и ж. Прилад для утримання двадцяти п'яти гачків-самолів (смет. Вилкове, Кілійський р-н).

ЛІ́АНКА Сорт винограду. *Л'і́йáнка це б'і́лий і пахн'у́шчий виногра́т* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЛОБА́Н, -а ч. *іхт.* Кефаль віком два і більше років, розміром до 40 см. (м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **ЛОБА́С**.

ЛОБА́З, -а ч. Лабаз, пункт прийому риби (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛОБА́С, -а ч. *іхт.* див. **ЛОБА́Н** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛОБОТРА́СКА, -и ж. Пропасниця, лихоманка (с.Ухожани, Балтський р-н).

ЛОВ: бу́ти на лову́ Рибалити (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛОВЕ́ЦЬКИЙ: лове́цький білет Документ, який дає право рибалити в певних місцях і визначеними снастями. *Ми полу́чили ловéц'ки́й біл'éт' / за́втра бу́димо на лову́* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛОВИТИ, -ю, -иш Полювати. (с.Коси, Котовський р-н).

ЛОВУШКА, -и ж. Човен та необхідний для рибальства реманент. *У бригаді вс'ї ловушки в пор'ядку* (м.Вилкове, Кілійський р-н)

ЛОГАЗА, -и ж. кул. Їжа, приготована з вареного ячменю. *Наваріла логازی та нехай суб'ї йїд'ат* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЛОДКА, -и ж. рос. Човен, що використовують для рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛОДОС, -у ч. Південно-східний вітер. *Лодос дує с п'ївдєн:ого сходу* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛОЖЕЧКА, -и ж. Пристрій у вигляді дерев'яної ложки з двома отворами для снування ниток на стіні. *В мене нима ложечки / то йа снуїу на ст'їн'ї ножниц'ами* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЛОЗНИЦЯ, -ї ж. див. **ЛІСКА** (с.Обжили, Балтський р-н).

ЛОЙ, -ю ч. див. **ЛІЙ** *Овєч'їй лой ран'їше збирали знáхарки / а тупєр здаїут' в аптєки* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *Лой позливáла у бáнки / нехай суб'ї бóде* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЛОМО техн. Частина ткацького верстату, по якій рухається вироблений матеріал (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ЛОМОТИ мн. екс. Пихатість, зазнайство. *Ломоти кáжут' на тóго / хто ломáйц'ц'а / задайєц'ц'а* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЛОПАС, -а ч. спец. Долішня частина **бабáйки** або весла (м.Вилкове, Кілійський р-н) див також **ПЕРО**.

ЛОПАТИЛНО, -а с. Держак лопати. *Зробї нóве лопатїлно* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ЛОПАЦИКА, -и ж. рум. техн. Частина ткацького верстата: гальма для затримування **навої** (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЛОСКОМ присл. Безладно, безгосподарно, розкидано, неприбрано (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Покїнула все*

лоском (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н); *Усє лижїт' лоском* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Вс'о у хáт'ї лоском лежáло / і одєжа / і нáчин':а* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Йак мáми дóма немале / усе лоском стоїт' / жде мáм'їн'їх рúк* (м.Татарбунари); *У хáт'ї вс'о лоском* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЛОТ рум. 1. Міра земельної площі – шість десятин. *Пїат' пахотї і одна дес'атїна толокї составл'али лот* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. Наділ землі в 5 га (с.Райлянка, Саратський р-н).

ЛОХА́НКА, -и ж. рос. див. **ВАГАНИ** 2. *В'їз'мі лохáнку та начинáй стирáт' //* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) пор. **ЛОХА́НЯ**.

ЛОХА́НЯ, -ї ж. 1. Велика миска (с.Лаптево, Фрунзівський р-н); *Намочїла рїбу в лохáн'ї / бо дýже солóна* (с.Лісничівка, Балтський р-н); 2. Посуд для вареників. *Навар'ат вареник'ів на с'їм душ чи на віс'їм / насипáют у лохан'у і йїд'ат* (с.Олексіївка, Кодимський р-н) пор. **ЛОХА́НКА**.

ЛОШАДІ́НКА, -и ж. Сівалка, яку тягнули кіньми (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЛУБÓК 1. Гра дітей чи дорослих, родичів і знайомих напередодні похорону померлого товариша, сусіда, родича. Ігри можуть бути різні – у фанта, у “кольця” тощо. Старі люди вночі, щоб не спати в хаті, де лежить померлий, жартують між собою. Одна з жінок, що не спить, може поприв'язувати сплячих жінок до лавки, позшивати спідниці двох жінок, або пришити одяг задрімалого до одягу померлого тощо (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; с.Канцеба, Савранський р-н; смт.Красні Окни, Красноокнянський р-н); 2. Збір людей, коли в хаті є покійник. *Коли хто помре / то родич'ї сход'ац'а веч'їром в хату / та / де мрец' / на лубок* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); 3. Зруб коло криниці (с.Чигирин, Березівський р-н).

ЛУЖА́НИ *мн.* Зрубані кукурудзяні стебла без качанів, бадилля кукурудзи, кукурудзиння. (с.Шевченкове, Кілійський р-н) *див. також ЛУЖА́НІЯ, ЛУЖА́НЯ, ЛУЖДА́НЯ, ПАПУШО́ЙНЯ, ПАПШО́ЙНЯ, ПАПШО́ЙНЯ, ПАПУШО́ІТЯ, ПАПШО́ЙНИСЬКО, ПУПУШО́ІТА, ЧИКЛЕ́ЖИНЯ, ЧИКЛЕ́Ж, ЧИКЛЕ́ЖІ* *пор. ГЛУЖДА́НИ.*

ЛУЖА́НІЯ, -її ж. *див. ЛУЖА́НИ* Накла́в т'іки шо по́вні йа́сла лужан'ів в'івц'ам / ниха́й йі́д'ам' і до ве́чера ничо́го ни дава́йте (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ЛУЖА́НЯ *мн. див. ЛУЖА́НИ* Лужа́н'а з папушо́йі л'убит' йі́сти ко́жний скот (м.Татарбунари).

ЛУЖДА́НЯ *див. ЛУЖА́НИ* Приве́зли лужда́н'а з сте́пу / тупе́р бу́де чим корми́т' корову (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЛУЖУХ *див. ЛИЖА́К* (с.Бакша, Савранський р-н).

ЛУПУВА́Н, -а ч. Росіянин-старовір (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛУСКА́, -у ж. Шматочки неживої сухої шкіри на голові людини, лупа. Ві́чилиш луску́ з голови́ (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ЛУФА́Р, -а ч. іхт. Морська риба, яка має продовгуватий білі смужки на тулубі *Йа пійма́в луфа́ра* (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. УФА́РЬ.*

ЛУЦИ́НА, -и ж. див. ДЕРИПЛІ́Т Луци́на росте́ на кана́вах (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ЛУЧ! *див. А-БА́ЗЬ!* (Овідіопольський р-н).

ЛУЧА! *див. А-ЛУ́ЧКИ!* А-лу́ча! чо́го вже ни в'ідходи́ш в'ід коро́ви! (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ЛУЧ-ЛУ́ЧКИ! *див. А-КУ́Т!* Лу́ч-лу́чки! Куди́ вонó пол'і́зло (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЛУЧО́К, -чка ч. спец. Різновид довгозубих граблів, прикріплених до коси, що використовують для зручності косіння (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н); *Йак йе лучо́к ко́ло коси́ / то ско́с'ане бу́де л'ага́ти валко́м* (с.Малий Бобрик, Лю-

башівський р-н) *див. також МУТИ́ЧКА.*

ЛУШПА́РИТИ *екс.* 1. Лупцювати; 2. Їсти з великим апетитом. *Мали́х діте́й лушпа́риш / шоб слуха́ли* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *див. також ЛУШПА́РИТЬ.*

ЛУШПА́РИТЬ *див. ЛУШПА́РИТИ* 1 *Ну й лушпа́рила його́ мама* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЛЬОДИ́ЦЯ, -і ж. Ожеледь (Роздільнянський р-н).

ЛЬО́ХКІ, -ів мн. Легені; орган дихання, який міститься в грудній порожнині. *В'ін б'ідн'ашка був бол'ни́й на л'охк'і і поме́р* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ЛЬОХКО́ВКА, -и ж. див. ЛЕХКО́ВКА За грузово́йу маши́ною прої́хала л'охко́вка (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ЛЮ-ЛЮ! Вигук, яким заколихують дітей. *Л'у́ / л'у́ / ман'ес'ін'ке / л'у́ / л'у́ гарне́с'ін'ке* (м.Татарбунари).

ЛЮБРИ́К, -а ч. рум. Олівець для губ. *Л'убри́ком маст'а́т губи́* (с.Гетьманівка, Савранський р-н)

ЛЮСТРО́, -а с. Дзеркало. *На фронт'і / бувало́ / без л'у́стра брї́йіс'а* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ЛЮХУВА́ТИ Поливати варену рибу саломуром, тобто спеціально виготовленою солоною юшкою (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ЛЯГА́ 8-15 грядок на поливних городах, що знаходяться між двома рівчачками, якими подається на город вода (с.Яськи, Біляївський р-н).

ЛЯДА́¹ 1. Зовнішні віконниці (с.Полянецьке, Савранський р-н; с.Грабове, Кодимський р-н); 2. Внутрішні віконниці (с.Слюсарівка, Савранський р-н).

ЛЯДО́, -а с. техн. Частина ткацького верстата, якою прибивають нитки основи. (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЛЯ́МА, -и ж. спец. Спеціальна петля, зроблена з мотузки, прикріпленої до линви, яку (ляму) надягає **лямщик**, щоб тягнути невід до берега (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛЯМУВА́ТИСЯ, -йуся, -їся Тягнути лямою невід під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЛЯМЩИК, -а ч. Рибалка, який тягне човна *див. також ЗАЛЯМО́ВАНИЙ* (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. ЛЯМЩИК*.

ЛЯМЩИК *заст.* Людина, що наймалася рибалити у власника рибальських снастей (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. ЛЯМЩИК*.

ЛЯННИЧКА, -и ж. Хустина з лляного полотна. *Позав'язували д'івчата л'я-ннички* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

М

МАГАЗИН, -а ч. Приміщення для зсипання і зберігання зерна, зерносховище. *Пшени́ц'у у колхо́з'і зсипа́ють у мага́зини / а туд'і з мага́зину видайу́т' на трудо́дн'і* (м.Татарбунари) *див. також МАГАЗІ́Н*.

МАГАЗІ́Н, -у ч. *див. МАГАЗИН* *Зерно зв́озат / у магаз'іни* (с.Коси, Котовський р-н); *По колхо́зах зерно́ склада́ють в магаз'інах* (м.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

МАГАЗІ́НЬШЧИ́К, -а ч. Продавець. *Магаз'ін'шч'ік отпуска́є сі́мтец' с'огодн'а т'іл'ки т'ім/ у ко́го йе на́й* (м.Татарбунари).

МАГАЛА́, -у́ ж. 1. Загальна назва кутка села. *Йіму́ далéко додóму / бо живе аж на магал'і* (с.Будеї, Кодимський р-н; с.Броска, Ізмаїльський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *На ті магал'і живут' мойі куми* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); 2. Кількість людей — 15-20 чол. *Йіх ц'іла магалá* (с.Концеба, Савранський р-н).

МАГАЛА́ТІЙ, -я ч. *екс.* 1.Нерозумна, ненормальна людина (с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. Чоловік, який прикидається дурником (с.Бакша, Савранський р-н); *див. також МАЛАХТА́Й*.

МАГА́Р, -а ч. *молд.* або *рум.* Віслюк, ішак; *ірон. перен.* Дурень (с.Манаші, Б.-Дністровський р-н); *Запр'іг магарá у повóзочку і йіде* (с.Дивізія, Татарбунар-

ЛЯСА, -и ж. Кругла в діаметрі від 6 до 20 метрів загорода з очерету. *У в'ітр'ану погóду в л'áсу заган'áли малéн'ких йагн'áт* (с.Маяки, Біляївський р-н).

ЛЯСКА, -и ж. Прямокутна виплетена з лози і оправлена в дерев'яну рамку сітка, на якій мнуть над діжкою виноград перед тим, як класти його під прес для видушування вина (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) *пор. ЛІ́СКА*.

ський р-н); *Магар'і уне́рт'і: случа́йіц'а упрéц'а // бйеш-бйеш / а в'ін ни з ме́ста!* (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

МАГАРИ́НЯ с. Недорослий (до року) віслюк, дитя віслюка, ослятко. *Магарин'á вс'ігда́ б'іж́ит' позáд магарі́ц'і* (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

МАГАРИ́ЦЯ, -і ж. Доросла самиця віслюка. *Тупéр у ме́не т'іл'ки дв'і магарі́ц'і / запр'ага́йу обо́х й йі́ду* (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

МАГА́РИЧКА, -и ж. Осля-самиця до року (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

МАГА́РЧИ́К, -а ч. Осля-самець до року (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

МА́ГЕЛЬ 1. 5-6 горсток прядива, зв'язаних докупи, коли прядиво мочать у воді; 2. Зв'язані докупи 10 горсток прядива (с.Байбузівка, Савранський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н; с.Семєнівка, Кодимський р-н).

МАГІ́ЛНИ́ЦЯ *див. МАГІ́ЛНИ́ЦЯ* (с.Коси, Котовський р-н; с.Райлянка, Саратський р-н).

МАГУ́НА, -и ж. Великий човен, яким рибалять неводом у морі. *Такий був*

нака́т у мо́рі/ шчо магу́ну чу́т' не на-
кри́ло (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МАГІЛНИЦЯ, -і ж. спец. Дерев'яний брусок із зубцями для прання білизни; прач. *Магілні́ця та кача́лка зам'ін'ували вут'у́х* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н; в селах Котовського р-ну та в с.Старокозаче); *Дава́й магілні́цю / бо треба шма́т'а покача́ти* (с.Обжили, Балтський р-н); *Йе так'і карби на дру-чкові / це назива́йця магілні́ця / а ру-бел' той шо фуру вйажу́т йак воз'ат снопи* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); *Греб'інне полотно́ колис' гла́дили магілні́цю́йу* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **МАГІЛНИЦЯ**.

МА́ГЛІ мн. 7-8 горсток конопель. *І сп'іва́ла йа сп'іва́ла / коно́пл'і в ма́гл'і скла́дала* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

МАГЛЬОВНИЦЯ, -і ж. техн. Деталь «українського» ткацького станка для кріплення переднього **наво́ю**. *В магл'овні́цю вставл'а́йця на́в'ій* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

МАГУ́ЛКА, -и ж. Завиток волосся на голові у жінок. *Зач'ісу́йця з про́д'іром / завива́ють магу́лку на голо́ві* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

МАЖА́РА, -и ж. тюрк. Гарба, віз (с.Долинське, Ананьївський р-н).

МА́ЗАНИЙ, -а, -е ірон. Розпечений. *Та́кий ма́заний та неслухн'а́ний / бо оді́н сій́н* (м.Татарбунари).

МА́ЗАТИ Пестити, ніжити. *Не трéба д'іте́й ду́же ма́зат' / бо на го́лову п'іс-л'а ві́л'ізут'* (м.Татарбунари).

МАЗНИЦЯ, -і ж. Товста, лінива, незграбна жінка (с.Василівка, Миколаївський р-н).

МА́ЙКА Сорт картоплі, який садять у травні місяці (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

МАКО́ГІН: облиза́ть мако́гна Зовсім не зловити риби (м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **ПІТТЯГНУТИ**: пі́ттягну́ти о́куня пор. **ЖИВА́** V.

МАКУ́ШКА, -и ж. рос. Верхів'я дерев. *Тре́ба зр'і́зати маку́шку берест'ука́ /*

бо чо́гос' всо́хла / та хай з кор'ін'н'а пускáйе па́ростки (с.Лісничівка, Балтський р-н).

МАЛА́Й, -я ч. рум. або молд. кул. 1. Хліб із кукурудзяного борошна. *З па́пио́й-нойі му́кі ва́рат малалі́ту / печу́т малáй* (с.Коси, Котовський р-н; с.Долинське, Ананьївський р-н); *Хоро́ший малáй с са́лом або с ма́слом* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *Пиклі́ ма-лайі́ / бо пи́нічної́ му́кі ни бу́ло* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Та́кий черстві́й малáй / шо не мо́жна йі́сти* (с.Лісничівка, Балтський р-н); * Хліб із кукурудзяного борошна і частково з пшеничного. *У малáй кла́ду́т' б'іл'ше па́пио́йнойі му́кі / ч'ім б'іло́йі / пи́нішинойі* (м.Татарбунари). 2. кул. Пиріг з кукурудзяного борошна та сушених фруктів. *Малáй тичу́т' с ку-куру́Щанойі му́кі* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); 3. Грудка білої глини. *Купі́ла два малáйі глі́ни та й бу́де чим ма́стіти* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

МАЛАХТА́Й ч. див. **МАГАЛА́ТІЙ** (с.Василівка, Миколаївський р-н).

МА́ЛИЙ: ма́ла ха́та Кімната, де є піч, інколи плита, буденна хата (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

МА́ЛИСНИК, -а ч. кул. 1. Густо розведе-ні на солодкому молоці млинці, випечені на капустяних листках у печі. *На полуде́н' напекла́ ма́лісникіу до моло́ка* (с.Обжили, Балтський р-н); 2. Корж із кукурудзяного борошна, замісений на кислому молоці. *Ма́ма напекла́ ма́ліс-никі́в* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

МА́ЛОМЄ́Р, -а ч. 1. Молода риба, яку дозволяють ловити; 2. Збірна назва будь-якої кількості молодої риби (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МА́ЛОМЄ́РКА, -и ж. здрі́б. до **МА́ЛО-МЄ́Р** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МА́ЛЯВКА, -и ж. Мальок, рибка, що не-давно вийшла з ікри (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МАМА́МІЧКА, -и ж. Червоні, достиглі ягоди глоду. *Ходи́ли в л'іс та на́рва́ли мамамі́чки / та́ка соло́дка* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

МА́МЛЯТИ, -яю, -яєш Їсти повільно, нехотя. *В'ін нема́ / шоб найі́вс'а ско́ро / а ма́мл'а́йе* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

МАНДЖЯ болг. кул. Страва з овочів (помідор, перцю). *Зробі́ли на об'ї́т з о́вошч'і́в ма́н'А́у* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

МАНДЗА́Р, -а́ ч. молд. кул. 1. Пиріг, начинений посіченими стеблами цибулі разом із шматочками курячих яєць. *Ма́нШа́рі печу́т весно́йу / бо́ йе́ молодá гі́чка цибу́л'і́ / і́ ку́ри несу́ц'а* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. кул. Круглий пиріг з кукурудзяного борошна з різним начинням — сиром з яйцями і зеленню петрушки, гарбузом, буряком, вишнями, сливами, яблуками тощо (с.Кохівка, Ананьївський р-н); *Ма́нШа́р або ма́лі́сник тиклі́ с куку́руЩа́нойі́ му́кі* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н) пор. **МАЛИСНИК**, **МАНДЗИРІ́**.

МАНДЗИРІ́, -ів́ мн. кул. Горохов'яні паланиці, печені на черені. *Бі́жý / бо́ ма́нШі́рі́ тре́ба вит'а́га́ти з пéч'і́* (с.Обжили, Балтський р-н) пор. **МАНДЗА́Р**.

МА́НДРИКИ мн. **Малаї́ (3)** білої глини (с.Василівка, Миколаївський р-н).

МАНІ́ВКА, -и́ ж. Канат, виготовлений з матеріалу поганої якості (Овідіопольський р-н).

МАНТА́ -и́ ж. 1. Пальто з відлогою. *Була́ ко́ліс' ма́нтá / та́ка́ сві́та з капо́у* (с.Коси, Котовський р-н); 2. Бурка, сіряк, свита (с.Райлянка, Саратський р-н).

МАНЬ-МАНЬ! див. **КУТЮ-КУТЮ!** *Йа́ т'і́л'ки́ ска́жу ма́н'-ма́н' / а́ в'ін у́же́ ва́-а-а* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *Ма́н'-ма́н' / Лі́ска /* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); *Ма́н' / ма́н' / куді́ веде́ш тел'а́* (м.Татарбунари).

МАНЬКЕТ, -а́ ч. Манжет. *До́ рукав'і́в со́ро́чки при́шї́ли ма́н'ке́ти* (с.Лісничівка, Балтський р-н) пор. **МІ́НЬКЕ́Т**.

МАРИКА́НКА, -и́ ж. див. **МАРІКА́НКА**.

МАРИ́ШКА, -и́ ж. іхт. Маринка, риба, що має продовгуватий тулуб білого кольору (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МАРІ́ЙКА, -и́ ж. бот. Пижмо, багаторічна рослина, яку використовують у народній медицині для лікування ревматизму. *Па́рила но́ги у ма́р'ї́йц'і́ / бо́ ду́же ло́мі́ли* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **МАРУНА**.

МАРІКА́НКА, -и́ ж. (від американка) Дуже родючий, невибагливий до природних умов сорт картоплі, що рано дозріває (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) див. також **МАРИКА́НКА**, **МЕ-РИКА́НКА**.

МАРКОТЕ́СЬ ч. Глиняний посуд для зберігання бринзи. *Ма́ркот'е́ц' бу́в на два-три́ в'і́дрá / а́ тупе́р оста́вс'а́ т'і́л'ки́ у ста́р'і́х* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

МАРТА́К Поперечні балки на стелі, які кладуться на сволок (с.Райлянка, Саратський р-н).

МАРТИ́ШОРА, -и́ ж. молд. Прикраса, що прикріплюється до сукні або пальта в березні місяці на знак приходу весни (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

МАРУ́НА, -и́ ж. див. **МАРІ́ЙКА** *У́ горóч:и́ку́ росте́ ма́ру́на* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

МАСАМА́РИ мн. рум. Частування під час весілля (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н); *На́ масама́рах бу́ли ста́р'і́ і мо́лод'і́* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) див. також **МАСАМА́РІ**.

МАСАМА́РІ мн. див. **МАСАМА́РИ** *Тод'і́ ро́бл'ат' масама́р'і́ / да́ру́йут' і́йм хл'і́б / і́а́йц'а́ / гу́л'а́йут' сва́йбу* (с.Нерушай, Татарбунарський р-н).

МАСКА́ТИЙ, -а́, -е Широколиця, скуласта людина. *Мо́д'е́ст Ка́шн'е́вич та́кий маска́тий / і́ак та́та́р* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

МАСЛОБО́ЙКА, -и́ ж. Пристрій для биття масла. *У́ маслобо́йк'і́ бі́йут' ма́сло* (м.Татарбунари).

МАСУ́РА, -и́ ж. іхт. Різновид дрібної риби (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МАТАРЖА́НИ *мн. кул.* Коржики з борошна і домішки лободи або інших трав, що їли за часів голодомору 1932-33 рр. замість хліба (с.Олександрівка, Ширяївський р-н) *пор.* **МАТОРЖА́НИКИ**, **МАТОРЖА́ННИК**, *див. також МАТОРЖА́НИК*.

МА́ТКА¹, **-и** ж. Мати. *Було три брати / йа оставс'а з маткойу* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

МА́ТКА², **-и** ж. 1. Висохла річка (с.Долинське, Ананьївський р-н); 2. Рівнина в балці, всередині якої протікає річка. *Вони́ жили по то сто́рону ма́тки* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

МАТКОВА́, **-ої** у ролі ім. Дитяча гра у м'яч. *Ранче дівкі́ і парупкі́ збира́лис' на ву́лиці́ і гу́ляли́ у матково́ї* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

МАТНЯ́, **-і** ж. Торбовидна середина невода, куди заходить риба під час рибальства. *Волоку́ша скла́да́йеу'а з двох крі́л'ів і мати́'і* (с.Білка, Іванівський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н); *У мати́'у зб'і́га́йеу'а ус'а ри́ба* (м.Татарбунари) **У уверну́ть матню́** Витягти матню з рибою в човен після того, як стягну́ли то́ню сітками (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МАТОРЖА́НИК, **-а**, ч. *див.* **МАТАРЖА́НИ** *Напекла́ маторжа́ник'ів та хай затиха́йуц'а німи* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

МАТОРЖА́НИКИ *мн. кул.* Млинці з кукурудзяного борошна (с.Василівка, Миколаївський р-н) *пор.* **МАТАРЖА́НИ**, **МАТОРЖА́ННИК**.

МАТОРЖА́ННИК, **-а**, ч. *кул.* Коржик з кукурудзяного борошна. *Напекла́ колі́с' ма́ти маторжа́нник'ів та і відда́ла соба́кам* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н) *пор.* **МАТАРЖА́НИ**, **МАТОРЖА́НИКИ**.

МАТУВА́ТИ, **-ю**, **-еш** Перемелювати ядро насіння, готувати до пережарювання і видавлювання олії. *Вже мату́йут / ско́ро на чару́ подаду́т* (с.Обжили, Балтський р-н).

МАТУ́ЛА, **-и** ж. Полотно для сіток, невода; матеріал, з якого роблять невід. *Мату́ла – така́ вів'язана́ с'ётка* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Злоу́л'ану́ ри́бу зсипа́йут' у мату́лу* (м.Татарбунари) * Густа сітка, виготовлена з товстої нитки. *З мату́ли ро́бл'ат' не́води* (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див.також ДВНА́ЦЯТКА*.

МАТУШНИК, **-а** ч. Вічко в стільникові, в якому закладена личинка матки. *Д'ётку ма́тки ле́хко найти́ / бо ма-туши́нік б'і́л'иши́* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

МАХЛО́, **-а** ч. *знев.* Людина, яка мало вміє, байдужа до всього (с.Василівка, Миколаївський р-н).

МА́ХЛЯР, **-а** ч. *знев.* Людина, яка перепродує худобу; шахрай. *Т'і́л'ки ви́гнав на база́р / його́ опсту́пили ма́кл'ар'і і не в'ітхóдили аж по́ки не купі́ли* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

МАХОБО́Й, **-я** ч. *екс.* Здоровий і сильний чоловік. *А той махобóй сил'н'і́шии́ і бі́л'иши́ за вс'і́х* (с.Обжили, Балтський р-н).

МАХОВИК *спец.* Бияк ціпа (с.Маяки, Біляївський р-н).

МАХОТЕ́РНИЦЯ Саморобна махорка (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

МАЦИ́НДРИК, **-а** ч. *кул.* Поганий вид печива. *Колі́с' пеклі́ так'і ма́ціндрики / шчо і соба́ки не хот'і́ли ї́сти* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

МАЦЬ-МАЦЬ! *див.* **ПІСЬ-ПІСЬ!** (с.Новосільці, Роздільнянський р-н).

МА́ЧКА, **-и** ж. Макітра з водою, в якій гончар змочує руки, коли працює на гончарному крузі (с.Маяки, Біляївський р-н; с.Піріжна, Кодимський р-н).

МА́ЧУЛА, **-и** ж. Грубе волокно на коноплях. *З мо́го пра́д'іва́ йі́днa ма́чула́ та й го́д'і* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

МАШИ́НА, **и** ж. Млин (с.Десантне, Кілійський р-н).

МАШИ́НОВКА, **-и**, ж. 1. Молотьба хліба машиною (с.Кохівка, Ананьївський р-н); 2. *рідко* Час обмолочування хліба. *По́сл'а́ жні́в маши́новка́ начинáлас'а* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

МАШИНУВАТИ Молотити хліб машиною (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

МАШТА́РКА Комірка для корму худоби. *Йіздоб'ї навезли по́вну машта́рку зе́леного* (с.Білка, Іванівський р-н).

МЕЖА́, -і ж. 1. Поздовжня смуга поля (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Кордон, місце заборони під'їзду до румунського берега (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МЕЖНИК Межовий тин, яким відгороджується один город від другого (с.Градениці, Біляївський р-н).

МЕЙ виг. Форма звертання. *Мей / іди с'уди* // (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

МЕЛЯ́, -і сп. р. ірон. Людина, що багато зайвого говорить. *Чо́го ти ба́гато гово́риши / ме́л'а* (с.Концеба, Савранський р-н).

МЕНДЗЕ́РА, -и ж. молд. Дійна вівця. *Не ка́жна мендзе́ра да́йє однако́во моло́ка* (м.Татарбунари) див. також **МИН-ЗЕ́РА**, пор. **МЕНДЗЕ́РКА**, **МИН-ДЗИР**.

МЕНДЗЕ́РКА, -и ж. Порода дійних овець (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) пор. **МЕНДЗЕ́РА**.

МЕНЬКИ-МЕНЬКИ! див. **КУТЮ-КУТЮ!** (с.Слюсареве, Савранський р-н).

МЕННИК, -а ч. Мельник. *Йому́ і в го-лодо́вку б'іди́ не бу́ло / в'ін тод'і був ме́ником* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

МЕНТУЗ іхт. Миньок (с.Коси, Котовський р-н).

МЕ́РВА, -и ж. Напівперегнила дрібна солома, нерідко потерть із соломи, сміття, що часто використовують для замісування **чамуру** або як підстилку для худоби. *Ме́рва / ста́ра м'е́лка соло́ма* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; Савранський р-н; Любашівський р-н); *Ко́ло сті́рти ба́гато перете́ртойі і чо́рнойі ме́рви / йаку́ берут і п'ітте-л'а́йут' скоти́н'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *З с'і́на оста́лас' одна́ ме́рва* (с.Концеба, Савранський р-н) див. та-кож **МЕРВА́**, пор. **ТРИНА**.

МЕРВА́, -и ж. див. **МЕ́РВА** В зам'іс *кида́йец'а ме́рва́* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

МЕРИКА́НКА, -и ж. див. **МАРІКА́НКА** *Нема́ карто́шки ц'о́го го́ду / нема́ // тро́шки то́йі ме́риканк'и і вс'о* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Коси, Котовський р-н).

МЕ́СНИЙ, -а, -е Місцевий. *Ме́сн'і л'у́ди до́бре зна́йут' ста́рін'і п'існ'і* (м.Татарбунари).

МЕ́СТО, -а с. Місце, обмежений відрізок простору. *С'ад' на ме́сто і сиді́* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Коси, Котовський р-н); *На ц'о́му ме́сц'і стро́йу ха́ту* (м.Татарбунари).

МЕТЕ́ЛИКИ мн. Чорні банти, що їх зав'язували на шиї під коміром сорочки для краси (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

МЕТІ́ЛЬ -і ж. Хуртовина. *Така́ мет'і́л' / шо́ йде́ш / а тебе́ з н'і́г ва́ле* (м.Татарбунари).

МЕТКУВА́ТИ, -ую, у́ш Оберігатися від удару м'яча під час гри. *Йа́ його́ хот'і́в уда́рит' мн'ачо́м / а в'ін так меткува́в / шо́ не вда́рив* (м.Татарбунари).

МЕТРО́ВКА, -и ж. Спеціальний зроблений пристрій, яким виміряють довжину чи ширину поля. *Метро́вка в'і́дм'іра́йє зра́зу два ме́три вздовж* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

МЕШ див. **МИШИНА**.

МЕ́ЛКОЯЧЕ́ЙНИЙ, -а, -е рос. Який має дрібні вічка по 18-32 мм — про **ставо-чну, а́вочну** та **тягу́льську** сітки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МЕ́ЛОЧ, -і ж. рос. Дрібна риба (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МЕ́РКА, -и ж. рос. Ложка, якою відміряють тяг для заправлення молока. *Ра́н'ше вс'і хаз'а́йки по́л'зува́лис' м'е́рку́ю / а тепе́р влива́йут' на гла́з* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

МИГИ́ЧКА, -и ж. Незначний, дрібний тривалий дощ, мряка. *Така́ мигі́чка б'і́л'ши змо́чит' / йак на́стойа́ищий дощ* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н); *Поча́лас' мигі́чка* // (с.Велика Мар'я-

нівка, Б-Дністровський р-н); *Надуїла ц'а мигічка / аби п'ишів дошч / аби стало б мигіч'ім'* (м.Татарбунари) див. також **МРАКА, СІЧКА**.

МИЗ прийм. Між. *Миз пал'ц'ами / у дитіни / поробилис' йак'іс' вівки* (м.Татарбунари).

МИЗИНЕЦЬ, -нця Найменша дитина в сім'ї. *У його три д'івчини / а ч'ім-в'ертій мизінец' / хлопч'ік* (м.Татарбунари).

МИКАНКА, -н ж. 1. Ручайка короткого прядива (с.Гвоздавка, Любашівський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. Клоччя, яке залишається на щітці під час микання (с.Василівка, Миколаївський р-н).

МИКАТИ Виривати щось із коренем (Ананьївський р-н).

МИКИТЯНСЬКИЙ, -а, -е Придуркуватий (с.Василівка, Миколаївський р-н).

МИЛИНЯ с. Вода з мильною піною після прання білизни. *Вінеси милін'а з хати* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

МИЛНИЦЯ, -і ж. спец. Поперечна частина весла, прикріплена до його верхньої частини, призначена для тримання весла в руках під час підпихання човна на воді (Овідіопольський р-н; Б.-Дністровський р-н).

МИМКА, -н ж. Корова, що не доїться на одну чи дві дійки (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Наша корова стала мімкою / і ми йійі продали на зар'іс* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); * Корова, вівця із зіпсованою однією дійкою (с.Олександрівка, Ширяївський р-н).

МИМЧИТИСЯ Перестати доїтися на одну чи дві дійки (про корову). *Наша корова змімчилас' на йїдну д'ійку* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

МИНДЗИР, -у ч. Гурт, отара дійних овець. *С'огодн'і минШір доїла із задерж'алас'а* (с.Обжили, Балтський р-н).

МИНЗЕР див. **МИНДЗИР** (с.Будеї, Кодимський р-н; с.Троїцьке, Любашівський р-н; с.Артирівка, Красноокнянський р-н) див. також **МИНДЗИР, пор. МЕНДЗЕРКА**.

МИНЗЕРА, -н ж. див. **МЕНДЗЕРА**. *Минз'ер'ів виган'айут' у кирд / а в об'ід ход'ат' на р'ічку / де йїх тирл'уйут' доїт'* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

МИТИЛИЦЯ, -і ж. бот. Порода дерева зі сріблястим листям і ягодами. *Не д'умай соб'і йїсти й'агоди з митилиц'і / бо нїми м'ожна отруїтис'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

МИЦИКИ мн. Дрібна, коротка, брудна вовна. *В ц'ой'і в'івц'і одн'і міцики / а не в'овни*. (с.Білка, Іванівський р-н); *Х'іб'а теп'ер й'а настр'їгла в'овну ? / йїдн'і міцики* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

МИЧКА, -н ж. бот. Трава, яка росте в лісах та в посадках. Ця трава довга, її використовують для виготовлення щіток, якими білять хати. *З мічки шч'ітка мн'ахк'а / але ск'оро вил'азе* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

МИШАК, -а ч. Мишачий послід. *Де проб'їж'їт' міша / так і миша'к найде'ш* (м.Татарбунари).

МИШАКИ мн. див. **МИШАК**. *Тр'ба к'їц'ку к'їнут' у ту хату / бо міш'і нароб'или миша'к'ів* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

МИШИНА, -н ж. Піднаряд до взуття. *Не кончив ч'оботи / бо не стало мишини* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) пор. **МИШИНИ**.

МИШИНИ мн. Штани, пошиті з овечої шкіри (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Р'ан'че мишини шїли з ов'ечойі шк'ури / а теп'ер нх'т'о ни х'оде в йїх //* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) пор. **МИШИНА**.

МІГИ мн. Жести. *Показ'ав на м'їгах / шо ни х'оче йти* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

МІЛЛЯ Мілина (с. Маяки, Біляївський р-н; Овідіопольський р-н) див. також **МІЛЯ**.

МІЛЯ див. **МІЛЛЯ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МІЛЯК див. **МІЛЛЯ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МІНА, -и ж. 1. Ніша в стіні льоху. *Йа за ним у погр'їб / а в'ін зал'їс у м'їну і там сидїт'* (с.Лізинка, Іванівський р-н); 2. Заглиблення в льоху, куди зсипають картоплю, буряки. *М'їна – така йама в погр'їбі / куди сипл'ат' картошку* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *М'їна копаец'а в к'їнц'ї проходу / шоб булo де ложїти картoшку / бoчки з квасинїноїу і винoм* (с.Дивїзія, Татарбунарський р-н); *Вїз'мї молоко в м'їн'ї* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); 3. Вибране в кар'єрах місце. *Место / де вибраний кам'їн' у земл'ї / називаїут' м'їнуїу* (м.Татарбунари).

МІНЬКЕТ ч. Манжет на рукаві вишитої сорочки. *Йе вишита сорочка / рукави м'їн'кети на туШики зашч'їбайуц'а / вишитий комн'їр* (с.Олексїївка, Кодимський р-н) пор. **МАНЬКЕТ**.

МІРКА, -и ж. 1. Міра сипучих тіл, що дорівнювала 40 фунтам або 1 пудові. *Йак гарманували / зерно м'їр'али м'їркуїу* (м.Татарбунари); 2. Дерев'яна діжечка з вушком для вимірювання сипучих тіл. *Набрав м'їрку зернá / це пуд або сорок фунт'ів* (с.Дивїзія, Татарбунарський р-н).

МІРЧУК, -а ч. 1. Глиняний посуд для виміру молока. *В'їз'мї м'їрчук на лавк'ї та пом'їрай молоко* (с.Білка, Іванівський р-н); 2. Частина зерна, яку брали за помол борошна (с.Василівка, Миколаївський р-н).

МІСТКИ, **містoк** мн. Дошки, які закривають **стьoки** в човні для зручності ходіння в час рибальства та для тримання сіток на них (м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **МОСТКИ**.

МІТОК 1. Нитки, які здіймають із мотвила (с.Гетьманівка, Савранський р-н); 2. Довга нитка, змотана концентричними колами (с.Дивїзія, Татарбунарський р-н); 3. 5-6 аршин, напр., полотна (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

МІХУНКА, -и ж. Відходи з-під віялки чи молотарки, невимолочене зерно з пелюсток. *У дoдзур'ах багáто зернá попадаїе з листoчками / м'їхункойу йак кáжут'* (м.Татарбунари).

МІЦΙΚИ, -їв мн. молд. Коротенька, переважно з ягнят, що родилися взимку, вовна. *Попрала вже мїцики / а хто їїх скубтї будє не знáїу* (с.Обжили, Балтський р-н; с.Олександрівка, Ширяївський р-н).

МІШАНКА, -и ж. Виготовлений з полови та висівок корм для худоби. *Полoва / намoчана і пересїпана вїс'ївками / називаїїц'а м'їшанкойу* (м.Татарбунари).

МЛАК, -у ч. бот. Трава, що росте на мочарях, болотистих місцях, понад річкою *Млак кoс'ат на с'їно* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Канцеба, Савранський р-н); * Сїно з сухих місцин болота. *Принєсла млáку корoв'ї* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **МЛАКÓВИНА**, пор. **МЛАКОВИНА**, **МЛАЧКИ**.

МЛАКÓВИНА, -и, ж. див. **МЛАК** (с.Станіславівка, Котовський р-н);

МЛАКОВИНА, -и ж. Підвищене, відносно сухе місце на болоті, де косять сїно. *Чєрез дошч / не мoжемо н'їйак вїкoсити с'їно на млаковїн'ї* (с.Лісничівка, Балтський р-н) пор. **МЛАК**, **МЛАЧКИ**.

МЛАЧКИ мн. Місце, де росте трава на мочарях. *Скотїну пáсли на млачкáх* (с.Концеба, Савранський р-н) пор. **МЛАК**, **МЛАКОВИНА**.

МЛИНЬКА-МЛИНЬКА! Вигук, яким підкликають корову (с.Калинівка, Кодимський р-н).

МЛИНÓК Знаряддя праці для перемелювання виноградної ягоди (с.Дивїзія, Татарбунарський р-н).

МНЯХАТИСЬ екс. Робити щось дуже повільно. *Мн'áхайїц'а три часá* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

МÓВНІЯ, -ї ж. Блискавка. *Йак удáрила мовн'їя / аш стрáшно* (с.Лізинка, Іванівський р-н) див. також **МОЛÓВНІЯ**.

МÓКА іхт. Дрібний сом. *Ми привєзли саму мoку* (м.Вилкове, Кілійський р-н) пор. **ІПРÁК**, **ПАН**.

МОКВÁ, -ú ж. Дощ, дощова погода. *От нєбо закундибáсилос' / мабуd' моквá будє* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

МОЛДАЛА́КИ Земляні горішки. *Йіли горішки / що росту́т' в зимл'і і зву́ч'а молдала́ки* (с.Нерушай, Татарбунарський р-н).

МОЛДА́ВКА, -и ж. Вітер, що дме з північно-західної частини Бесарабії (Овідіопольський р-н).

МОЛДОВА́Н Західний або північно-західний вітер, вітер з Молдавії (с.Яськи, Біляївський р-н) *див. також МОЛДУВА́Н, МУЛДУВА́Н.*

МОЛДУВА́Н *див. МОЛДОВА́Н* *Коли́ в'ї́є молдува́н луче лóвиц'а бичо́к* (с.Білка, Іванівський р-н).

МО́ЛОДІЖ, -і ж. Молодь. *Іде мо́лод'іж так га́рно вд'а́гнена* (с.Коси, Котовський р-н).

МО́ЛОДНЯК, -а́ ч. Гурт відлучених молодих ягнят. *Пйатиміс'ачного вóзрасту йагн'ата виді́л'а́йут'в гурт молодн'ака́* (с.Білка, Іванівський р-н).

МО́ЛОДЬ, -і ж. Молода риба, мальки, молодняк (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

МО́ЛОДЯЖ, -і ж. Молодь. *Мо́лод'аж тепе́р ус'а́ у́ч'и́ц'а* (м.Татарбунари).

МО́ЛОВНЯ, -і ж. *див. МО́ВНІЯ* (с.Канцеба, Савранський р-н).

МО́ЛОТО́ЧКИ, -ів *мн. кул.* Кукурудзяні галушки. *Вари́ли з кукуру́Ю'анойі му́кі молотóчки / мамалі́гу / лату́ру* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

МО́ЛОЧА́ЙКА, -и ж. *бот.* Назва гриба, вовнянка. *Збира́ла в л'іс'і молоча́йки та гирча́кі* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

МО́ЛОШНИК, -а ч. Віз із суцільним ящиком для перевезення бідонів із молоком. *Йа вчо́ра ц'і́лій ден' ла́годив мо́лошник* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Василівка, Біляївський р-н).

МО́НЯТИСЯ, -юся, -єсся *ірон.* Невправно щось робити, довго возитися з чимсь, невміло коло чогось працювати. *До́ки ти буде́ш мо́н'атис'а ко́ло плиті́* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

МОРА́К Південний вітер, вітер з моря. *Буде́ дошч / бо мора́к пов'і́ва́є* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *див. також МО́РЯК 1, МО́РЯН.*

МО́РЯК *див. 1. МОРА́К* (м.Вилкове, Кілійський р-н); *Йак в'ї́є мор'а́к / у р'ічк'і́ йе кифа́л'* (м.Татарбунари); 2. Оселедець, який першим потрапляє в прісну дунайську воду (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МО́РЯН *див. МОРА́К* (Овідіопольський р-н; Б.-Дністровський р-н).

МО́РЯНИЙ, -а, -е Стомлений, зморений роботою (про худобу). *З по́л'а пови́ртайі́ц'а мо́р'ана худо́ба* (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

МО́РЯНКА, -и ж. Морська вода яка підійшла до берегів лиману (Овідіопольський р-н; Б.-Дністровський р-н).

МО́СКА́ЛИК, -а ч. Назва комах, що з'являється ранньою весною. *Буде́ вже те́пло / бо моска́лики скр'і́з' лаз'а́т* (с.Обжили, Балтський р-н).

МО́СКО́ВКА, -и ж. Вид чоловічого одягу. *Московки́ / пал'то́ / жакет* (с.Долинське, Ананьївський р-н), *Наши́ і хло́пц'і́ хо́д'ат' в моско́вках* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

МО́СО́РИ *мн.* Прилад для змотування бумба́ку на цівки. *Бумба́к мота́йут' на мосо́ри / по румі́нс'к'і́ зна́чит' м'і́ри* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

МО́СТКИ, місто́к *мн. див. МІ́СТКИ* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

МО́ТИКУВА́ТИ, -ую, у́ш Міркувати. *До́бре мотику́є голово́йу* (м.Татарбунари).

МО́ТОВИ́ЛЬНИК, -а ч. 1. Відповідна кількість ниток, знята з мотовила. *У ме́не ще ба́гато мотові́л'ник'ів не змо́тано* (с.Лізинка, Іванівський р-н); 2. Мотовило (с. Велика Мар'янівка, Б.-Дністровський р-н); 3. Людина, що розтринькує гроші. *Прийі́хав вже мотові́л'ник* (с.Концеба, Савранський р-н).

МО́ТУЗИ *мн. техн.* Деталь кросен для з'єднання підні́жок з на́чинням. *П'ідн'і́жки со́йд'ін'а́йу́ц'а з на́чин'ам мотузáми* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

МО́ЦКИЙ, -а, -е Сильний, міцний. *Цей мо́цкий хло́пец' / повний м'ішо́к жи́та*

може п'ідн'ати (с.Лісничівка, Балтський р-н).

МОЦЯТИСЯ, -юся, -єсся ірон. Повільніше, ніж треба, виконувати роботу, зволікати. *Шо ти там моц'айис'а?* (с.Концеба, Савранський р-н).

МОШКАТИСЯ, -юся, -їся Ворушитися, прокидатися. *Ц'їлу н'їч дитїна не спала / а мошкалас'а* (м.Татарбунари).

МОШТА́РКА, -и ж. Невеличке приміщення, в якому зберігають різне сільськогосподарське знаряддя або зброю. *Занесі в маштáрку впраж* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

МРА́КА, -и ж. див. **МИГИЧКА** Найбіл'ша мра́ка бува́йє гос'ін'у (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Мра́ка і не́ба не видно* (с.Концеба, Савранський р-н).

МУГИЛКА, -и ж. Курган, могила (в полі). *За селом йє дв'ї мугілки* (м.Татарбунари).

МУЖЧІНСЬКИЙ, -а, -е Чоловічий. *Це пальто́ мужч'їнс'ке* (м.Татарбунари).

МУКА́Н ч. Чабан. *Ра́н'че тут бу́ли неора́ні зе́млі / тіл'ки мукáни ході́ли* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

МУЛДУВА́Н, -а ч. див. **МОЛДОВА́Н** Мулдуван ду́є з с'єверо-запада (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

МУНИЧКА див. **МИЛНИЦЯ** (Овідіопольський р-н; Б.-Дністровський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

МУНИЧКИ, -ок мн. Тонкі кишечки з ягнят. *Мунічки з йагн'ат л'уді жа́рат' // вони́ дуже до́бр'і* (м.Татарбунари).

МУРЗА́К іхт. Порода бичків, яка водиться на дні лиману у мулі (Овідіопольський р-н).

МУРА́ВЩИК, -а ч. Людина, яка займається муруванням. *Тіл'ки годн'ї мура́вщики вз'али три тїшч'ї* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

МУРЛА́Т, -а ч. польськ. Довга балка, що її кладуть зверху вздовж стіни і в яку вставляють крокви *На подóбну ха́ту тре́ба ч'ітір'ї мурла́та* (с.Білолісся, Татарбунарський р-н; с.Біляївка, Біляївський р-н); *Пе́ред тїм / йак кла́сти ба́лки / на сц'їну́ кладу́т' мурла́т*

(м.Татарбунари).

МУРУ́ЯЛА, -и ж. Розчин глини для будівництва. *Ко́лі ста́вили кам'ін':і ст'їни / то ка́м'ін' скр'їпл'ували муруйáлойу* (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

МУХА, -и ж. Бджола. *Йак му́ха ранén'ко йде с ву́л'їка і шві́тко верта́йїц'а / то бу́де дошч* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

МУТЕ́ЛИЦЯ Хвороба тварин. *Корови бол'їли на йашч'їр, в свиней холера / рожжа / чума, мутелиц'а; в курей чумка* (с.Долинське, Ананївський р-н).

МУТЕ́ЛЬ, -тля ч. мн. **МУТЛІ** 1. Метелик; (с.Ухожани, Балтський р-н); *Ди́віс' / йакї́й крас'ївий му́тел' с'їв на траву́* (с.Лісничівка, Балтський р-н); 2. Міль (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

МУТЕ́ЛЬО́К, -лька ч. Здріб. до **МУТЕ́ЛЬ** 1 (с.Лісничівка, Балтський р-н).

МУТИКА́ТИ Їсти (с.Козацьке, Балтський р-н).

МУТИЛИ́ЦЯ, -і ж. Вощана міль. *Висно́йу тре́ба до́бре па́рити ву́л'їїі / шчо́б ни завилáс' мутили́ц'а* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

МУТИ́ЧКА див. **ЛУЧО́К** (с.Калинівка, Кодимський р-н).

МУТІ молд. Рівні зовнішні кути хати (с.Лаптево, Фрунзівський р-н).

МУТЛИ́К Здріб. до **МУТЕ́ЛЬ** 1 (с.Ухожани, Балтський р-н).

МУТРА, -и ж. спец. Гайка, яка утримує колесо біля вoза на осі. *Стан'те / д'ат'ку! Мутра коло колиса ві́ткрутилас'а / колисо спа́де* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

Н

НАБАМБУРИЦЯ *безос. екс. див. ЗАКОНЦЮБИТИСЬ* Так набамбурилося / шчо відно не скоро буде погода (с.Лізинка, Іванівський р-н) *пор. НАБОМБУРИТИСЯ.*

НАБЕРАТИ, -ю, -єш Купувати. *Тепер р'ідко ткот полотна / хуч'є наберут у магазін'і* (с.Коси, Котовський р-н).

НАБИЛКИ *мн. див. НАЧИННЯ* Набилки вис'ят' на гр'ядк'і (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

НАБИЛЮВАТИ, -ю, -єш 1. Натягати. *В'ін не може зразу розказати / а лиш набил'увати привік* (с.Лісничівка, Балтський р-н); 2. *док. НАБИЛИТИ* Почати розмову і не закінчити. *Набилі Міші про базар* (с.Концеба, Савранський р-н).

НАБИР-НАБИР! *див. БАРА-БАРА!* (с.Олександрівка, Комінтернівський р-н).

НАБІЙНИК, -а ч. спец. Пристрій для забивання *чипців* під час встановлення снастей. *Наб'ійник у нас короткий* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НАБІЛ, -у ч. Молочні продукти (сир, масло, сметана). *Припасла собі набілу на обід* (с.Обжили, Балтський р-н); *Ввес' наб'іл йа тримаю в кувшинах* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *На базар'і мн'аса не було йіден наб'іл* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

НАБІЛ, -у ч. див. НАБІЛ *Наб'іл у нашому сил'і продавали в середу / а тепер т'іл'ки у городях / в сп'іч'іал'них корпусях* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

НАБІЛЮВАТИ *див. НАБИЛЮВАТИ 1* (с.Райлянка, Саратський р-н).

НАБІВКА *техн..* Частина ткацького станка, через яку проходять нитки основи і за допомогою якої прибиваються одна до другої поперечні нитки. *Закидайиш човник туди / с'уді / і наб'івкою раз / два і готове* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

НАБОМБУРИТИСЯ *екс. див. НАБУРМОСИТИСЬ* (Балтський р-н; Бі-

ляївський р-н; Савранський р-н) *пор. НАБАМБУРИЦЯ.*

НАБОР, -а ч. 1. Лежаки, нижні ребра, до яких прикріплене дно човна; 2. Ребра човна, до яких прибивають бокові дошки і дно човна (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. НАБОРИНА, ТАГУНИ.*

НАБОРИНА, -и ж. Всі ребра човна (Овідіопольський р-н) *пор. НАБОР, ТАГУНИ.*

НАБОРКА, -и ж. Складання невода в човен перед виїздом на рибальство (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НАБУРМОСИТИСЬ *екс. Насупитися. Чо набурмосивс'а йак к'іт на глині?* (с.Василівка, Миколаївський р-н) *див. також НАБУРМОСИЦЯ, НАБУРМУСИТИСЯ.*

НАБУРМОСИЦЯ *див. НАБУРМОСИТИСЬ* *Чого набурмосивс'а / сердис'а* (м.Татарбунари).

НАБУРМУСИТИСЯ *див. НАБУРМОСИТИСЬ* *Чого це ти набурмосивс'а / сидіиш / н'ічого не говориш* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

НАВЕС *див. ПОДНАВЕС* 1. *В навес загортають пиченіц'у або зерн'ата у негόδу* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

НАВИВАТИ Виконувати один із етапів процесу тkania. *Йак навинула на нав'ій / тоді можна на р'ітки розкидати* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

НАВИЛЯДІТИ Навчитися, звикнути (с.Яськи, Біляївський р-н).

НАВИЛЬНИК, -а ч. Кількість сіна або соломи, піднятої на вила за один раз. *І чим йейє кормит' // к'іл'ка навільник'ів того с'іна мало* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *Прив'із с'іно дудому / а в'івц'і на вес' дв'ір бекают' / уз'ав навільник с'іна й кінув у йасла* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

НАВІГЛІ *присл. див. НАВІГЛІ* *вдарив навіглі* (сmt. Ширяєво, Ширяївський р-н).

НАВІГЛІ *присл.: вдарить навіглі* *Вдарити зворотним боком долоні, (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); Йа ничайно вдарив його навігл'і / а він уже*

й розсердивс'я (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) див. також **НАВІГЛІ**, **НАВІДЛІ**, **НЕВІДЛІ**.

НАВІДЛІ присл. див. **НАВІГЛІ** В'ін удáрив не долóн'ойу/ а нав'ідл'і (м.Татарбунари).

НАВМАНЯК присл. Як-небудь. Ц'а робота зробл'ана навман'ак (м.Татарбунари).

НАВОЛОКОМ: сіяти **наволоком** присл. Сіяти навесні під борону, не оравши землі (с.Троїцьке, Любашівський р-н).

НАВÓЯ, -ї ж. техн.. Частина ткацького верстата у вигляді дерев'яного барабана, вала: на задній барабан намотується основа, а на передній —вироблене полотно. На навóйу пирéдн'у намóтуїут' раднó вже віткане // (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

НАВСЛІПАЧКИ присл. Наосліп. Нóчуїу ходіла по хáт'і навсл'іпачки (м.Татарбунари).

НАВУТ, -а ч. тюрк. бот. Один з видів бобових рослин подібний до дрібного гороху (лат. Cicer). З навúтом вкúсний суп (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); Їа дúмала / шо то горóх / а то навúт (м.Татарбунари) див. також **НАУТ**, пор. **ГАРНАУТ**.

НАВХÓЧИНА див. **КЛÁКА** (Біляївський р-н; Овідіопольський р-н).

НАГ-НАГ! див. **КУТЮ-КУТЮ!** 3 (с.Новосільці, Роздільнянський р-н).

НАГУТ див. **НАВУТ** (с.Грабове, Кодимський р-н).

НАГВÉДЗЯТИ екс. Наколотити, намісити щось невміло (с.Василівка, Миколаївський р-н).

НАДОДВÉРМИ присл. На горішній частині дверної коробки. Молотóк надодвéрми (с.Концеба, Савранський р-н).

НАЖÉГАТЬ Налякати (с.Яськи, Біляївський р-н) див. також **НАЖÉХАТЬ**.

НАЖÉХАТЬ див. **НАЖÉГАТЬ** Їа їїх так нажéхайу / т'їх д'їтей / ичо біл'ше не прийдут' с'уди (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

НАЗАЛІН, -а ч. заст. див. **ГОРІХ** Назал'ін перекóпуйут' на горóд'і лопáтуїу (м.Татарбунари).

НАЗВА́Л присл. Спосіб орання в один бік. Зорáли горóд назва́л (с.Лісничівка, Балтський р-н).

НА́ЙДА знев. Знайдена дитина, підкинута матір'ю чужим людям (також про дорослу людину), у переносному значенні несхвально про будь-яку людину. П'ишлá на́йда гандраба́та (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

НАКА́Т, -у ч. Велика хвиля, яка підходить до берега моря після сильної бурі (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НАКИД, -у ч. Вузол, який робиться на поплавку **верхів** невода, коли **верхú** в неводі довші **сподів** ▽ **простий накид** – вузол, зв'язаний ливною на половину поплавка; **францúзький накид** – вузол, зв'язаний ливною **верхів** через усю поперечну площину поплавка (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НАКИДА́ТИ, -а́ю, -а́сш 1. Мастити перший раз рудою глиною стіни. Нóву хáту накида́ла сама́ (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); 2. частіше док. **НАКИНУТИ**, -ну, -ниш Пропалити вдруге в печі. Хл'їб вже віт'агла /чут' накіну та ї прáники бóду засóвати (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

НА́КИДКА, -и 1. Покривало на подушку. На пуду́шк'і лежíт' крас'їва на́кидка (м.Татарбунари); 2. Верзній одяг без рукавів. Це плáтт'а дéржу на на́кидку // поб'їгти у магаз'ін ч'ї ше кудí (м.Татарбунари).

НАКИДКА, -и ж. Знаряддя для ловлі риби круглої форми діаметром до 5 метрів, до кінців якої прикріплений канат зі свинцем, а до центру — ливна, за яку рибалка тримає руками під час рибальства з берега (м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **САЧМА́**.

НАКЛА́Д, -у ч. Спосіб покриття гребеня даху будівлі. Накла́д накладáїц'а с кíтиц'ойу / гузірóm в сиридіну / а тоді калачóм обвóдиц'а (с.Василівка, Миколаївський р-н).

НАКУНДИБА́СИТИСЬ див. **ЗАКОНЦЮБИТИСЬ** (с.Василівка, Миколаївський р-н).

НАЛА́ВНИК, -а ч. Домотканне різнокольорове вовняне чи конопляне покривало (килимок), яким застеляють лавку, скриню, підлогу або прибивають до стіни. *Натка́ла на́ла́вник'ів / неха́й бу́дут' // ко́ліс'иши́йу удво́йе та бу́де і радно́* (м.Татарбунари; с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) див. також **ВЕРЕ́ТА 1**, пор. **ПІЛКА**.

НАЛАМА́НИТИ, -ю, -иш Набрати чогось більше, ніж треба *По́вн'і ру́ки на́лама́нив* (с.Концеба, Савранський р-н) див. також **НАЛИМА́НИТИСЬ**.

НАЛЕ́ЖАЧИ присл. Лежачи, у лежачому положенні. *Вона́ бол'на́ і на́ле́жачи так к'і́л'ка дн'ів й́ла і т́ла* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

НАЛЕ́ЖАЧКИ присл. див. **НАЛЕ́ЖАЧИ**.

НАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е Наполегливий. *А в'ін чолов'я́к на́ле́жний / на́сто́йав на сво́му і до́бівс'а* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

НАЛИМА́НИТИСЬ див. **НАЛАМА́НИТИ** (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

НАЛІ́ЧНИК, -а ч. Частина вікна. *Нал'і́чники при́бива́йуц'а надво́р'і до в'і́кон* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

НАМЛАКО́ Пасовисько в лузі (с.Слюсареве, Савранський р-н) пор. **МЛАК**

НА-НА! див. **КУТЮ-КУТЮ!** (с.Петрівка, Березівський р-н; Ананьївський р-н; Біляївський р-н) * Вигук, яким підкликають коней, лоша́т. *На́ / на́ / на́ от про́кл'ате ло́ша́ / заб'і́жмі́т'* (м.Татарбунари) * Вигук, яким підкликають собак (Ананьївський р-н; Біляївський р-н); див. також **КУТЮ-КУТЮ! НАГ-НАГ!** * Вигук, яким підкликають кіз, волів (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

НАНА́ШКА, -и ж. молд. 1. Хрещена чи вінчальна мати (Кодимський р-н; Савранський р-н; Красноокнянський р-н); 2. Весільна мати. *Нана́шка на сва́йб'і сиді́т' ко́ло молодóйі* (м.Татарбунари; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Мене́*

просі́ли на вес'і́л'а за нана́шку (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

НАНАШКИ, -шок мн. Хрещені батько і мати. *Дру́жбі́ / дру́жкі́ / нана́шкі́ йду́т на ве́чє́рн'у до молодóйі. Нана́шком на вес'і́лі мо́же бу́ти бра́т'ів син* (с.Немирівське, Балтський р-н).

НАНА́ШКО, -а, ч. молд. 1. Хрещений чи вінчальний батько (Кодимський р-н; Савранський р-н; Красноокнянський р-н); (с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. Весільний батько. *Вес'і́л'ний ба́т'ко / нана́шко* (с.Коси, Котовський р-н); *Нана́шко да́в молоді́м па́ру ове́ц'* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Мене́ на сва́д'бу за нана́шка просі́ли* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); (с.Василівка, Миколаївський р-н) див. також **НАНА́ШОЛ, НАНА́ШУЛ**.

НАНАШКУВА́ННЯ Перебування в статусі весільного батька чи матері (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) див. також **НАНАШУЛУВА́ННЯ**.

НАНА́ШОЛ див. **НАНА́ШКО** (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

НАНА́ШУЛ молд. 1. див. **НАНА́ШКО 1** *В мо́йі доч́ки нана́шу́лом бу́в ото́й Ти́ре́нт'ий Ко́л'і́сник*. (с.Олексіївка, Кодимський р-н; с.Лиман, Татарбунарський р-н); 2. див. **НАНА́ШКО 2** *Нана́шу́л сиді́т' на сва́л'б'і ко́ло молодóго* (м.Татарбунари).

НАНАШУЛУВА́ННЯ див. **НАНАШКУВА́ННЯ**.

НАНАШУЛУВА́ТИ, -люю, -люїш Бути весільним батьком чи матір'ю. *Нана́шулу́'їут' т'і́л'ки молод'і́ л'у́ди* (м.Татарбунари) див. також **НАНА́ЩИТИ**.

НАНА́ЩИТИ див. **НАНАШУЛУВА́ТИ** *Була на сва́д'б'і / бо́ ше́ й нана́щи́ла в н'о́го* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

НАОПА́ШКУ присл. Наопашки, накинучи одяг на плечі без засовування рук в рукави (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НАОХОТУВА́ЦЯ Насититися, вдовольнитися. *С'о́го́дн'а наохоту́ва́вс'а ри́бо-йу* (м.Татарбунари).

НАОХРЄСТ присл. Навхрест. Думали руміни наохрєст деревн'у спалили (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

НАПА́ЛЬОК, -лька ч. 1. Палець рукавиці; 2. Шматок тканини, яким нашивають палець рукавиць, коли він протреться. *Наший напáл'ок на рукави́ц'і* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

НАПОВРА́ТЮВАТИСЯ, -юся, -сся частіше док. **НАПОВРА́ТИТИСЯ** Напосідати, вперто наполягати, домагатися всупереч будь-чому (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Це вже йак наповра́тиц'я / то що хоч йі́м'у кажі́ / а в'ін своє робит* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Оце́ йак наповра́тиц'я / то вже н'ічо́го не зроби́ш* (с.Концеба, Савранський р-н).

НАПО́Й збірн. Поливні грядки (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

НАПРА́СЛИВИЙ, -а, -е Нав'язливий. *В'ін такий напра́сливий / що ніко́ли ни отче́пис'а од його́ //* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

НАПРУЧИТИ Склепати зламану біля п'ятки косу, з'єднати п'ятку коси з прутом коси (с.Градениці, Біляївський р-н).

НАПУГАНИЙ Тепло зодягнений (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

НАПУГУВАЦЯ, -юсь, -їсся див. **ВПУГУВАЦЯ ВПУГУВАТИ** *В'ін так завжди напу́гуїц'я / що його́ не вп'ізна́йеш* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); *Не тре́ба ду́же напу́гувац'я одéжy / бо т'а́шко* (м.Татарбунари).

НАПХАЧКИ присл. Їхати човном, відпихаючись веслами, якими дістають дна річки, або їхати човном без парусів, гребучи веслами (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

НАРАЗУ присл. Спочатку. *Наразу́ бу́ло т'а́жко рабо́тат'* (м.Татарбунари).

НАРА́Т ч. Поплавки, які знаходяться на **верха́х** риба́льської снасті *Степа́не / прине́с'и с кури́н'а на́рати* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НАРИСКА́ТЬ Напустити, нахлюпати води в човен (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

НАРОВИСТИЙ, -а, -е Неслухняний (про худобу). *Ну ж і нарови́стий гармася́р був у калхо́з'і* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *пор. СМІРНИЙ.*

НАРО́ЧНЕ присл. Навмисне. *То така́ л'уді́на / що м'і́х наро́чне так зроби́ти* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

НА́РТИ, -ів *мн.* Ковзани з кісток. *Йа зроби́в суб'і́ на́рти з к'істо́к / бу́ду ката́ц'а на л'оду́* (м.Татарбунари) *пор. ДЕРЕВЛЯ́ШКА.*

НАСИЛЯТИ Нанизати (низку). *Насил'а́ла три сі́л'анки красно́го пе́рц'у* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

НА́СИПОМ присл. Горою. *У калхо́зник'ів зерно́ на́сипом ле́ж'іт'* (м.Татарбунари).

НАСІ́ЛНИК, -а ч. Старий огірок. *Вже вс'і́ молодéн'кі огиркі́ ви́брали / сам'і нас'і́лники оста́лис'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

НАСКРИ́ЛЬНИК ч. Килимок, яким накривають скриню (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

НА́СМАРК, -у ч. *рос.* Нежить. *У ме́не та́кий на́смарк / голова́ боли́т' / ві́тно грип* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

НАСТО́ЯЧКИ присл. Стоячи на ногах. *Так бу́ло т'і́сно / що ми насто́йачки спа́ли* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

НАСТРЕ́НЧИТИ Порадити, настановити. *Настре́нч міні́ дівчину́* (с.Василівка, Миколаївський р-н); *В'і́л'ков'і Ши́шкóві настре́нчили н'і́вэсту́ аж у Ви́лик'і Мечі́тн'і* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

НАСУДО́МИТИСЬ Натомитися (Кілійський р-н; Ізмаїльський р-н).

НАТА́СКАНІЙ, -а, -е 1. Насипаний (горою). *По́вне гор'і́шча ната́скане зерно́м* (м.Татарбунари); 2. Зношений, вироблений (про людину, частіше про чоловіка). *Та́кий ната́сканий / що же́ніц'я не хо́ч'е* (м.Татарбунари).

НАТАЩА́К присл. *рос.* Натщесерце. *Ц'і́лу н'і́ч му́чивс'а / не спав / а ра́но натащча́к ві́пив стака́н во́тки і вс'о́ прошо́* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

НАТЛУМА́ТИСЬ Набігатись, натомитись. *Ни скі́л'ки то́го ді́ла / а натлу́ми-*

вса коло́ його (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н) див. також **НАТЛУМИТИСЬ. НАТЛУМИЦЯ.**

НАТЛУМИТИСЬ див. **НАТЛУМАТИСЬ** (с.Манаші, Б-Дністровський р-н).

НАТЛУМИЦЯ див. **НАТЛУМАТИСЬ** Так *натлума́лас'а* / *шо н'іг не чу́йу* (м.Татарбунари).

НАУТ, -а ч. див. **НАВУТ** (с.Коси, Котовський р-н); *Нау́т харашо́ і до су́пу і так зварі́ти* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *Нау́т ско́ро досп'іва́йе / трéба з'ірва́ти / шчо́п ни ві́сипавс'а* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

НАХЛИСНИК, -а ч. Торба, сумка (с.Райлянка, Саратський р-н).

НАХ-НАХ! див. **НАГ-НАГ!**

НА́ЧИНЯ, -я с. 1. Збірна назва кухонного посуду (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); 2. Частина ткацького верстата з двох поперечних планок і ниток різної товщини з петлями, через які проходять підіймачись нитки навою, яка служить для перміщення ниток основи під час ткання. *На́чин'а тчут'...* (с.Плахтіївка, Саратський р-н); *Л'адо́ і на́чин'а в'і́сит' на гр'е́дк'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

НА́ЧИННЯ, -я с. див. **НА́ЧИНЯ** *Пона́йідо́лис'а вже? Бо трéба мі́ти на́чин'н'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

НА́ЧІНЯ, -я с. див. **НА́ЧИНЯ 2** *Шоб о́сно́ва м'ін'а́лас'а/ трéба на́жимат' ногóйу на нач'ін'а* (м.Татарбунари).

НАШТУРУВАТИ, -ю, -єш док. *екс.* **НАШТУРИТИ** Нацьковувати, підмовляти, під'юджувати, підбурювати. *Жі́ли до́бре / та ста́ра́ йак нача́ла на́шту́рувати і розвела́ йіх* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *Вона́ так і ро́бе / йак йі́йі на́шту́рили* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *В'ін на́шту́рив оді́н прот'ів одно́го* (м.Татарбунари) див. також **НАЮДЮВАТЬ.**

НАЮДЮВАТЬ див. **НАШТУРУВАТИ** *На́йуді́ли його́ / шо в'ін тупе́р йак зв'ер* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *пор. ПІДЖО́ГИ.*

НЕВДО́Б, -у ч. Земля, непридатна для обробітку: горби, яри, глинища, солонці. *Йа́кшчо не́вдо́б розм'і́шений на йако́мус' горбу́ / то його́ шче на́зива́йут' ц'і́лино́йу* (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Тепе́р і не́вдо́би ору́т та сі́йут траву́* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **НИВДО́Б.**

НЕВЕСТА, -и ж. Кімнатна рослина. *Кв'іточкі не́в'ести́ б'і́л'і́ли на в'і́к-н'і* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

НЕВЗГО́ДА, -и ж. Погана погода для рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НЕ́ВІД: занóсить не́вода́ Перенести невід ближче до човна, коли він зібраний в **ко́йла** після того, як стягнули одну **то́ню** і невід треба знову набирати на човен (м.Вилкове, Кілійський р-н); **зніма́ть не́вода** Вибирати руками з води невід за **верхи** і **спóди** після того, як **кличі** невода підтягнені до берега (м.Вилкове, Кілійський р-н); * **Стягну́ти** неводом одну **то́ню** (м.Вилкове, Кілійський р-н); **знóсить не́від** Виносити невід до човна перед поїздкою на рибальство (м.Вилкове, Кілійський р-н). **зніма́ть не́вода** Стягнути неводом одну тоню (м.Вилкове, Кілійський р-н); **набира́ть не́вода** Скласти до човна невід перед виїздом на рибальство (м.Вилкове, Кілійський р-н); **не́від сипе́ться** Невід рветься (м.Вилкове, Кілійський р-н); **пі́ту в не́від / пі́ту на не́від** Почати рибалити неводом (м.Вилкове, Кілійський р-н); **розно́сити не́від (не́вода)** Розносити частинами і стелити для сушіння по березі мокрий невід (м.Вилкове, Кілійський р-н); **розпо́рний не́від** Невід, яким тягнуть **то́ню** не до берега, а на човни на морі, далеко від берега (м.Вилкове, Кілійський р-н); **ставний не́від** див. **АХА́НИ** (м.Вилкове, Кілійський р-н); **тягловий не́від / градовий не́від** Невід, яким тягнуть **то́ню** до берега (м.Вилкове, Кілійський р-н); **ході́ти на не́від** Рибалити неводом будь-якої пори року (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НЕВІДЛИ прися. див. **НАВІГЛИ** Йак дам нев'ідл'і / шо й тоб'і оч'і віл'ізут' (с.Лісничівка, Балтський р-н).

НЕВІРНЕНЬКИЙ пестл. до **НЕВІРНИЙ** Така невірнен'ка гарбажійка // і давай 10-15 рубл'ів за л'ітру (с. Лізинка, Іванівський р-н, с. Дивізія, Саратовський р-н).

НЕВІРНИЙ, -а, -е Низької якості, невідхожий (с. Лізинка, Іванівський р-н; с. Дивізія, Саратовський р-н).

НЕВОДАР ч. Людина, яка ловить рибу неводом (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НЕВОДСЬКИЙ, -а, -е Стосовний до лову риби неводом ▽ **неводська бригада** Бригада рибалок, які рибалять неводом (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НЕВРЕМЕНИЙ, -а, -е Несвоєчасний, невчасний. Хлопч'ік у нійі невремений (м.Татарбунари).

НЕГУЛЯНА Кобила, вівця, коза, корова, яка не парувалася (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

НЕДОЛОВ, -у ч. Улов менший передбаченого (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НЕЛЯПКА, -и ж. молд. Теличка, що привела перше теля, стала короною на другому році. Нел'япка буде мат' перве тел'а / ійіі два гóда ус'óго (м.Татарбунари; с.Яськи, Біляївський р-н); Нел'япка / то це молодá корóва (с.Коси, Котовський р-н).

НЕМТУР, -а ч. ірон. Німа людина або людина з недостатньо розвиненим мовленням. Ти з ним не поговóриш / бо він немтур. Не пон'імáє н'ічóго / йак той немтур (с.Гетьманівка, Савранський р-н) пор. **НЕМТУР**.

НЕПРИКЛАДНО присл. Недоладно. Виступáв на собрáн'її непрікладно (м.Татарбунари).

НЕРІСЦЬ ж. Сварка. От зайшла нер'ісц' у хáт'і (с.Концеба, Савранський р-н).

НЕТІПА ім. знев. Недорозвинена людина. Бáба кáже / шчо то такá нет'іпа / вона лиш у нóпіл'і грáйїц'а (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

НЕУГАРНИЙ, -а, -е Незугарний, нездатний. Неугарний позам'ітáт' у хáт'і (м.Татарбунари).

НЕХАРАПУТНИЙ, -а, -е екс. Нечепурний (с.Василівка, Миколаївський р-н).

НЕХЛОЯ, -ї ж. див. **БОМБІЦА**. А ц'а нехл'у́йа недáвно пошіла плáт'т'а / а вонó йак ганч'ірка (с.Лісничівка, Балтський р-н).

НЕШТИЛÉПА, -и знев. сп.р. Нечупара. Такий нештилéпа / ск'іл'ки не ч'іпурі / одін тóлк (м.Татарбунари).

НЕМТУР, -а ч. Чоловік чи хлопець, що не спроможний зрозуміти чогось. Н'емтуре так ніхтó не рóбит' (с.Концеба, Савранський р-н) пор. **НЕМТУР**.

НИВДÓБ, -у, ч. див. **НЕВДÓБ** Великий в мене горóт та самій нивдóб / одн'і горбú (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

НИГЛÉБА, -и ірон. Неохайна, неповоротка та нехитра людина. Бáба Ликéра такá ниглéба / то вс'і с'м'і́йц'а з нéйі (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

НИЖНІЙ: нiжній брасóк Хвіст паруса (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НИЗ, -у ч. Південна частина Дунаю, гирло (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НИЗÓВА у ролі ім. Тоня в південній частині Дунаю (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НИЗОВИЙ у ролі ім. ч. Південний вітер. Надвóр'і тiхó / тéпло / трóшки низовiй пов'іва́є (с.Лізинка, Іванівський р-н) див. також **НИЗÓВКА**.

НИЗÓВКА, -и ж. див. **НИЗОВИЙ** Низóвка пот'агнóла / морóзу не бóде (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; Біляївський р-н; Овідіопольський р-н); Низóвка подóла / з мóр'а в лимáн вóду женé (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); Глос' лóвиц'а колi дóйє низóвка (с.Білка, Іванівський р-н); Подóла низóвка (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

НИЗÓВОЧКА, -и ж. Здріб.-пест. до **НИЗÓВКА** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НИЗЬКОÓКИЙ, -а, -е Короткозорий (с.Слюсареве, Савранський р-н; с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

НИЛЯПКА див. **НЕЛЯПКА** *Нил'я́пка / це двого́дна тили́ця'а / пе́рв'істка* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Йіхн'а коро́ва нил'я́пка* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

НИ-НИ-НИ! див. **КУТЮ-КУТЮ!** *Ні-ні-ні / ма́н'а/ дудо́му / дойі́т' порá* (м.Татарбунари).

НИТИНИЦЯ, -і ж. Основна нитка, яка проходить через **на́чиння** 2. *От б'і́да / нитини́ця урва́лас'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

НИЦКА, -и ж. Овечка (с.Райлянка, Саратський р-н).

НИЧА́ЙНО присл. рос. Випадково, нена-роком. *Ма́мо / ма́мо // йа нича́йно трóнув / а воно́ впа́ло* (с.Лізінка, Іва-нівський р-н).

НИЧВИДА, -и ч. і ж. Телепень (с.Васи-лівка, Миколаївський р-н).

НИЧИСНИЙ -а, -е Недоношений. *Та Та́н'а ничисна́* (с.Лізінка, Іва-нівський р-н).

НИЧНА́ у ролі ім. Час риба́льства вночі (м.Вилкове, Кілійський р-н).

НИШИРИТО́ВАНІЙ, -а, -е Недолад-ний, неотесаний. *Казáли на них л'а́хи нишири́тован'і* (с.Василівка, Миколаїв-ський р-н).

НИВО́РА, -и ж. молд. 1. Вівця з першим ягням 3 *пе́рвим йагн'ом назива́ють н'і́вора* (с.Білка, Іва-нівський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *Дв'і н'і́вори в кирд загнав* (с.Лиман, Татар-бунарський р-н); 2. Ялова вівця неза-лежно від віку. *У мене була одна н'і́вора / та йа ййй зар'і́зав* (с.Олексі-ївка, Кодимський р-н) див. також **НИВО́РКАЮ, НЮО́РА.**

НИВО́РКА 1. Вівця, яка має вперше око-титись. *Ос' н'і́ворка вко́тиця'а // зар'і́-жимо йагн'а та бу́де сму́шок на ша́пку* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н); *Н'і́ворка укоті́ця'а ма́йє* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); 2. Некітна молода вівця після одного року. *Ц'а вівця'а н'і́ворка* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **НИВО́РА.**

НІМИНА́ збірн. Тварини. Воно не ска́же де бо́літ / бо н'і́міна (с.Лісничівка, Балтський р-н; с.Дивізія, Татарбунар-ський р-н); *Н'і́міна не ска́же де бо́літ'* (с.Концеба, Савранський р-н).

НІМИЦЯ, -і ж. бот. Дурман. *Німі́ця'ойу зу́би л'і́чут'* (с.Любопіль, Комінтернів-ський р-н); *Йе шче н'і́міця'а / така́ трава́ / з не́йі биру́т листкі́ і нас'ін'а / ро́бл'ат насто́йку / пйу́т ййй / коли́ бол'а́т зу́би або сі́л'но ка́шл'а́є дити́на* (с.Немирівське, Балтський р-н; с.Козацьке, Балтський р-н; с.Микола-ївка, Овідіопольський р-н); *От лі́хо з це́йу н'і́міця'у́у / тре́ба ві́рубати / а то́ ше д'і́ти понайі́даю́ця'а та пон'ім'йу́т* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Про мовчазну людину. *Мовчи́т / йак німі́ця'і найі́вс'а* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н);

НІЦИ́ЛІ мн. Низькоякісна вовна, яку об-стригають біля ніг кіз, овець. *Н'і́цилі́ ран'і́ше збива́ли й робі́ли ва́л'анки* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

НО! Вигук, яким відганяють коней (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) див. також **А-КУШ!**

НО-ГА́ЙДА! Вигук, яким поганяють ко-ней; но!, вйо! *Но-га́йда / с'і́ра / диві́с'а / шоб дру́га кон'а́ка т'агну́ла* (м.Татар-бунари; с.Будеї, Кодимський р-н) див. також **НО-ГАТТЯ! НО-НО! ЧУЛА́!**

НО-ГАТТЯ! див. **НО-ГА́ЙДА!** (с.Біля-ївка, Біляївський р-н).

НО-НО! див. **НО-ГА́ЙДА!** (с.Нова Цари-чанка, Б-Дністровський р-н).

НО́ЖНИЦІ мн. Ножиці (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н і в багатьох говірках Одещини).

НО́ТОЧКА, -и ж. молд. і рум. Коза, яка до двох років привела козеня. *Но́точка ус'і́х удиві́ла / бо приви́ла дво́йн'у* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

НУДИ́К, -а ч. бот. Земляний горіх (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

НУДЛІ́, -ів мн. кул. 1. Страва, яку готу-ють із великих галушок з салом (с.Градениці, Біляївський р-н); *Нудл'і*

варац'а на масл'і (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); 2. Страва, яку готують із галушок і картоплі вперемішку. *Дуже добр'і нудлі / йакшб галушкі в них с салом* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Нудл'і / одвара́н'і галушкі с картбишкойу* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Варі ж'інко нудл'і / бо хл'іба мало* (с. Лізинка, Іванівський р-н; с. Василівка, Миколаївський р-н), *Зварі мен'і нудл'і* (с. Жовтень, Ширяївський р-н); *Ма́ма зваріла на об'ід нудл'і* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

НУМЕР, -а ч. Міра земельної площі — тридцять десяти́н. *Дале́ко в'ід села́ трима́ли л'уди свої́ нуме́ра / бо н'ід село́м бу́ла земл'а багач'ів* (с. Дивізія, Татарбунарський р-н) * Тринадцять десяти́н. *Коліс' бу́ла дес'ати́на / ну́мер* (с. Коси, Котовський р-н) * Двадцять п'ять десяти́н. *У мене́ бу́ло 24 дес'ати́ни / ц'ілий ну́мер* (м. Татарбунари).

НУНЯТИ, -ю, -їш екс. Повільно й невміло щось робити, довго поратись. *Н'у́н'алас'а ц'ілий де́н' у двур'і і н'ї́якої́ робо́ти не ві́дко* (м. Татарбунари).

НУТРАК, -а ч. 1. див. **ДЗЬОР** (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н);

2. Хвороба коня. *Нутрака́ було с півну́да! Цей кін' нутра́к* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

НУТРАНИЙ, -а, -е Внутрішній. *Йе і нутран'і замкі́* (с. Коси, Котовський р-н).

НЮ́АРА, -и ж. див. **НІВО́РА 2** *Н'уа́ри / ті / шо не ма́йут йагн'а́т* (с. Коси, Котовський р-н).

НЬО́РКАТИ, -ю, -єш ірон. Бубоніти, бурчати, кволо і невиразно говорити. *Иди́но с'уді́ / шо ти там н'о́ркаєш* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

НЯЛУ́ЦА, -и ж. молд. Молода вівця, яка має ягня. *Н'алу́ци / це молод'і в'івц'і / шо ма́йут йагн'а́т* (с. Коси, Котовський р-н) пор. **НІВО́РА 1**.

НЯНЯ, -і ж. дит. 1. Старша сестра (с. Райлянка, Саратський р-н; с. Першотравневе, Ізмаїльський р-н); *Йак при́йшла́ із шко́ли / н'а́н'а заста́вила до робо́ти* (с. Дивізія, Татарбунарський р-н); Старша сестра в родині (с. Лиман, Татарбунарський р-н); 2. Молодша сестра. *Н'а́на / ме́нча сестра́* (с. Коси, Котовський р-н).

НЯ-НЯХ! див. **НА-НА!**. *Н'а́ / н'а́х / од'і́рва́в'а / тре́ба прив'а́зат'* (м. Татарбунари).

О

О́АЛА, -и ж. молд. (оа́ — дифтонг) Вівця (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ОБА́ПОЛА, -и ж. Дошка з крайньої зовнішньої частини колоди, розпиляної вздовж, обапіл. *З оба́пол ро́бл'ат пол у хл'іва́х / і забо́ри коло ха́ти* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ОБА́РОК ч. спец. Орчик біля воза або гарби. *На оба́рок шле́йї над'іва́йут* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ОБЕРКО́СА, -и ж. Абрикоса. *Побу́ли тро́ха / д'і́т дав нам оберко́с'ів*

(с. Лізинка, Іванівський р-н) див. *також* **ОБИРКО́СА**.

ОБЕ́ЦЬКО, -а ч. ірон. Невелика на зріст опецькувата, огрядна людина чи тварина. *Роз'йі́вс'а Катирі́нин Йурко́ / йак той обе́ц'ко* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ОБЕ́ЩИК, -а ч. рос. Працівник, що обєрігав колгоспні поля. *Об'е́щики рабо́тайут сизо́нно / бо з'імо́йу ни ма́йут шо стири́хті́* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ОБИРКО́СА див. **ОБЕРКО́СА** (Березівський р-н, Комінтернівський р-н).

ОБИЧА́ЙКА, -и ж. 1. див. **ГОБИЧА́ЙКА** *До решіта́ тре́ба нову́ обича́йку*

(с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Обичайка / такий обід широкій / до якого крєтиц'а сіто* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Обичайка ше дбб-ра ко́ло сіта / а от сіто порва́лос'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Обичайка у сіт'і дирил'ана* (м.Татарбунари); 2. Частина котка, що з'єднує його з дишлом. *Обичайки сойед'ін'айут' коток з дішил'ом //* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ОБИ́МА́ЧКА, -и ж. Друга відкраяна скибка хліба від буханки. *Тоб'і молод'ій ц'ілушка/ а мен'і старому об'іймачка* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор. ЦІЛУ́ШКА.*

ОБІ́РКА, -и ж. Линва перерізом 1 см, прив'язана біля **сподів** волока, що запобігає тертю **мату́ли** під в час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також СОРО́ЧОК, СТО́РОЖ.*

ОБІ́СТЯ, -я с. Садиба (с.Слюсареве, Савранський р-н) *див. також ОБІ́СЦЯ, УСА́ДЬБА.*

ОБІ́СЦЯ *див. ОБІ́СТЯ* *Об'іс'ц'а подв'іра назива́йец'а* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ОБКИ́ДАТЬ, -ю, -їш 1. Кинути у воду **авочні** сітки довкола куща очерету, щоб риба потрапила просто у сітки; 2. Закидати невід у воду в морі, коли видно **табу́н** риби на поверхні (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОБКИ́ДКА, -и ж. Різнокольорова смужка, що може мати різні форми і обрамлює суцільну смугу домотканого рядна, щоб не торочилися краї. *Кругом пов'ійаски треба зробіт' обкідку / бо будуть тороч'іц'а країі* (м.Татарбунари; с.Василівка, Миколаївський р-н).

ОБКИ́ТОВУВАТИ, -ю, -єш *див. КИ́ТУВА́ТИ* *Треба в'ікна обкитувати / бо скоро буде холодно* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ОБКІ́С, -косу ч. 1. Неширока смуга, викошена косою з усіх боків ниви (с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. Обкошений косою край поля як дорога до комбайна (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ОБЛЄ́Т *молд. іхт.* Риба-верховодка, риба, хвора на глисти, через що і плаває зверху (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ОБЛІ́Т, -ьоту ч. Перший виліт бджіл після зимування. *БЛє́ли робл'ат'обл'іт ран'н'ойу весно́йу* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ОБЛО́НИ *мн.* Ставні. *Ставн'і знадвору кладут / а хто ше каже на ставн'і обло́ни* (с.Коси, Котовський р-н).

ОБМА́Н, -у, ч. Кусочки матерії нашиті на жіночому одязі, схожі на кишені. *Не було матє́р'її на карма́ни / тому́ і пошїла обма́ни* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н; с.Лісничівка, Балтський р-н).

ОБМА́НИ, -ів ч. *мн.* Лацкани, які пришивають замість кишень у жакетах. *В жукє́ті пришїйу т'іки обма́ни / бо йак у мене карма́ни / то завс'їгда обвиса́йут* (с. Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ОБНІ́ЖКА Корпус, основа стола без стільниці (с.Козацьке, Балтський р-н).

ОБОЛВА́НЮВАТИ, -ю, -єш Здирати кору з дерева. *Зра́зу тре́ба цей дуб оболва́нити / а пот'ім суку́ зр'їзати* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ОБО́РА, -и ж. Частина двору поперед хати. *Вїйди на обо́ру* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ОБПА́ЛЯТИ, -ю, -єш Побувати в багатьох місцях за короткий час, оббігти. *Ти либо́н' с'огодн'і обпал'ала ус'о село́* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ОБРА́Т ч. Молоко, перегнане через сепаратор і обезжирене. *Понисі́ молоко́ на ф'ірму і в'їз'мі́ обра́т* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н; с.Кислиця, Ізмаїльський р-н). *див. також ПИРЕГОН, ПИРИГОН.*

ОБРЕ́СКА *див. ЧИСТКА.*

ОБРИМИ́ЗИТИ *екс.* Спаплюжити, скривдити (с.Біляївка, Біляївський р-н).

ОБРІ́БНИЙ, -а, -е Негустий, рідкий (про рослин). *Купі́ла голо́вку кап'усти́ / а вона́ така обр'ї́бна́ /р'ї́дко листкі́* (м.Татарбунари).

ОБРОБЛЯТИСЯ Закінчувати всю сезонну роботу (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ОБРО́К ч. Корм для худоби у вигляді суміші буряка і полови. *Обро́к дайу́т' в'івц'ам / щоб ма́ли б'іл'ше молока́* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ОБРУС ч. Скатертина. *На св'я́то застелі́ли ст'іл ви́шитим обру́сом* (с.Чигирин, Березівський р-н).

ОБРУСОК див. **ОБРУС** (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ОБСІ́В див. **ГАЛЯВИНА** (с.Добра Надія, Березівський р-н).

ОБХО́ДИТИ, -дю, -диш Доглядати. *Слабу́ л'уді́ну обхо́д'ат' здоро́в'і* (м.Татарбунари).

ОБЧЕСЬКИЙ, -а́, -е́ Громадський. *На толок'і́ бу́ло три обчес'к'і́ кирни́ц'і* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ОБШУРХАТИСЬ Загрязнити, затерти одяг (с.Василівка, Миколаївський р-н).

О-ВЗЯЛИ! див. **О-ГІ́ПА** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОВЧА́РНИК, -а ч. Приміщення для колгоспних овець (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ОВША́НИК, -а ч. Споруда для зимівлі бджіл. *Де зиму́ють бЖо́ли / звут овша́ник* (с.Коси, Котовський р-н).

ОВША́НИК див. **ОВША́НИК** БЖоли занос'ат на зи́му в овша́н'ік (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

О-ГІ́ПА! Вигук, який викрикують, коли зіштовхують човен у воду чи витягають його на берег (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

О-ГІ́СА! див. **О-ГІ́ПА** (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОГНІ́ВО, -а с. Велике вічко між сіткою і ливною. *Огни́ва ро́бл'ат' так // на оса́ду набира́йут' тро́хи очей с'і́тки і підві́а́зую́т' до оса́ди так / щоб міста́ ц'і́ бу́ли одна́ково від:а́л'ан'і́ одне́ від одного́ // Огни́ва тре́ба робі́т' одна́кові* (м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **УГНИ́ЛО**.

ОГРІ́Х див. **ГОРІ́Х** (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ОГУРНИЙ, -а, -е див. **УГУРНИЙ** *Такий огу́рний / ни ка́ж'і / що так пага́но / а в'ін сво́йе ро́бе* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ОДА́Я, -ї ж. молд. або рум. 1. Місце на печі зверху, де лягають спати. *Ви́л'із на ода́йу і нагр'і́с'а* (с.Обжили, Балтський р-н); 2. Галявина в лісі (с.Десантне, Кілійський р-н).

ОДБИ́ТЬ, ОДБИТИ: одбу́ть / одбу́ти ме́жу Зробити перший покіс, що відділяє загонку, яку косить один комбайн. *Пе́ршим до́лгом одбива́йут' ме́жу / а пото́м нач'і́на́йут' коси́т'* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ОДГО́Н ч. Товста линва, якою прикріплюють сітки до човна під час рибальства (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ОДЕ́НКИ мн. Зібрання заміжних жінок взимку в якійсь хаті для виконання якоїсь рооботи напр., шити, вишивати, прясти тощо *Почну́ плести́ карпе́тки / туди́ піду́ до кумі́ на оде́нки* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н; Балтський р-н); *С'ого́дн'а́ йа́ бу́ла на оде́нках / плела́ чу́лку* (м.Татарбунари).

ОДИНА́К, -а́ ч. Один невід під час рибальства на **розпо́ри** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОДИРА́ННЯ, -я с. Дія за значенням **одира́ти** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОДИРА́ТИ, -ю, -їш Прикріплювати **крючки-самолови** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОДЛИ́В, -у ч. *спец.* Дошка, прибита внизу фронтона, щоб вода не стікала по стіні (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н) див. також **ОТЛІ́В**.

ОДЛУ́Ч! див. **А-БА́ЗЬ!** (с.Маяки, Біляївський р-н).

ОДЛУ́ЧАТЬ 1. Забирати з череди свою худобу. *Ве́ч'іром / як кирд прохóдит' ко́ло дво́ру / в'івц'і́ сам'і́ одлуча́йу́ц'а* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Перестати годувати дитину грудьми (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ОЁЛА (оё — дифтонг) Глиняний глечик, у якому тримають молоко. *У оёлу з мо-
локом кидали ше й жабу / щоб молоко
л'ітом ни скисало* (с.Нова Царичанка,
Б-Дністровський р-н).

ОЖЕЛЁДА Ожеледь (с.Байбузівка, Сав-
ранський р-н).

ОЖЕЛО Держално коцюби (с.Калинівка,
Кодимський р-н) *див. також ОЖИЛЬ.*

ОЖИЛЬ, -я ч. *див. ОЖЕЛО* *У мене
ожил' гет згор'ів / бо лишила коц'убу в
печі і забула* (с.Обжили, Балтський
р-н).

ОЖІЙ *див. ВОРУШАЛО* (с.Шершенці,
Кодимський р-н); *Прогорні ож'ійом
солóму / а то потухла* (с.Малий Боб-
рик, Любашівський р-н).

ОЗА́ТКИ *мн.* Відходи після перевіювання
зерна. *Оза́тки вихо́д'ат' в рука́в* (с.Ли-
ман, Татарбунарський р-н).

ОЗВА́Р Зварені сушені фрукти на Різдво
(с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровсь-
кий р-н).

ОЗДИ *присл.* Ось (с.Лісничівка, Балтсь-
кий р-н) *див. також ОЗДО́, ОЗЬДЕ-
ЧКИ, ОЗЬДО́, ОЗЬДОГО́, ОЗЬДО-О́.*

ОЗДО́ *присл.* *див. ОЗДИ* (с.Лісничівка,
Балтський р-н).

ОЗЬДЕЧКИ *присл.* *див. ОЗДИ* *Оз'дечки
бу́де мойа́ хата* (с.Лісничівка, Балтсь-
кий р-н).

ОЗЬДО́ *присл.* *див. ОЗДИ* *Оз'до́ // тут
він захова́в'а* (с.Михайлівка, Велико-
михайлівський р-н).

ОЗЬДОГО́ *див. ОЗДИ* (с.Михайлівка, Ве-
ликомихайлівський р-н).

ОЗЬДО-О́ *присл.* *див. ОЗДИ* *Оз'доо́ в'ін /
а ти шука́йш* (м.Татарбунари).

ОЇРО́К, -рка́ ч. Огірок (с.Василівка, Ми-
колаївський р-н).

ОЙРА, -и ж. *молд.* Молдавський танець
(вид польки). *Ойру танц'уйут' у кру́з'і
/ ус'і беру́ц'а за ру́ки* (м.Татарбунари).

ОКАЛАТА́ТИ Вимолотити зерно зі сно-
пів жита, не розв'язуючи їх. *Я вже ока-
лата́в півтора ко́пи* (с.Гетьманівка, Са-
вранський р-н).

ОКЛА́ДИНА, -и ж. Довга балка, яку кла-
дуть зверху вздовж стіни (с.Лиман, Та-
тарбунарський р-н).

ОКЛА́ДКИ *мн.* Звичайні дві дошки ши-
риною 30-40 см, які накладають поверх
шарабана (ящика) в возі для того, щоб
більше можна було вмістити зерна.
Щоб ни окладкі́ / ни забра́в би все
(с.Лиман, Татарбунарський р-н).

О́КО, -а с. 1. Стара міра ваги, що дорів-
нювала трьом фунтам (с.Козацьке, Бал-
тський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н);
*Ра́н'че на о́ко продава́ли фу́нту /
карто́шку / ри́бу* (с.Любопілля, Комінте-
рнівський р-н; м.Татарбунари); 2. Міра
рідини, що дорівнювала 1,5 л. *Воз'ми
хоч о́ко вина́ та й ві́тйем* (с.Дивізія,
Татарбунарський р-н); 3. Вічко рибась-
кої снасті (м.Вилкове, Кілійський р-н)
У́ підв'язувать кра́йні о́чі Підв'язу-
вати канат до снасті, роблячи при цьо-
му однакові **огни́ва** (м.Вилкове, Кілій-
ський р-н).

ОКО́Л *рум.* Загорода, обора, у яких влітку
залишають овець (с.Броска, Ізмаїльсь-
кий р-н; с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ОКО́ЛІТ, -лоту ч. Обмолочені протру-
шені і підрівняні снопи жита, що вико-
ристовують для покриття даху. *З обмо-
лоченого жита робл'ат' окол'іт дл'а
уш'івл'і хат'ів* (с.Василівка, Миколаїв-
ський р-н); *З околóт'ів робл'ат' сн'інкі
на хату* (с.Гетьманівка, Савранський
р-н).

ОКРУ́ТКА, -и ж. Чоловічий ремінь. *По
ву́лиц'і ішо́в Семén в нов'ій окру́цц'і*
(с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ОКУНИ́ЦЯ, -і ж. Верхівка очерету, міте-
лка, цвіт очерету (с.Біляївка, Біляївсь-
кий р-н).

ОКУЦІ́НІТИ, -ю, -їш Заклякти, закоцю-
бнути. *На морóз'і скóро оку́ц'ін'їйш*
(м.Татарбунари).

ОЛІ́Й, -ю ч. Олія. *Кончивс'а ол'ї́й / оді́н
фу́с на дн'і оставс'а* (с.Лісничівка,
Балтський р-н).

ОЛЯ́НДРА, -и ж. *бот.* (зіпсоване *оле-
андр*) Однолітня трав'яна рослина ро-
дини зонтичних; висушені плоди вжи-
вають як прянощі, коріандр. *А в хаті́ йе
ол'а́ндра* (с.Коси, Котовський р-н), *пор.
ГОЛЯ́НДРА.*

ОМЕТИЦЯ, -і ж. Борошно, обметене навколо каменя жорен чи млина. *Вже півмішка ометиц'ї назбиралос'* (с.Обжили, Балтський р-н).

ОНДИЧКИ, част. Он. *Он, он там / ондички в'ін / надвор'ї* (м.Татарбунари) див. також **ОНДО́, ОНДО-ГО́, ОНДО-О́**.

ОНДО́, див. **ОНДИЧКИ** *Ондо́ оре́ тра́ктор* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ОНДО-ГО́ див. **ОНДИЧКИ** *Диві́ / ондого́ він поб'їх* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ОНДО-О́ див. **ОНДИЧКИ** (м.Татарбунари).

ОНИТУВА́ТИ, -ю, -єш див. **ВРАЦА́ТЬ** *Шос' погáne з'їв / та так он'іту́є* (с.Обжили, Балтський р-н).

ОПА́ЛИСТИЙ, -а, -е Великий, гарний, дорідний (про худобу). *К'ін' у бр'їгад'їра опа́листий / аж земл'а дрижїт' / їак їїде* (м.Татарбунари).

ОПА́ЛКА, -и ж. див. **РЕПТУХ** *Ну а їак опа́лку віпорошнїши / то мо́жна їїхати* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Євтодія, Балтський р-н).

ОПА́РКА, -и ж. Закваска на хліб. *Нема́ дро́шч'їв / то му́шу робі́ти опа́рку* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Коси, Котовський р-н).

ОПКА́НКА, -и ж. Спечена на відкритому вогні, на жару, часто на палиці, риба (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОПТУВА́ТИ див. **ВРАЦА́ТЬ** (частіше у розмові з дитиною чи про дитину). *Дитїна оп'іту́є / бо об'їцу́лас'а // Воно́ слабé або шос' зз'їло / бо оп'іту́є* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н).

ОПЛÉНИ, -ів мн. Дерев'яні перекладини прямокутної форми, що з'єднують полози саней. *До са́н'їв зробі́ли но́ві оплéни* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ОПОЛОНЬ, -і ж. Ополонка, отвір, прорубаний у кризі або незамерзаюче місце на річці (м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **ПА́Я 2**.

ОПОРО́ТЬ, -тю, -тиш Відірвати або відрізати частину сітки від **верхів** чи **сподів** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОПО́РТКИ мн. Штани грубого домотканого полотна. *Коліс' т'їл'ки в опóртках ході́ли* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ОПСТРА́ПАНИЙ, -а, -е Обдертий, обшарпаний; з висотаними краями. *Одїн рукав ко́ло ж'їке́та опстра́паний / а дру́гий ше ц'їлі́й* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ОПСТРА́ПАТИ, -ю, -їш Обшарпати, обдерти (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ОПТАЛЯ́ПАНИЙ, -а, -е Забризканий брудом. *Открива́йу / а в'ін так'її опта́ляпаний в'їд н'їх до голо́ві* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ОПУДА́ЛО, -а с. Залізна обшивка (футляр), якою покривається камінь млина. *Отá ж'їл'їзна опїшї́вка – то опу́дало / там нахо́д'ац'а обї́два ка́м'їн'а* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ОРЕНДА́Ч, -а ч. Селянин, який брав землю в оренду. *Їа шч'їта́вс'а оренда́чом / бо бра́в зе́мл'у в оре́нду* (м.Татарбунари).

ОСА́Д, -у ч. Задня частина воза. *С'їда́й зза́ду / та не полама́й оса́ду* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ОСА́ДА¹, -и ж. Ложе рушниць (Балтський р-н).

ОСА́ДА², -и ж. Нитка, якою підв'язують сітку до линви для виготовлення **огну́ва**. "Осадою" (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОСАДИ́ТЬ, -дю, -диш док. 1. Виготовити новий невід з **мату́л** і канатів; 2. Відремотувати невід чи сітку (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОСА́ДЬБА, -и ж. Житловий будинок та господарські будівлі з прилеглими до них садом і городом; садиба. *То вс'о пострóйїно на мої́й оса́д'бі* (с.Олександрівка, Комінтернівський р-н) пор. **ОСА́ЙБА**.

ОСА́ЙБА, -и ж. Площа землі для будівель. *Оса́йбу да́ли / а стрóйїц'ц'а б́уду*

на той гот (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) пор. **ОСАДЬБА**.

ОСЕЛЬНЯ, -і ж. див. **ГОСЕЛЬНЯ** На слівках поїавілас' осел'н'а (с.Гетьманівка, Савранський р-н); Обріскала виногра́д сін'ім кам'ін'ом / щоб осел'н'а не с'їла (м.Татарбунари).

ОСЕТ, -у ч. бот. Колючий бур'ян, осот (Кукурúза заросла́ осето́м (с.Лісничівка, Балтський р-н; с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ОСЕЛЬНЯ див. **ГОСЕЛЬНЯ** На дере́вах завелас' ос'ел'н'ї́а / на́да обрі́ска́т' дере́ва/ (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); Осел'н'а вс'ї листóчки обйїла на йáблун'ї (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ОСИ мн. спец. Частина повозки (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ОСІСЬО́ присл. Ось, отут. Мей / ос'о́ / ос'іс'о́ вонá (м.Татарбунари) див. також **ОСЬО́**.

ОСІНКА, -и ж. 1. Сорт картоплі, який збирають восени (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. Жіноча осіння кофта, жакет (с.Василівка, Біляївський р-н); На Жовтне́вому так бу́ло те́пло / що вс'ї д'івча́та вийшли в ос'інка́х; 3. Яблу́ня, яка пізно достигає. Тре́ба з'ірва́ти з ос'інки йáблукá / шо́п мороз ни прибу́в (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ОСІНЧУК, -а ч. Короткий козушок. Ос'інчу́к / ко́жуші́на ко́ротен'ка (с.Коси, Котовський р-н).

ОСТРІШЕННЯ, -я, с. див. **ОСТРІШКИ** (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ОСТРІШКИ, -ів, мн. Частина балок, яка нависає над стіною хати. Підби́т'ї о́стрішкí йа по́масті́ла з'о́стко́йу (с.Дружелюбівка, Ананївський р-н); Підви́язáла п'ід о́стр'їшо́к ву́зол (м.Татарбунари) див. також **ОСТРІШЕННЯ**, пор. **ГОСТРІШИНА**.

ОСЬО́ див. **ОСІСЬО́** Мей / ос'о́ / ос'іс'о́ вонá (м.Татарбунари).

ОТАМАН, -а ч. див. **АТАМАН** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОТАМАНСЬКИЙ, -а, -е див. **АТАМАНСЬКИЙ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОТАМАНУВА́ТИ, -ю, -їш див. **АТАМАНУВА́ТИ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОТА́МИЧКИ присл. Отам, там. Та́мички / ота́мички, на в'ї́н'ї ле́жіт' (м.Татарбунари) див. також. **ТА́МИЧКИ**.

ОТАРИК ч. Назва півострова біля с.Роксолани Овідіопольського району, де колись напували овець (с.Роксолани, Овідіопольський р-н).

ОТБОРТНУТИСЬ Відсахнутись, відійти (с.Кохівка, Ананївський р-н).

ОТКВА́СИТЬ: отквасив гúби Розвісив губи. Чого отквасив гúби / воні́ і так здо́ров'ї (м.Татарбунари).

ОТКО́СИ, -ів мн. Скісні зруби біля вікон і дверей. Т'а́жко за́правл'а́ти ву́гли в откóсах (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ОТЛІВ, -а ч. рос. див. **ОДЛИВ** Йак бу́в той раз дои́ч / то во́да ст'іка́ла по ст'ін'ї́ / бо не бу́ло отл' і́ ва / той ста́рий і ві́тер од'і́рвав (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ОТПАЛЯ́ТЬ, -ю, -їш Відкраїти, відбатовати шматок чого-небудь і з'їсти з апетитом. Отпа́л'а́ла кусо́к хл'ї́ба за́м'ісц' ме́ду (м.Татарбунари).

ОТПО́РКА, -и ж. Міцна жердина завдовжки 6-7 м, якою напинають **чордако́вий па́ріс** на човні (м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **ПА́РІС**; пор. **ГИК**, **РАСПО́Р**.

ОТТЯ́ЖКА, -и ж. Линва, якою прив'язують два човна докупи за кормові **бабб́ї** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОТХВА́Т: піти на отхв́ат Змінити напрямок — про вітер (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОТЩИПА́ТЬ, -ю, -їш Відітнути частину сітки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ОХМИ́ЛЬ ч. див. **ВУХНА́ЛЬ** Тре́ба пі́ткувáти ко́ней / а то зо́вс'ім охмі́л'ї стéрлис'а в цей про́кл'а́тий ка́м'ін'. Йе на ш'і́ст' охмі́л'ів пі́ткóва і на двина́цц'а́т' (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ОХНА́ЛЬ, -я, ч. див. ВУХНА́ЛЬ
*П'ідко́ували кон'а́/ та оди́н охна́л' за-
 губи́вс'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).
ОЦЕВÓ част. Оце. *Подиві́т'с'а / оцевó
 напи́сано: не трудоспо́бний* (с.Плах-
 тіївка, Саратський р-н).
ОЦУПОК, -а жарт. Низька, але повна
 людина. *Ч'ім ма́ма тебе́ ко́рме / шо ти
 та́кий оцу́пок* (м.Татарбунари) пор.
БУЦ 1.
ОЧА́СТОК Міра земельної площі в 3 га
 (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).
ОЧІЯ мн. Вічка сітки чи матули
 (м.Вилкове, Кілійський р-н) пор.
ОЧКО́.

ОЧКО́, -а с. див. О́КО 3 ▽ очко́ на со́рок
 — Сітка з клітинкою діаметром 40 мм.
*Риб'інспéктором розр'и́шлас' во-
 локу́ша / йака́ ма́ла очко́ на со́рок*
 (с.Білка, Іванівський р-н) пор. **ОЧІЯ.**
ОЧКУРНЯ, -і Верхній край штанів, за-
 шитий широким рубцем для втягування
 очкура. *Держи́с' / Мари́је/ за очкурн'у́/
 бо буду́ крути́ти* (с.Лісничівка, Балтсь-
 кий р-н).
ОЧУНЯТЬ док. Одужати. *Бу́ла слаба́ / а
 вже́ очун'а́ла* (м.Татарбунари).

П

ПАВЛИНКА, -и ж. див. ПАТЛАВА́НКИ
 (с.Плахтіївка, Саратський р-н).
ПАВУТА́, -у́ ж. Польова берізка, бур'ян.
*Павута́ ча́сто обкру́т'уйи́ц'а круго́м
 йако́йіс' росли́ни і забива́йе йи́й / ни
 да́йе рості́* (с.Малий Бобрик, Люба-
 шівський р-н).
ПАВУТЬКАЛО див. **ПУГУТЬКАЛО**
 (с.Василівка, Миколаївський р-н).
ПА́ГНИСЬТІ мн. Нігті (с.Олександрівка,
 Ширяївський р-н) див. також **ПАГ-
 НИСТІ.**
ПАГНИСТІ́ див. **ПА́ГНИСЬТІ** *Збив
 па́гніс'ц' у л'іс'і* (с.Концеба, Саврансь-
 кий р-н).
ПА́ДАЛІШНІЙ Який проростає з загуб-
 леної минулого року насінини (про ро-
 слину). *Горо́тці гет' чи́сто вілуска́ли
 па́дал'и́н'і со́йшаники* (с.Малий Боб-
 рик, Любашівський р-н).
ПАДЬ, -і ж. Шкідлива роса для тварин,
 посівів. *Ко́ли / напри́клад / ві́вц'і
 похóд'ат' по та́к'и́й рос'і / по п'а́д'і/то
 в них спада́йут' ра́тиц'і* (с.Кохівка,
 Ананьївський р-н; Балтський р-н).
ПАЖА́Й! виг. Команда, яка подається,
 коли потрібно спрямувати парусний
 човен за вітром (Біляївський р-н;

Б.-Дністровський р-н; Овідіопольський
 р-н).
ПАЙ Певна частина зарплати рибалок,
 яку отримують за виловлену рибу
 (м.Вилкове, Кілійський р-н) див. та-
 кож **ПА́Я 1.**
ПА́ЙКА, -и ж. Кількість риби, яку розпо-
 діляють між собою рибалки після ви-
 лову за день (м.Вилкове, Кілійський
 р-н).
ПАЙО́Л ч. спец. Дошки на дні човна, по
 яких зручно ходити. *Шоп не ходи́т' по
 дну ло́дки / ста́влат' пайо́л* (с.Білка,
 Іванівський р-н) пор. **ПАЙО́ЛИ.**
ПАЙО́ЛИ мн. спец. Дошки, які поставле-
 ні в **ку́брику**, передній частині човна,
 для пересування по ньому. *Шче м'и́ц'н'і
 пайо́ли* (м.Вилкове, Кілійський р-н)
 пор. **ПАЙО́Л.**
ПА́ЙЧИК заст. Людина, що найнялася
 рибалити у власника за певний пай,
 який залежить від вилову риби
 (м.Вилкове, Кілійський р-н).
ПА́КІЛ, -кола ч. Дерев'яний або залізний
 кіл, забитий в землю для припинання
 худоби. *А йа там забі́в па́к'іл і при-
 ви́зав тил'а́* (с.Лізинка, Іванівський
 р-н; с.Долинське, Ананьївський р-н);
 * Дерев'яний кілок, який забивають в
 стінку хати, щоб тримав край покрівлі
 (с.Завадівка, Березівський р-н);* Де-

рев'яна жердина, яку забивають у дно моря, лиману чи річки для прив'язування до неї рибальських снастей (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ПАКОЛ, пор. ПАР.*

ПАКОЛ -а ч. *див. ПАКІЛ* *Пакол – такий кусок дерева / що забивають в ст'янку / шоп крішу піддержував* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ПАЛАНИДА, -и ж. *іхт. див. ЛАКЕРДА* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПАЛАТА́РИ *мн.* Виткані квітками **пілки**, що прибивають під вікнами вздовж стіни. *Палатари вийшли з моди / а коліс' / то ни виліка хата / шчо без палатар* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПАЛУБА, -и ж. 1. Пересувна будка на колесах, вагончик для трактористів; 2. Велика череп'яна миска (с. Калинівка, Кодимський р-н).

ПАЛЬ, -я ч. Межовий стовпець, закопаний на межі між землями двох колгоспів чи між ділянками лісгоспів *Просіли іти у ліс закопувати пал'ї / бо треба в'їдбїти д'їл'янки дл'а рубки* (с.Лісничівка, Балтський р-н; с.Козацьке, Балтський р-н).

ПАЛЬОВКА, -и ж. Процес встановлення **палів** для визначення меж між ділянками. *Був на пал'овц'ї / та так заморївс'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПАЛЬОК, -а ч. Частина рукавиці, призначена для одного пальця. *Ти так приїшла той пал'ок / шчо в'їн висїт' йак кішка* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПАЛЬТІСА́К -а ч. Довгий зимовий жіночий одяг на ваті. *Пал'т'їсак був широкїй і дл'їнний / так шо ним мोजना було дитїну закутат'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н), *Йїїї пошїли новий пал'т'їсак* (с.Жовтень, Ширяївський р-н) *див. також ПОЛЬТІСА́К, пор. ПАЛЬТІСА́НОК.*

ПАЛЬТІСА́НОК, -нка ч. Верхній одяг. *Ни нос'ат' пал'т'їсак'їв та пал'т'їсак'їв* (с.Василівка, Миколаївський р-н) *пор. ПАЛЬТІСА́К.*

ПАЛЬЦІ, -ів *мн.* Виступи в барабані 1 (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПАЛЬЧИК: дамський пальчик, -ого -а Кімнатна рослина. *Рожев'ї кв'їти дамс'кого пал'чика т'януц'а до сонечка* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ПАЛЯНИЦЯ, -ї ж. Круглий із прісного тіста пиріг із сиром, капустою чи яблуками (с.Будеї, Кодимський р-н).

ПАЛЯТЬ, -ю, -єш 1. Бігати, ганяти, швидко йти. *Пал'аїє дес' ц'їлий ден' / потім прїбіжїт' і спат' / а уроки нимá колї робїт'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Лісничівка, Балтський р-н); *Так пал'аїє скоро на гору / йак молодїй див. також ПРЯТИ 1, ШМАЛИТИ;* 2. *екс.* Сильно ударяти. *Йак пал'ну по руц'ї* (м.Татарбунари).

ПАН, -а ч. Сом вагою понад 10 кг. *Пан попадаїїц'а і на кручкі-самолови* (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. ІПРА́К, МО́КА.*

ПА́НА, -и ж. *спец.* Дерев'яна плішка, що затискає полотно коси (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПАНЕ́РА *болг.* Кошик, сплетений з верболозу, в якому переносять і перевозять різні овочі (Ізмаїльський р-н).

ПАНИ́ДОРА, -и ж. Помідора. *Ц'ого гóду закатала ог'їркї / пан'їдори з своїейї градіни* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПАНТРУВА́ТИ *Стерегти, наглядати когось чи щось, стежити за кимсь, пильнувати* (с.Макаші, Б.-Дністровський р-н; с.Станіславівка, Котовський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н); *Пантруї йїго / шоб не пройшов* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПАНУ́ША, -ї ж. *рум. чи молд.* Оболонка кукурудзяного початку. *Понаб'їраїїмо сам'їх крашч'їх пануш / та й начинаїїмо плести корзїнки / лапчики / або кружикї на зємл'у* (с.Лиман, с.Білолісся, Татарбунарський р-н); *Панушами кормл'ат' овєц' / коров / а ран'ше робїли матраси / на йак'їх спали* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПАПА́НИК *здріб.-пест.* Батько. *Папа́ник / ма́ма сказа́ла / щоб ти загна́в ві́вця́* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПАПА́РІЇ *мн.* Події з несподіваною розв'язкою. *Йа́ був на тих папа́рійах і було мен'ї со́лодко й га́рно* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ПА́ПОРА, **-н** *ж. молд. бот.* Рогіз (с.Чорна, Красноокнянський р-н) *див. також ПА́ПУРА.*

ПА́ПУРА, **-н** *ж. молд. див. ПА́ПОРА* *Набі́в у пла́вн'ї па́пури та бу́ду плéсти кошо́лки* (м.Татарбунари); (с.Яски, Біляївський р-н).

ПАПШО́ЙНИСЬКО, **-а** *с. див. ЛУЖА́НИ* (сmt.Ширяєво, Ширяївський р-н).

ПАПУШО́ЙНИЩЕ 1. Місце, де кілька років підряд висівається **папушо́я** (кукурудза). *Пос'ї́яли типéр ти́ини́ця́ у на байрако́вому папушо́йниши́ч'ї* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); 2. Поле, з якого зібрано кукурудзу. *С'ї́го́дн'а вака́р нас череду́ на папушо́йниши́ч'ї* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *На папушо́йниши́ч'ї з'їбра́в ше́ три клу́мака́ попишо́ї* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПАПУШО́ЙНЯ, **-я** *с. див. ЛУЖА́НИ* *Йа́ ма́йу д'л'а коро́ви три гарбі папушо́йн'а* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ПАПШО́ІНЯ, **-я** *мн. див. ЛУЖА́НИ* *В'їд папишо́її лиша́йця́ папишо́їін'а* (с.Коси, Котовський р-н).

ПАПШО́ІНЯ *див. ЛУЖА́НИ* (с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

ПАПУШО́ІТЯ *див. ЛУЖА́НИ* (с.Обжили, Балтський р-н).

ПАПУШО́Я *молд.* Кукурудза. *Так'ї папушо́її висо́к'ї аж стра́шино* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Хл'ї́б у нас з жи́та і папушо́її*; *Три дн'а пр'ята́вса в папишо́її / а тада́ був прика́з зр'їзати вс'у папишо́їу* (с.Нерушай, Татарбунарський р-н; Котовський р-н; Роздільнянський р-н; Ізмаїльський р-н; Красноокнянський р-н); *Ой / та типéр же́ та й бага́то са́д'ат' папушо́її* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Йак зайшо́в у папушо́їу / ві́шич'е́ голо́ві*

(м.Татарбунари) *див. також ПАПШО́Я.*

ПАПШО́Я *див. ПАПУШО́Я* *Ті́л'ки шчо папушо́їу сади́ла в горóді* (с.Плахтіївка, Саратський р-н); *Ми ц'о́го го́ду получи́ли на трудоде́н' по два к'ї́ла папишо́її* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ПАР *мн. ПА́РІ* Великий пакіл, що захищають у дно лиману для прив'язування до них човнів, щоб вони стояли на місці, коли тягнуть невід **▽** **забити пар:** прикріплювати мотузку одним кінцем до верхнього кінця **пара**, який знаходиться у воді, а другим кінцем – до **чордако́вого бабо́я** у човні під час рибальства на **рознóри** (Овідіопольський р-н, Б-Дністровський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ПА́ХОЛ, ШЕ́ЙНА, пор. ПА́КІЛ.*

ПАРАЛІ́Я *болг.* Солом'яний чи фетровий бриль (Ізмаїльський р-н).

ПАРАСИ́НИК, **-а** *ч.* Чоловіча верхня сорочка, пошита з тканини темного кольору (с.Саф'яни, Ізмаїльський р-н).

ПАРАСТА́С 1. Церковна відправа по вмерлому. *Поча́вс'а параста́с* (с.Концеба, с.Гетьманівка, Савранський р-н); 2. Розкидані речі на столі, в хаті, розгартіяш. *Що́ за параста́с на стол'ї в ха́т'ї* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПАРАТА́РИ *молд. і рум. мн.* Домотканий вузький довгий шерстяний або конопляний килимчик, який вішають над лавою попід вікнами в хаті як шпалери (Балтський р-н; Біляївський р-н; Любашівський р-н; Савранський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Бачи́ли йакі́ у нас вис'ат парата́ри на ст'ін'ї? То́ йа виткала́ прои́луїу́ зимо́їу* (с.Олексіївка, Кодимський р-н) *див. також ПІДВІ́КНИКИ, ПІДВІ́КОННИ́ЦІ, ПІДВІ́КОННЯ.*

ПАРДИ́ГА, **-н** *ж. див. БА́РДИ́ГА* *Таку́ парди́гу соба́ця́ і дав* (с.Концеба, Савранський р-н).

ПА́РІС, **-роса** *ч.* Полотняне вітрило човна **▽** **вбира́ти па́ріс** Знімати вітрило (м.Вилкове, Кілійський р-н); **одбити пароса́** Рибалити в нічну пору

(м.Вилкове, Кілійський р-н); **перекида́ть пароса́**. див. **ПЕРЕКИДА́ТЬ** (м.Вилкове, Кілійський р-н); **поста́вить па́ріс** Підняти парус під час поїздки на човні (м.Вилкове, Кілійський р-н); **пустити пароса́ нарозпа́шку** Відпустити **хвосту́** парусів так, щоб вітер якнайбільше напинав їх (м.Вилкове, Кілійський р-н); **чордако́вий па́ріс** Парус на чордаку човна (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПА́РИСОК, -а ч. Здріб. до **ПА́РИС** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПАРО́К¹, -рка́ ч. Пара невеличких снопиків житньої соломи, очерету, зв'язаних докупи, для покриття даху будівлі. Жито, призначене на парки, молотиться так, щоб солома не ламалась. *Шоп ви́шли хату́ / тре́ба к'ін с'ім парк'ів* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н); *Йа ви́шива́в / а хло́пці́ подава́ли парк'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) **пор. ОКОЛІ́Т**.

ПАРО́К², -рка́ ч. Поле, на якому росло просо, просище (с.Бирносове, Фрунзівський р-н; с.Чигирин, Березівський р-н).

ПАРТИ́ГА, -и ж. див. **БАРДИ́ГА** *Хло́пчик держа́в в ру́ці́ парті́гу хл'і́ба* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; також в інших селах Савранського, Біляївського та Балтського районів).

ПА́РТІЯ, -ї ж. Косяк риби **▽ збива́тися в па́ртію** Зібратися великій кількості риби в одному місці (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПАРТОМОНЕ́Т, -у ч. Гаманець. *Партомонéт був по́вен грóшей* (с.Жовтень, Ширяївський р-н) див. також **ПОРТУМАНЕ́Т**.

ПАРУБО́ЧИТИ Парубкувати, проводити час з дівчиною. *Іва́н у́же поча́в па́рубочи́ти* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) див. також **ПАРУБО́ЧИТЬ**.

ПАРУБО́ЧИТЬ див. **ПАРУБО́ЧИТИ** *Ше ра́но туб'і́ па́рубоч'і́т'* (м.Татарбунари).

ПА́РЧИК, -а ч. Рибалка, який забиває в дно річки, лиману спеціальний кіл, **пар** (Овідіопольський р-н).

ПАС ч. Частина поля між паралельними дорогами чи лісосмугами (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ПА́СИНКИ, -ів *мн.* Кукурудзяне лущпиння. *Па́синки / це в'ід бок'ів па́тио́йі лі́сц'а* (с.Коси, Котовський р-н).

ПАСИНКУВА́ТИ, -ю, -єш Прополювати буряк (с.Коси, Котовський р-н).

ПА́СІЙКА, -и ж. див. **БДЖІ́ЛЬНИК** *У нас назива́ють і па́с'і́йка / і бЖ'і́л'ник* (с.Коси, Котовський р-н).

ПАСІ́ЙО́НИЙ, -а, -е Злий, сердитий. *Він зробі́вс'а та́кий па́с'і́йо́ний / ни підхо́д'* (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Не морóч йу́му го́лову / а то в'ін почи́на́є па́с'і́юва́ти* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПАСЮ́ВАТИ, -юю, -ююш Сердитися, злитися. *І чо́го́ то па́с'і́юва́ти ?* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПА́СІЯ, -ї ж. Злість. *Ни па́дай в па́с'і́ю* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Така́ па́с'і́я вз'а́ла йо́го* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПА́СКІН, -а ч. Заплітка до коси. *Ох / у йо́го й к'і́ска бу́ла з рого́ві́м па́ск'і́ном* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПАСКУ́ДНИЦЯ, -і ж. Гадюка (Ананьївський р-н).

ПА́СМО, -а с. Одиниця виміру пряжі, що дорівнює десяти чісницям (30 ниток), 4 пасма дорівнює 1 **мі́тку** (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н) див. також **ПА́СЬМА**, **пор. ВАЛІ́ВЕЦЬ**.

ПАСОВИ́ЦЯ, -і ж. Час, коли пасеться худоба (Ананьївський р-н).

ПА́СЬМА, -и ж. див. **ПА́СМО** *Де́с'ат' чі́сниц'у́ бу́де па́с'ма* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ПАТЕ́ЛЬНЯ, -і ж. польськ. див. **ДЕ́КО 2** *Дай па́тел'н'у́ або сковоро́ду йайц'і́ за́сма́жити* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); *Жа́рила картóшку на па́тел'ні́* (с.Лісничівка, Балтський р-н; с.Слобідка, Кодимський р-н).

ПА́ТИК, -а ч. див. **ВОРУ́ШАЛО** (с.Слобідка, Кодимський р-н).

ПА́ТИРИКА, -и ж. Палиця (с.Василівка, Біляївський р-н).

ПА́ТКА, -и ж. Смужечка одного кольору, її роблять на доріжках, які стелять на підлогу. *Р'ізнокол'орóв'і па́тки ви-гравáли на новíх дор'іжках* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ПАТЛАВА́НКИ бот. Назва бур'яну (с.Плахтіївка, Саратський р-н) див. та-кож **ПАВЛИНКА**.

ПАТЛАЖА́Н ч. Помідора (с.Писарівка, Кодимський р-н) див. також **ПАТ-ЛАЖА́НА**.

ПАТЛАЖА́НА див. **ПАТЛАЖА́Н** (с.Писарівка, Кодимський р-н).

ПАТЛА́ЧКА, -и ж. Швидкостиглий, ран-ній сорт вишень. *Така́ бу́ла хорóша па-тла́чка і д'ітлахі́ зламáли* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Олександрівка, Ши-ряївський р-н); *Ко́лі б па́тла́чка до-стíгла / на́пиклі́ б пли́ч'інд'ів з нíми* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ПАТРИ́ГА, -и ж. Шматок хліба. *Шмато-чок хлі́ба – це па́трига / ан'і гр'інка хл'і́ба* (с.Олексіївка, Кодимський р-н) пор. **ПАРТИ́ГА**.

ПАТРИ́К див. **БАРДИ́ГА**. *Ві́несе той па́три́к / а на́да ка́же дві ко́пії ду-куме́нта* (с.Плахтіївка, Саратський р-н)

ПАТРИ́КА див. **БАРДИ́ГА** (с.Василівка, Біляївський р-н; с.Козацьке, Балтський р-н; с.Дубиново, Савранський р-н).

ПАХА́, -у́ ж. Середня частина невода між верхами і сподами (Біляївський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) ▽ **бра́ти з пахо́ю** Обережно брати матню густого невода, щоб не прорвати матню під час вибирання риби (м.Вилкове, Кілійський р-н); **за-трусу́ть паху́** Потрусити рибу в матню, коли невід вибрали з води (м.Вилкове, Кілійський р-н); **ставáть на паху́** Брати руками і витрушувати пісок, траву та рибу з середньої частини **мату́ли** нево-да (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПАХНЮ́ЩИЙ, -а, -е Пахучий. *Ну ти́ й пахн'у́щий // хто тебе́ так на́пахі́в* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПА́ХОЛ див. **ПАР** *Це р'івна па́лка / йака́ забивáйеу́а в дно о́зера* (с.Нерушай, Татарбунарський р-н).

ПАЦ польськ. Цегла-сирець з суміші гли-ни, піску, соломи, виготовлена ручним способом для будівництва, яка своїм розміром може бути в 3-4 рази більша за звичайну цеглину (с.Маяки, Біляївський р-н) див. також **ПА́ЦА, ПА́ЦИ**.

ПА́ЦА, -и ж. див. **ПАЦ** (с.Дивізія, Татар-бунарський р-н), *Мин'і́ д'л'а са́райа трéба зроби́ти дві тíшчi пац* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ПА́ЦИ молд. мн. 1. див. **ПАЦ** *Пі́ч ро́биу́а із па́ц'ів / гру́ба закла́даї́у́а черво́ними па́циками* (с.Плахтіївка, Саратський р-н); *Па́ци ви́робл'а́йу́а в сп'і́ц'іа́л'них фо́рмах* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Пона́д 150 па́ц'ів зроби́в Мико́ла з ба́т'ком* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); 2. Невеликі шматки глини. *Па́ци ки-да́йут ко́лі ро́бл'ат ха́ту / а воно́ ви-сиха́є аж до ве́рху* (с.Олексіївка, Ко-димський р-н); 3. Цегла із землі (м.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ПА́ЦИКИ здрібн. до **ПА́ЦИ** 1-2.

ПАЦИ́ТИ, -ю, -єш Зносити, терпіти, ви-тримувати, переживати. *Шо́б ви зна́ли / шо́ йа па́ці́ла на сво́му віку́* (с.Обжили, Балтський р-н); *Бага́то йа па́ці́ла за св'і́й в'і́к* (м.Татарбунари).

ПАЦО́РКИ мн. Разки дрібного намиста, тісно пов'язані навколо шиї. (с.Козаць-ке, Балтський р-н) див. також **ПАЦЬО́РКИ**.

ПАЦЮ́К, -а ч. Підсвинок (с.Дивізія, Та-тарбунарський р-н; с.Стара Царичанка, Б-Дністровський р-н; с.Любопіль, Ко-мінтернівський р-н).

ПАЦЬО́Р рідко див. **ПАЦО́РКИ** (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПАЦЬО́РИТИ, -ю, -иш Круто прясти ни-тки. *Зимóйу і но́чами па́ц'о́рим* (с.Концеба, Савранський р-н).

ПАЦЬО́РКИ, -ів мн. див. **ПАЦО́РКИ** *Др'і́бне́н'ке намі́сто / то у нас па́ц'о́рки* (с.Коси, Котовський р-н); *На ші́йї па́ц'о́рки вис'а́т* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПА́ЧІСКА, -и ж. Вичіска з **ку́кли**, най-кращого і найдовшого волокна прядива (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПАЧІСКИ *мн.* Другий сорт конопляного волокна (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *пор.* **ПОЧІСКИ**.

ПАШЕ́ННА *у ролі ім.* Вимазана і добре випалена яма у вигляді глечика завглибшки 2½ – 3 м з горловиною, верхньою частиною ями, завширшки приблизно 1 м та долішньою до двох метрів для зберігання взимку різного збіжжя *див. також горло́ва яма* (с.Кохівка, Ананьївський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; с.Чорна, Красноокнянський р-н) *див. також ГОРЛО́ВІЙ*.

ПАШТАРМА́КИ *див. БАРМАКИ* 2. *А х'їба дівл'уц'а за ціми паштарма́ками / а добр'і віла бу́ли* (с.Лиман, Татарбунарський р-н) *пор.* **БАШТАРМА́К**.

ПАЮВА́ТИ *заст.* Найматися рибалити у власника рибальських снастей (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПА́Я, -ї *ж.* 1. *див. ПАЙ* (м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. *див. ОПОЛОНЬ* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПЕЛЕ́ХАТИ Обривати фрукти чи овочі без дозволу господаря (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПЕ́ЛИХИ *мн. знев.* Волосся. *Роспустила пелихи своїй аж по нос'і достайут' / иче кажут патл'і. Низграба ни вміє зачисатис'а* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ПЕРЕБЕ́НДЮВАТИ Перебирати, коверзувати, вередувати (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ПЕРЕБИВА́ТЬ, -ю, -їш Пересипати, найчастіше рибу, виловлену влітку, шматочками криги в кошиках чи дерев'яних ящиках, щоб вона не псувалася (Овідіопольський р-н; Б-Дністровський р-н).

ПЕРЕБИ́ГАТЬ, -ю, -їш Переїжджати човнами рибалити на інше місце (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПЕРЕБИРА́ТЬ, -ю, -їш Очищати сітки, виплутуючи з них рибу чи водорості після рибальства для подальшого їх сушіння (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПЕРЕБО́РКА: бра́ть в перебо́рку Стелити мокрий невід на березі для сушін-

ня після рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПЕРЕБРО́СКА, -и *ж.* Жіноча кофточка з резинкою у поясі. *Мала йа д'івчинойу перебро́ску* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПЕРЕБУТЛЯТИ Збовтати, потолочити (с.Козацьке, Балтський р-н; с.Дубиново, Савранський р-н).

ПЕРЕВА́Л, -у *ч.* 1. Глибоко переорана чи перекопана земля; 2. Один раз переорана цілина. *Зробів перева́л п'ід ба́чу // о́с'ін'у ро́бимо перева́л планта́жним плу́гом / щоб до весні́ земл'а намокла* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *див. також ПИРИВА́Л*.

ПЕРЕВА́ЛИ, -ів *мн.* Різновид проходу в грубі. *П'іч в грубі можна робит' перева́ли вмéсто кирні́чок* (с.Білка, Іванівський р-н); *див. також КИРНИ́ЧКИ*.

ПЕРЕВА́ЛКА, -и *ж.* *див. ВА́ЛКА* (Миколаївський р-н).

ПЕРЕВОДНЯ́, -і *ж. іхт.* Гібрид чечуги з севрюгою. *Пе́ред за́прéтом лові́лас' сама́ переводня* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПЕРЕГОВО́РЩІК, -а *ч.* Перекладач. *Н'їмц'і ма́ли свої́х перегово́рич'їк'їу* (м.Татарбунари).

ПЕРЕГО́НКА, -и *ж.* Третя оранка перед посівом якоїсь культури (с.Чигирин, Березівський р-н).

ПЕРЕГУ́Л, -у *ч.* Поле, яке рік чи два не ореться і не засівається. *Земл'а / на йак'ї не с'їйут' го́д / назива́йїц'а перéгул* (м.Татарбунари; с.Градениці, Біляївський р-н) *див. також ПЕРЕГУ́ЛЯНИЙ, ПЕРЕ́ЛТОК*.

ПЕРЕГУ́ЛЮВАТЬ Не засіватися, пустувати деякий час (про землю, поле). *Земл'а / йак перегу́л'у́є / ста́їе сі́та* (м.Татарбунари).

ПЕРЕГУ́ЛЯНИЙ: перегу́ляна земля *див. ПЕРЕГУ́Л* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПЕРЕ́ЙДИ, -ів *мн.* Відходи від корму тварин (найчастіше кукурудзиння, сіна), після того, як її їсть корова, що використовуються як паливо. *Ха́ту*

пáл'ат' солóмуїу / дровами / кирпичóм з навóза / з л'іпаків / перéйдами (с. Долинське, Ананьївський р-н); *Позбира́й ко́ло коро́ви перéйди* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Ві́кини в'ід коро́ви перéйди* (с. Лісничівка, Балтський р-н); *П'ісл'а лужа́н'ів у йáслах оста́йуц'а перéйди* (м. Татарбунари) *див. також ПИРЕ́ЙДИ.*

ПЕРЕ́ЙМИ, -ів *мн. див. ЛИГУС Зоре́ш горóд / переймі́ бу́де* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ПЕРЕКАБУТА́ТИСЯ Перевертатися, перекручуватися (с. Козацьке, Балтський р-н; с. Семенівка, Кодимський р-н).

ПЕРЕКИДА́ТЬ, -ю, -їш Перев'язувати **хвіст** паруса з одного борта човна на інший. *Перекида́йут' хвіст туд'і, коли па́рус ба́нит'* (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ПЕРЕКИДНА́ *в ролі ім.* Линва, якою стягують два човни один до одного під час рибальства волоком або неводом (с. Миколаївка, Овідіопольський р-н; м. Вилкове, Кілійський р-н).

ПЕРЕКОБИРИТИСЯ Скривитися, покоситися (с. Кохівка, Ананьївський р-н).

ПЕРЕЛІ́М, -а *ч.* Гребінь з очерету на хаті (с. Біляївка, Біляївський р-н; с. Яськи, Біляївський р-н).

ПЕРЕЛІ́ТОК, -у *ч. див. ПЕРЕГУ́Л Ві́горав перéл'ітку к'іл'ка дес'атін* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ПЕРЕМЕРВИТИ Перетерти сіно, солому. *Пашу перемервила* (с. Концеба, Савранський р-н).

ПЕРÉНЧА, -а *с.* Поручні (с. Долинське, Ананьївський р-н) *пор. ПОРÉНЧА.*

ПЕРЕПЕЛИ́ЦЯ, -і *ж.* Товста залізна планка з отвором посередині, яку вкладають у верхній камінь жорна. *Перепели́ц'а слуге́ дл'а того́ / шоб кам'ін' крашчавс'а* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ПЕРÉРІ́З, -а *ч.* Переріzana на пополам діжка по горизонталі, подібна до цебра, але без вушок, що використовують для соління. *Д'іжку перер'і́зали / зробили́ два перер'і́за* (м. Татарбунари; м. Вилкове, Кілійський р-н).

ПЕРЕРÓБКА, -и *ж.* Невипалений посуд, який гончар переробляє кілька разів (с. Піріжна, Кодимський р-н).

ПЕРÉРУБ, -а *ч. спец.* Міцна дошка в човні, на якій сидять гребці під час греблі (м. Вилкове, Кілійський р-н), *див. також СИДІ́ЛКА, СІДА́ЛКА.*

ПЕРЕСА́ДЮВА́ТЬ, -ю, -їш Перекріплювати линви до сіток **осадо́ю** (м. Вилкове, Кілійський р-н) *див. також САДИ́ТИ.*

ПЕРÉСТІ́НКИ, -ів *мн.* Внутрішні стіни в хаті. *Йак тро́хи просóхне / гла́д'ат ст'іни / стéл'у / перéст'інки* (с. Немирівське, Балтський р-н).

ПЕРÉТИКА, -и *ж.* Тин між сусідніми садибами, частину якого ставить один господар, а другу – інший (с. Біляївка, Біляївський р-н).

ПЕРЕТÓК *ч.* Переливання вина з однієї бочки до іншої, відділення його від осаду на дні бочки – **дрóшів.** *До на́ступу вели́ких морóз'ів ро́бл'ат перетóк у дру́гу бо́чку / ше кажут зн'іма́ти з дрошч'ів* (с. Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПЕРЕХРÉСТОК, -тка Горішня частина **вияшок.** *Перехрéсток кру́тиц'а на твóздику* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПЕРІ́Я, -і *ж.* Лінія, на якій розташовані будинки. *Йі́го ха́та на т'ї́й пері́ї* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ПЕРÓ, -а *ч. див. ЛÓПАС* (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ПÉТРАТИ, -ю, -єш *фам.* Розуміти. *В'ін йак йа диві́вс'а / н'ічо́го не пéтра́є* (с. Лізинка, Іванівський р-н; с. Кохівка, Ананьївський р-н); *-ть В'ін н'ічо́го не пéтра́є в рад'ів'і / а берéц'а справл'ат'* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ПЕТРУ́ШКА: гадю́ча петру́шка, -ої -и *бот.* Висока, розложиста рослина, в якій часто водяться гадюки та вужі, буги́ла. *Мико́ла зал'із в гад'у́чу петру́шку і бойáвс'а поворохну́тис' там* (с. Жовтень, Ширяївський р-н; с. Плахтіївка, Саратський р-н).

ПЕ́ТУРА, -и ж. рум. Тонка літня ковдра. *Вкрі́лас'а пéтуройу / шоб не так хо́лодно було* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Райлянка, Саратський р-н; с.Старокозацьке Б-Дністровський р-н; с.Саф'яни, смт. Суворове Ізмаїльський р-н).

ПИДИСЯТКА, -и ж. Дошка завгрубшки 50 мм. *Пидис'átка йде на одв'ірки / подлоко́тні'іки, полі́* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПИЗИ, -ів мн. кул. полськ. Варені галушки із кислого гречаного тіста, які їдять з часником та олією. *Дуже смачн'і пізи з греча́ної му́ки* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПИЛНА́, -и ж. Дошка під острішиною хати, до якої прикріплюється жолобок для стікання дощової води. *До́ски / шчо н'ідбива́йуц'а н'ід стр'іхо́йу / зв'у́ц'а тил'іна́* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПИЛЯСТРИ мн. Виступи на наріжних кутах отинькованої хати. *Тепе́р хати́ шчикату́рат' / і на ву́глах ро́бл'ат' тил'áстри* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПИПЧІК, -а ч. Сосок грудей. *Погáно груд' сосáт' ту́ / у йакóйі манéн'кий піпч'ік* (м.Татарбунари).

ПИРЕ́ЙДИ, -ів мн. див. **ПЕРЕ́ЙДИ** Ві́кин' *пирéйди від коро́ви* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ПИРЕГОН́, -у ч. див. **ОБРА́Т** *Шче не бу́де рості́ // пирего́ну піе ск'і́л'ки хо́че* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПИРЕ́СЦІНОК, -а ч. див. **ПЕРЕ́СТІНКИ** *Пирéс'ц'інок гобі́чно кладéц'а в одéн ка́м'ін'* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПИРИВА́Л ч. див. **ПЕРЕВА́Л** Ві́орав *цей год гарма́н на пирива́л / до́лжин бут'* *харо́ший урожа́й* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПИРИГОН́ див. **ОБРА́Т** (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПИРИТО́К ч. див. **ПЕРЕТО́К** *Висно́йу вс'ікда́ ро́бл'ат' пирито́к вина́ //*

(с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПИРНА́Я 1. Найкращий сорт вовни (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) див. також **ШПА́НКА**; 2. Найгірший сорт вовни (довга і жорстка) *Пирна́йя во́вна са́ма г'іриша* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПІРСНУТИ згруб. Вдарити. *Гри́ц' йак пі́рснув Мико́лу / аж в го́чах в того св'і́чкі засв'і́тілис'а* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ПИСАНА в ролі ім. Сорт квасолі з різнокольоровими візерунками на шкірці насіння (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПИСКИ мн. Губи. *Шо йа ма́йу з ним в пі́ски ц'ул'ува́тис'а* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н); *Диті́на // з колі́ски та й забі́ла пі́ски* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ПІСОК ч. Рот (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ПИСТЕ́ЛКА, -и ж. Фартух (с.Манаші, Б-Дністровський р-н).

ПИТЛЬО́ВКА, -и ж. Біле, пересіяне борошно. (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПИЧИНА, -и ж. Шматок перепаленої глини, що випадає з челюстів печі. *Давно́ в печ'і масті́ла / та уже пичі́на в горі́шкі па́дає* (с.Обжили, Балтський р-н).

ПІВЕНЬ, -вня ч. іхт. Маленька морська риба (м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **ПІТУХ**.

ПІВЗИНА, -и ж. Поясок очеретяного тину (Біляївський р-н).

ПІВКЛАНЯ, -і ж. Стара міра, спосіб рахунку, що дорівнює тридцяти снопам, або двом **п'ятнацяткам**. (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Скла́вши в п'і́вклáн'і сно́пі кукурудзи́н'а Мала́нка н'ішла́ до диті́ни* (с.Жовтень, Ширяївський р-н) див. також **ПІВКО́ПИ**.

ПІВКО́ПИ незм. див. **ПІВКЛАНЯ** *Йак п'і́вклáн' á / то це вже зн айеш / шо п'і́вк óпи або тр'і́ц'іт' сно́п'ів* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПІВ-О́КА Півтори фунта, 600 грамів; рідини — півлітри; *До об'і́ду купі́ла пів-*

о́ка винá (м.Татарбунари; Савранський р-н).

ПІВШО́РКИ, -ів *мн.* Різновид кінської збруї. *Вона́ крас'і́во йде у н'і вишо́рках* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПІД 1. Черінь печі; 2. Горище; 3. Підстилка зі старої соломи, на яку кладуть скирту необмолоченого хліба чи сіно (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; с.Райлянка, Саратський р-н; с.Яськи, Біляївський р-н).

ПІДБІСЦЬОМ *присл.* Підтющем. *Не волоч'і но́ги / н'ідб'іс'ц'ом / скорéн'ко* (м.Татарбунари).

ПІДБУРО́К, -рка Залізний гак, багор з дерев'яною ручкою. *Підбу́рком розправл'а́йут' у час риба́л'ства с'іт'і / коли́ вони́ запл'уту́йуц'а* (Овідіопольський р-н, Б-Дністровський р-н).

ПІДВІ́КНИКИ *див.* **ПАРАТА́РИ** (с.Покровка, Любашівський р-н).

ПІДВІКО́ННИЦІ *мн. див.* **ПАРАТА́РИ** *У нас підвіко́нниц'і прибива́йут тіл'ки в дру́гі ха́ті* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПІДВІКО́ННЯ *див.* **ПАРАТА́РИ** *Повитира́й в'і́кна та поч'і́ні н'ідв'іко́н'н'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н; с.Покровка, Любашівський р-н; с.Козацьке, Балтський р-н).

ПІДВО́ДИТЬ Фарбувати долішню частину стіни **підво́дкою** (м.Татарбунари).

ПІДВОДЖІ́НЯ Процес фарбування нижньої частини стіни (шириною від 1 до 40 см) синьою чи **лазу́ркою**. *По́ки ко́нчила це н'ідвоЖ'і́н'а / аж в очáх потемн'і́ло* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н) *див. також* **ПІДВО́ЖИ-НЯ**.

ПІДВО́ДКА, -и Чорна фарба, якою **підво́дять** стіни будинку. *П'ідво́дку ро́бл'ат' і́йз са́ж'і / па́л'анойі́ ризі́ни* (м.Татарбунари).

ПІДВО́ЖИ́НЯ *див.* **ПІДВОДЖІ́НЯ** *Он н'ідво́жин'а / та начинáй н'ідво́дит' ха́ту* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПІДВОЗНА́ *у ролі ім.* Човен, на якому знаходиться лід, діжки, в які складають виловлену рибу (Овідіопольський р-н).

ПІДВО́Й *ч.* Рослина (дичка), на якій прищеплюють вічко або черенок культурного сорту рослини (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПІДВОЛО́КА, -и *ж.* Дрюк, який прикріплюють до воза, коли поламають колесо або вісь. *Поламáв ко́лесо і прийíхав на н'ідволоц'і* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПІДГАНЯ́ЛКА, -и *ж.* Деталь самопрядки у вигляді планочки, що з'єднує **підні́жки** з **циганочко́ю** для обертання колеса. *Шо́ ти менé го́ниши / йак н'ідган'áлка ко́лесо* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПІДГЕ́РЕЦЬ, -я *ч. спец.* Деталь воза, підтока. *П'ідге́рец' нахо́диц'а н'ід ша-раба́ном* (м.Татарбунари, Татарбунарського р-ну).

ПІДГО́РЛИЦЯ, -і *ж.* Долішня, горизонтальна частина ярма. *Йармо́ ма́йє н'ідгорлиц'у / приті́к* (с.Коси, Котовський р-н); *Над'ін' харашо́ йармо на вола́ / шоп н'ідго́рлиця ни душі́ла* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *П'ідго́рлиц'а у вол'ів не ду́ше горл'áнку* (м.Татарбунари).

ПІДГА́РЛЯ, -я *с.* Підборіддя повної людини. *Розросло́с' н'ідга́рл'а / йак у ка-банá* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *Йакі́й гладкі́й / аж підга́рл'а висі́т'* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПІДДЕ́РЖКА, -и *ж. спец.* Деталь вітряка, вітряного млина. *Оце́ вам попере́чники / підде́ржка / ско́с'акі́ / чоті́ри на одн'ім ву́гл'і і на друг'ім* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ПІДЖО́ГИ *мн.* Під'юджування. *Ни дава́й йому́ н'іджо́ги / бо в'ін і так сирді́тий* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Т'і́л'ки хто́с' да́ст' н'іджо́ги / так і спо́риц'а* (м.Татарбунари) *пор.* **НАШТУ́РУВАТИ, НАЮ́ДОВАТЬ**.

ПІДЗАКА́Т *ч.* Споруда у дворі для стоянки возів, накрита зверху черепицею, передня частина якої відкрита; *Це́й н'ідзакáт стрóйівс'а дл'á повóзок / в'і́яло́к* (м.Татарбунари; с.Лиман, Татарбунарський р-н) *див. також* **ПІД-НАВЕС, ПОДНАВЕС**.

ПІДКОВА Залізний пристрій у вигляді підкови з трьома шипами, що рибалки надягають на взуття взимку, щоб не ковзалися на кризі, коли йде підлідний вилов риби (Овідіопольський р-н) *пор. БУЗЛУК.*

ПІДКРИЛКО, -ка с. Стіна ятера завдовжки до 7 м, яку виготовляють з **матюли** (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІДКРУПЛЯНКА, -и ж. Груба мука, що висівається з крупи. *Прос'їй крупи і тоїу н'ідкрупл'анкоїу примасті свин'ї* (с.Обжили, Балтський р-н).

ПІДЛОКОТНИК, -а ч. Підвіконня. *На н'ідлокотники йде тидис'атка* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *див. також ПОДЛОКОТНИКИ.*

ПІДЛЯЩИВКА Молодий лящ (Овідіопольський р-н).

ПІДМЕТ, частіше *мн. підмѐти* Рівнина біля річки, де садять капусту, огірки, сіють коноплі. *Шарувала помидори на н'ідмѐтах* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор. ПІДМѐТИ.*

ПІДМѐТИ *мн.* Грядки, на яких сіють коноплі. *Підиш до підмет'ів / там тебе віз'ме машина до Кодими* (с.Олексіївка, Кодимський р-н) *пор. ПІДМЕТ.*

ПІДНАВЕС *див. ПІДЗАКАТ* *Кабіц'у кладѐмо в н'іднав'єсі* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ПІДНАРАТ *спец.* Підкладка з товстого полотна в чоботях. *П'іднарат пришиваїут у хромових чоботах / а в кирз'акіх йїгó ни пришиваїут* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ПІДНІЖЖЯ, -я с. **Чордакові** і **кормові** підставки, збиті з дошок (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІДНІЖКИ *мн. спец.* Долішня частина ткацького верстата, прикріплена до порога, на яку стають ногою для надання колесові обертового руху. *Підн'їжки / дл'а воспомагін'їа розбираїти начен'н'а. Вони мотузками жчіпл'уйуц'а з начин'ам і двігаїут йїгó увѐрх-унїз* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *П'ідн'їжки соїїд'ін'аїуц'а з начин'ам мотузками* (с. Мар'янівка,

Ширяївський р-н).

ПІДОЙМА, -и ж. *спец.* Найпростіше знаряддя у вигляді стрижня, що підтримує дишло, підвага, важіль. *Підойму трѐба зал'їзом кувати* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПІДПÁЛОК, -а ч. кул. Невеличкий круглий хліб, печений на черені, перепічка. *Підпáлок / такії невеличкий хліб / на ч'ір'ін'ї пѐчений* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; Савранський р-н; Любашівський р-н) * Невелика хлібина (половина чи менше звичайного розміру), що випікається і виймається з печі раніше від решти хліба. *Зараз віт'агну н'ідпáлок з пѐч'ї та й будѐмо йїсти* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПІДПÁРОК Поле, виоране після скошення хліба, на якому будуть сіяти восени (с.Козацьке, Балтський р-н).

ПІДПÓВНЯ, -і ж. Трохи неповний місяць. *Підпóвн'а — це підпóвн'аїец'а м'їс'ац' і кáжут' шо шчиркаїц'а. Пóвний м'їс'ац' це крúглий / а на мїс'ац'ові та брат брата на віла берѐ* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); *Йа квóчку садїла на підпóвн'ї* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) *див. також ПІТПÓВНЯ.*

ПІДПОЯСНИК, -а ч. Лямка, яку одягає рибалка на груди під час рибальства **тягловім** неводом (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІДПУКИ *мн.* Намотані на споди невода перевесла з осоки, щоб споди невода не загрузали в болото (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІДПУШИТИ, -у, -иш Розширити сітку, пришиваючи частину **матюли** вздовж **верхів** чи **сподів** снасті (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІДРЕШІТКА Пристрій для підсівання пшениці. *Оце підреш'їтка / шчоб тиенїц'у підс'ївати* (с.Плахтіївка, Савранський р-н).

ПІДРІЗ: ігú на підріз Тягти снасті так, щоб **споди** волока ледве торкалися дна річки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІДСАКА, -и ж. Круглий залізний обруч, на який одягають **мату́лу** для вибирання риби з **матні** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІДСТА́ВКА, -и ж. Дерев'яний цебер. *Да́й мен'ї підста́вку / їа п'ідста́вл'у б'їл'а ча́на з вино́м* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ПІДТИЧ Тички, стовпи, на яких сушать рибальські сіті (Овідіопольський р-н; Б-Дністровський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІДТІ́НЬ присл. Вироблення ряден на ткацькому верстаті підбиранням кольорів. *Зробі́ла два́дц'ят' ари́їн ра́ден підт'ін'* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ПІДЧУ́НЯТИ, -ю, -їш Трохи одужати від хвороби. *Т'їл'ки трóшки п'ідчун'а́ла і зно́в забул'їла* (м.Татарбунари).

ПІЗНІЙ: **пізні уляги** Пізно ввечері (с.Євтодія, Балтський р-н); **Пізня Зірка** Назва сузір'я, *пор.* **ДІВКА-ВО́ДУ-НЕСЕ**, **ДОРО́ГА**, **КВО́ЧКА**, **ЧЕПІ́ГА**, **Світо́ва Зірка** (с.Долинське, Ананьївський р-н).

ПІЗНЮ́РКА, -и ж. Пізенька курочка, поганенька, маленька (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПІЗНЮ́РКИ *мн.* Дуже пізній виводок курчат (с.Лаптево, Фрунзівський р-н).

ПІЗНЮ́РЧАТА *мн.* Пізні, малі курчата. *Пізно посади́ла квóчку / та ї май́у тупéр пізн'урча́т* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПІ́КА, -и ж. Палиця, до якої в долішній частині прикріплений нерухомо залізний гострий штир для відштовхування від криги під час пересування саньми. *Тре́ба заказáти у ку́з'н'ї п'їку* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІ́КНИЙ: **пíкна лопáта** *див.* **СА́ДЖАЛКА**; **пíкні вагані́** корито, в якому місять тісто на хліб (с.Біляївка, Біляївський р-н).

ПІ́Л, -у ч. Дерев'яне ліжко без спинок. *П'їл збивáйут' сам'ї із до́сок* (м.Татарбунари).

ПІ́ЛКА, -и ж. Вузька майстерно виткана з різнокольорової пряжі ряднина чи до-

ріжка для застелювання припічка, скрині, лави, ослона. *Кі́л'їм ма́йє дв'ї п'їлки по бока́х / отд'ел'но ві́ткан'ї* (м.Татарбунари; с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *пор.* **НАЛАВНИК**.

ПІЛО́ЧКА, -и ж. Шмат полотна, тканина. *Пóтім хл'їб ви́ймáйут і накривáйут їй-го чи рушникóм / чи пілочкáми / шчо́б він відійшо́в. В цéйї хáт'ї їє шче дівáн / на земл'ї до́бр'ї пілкі. У дру́гі хáті ку́хон'н'ї рéч'ї* (с.Немирівське, Балтський р-н).

ПІНДЖА́К ч. Верхній короткий теплий чоловічий одяг у вигляді куртки. *Над'ін' п'інЖáк / бо хо́лодно надво́р'ї* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ПІНО́ПРІ Сорт винограду. *П'інóпр'ї ц'óго ро́ку захворі́в* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ПІ́Р, **пі́ру** ч. Зимова цибуля. *Пéрша їйжа весно́йу / це салáт іде з п'їру та варéних їайéц'* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Найра́н'ча цибу́л'а / це п'їр* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор.* **ПІ́РА**.

ПІ́РА, -и ж. Сорт скороспілої цибулі. *Пі́ра скóро сп'ї́є* (с.Концеба, Савранський р-н) *пор.* **ПІ́Р**.

ПІ́РЯТИ 1. *див.* **ПАЛЯТЬ**. *Ї́ак п'їр'áйє до базáру.* 2. Сильно бити. *Отáк їогó рéм'ін'ом п'їр'áу* (м.Татарбунари).

ПІ́СВИНО́К, -а ч. Порося 4-5 місяців, підсвинок. *Ви гл'ад'їт / кумá / їакóго їа п'їсвинка купи́ла // хоро́ший* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПІ́СКОЗУ́Б, -а ч. *їхт.* Пічкур (с.Грабове, Кодимський р-н).

ПІ́СКУН, -а ч. *їхт.* Бичок, що водиться на піщаному дні Дністровського лиману (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) *див.* *також* **ПІ́СКУР**, **ПІ́СОШНИ́К**.

ПІ́СКУНЕ́ЦЬ, -нця ч. Здріб. до **ПІ́СКУН** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІ́СКУР *див.* **ПІ́СКУН** (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІ́СОШНИ́К ч. *див.* **ПІ́СКУН** (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІСТЕЛКА, -и ж. Фартух (с.Райлянка, Саратський р-н).

ПІСТРУГА, -и ж. *іхт.* Севрюга (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІСТРУШКА, -и ж. Здріб. до **ПІСТРУГА** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІСЬ-ПІСЬ! Вигук, яким підкликають котів (с.Стримба, Кодимський р-н; с.Чорна, Красноокнянський р-н); *див. також ВІСЬ-ВІСЬ! МАЦЬ-МАЦЬ!*

ПІТИЧКА, -и ж. 1. Оздоблювальна нашивка по низу сорочки, спідниці. *Випускали пітички із зупчиками спідниці; Жінк і соб і в сорочках вишивають р'імнєн'ко пітички* (с.Немирівське, Балтський р-н); 2. Долішня частина жіночої сорочки, пошитої з домотканного сукна. *Пітичкою у нас називали кінєц' гребінної сорочки* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); 3. Нижня спідниця. *До п'ітички пришивають кру́жаво* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ПІТКА́НЯ Нитка; матеріал, який іде на виготовлення певного виробу. *Пітка-н'а намотуйіц'а на ц'івку / вложуйіц'а в човник / а човник рука́ми кидайіц'а ме́жду нитками осно́ви* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПІТОВНИК, -а ч. Розсадник дерев, садова шкілька. *Саділи на п'ітовнику л'ішчїну* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПІТО́К, -а ч. Підвищення у млині, звідки насипають у кіш. *Уже м'ішкі на п'ітку / за́раз будемо сіпати у кіш* (с.Обжили, Балтський р-н).

ПІТПАЛОК *див. ПІДПАЛОК* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПІТПО́ВНЯ, -і ж. **ПІДПО́ВНЯ** *П'ітпóв-н'а / йак м'іс'ац' цілий* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ПІТТЯГНУТИ: **пiтт'ягнuти** **о́куня** *див. МАКОГІН*: **облизать мако́гна** *Ми с'огóдн'і пот'агнuли о́кун'а* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПІТУХ, -а ч. *рос. див. ГАГА́Й* *Все забрав / оставс'а п'ітух і дв'і кyрочки* (с.Лізінка, Іванівський р-н) ▽ **морський пітух** *іхт.* Морська їстівна риба

(м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ПІВЕНЬ.*

ПІХАТИ Дерти, товкти просо на пшоно в ступі, пшеницю на кутю (с.Бирносове, Фрунзівський р-н; с.Олександрівка, Ширяївський р-н).

ПІЧУРА́, -і ж. Закуток у печі (с.Трудове, Кілійський р-н).

ПІЧУРКА, -и ж. Частина печі, місце, куди вигортають попіл (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ПІШИВКА, -и ж. Напірник на подушку *Пошїла на подушку п'ішивку* (с.Обжили, Балтський р-н) *див. також ПОШІВКА.*

ПІШО́! *див. А-ЦІ́БА!* *П'ішó / Прóкл'ата соба́ка / л'їзе до дитїни* (м.Татарбунари).

ПІШОХІ́ДНА у ролі ім. Стежка, доріжка (с.Ряснопіль, Березівський р-н).

ПІЩА́НКА, -и ж. *іхт.* Хамса (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПЛАВ ч. Все, що плавало під час повені (старий очерет, рогіз), а потім осіло (м.Біляївка, с.Маяки, с.Яськи, Біляївський р-н).

ПЛА́ВКА, -и ж. 1. Простір води, який пропливають човни, тягнучи за собою сітки; 2. Час перебування сіток у воді (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПЛАВНІ́ЦА, -и ж. *іхт.* Маленький **чіба́к**. *М'їж чібако́м попала і плавн'їца* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПЛАВНЬОВИ́Й, -а, -е: **плавн'овá** **риба** Риба, яка водиться у плавні (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПЛАВНЬО́ВКА, -и ж. *бот.* Загальна назва трави, що росте в плавнях (с.Маяки, Біляївський р-н).

ПЛАЖАТУРА *молд. кул.* Невеличкий пиріжок у формі півкола (Біляївський р-н; Овідіопольський р-н).

ПЛА́Н 1. Невелика за своїми розмірами ділянка землі в селі, де висіваються або висаджуються сільськогосподарські культури, овочі, виноград. *Уже́ трé-т'їй год йак на пла́н'і посади́в виногра́д* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); 2. Ділянка землі, виділена для будівництва будинка. *Йому́ в'їдр'їзали висно́йу план*

/ і в'ін почав стрóйитис'а (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *Йому́ дали план / шоп в'ін почав стрóйиц'а* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПЛАНЕ́ТНИЙ, -а, -е Неврівноважений, примхливий (про людину). *Х'іба́ йіго́ пойме́ш / йак в'ін планéтний / с'іго́дн'а одно́ / а взáвтра дру́ге рóбе / чи говóре* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н; (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Цей хло́пец' йакі́йс' планéтний / то в'ін с'м'йі́ец'а / то плаче* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПЛАСА, -и ж. Сітка з прив'язаним до неї держак, якою раніше відділяли зерно від половини: *Т'а́гне плáсу по гарма́н'і / половка оставáлас' на матул'і / а зерно па́дало на во́рох* (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н).

ПЛАСТОВИК, -а ч. Лапатий сніг. *Пусті́вс'а та́кий пластові́к / шчо скóро вкри́є зéмл'у* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПЛАТА́ТЬ, -ю, -їш Розкраювати ножом голову і спину риби на дві рівні частини / щоб риба краще просолилася. *Купі́ла кифа́л' / поплатáла / посолі́ла* (м.Татарбунари) **пор. КАРБУВА́ТЬ.**

ПЛА́ТВА, -и ж. 1. Частина журавля, яким тягають воду (с.Слюсарєво, Савранський р-н); 2. Рівний товстий і обтесаний стовбур 8-10 м завдовжки, який кладуть вздовж у горішній частині вимурованої стіни будівлі на стовби при будівництві хати. *Зам'ісі́ли тра́су / шоп вурува́ти пла́тви і накі́дати стéл'у* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Зако́пуйут слу́пи / а на них кладу́т пла́тви* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПЛА́ФТА, -и ж. Невелика ковдра, в яку загортають маленьку дитину. *Плафту́йу обкуту́йут' дитину / іе тиркало́ва плафта / на не́й вишива́ють коники разн'і і застел'а́йут'* (с.Олексіївка, Кодимський р-н) **див. також ПЛА́ХТА.**

ПЛА́ХА, -и ж. Частина нової сітки, яку пришивають до невода замість зіпсованої (Овідіопольський р-н).

ПЛА́ХТА, -и ж. (с.Грабове, Кодимський р-н) **див. ПЛА́ФТА.**

ПЛЕКА́ТИ, -ю, -єш Підбивання вим'я овець під час доїння. *Не забúд' по́плекати́ с'іру / бо не даст' моло́ка* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ПЛЕС Затока Дністра (Біляївський р-н, Овідіопольський р-н).

ПЛЕТІ́Й Верхня заплетена частина очеретяного тину (м.Біляївка, с.Яськи, Біляївський р-н).

ПЛЕ́ЦИК, -а ч. кул. 1. Невеличкий коржик, спечений із борошна в суміші з потертою макухою, картоплею (с.м.Ширяєво, Ширяївський р-н) **пор. ПЛЕ́ЦИКИ, ПЛЯ́ЦЕКИ;** 2. Картопляник, картопляний пиріжок. *Вари́ли карто́фл'у / розмина́ли йі́й / до́бавл'а́ли кукуру́Щано́ї мукі́ / розбо́втували вс'о́ це з водо́йу / пот'ім із це́го тиклі́ плéцики* (с.Немирівське, Балтський р-н).

ПЛЕ́ЦИКИ, -ів мн. кул. Коржики, спечені нашвидкуруч. *Хл'і́ба не бу́ло / а вона́ плéцик'ів напекла́* (с.Обжили, Балтський р-н) **пор. ПЛЕ́ЦИК, ПЛЯ́ЦЕКИ.**

ПЛИВТИ, -ý, -єш Ловити рибу будь-якими снастями з човнів (м.Вилкове, Кілійський р-н) **▽ пливти на наму́лі** Рибалити **тягу́лями** в мілких місцях річки. *Пливлі́ на наму́л'і с'огóдн'і / а ри́би не вп'ійма́ли* (м.Вилкове, Кілійський р-н); **пливти (на) пла́вку** Пропливати човном певний простір води, тягнучи за собою сітки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПЛІ́Ш, -а́, ч. Пропуск, огріх під час сівби. *С'і́яли овéс та пл'і́ш'ів наро́били* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПЛІ́ШКА, -и ж. Заплішка. *Набі́в держáк і забі́в пл'і́шку* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПЛО́СКІЛЬ Цвіт коноплі. *Виб'і́ра́йут' плóск'іл' / то / шчо ц'в'і́те / йак ку́рїт' / то гото́ве* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ПЛО́ТНЯ, -і Теслярська майстерня. *У колхо́зн'і плóтн'і плóтники ро́бл'ат' двéр' і / в'і́кна / бонда́р'і / бочкі́ / д'і́жкі* (м.Татарбунари).

ПЛУГАТА́Р -я ч. Спеціаліст, що робив плуги. *Дуже т'ажко плуга́р'ам робі́ти лем'і́ху до плуг'ів* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПЛУТА́ТЬ Путати худобу, найчастіше коней, перев'язуючи їм ноги, щоб не могла швидко бігати. *На н'і́ч на па́совис'ку плу́тали коне́й* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПЛУШКУВА́ТИ Орати. *Ми з Миха́йлом плушкува́ли виногра́т плушко́м* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ПЛЯНДРИНИ *мн.* Збиті з дошок нари для просушування сирого посуду, підняті на висоту (с.Пиріжна, Кодимський р-н) *див. також ТРА́МКИ.*

ПЛЯТИС, -а ч. Кафельна або мармурова плитка, якою швець відшліфовує підлогу. *Підобшву гла́д'ат пл'а́тисом* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПЛЯЦЕКИ, -ів *мн.* кул. Коржики з картоплі і кукурудзяного борошна. *Дума́йу пекти́ пл'а́цки / та оце́ сї́ю тро́хи кукуру́Ю'анойі муки до карто́шки* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор. ПЛЕ́ЦИК, ПЛЕ́ЦИКИ.*

ПОБЕРЕЖНЯ́К Північно-західний вітер, що дме вздовж берега (Б.-Дністровський р-н).

ПОБІ́ЧКА, -и ж. Печінка риби бичка (Овідіопольський р-н).

ПОВА́ДЧИК Колгоспник, що доглядає за рівчачками, **ва́дами** (с.Яськи, Біляївський р-н).

ПОВИНШИ́ВЛЯТИ Повитягати, пови́мати (с.Ново-Красне, Роздільнянський р-н).

ПОВІ́Й, -ію ч. *бот.* Кімнатна рослина. *Н'і́жна зе́ле"н' пов'і́йу зви́сала з п'і́дв'іко́нн'а* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ПОВІ́ТРЯНИК, -а ч. *спец.* Палиця, що прибивається до крокви і до **пла́тви**, щоб не впала кроква. *Прибі́й пов'і́тра́ник / шоб кро́ква не впала* (с.Обжили, Балтський р-н).

ПОВОДО́К, -а ч. Мотузка в **лямі**, якою **залямо́ваний** рибалка тягне човна (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПОВСІГДА́ *присл.* Завжди. *Повс'і́гда в'і́н хóде ч'і́стим* (м.Татарбунари).

ПОВУТЬКАЛО́, -а с. *див. КУКУВА́ВКАЛО* *Коли́ пову́т'кало кричи́т' / то хто́с' умре́* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПОГА́НКА, -и ж. 1. Гадюка (м.Ананьїв, Ананьївський р-н); 2. Пропасниця, лихоманка. *Його́ пога́нка му́чайе* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПОГЛЮ́ГАНІЙ, -а, -е Подзьобаний (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПОГО́ДА: стояти на пого́ді Встановитися гарній погоді (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПОГО́ДКА: заско́чить пого́дкою Поїхати на рибальство по погоді (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПОГРЕБИ́ЦЯ, -і ж. Горішня частина гончарної печі, завалькована і змащена з середини рівним шаром глини (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ПОГРУ́ДКИ *мн.* Вишивка на жіночій сорочці, що припадає на груди (с.Бакша, Савранський р-н).

ПОГУТЬКАЛО́ ч. *див. КУКУВА́ВКАЛО* (с.Будеї, Кодимський р-н).

ПОДЕ́НЯ Настил із соломи, який роблять на тому місці, де буде складатись скошений хліб, сіно у скирти (с.Козацьке, Балтський р-н).

ПОДІ́ЛОК Десять горсток конопель, зв'язаних докупи, коли коноплі мочать у річці (с.Желепове, Роздільнянський р-н).

ПОДЛЕ́ГА Верхівка кукурудзи (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ПОДЛОКО́ТНИКИ *мн. див. ПІДЛОКО́ТНИК* *Пидис'а́тка йде на одв'і́рки / подлокóтн'іки, полі́* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПОДНА́ВЕС *див. ПІДЗАКА́Т* 1. Приміщення на току для тимчасового зберігання зерна. (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Добудова до будинку для збереження с/г реманенту і людей від дощу. *Б'і́л'а ха́ти на чотир'о́х стовпа́х ро́биц'а поднав'е́с* (с.Нерушай, Татарбунарський р-н).

ПОДО́КИ присл. До якого місця, до якого рівня. *Подо́ки воні туб'ї отм'ір'али / ос' сму́шка* (м.Татарбунари).

ПОДО́ТИ присл. До цього рівня, до цього місця. *Подо́ти отлі́йши / а то оста́виши* (м.Татарбунари).

ПОДПА́СНИК ч. Помічник пастуха, підпасич. *Подпа́сники прихóд'ат' до нас п'ісл'а шкóли / туд'ї / йак нач'іна́йуц'а кан'їкули* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПОДРА, -дер мн. Сідало для курей у вигляді перекладених дошок у хліву, на горищі тощо, також місце для ночівлі курей на деревах. *У сара́йї зве́рху зрóбл'ан'ї по́дра дл'а пті́ц'ї* (с.Немирівське, Балтський р-н; с.Бакша, Савранський р-н); *Сиді́т' / йак ку́рка на по́драх* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Корóва по́дра розвалила* (с.Концеба, Савранський р-н); 2) перен. Місце, де сплять діти. *А вже порá вам на по́дра / д'ітлахі́ / бо ку́ри вже спл'áт* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПОДСТЕ́ЛКА, -и ж. Солома, яку підстеляють худобі. *Найча́ст'іше подсте́лку стéл'ат' в'ївц'ам у дощóву погóду / шоб був до́брый кирп'їч* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПОДУ́ШКА, -и ж. Планка, що знаходиться під **чордако́м**, до якої прикріплюється долішний кінець **дрéвки** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПОДШПИ́ЛЬКУВА́ТИ, -ую, -уєш Прибити дерев'яними цвяхами підошву. *В'ін сра́зу подшпи́л'ку́є і тогда́ н'ічо́го не стра́шино* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПОДЬО́НЧИК, -а ч. заст. Людина, яка рибалить за поденну плату у власника реманенту (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПОЖАЖИХА́ТИСЯ док. Мати велику спрагу, страждати від нестачі води (с.Кохівка, Ананьївський р-н) *дтлив та́кож ПОЗАЖИХА́ТИСЯ*.

ПОЗАЖИХА́ТИСЯ док. див. **ПОЖАЖИХА́ТИСЯ** *Худóба позажиха́лас'а* (с.Концеба, Савранський р-н).

ПОЇ́ХАТИ: **пої́хати на гра́ди** Рибалити неводом, тягнучи **то́ню** до берега

(м.Вилкове, Кілійський р-н); **пої́хати на гу́ру** Попливти рибалити на **розпо́ри** двома неводами серед лиману (м.Вилкове, Кілійський р-н); **пої́хати на одина́к** Попливти рибалити на **розпо́ри** одним неводом (м.Вилкове, Кілійський р-н); **пої́хати на плав** Попливти рибалити неводом чи сітками в морі (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. РОЗПО́РИ*.

ПОКА́Л ч. Дно Дністровського лиману, переважно болотисте (Б.-Дністровський р-н, Овідіопольський р-н).

ПОКАРБÓВАНИЙ, -а, -е Дієприкм. пасивний мин. часу док. виду до **КАРБУВА́ТЬ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПОКІ́ЦЯТИ Влучно кинути щось у намічену ціль. *Ва́н'а пок'їц'áв вс'ї городкі́* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ПÓКЛАДОК, -дка ч. Яйце, яке кладуть у гніздо, щоб неслися кури. *Поста́вила у гн'їздо́ по́кладок / шоб не́слис' ку́ри / а кот'áра достав і зйі́в* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПОКЛА́СТИ, -ду, -деш Обрати. *Скри́пника покла́ли голово́йу* (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ПОКО́ШІ, -ів мн. див. **ПУКАНИ** *Покóш'ї розл'іта́лис' з каза́нá в ус'ї бо́ки* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ПОКРІ́ВЕЦЬ Марля, якою покривають мерця (с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

ПОКУ́ТНЄ у ролі ім. Вікно, розташоване на протилежному боці від входу хати. *Поку́тн'є / шо наза́д ха́ти* (с.Коси, Котовський р-н).

ПО́ЛИ мн. Дощана підлога. *Пидис'áтка йде на одв'їрки / подлокóтн'їки, полі́* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор. ЗЕМЛЯ*.

ПО́ЛИК ч. Вишивка на рукавах жіночої сорочки (Балтський р-н, Савранський р-н).

ПО́ЛИНКИ мн. див. **ПО́ЛИНО́К** (Кілійський р-н).

ПО́ЛИНО́К, -а ч. бот. Хатні квіти, хризантеми. *По́линки цві́тут' ос'ін'у́йу* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ПОЛІВНИК, -а ч. 1. Курінь над ямою, покритий очеретом, куди складають на зиму картоплю, пшеницю тощо *В ц'ому году трактор'істи получили багато пшениці / то ни мали де й сіпати / та й так у м'ішк'ах лишали в пол'івнику* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н; Балтський р-н; Савранський р-н); 2. Приміщення для половини. *Півний пол'івник полови і двір'і не можна закрити* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПОЛІВНИК Курінь над льохом. *Полівник сохранияє погріб від дощів* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *пор.*

ПОЛІВНИК, ПОЛЮВНИК.

ПОЛІГ, -у ч. 1. Неорана в балці земля, на якій пасуть худобу, косять сіно, цілина. *Тепер і поліги поперегорували / а ран'іше ніхто їх не трогав* (с.Лізінка, Іванівський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. Полеглий на полі хліб (с.Бірносове, Фрунзівський р-н); 3. Місце під річкою, де випасають худобу. *На пол'іг виган'ають пастис'а л'уц'ку і колхозну скотину* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ПОЛІТІЯ -я с. Добра година. *На цибул'у ни було пол'іт'ія* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПОЛОБОШЄЛ ч. Барильце для води, вина. *На повозку / йак'у т'аглі два магар'а / поставили полобош'ел і кану* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПОЛОГ див. **ПОЛОГ** *Крас'івий полог висит' нат кроват'ойу* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПОЛОГ, -а ч. Великий домотканий килим, рядно з різнокольоровими візерунками, які прибивають на стіні. *Пологи робл'ат з різними узорами / а крайі робл'ац'а од'ел'но і пришивають // їх в'ішайут на ст'інах у хат'і* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) див. також **ПОЛОК**.

ПОЛОК див. **ПОЛОГ** *Не буде св'аха об'іж'атис' / бо йа г'арний пол'ок дала своїй дитин'і* (с.Обжили, Балтський р-н).

ПОЛОСА́, -і ж. Раптовий вітер, вихор, який приходить вузькою смугою. *Дощч полосой п'ішов* (с.Концеба, Саврансь-

кий р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н; Овідіопольський р-н).

ПОЛОТНО́ Частина коси. *Пошчербілос' полотно́ / косити не можна* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПОЛУГРУБОК, -бка ч. Груба, вмурована в стіну. *У вил'ік'ій хат'і тепер ставл'ат' полугрубок* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПОЛУДРАБКИ *мн.* Бік вазового ящика, утворених за допомогою поздовжніх і поперечних жердин на кшталт драбинки (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПОЛУДЬОНКА, -и ж. Південно-західний вітер, що буває з 12 годин дня до заходу сонця, денний бриз (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПОЛУДЬОНОЧКА, -и ж. Здріб. до **ПОЛУДЬОНКА** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПОЛУКВАРТО́ВІ *збірн.* Побутові домашні речі (с.Долинське, Ананьївський р-н).

ПОЛУМПРІЯ́Л ч. Крупні і смачні сливи (м.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ПОЛУНО́ЧКА, -и ж. **Тоня**, яку тягнуть опівночі (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПОЛУШО́РКИ Напильники (с.Долинське, Ананьївський р-н).

ПОЛУЯРЛИК Товстий, добірний очерет, але трохи нижчий і тонший, ніж **ярлик** (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; с.Роксолани, Овідіопольський р-н) *пор.*

ГАРЛИК.

ПОЛЬЗІТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е Корисний. *Виноград пол'з'ітел'ний дл'а л'удіни // баг'ац'ко у йому витам'ін'ів* (м.Татарбунари).

ПО́ЛЬКА, -и ж. Верхній жіночий одяг у вигляді широкого напівпальта з простого матеріалу на ваті, довший, ніж **са-ч'ок**. *Пол'ка була чут' довша / і носили йій баг'ач'і л'уди* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Канцеба, Савранський р-н); *То не д'івка була / йак'а не мала пол'ки* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Пол'ки зараз не нос'ат* (с.Концеба, Савранський р-н).

ПО́ЛЬОВИЙ ч. Наглядач за полем. *Йак побачив пол'овий / шо корова зайшла у*

пашин'у / *мáло не бив за це / а вéч'іром сказав бригад'іров'і* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПОЛЬТІСА́К, -а ч. див. **ПАЛЬТІСА́К** (Біляївський р-н; Савранський р-н) *пор. КАЦАВЕ́ЙКА.*

ПОЛЮВНИК, -а ч. Очеретяна будівля у вигляді куреня, яку використовують для зберігання палива, речей господарського вжитку. *У Бінди́хи цей год стрóйів пол'увні́к* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор. ПОЛІВНИК, ПОЛІВНИК.*

ПОЛЯГЛИЦЯ, -і ж. Вилягла від дощу і вітру пшениця, жито, ячмінь тощо. *П'ісл'а гра́ду остáлас' одна́ пол'а́глиц'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПОМА́НА, -и ж. молд. і рум. Все, що роздається на похоронах, поминках. *В помина́л'ну субо́ту роздава́ли помáну / все роздава́ли / і гор'і́хи / і йáблукá //* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПОМИРОК Праця один в одного в порядку взаємодопомоги (с.Желепове, Роздільнянський р-н).

ПОМІСНИЦЯ, -і ж. спец. Нижня дошка, що кладеться на низ воза чи гарби *Помáзав о́с'і / поклáв пом'і́сниц'у / запра́х ко́н'і і пои́хав* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Василівка, Біляївський р-н).

ПОМІ́ТКА, -и ж. Косинка. *От со́нце печé / трéба пом'і́ткою́ прикрі́тити го́лову* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПОМНЯ́К, -а ч. бот. 1. Гвоздика (Кілійський р-н); 2. Чорнобривці. *Одн'і ка́жут' помн'áк / друг'і / чорнобрі́вц'і* (м.Татарбунари).

ПОМО́СТИНА, -и ж. спец. Спідня частина у возі. *Дава́й помóстину / бо трéба йі́хати* (с.Обжили, Балтський р-н).

ПОПЕРЕ́ЧНИКИ *мн. спец.* Деталь вітряного млина, вітряка. *А оце́ вам попере́чники / підде́ржка / ско́с'акі́ / чоти́ри на одн'ім ву́гл'і і на друг'ім* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ПОПЕРЕ́ЧНИЦЯ, -і ж. спец. Дошки-перетинки, що з'єднують передні ко-

ники між собою, а задні між собою (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ПО́ПИК, -а ч. див. **ГОРПИНКА** (с.Обжили, Балтський р-н).

ПОПИХА́ЙЛО Посильний (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПОПІ́ЧКА, -и ж. див. **БОЦ** 1. *Стиклá так'і поп'і́чкі́ / шчо́ сті́дно л'у́д'ам показáти* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПОПЛЯ́КАТИ, -ю, -єш Погодувати ягнят молоком взагалі чи безпосередньо з вим'я матері. *Понéсли малéн'ких йагн'áт попл'а́кати* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПОПШО́Я див. **ПАПУШО́Я** *На жо́рнах жорнува́ли потшо́ю й ти́ниці́у на кру́пи* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПО́РАНКИ *мн.* Ранковий час доби. *Ходи́ла голо́биски ц'і́л'і по́ранки / а тепéр чирак'ів не позбу́дус'* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПОРЕ́НЧА, -а с. польськ. Спинка ліжка, бильце (с.Козацьке, Балтський р-н; с.Будеї, Кодимський р-н; с.Демидівка, Любашівський р-н); *Йа л'у́бл'у по́стил' з висóким порéнчом* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *пор. ПЕРЕ́НЧА.*

ПОРИ́КОЗА, -и ж. Закритий налив під шкірою або нігтями пальців, панарицій (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ПО́РИЖ див. **ПО́РІЖ** (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ПО́РІЖ, -а ч. Сітка з вічками великого діаметру (близько 20 см), виготовлена з **бомба́ка** що прикріплюється зверху сітей невода для їх зміцнення, щоб вони не порвалися, коли впіймають багато риби (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також СПОРИ́ЖНИЙ* * Двобічна рідка сітка діаметром 20 см, яку підсаджують з обох боків оселедцевих сіток, щоб оселедець заплутувався в сітці (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ПО́РИЖ.*

ПОРО́ХА, -и ж. Трухляве дерево. *У старóму л'і́с'і ба́гато поро́хи* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПОРТО́К, -тка ч. Скатертина з **портóвого рядна́** 1. *Порткі́ на ст'іл вишива́ли хрести́ками* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПОРТО́ВІЙ: портóве рядно́ 1. Рядно, виготовлене зі лляних ниток (с.Гетьманівка, Савранський р-н); 2. Рядно, зіткане з ганчір'я (с.Бірносове, Фрунзівський р-н; с.Олександрівка, Ширяївський р-н).

ПОРТУМАНЕ́Т, -а, ч. див. **ПАРТОМОНЕ́Т**. *Купи́ла старо́му портуман'е́т* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н) *пор.* **ПУЛЯРИС**.

ПОРТЯНИ́ЦІ, -ниць *мн.* Онучі. *Порт'ани́ці'і в нас ро́бл'ат з полотна́ чи з старо́її руба́шки* (с.Коси, Котовський р-н).

ПОРУХА́Ч *див.* **ВОРУША́ЛО** (с.Гольма – І, Балтський р-н).

ПОРУШИ́ЦЯ Підірватися. *П'іде на опера́ці'йу / бо в'ін пору́шивс'а* (м.Татарбунари).

ПОРУШИ́Ч *див.* **ВОРУША́ЛО** (с.Байбузівка, Савранський р-н).

ПОСА́ДКА, -и ж. 1. Гай. *Там / за поса́дку'йу / де був л'е́тн'їй ла́гер' дл'а свине́й / типе́р бага́то гри́б'ів* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Груба нитка, якою підв'язують крайні вічка **мату́ли** до **верхі́в** чи **споді́в** невода і волока (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПОСІ́РОВАНІЙ, -а, -е По-новому перший раз побілений вапном. *В пос'і́рован'їй ку́хн'і з'їмува́ли* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор.* **СІРУВА́ТИ**.

ПОСКРО́МИТИ Приборкати, втихомирити (Ананьївський р-н).

ПО́СМИК Довга, тонка палиця, прикріплена до журавля, якою тягнуть воду з колодязя (с.Лаптево, Фрунзівський р-н).

ПО́СМИЧ, -а ч. Залізні гачки біля саней, за які чіпляють **орчки**. *По́смич помолі́вс'а ко́ло сане́й і нема за шо орчи́ка зач'і́ніти* (с.Обжили, Балтський р-н).

ПОСТО́ЛИ, -ів *мн.* Взуття зі шкіри, гуми. *Сам'ї колі́с' ко́ж'і вичин'а́ли і шї́ли постолі́* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПО́СУД ч. Човник, яким підвозять рибалкам потрібний реманент (Овідіопольський р-н).

ПОСЦІ́Л, -и Взуття пошите зі шкіри (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *див. також ПОСТО́ЛИ*.

ПО́ТАК, -а ч. *спец.* Пристрій, на якому сучать **цівкі́** 1. *На вич'і́рніц'ах сукáли ц'івкі́ рука́ми / а де́хто на по́таков'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПОТАЛУВА́ТИ Змісити, потоптати грядки, поле, город. *Тел'а́ гет гра́дки поталува́ло* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПОТАРТА́ТИ *док.* Повезти (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПОТЕ́РУХА, -и ж. 1. Все, що перегнило, струхлявіло (с.Лісничівка, Балтський р-н); 2. Дикий гриб зі своєрідним запахом, яким у народі лікують шлунок. *Йа шлу́нок поте́рухо́йу ві́л'ічила* (с.Лісничівка, Балтський р-н); 3. Потертий тю-тю. *Нема́ табаку́ / сама́ поте́ру́ха оста́лас'* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПОТО́МИЧКИ *присл.* Потім. *Пото́мички ми прій́дем* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПО́ТРІБКА, -и *кул.* Начинка для пирогів, вареників із печінки, вишкварків (с.Яськи, Біляївський р-н).

ПОТРУ́ЙНЯ, -і ж. **Біте́льня** з трьома «язичками». *Скор'і́ше бі́ти пра́д'іво на потру́йн'і / н'іж на бит'е́л'н'і / бо вона́ з трома́ йязичка́ми* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПО́ФТА, -и *молд. чи рум.* Людина, що хоче їсти те, що побачить в інших (с.Райлянка, Саратський р-н).

ПОХАПТУ́РНИЦЯ, -і ж. *ірон.* Жінка, що любить ходити попід хати по гостях. *Ма́н'а / йак та похапту́рниц'а / н'і́коли не сиді́т' до́ма* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПОХИ́СТИТИ *док.* Перемогти в боротьбі з кимсь. *Салда́ти прійшли́ і побáчили / шчо портупе́й пра́порщик похисті́в*

вел'іkáна (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ПОХОВА́КАЛО, -а див. **ПУГУТЬКАЛО** (с.Козацьке, Балтський р-н); *Похова́кало вже кричі́т' на те́плу пого́ду* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ПОЧА́ЛКА, -и Баржа, якою в старі часи перевозили хліб по Дністру (с.Маяки, Біляївський р-н).

ПОЧЕРЕ́ВИНА, -и ж. Підчеревина (с.Коси, Котовський р-н).

ПО́ЧИСКИ мн. Відходи прядива, клоччя (с.Гвоздавка, Любашівський р-н) *пор.*

ПАЧІСКИ.

ПО́ШІВКА, -и ж. див. **ПІШІВКА** (с.Бірносове, Фрунзівський р-н).

ПОШНЯПИТИ *екс.* Збагнути (с.Обжили, Балтський р-н).

ПОШТАЛІО́НША, -і ж. Жінка-листоноша. *Поштал'іо́нша розно́се п'іс'ма / газети* (м.Татарбунари).

ПОШТАРМА́К див. **БАРМАКИ** 2 (с.Яськи, Біляївський р-н).

ПОШТИ *рос. присл.* Майже. *В'ін пошти́ так'ї́й йак ми купи́ли* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПО́ШТУВАТИ, -ую, -уєш Частувати. *Жених пошту́є молоду / дружк'ів і бойар* (с.Плахтіївка, Саратовський р-н).

ПРАВЦЮВА́ТИ *безос.* Судомити. *От у мене но́гу правц'у́є / шчо не ступну́* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПРА́ЖИТИ, -жу, -жиш 1. Кип'ятити молоко в печі; 2. Смажити насіння соняшника, гарбуза, кукурудзи тощо (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ПРА́ЗНУВАТЬ, -ую, -уїш Не звертати уваги на когось (частіше в запереченні). *Йогó нихто́ ни пра́зну́є* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПРА́НИК, -а Пристрій з дерева для підбивання, вирівнювання очерету під час **диківки** (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) див. також **БИТКА**.

ПРАНИК ч. Пристрій з дерева для прання білизни. *Прані́к той / шо пиру́т шма́тт'а коло ко́панки* (с.Олексіївка, Кодимський р-н) див. також **ПРАЧ**.

ПРАЧ див. **ПРАНИК** (с.Ряснопіль, Березівський р-н).

ПРАШО́ВКА, -и ж. Час і процес обробітку культур сапою. *Йак ві́сходила папушо́йа / почина́ємо пра́шувати́ йійі. Сапа́ли до ве́ч'іра / а тод'і піді́йхала маши́на і повéзла в село́* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; Савранський р-н; Фрунзівський р-н); *І ото папушо́у т'іл'ки раз про́бре плужко́м і попра́шу́є раз і б'іл'ше н'ічо́го ни рóбит'* (с.Лиман, Татарбунарський р-н) див. також **ПРОШО́ВКА**.

ПРАШУВА́ЛЬНИК, -а ч. Людина, яка **прашує** (сапає). *Йакі́й з те́бе пра́шува́л'ник / коли ти не го́дин са́пу трима́ти так / йак тре́ба* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; Савранський р-н, Фрунзівський р-н, Нижнє Подністр'я).

ПРАШУВА́ЛЬНИЦЯ, -і ч. *жін.* до **ПРАШУВА́ЛЬНИК**. *Ве́ч'іром ко́жен раз пра́шува́л'ниці іду́т' з по́л'а з п'існ'а́ми* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПРАШУВА́ТИ, -ую, -уєш 1. Прополювати сапою. *Тепе́р вру́чну пра́шу́ють' т'іл'ко буракі́ та горóднину* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н; с.Десантне, Кілійський р-н; Савранський р-н; Фрунзівський р-н); 2. Боронувати (с.Коси, Котовський р-н) див. також **ПРАШУВА́ТЬ**.

ПРАШУВА́ТЬ див. **ПРАШУВА́ТИ** 1. *Пра́шува́т' тре́ба во́вр'еміа / бо йак запу́стиш бу́рйа́н / то т'а́жко потóм* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПРЕЖИТУРИ *молд. кул.* Пироги (с.Шевченкове, Кілійський р-н).

ПРЕСІДА́ТІЛЬ, -я ч. *рос.* Голова колгоспу. *В колхо́з'і́ ъе прес'іда́т'іл'* (с.Коси, Котовський р-н).

ПРЕСЬ! див. **А-ТПРС!** (с. Адамівка, Фрунзівський р-н).

ПРИБАНДЮРИТИСЬ *екс.* Забагтися. *Прибанд'у́рило́с'а н'і́ті́ дру́гий раз у к'іно́* (м.Татарбунари; (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПРИВИВУШНИЙ Прищеплений виноград. *Приві́вушний виногра́т ду́же ха-*

ро́ший (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПРИВОДИ, -ів *мн.* Широка частина невода з **мату́лою, верхáми і спóдами** біля **матні** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПРИВОДНИЙ, -а́, -е́ Який стосується **пріводів** ∇ **приводний кусо́к** Четверта чи шоста частина невода з **мату́лою, верхáми і спóдами** біля **матні**. Кожен невід має два **приводних куска** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПРИВО́Й *ч.* Черешок або вічко культурного сорту рослини, що прищеплюють на іншій рослині (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ПРИГЛУЗОВАТИЙ, -а, -е Придуркуватий. *От приглу́зоватий / таке тво́рі / шо не здума́єш* (с.Обжили, Балтський р-н).

ПРИГРЕ́БИЦЯ, -і *ж.* Передня частина над входом до льоху у вигляді дуги. *Нару́ж'і по́гріба ста́виц'а пригре́биц'а* (с.Білка, Іванівський р-н)

ПРИДАНЕ *рос.* Худоба, гроші, крім скрині з одягом, які дають за молодою, посаг (с.Грабове, Кодимський р-н).

ПРИЗО́РИСТИЙ, -а, -е Короткозорий (Ананьївський р-н).

ПРИЙМИЧ, -а *ч.* Зять, який іде жити в прийми до батьків своєї дружини (с.Лаптево, Фрунзівський р-н).

ПРИЙСТИ Прийти (с.Серби, Кодимський р-н).

ПРИКА́З, -у *ч.* Дореволюційна сільська управа. *Ра́н'іше школа́ була́ на ста́рому прика́з'і* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПРИКРА *у ролі ім.* Висока, крута гора (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПРИКРИЙ, -а, -е Дуже крутий, стрімкий. (с.Будеї, Кодимський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н); *Тут така прикра круча / шо ми не з'їдемо вниз* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ПРИМА́СЬЦЯНИЙ, -а, -е Примащений. *Вони примасц'ан'і до ст'іни* (с.Коси, Котовський р-н).

ПРИМАТКОБО́ЖИТИСЬ, -усь, -исся *жарт.* Примоститися (звичайно денебудь в куточку). *В'ін приматкобо́живс'а і ду́мав / шчо його́ н'іхто́*

не ба́чит' (с.Жовтень, Ширяївський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н); *Приматкобо́живс'а на по́кот'і* (м.Татарбунари).

ПРИМІ́ТА, -и *ж.* Прикмета, ознака чогось, основа передбачення чого-небудь (с.Коси, Котовський р-н).

ПРИНДИ́ТИСЬ *екс.* Вередувати, перебирати. *Іч распрі́нди́лас'* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПРИОПА́СТИ, -ду, -деш Обезсиліти, схуднути. *От т'ажко́ї роботи́ в'ін гет' приопа́в* (м.Татарбунари).

ПРИРО́СТОК, -тка *ч.* Молоде дерево, що росте з пня. *Ко́ло тих пнів ше прі́ростки́ йе* (с.Концеба, Савранський р-н).

ПРИСА́ДКА, -и *ж.* Процес пришивання частини сітки до основної снасті (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПРИСІДА́ТИЛЮВА́ТЬ Головувати (бути головою колгоспу). *В'ін до́вго прис'іда́тил'ува́в* (м.Татарбунари).

ПРИ́СКРИНОК, -а *ч.* Маленька поперечна шухляда у скрині для дрібних речей (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Вс'і гудзики́ бу́лі у прискри́нку* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПРИСПА, -и *ж.* Прибудова біля фундаменту хати, призьба. *Приспа́ це там / де с'іда́ють. Помасти́ла вже приспи́ / чи шче́ н'і?* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ПРИСТА́ВЛЯЦЯ, -юся, -їся Прикидатися. *В'ін приста́вл'а́йц'а / шо сла́бій* (м.Татарбунари).

ПРИСУ́НДИЧИТИ, -у, -иш *жарт.* Прийти (про стару людину). *Йак це ти с'уді́ присунді́чила* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ПРИТАРАГУ́НИТИСЯ *див.* **ПРИТАЛІ́ЩИТИСЬ** (с.Роксолани, Овідіопольський р-н).

ПРИТАЛІ́ЩИТИСЬ (-СЯ), -щуся, -щисся *згруб.* Невчасно прийти, прийти в небажаний час (с.Лаптево, Фрунзівський р-н) * *згруб.* Прийти з запізненням. *Уже́ у дв'іна́дц'іт' приталі́шчивс'а* (с.Концеба, Савранський р-н).

кий р-н) *див. також* **ПРИТАРАГУ-НИТИСЯ, ПРИТИЛЮЩИТИСЬ**.
ПРИТВОР Двері, вікна (с.Трудове, Кілійський р-н).
ПРИТИЛЮЩИТИСЬ -шуся, -щися *див. ПРИТАЛІЩИТИСЬ* (с.Василівка, Миколаївський р-н).
ПРИТИН ч. Станок для одирання **крючків-самолівів**. *Притін треба повезти на стани/ бо там будемо одирати кр'учки-самоліви* (м.Вилкове, Кілійський р-н).
ПРИТИНДЯ, -я́ ж. *екс.* Причеп, щось зайве (с.Василівка, Миколаївський р-н).
ПРИТУЖАЙЛО, -а с. Частина ткацького станка. *Поломілос' притужайло і не можна нат'агнути оснóву* (с.Дружелюбівка, Ананівський р-н).
ПРИТУЛА, -и ж. Добудова до будинку. *Притулу достроїв прóшлого гóда* (с.Лізінка, Іванівський р-н).
ПРИХОЖАНИН, -а ч. Особа, що проживає в селі нелегально чи напівлегально. Прихожанами в старий час були переважно втікачі від кріпацтва (с.Яськи, Біляївський р-н).
ПРИЦИНБАЛИ, -ів *мн.* Начальники. *А прицинба́ли лиш ука́зувати зна́йут / а сам'і робі́ти не хо́чут* (с.Лісничівка, Балтський р-н).
ПРИЧА́ЛЬЩИК, -а ч. Рибалка, який реєструє відхід і прихід човна на причал. а також охороняє знаряддя лову на причалі (м. Вилкове, Кілійський р-н).
ПРИЧЕ́ПА, -и ж. Прибудова біля сараю, хліва. *Назива́йц'а ха́та / ко́ло ха́ти сара́й / приче́па ко́ло сара́йа* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); *В приче́пу за́чин'а́йут ві́вц'і* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).
ПРИЧІЛКОВИЙ: **причілкове вікно́** Вікно, розташоване з бічної частини хати. *Прич'і́кове ві́кно́ / ко́торе з за́паду* (с.Коси, Котовський р-н).
ПРИЧІЛОК, -а ч. Передня частина хати. *Пере́дн'а часті́на ха́ти / це прич'і́лок / а за́дн'а / за́ст'інок* (с.Плахтіївка, Саратський р-н) *Бокова стіна хати. *Прич'і́лок / бо́кі ха́ти* (с.Коси, Котов-

ський р-н); *Дошч оббі́в увес' причі́лок* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).
ПРИЧО́ЛЬНИЙ *див. ПРИЧІЛКОВИЙ* (с.Коси, Котовський р-н).
ПРИШВА, -и ж. *спец.* Назва переднього валу ткацького станка, на якому прикріплюється основа (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).
ПРИШВО́РИТЬ, -ю, -иш *док.* 1. Пришити ниткою частину **мату́ли** до снасті; 2. Прикріпити крайні вічка сітки чи **мату́ли** до **верхів** або **сподів** рибальських снастей. *В'с'і за́втра зберемо́с' / бо треба пришво́р'увати мату́лу* (м.Вилкове, Кілійський р-н).
ПРИШИВКА, -и ж. *див. ПРИВОДНИЙ* (**приводні́й кусо́к**) Невід має чотири або шість пришивок (м.Вилкове, Кілійський р-н).
ПРИЩЕ́ПЩИК, -а ч. Людина, яка пильнує за роботою плугів, борін, сівалок під час оранки чи сівби (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).
ПРИЩИТИСЬ *екс.* Сердитись, невдоволено висловлюватись (с.Василівка, Миколаївський р-н).
ПРО́ВА, -и ж. *італ.* Передня частина човна, місце для сидіння в передній частині човна. *Рибалки кладу́т' харчі в про́ву* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Носо́к ло́дки назива́йц'а про́ва* (с.Білка, Іванівський р-н).
ПРОГА́ВИНА, -и ж. Остріх (Овідіопольський р-н; Савранський р-н).
ПРОГІ́Н, -гону ч. Округлий отвір печі вздовж **сльос**, в якому підтримується під час спалювання дров найбільша температура і через який проходить дим під час згоряння і виходить назовні через протилежний отвір печі (с.Пиріжна, Кодимський р-н).
ПРОГО́Н, -у ч. 1. Дорога, прорізнана серед очерету під берегом або в плавнях, де ставлять **ві́нтірі** для рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. *див. ГУНДЕР 2* (м.Вилкове, Кілійський р-н).
ПРОДРУХУВАТИСЬ Прокидатись (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПРОДУШНИК, -а ч. Отвір у стелі, щоб з кімнати виходила пара, дим (с.Райлян-ка, Саратський р-н).

ПРОЖИВАТЕЛЬ, -я ч. Особа, що тим-часово проживає в селі (с.Яськи, Біля-ївський р-н).

ПРОЖОН ч. Дорога, прокошена між оче-ретом у воді, якою не тільки їздять чо-внами, а можуть там ставити сіті на ри-бу (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ПРОЗ прийм. Повз, мимо. *Пройшов проз мене і слова не сказав* (с.Обжили, Балт-ський р-н).

ПРОКАТРА́НЕНИЙ, -а, -е Просмолений див. також **КАТРА́НИТИ** ▽ **про-катра́нена вірьовка** Мотузок, просмо-лений для збереження його міцності (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПРОКИНУТИ, -ну, -ниш 1. Протопити трохи в печі, грубі. *Прокіну трохи / бо буде холодно*. 2. Випалити в печі для сушіння чи інших потреб після витя-гання спеченого. *П'ісл'а хл'іба прокіну у грубі / посушу сухар'і* (м.Татарбу-нари).

ПРОКІС, -косу ч. Прокошена косою до-рога посередині великого поля (с.Васи-лівка, Миколаївський р-н).

ПРОКО́С див. **ГРИВА** (с.Любопіль, Ко-мінтернівський р-н).

ПРО́ЛИЗА, -и ж. Місце на кризі серед лиману, де не замерзла вода. *Чорна тїатна на л'оду – то пролизи / там во-да не замерзає* (с.Любопіль, Комінте-рнівський р-н).

ПРОПО́ЛЮС, -а ч. Бджолиний клей, прополіс. *Бѣбли пропол'усом за-кл'ейуйут' шчел'ки в вул'її / а л'уди з н'ого робл'ат' л'ікарство* (с. Мар'я-нівка, Ширяївський р-н).

ПРОСИЩЕ, -а с. Поле, з якого зібране просо. *На просіщче вивоз'ат' курей* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПРОСКУРИНА, -и ж. див. бот. **БЕ-РЕСКЛЕТ** *Прин'іс д'ід проскуріну з л'ісу та почав товкти кор'інц'і / об-дирати кору* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПРОСЯНКА, -и ж. Просяна солома чи полова. *Прос'анку добре їст' скотіна*

(с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ПРОТІР, -а ч. Голка з прорваним вуш-ком. *Дай прот'ір нехай терніну віт'агну* (с.Обжили, Балтський р-н).

ПРОТО́ПКИ мн. Доріжки, притоптані пішоходами (с.Василівка, Миколаївсь-кий р-н).

ПРОТРА́ХНУТИ док. Трохи просохнути. *Ни тирусуй / нихай протрахне / то буде добре глэдити* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ПРОУЛОК, -лка ж. див. **ЗАУЛОК** *Л'уди збирайуц'а на проулку й ждуть' машини* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПРОШКУВА́ТИ, -ую, -уєш Іти навпрос-тець (с.Северинівка, Іванівський р-н).

ПРОШОВКА, -и ж. див. **ПРАШОВКА** *На прошовку л'уди йдуть' із сапами / бурйан рубат'* (м.Татарбунари).

ПРР-ПРР! Вигук, яким зупиняють коней (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПРУЗИК, -а ч. Саранча, коник-стрибу-нець (м.Ананьїв, Ананьївський р-н).

ПРУНЬКА, -и ж. Сорт сливи. *Із прун'ки добре варити повідло* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ПРУТ, -а ч. спец. Міцна залізна шина, прикріплена до кіля човна від корми до **чордака́**, яка оберігає кіль від псуван-ня, коли човен спихають у воду або ви-тягають на сушу (м.Вилкове, Кілійсь-кий р-н).

ПРУТИК, -а ч. Кружечок навкого калача. *Калач вку́сний / а прутик ше вкус-н'ишчий / бо в'ін саме лу́че вип'ікайїц'а* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ПТА́ШИТИ, -у, -иш Дбати, нагромаджу-вати. *От напташив впаску рішча / шчо аж згинайїц'а до зимл'і* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ПУГОЛОВКА, -и ж. Пуголовок. *Пуголовки майут' хвостик і ду́же скóро плівайут'* (м.Татарбунари).

ПУГУТЬКАЛО, -а с. 1. див. **КУ-КУВАВКАЛО** *Йак пугут'кало кричїт' на хат'і / значїт' хтос' помре* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); 2. перен. Назва малої дитини, що

вже ходить. *Марійін Міша вже пугут'ало* (с.Концеба, Савранський р-н).

ПУД: **нагнати пуду** Налякати. *В'ін ийї нагнав тако́го пуду* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПУДИТИ Гнати, проганяти. *Д'ід нас так пудив з баштанá / шо ми б'ігли куді́ бачили* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПУДЛО, -а с. Риштовання, яким покривають камінь млина. *Пудлом накрива́йц'а ка́мін'* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПУЖИНА, -и ж. Просяна полова, взагалі дрібненька полова (с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

ПУЗАНО́К, -а́ ч. *іхт.* Дрібна риба з широким тулубом (м.Вилкове, Кілійський р-н) **ПУЗАНЬО́К.**

ПУЗАНЬО́К, -а́ ч. *див.* **ПУЗАНО́К** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПУЗИРИТИ, -ю, -иш Сильно гнати коні. *Дурний лиш пузи́рить ко́н'і* (с.Концеба, Савранський р-н).

ПУЗИЧКА, -и ж. Сорт ягід. *У нас пузичка назива́йц'а.* *Вона буває чирвонен'ка і чорна* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ПУЗИЧКИ *мн. бот.* Біла смородина. *Нал'івка з пузі́чок ду́же кі́сла* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ПУК ч. Випуклість горщика в середній його частині (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ПУКАНИ *мн. кул.* Смажена, як правило, на черені проти полум'я кукурудза. *Нажа́рив пукан'ів і вз'ав у шкóлу* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н) *див. також* **ГОГО́ШІ, ПОКО́ШІ, ПУКО́ШІ, ПУПУРУНКИ.**

ПУКО́ШІ, -ів ж. *див.* **ПУКАНИ** *Ма́мо / дава́йте нажа́римо пукóшів / вони ду́же вку́с'н'і* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ПУЛЬ-ПУЛЬ! Вигук, яким підкликають качок (с.Василівка, Миколаївський р-н); *див. також* **ВУЛЬ-ВУЛЬ! ВУТЬ-ВУТЬ!**

ПУЛЬ-ПУЛЬ-ПУЛЬ! 1. *див.* **ДУЗЬ-ДУЗЬ!;** 2. *див.* **ВУДЬ-ВУДЬ!** 3. *див.* **ПУЛЬ-ПУЛЬ!** (с.Слюсареве, Савран-

ський р-н; с.Ряснопіль, Березівський р-н; с.Дубки, Савранський р-н).

ПУЛЬТІСА́К, -а ч. Назва верхнього теплого одягу, подібного до напівпальта. *Пул'т'ісак / це йак п'івнал'то / корóтка те́пла одéжа* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *В при́дане Га́н'н'і далі́ пул'т'ісак / фу́тро / кацаве́йку* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н) *див. також* **ПОЛЬТІСА́К.**

ПУЛЯ! *див.* **А-ГИЛЬ!** (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *див. також* **А-ГИЛЯ! А-ТА́СЬ!**

ПУЛЯРИС *польськ. ч.* Шкіряний гаманець. *Ка́же калитка на шийі́ — гама́нец' і пул'арис рим'інний такий* (с.Олексіївка, Кодимський р-н) *пор.* **ПОРТУМАНЕ́Т.**

ПУНЦ, -а ч. Червоний рак (с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

ПУПУРУНКИ -ок *мн. див.* **ПУКАНИ** *Натеребі́ кукуру́Ши / йа тубі́ пу́пурунок нажа́ру* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ПУПУШО́ІТА *див.* **ЛУЖА́НИ** (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ПУРИЧКА, -и ж. *бот.* Порічки *Обсади́ла пурі́чкою вес' горóд* (с.Обжили, Балтський р-н).

ПУРІ́Г, поро́га Поперечина, що скріплює **ста́туни** ткацького верстата (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ПУР'ЯС, -у ч. Північно-східний вітер (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПУСКА́ТИСЯ, -юся, -їся Пливти за течією (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також* **ПУСТИТИСЯ.**

ПУСТИТИ: **пусті́ти пароса́ на-розпа́шку** *див.* **ПА́РИС;** **пусті́ти /пусті́ть в а́ренду заст.** Орендувати води, плавні чи човен на певний час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПУСТИТИСЯ *док.:* **пуститися в ряд** Почати одночасно викидати **тягу́льські сі́тки** у воду з двох човнів (м.Вилкове, Кілійський р-н); **пустити-ся за ними** Рибалити сітками в такий спосіб, щоб **пливти пла́вку** ззаду і

трохи збоку іншої пари (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПУТАЛЬНИЦЯ, -і ж. Мотузка, якою сплутують ноги худобі, путо (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ПУХТІЙ, -я ч. Товста, неповоротка людина (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПУХТІР ч. *молд.* Сітка з великими вічками, в яку набирають сіна для коней, їдучи в дорогу (Біляївський р-н; Овідіопольський р-н).

ПУЦА, -и ж. Мотузок, що прив'язують на **бабайки** для того щоб гребти ними. *Не забудь вз'яти запасну п'уцу* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ПУЧАК, -а ч. Маленький огірок. *На тоб'ї один пучак та зійж // Назбирала пучак'їв на кваснину* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ПУШКА, -и ж. Поголос. *По селі п'ушку пустіли* (с.Концеба, Савранський р-н).

ПУШЛО! *див. А-ЦІБА!* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ПУШЬО! *див. А-ЦІБА!* *Пуш'о / лихє твойу ма / шче сухарá попрéш / ше к'їсточку лизнєш* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ПХИНЬКАТИ, -ю, -єш Плакати, мати сльози. *Йак почáв пхін'кати / то ц'їлий час с ним провозíлас'* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ПЧЕЛЬНЯ, -і ж. Пасіка (с.Монаші, Б.-Дністровський р-н).

ПШЕЛ-ПШЕЛ! *див. НАБИР-НАБИР!* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

молда́вс'кому вирста́т'і / а в секретáрц'і на разбо́ї (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н)

РА́ЗНО *присл.* По-різному. *На кропову́ у нас ка́жут' різно* (с.Нерушай, Татарбунарський р-н).

ПЬО́РУШКО, -а с. Свердло (с.Долинське, Ананіївський р-н).

П'ЯТА́К 1. Три шага; один шаг – півкопійки; 2. Дві з половиною копійки (с.м.Саврань, Савранський р-н; с.Ясенове, Любашівський р-н).

П'ЯТИРИК *див. БАРМАКИ* (с.Олександрівка, Комінтернівський р-н).

П'ЯТКА, -и ж. 1. П'ять снопів, складених до купи в копичку *Йа поклáла к'їл'ка п'їáток і пошлá додóму* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Осички, Савранський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *див. також П'ЯТКИ пор. П'ЯТНАЦЦЯТКА*; 2. Частина коси біля вушка (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

П'ЯТКИ *мн. див. П'ЯТКА* 1 (с.Василівка, Миколаївський р-н).

П'ЯТНА́ЦЦЯТКА, -и ж. П'ятнадцять снопів, складених до купи в копицю. *П'їатна́цц'áтки перекла́дали у полóк'їнки* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Коси, Котовський р-н) **П'ЯТНА́ЦЦЯТКИ**, *пор. П'ЯТКА* 1.

П'ЯТНА́ЦЦЯТКА *див. П'ЯТНА́ЦЦЯТКА* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

П'ЯТНА́ЦЦЯТКИ *мн. див. П'ЯТНА́ЦЦЯТКА* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

Р

РАБИ́ЦЬ ч. *орн.* Яструб (с. Іванівка, Кодимський р-н).

РА́БЧИК, -а ч. Смутастий кавун як сорт. *На со́нці блишча́ли вилі́кі ра́бчики* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

РАЗБО́Й, -о́я ч. Спеціальний верстат для ткання килимів. *Ми тка́ли кил'і́ми на*

РАК¹ ч. Залишки бадилля після зрізування кукурудзи, соняшника (с.Кохівка, Ананіївський р-н)

РАК² ч. Металева пластина, що скріплює обід колеса в тому місці, де задовбана **штиця**. *Набі́й ра́ка на обід* (с.Гетьманівка, Савранський р-н)

РАКУ́ШНЯК, -а ч. Вапняковий камінь. *Во вре́мн'а наводн'є́н'ї́я в шисдис'áт*

трéт'ім годý / старá хáта розвалíлас' / а новú колхóз вíстройíв з ракушин'акá (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

РАМАЗАН ч. тюрк. Шлунок (с. Десантне, Кілійський р-н).

РА́НЬКА, -и Сорт ранньої капусти. *Ра́н'ка скóро в'áже голóвки* (м. Татарбунари) див. також **РАНЮШКА 1.**

РАНЮШКА, -и ж. 1. див. **РА́НЬКА** (с. Яськи, Біляївський р-н); 2. Рання скоростигла картопля (с. Стара Царичанка, Б-Дністровський р-н).

РА́ПИЦА, -и ж. див. **РА́ПИЦЯ** (с. Лиман, Татарбунарський р-н).

РА́ПИЦЯ, -і ж. Зернова однорічна олійна культура, ріпак, вид свиріпи) *З ра́пиц'і робíли ол'і йу* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) див. також **РА́ПИЦА.**

РА́ПЧИК, -а ч. див. **РА́БЧИК** *Купила три кавуна: два рапчика і один туман* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

РАСПО́Р, -а ч. Більша щогла у човні, тобто відшліфований стовбур дерева довжиною до 10 м, діаметром до 10-15 см, яким напинають парус (м. Вилкове, Кілійський р-н) пор. **ОТПО́РКА** ▽ **притягну́ть распóра** Притягнути хвіст чордако́вого па́ріса, прикріпленого до одного кінця **распо́ра** (м. Вилкове, Кілійський р-н) пор. **притягну́ть гика́** (див. **ГИК**).

РА́ФА, -и ж. польськ. Сито, решето з-під віялки, яким пересівають зерно (с. Ухожани, Балтський р-н).

РА́ШКА, -и ж. екс. 1. Товста шия (с. Василівка, Миколаївський р-н); 2. Частина прядки (с. Писарівка, Кодимський р-н).

РА́ШНИЦЯ, -і ж. Сітка, якою ловлять раки (с. Яськи, Біляївський р-н).

РА́ЯТИ, -ю, -єш Радити. *Ра́йали мен'і не йти / а йа не послу́хав* (с. Обжили, Балтський р-н).

РВАЧ, -а ч. Зубний лікар. *П'іди́ до рвачá / в'ін подíвиц'а / мо́же / ві́рве* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

РЕБРО́: ада́мове ребро́ Купина лікарська, на кореневищі відмерлих торішніх стебел якої залишаються круглі сліди,

заглибини і яку використовують у народній медицині для лікування гострого бронхіту, сухот. *Коли́с' йа сво́йу до́ц'у віл'ічила від сухóт ада́мовим ребро́м* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

РЕВА́К, -а ч. Перше найкраще виноградне вино, яке одержують на початку видавлювання. *На свáл'б'і нів до́бре вино́ / рева́к / пе́рвий со́рт* (м. Татарбунари; с. Кислиця, Ізмаїльський р-н; Овідіопольський р-н; с. Дивізія, Татарбунарський р-н) див. також **ЧЕЛО́.**

РЕВА́ТИ, -у́, -єш згруб. Голосно плакати, ревити. *Ревé йак коро́ва* (с. Концеба, Савранський р-н).

РЕ́ЙВАХ, -у ч. польськ. Безлад, розгардіяш. *В к'імна́т'і був по́вний ре́йвах* (с. Жовтень, Ширяївський р-н).

РЕ́КЛЯ, -і ж. Фасон кофточки, пошитой до стану. *Поши́ла соб'і ре́кл'у втор'ік / а тепéр у́же т'існа́ в по́йас'і* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

РЕЛЯ, -і ж. Деталь вітряного млина, вітряка. *Млин кру́тиц'а / ста́виц'а рел'а // кру́тиц'а к'іш / саво́к / кача́лка // а оце вам попере́чники / підде́ржка / ско́с'акі / чоті́ри на одн'ім ву́гл'і і на друг'ім* (с. Плахтіївка, Саратовський р-н).

РЕМА́ТІЗ, -у ч. Інфекційне захворювання з ураженням суглобів і серцево-судинної системи; ревматизм. *Ремат'і́з / це йак просту́дис'а* (с. Коси, Котовський р-н).

РЕМІ́АТИ Відригувати і жувати їжу (про жуйних тварин); *перен.* про людей. *Коро́ва ле́жит та ремі́а́йе. О́лєксо / шо ти там ремі́а́йєш* (с. Гетьманівка, Савранський р-н) див. також **РОМІ́АТИ, РУМІ́АТИ.**

РЕМО́НТ ч. Сорт винограду з дуже великими кущами та кетягами; ягода дрібна, кисла; дозріває пізніше за всі сорти. *Ремо́нт / це ото́й шо до́вго с'н'і́є* (с. Лиман, Татарбунарський р-н).

РЕПЕ́ХА 1. Довга сорочка, в якій у старі часи хлопці ходили без штанів до 16 років (с. Бирносове, Фрунзівський р-н); 2. див. **РЕ́ПТУХ** (с. Ухожани, Балтський р-н).

РЕПЛЯШКА, -и ж. Місцева назва сільської вулиці, на якій колись росли реп'яхи (с.Кохівка, Ананівський р-н).

РЁПТУХ, -а ч. Широкий неглибокий мішок з зашитими згори дерев'яними ручками, прив'язаний до дишля, для годування коней в дорозі. *Йісти кón'ам берут в рёптух* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *див. також ОПАЛКА, РЕПТУХ, РЕПТЮХ, РИПТУХ, СТРАЙСТА.*

РЕПТУХ *див. РЁПТУХ* (с.Козацьке, Балтський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

РЕПТЮХ, -а ч *див. РЁПТУХ* *Налáгод' репт'ух / бо трéба б́уде кón'ам дáти йісти в дорóз'і* (с.Обжили, Балтський р-н).

РЕСКА, -и ж. Процес збирання винограду. *Пойавіус'а в'ін тод'і / колі кончáлас' р'еска* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

РИБА: **біла рíба** Так називають рибу світлого забарвлення — лящ, рибець, білизна (м.Вилкове, Кілійський р-н); **рíби і на казán немáє** *див. КАЗА́Н*; **риби не в підйóм** Багато виловленої риби, яку важко забрати на човен (м.Вилкове, Кілійський р-н); **серéдня риба** Середня кількість риби після вилову (м.Вилкове, Кілійський р-н); **хóдовá риба** 1. Риба, яка швидко міняє своє місце перебування; 2. Риба, яку приймають на всіх пунктах лову. *С'огóдн'і здайут' т'іл'ки хóдову рíбу* (м.Вилкове, Кілійський р-н); **частиковá риба** Сукупна назва для севрюги, білуги, осетера (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РИБАЛИТЬ, -ю, -иш: **риба́лить бродя** Рибалити неводом в такий спосіб, що одне **крило́** невода тягне за собою човен напнутими парусами за вітром, а друге тягнуть рибалки по суші за линви лямами (м.Вилкове, Кілійський р-н); **риба́лить гúрою** Рибалити двома **розпóрними** неводами серед лиману (м.Вилкове, Кілійський р-н); **риба́лить з узло́ма** Рибалити напровесні, коли річка починає звільнятися від криги

(м.Вилкове, Кілійський р-н); **риба́лить на ко́сах** Ловити рибу в мілких місцях моря **тягúлями** чи волоком (м.Вилкове, Кілійський р-н); **риба́лить на плав** Рибалити неводом великими човнами серед лиману або на морі, тягнучи невід за собою човни з напнутими парусами (м.Вилкове, Кілійський р-н); **риба́лить на розпóри** *див. РОЗПÓРИ* (м.Вилкове, Кілійський р-н); **риба́лить на спóрах** Рибалити неводом в тій місцевості, де відбувається стик річкової води з морською. *Нас поси́ляйут' рибáлить на спóрах* (м.Вилкове, Кілійський р-н); **риба́лить при замерзáнні** Рибалити восени, коли річка починає стинатися кригою (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РИДЛІ *див. РИГЛІ* *Вapно / пісок / дерево / со́хи / рíдлі / плотви / потом крокви* (с.Долинське, Ананівський р-н)

РИГЛІ *мн. польськ. спец.* 1. Дерев'яні планки, якими покривають стелю в хаті поміж балками. *Найлу́ч'і рíгл'і з вакац'і́йі* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Потовщені жердини 2-3 м завдовжки, які ставлять між стовпами паралельно до землі, а потім городять хворостом (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *див. також РИГЛЯ; див. також РИДЛІ, пор. РИГОЛЬ.*

РИГЛЯ *рідко / див. РИГЛІ* 2. *Мижі́ слúпами ста́вл'ат рíглі / шоб можна було городи́ти фoростом* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

РИГОЛЬ Поперечина між стовпами, коли стіни якоїсь будівлі спочатку роблять з дерева, а потім обмазують глиною (с.Козацьке, Балтський р-н) *пор. РИГЛІ.*

РИГЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш Процес укладання **рíглями** стелі (с.Козацьке, Балтський р-н); (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Уже почáли стіни ригл'ува́ти* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *див. також РИГЛІ.*

РИЗНИК, -а ч. *бот.* Назва одного з різновидів грибів (смт.Саврань, Савранський р-н).

РИКЕТА, -и ж. бот. Різновид верби, яка головним чином йде на паливо, рокита (с.Градениці, Біляївський р-н).

РИНДИТИ, -ю, -иш Збирати кудись в дорогу, рихтувати. *Треба вже і своєї ріндити в дорогу* (с.Обжили, Балтський р-н).

РИНКА, -и Глиняна посудина, в якій вирощують кімнатні квіти. *Треба рінку купити та посадити ф'юкус* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

РИПА, -и ж. рум. 1. Балка, рівчак, вимитий водою, яр (с.Градениці, Біляївський р-н; с.Долинське, Ананіївський р-н); *Висноїу ріпоїу сіл'на вода йшла* (с.Василівка, Миколаївський р-н); (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); 2. Велика яма, яку вимулило водою. *Йак йама велика / то ріпа* (с.Коси, Котовський р-н); 3. Глибоке урвище зі стрімкими берегами. *За селом глибока ріпа* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Діти л'убл'ат гратис'а над ріпоїу / але мен'і за них страшно* (с.Обжили, Балтський р-н).

РИПИЦЯ, -і ж. Бруд, що вкриває дового не мите тіло. *Йак'і гразн'і ноги / ну й ріпиц'у завів* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; с.Обжили, Балтський р-н) див. також **РИПИЦЯ**.

РИПИЦЯ -і див. **РИПИЦЯ** *Довго не купавс'а / аж ріпиц'а наросла* (м.Татарбунари).

РИПИЦІ мн. Тріщини на шкірі від вітру й води (с.Василівка, Миколаївський р-н).

РИПТУХ, -а ч. див. **РЕПТУХ** *Набрів повин ріптух л'учерки і пов'іс додому* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Коси, Котовський р-н).

РИСАКИ мн. Колеса з дерев'яними зубцями. *Рисакі служат' передачоїу* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

РИСКАЛЬ, -я ч. Лопата, якою копають землю. *Біжи до сос'іда най позичит' нам свого рискал'а* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

РИСОРНИК, -а ч. Тачанка (с.Василівка, Біляївський р-н).

РИТКИ, -ток мн. спец. Пристрій у ткацькому верстаті в вигляді ручки для під-

готовки ниток основи для тканин шляхом їх розділення. *Посл'і снувалки кладут нитки на верстат / навивають нитки на ритки / а потім навивають їх на навій / кладут у начинн'а / потім в бордо.* (с.Немирівське, Балтський р-н); *Нитки основи розкидаємо на ритки / а потім навиваємо* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Стар'і зубц'і в ритках повипадали / а оце вже сама повит'ісувала* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

РИТОНДА, -и ж. 1. Велика торба або сумка. *Нашо тоб'і ритонда / в'із'мі с'етку в магазин* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); 2. див. **ГЕПА** (с.Василівка, Миколаївський р-н).

РИФА, -и ж. нім. спец. Металеve кільце для скріплення у возі (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н) пор. **РИХВА**.

РИХВА, -и ж. Залізний обруч, який набивають на колодку колеса, щоб вона була міцна. *Йак росохниц'а колесо / то можуть поспадати рихви* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Рихвоїу ст'агуйут' колесо коло вóза* (с.Василівка, Миколаївський р-н) пор. **РИФА**.

РИХТУВАТИ, -ю, -єш 1. Ремонтувати, поправляти щось. *В тому бинд'угу ос' з'ігнулас' / треба зрихтувати // йа рихтуїу / а ти д'елай вос'мóрк'і* (с.Лізинка, Іванівський р-н); 2. Приготовляти (с.Василівка, Миколаївський р-н).

РИЦЬКАТИ Погано їсти (про свиней). *Пориц'кала і не йісц'* (с.Концеба, Савранський р-н).

РИШТАК, -а ч. польськ. Жолобок для стікання дощової води з даху будівлі в басейн. *Йак будé доиц / постав риштак / щоб вода в басейну текла* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

РИЩЕ, -а с. Дрібненькі гілочки, хмиз (с.Байбузівка, Савранський р-н; Фрунзівський р-н) пор. **РІЩА**.

РІВЧАК, -а Струмок. *Качки купайуц'а у р'івчаку* (м.Татарбунари).

РІЖКИ мн. спец. Виготовлені з рога великі пристрої для начинювання ковбас *А отó р'іжки, шчо ковбаси на-*

чин'айут', зроблен'і з рога (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

РІЗА, -и ж. Земельний наділ у 1½ – 3 десятини (с.Байбузівка, Савранський р-н) *пор. РІЗКА*.

РІЗАТИ, -жу, -жиш: **різати на спінку** Робити кілька розрізів риби ножом на спині від її голови нижче бічної лінії до хвоста. *Йуха добра тому/ що р'ізали рибу на спінку* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РІЗАК, -а ч. *спец.* 1. Ніж для вирізки воштини. *Робили перегон м'ухи з півної дуп'янки в порожн'ю / а р'ізаком вирізали вошчину* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *спец.* 2. Знаряддя, яке складається з жердини до 3 метрів завдовжки та гострої залізної дужки і служить для очищення рибалками дороги в плавнях, щоб поставити **вінтіри** серед очерету (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РІЗАЧКА, -и ж. 1. Гострий біль у животі, що супроводжується діареєю. *Така р'ізачка / що і в хаті від'їти не можу* (с.Лізинка, Іванівський р-н); 2. Молочна локшина. *Післ'ї капус'акі подали нам р'ізачку* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

РІЗКА, -и ж. Ділянка землі приблизно в 1½ гектара (Балтський р-н); *пор. РІЗА*.

РІЗОХА, -и ж. *бот.* Польова трава. *Йе р'ізоха / йійі корова ни йісц' / йе тир'їйка* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

РІПА, -и ж. *бот.* Свиріпа (с.Грабове, Кодимський р-н).

РІПАК, -а ч. *бот.* Зерно свиріпи (с.Василівка, Миколаївський р-н).

РІПАКОВИЙ, -а, -е Свиріп'яний, -а, -е (с.Грабове, Кодимський р-н).

РІШНЯК, -а ч. Однорічна телиця, бичок, лоша (с.Будеї, Кодимський р-н).

РІЩА, -а с., Дрібне, тонке і сухе гілля дерев, що впало на землю, яким огорожують садибу і використовують як паливо, хмиз. *Ми в л'їс'ї назбирали р'їшча* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н) *пор. РИЩЕ*.

РОБОЧИЙ, -а, е: **робоча худоба** Худоба, яку запрягають для сільгоспробіт. *Робочују худобују у нашіому калхоз'ї йе волі / кон'ї* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); **робоча сторона лотки** Бік човна, з якого викидають **тягільські** сітки у воду для рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РОГАЧ, -а ч. Однорогий жук (с.Будеї, Кодимський р-н).

РОГАЧИЛНО, -а, с. Держак для рогака. *Рогачілно часто мін'ати треба / бо вонó перегорáє* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *див. також РОГАЧИЛЬНО*.

РОГАЧИЛЬНО, -а, ч. *див. РОГАЧИЛНО* *Поламавс'а рогачіл'но / зробі Йвáne* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

РОГОВА у ролі ім. Крайня ополонка, після якої тягнуть невід на місце вибирання його з води (Овідіопольський р-н).

РОДИНИ *мн.* Свято народження дитини. *Перед хрестінами рóбл'ац'а родіни. Сход'ац'а рóдич'ї / товариш'ї / поздоровл'айут маму й новонарóженого* (с.Немирівське, Балтський р-н).

РОДІЛЛЯ, -і ж. Жінка, яка родить чи родила, породілля. *Род'їллі подáрки принéсли* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

РОДЮЧИЙ, -а, -е: **родюча зимля** Чорнозем. *Багáто у нашіому калхоз'ї род'учої зимл'ї* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

РОЖА, -і ж. Хвороба у свиней. *Во врémйа бол'езн'ї свинéй на рóжу у йїх на т'їл'ї поїавл'айуц'а крáсн'ї пйáтна* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

РОЖЕСТВЕНІК, -а ч. *бот.* Кімнатна квітка. *Рожéствен'їк віпустив довгий пáгін з кв'їтами* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

РОЗБИВКА, -и ж. Призначення правлінням колгоспу рибалок для рибальства певними засобами вилову риби (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РОЗБИРАТИ, -ю, -єш: **розбирати буряки** Залишати буряк по одному, прополювати посіяні віночком буряки. *Лиш дв'ї нед'їлі / йак шарувáли вóлички на*

бураку / а тепер вже п'шли розбирати (с.Обжили, Балтський р-н).

РОЗБОЙ, -ю ч. *спец.* Прилад верстату, за допомогою якого виробляють квіти на килимах. *Прикр'їпл'ували розбой до верстата і робили ним гáрн'і кв'ітки на ковра́х* (с.Лісничівка, Балтський р-н; с.Дружелюбівка, Ананївський р-н).

РОЗВЕСНЯТИСЯ Наставати весні (с.Кохівка, Ананївський р-н).

РОЗВІДНИЦЯ, -і ж. 1. Жінка, яка розвела сім'ю і переманула до себе чоловіка (с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. Жінка, яка розлучилася з чоловіком. *Цейі розв'ідниц'і син вчиц'а в читв'єртому клáс'і* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

РОЗВÓРА, -и ж. Потовщена жердина, що з'єднує передню вісь воза з задньою, за допомогою якої роблять віз довшим і коротшим. *Розвóра йє у вóзі / і вона куйéц'а зал'ізом з йїднóго кінц'á* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Розвóра нахóдиц'а п'ід шарабáном / м'їж перéдн'уйу і зáдн'уйу óс'куйу* (м.Татарбунари; с.Кочкувате, Татарбунарський р-н; с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Кру́то поверну́в і зламáв розвóру* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Коси, Котовський р-н) *див. також РОЗÓРА.*

РОЗВОРÓТ, -у ч. Місце розвертання плуга у нову борозну. *Розворóт трéба вс'гдá тириóр'уват'* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

РОЗВ'ЯЗЬ, -і ж. Скошений, але не пов'язаний у снопи хліб (с.Демидівка, Любашівський р-н).

РОЗГНИТИ, -ю, -їш Вибити дно у бочці. *Трéба бóчку розгнїти та пом'ін'ати клéпку* (с.Обжили, Балтський р-н) *див. також РОЗДНУТИ.*

РОЗДЖВАГАТЬ, -ю, -їш Роздушити. *Дивіс' он твінчик замáзав / рожЖвагав йайце у кармáні* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

РОЗДНУТИ *див. РОЗГНИТИ* (с.Маяки, Біляївський р-н).

РОЗДОЮВАТИ, -юю, -юїш Доїти корову, вівцю, козу після першого отелення,

укоту. *Дуже т'áжко роздóйувати пéрв'істок / а от ц'óго зав'ісит' йїх молóчност'* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

РОЗДУВА́НИТИ, -ю, -иш Розподілити рибу чи виручені від продажу риби гроші між рибалками, які брали участь у рибальстві (с.Маяки, Біляївський р-н; Овідіопольський р-н).

РОЗКАРА́КА, -и сп. р. Людина з кривими вигнутими назовні ногами. *Невже́ отá розкара́ка не мо́же йти́ рівно* (м.Татарбунари).

РОЗКАРА́КИ, -ів *мн. див. КАРА́КИ* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

РОЗКИНУТИСЬ Від'їхати човнами в протилежні боки, викидаючи сітки у воду одночасно (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РОЗЛИДА́ЧУВАТИСЯ, -юся, -єся Розлінуватися. *В'ін так розлида́чивс'а с тим бригад'їрством / шчо н'їчóго робїти дóма ни хóче* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

РОЗЛІТА́ЙКА, -и ж. Широкий короткий жіночий одяг. *Йа купїла нову́ розл'їта́йку* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

РОЗÓРА, -и ж. *див. РОЗВÓРА* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

РОЗПА́ШКА: бра́ть на розпа́шку Витягувати невід з води руками, коли **споди** не занурені у воду (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РОЗПÓРИ *мн.: на розпóри* Спосіб рибальства одним чи двома неводами, коли невід розтягують між **па́ром** і **чордако́вим бабо́єм**, прикріплюючи його до них, куди заходить і заплутується риба, а **то́ню** витягують на човни (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. ПОЇХАТИ (поїхати на плав) див. також РОСПÓРИ.*

РОЗПÓРНИЙ *див. НЕВІД.*

РОЗСТРО́ПА, -и ч. *див. РОСТРО́ПА* *Гро́ни розстро́пи вис'їли дуже́ нїз'ко* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

РОЗТА́ВИТИ, -влю, -виш Додати до рибальської сітки, волока чи невода шматок сітки чи **мату́ли**, тобто пришити вздовж **верхі́в** чи **споді́в** рибальських

снастей частину сіток чи **мату́ли** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РОЗТЕЛÉПА, -и сп. р. згруб. Роззява. *Розтелéпа / н'ішла / а грóш'і забу́ла* (м.Татарбунари).

РОЗЦУРКУВАТЬ, -ую, -уїш Так зацуркува́в канáт до в'ідрá / шо н'і́йáк не розцурку́йу (м.Татарбунари).

РОЗЧИПÍХАТИСЬ Розіп'ястися (с.Василівка, Миколаївський р-н).

РОЗЧÍПЧАНИЙ, -а, -е Незачесаний (про жінку). *Розчíпчана Одáрка вб'íгла в хáту* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

РОЗЧÍПЧАТИСЬ, -юсь, -їсся Бути незачесаним (про жінку) (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

РОЗШИВА́ТЬ, -ю, -їш Відділяти частину невода від усього невода, коли частина невода зіпсувалася (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РОЗШИВНА у ролі ім. Кінець роботи в рибалок (Овідіопольський р-н).

РОЛ заст. рум. Назва відхідної книжки на кожен човен (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РОМИГÁТИ, -єш, -ю див. **РЕМÍГÁТИ** *Хот'íла дáти водí / а вона́ лежíт' та й ромигáйе* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

РО́НДЕЛЬ інш. див. **ДЕ́КО** 2 (с.Чорна, Красноокнянський р-н).

РО́НДЕЛЬКА, -и ж. Здрібн. до **РО́НДЕЛЬ** (с.Чорна, Красноокнянський р-н) пор. **РУНДЕ́ЛИК**.

РОНДИЛЬО́К -а ч. Кухонне начиння на кшталт дуршлага, що використовується для процідження вареників. *Рондил'óк – це той / шо варéники ц'ід'ат к'íпл'ачóн'і* (с.Олексіївка, Кодимський р-н) пор. **РУНДЕ́ЛИК**.

РОПА, -ú Холодна морська вода (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РОПАВКА див. **ТАРАКУЦА** (с.Козацьке, Балтський р-н).

РОПИТИ, -плю, -пиш 1. Кропити ропою, солоною водою, соломю, щоб її краще їла худоба (Біляївський р-н); 2. Поливати варену рибу солоною юшкою (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

РОСКАРДА́Ш, -у ч. Розгардіяш, безладдя, безпорядок. *Все розкíдали / такíй роскарда́ш зробíли – ц'íлий ден' прибира́йу* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) див. також **РОСКИРДА́Ч**.

РОСКИРДА́Ч, -у ч. див. **РОСКАРДА́Ш** (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

РОСЛЯК ч. Доморослий тютюн (с.Яськи, Біляївський р-н).

РОСПА́ШКА, -и ж. Плужок, яким обробляють міжряддя просапних культур (с.Кохівка, Ананьївський р-н; с.Гвоздавка, Любашівський р-н); *Тепéр роспа́шки ч'íпл'áйут до тра́хтора / і роспа́шкúйут на скóросних швítкост'áх* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

РОСПАШКУВА́ТИ, -ую, -уїш Плужкувати міжряддя просапних культур (Ананьївський р-н, Любашівський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н).

РО́СПРКА, -и ж. Спеціально розрізане чи не зашите місце в одязі. *Ро́сп'ірку зару́бл'у́йут' / шоб не тороч'íлас'* (м.Татарбунари).

РОСПЛÍТКА, и ж. Кісник, стьожка, яка вплітається в косу (с.Кислиця, Ізмаїльський р-н), див. також **ЗА́ПЛІТКА**.

РОСПО́РИ мн. див. **РОЗПО́РИ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РОСТРО́ПА, -и ж. 1. Винний сорт червоного винограду (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Найлучий виноград на вино – це ростро́па* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Посади́в íа так'í сортí: чо́рний виногра́д / ростро́па / муска́т* (с.Немирівське, Балтський р-н) див. також **РОЗСТРО́ПА**; 2. Необроблений, недоглянутий виноград (с.Немирівське, Балтський р-н).

РО́ТІЯ, -ї ж. молд. Верхнє жіноче вбрання з байки; сукню шують без рукавів, на зборах (с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н); *Ма́ма мен'í но́ву ро́т'íйу пошíла* (с.Обжили, Балтський р-н).

РОТОФÉЙКА, -и ж. 1. Фуфайка; 2. Кофточка із складками внизу (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

РОШШИВА́ТИ -ю, -їш Кінчати роботу, кінчати рибалити (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н).

РУБА́ЛЬНИЙ, -а, -е: рубальні вила Вила, якими рубали чамур 3. Руба́льними ви́лами руба́ли чаму́р на вал'кі (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

РУБАНЦІ, -ів *мн.* Поліна завдовжки близько одного метра. *Вс'ї рубанц'ї ще поперер'їзали на двої* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор.* **СА́ЖНІ**.

РУБА́ТИ, -ю, -єш *фам.* Їсти. *Йа т'їл'ки шчо п'їтруба́в / мо́жу до́вго побу́т'* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Коси, Котовський р-н).

РУБЕ́ЛЬ, -бля *ч.* Довга жердина для притиснення соломи чи сіна на гарбі під час перевезення. *Положи́в зверху рубе́л' / прит'агну́в до́бре возові́м канато́м і споко́йно везе́ш* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Йак йіди́ш да́леко за со́ломо́ю / бері́ с собо́ю рубе́л'* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

РУДА́ *у ролі ім.* Кров (с.Осички, Савранський р-н).

РУДИКИ, -ів *мн.* Послід, дрібне зерно, що відходить, коли віють гречку (с. Чигирин, Березівський р-н).

РУЖО́, -а *с. рос.* Рушниця; вогнепальна довгоствольна ручна зброя. *В том году́ в'їн купи́в то ружо́* (с.Лізинка, Іванівський р-н; с.Коси, Котовський р-н).

РУКА́В, -а *ч.* Відходи після молотіння зерна. *Ко́лі мо́лот'ат' зерно́ / то полу́ча́йїц'а зерно́ / поло́ва / со́лома і рука́в / са́мий сорн'а́к / кирп'і́ч / грудкі́* (с.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

РУКА́ТИСЯ, -юся, -їсся Потискати руки під час вітання. *Рука́йуцц'а з платочком* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

РУКОВ'ЯТКА, -и *ж.* Ціпилно (с.Манаші, Б.-Дністровський р-н).

РУЛКА, -и *ж. з нім.* 1. Носик чайника *див.* також **РУРКА**; 2. Вужча частина, лійка, трубочка, яка вставляється в якийсь посуд, коли в нього наливають якунебудь рідину (с.Яськи, Біляївський р-н); 3. Вужча частина будь-чого (найчастіше трубочка лійки, чайника), отвір у

вилах, лопаті, куди забивають держак. *Ру́лка у ви́лах йе / у ча́йнику / тру́пка* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) *пор.* **РУНКА**.

РУЛО́ЧКА, -и *ж.* Здрібн. до **РУЛКА** 1-2. *В куви́на відби́лас' ру́лочка і тепе́р плóхо налива́ти* (відоме: Фрунзівський та Біляївський р-ни; с.Дивізія, Татарбунарський р-н)

РУЛЬ, -я *ч.* Стерно в рибальському човні **У звернуть руля!** (частіше як команда) Змінити раптово напрямок руху човна за допомогою стерна, щоб оминути предмет, який перешкоджає руху (м.Вилкове, Кілійський р-н).

РУМИ́ГАТИ *див.* **РЕМІ́ГАТИ** *Коро́ва румига́йе* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

РУМІ́НКИ, -ок *мн.* Теплі жіночі черевики. *Купи́ла рум'інки / а взу́тис' не́ма в шо* (с.Обжили, Балтський р-н).

РУМКА, -и *ж. нім.* Чарка, невелика посуда для наливання вина та спиртних напоїв. *Ми не до́уго бу́лі // ві́тили по ру́мки і п'и́лі* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

РУМПЕ́ЛЬ, -я *ч. спец.* Важіль біля керма човна. *Румпел' наді́вайїц'а на ру́л' / це рича́г / йа́ким управл'а́ют'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

РУНА́, -и 1. Певна міра вовни після того, коли її збито на фабриці. *Руну́ вовни на в'іса́ зва́жив* (с.Білолісся, Татарбунарський р-н); 2. Вся вовна знята з вівці за один раз, руно (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

РУНДА, -и *ж.* Стовбур товстого дерева (с.Будеї, Кодимський р-н) * Колода, яку ріжуть на дошки. *Оце́ прив'і́з ру́нду / шо́б пор'і́зати / а то до́шчок тре́ба* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

РУНДЕ́ЛИК, -а *ч.* Маленька сковорідка з довгою ручкою для зажарки страви. *Подáй рунде́лик / тре́ба боршч зажа́рити* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор.* **РО́НДЕЛЬКА**, **РОНДИ́ЛЬОК**.

РУНДУ́К, -а *ч.* 1. Велика скриня з кількома перегородками для зерна, борошна. *В рунду́ку сохрaн'а́ют' зерно́ / муку*

/ це такий йашичик великий / с перегоротками (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); Рунд'ук р'обиц'а з д'єрива / од-крива́йц'а йак сунд'ук / т'іл'ки набагато б'іл'шим (с.Лиман, Татарбунарський р-н); 2. Доцані ясла для коней. Рунд'ук ка́жут' иче і на ко́нс'кі йа́сла (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

РУНКА, -и ж. Вуха лопати, в яке забивається держак лопати (с.Яськи, Біляївський р-н); *пор.* **РУЛКА 3.**

РУНТАТЬ, -ю, -їш Розхитувати, зривати з ґрунту. *Не ру́нтай зе́мл'у у корч'і // картóшка по́ртиц'а туд'і* (м.Татарбунари).

РУРКА *див.* **РУЛКА 1.** Че́рез ру́рку во́д'у влива́ють з ча́йника (с.Малий Бобрик Любашівський р-н).

РУСТЮК, -а ч. *бот.* Лиманська трава, що росте в болотистій затоці лиману. *В за́ліві руст'уку́ ба́гато / в йо́му хова́йц'а ко́роп* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) *пор.* **КУГА́, КУКУГА́.**

РУЧА́ЙКА, -и, ж. 1. Кількість конопляного волокна, яку можна обхопити зап'ястям руки, горстка. *Руча́йкоюу на-зива́ють пак кло́ча шо йі́го мо́жна обн'а́ти па́л'ц'ами ру́ки* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. Витіпана на бат'єльні горстка конопель і скручена по половині; пучок прядива, приготовлений

СА́ДЖАЛКА, -и ж. Лопата, якою саджають хліб у піч (с.Завадівка, Березівський р-н) *див також ПІКНИЙ.*

САДИТИ, -дю, -диш *див.* **ПЕРЕСА́ДЮВАТЬ** (м.Вилкове, Кілійський р-н) **∇ садити кодо́ли** Прикріплювати линви до сіток чи невода під час виготовлення рибальських снастей (м.Вилкове, Кілійський р-н).

САДИТЬ: садить хліб Класти хліб у піч для випічки. *Хл'і́б са́д'ат' у п'і́ч ди-ривл'а́ну́у лопату́у з до́вгим ди-ржако́м* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

для пряжі. Пов'я́жц'и руча́йк'и і забері́ / шо́б дошч не намочи́в (с.Обжили, Балтський р-н); *З руча́йки пра́ли на м'и́шк'и* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

РУЧЕ́ЙКА, -и ж. *див.* **РУЧА́ЙКА 2.** *Бис терм'і́т'а / то бу́де руче́йка //* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

РУЧИЙ, -а, -е Моторний, швидкий, охайний. *От ру́ча д'і́вчина / вс'о п'і́д рука́ми горі́т'* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

РЮМО́ЧИТИ, -чу, -чиш Пити могорич (с.Ряснопіль, Березівський р-н).

РЯДНО́: возовé рядно́ Конопляне біле рядно. *Із возово́го р'адна́ дру́г'і л'у́ди ра́н'ше ши́ли руба́хи / сорочк'и* (м.Татарбунари).

С

САБА́ШИТЬ, -шу, -шиш Закінчувати роботу, здебільшого рибальство чи виготовлення рибальських снастей (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СА́ГА, -и ж. *тюрк.* Болотисте місце в плавні, де росте очерет, рогіз (с.Яськи, Біляївський р-н) * Місце у плавні, де влітку зберігається вода і буває риба, здебільшого короп, щука (м.Вилкове, Кілійський р-н).

САДОВИТИ, -лю, -иш Садити за стіл. *Кум'і́в садо́вл'ат' на по́чот'і б'і́л'а в'і́кони* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

САДО́ЧІК ч. Частина городу, зайнята фруктовими деревами. *Садо́чки бу́ли поперéд хат або за ні́ми / а р'і́дше в к'і́нц'і гарма́ну* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

САЖ ч. Дерев'яний будиночок на ніжках для утримання свиней. *У са́ж'ах ус'і д'є́рж'ут' свиней́ до моро́з'ів / а пото́м ко́л'ат'* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СА́ЖА, -і ж. Грибкова хвороба хлібних злаків, сажка. *Са́жа ро́биц'а у н'ідр'уб-л'анойі папушо́йі* (м.Татарбунари).

СА́ЖАВКА, -и ж. Невеличке озерце, ставок, в якому розводять рибу. *Поча́ли і у нас розво́дити ри́бу в са́жавках* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

СА́ЖІНЬ: маховá са́жінь Міра довжини, якою рибалки виміряють снасті, що до-рівнює довжині розведених в сторони рук (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СА́ЖНІ, -ів *мн.* Поліна завдовжки близь-ко двох метрів. *Дуби́ розр'іза́ли на ру́банц'і і са́жн'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор.* **РУБАНЦІ**.

САЖО́К, -жка ч. Сплетений з лози чи очерету овальний кошик, в якому у во-ді зберігають живою спійману рибу (Біляївський р-н, Овідіопольський р-н).

СА́КОВСЬКИЙ: са́ковський плуг *див.* **Е́КЕР**. *Е́керс'кий плуг був тро́хи ни́жчий са́ковс'кого / у н'ого ру́чки ши́рше розхо́дилис'а / і ду́же заби-вавс'а земл'о́йу* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Са́ковс'кий плух ни тре́ба бу́ло чи́стити / коли оре́ш / в'ін сам чи́стиц'а* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

САЛАМУ́Р, -у ч. *рум.* і *молд.* 1. Солоня вода, ропа, в яку кладуть бринзу. *Бри́нза простойа́ла в саламу́р'і п'ят' дн'ів* (с.Жовтень, Ширяївський р-н) *пор.* **САЛАМУРА**; *кул.* 2. Солоня юш-ка, яка вживається як приправа до ва-реної риби (Біляївський р-н, Овідіо-польський р-н) * Розчин солі з водою, в якому солять рибу (м.Вилкове, Кілійський р-н).

САЛАМУ́РА, -и ж. 1. Ропя. *Мн'асо кида́ють у саламу́ру щоб усол'їло* (м.Татарбунари) *пор.* **САЛАМУ́Р 1**; 2. Свіжий коров'ячий кізяк, розбавле-ний водою; використовується як доб-риво (с.Яськи, Біляївський р-н).

САЛАМУ́РИТИ, -ю, -иш Кидати м'ясо до ропи. *М'асо саламу́р'ат' / а туд'і кант'ат'* (м.Татарбунари).

САЛАМУ́РІКА *рум.* *кул.* Приготовлена дрібна риба для їжі, присмажена і під-солена (м.Вилкове, Кілійський р-н).

САЛГАН ч. *тюрк.* Місце, де ріжуть овець, різниця (с.Козацьке, Балтський р-н).

СА́ЛО, -а с. Шматочки криги на поверхні води, коли річка, лиман починає замер-зати, шуга (Овідіопольський р-н; Б.-Дністровський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

САЛЯТИ́РКА, -и ж. *польськ.* Біла че-реп'яна глибока миска (с.Козацьке, Балтський р-н; с.Глубочок, Котовський р-н; с.Саврань, Савранський р-н).

САМОДУ́Р, ч. Різновид вудки з рядом гачків з принадою, які прив'язують до великого шнура (м.Вилкове, Кілійський р-н).

САМОДУ́РЩИК, -а ч. Рибалка, який ло-вить рибу **самоду́ром** (Овідіопольський р-н; Б.-Дністровський р-н).

САМОЛО́ВИ, -ів *мн.* *див.* **КРЮЧКИ-САМОЛО́ВИ**.

САМОТЕ́Й, -я ч. Молодий сом (Овідіо-польський р-н; Б.-Дністровський р-н).

САНДО́ЛА, -и ж. Остень, знаряддя, що складається з довгої жердини та трирі-жкових вил для нашілювання великої риби в очереті або в мілких місцях річ-ки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СА́ПАНКА Полоття (с.Біляївка, Біляївський р-н).

САПАТО́РИТИ Плужкувати (с.Канцеба, Савранський р-н).

САПИ́ЛЬНИК, -а ч. *див.* **САПИ́ЛНО** (с.Яськи, Біляївський р-н).

САПИ́ЛНО, -а с. Держак сапи. *Тре́ба зробі́ти нове сапи́лно до са́пи* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *див.* *також* **САПИ́ЛЬНИК**.

САРА́Й ч. 1. Приміщення в садибі, де зберігають сільськогосподарський ре-манент (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Приміщення для утрима-ння коней (с.Нова Царичанка, Б-Дніст-ровський р-н).

САРДЕ́ЛЬ, -і ж. *іхт.* *див.* **АНЧА́УС** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

САРДЕ́ЛЬКА, -и ж. Здріб. до **САРДЕ́ЛЬ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СА́ХАР ч. Залізний гачок з довгим дер-жаком., який використовують у час ри-

бальства під кригою для просування невода від однієї ополонки до іншої (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н).

САЧМА́, -у́ ж. див. **НАКИДКА** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

САЧОВИЦЯ́, -і ж. Чечевиця. *Натру́ са-чови́ц'і та напечу́ пир'іжк'ів* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

САЧО́К, -а ч. Верхній жіночий одяг з простого матеріалу, напівпальто на ваті, коротший, ніж **пoлька** *Коли́с' тiл'ки в сачка́х і ходи́ли / бо не бу́ло таки́х пaл'тiв / як за́раз* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Поши́ла нови́й сачо́к на зи́му* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *На сачо́к тепе́р ка́жут' димисизо́не пaл'то́* (м.Татарбунари); *Сачки́ і за́раз ши́ють* (с.Концеба, Савранський р-н).

СВА́ЛЬБА, -и ж. Весілля. *Йа́ у Ма́н'ки гул'а́ла ша́фаркойу́ на сва́л'б'і* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

СВИДНИЙ, -а, -е Зеленкуватий, не зовсім стиглий (с.Яськи, Біляївський р-н) див. також **СВИДНИЙ**.

СВИДНИЙ, -а, -е див. **СВИДНИЙ** *Абирко́са свидна́ ше / бо недоспи́ла* (м.Татарбунари).

СВИНЯ́: морська́ свиня́ Дельфін (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СВИРБИВУС, -у ч. бот. Шипшина (с.Семенівка, Кодимський р-н).

СВИРБИГУЗ, -у ч. **СВИРБИВУС** (с.Будеї, Кодимський р-н; с.Байбузівка, Савранський р-н; с.Михайлівка, Ананьївський р-н).

СВИРБИГУС, -у ч. див. **СВИРБИВУС** *А свирби́гус ја́ на зи́му запасáју/ бо вс'у́ зи́му пiв чай з ним* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

СВИСТАШКА, -и ж. Арахіс. *Набра́вши по́вн'і карма́ни свиста́шок Се́ме́н п'ишо́в на ву́лиц'у* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

СВІТИЛКА, -и ж. Незаміжня сестра жениха на весіллі, що виконує обряд тримання свічки та інші організаційні дії. *Сестра́ молодóго йéсл'і неза́мушина / то св'іти́лка / а йа́к за́мушина / то сва́ха* (с.Лізінка, Іванівський р-н; с.Коси, Котовський р-н); *Світи́лки чипл'а́ють*

дружба́м букéти / танц'у́ють (с.Немирівське, Балтський р-н).

СВІТОВА́ у ролі ім. див. **ЗОРОВА́** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СВІТОВИЙ: Світова́ Зі́рка Планета Венерa *пор. ДІВКА-ВО́ДУ-НЕСЕ́* (с.Долинське, Ананьївський р-н).

СВО́ЛОЧОК, -чка ч. Жердина, на якій сушать після рибальства сіті (Овідіопольський р-н; Б.-Дністровський р-н).

СЕЙМЕ́Н, -а ч. Спеціальний лом, що складається з металевого штока і дерев'яного держална, яким пробивають ополонки у кризі для рибальства неводом взимку (с.Маяки, Біляївський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

СЕМА́РКА, -и ж. Корова, що на три роки раніше терміну приводить теля. *Ран'іше семáрок у сил'і бу́ло б'iл'ше / бо тили́чки з коро́вами ходи́ли в одну́ чириду́* (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

СЕМНЯ́ див. **СІМНЯ́** *У ме́не вели́ка се-мн'а́* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

СЕРДЕ́ЛЬ, -і див. **АНЧА́УС** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СЕРЕДИ́НКА, -и ж. іхт. Сардина (Овідіопольський р-н).

СЕРПА́НОК, -нка ч. Серп. *У нас була́ рос'і́я / та́да були де́стри / на́ла́вники / ран'іше жа́ли серпанком* (м.Татарбунари).

СЕ́РЦЕ, -я с. 1. Медуза (м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. Велика концентрація медуз в морі, які, потрапляючи в рибальські сіті, заважають рибальству (Овідіопольський р-н; Б.-Дністровський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

СЕ́ВЕР, -а ч. рос. Північний вітер. *С'е́вер поду́в / ста́ло хо́лодно* (м.Татарбунари).

СИБІ́РНИЙ, -а, -е Холодний. *Сиб'і́рний ден'* (с.Слюсареве, Савранський р-н).

СИ́ВУЛЯ, -і ж. ірон. Стара дівка. *Горні́ну шчита́ють сиву́л'у́ю / старóйу́ дівкойу́* (с.Концеба, Савранський р-н; с.Кохівка, Ананьївський р-н).

СИ́ДІЛКА, -и ж. 1. Ручна лопата особливої форми, якою садять кукурудзу (с.Завадівка, Березівський р-н); 2. див.

- ПЕРЕРУБ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).
- СИДІР, -ора** ч. 1. Торбинка, сумка, плетена сітка, в які беруть їжу на роботу. *Він приніс на поле великого сидора* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); 2. Чоловік чи хлопець, що нічого не робить. *Йак сид'ір той сидіт на п'іч'і* (с.Концеба, Савранський р-н).
- СИДІТЬ, -дю, -диш** Жити, займати місце для проживання. *У наші'їх хат'і сидіт' одна сімн'а* (м.Татарбунари).
- СИЛЯНКА, -и** ж. Низка, в'язка (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Сіл'анка табак'у / табак'ового лісц'а* (с.Козацьке, Балтський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н); *Ц'ілу сіл'анку б'ублик'ів привезла з Гадесу* (с.Концеба, Савранський р-н).
- СИНОВА** у ролі ім. Жінка сина, невістка (с.Саврань, Савранський р-н).
- СИНЮШКА, -и** ж. неол. Фарба синього кольору з блакитнуватим відтінком, якою фарбують наріжні частини хат (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).
- СИРЕЦЬ, -рця** див. **ЛАМПАЧ** 2. *Йіз сириц'а робл'ат' цеглу / випал'уйут'* (м.Татарбунари).
- СІБІРЯЧИЙ** Злий, лютий, пронизливий, холодний (частіше про вітряну погоду). *Сіб'ір'ачий х'олод надв'ор'і* (с.Концеба, Савранський р-н).
- СІВА, -и** ж. 1. Мішок, з якого раніше розсівали зерно; 2. Мішок для збирання кукурудзи. *Ж'інкі понад'івали с'іви і п'ішли ломат' папуш'ойу* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).
- СІВЕРКА, -и** ж. Дрібний дощ з вітром (м.Вилкове, Кілійський р-н).
- СІГАРАНЦА, -и** ж. рум. Сігуранца, румунська поліція часів окупації Буджака *Посл'е їх відправили в к'іл'ійу в с'ігаранцу* (с.Нерушай, Татарбунарський р-н).
- СІДАЛКА, -и** ж. див. **ПЕРЕРУБ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).
- СІДАЛО, -а** с. Місце для ночівлі курей з дерев'яних жердинок. *Йак їх шчос' пирел'ак'ало / то й на с'ідало не п'ішли* (с.Лізінка, Іванівський р-н).
- СІКОРИТИ, -ю, -иш** Сердитися, лаятися, бути зухвалим. *Н'іколи не сік'ор з стар'ішими* (с.Концеба, Савранський р-н; с.Бирносове, Фрунзівський р-н).
- СІКРЕТ, -а** ч. іхт. Смугастий судак. *На в'удку піймавс'а с'ікрет* (м.Вилкове, Кілійський р-н).
- СІЛГРАДКА** заст. див. **БОМБАК** (м.Вилкове, Кілійський р-н).
- СІЛЗЬОНКА, -и** ж. Селезінка. *Бери / там йе п'очки / с'іл'із'онка / с'ерце* (с.Лізінка, Іванівський р-н).
- СІЛОК, -лк'а** ч. Мотузка, яку прикріплюють до гачка-самолова (м.Вилкове, Кілійський р-н).
- СІЛЯВКА, -и** ж. Дрібна риба до 10 см завдовжки (м.Вилкове, Кілійський р-н).
- СІМАК, -а** ч. Недоношене, семимісячне немовля, дитина (м.Татарбунари) див. також **СІМАЧ'А**.
- СІМАЧ'А, -ати** див. **СІМАК** *С'імач'а в'ін / не див'ятим'іс'ачний* (м.Татарбунари).
- СІМІОРКА, -и** ж. див. **ДЖИНДЖИРІКА** (м.Вилкове, Кілійський р-н).
- СІМНЯ, -я** с. Насіння конопель. *Пос'ійиш с'імн'а / ур'од'ат' кон'опл'і* (м.Татарбунари).
- СІМНЯ, -і** ж. Сім'я, родина; група близьких родичів (с.Коси, Котовський р-н) див. також **СЕМНЯ**.
- СІМПИРАТОР, -а** ч. Апарат для розділення рідин різної густини механічним способом, сепаратор. *То не ц'ел'ни молоко / а с'імпірат'ора* (с.Лізінка, Іванівський р-н).
- СІНДІР'ЕЙ, -я** ч. Пастернак. *Йа у помид'ор'и йак кв'ас'у кладу с'інд'ір'ей* (с.Лісничівка, Балтський р-н).
- СПАКА, -и** ч. лайл. Сердитий і причіпливий начальник, поліцай, хабарник * Взагалі лайливе прізвисько всякої причіпливої людини. *Хов'айтес'а / добр'і л'уди / бо вже йде с'іп'ака* (с.Лісничівка, Балтський р-н).
- СПРАЧОК, -чка** ч. Міцні нитки, з яких виготовляють рибальські сіті і які використовують для латання рибальських

снастей (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

СІРВА́Н, -а ч. Низький невеликий буфет для зберігання посуду та столової білизни; сервант. *Опста́вимо в х́ат'і і шка́ф / і стол / і с'і́рва́н* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

СІРGÁН, -а ч. *ixm*. Сарган, риба з тонким довгим тулубом: завдовжки до 50 см, завширшки – 1,2-1,5 см. *В с'і́тку пона́вс'а с'і́ргáн* (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ЯГЛА́*.

СІРÉКЦЯ́ (від «селекція») Сорт винограду. *С'і́ре́кц'і́йа но́вий сорт виногра́ду в нас в колхо́з'і* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

СІРУВА́ТИ, -рюю, -руєш По-новому перший раз білити вапном стіни хати. *А хати́ б́уду с'і́рува́ти на то л'і́то* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

СІ́ТКА: **кефа́льна сі́тка** Сітка, якою ловлять кефаль (м.Вилкове, Кілійський р-н); **крупно́яче́й сі́тка** Сітка з вічками великого діаметру (40-50 мм); **перебіра́ть сі́тку** *див. ПЕРЕБІРА́ТЬ*; **перехо́дить сі́тки** Перебирати руками за **верху́** сітки **ставника́** під час перебування їх у воді (м.Вилкове, Кілійський р-н); **потрусить сі́тки** Вибрати, виплутати з сіток рибу (м.Вилкове, Кілійський р-н); **розбити́ сі́тку** 1. Порвати сітку під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. Розширити сітку, пришиваючи вздовж **верху́в** чи **споді́в** ще частину сітки (м.Вилкове, Кілійський р-н); **сипати /сипа́ть сі́тки** Опустити сітки у воду перед початком рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н); **сі́тки на сипку́** Сітки, які рибалки забивають у воду на паколах, щоб у них потрапляла риба (м.Вилкове, Кілійський р-н); **ста́вити сі́тки на ста́вку** Опустити сітки у воду на паколах, щоб у них потрапляла риба. *Ми за́втра по́йдемо ста́вити с'е́тки на ста́вку* (м.Вилкове, Кілійський р-н); **ставні́ сі́тки** *див. СІ́ТКА: сі́тки на сипку́* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СІ́ЧКА *див. МИГИ́ЧКА* (с.Долинське, Ананьївський р-н).

СІ́ЯНКА, -и ж. 1. Дрібна, однорічна цибуля для посадки. *Насади́ла с'і́йанки / б́уде цибу́л'а* (м.Татарбунари); 2. Грядка землі, засіяна сіянкою (рослиною, що вирощується з насіння). *Цей год ма́йу аж дв'і с'і́йанки* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СКАЖЕНИ́НА, -и сп. р. *екс*. Дуже неврівноважена, нервова, сварлива людина. *Йак скаже́ні́на кричи́т* (с.Концеба, Савранський р-н).

СКАЖИНИ́НА, -и ж. *бот*. Пирій (с.Трудове, Кілійський р-н).

СКА́З, -у ч. Огір при оранці чи косінні хліба, грива. *Гл'ади́ мен'і / о́рі без сказа́'ів* (с.Лісничівка, Балтський р-н; с.Капустянка, Савранський р-н; с.Ухожани, Балтський р-н) *див. ГРИ́ВЦЯ́*.

СКАМЕ́СКА, -и ж. Стамеска. *...А то скаме́ска / а то доло́тб...* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

СКЕ́ЛЯ, -і ж. *заст*. Споруда на березі ріки, на місці ловлі риби, де жили рибалки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СКИ́Д, -у ч. Підскакування табунчика риби над поверхнею води (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н)
* Одностайний блиск табуна риби в морі під час вискакування її з води (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СКИ́НУТИ Невчасно народити маля (про тварин). *Уже́ drúгий год скида́йе Смі́рна дво́йін'а́т* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СКІ́ПЕЦЬ, -пця ч. Межова ямка між сусідніми городами (с.Яськи, Біляївський р-н) *див. також СКЛА́Д*.

СКЛА́Д, -у ч. Межа між нивами (Біляївський р-н); *На скла́д'і вс'і́кда́ росту́т' тра́ви //* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *пор. СКІ́ПЕЦЬ*.

СКЛЕ́ЦОК, -а ч. Мішок, наповнений чим-небудь від чверті до половини, оклунок. *М'ішо́к до полови́ни / скле́цок* (с.Коси, Котовський р-н; с.Козацьке, Балтський р-н), *пор. КЛУМА́К*.

СКЛЬО́П ч. Прикріплені **клячі́** невода один до одного, щоб не розходилися

під час рибальства на **розпори** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СКОВОРІДКА: *дати на сковорідку* Дати малу кількість будь-якої риби для смаження (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СКОРНЯТИ *Зігнати* (с.Райлянка, Саратський р-н).

СКОРОДА́, -и ж. бот. Молоденька осока. *Наж́али скороди́ та поки́дали в х́ат'і на зе́мл'у* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

СКОРО́ДИТИ, -дю, -иш Боронувати, волочити землю. *В'ін у́жé скоро́див / а сегóдн'а будемо́ с'ї́яти* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

СКОРОМИНА, -и ж. М'ясна або молочна їжа, заборонена церковними правилами до вживання у дні посту, скоромина. *У п'їст не ї́д'ят' скоромі́ну* (м.Татарбунари).

СКО́РСА, -и ж. Загнута частина полозка саней (Біляївський р-н).

СКО́РЦА, -и, ж. молд. Різнокольорове з візерунками рядно, яким застеляють лавку на свята *На пра́зники засти́л'а́ют ла́ви ско́рцями* (с.Коси, Котовський р-н; с.Біляївка, Біляївський р-н); *Ра́н'че ско́рцо́йу зав'ї́шували же́ртку* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

СКОСЯКИ, -ів *мн. спец.* Деталь вітряного млина, вітряка. *Скос'а́кі / чоті́ри на одн'ім ву́гл'і і на друг'ім* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

СКО́ТНИК *див. ВАКА́Р* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СКОТОМОГИЛЬНИК, -а ч. Велика яма, куди звозять здохлу худобу. *Дале́ко от скотомогі́л'ника чу́ти здохл'а́тиную́* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СКРАДА́ТИСЯ Шкодувати чого-небудь (с.Ухожани, Балтський р-н).

СКРА́КЛІ *мн.* 1. *ірон.* Худа, немічна людина або тварина *Не люді́на / а са́мі скра́клі оста́лись* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); 2. Замерзлі руки, в яких не згинаються пальці. *Ру́ки заме́рзли і ста́ли як скра́клі* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

СКРИМПУЛІ́, -ів *мн. спец.* Частина ткацького верстата, по якій рухається вгору-вниз **начу́ня 2** (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

СКРУТИ́НЬ, -тня ч. Віхоть з очерету (с.Саф'яни, Ізмаїльський р-н).

СКУПЕ́ЛНИЙ, -а, -е Дуже жадібний (с.Монаші, Б.-Дністровський р-н).

СКУПЕ́РА *згруб. див. ЖАДО́БА.* (с.Маяки, Біляївський р-н).

СКУТ, -а ч. Жіноче зимове пальто на ваті (Ізмаїльський р-н).

СКУТИ́К, -а ч. Невеличка дитяча літня ковдра з тонкої байки. *Ску́тиком заку́туют' дити́ну* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

СКУЦЬО́РБИТИСЯ *док.* Скоцюрбитися, скорчитися. *Йа́к хо́лодно / л'у́ді́на скуц'о́рбу́йіц'а* (м.Татарбунари).

СЛАБУВА́ТИ, -ю, -єш Хворіти, погано себе почувати. *Закру́тіс мой ху́сткою́ / бо вже́ вечер'ї́є / а ти слабу́йіш* (с.Коси, Котовський р-н).

СЛИ́Ж, -а́ ч. Поперечна балка, яка кладеться на сволок будівлі (Біляївський р-н); *В про́шлом году́ йа́ зам'і́нів той сли́ж* (с.Лізінка, Іванівський р-н); *Ко́лі сли́ж'і́ кладу́т' на гор'ї́шч'і́ / то стéл'а́ полу́ча́йе́ц'а гла́тка* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Зра́зу кладу́т' сво́лок / п'ї́сл'а́ / сли́ж'і́* (м.Татарбунари).

СЛИ́ЗИКИ *мн. див. КРЕ́МУШКИ* (с.Будеї, Кодимський р-н).

СЛИ́ЗИТИ Сочитися. *Ра́на ше́ не заго́йїла́с'а / сли́зіт'* (м.Татарбунари).

СЛІ́Й, слою́ ч. Глиняна полив'яна банка, в яку заливають лій. *Тепе́р бу́д'я́ку ба́нку / в йа́ку влива́ють лій / назива́ють слі́й* (с.Будеї, Кодимський р-н) *див. та́кож СЛО́ЙК, СЛО́ЙКА.*

СЛІ́ПИ *вульг.* Очі. *Зали́в сл'ї́пи вино́м / н'і́чого́ не ба́ч'є́ / пї́аний* (м.Татарбунари).

СЛІ́ПІЙ: слі́пе́ молоко́ Молоко, в якому не завершився процес скисання. *Йа́ ду́мала́ / що́ воно́́ вже́ кі́сле́ / а то́ сл'ї́не́* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

СЛІПО́ТА́, -и ж. Сон-трава. У народі існує повір'я, що коли потерти очі цією

травною, то можна осліпнути. *Не думай тёрти оч'ї рука́ми / ти ж сл'їпоту́ рва́ла* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

СЛОЇК *здрібн. до СЛІЙ* (с.Будеї, Кодимський р-н).

СЛОЙКА *див. СЛІЙ* (с.Будеї, Кодимський р-н).

СЛОНИТИ, -ню, -ниш Зближувати **крю́ла** невода під час рибальства, коли **клячі́** підтягли до берега для витягання на берег усього невода (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

СЛОНИТЬ, -ню, -ниш *див. СЛОНИТИ* Зводити кінці невода до купи в час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н)

У слоні́ть на послон Зводити **крю́ла** невода до купи під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СЛУП, -а *ч. польськ.* Дерев'яний стовб. *Коли́ зводя́т ха́ту / то ра́нше за́копую́т слу́пи* (с.Гетьманівка, с.Концеба, с.Осички, с.Полянецьке, с.Неділкове, с.Бакша Савранський р-н; с.Демидівка, Любашівський р-н).

СЛУПИК, -а *ч. здрібн. до СЛУП* (с.Козацьке, Балтський р-н).

СЛЬОСИ *мн.* Внутрішня частина печі. (с.Пиріжна, Кодимський р-н) *див. також СЛЮСИ.*

СЛЬОТА́, -и *ж.* 1. Негода з сильним дощем. *Йак сіл'ний дощ іде́ / то це сл'отá* (с.Коси, Котовський р-н); 2. *перен. знев.* П'яна людина, пияка. *То ни Тирибе́йчик / а сл'отá / н'іко́ли тве́рзій не бува́йе* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

СЛЮСИ *мн. див. СЛЬОСИ* (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

СМАЖЕ́НЯ, -і *ж.* Смажені курячі яйця як страва, яєшня (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

СМАЛЮГ, -а *ч. див. ВОРУШАЛО* (с.Бобрик – II, Любашівський р-н).

СМИРНИЙ, -а, -е: смі́рна *худоба* Худоба, що слухається господаря. *От Курну́та в мене ж і смі́рна: т'ї́л'ки за́йде́ш до́йіт' ове́ц' у коша́ру / а вона́ так і кру́тиц'а / шоб і́йї́ здо́йїли* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *пор. НАРОВИСТИЙ.*

СМОЛЯНА *у ролі ім.* Просмолена на заводі линва невеликого діаметру (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також СМОЛЯНКА.*

СМОЛЯНКА, -и *ж. див. СМОЛЯНА* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СМОРЖІ́, -ів *мн. бот.* Назва різновиду грибів (с.Слюсареве, Савранський р-н).

СНАДЬ, -і *ж.* Цвіль, що може з'являтися в бочці з вином, коли її не просікують (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н)

* Цвіль на бринзі тощо. *На брі́нз'ї / б'їс ро́пї́ / ро́биц'а сна́д'* (м.Татарбунари).

СНИЧКА, -и *ж.* Дощечка чотирикутної форми, яку прикріплюють до ребер човна і на якій розміщено **переруб** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СНУВА́ЛКА, -и *ж.* Прилад для снування ниток основи, оснівниця. *По́тім кло́чча пра́ли на ку́желі́ / на веретені́ пра́ли і рука́ми. Ниткі́ тоді́ сну́ють на снува́лки. Ці́ снува́лки ро́били́ так: бі́ли у стіні́ звóзді́ і намо́тували́ на них ниткі́* (с.Немирівське, Балтський р-н); *Снувалка мокне на дощ'ї* (с.Концеба, Савранський р-н).

СО́БА, -и *ж. болг.* Піч, яка опалюється з сіней (Кілійський р-н; Ізмаїльський р-н).

СОБА́ЧКА, -и *ж. спец.* 1. Частина ткацького верстата у вигляді зубчастого колеса, яка утримує **триб** у нерухомому стані, щоб **наві́й у кро́снах** не обертався. *Шоб поверну́ти триб / тре́ба підняти соба́чку* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *В зубц'ї соба́чки вкла́даїїц'а за́тире́н'ка / і то́д'ї́ на́в'її́ не кру́тиц'а* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); 2. Пристрій, за допомогою якого прикріплюється **прішва** під час ткання на ткацькому верстаті (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н) *пор. ТРИБ;* 3. *їхт.* Морська риба, подібна до бичка, але з вужчою головою (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СОЛДА́ТІК, -а *ч. їхт.* Різновид дрібненької риби. *Ст'ану́ли то́н'у і пійма́ли са́мого солда́т'ї́ка* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СО́ЛКА, -и ж. Процес соління риби (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СОЛОДА́ТИ Ставати солодким (про запарку на горілку, вино, квашу). *Запа́рка зра́зу солода́йє / а туд'ї кісне* (м.Татарбунари).

СОЛО́ДКИЙ, -а, -е Прісний — про воду (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СОЛОМНЯНИК, -а ч. Виплетений із соломи ящик, в який засипали зерно, квасоллю чи складали старі речі, в маленьких соломняниках садили на яйця квочок. *В соломн'яниках держа́ли тиє-ніц'у / фасо́л'у або старі ве́шчі* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н).

СОЛОНЕ́ЦЬ, -нця ч. Земля, що постійно мокріє. *Солоне́ц' виступа́йє в хата́х на нішч'їй у́лиц'ї* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СОЛОНКА, -и ж. Посудина для солі, сільниця. *Виделка / ложечка / солонка / сільниця / стакан / чарочка...* (с.Долинське, Ананьївський р-н).

СОЛОНЦІ, -ів мн. Ділянки неродючої землі, що мають у своєму складі багато солі, солончак. *На солонцях нічо́го не ро́дит* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

СОЛЯ́РКА, -и ж. Розчин смоли і бензину, яким смолять **мату́лу** невода, щоб вона була міцнішою (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СО́НЦЕ: ві́тер з-під со́нця Східний вітер. *Йак ві́тер з-під со́нц'а / то риба ло-виц'а пло́хо* (с. Білка, Іванівський р-н).

СОП! Вигук, яким повертають коней праворуч. *Крі́кнув плуга́тар «Соп!» // і ко́н'ї поверну́ли впра́во* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СО́РНИЙ, -а, -е Засмічений, який містить багато сміття, полови, непотребу (найчастіше про зерно) *Воси́ні такú со́рну ти́шніц'у да́ли* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

СОРОКО́ВКА, -и ж. 1. Сорокавідерне барило або діжка, звичайно для вина. *Нали́в по́вну сороко́вку ви́на* (м.Татарбунари; с.Роксоляни, Овідіопольський р-н); 2. Дошка завгрубшки 40 мм.

Найлу́ч'ч'ї до́ски на пол / це сороко́вка (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); 3. **Мату́ла** з вічками до 40 мм, з якої виготовляють невід для ловлі великої риби (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СОРОПИ́ТИ Обробляти зерно з метою дезинсекції чи дезинфекції. *Пи́шеніц'у соропи́ли, пересипа́ли ду́сом* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

СОРОЧО́К, -чка́ ч. див. **ОБІ́РКА** *У нас по́павс'а гни́лий сорочо́к* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СО́СОНКА, -и ж. бот. Хвощ польовий. *Нарва́ла со́сонки та зро́бл'у м'іте́лочку* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

СОСУ́ЯК, -а ч. Приміщення, в якому зберігається в качанах кукурудза, кукурудзосховище (м.Татарбунари) див. *також* **СО́ЯК, СУСУ́ЯК**.

СО́ТКА, -и ж. Цвях завдовжки 100 мм. *Решто́вка ро́биц'а со́ткою* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

СО́ТКИ мн. Додатковий наділ землі. *До́бре / шо хоч со́тки ни да́леко / а то по́ки дойде́ш / шо й рабо́тат' ни хо́ч'їц'а* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *пор.* **ПЛАН 1**.

СОША́ Дорога, покрита асфальтом, шосе. *Харашо́ / шо шчас на цинтра́л'н'їй у́лиц'ї соша́ / бо вс'їгда́ хо́д'ат' автобуси / маши́ни* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СО́ЯК, -а ч. див. **СОСУ́ЯК** *По́вний со́йак на́везли папушо́її* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н; с.Ройлянка, Саратський р-н).

СО́ЯШНИК ч. Поле, засіяне соняшником. *Загада́ли за́втра з са́пами на со́йашник* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СПА́СІВКА, -и ж. Сорт грушок жовтуватого кольору, які пристигають в середині літа, дуже м'які і швидко псуються. *Ой / спас'івки / спас'івки / ви мо́ї / нароби́ли кло́поту ви мені* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

СПА́Ш, -у ч. Місце, де пошкоджені посіви. *Над доро́гуйу ві́дно ц'їл'ї ла́тки спашу: ві́дно чаба́ні за́гавилис'а / а*

в'івц'і зайшли в площину (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СПИНКА: солить на спинку Солити рибу, здебільшого рибець, не знімаючи луски, лише викинувши нутроші (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СПІД, споду ч. див. **ФІСТ** **▽** **отпустіть спід** Послабити **хвіст** паруса чи відв'язати його зовсім, коли починає дути раптовий вітер (м.Вилкове, Кілійський р-н); **прив'язать спід** Прив'язати **хвіст** паруса до **дрівки** чи борта човна (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СПІЖАРНЯ, -і ж. польск. Комора, зернохосовище (Ананьївський р-н).

СПІЖІНЬ, -і ж. Металевий стержень самопрядки, на який насаджується **шпілька**. *Шпілька над'івайіц'а на сп'іж'ін' / і на нійі намóтуїуц'а ниткі* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

СПОДИ *мн.* Долішня частина невода (Овідіопольський р-н) **▽** **споди мають наволок** Розслаблені **споди** снасті волочаться по дну ріки ззаду **матули** під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СПОДИ *мн.* Линва в долішній частині рибальських снастей, на який прикріплюють свинець чи каміння (м.Вилкове, Кілійський р-н) **▽** **звóдить сподéй** Наблизити докупі **споду** двох сіток під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СПОДОВИК, -а ч. Рибалка, який тягне **споди** (с.Маяки, Біляївський р-н, Овідіопольський р-н).

СПОНАРА́ВИТИСЯ(-СЬ) Сподобатися. *Дóцці спонара́вилась ця поляна* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

СПО́РА, -и ж. Смуга річкової води в морі, яка ще не розчинилася в основній масі морської води (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СПОРИЖНИЙ: **спорижна сетка** див. **ПО́РІЖ** *Спорижна с'ётка дл'а б'іл'шого заплутування риби в снасті.* (м.Татарбунари).

СПОСУДИТИСЬ Розжитись, позичити щось у когось. *Зимóйу і л'óду не*

спосудисс'а (с.Концеба, Савранський р-н; с.Ширяєво, Ширяївський р-н).

СПРИЗЬБА, -и ж. Призьба, здебільшого з глини. *Спрі́з'би ро́бл'ат' / хто з до́сок // хто з глі́ни* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

СПРИЩИТИ *екс.* Вкрасти. *Ко́лі в'ін спрі́щив / шо йа не ба́ч'іла* (м.Татарбунари).

СПРУЗНУТИСЯ *док.* Спотикнутися (с.Ройлянка, Саратський р-н).

СПРЯЖНИК *заст.* Супрягач (с.Олександрівка, Ширяївський р-н).

СТАВ, -а ч. Різновид найстародавнього ткацького станка. *Мойа́ ба́бка ище при царі́зм'і ма́ла став / тепéр його́ н'і в ко́го нема́* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

СТА́ВКА, -и ж. 1. Гирла ріки, закріплені за бригадою під час рибальства; 2. Невід, поставлений у воду на паколах, щоб у нього заходила риба (м.Вилкове, Кілійський р-н); 3. Сто **крючків-самолóвів**, у кожній **ста́вці** чотири **длі́нніка** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТАВНИК, -а ч. Невід, розставлений у воді, на паколах, щоб у нього заходила риба (Овідіопольський р-н, с. Любопіль, Комінтернівський р-н) *пор.* **АХА́НИ.**

СТАВОЧНИЙ, -а, -е Про сітку див. **АХА́НИ.**

СТА́ЙКА Ряд **п'ятнаццят**ок на ниві (Біляївський р-н, Розділлянський р-н, Савранський р-н) *пор.* **СТА́Я.**

СТА́ЛКА, -и ж. Частина розплетеної линви, яка може містити дві, три чотири і більше **ста́лок** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТА́НИ *мн.* Місце, де побудовані гуртожитки, в яких живуть рибалки під час ловлі риби (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТА́НИК, -а ч. польск. Бюстгальтер. *Ста́ник / це пова́шому л'іфчик* (с.Коси, Котовський р-н).

СТАНО́К, -нка ч. 1. Дерев'яна рама у вигляді прямокутника, до якої прикріплювався **като́к 1** для обмолоту збіжжя (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-

н); 2. Пристрій для одирання крючків-самолівів (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТАРНИК, -а ч. Старий очерет, що лишився нескошеним і стирчить поруч із молодим, новорічним (Біляївський р-н).

СТАТИЛКИ, -лók мн. спец. Бокові рами в кроснах. *Бок'у в кроснах зв'уц'а статилки / а в молдаве'кому / кон'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) пор.

СТАТИНИ див. також **КО́НІ**.

СТАТИНИ, -н мн. спец. Бокові частини ткацького верстата (с.Гетьманівка, Савранський р-н) пор. **СТАТИЛКИ**.

СТАТЬ, **СТАТИ** Покритися кригою, замерзнути (про річку). *Дунай став* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТАЯ Ряд п'ятнацяток чи кіп на ниві із гін у гони (Біляївський р-н, Роздільнянський р-н, Савранський р-н) пор.

СТА́ЙКА.

СТЕБЛО́, -а с. Середня частина якоря, до якої з одного кінця прикріплені **ла́пи**, а з другого – **шток** (м.Вилкове, Кілійський р-н) див. також **ШТИР**.

СТИЛИНА, -н ж. Поперечна балка в хаті (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

СТИРЛОВА́НИЙ, -а, -е Зігнаний на спочинок (про худобу) (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СТИПО́К, -пка, ч.р. 1. Невеликий вигін; 2. Майдан у селі. *На стипók виган'а́ют корови* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

СТИРТА, -н ж. Великий ожеред соломи, скирта. *Будемо бра́ти солóму з то́йї сті́рти / в йакі́й йе за́рва* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Зат'іка́йи сті́рта* (с.Концеба, Савранський р-н; с.Байбузівка, Савранський р-н);

СТІ́ГЛО, -а с. Тирло коло водопою (с.Канцеба, Савранський р-н).

СТІ́ЛНИЦЯ Горішня частина столу, яка відокремлюється. *На сті́лніці мо́жна кача́ти коржі́ / суши́ти ті́сто / вона зді́йма́йц'а* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); (с.Козацьке, Балтський р-н).

СТІ́НКА, -н ж. Лісок над кручею (с.Байбузівка, Савранський р-н).

СТО́ЙКА, -н ж. Деталь плуга, до якої кріпиться ріжуча частина (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СТОПИДИ́СЯТКА, -н ж. Цвях завдовжки 150 мм. *Кро́кви збива́йц'а стопи-дис'а́ткоюу* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

СТО́РОЖ див. **ОБІ́РКА** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТО́РЦА Перший ряд посуду у печі (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

СТО́РЦЮВА́ТИ, -цюю, -цю́ш док. **ПО-СТО́РЦЮВА́ТИ** Ставити стіжком снопи очерету, кукурудзи **вп'я́тки**, **вп'я́тна́ццятки**, в копи стійла (с.Кохівка, Ананьївський р-н); * Ставити стіжком купки коноплі. *Ві́мочане пра́д'іво сто́рц'ува́ли в ко́зли* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) пор. **СТУ́РЦЮВА́ТЬ**.

СТО́ЯК, -а ч. 1. Вертикальна частина димоходу на горіщі. *Лижа́к і сто́йа́к обма́шчу́єм гли́ноюу* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); див. також **ЛИ-ЖА́К**; 2. частіше мн. **СТО́ЯКИ** див. **КРИВА́КИ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТО́ЯН, -а ч. Огріх при косінні хліба, грива див. (с.Саврань, Савранський р-н) див. **ГРИ́ВИЦЯ**.

СТО́ЯЧА у ролі ім. Місце на березі річки, де відпочивають рибалки (м.Вилкове, Кілійський р-н) ▽ **да́ть сто́ячу** Почати рибалити неводом. *В'ітер попу́тн'ий дме – дава́йте дамо́ сто́йа́чу* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТРА́ЙСТА, -н ж. див. **РЕ́ПТУХ** (с.Ройлянка, Саратський р-н).

СТРА́ПЛІ мн. Лахміття. *Вд'і́лас' / а стра́пл'і вис'а́т'* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) див. також **СТРА́П'Я**, пор. **СТРА́ПЛІ**.

СТРА́ПЛІ мн. Обтріпані кінці тканини. *Одн'і стра́пл'і оста́лис'а* (с.Концеба, Савранський р-н) пор. **СТРА́ПЛІ**.

СТРА́П'Я, -я с. див. **СТРА́ПЛІ** *Уже́ не одéжа / а стра́п'я* (м.Татарбунари).

СТРИ́ЖАЧО́К, -чка ч. Дворічне лоша (с.Козацьке, Балтський р-н).

СТРИЙКО, -а ч. Дядько, батьків брат (сmt. Саврань).

СТРИШКИ *мн.* 1. Спущені на чоло пасма підстриженого волосся; 2. Перше підстригання дитини. *Йому зробили стрішки* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

СТРІЛА, -и ж. Гак, зроблений із заліза, який знаходиться біля **дэмена** і одягається в петлю заднього водоріза (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТРІПІХАТИЙ, -а, -е Розпатланий, розтріпаний, кудлатий (сmt.Саврань, Савранський р-н)

СТРОЧАНКА, -и ж. Фуфайка, теплий, короткий одяг на ваті, наскрізь прострочений. Фуфайка (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н) *див. також СТРОЧАНКА.*

СТРОЧАНКА, -и ж. *див. СТРОЧАНКА* *Мама пошйла мин'ї нóву стрóчанку* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

СТРУДЛІ, -ів *мн.* кул. Страва з тіста, вертута з яблуками. *Св'їж'ї стрóдл'ї нáхли так смáчно / шчо Сиргїй не міг вітримати* (с.Жовтень, Ширяївський р-н) *див. також ШТРУДЛІ, ШТРУНДЛІ.*

СТРУНГА, -и ж. 1. Місце в кошарі, де доять овець (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Обгороджене в полі місце, де доять овець (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

СТУГОМАНКА, -и ж. *рум.* Порода овець, на яких вовна має середню якість (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

СТУРЦЮВАТЬ, -юю, -юїш Поставити вертикально (про дитину). *Ни стуриуї дитину / бо вонó ше вїáзи ни дéрже //* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *пор. СТОРЦЮВАТИ.*

СТЬОКА, -и ж. Простір між ребрами, тобто **набóром** у човні (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТЯБЛЮ́, -а́ с. Дерев'яна миска чи ваганки, в які викладають варену рибу (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТЯГÁЛЬНЯ, -і ж. Канат, яким наближують, тобто притягують **чордаки** двох човнів під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СТЯГЛІ́, -ів *мн.* Металеві шаблі, які стягують, скріплюють полудрабки (сmt. Саврань, Саранський р-н).

СУГОЛОВА, -и ж. Степова дорога, стежка на межі нив. *Коліс' на сýголові возі стáвили / як робіли в полі* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Пр'амóйу дорóгуйу йїзд'ат' б'іл'ше / ч'їм сýголовоюу* (м.Татарбунари) *див. також СУГОЛОВКА, СУГУЛУВКА, СУЛУКА.*

СУГОЛОВКА *див. СУГОЛОВА.* *М'їж пол'áми йе малéн'ка дор'їжка / йїїї звут сýголовка* (с.Коси, Котовський р-н).

СУГУЛУВКА *див. СУГОЛОВА* (Великомихайлівський р-н).

СУДОВИК, -а ч. Рибалка, що рибалить на судні (м.Вилкове, Кілійський р-н).

СУДО́МИТИСЯ, -млюся, -мисся Не сидіти тихо. *Чогó судóмисс'а там?* (с.Концеба, Савранський р-н).

СУДОРОГА, -и ж. Вир. *Там / шо водá кру́тиц'а / то сýдорога* (с.Коси, Котовський р-н).

СУЯГНА, ж. Вівця, яка виношує ягня (с.Жеребкове, Ананьївський р-н).

СУКАНКА Рід веретена для згортання тонких мотузок (с.Роксоляни, Овідіопольський р-н).

СУЛ, -а ч. Навій у «молдавському» верстаті. *Осно́ву навивáйу на сул / а потóм накида́йу в náчин'н'а* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

СУЛУКА, -и ж. *див. СУГОЛОВА* (с.Семенівка, Кодимський р-н).

СУРИК *заст.* Черета молодняка. *Багáто молодн'акá / ц'їлий сýрик* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

СУСУЯК *див. СОСУЯК* (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

СУТИЧКИ, -чок *мн.* Вузький прохід між піччю і стіною. *Не товст'їй / а то в сýтичках застрáгнши* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

СУХА́РИКИ, -ів *мн.* Дріжджі домашнього виготовлення. *Суха́рики ро́бимо сам'ї з кукуру́д'аноїї му́ки і хме́л'у* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

СУЧ, -і *ж.* Зсукані нитки для основи при тканні. *Суч вже́ йе на осно́ву //* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *На осно́ву купл'а́йу суч на база́р'ї* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н); *Су́ч де́ржу на осно́ву / йак бу́ду тка́т'* (м. Татарбунари).

СУШИНЯ, -і *ж.* Сушені фрукти. *Уже́ дрісл'авки поча́ли пристига́ти / та на сушин'у́ вони́ не год'а́ц'у'а* (с. Лісничівка, Балтський р-н) *див. також СУШ-НЯ.*

СУШНЯ, -і *ж.* *див. СУШИНЯ* (с. Градениці, Біляївський р-н).

СУШО́НИ *мн.* Боти (с. Десантне, Кілійський р-н).

СХІ́ДНЯ, -і *ж.* Дошка в середині човна, по якій ходять (Овідіопольський р-н); * Дошка від човна до берега, по якій рибалки ходять (м. Вилкове, Кілійський р-н) *див. також СХО́ДНЯ, ХО́ДНЯ.*

СХО́ДНЯ *див. СХІ́ДНЯ* (м. Вилкове, Кілійський р-н).

СЦРА́ТИ, -аю, -еш Прати, змивати бруд (з одягу, тканини). *Б'їл'о́ ц'їра́йут в корі́т'ї* (с. Коси, Котовський р-н).

СВІ́ТОВА́ *у ролі ім. Тоня* (З), яку тягнуть на світанку (Овідіопольський р-н).

СЬОРБА́ЛЬНИЙ: сьорба́льне молоко́ Молоко, залишене для їжі вівчарям.

ТАГАНКИ *мн.* Триноги, на які може чіплятися чи решето, яким перечищають зерно, чи колиска з маленькою дитиною (с. Козацьке, Балтський р-н).

ТАГУ́НИ, -ів *мн.* Ребра човна. *Тагу́ні у нас робл'ат' з ака́ц'її* (м. Вилкове, Кілійський р-н) *пор. НАБО́Р, НАБО-РИНА.*

ТАКА́ Вагітна. *Вона́ хо́де така́ / ско́ро бу́де роді́т'* (м. Татарбунари) *див. також ТЯЖКА́.*

ТАЛА́Н *ірон. ч.* Вимучений, худий кінь (с. Фрунзівка, Фрунзівський р-н).

ТАЛА́НИТИ, -ю, -иш Занурити весло у воду, щоб затримати рух човна (с. Миколаївка, Овідіопольський р-н; м. Вилкове, Кілійський р-н).

С'орба́л'не молоко́ сохрaн'а́лос' у бурд'у́гах (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

СЬТІ́НЯНКА, -и *ж.* Назва південної частини с. Будеї Кодимського р-ну. Можливо, назва пов'язана з татарсько-турецьким кордоном, який проходив по річці Кодимі і відомий під назвою "Татарська стіна" (с. Будеї, Кодимський р-н).

СЬТЬО-СЬТЬО! *виг.* Вигук, яким підкликають лошат (с. Грабово, Кодимський р-н).

СЬТЯ́ГАЛЬНЯ, -і *ж.* *див. СТЯ́ГАЛЬНЯ* (с. Роксоляни, Овідіопольський р-н).

СЯВ-СЯВ-СЯВ! *виг.* Про крик індики. (Ананьївський р-н).

Т

ТАБА́К *ч.* Ділянка землі, засіяна тютюном (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ТАБУ́Н *ч.* 1. Отара (с. Оленівка, Балтський р-н; с. Олександрівка, Комінтернівський р-н); 2. *див. ТО́НЯ 1* (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ТАВА́, -и *ж.* *молд.* Сковорода, жаровня (с. Саф'яни, Ізмаїльський р-н) *пор. ДЕ́КО.*

ТАЛГА́Р, -я *ч.* Злодій, крадій. *Талга́р'ї п'їдкрада́лис'а висно́йу і кра́ли з коша́р йагн'а́т* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ТА́ЛІЙКА, -и *ж.* 1. Спідній жіночий і дитячий одяг без рукавів. До нього пришиті гудзики, на які чіпляють резинки, що тримають панчохи. *В та́л'їйк'ї з'їмо́йу те́пло //* *їа свої́м д'їт'ам пошї́ла та́л'їйки* (с. Михайлівка, Великомихайлівський р-н; с. Василівка, Ові-

діопольський р-н); 2. Ватна фуфайка, безрукавка. *Йому тепер теплен'ко / йа пошила йому тал'ійку* (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н).

ТАЛУВАТИ див. **ТРАТУВАТИ**.

ТА́ЛЬКА, -и ж. Тонка нитка, з якої роблять **мату́лу** для невода (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТАЛ'ЯН ч. *тюрк.* 1. Ятір великого розміру (Овідіопольський р-н; Б-Дністровський р-н); * Сітка на стовбах, яку прикріплюють у морі див. також **НЕВІД: ставний невід** (м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. Передні обручі такого ятера 1 – 1½ метра (Овідіопольський р-н; Б-Дністровський р-н).

ТАЛ'ЯНЧИК, -а ч. Рибалка, який рибалить **тал'яном** 1 (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТА́МИЧКИ присл. див. **ОТА́МИЧКИ** *А тамички коло неїї насадовл'ят д'ітвори* (с.Плахтіївка, Саратовський р-н); *Тамички / отамички, на в'ікн'ї лиж'їт'* (м.Татарбунари).

ТАМО́ЗЛИК Черета молодняка (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ТАРАБА́ЙЛО, -а сп. р. *знев.* Базіка. *Такій тарабайло / шо не переслухайиш* (м.Татарбунари).

ТАРАБА́НИТИ, -ю, -єш *знев.* Говорити дурниці. *Шчо ти м'ін'ї тарабаниш?* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ТАРАБА́РИ мн. *знев.* Безглузді жіночі теревені (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ТАРАБА́РКА, -и ж. Палиця. На декілька таких палиць-тарабарок у час негоди раніше натягували намет, у якому ховалися від негоди (с.Градениці, Біляївський р-н).

ТАРАКО́НИТИ 1. *екс.* Декілька разів говорити про те саме (с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. *знев.* Базікати, теревені правити (с.Маяки, Біляївський р-н).

ТАРАКУ́ЦА, -и ж. *молд.* 1. Декоративний гарбузик невеликого розміру з міцною шкіркою (с.Козацьке, Балтський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н); *То*

тараку́ца / а йа думала / шо грушка / так вони схожі зверху (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н); 2. Плід рослини з родини гарбузових з дуже міцною шкірою (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) див. також **РОПАВКА**.

ТАРАКУ́ЦКА, -и ж. див. **ТАРАКУ́ЦА** *З тараку́цками гул'айут' д'іти* (м.Татарбунари; с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ТАРАНКУВА́ТИЙ, -а, -е Рябий на обличчі від віспи. *Не наич'ініли віспи малім / а тепер таранкуватий* (с.Обжили, Балтський р-н) * Рябий (про обличчя). *А той Гнат такий таранкуватий / шо гідко й дивітис'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ТАРАНТА́СИТИ *згруб.* Везти (с.Коси, Котовський р-н).

ТАРАРИ́НКА, -и ж. Диск на осях воза, який затримує мазь на осі і не пропускає порох на вісь (с.Ухожани, Балтський р-н).

ТАРА́ТКА, -и ж. див. **ТАРАХТЬО́ЛКА** (с.Осички, Савранський р-н).

ТАРА́ХКАЛО, -а ч. *знев.* Базіка (с.Козацьке, Балтський р-н).

ТАРАХКУ́Н, -а ч. Сорт яблук, в яких тарахає насіння, коли вони достигнуть. *Йяблука тарахкуні добр'ї і зеленими* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТАРАХТЬО́ЛКА, -и ж. *знев.* Жінка, яка любить багато говорити, базіка (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ТАРБА́Н, -у ч. Повозка без ящика, якою перевозять з лісу дрова. *Запр'аг волі у тарбан та й поїхав у л'іс за дровами* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор. ТІ́ЧКА*¹.

ТА́РБАТИ, -аю, -єш Тягти, шарпати (с.Ухожани, Балтський р-н).

ТА́РГА, -и ж. *рум.* Знаряддя праці для перенесення половини чи соломи. *Тарга майє ч'ім'ір'ї р'учки* (с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ТАРЕ́ЛОЧКИ, -ок мн. *бот.* Квіти, які садять біля хат, літ. назва «космос» (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ТАРЛУВА́ТИ, -ую, -уїш Голочити, витоптувати щось. *Ус'ї гр'адкі свин'а старлува́ла* (с.Концеба, Савранський р-н) див. також **ТИРЛУВАТИ, ТРАЛУЛУВА́ТИ**.

ТАРОВНИЧИЙ Старший серед рибалок, бригадир (с.Маяки, Біляївський р-н).

ТАРО́ЛЬКА, -и ж. Сорт червоних яблук, які мають продовгувату форму і червоні боки, тіролька. *Йаблун'ї таро́л'ки за́йц'ї зимо́у гет' обйїли* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТАРТА́ТИ Везти, таскати (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ТА́СЬ! див. **А-ТА́СЬ!** *Тас' атас' / б'ісув'ір'ї качкі / йак'ї ненажерлив'ї / хоч ск'їл'ки дай / з'їд'ат'* (м.Татарбунари).

ТА́СЬМА, -и ж. Просіка в лісі (с.мт.Саврань, Савранський р-н); * Межа між певними ділянками лісу. *У л'їс'ї йа був заблудивс'а / та попав на дру́гу тас'му* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ТА́ФА, -и ж. тюрк. Рибалка того самого куреня (с.Маяки, Біляївський р-н).

ТА́ЧКА, -и ж. Одноколісний візок з ручками, яким вивозили сміття. *Та́чкуйу де́хто і шчас вино́сит' гно́йаку на ба́лку / на́че нима́є гурто́н* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ТБУ дит. (вимоляється злитно) Вода. *На / ній т'бу' / води́чки* (м.Татарбунари).

ТВАР, -і ж. згруб. Обличчя (с.Коси, Котовський р-н).

ТВИН, -а ч. Коротеньке ватне пальто (Біляївський р-н; Овідіопольський р-н) див. також **ТВИНЧИК 2, ТИЖУРКА**, пор. **ЖИКЕ́ТКА**.

ТВИНЧИК, -а ч. 1. див. **ЖИКЕ́ТКА** *Поб'їх т'їл'ки у тві́нчику і простуді́вс'а* (с.Лізинка, Іванівський р-н); *Пішо́в води́ в одно́му тві́нчику і так сіл'но зме́рз* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; Біляївський р-н; Овідіопольський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. див. **ТВИН** *Твинчик зимо́у на ват'ї* (с.Долинське, Ананьївський р-н); *Тві́нчик — це му́жес'ка куфа́йка* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Тві́н-*

чик коро́ткий / зато́ те́плий (м.Татарбунари).

ТВИНЬЧИК, -а ч. див. **ЖИКЕ́ТКА** *Приве́зла дочка́ йа́кос' тві́н'чик ба́тьку* (с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Плахтіївка, Саратський р-н); *Тві́н'чик — та́кий / йак піжа́к / тіл'ки бес пітклатки* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ТВІ́НЧИК, -а ч. див. **ЖИКЕ́ТКА** *Ни м'їша́є й л'їтом бра́ти с собо́у в по́ле тв'ї́нчик / бо вс'а́ка погóда мо́же бу́ти* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Мати Рома́нов'ї прине́сла нові́й тв'ї́нчик* (с.Жовтень, Ширяївський р-н); *Про за́пас би́рі тв'ї́нчик / мабу́д' моква́ бу́де* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ТВІ́НЬЧИК, -а ч. див. **ЖИКЕ́ТКА** *Над'ї́н' тв'ї́нчик / бо вже́ холо́дно* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ТЕЛЕ́ПАНКА, -и ж. Дитяча гойдалка. *Ді́ти го́йда́лис' на теле́панц'ї і ду́же крича́ли* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТЕЛЕПЕ́НИТИ, -ю, -иш експ. Говорити незрозуміло або якісь дурниці. *Поча́в телепе́нити* (с.Концеба, Савранський р-н).

ТЕЛІ́ЖКА, -и ж. 1. Маленький візок, призначений для домашніх робіт. *З оса́д'би буракі́ мо́жна і тел'ї́шко́у переве́сти* (с.Обжили, Балтський р-н); 2. Пристрій до плуга з двома різновеликими колесами, який не дає плугові вивертатися з борозни. *При́чині́ телі́жку до плу́га* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) див. також **ТИЛІ́ШКА**.

ТЕЛІ́Й, -я Хвороба, на яку хворіють коні, корови. *Коро́ва засла́бла тел'ї́йо́м* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) див. також **ТИЛІ́Й**.

ТЕМЛЯ́К ч. тюрк. Знаряддя у вигляді петлі на руку, яким підтягують білуг до човна зі снасті. *Б'їлу́га пот'а́гну́ла темл'а́к* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТЕ́МНИК ч. див. **ТЕМНИК** (с.Козацьке, Балтський р-н).

ТЕМНИК ч. Зимове приміщення для бджіл, омшаник. *У темнику́ ті́мперату́ра до́лжна бу́ти чоти́ри-п'ят'*

градус'ів (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н) *див. також ТЕМНИК*.

ТЕМРА, -и ж. Темрява (с.Монаші, Б-Дністровський р-н) *див. також ТЕМРОТА*.

ТЕМРОТА, -и ж. *див. ТЕМРА* (с.Монаші, Б-Дністровський р-н).

ТЕПЛИЧИНА, -и ж. Місце у ставку, де не замерзає вода. *Йак будеш іти через став / дивіс' на теплічину не попад' / бо втонец'а* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТЕРБУК ч. Рибальське знаряддя у вигляді сітки, напнутої на обруч до 3 м, прикріпленого до довгої дерев'яної жердини (смт. Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ТУРБУК*.

ТЕРЕБИТИ, -блю, -биш Луцтити зерно найчастіше з качанів кукурудзи, рідше ягоди винограду (с.Мурована, Котовський р-н; с.Завадівка, Березівський р-н).

ТЕРЕБІЛКА, -и ж. 1. Пристрій, яким терелять кукурудзу *див. також ТИРИБІЛКА 1*, *пор. ТИРИБІЛКА 2*; 2. Прилад, яким роздушують ягоди і кетяги винограду. *А в виноградній теребілці йе два котка / німи вона дүше виноград* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ТЁРЛИЦЯ, -і ж. *див. ТЁРНИЦЯ* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ТЕРЛЮДИТИСЬ Товктися, бешкетувати (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ТЕРМІТТЯ, **ТИРМІТТЯ** -я. 1. Тверді частини конопель та льону. *Плоскін' вибирали / а терміт'а / на сміт'а* (с.Немиринці, Балтський р-н); 2. Відходи від конопель, кістриця *Тирм'іт'а з плоскон'і вибиваїец'а трепачкойу* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Гетьманівка, Савранський р-н); *див. також ТЁРМІТЬ, ТИРНІТ; пор. ТИРЛИТЯ*.

ТЁРМІТЬ, -і ж. *див. ТЕРМІТТЯ* (с.Канцеба, Савранський р-н).

ТЕРНИНА, -и ж. *див. ДИРИБАС* (с.Козацьке, Балтський р-н).

ТЁРНИЦЯ, -і ж. 1. Пристрій для другого етапу очищення конопель. *Сух'і конопл'і біли на бител'н'у / а потім*

ше раз пропускали на терниці'у (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. Пристосування для вичісування збитих стебел коноплі від **терміття** (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *див. також ТЁРЛИЦЯ, ТИРНИЦЯ*.

ТЕРНОВИЙ: **тернова хустка** Велика хустка з квітами рожі. *Коліс' була мода носити тернові хустки* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ТЕРПАН, -а *тюрк. ч.* Скісок, різак, яким косять очерет (с.Маяки, Біляївський р-н; Овідіопольський р-н; Ізмаїльський р-н).

ТЕСАК, -а ч. Великий ніж з дерев'яною колодочкою, переважно з коси. *Бері тесак та йди буракі чістити* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТЕРТИСЯ Нереститися (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТЕРТЮХ, -а ч. Те ж, що й деруни (с.Обжили, Балтський р-н).

ТЕЧІЯ, -ї ж. Низина біля річки, лиману. *Ота низина коло річки – то течія* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ТИЖУРКА, -и ж. Чоловічий жакет на ваті. *Дис'ко Шайтан має кожану тижурку* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н) *пор. ТВИНЧИК 2*.

ТИЛІЙ ч. *див. ТЕЛІЙ* *Кон'і слабуїут на сап і тилій / увечир'і заслаб / а до ранку кончиц'а* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); *У мого бат'ка на тилій корова забол'іла і здохла* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ТИЛІШКА, -и ж. *див. ТЕЛІЖКА 2* *Тил'ішка прикр'іпл'айіца до плуга грубим цёпом / йакій звёц'а т'аж* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ТИНЬКУВАТИ, -ю, -еш (молд. *тенкун*, польск. *tuńkować* – штукатурити) 1. Квачувати стіни піском *С'ігодні тин'кувала / а завтра буду біліти* (с.Обжили, Балтський р-н); 2. Замазувати тріщини рудою глиною. *Треба замісити глину та потин'кувати хату* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); * Замазувати щілини за допомогою ганчірки, змоченої у глині. *Тин'кувати і шпарувати – то йідне* (с.Коси, Котов-

ський р-н); 3. Вибірково мастити хату. *М'ій сос'ід кажний год тин'кує своєю халу* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ТИРА, -и ж. див. **ТИРИ** 1. *Тепер тіроїу загорód 'уйут' садї* // (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ТИРБУХ, -а ч. Коров'ячий шлунок. *Корóва напáслас'а / пóвний тирбúх набíла* (м.Татарбунари).

ТИРИ мн. 1. Сплетені з очерету мати. *Шоб стéл'а крéтша булá і лúче гліна пристава́ла трéба вб́ити тірами / а потóм мастити* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. Зв'язаний у ряд один за одним товстий очерет (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ТИРИБІЛКА, -и ж. 1. див. **ТЕРЕБІЛКА** 1 *Ручно́йу тириб'ілкúу і шчас л'úди тирéбл'ат' дóма потио́йу / йакú собра́ли з гарма́ну* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Знаряддя праці, що використовується для перемелювання винограду, буряків тощо. *Тириб'ілка òе пошті́ в ка́ждому двор'і* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); пор. **ТЕРЕБІЛКА** 1.

ТИРИТИ, -ю, -иш Ховати (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ТИРЛИТЯ, мн. Відходи від прядива. *В'ідхóди від прáд'іва звут тирлі́т'а* (с.Коси, Котовський р-н) пор. **ТЕРМІТТЯ** 2.

ТИРЛУВАТИ, -ю, -иш див. **ТАРЛУВА́ТИ**. *В'івц'і тирлúйуц'а ко́ло р'ічки* (м.Татарбунари).

ТИРЛ'ОВКА, -и ж. ліс. 1. Зганяння до купи стада худоби для відпочинку біля водопою. *Пойíдемо в л'іс на тирл'óвку* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); 2. Стягування колод у лісі в одне місце. *Ше не було тирл'óвки* (с.Концеба, Савранський р-н).

ТИРЛЮВА́ТИ, -ю, -єш ліс. Стягувати колоди в одне місце. (с.Гетьманівка, Савранський р-н) пор. **ТРИЛ'ОВКА**.

ТИРМУЗУВА́ТИ, -у, -єш Шарпати, термосити. *Чого ти йóго тирмузу́йиш* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ТИРНИНА, -и ж. Загнана в ногу колючка. *Б'ігав дóки тирні́ни в но́гу не загна́в* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТИРНИЦЯ, -и ж. див. **ТÉРНИЦЯ** *Ви-тира́йут на тирні́ц'і // тирні́ц'а сос-тойі́т із двох дóсічок / посириді́ні по-рóжн'е / а тод'і òе шч'і́пка дерга́л'на* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ТИРНІ́Т ч. див. **ТЕРМІ́ТТЯ** 1. *Покрива́йут' покр'івл'у́у верх / чи солóму́у чи тирн'і́том* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ТИРПІ́Й заст. Пристрій, яким носили виноград. *Тирп'і́й така́ посúда / шо мо́жна над'івáт' на спі́ну і носі́т'* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ТИРПІ́ЙШЧИК, -а ч. Людина, яка носила терпій (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ТИРС! див. **А-БА́ЗЬ!** (с.Маяки, Біляївський р-н; с.Северинівка, Іванівський р-н).

ТИРС-ТИРС! див. **А-ТПРС!** (с.Дубиново, Савранський р-н).

ТИСЯ́ЧНИЙ див. **ТИСЯ́ЧНИК** *Тис'ачний виногра́т чо́рний / трóни / йак набі́т'і / слáткий і харóше вино́ з йóго* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ТИСЯ́ЧНИК, -а ч. Сорт винограду (с.Лиман, Татарбунарський р-н) див. також **ТИСЯ́ЧНИЙ**.

ТИЧКУВА́ТИ, -ю, -иш Ставити стовпці для підтримки виноградної лози. *Сус'і́т ввес' виногра́т потичкува́в* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ТИША́К ч. Гарна, тиха погода (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТИГУ́ЛЬСЬКИЙ: **тігу́льська сі́тка** Різновид рибальської сітки (можливо від *Тилігу́льська?*) (смт. Вилкове, Кілійський р-н).

ТІ́КО Тільки. *Нас було в с'і́мйі т'і́ко трóйе* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ТІ́КУЧ ч. Черпак, зроблений з дерева, дно якого оббите фанерою чи бляхою для вичерпування води з човна. *Трéба за-*

казати нам т'ікуч' (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТИРА́С ч. Сорт винограду. *Це ди́ка́р / т'іра́с / ти́с'ачний / ти́шчу пе́рвий / н'ічо́го не бойі́ц'а* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Т'іра́с м'елкий / тронки розтр'опан'і* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ТІРИ мн. див. **КІТЕЦЬ** (Овідіопольський р-н; Б-Дністровський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТІЧКА¹, -и ж. Віз на зразок гарбу, але без дощок; використовують для перевезення лісоматеріалу. *За коло́дами у л'іс йі́дут т'ічко́у* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) пор. **ТАРБА́Н**.

ТІЧКА², -и ж. Місце в лісі для пасіки. *Д'ід пішов на т'ічку / в'ін л'убит' пантрува́ти на́с'і́йку* (с.Лісничівка, Балтський р-н) пор. **ТІЧО́К**.

ТІЧО́К, -чка́ ч. Місце, куди виносять бджіл навесні. *Висно́йу вино́с'ат ву́лики на т'ічо́к* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н) пор. **ТІЧКА²**.

ТКА́НКИ мн. Різновид полотна. *Тка́нки тка́йут' на верста́тах* (с.Нерушай, Татарбунарський р-н).

ТКА́НЯ, -я Нитки, якими тчуть на верстаті. *Не хваті́ло тка́н'а і не ві́робила на верста́ті* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТЛО-ТЛО! див. **ЦЯП-ЦЯП-ЦЯП!** (с.Петрівка, Березівський р-н; с.Новосільці, Роздільнянський р-н).

ТЛУМА́К, -а́ ч. знев. Людина, яка погано розбирається у всіх справах, бовдур. *Гово́риши йо́му / а в'ін йак тлума́к діву́ц'а на те́бе і н'ічо́го не розум'і́є* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ТЛУМИ́ТИСЬ (-СЯ) 1. Товктися, скупчуватися, гратися на одному місці. *Ці́лий ден' на п'іч'і тлу́миц'а* (с.Концеба, Савранський р-н); 2. Увесь день працювати без відпочинку. *Йа так на́тлу́милас' за ці́лий ден'* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ТЛУМО́К ч. Від чверті до півмішка зерна чи чогось іншого; клунок (с.Козацьке, Балтський р-н) див. також **КЛУМА́К**, **КЛУМО́К**.

ТОВА́Р, -у, ч. Гурт великої рогатої худоби. *Нам па́сти това́р за́втра* (с.Концеба, Савранський р-н).

ТОВКА́Ч ч. Макогін (с.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ТОВКУВА́ТИ, -ю, -єш Тлумачити, роз'яснювати. *Йо́му ск'і́л'ки не товку́й / вс'о ровно́ в'ін ро́бит сво́є* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ТОЛОКА́¹, -и ж. 1. Місце для пасовища; поле, де пасеться худоба. *Ра́но ву́тром вс'а скоти́на виган'а́йец'а на толоку́* (с.Нерушай, Татарбунарський р-н; с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Погна́в че́реду на толоку́ // заспа́в і корова мойа́ оста́лас'а до́ма / прийшо́с'а гна́ти само́му на ві́пас* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. Цілина, ніколи не оране поле, де випасають худобу (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *За си́лом ран'і́ше т'агну́лас'а толока́ / де па́сли л'у́ку́ худо́бу й гу́си* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) 3. Незасіяне поле, що потім іде під пар (с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ТОЛОКА́², -и ж. 1. див. **КЛА́КА** *Робі́ли толоко́йу в мору́ги заклáшчинину ха́ту* (с.Дивізія, с.Жовтояри, Татарбунарський р-н; Саратовський р-н; Овідіопольський р-н; Балтський р-н; Біляївський р-н; Кодимський р-н; Ширяївський р-н); 2. В дореволюційний час толокою за частування горілкою косили або молотили люди багатіям чи попові. *Колі́с' толоко́йу робі́ли на бага́чá* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ТОНКО́НІ́ЖКА, -и ж. Назва різновиду грибів з тоненькою ніжкою, підберезник. *У на́шому л'і́с'і бага́то йе тонкон'і́жк'ів* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ТО́НЯ, -і ж. 1. Косяк риби (Овідіопольський р-н) див. також **ТАБУ́Н** 2; 2. Простір води, що його протягують неводом, виловлюючи рибу (смт. Вилкове, Кілійський р-н); 3. Відтинок часу з моменту закидання невода у воду до вибирання його з води (смт. Вилкове, Кілійський р-н) ▽ **стягну́ть/стігну́ть**

то́ню: протягнути певний простір води неводом, виловлюючи на ньому рибу; **кíнуть то́ню** Закинути невід у воду для рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н); **перекінуть то́ню** Закинути невід у воду в іншому місці для рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТО́ПКА, -и Великий дерев'яний жолоб, в який падає перемелений виноград (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ТОПО́РІШКА, -и ж. Невелика сапа, якою рубають бадилля кукурудзи. *Топор'иш-ками й шчас прорубу́ють' дорóги дл'а комба́йн'ів* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ТОПТА́К, -а ч. (молд. топтак – гуртом) Пристрій для обмолоту зерна кінями. *Звѣзли увѣс' хл'іб на топтаку́ завтра будѣмо молоті́ти* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТОПЧА́Н, -а ч. Підставка під якийсь предмет, напр., під вулик (с.Черкеси, Б-Дністровський р-н).

ТО́РБА, -и ж. Незаконно взята собі рибалкою риба (Біляївський р-н; Овідіопольський р-н).

ТОРБА́НЬ, -я ч. Старець, жебрак *Замкні́ двѣр'і / бо торба́н' іде́* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТОРБА́ШНИК ч. Рибалка, який незаконно бере собі рибу (Овідіопольський р-н).

ТО́РКА, -и ж. Дошка з кремінцями, знаряддя для перетирання соломи на полу за допомогою коней. *На то́рку ло-жі́ли пúда три гру́зу / щоб крáшче перетира́ла солóму / гоні́ли ко́н'і до тих п'і́р / пока не буде полóва* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ТОРОКИ *мн.* 1. Кितिці біля хустки (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Крас'івий плато́к купи́ла / з торока́ми* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *див. також ФРИНГІ*; 2. Обрізки ниток з обох кінців основи (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ТОРОКО́НИТЬ, -ю, -иш *екс.* Швидко й багато говорити, розводити теревені. *Натороко́нила / шо нічо́го й не розі-*

бра́ла (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ТПРС! *див. А-БА́ЗЬ!* (с.Олександрівка, Комінтернівський р-н).

ТПРУ-ГО́У! Вигук, яким зупиняють волів (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ТПРУС! *див. ТПРС!* (с.Троїцьке, Любашівський р-н; с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ТПРУС-КА́Ц! *див. А-ТПРС!* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ТПРУСКИ! *див. ТПРС! Т'прускі́ / т'прускі́ / кудá пол'і́зла* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ТПРУЧ! *див. А-КУТ! Т'пру́ч до коро́ви* (м.Татарбунари).

ТРА *незм.* Треба. *Скоти́ну тра напо́йти* (с.Коси, Котовський р-н).

ТРАВ'Я́НКА, -и ж. Линва, виготовлена з трав'яного волокна (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТРАЛУЛУВА́ТИ, -ую, -у́ш *див. ТАРЛУВА́ТИ* (с.Концеба, Савранський р-н).

ТРА́МКИ *мн. див. ПЛЯ́НДРИНИ* (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ТРАНДА́ДА, -и ж. Снасть, якою ловлять у річці рибу і яка являє собою сітку круглої форми з прикріпленим одним боком до залізного обруча, а в долішній частині снасті є ланцюг, що волочиться по дну річки і гонить рибу в сітку під час рибальства (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТРАНДУ́ЛЕТ ч. *знев.* Поганий старий віз (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ТРАСУРА, -и ж. Засіб пересування царської сім'ї. *Нікола́й приї́ждáв трасу́рою / пувóска / йакóйу возі́ли ца́рс'ку с'і́м'ю* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ТРАТУВА́ТИ Толочити. *Кон'і город тратувáли / а в'ін йі́х не ві́гнав* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТРЕБІ́ЛКА, -и ж. *жарт.* Потреба. *Тре́ба / тре́ба / та у́же требі́лка уривáйец'ц'а* (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ТРЕ́ВКА, -и ж. *молд.* Невеличке кам'яне коритце, в яке наливається вода для

домашньої птиці (с.Райлянка, Саратський р-н; с.Ширяєво, Ширяївський р-н).

ТРЕПАЧКА, -и ж. Дощечка, якою б'ють плоскінь. *Тирм'іт'а з плóскон'і вибивáйец'а трепáчкою* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ТРЕШ! див. **А-БА́ЗЬ!** (с.Стара Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ТРИБ ч. Частина ткацького верстата у вигляді зубчатого коліщати, за допомогою якого повертається навій. *Шоб зру́шити наві́й / трéба поверну́ти триб* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ТРИКАТІНОВИЙ: трикатінова ху́стка В'язана з білих шовкових ниток хустка з гарними візерунками. *Зав'язáла трикат'інову фу́стку / а в го́лову так замéрзла* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТРИЛЬОВКА, -и ж. Процес стягання спилених у лісі дерев до певного місця, куди легше під'їхати машиною чи возом. *Вчо́ра лиш р'і́зали дере́ва / а с'огóдн'і будéмо робі́ти трил'óвку* (с.Лісничівка, Балтський р-н) пор. **ТИРЛЮВА́ТИ**.

ТРИМБУЛЬКА, -и ж. Дрібна цибуля для садіння. *Вінеси тримбу́л'ку на горóд* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ТРИНА, -и ж. Дрібна солома та довга полова, яка відходить від основної маси соломи під час молотьби жита, пшениці, ячменю й інших культур. *Корóва л'уби йісти трі́ну / бо вона́ др'і́бнén'ка* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Трі́ну даю́т скоті́нні їсти* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н); *Трі́ноюу ко́рмл'ат' конéй / корóв* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) див. також **ТРИНИ**, пор. **МÉРВА**.

ТРИНИ мн. див. **ТРИНА** *Скра́йу ко́ло корóвника трі́ни скі́нули* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ТРИПІЛНИЙ: трипільне рядно Дуже велике рядно, зшите з трьох **пілок**, призначене для просушування зерна. *Шо ти за хаз'а́йін / йак у те́бе нема́ трип'і́льного радна́* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТРИПІНКА, -и ж. Стежка. *Дор'і́шка / по йак'і́й ход'ат л'у́ди / звут стéжка або трип'і́нка* (с.Коси, Котовський р-н).

ТРИЦЯТКА, -и ж. Дошка завтовшки 30 мм. *Йак нема́ сороко́вки / то полі́ ста́вл'ат' з триц'áтки* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ТРИШ-ТРИШ! див. **ТРЕШ!** (Біляївський р-н).

ТРІЛО рідко Тирло (Великомихайлівський р-н)

ТРІПА́ЛКА, -и ж. Прилад, що вибирає кострицю після бительні. *Костра́ вил'і́тала з тріпа́лки з вилі́коюу сі́лоюу* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ТРІПА́ЧКА, -и ж. Малярія (с.Біляївка, Біляївський р-н).

ТРИ́СТЯ, -я Болото, непогода. *Надво́рі таке́ тр'і́с'т'а́ / шо но́гі не ві́т'агнеи́* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТРИ́ЦА Квіти, свячені на Маковея. *Цв'і́ті́ нису́т' св'яті́т' / то бу́де трі́ца //* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) пор. **ТРИ́ЦЯ**.

ТРИ́ЦЯ, -і ж. Зв'язане в пучок зілля, яке несуть до церкви на Водохреще. *На кр'і́шчén'і́е розі́а́зували тр'і́ц'у та так понативáлис'* (с.Обжили, Балтський р-н) пор. **ТРИ́ЦА**.

ТРОЙЧА́К ч. Плуг з трьома лемешами. *Тро́йча́ком ора́т' т'а́жче / зато́ скор'і́ше* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н; с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *У тро́йчаку́ оді́н лем'і́ш полома́вс'а / а два́ остáлис'а* (м.Татарбунари).

ТРОЙЧАКУВА́ТЬ Орати **тройчако́м**. *Тро́йчако́м тро́йчакува́ли степ* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ТРО́НГА, -и ж. Дзвоник, який прив'язується вівці до шиї (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н) див. також **ТРО́НКА**.

ТРО́НКА див. **ТРО́НГА** (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ТРОНО́ЖКА, -и ж. Підстава самопрядки. *Самопра́дка сто́йт' на тронóжк'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ТРОНОЧКА, -и ж. Здрібн. до **ТРО́НКА** *Дуже прáвл'ац'а м'ін'і йагн'áта з трóночками* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ТРОТЬ, -і ж. Тирса, опилки. *Різали до́ски і багáто трóті лиші́лос'* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТРО́ЧКИ *мн.* Тоненький мотузок, яким підв'язується спідниця (с.Грабово, Кодимський р-н).

ТРОЯНИ, -ів *мн. див. ГА́БЛИ* *Вз'áv тройáні та йду скла́дати солóму в сті́рту* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ТРУБОЛЕТ ч. Димохід (с.Будеї, Кодимський р-н).

ТРУСЛЯК ч. Дуршлаг. *Це трусл'áк / шчо варéники ці́ді́ти* (с.Плахтіївка, Саратовський р-н).

ТУКАН ч. *див. ДО́ВБАЛО* (с.Ряснопіль, Березівський р-н).

ТУМА́Н, -а ч. Сорт кавунів, що мають темно-зелену шкіру, покриту матовим білим нальотом. *Йак і́деш на баи́тан' / то прине́си туманá / бо він д́уже солóдкий* (с.Обжили, Балтський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *В цéму году́ найб'і́л'ше уро́діло на баи́тан'і туман'ів* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Ка́жут' / шо тумані́ / са́м'і найлу́ч'і каву́ні* (м.Татарбунари).

ТУМА́НЧИК, -а ч. Здрібн.-пест. до **ТУМА́Н**. *Тумáнчики найсолóчч'і* (с.Концеба, Савранський р-н).

ТУРБУК ч. *див. ТЕРБУК* (с.мт. Вилкове, Кілійський р-н).

ТУРКА́ТИЙ, -а, -е *знев.* Дурнуватий, нетямущий. *От турка́тий хло́пец' / н'ічо́го не т'áмит* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ТУРЛЯТИ Гнати, штовхати (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Турну́в м'ішо́к / а він упав і розі́рвав'а* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ТУРМА, -и ж. *молд.* Отара овець *Погна́ла ту́рму ове́ц' па́сти і то́рбу загубі́ла* (с.Обжили, Балтський р-н); *Чаба́н женé ту́рму ове́ц' до р'ічки* (м.Татарбунари) * *див. КИРД* *На стерн'і пасéц'а ту́рма ове́ц'* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); ** Отара ялових овець

(с.Будеї, Кодимський р-н; с.Дубиново, Савранський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ТУТИЧКИ *присл.* Тут. *Ту́тички бу́ла бурде́йка / а тепéр ха́та* (м.Татарбунари; с.Плахтіївка, Саратовський р-н).

ТУЧА, -і ж. Дуже великий дощ, злива (с.Грабово, Кодимський р-н; с.Долинське, Ананьївський р-н).

ТУЧНИЙ Швидкий, раптовий (*про дощ*). *Ту́чний дощч на́лит'ів / на́л'áv і нимá його́ вжé* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ТЦЧ-ТЦЧ! (при вимові повітря втягують в рот, вимовляючи з присмоктом) *див. КОЦЬО́-КОЦЬО́!* (с.Біляївка, Біляївський р-н).

ТЬО́ТКА, -и ж. *іхт.* Велика білуга, що важить понад 100 кг. *Привéзли у лобáс га́рну т'о́тку* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТЬОХ-ТЬОХ! *див. ГУЧ-ГУЧ!* (с.Дубки, Савранський р-н).

ТЬО́ХАТИ Сапати (с.Градениці, Біляївський р-н).

ТЮ́ЛЬ-ТЮ́ЛЬ! *див. ДУЗЬ-ДУЗЬ!* (с.Жеребкове, Ананьївський р-н).

ТЮ́-ТЮ́! *див. ДУНЬ-ДУНЬ-ДУНЬ!* *Ту́-т'у-т'у / мо́ї ро́днен'к'і / т'у-т'у* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ТЯГ ч. *див. ГЛЯГ* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Кохівка, Ананьївський р-н; с.Черкеси, Б-Дністровський р-н; с.Семенівка, Кодимський р-н); *У на́шому сил'і мо́локо т'ага́йут' йагн'áч'ім т'áгом* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *Ма́ти кіну́ла т'áгу в мо́локо* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ТЯГА, -и ж. *див. ГЛЯГ*. *Т'áгу трéба дл'а брі́нЩі / ко́лі йі́йі ро́бл'ат* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ТЯГÁНКА, -и ж. Посуд, у якому постійно готують **тяг**. *Т'ага́нкуйу част'іше служі́в л'ітро́вий бутил'о́к* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ТЯГУ́ЛІ *мн.* 1. Човни, які тягнуть за собою сіті в час рибальства; 2. Спосіб ловити рибу, коли у вітряну погоду два

човни — **тягу́лі** з двома рибалками на кожному з них тягнуть викинуті у воду сіті човнами з напнутими парусами за вітром (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТЯГУЛЬЧИК ч. Рибалка, який ловить рибу сітками, **тягу́лями**, тобто з човнів, що тягнуть за собою сітки (Овідіопольський р-н).

ТЯГУЛЬСЬКИЙ, -а, -е: **тягу́льська сітка** Сітка, якою ловлять рибу за допомогою **тягу́ль** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТЯГУЛЯ, -і ж. 1. Розтягнена кофта. *Скин'ту т'агу́л'у з се́бе та вд'агні́ жуке́т* (с.Обжили, Балтський р-н); 2. частіше у мн. див. **ТЯГУЛІ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ТЯГ див. **ГЛЯГ** *Кин' т'аг в молоко́ / нуха́й зат'ага́йці'а* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ТЯЖБА¹, -и ж. Важкість. *На бурака́х т'ажба вели́ка* (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ТЯЖБА², -и, ж. Стяг крила. *Кри́ла скр'иплу́ють'с'а гвинтами́ / ст'аг крила назива́єс'а т'ажба* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ТЯЖКА́, -ої див. **ТАКА́** *Мар'ї́йка ходи́ т'ажко́йу* (с.Обжили, Балтський р-н; с.Ряснопіль, Березівський р-н).

ТЯМИТИСЬ лайл. Мати глузд. *А шо́п ти т'амилас' бісо́йі па́ри дити́на* (с.Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ТЯПКА, -и ж. Зроблена з дротиків спеціальна сапка для розпушування землі між цибулею і часником. *Пропо́лі цибу́л'у і т'а́пкою́ спу́ши зе́мл'у* (с.Обжили, Балтський р-н).

ТЯПКО́, -а ч. ірон. Незграбна людина з ганджем мовлення. *Іва́нчик йак той т'а́пко́ / начне́ розво́дити / шчо*

нога́ми додо́му не м'іг при́йти (с.Обжили, Балтський р-н).

УВ'ЯЗЬ, -і ж. Два ремінці, за допомогою яких **капи́ця** ціпа скріплюється з **ціпи́льном** і бияком (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

УГНА́ЛЬ, -я ч. див. **ВУХНА́ЛЬ** *Дуже то́вст'і угна́л'і і ко́лиц'а ко́пото* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

УГНИЛО див. **ОГНИВО** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

УГУРНИЙ, -а, -е Упертий, напрасливий. *Іва́н та́кий угурни́й йак поро́с'а* (с.Обжили, Балтський р-н).

УДЕНЯ, -яти с. Каченя. *Пове́ла ка́чка уде́н'ат на р'і́чку.* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

слухати бри́дко (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ТЯПТА́Р ч. Жилетка. *Т'а́пта́р / це та́ка жи́летка* (с.Коси, Котовський р-н).

ТЯР част. Дійсно, так, правда (с.Пере́льоти, Балтський р-н).

ТЯСК ч. Прес для бринзи в діжці. *Т'а́ск дл'а брі́нзи гра́н'ітний / і ста́вл'ат' його́ на дв'і пла́ночки* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *пор. ТЯСКА.*

ТЯСКА, -и ж. Прес для видушування соку з перемеленого винограду. *О́с'ін'у ходи́ли на т'а́ску виногра́д да́вити* (с.Лиман, Татарбунарський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Кова́л' йас'ко́ зроби́у ми́н'і но́ву т'а́ску* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н) див. *також* **ЛИНИ, ТЯСКИ, пор. ТЯСК.**

ТЯСКИ мн. див. **ТЯСКА** (Ізмаїльський р-н).

ТЯТЯ, -і ч. Тато, батько. *Вже́ три го́да / йак т'а́т'а поме́рли* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

У

УБРА́ТИСЯ, -уся, -ешся екс. Напитися, набратися. *Так убра́вс'а / шо́ свой'і́ми*

УЖЕ́ВКА, -и ж. див. **КАПИ́ЦЯ** (м.Балта, Балтський р-н).

УЙМА, -и ж. спец. техн. Зайві нитки основи на ткацькому верстаті. *Ой йаку́ йа*

ўйму на верста́ті ви́ліку ма́йу (с.Обжили, Балтський р-н).

УКО́СЬКАТИ, -ю, -єш 1. Заспокоїти. *Його́ насі́лу укóс'кали / а то йак розкричавс'а!* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с. Демидівка, Любашівський р-н); 2. Вбити (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

УКРА́СТИСЯ, -дусь, -десся Вийти заміж без дозволу батьків (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

УЛЬКА, -н ж. 1. Яра пшениця. *І колі́с с'ї́йали пше́ниці́ у озі́му і у́л'ку* (с.Лізінка, Іванівський р-н); 2. Ярина. *Ско́ро і у́л'ка по́йа́виці́а на база́р'і* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

УЛЬКАТИ, -ю, -єш Звук, який видають індики. *Понадува́лис' та чо́го́с' у́л'ка́йут* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

УЛЯГИ *мн.* Пізній час, коли люди лягають спати (с.Ройлянка, Саратський р-н).

УМЕДИТИ, -ю, *иш* Умудрити (с.Василівка, Миколаївський р-н).

УМЕСТО *присл. див. ВМЕСТО* *Уме́сто зсі́пала тво́йе зерно́ з мо́йім / неха́й ле́жїт'* (м.Татарбунари).

УМИРЛÉЦЬ, -я ч. Померла людина, мрець. *На ла́вці́ ле́жав уми́рлэ́ць / а у голо́вах гор'і́ла с'в'і́чка* (с.Обжили, Балтський р-н).

УПА́ДЛИВИЙ, -а, -е Наполегливий, за-попадливий. *Наш сус'ї́д та́кий упа́дливий до робо́ти / шо́ уже́ усе́ поробі́в* (с.Обжили, Балтський р-н).

УПИ́РІЩИТИ, -у, -иш *екс.* Сильно вдарити. *Йак ути́р'їшчїв його́ / аш то́й ві́гнувс'а* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

УПОВНІ *присл.* З повними відрами. *Уда́ча бу́де / бо пере́йшли́ дорóгу упо́вні* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

УПÓРКА, -н ж. *спец.* Пристрій, який ставлять під ногами в час греблі на **баба́йках**, щоб впиратися, і який прикріплений до ребер човна та знаходиться на дні човна (м.Вилкове, Кілійський р-н).

УПÓРУЧ *присл.* Поруч, рука в руку. *Вони́ на во́з'і с'ї́ли впо́руч* (с.Гетьманівка, Са-

вранський р-н); *Йак молод'ї упо́руч с'ї́ли* (с.Концеба, Савранський р-н).

УПРАВЛЯ́ТИСЯ, -юся, -їсся *док.* **УПРА́ВИЦЯ** Годувати, давати їсти домашнім тваринам, порати худобу. *Йа швидéн'ко у́пра́вл'ус' в кон'у́шн'і і п'ї́дем* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

УПРУГ, -а ч. Стара земельна міра, приблизно ¼ десятини. *Упру́г – це ст'ї́л'ки земл'і / ск'ї́л'ки можна́ було́ виорати́ від годі́вл'і до годі́вл'і коней́ чи вол'ів* (с.Яськи, Біляївський р-н).

УПУГА́НИЙ, -а, -е *див. ВПУГА́НИЙ* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

УПУГУВА́ТИ *див. ВПУГУВА́ТИ* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

УПУГУВА́ТИСЯ, -юся, -єсся *див. ВПУГУВА́ЦЯ* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

УРВА́НТ, -а ч. Прут коси. *Позубі́лас' ко́са аж до урва́нта* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

УРВА́НТИ, -ів *мн.* кул. Страва з розкачаного як для коржів тіста, яке щипають шматочками і кидають в кип'яче молоко чи суп, різновид галушок. *Зварі́ла урва́нти та й повиче́р'али* (с.Обжили, Балтський р-н) *див. також УРВА́НЦІ, УРВАНЦІ.*

УРВА́НЦІ, -ів *мн. див. УРВА́НТИ* *Урва́нці кип'ї́ли в моло́ці* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

УРВАНЦІ, -ів *мн. див. УРВА́НТИ* *Наварі́ла скорéн'ко у́рванці́в та в́же́ й найі́лас'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

УРВИ́ТИЛЬ, -я *сп. р. екс.* Неслухняна дитина, бешкетник, бешкетниця. *Та́кий урві́тил' / н'і́кого́ ни слуха́є* (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Вона́ та́кий урві́тел' / шо́ стра́шно* (м.Татарбунари).

УРДА́, -н ж. *див. ВУРДА́* 1 (с.Градениці, Біляївський р-н).

УРОЗГІ́Н *присл.* Спосіб оранки, коли починають орати з країв. *Св'ї́й горóд ві́орали у розг'ї́н* (с.Обжили, Балтський р-н).

УРУНИ́ТИСЬ, -юся, -исся Розростися кущами (про злакові рослини). *У ме́не*

жїто вже уру́нило́с' (с.Обжили, Балтський р-н).

УСА́ДЬБА, -и, ж. рос. див. **ОБІ́СТЯ** в нас *назива́ють* *у́са́д'ба* і *ха́ту* / і *горо́д* / і *все* (с.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

УСКЛА́Д присл. Спосіб оранки з середини ділянки. *Микі́та свої́у о́са́д'бу ви́горов* *вскла́д* (с.Обжили, Балтський р-н); *По́ле зора́ли ускла́д* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

УСТЯ́Ж присл. На всю ширину, навстіж. *У ст'а́ж двє́рі в'і́дкри́ла* / *шоб тро́хи дим ви́йшов* (с.Обжили, Балтський р-н); *В'і́дчині́ двє́р'і уст'а́ж* / *шоб прохоло́ла ха́та* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

УТИНА́ТИ, -ю, -єш, **УТНУ́ТИ**, -ну, -неш Вкусити (про комаху) (смет. Саврань).

УТИРА́ЛЬНИК, -а, ч. Довгастий шматок тканини для витирання обличчя, тіла, посуду; рушник. *Йу́л'о* / *де ти под'ї́ла утирал'ник?* (с.Плахтіївка, Саратський р-н) див. також **УТИРА́ЛЬНИК**.

УТИРА́ЛЬНИК, -а ч. див. **УТИРА́ЛЬНИК** *Вос'мі́ ут'іра́л'ник та ві́трис' до́суха* (с.Долинське, Ананьївський р-н; с.Лізинка, Іванівський р-н).

УТРО́: *до́бро́є у́тро* рос. Кімнатна квітка (лат. *Oxalis rosca*). *П'ї́сл'а за́ходу со́нц'а до́бро́є у́тро* *закри́ло свої́'і пел'у́стки* (с.Жовтень, Ширяївський р-н; с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

УТУ́ПКАТИ, -ю, -єш Умовити когось. *Насі́лу уту́пкав* / *шоб ішл́а з ним* / *н'ї́йа́к не хот'ї́ла* (с.Обжили, Балтський р-н).

УФА́РЬ іхт. Різновид риби, яку ловлять у морі (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор. ЛУ́ФА́Р*.

УХА́ЖОРКА, -и ж. рос. Залицяльниця. *А з ким мо́йа уха́жорка гу́л'а́є тупе́р?* (м.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ФАЇ́ТОН, -а ч. Бричка, дуже гарна ззовні, покрита зверху (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ФАЙДА́, -и ж. ірон. Хвалькувата людина, хвалько. *А та файда́ не перестайе́ фалі́тис'а* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФА́ЙНИЙ, -а, -є Гарний. *Фа́йна д'ї́вка* / *ї́ак засва́тана* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФА́КАТИ, -ю, -єш, **ФА́КНУТИ**, -у, -єш Раптово спалахувати, вибухнути димом з вогнем. *Ни ша́рпай двирі́ма* / *а то в плит'ї́ фака́йє* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Ни ві́м'їу са́жу* / *от і́ фака́йє на вс'у ха́ту* (с.Василівка, Миколаївський р-н); *Плита́ факну́ла* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

УХЛЯ́НУТИ, -у, -єш див. **ВХЛЯ́НУТИ** (с.Лізинка, Іванівський р-н).

УХО́РКАТИСЬ, -юсь, -єсся Втомитися. *Сн'ї́г був ду́же сипу́чий* / *і ми так вхо́ркалис'* / *по́ки дойшли́* (с.Обжили, Балтський р-н).

УЦИ́НОК, -нка ч. Частина кі́тця (див. **КІТЕ́ЦЬ**), в якому затримується зловлена риба (с.Градениці, Біляївський р-н) * Отвір у **ві́нтірі**, куди заходить риба, а вийти не може; **ві́нтіри** роблять з одним і двома **уці́нками** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

УЦУ́РИ присл. Вщент. *Пла́т'т'а мо́є уцу́ри порва́ло́с'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

УЧУ́НЮВАТИ, -юю, -юєш Одужувати (с.Василівка, Миколаївський р-н).

УША́ШНИК, -а ч. Глиняна посудина для води з двома вушками. *Прини́си́ води́* / *бо уша́шник пу́стї́й* (с.Обжили, Балтський р-н).

УШИ́ЛИТИ, -юю, -юїш Втягти, усилити нитку в голку (Біляївський р-н; Овідіопольський р-н).

УШ́ЛИЙ, -а, -є экс. Хитрий. *То у́шлий кот* / *ї́огó так ле́хко не прове́дєш* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ФА́ЛДА, -и Зборка на одязі. *Ус'а йу́пка у фалдах* (м.Татарбунари).

ФАЛЯСКАТИ *екс.* Забруднювати, неохайно носити одяг (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ФАМФУРИТИ, -ю, -иш *екс.* Розтаскувати, розносити, розбирати що-небудь. *Усе з коперáц'її фамфу́рили / йак н'їмц'ї прийшли́* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФАРИЛЬНИК, -а ч. Людина, яка перепродує якісь предмети, спекулянт. *Ус'ї зна́йут' / шо во́йц'їх фарі́л'ник* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н) *пор. ФАРИННИК.*

ФАРИННИК, -а ч. *молд.* Перепродувач коней (с.Чорна, Красноокнянський р-н) *пор. ФАРИЛЬНИК.*

ФАРИНУВА́ТИ, -ю, -єш Спекулювати, маклерувати (с. Лаптево, Фрунзівський р-н) *див. також ФАРИНЧИТИ.*

ФАРИНЧИТИ, -у, -ши *див. ФАРИНУВА́ТИ* (с.Градениці, Біляївський р-н).

ФА́СА, -и ж. *екс.* Повна низька жінка. *Йак по́йаві́лас' Петро́ва фа́са / то вс'ї на не́йї диві́лис'* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФАСТРИГУВА́ТИ, -ю, -єш Робити помітку для наступного шиття. *Пофастригува́ла ва́л'анки / а тепе́р тре́ба ши́ти* (с.Дружелюбівка, Ананівський р-н).

ФАСУВА́ТИ, -ю, -єш Личити, бути до лица, пасувати. *Це пла́т':а йї́ї так фасу́є* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФА́ТКА, -и ж. Пристрій з тканини, яким ловлять рибу (с.Василівка, Миколаївський р-н) *див. також ХВА́ТКА.*

ФА́ТУШНИК, -а ч. Рибалка, який ловить рибу *фа́ткою* (с.Миколаївка, Овідіюпольський р-н).

ФАЦА́ТИ, -ю, -єш Робити різкі і короткі рухи ногами (про рогату худобу), хвицати. *Коро́ву поча́ла до́йти / а вона́ мене́ йак фа́цне́ / так молоко́ і п'ї́ло на зе́мл'у* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *див. також ФИЦА́ТИ.*

ФАЦЯ́ТИ, -ів *мн.* Прикраси біля вулика. *Йе ву́лики з фа́ц'ї́ятами – це крі́шка /*

йе з зу́пчиками (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ФЕ́РМА́ЧКА, -и ж. Людина, яка приймала домашнє молоко від селян для держави. *Ка́ждого ра́нку до фе́рма́чки сходи́лис'а хаз'а́йки здава́ти молоко́ госуда́рству* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ФИЦА́ТИ, -ю, -єш *див. ФАЦА́ТИ* (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ФИЦА́ЦЯ Хвицатися *У Арте́ма коби́ла так ду́же фица́лас'а / шо ни́хто́ ни м'ї́з с'ї́сти на не́йї ве́рхи* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ФІЛІ́ННИК, -а, ч. бот. Дика багаторічна рослина, городній бур'ян, хвилівник. *На́да ві́рвати ввес' ф'і́л'ї́н':і́к / бо за́глу́шит' карто́шку* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ФІЛУ́Ш, -ів *мн.* Верстат для виготовлення домотканого сукна. *Йе плéчин'ї рукави́ц'ї / йе і ши́йут сукно́ні рукави́ц'ї – бї́ут у фулу́шах сукно́* (с.Олексіївка, Кодимський р-н); *Ф'і́лушами збива́ли сукно́ / з йако́го ши́ли бу́рки* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ФІЛЬДЕКО́С ч. *заст.* Тонкі міцні нитки для ремонут рибальських сіток (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ХВІ́ЛЬДЕКО́С.*

ФІ́ЛЮГА, -и ж. Невеличкий моторний човен, яким рибалять у морі (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ХВІ́ЛЮГА.*

ФІ́ЛЯСТРУ́ЙКА, -и ж. *молд.* Віконечко, що виходить на город. *Че́рез на́шу фі́л'астру́йку не ві́дно увес' горо́д* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФІ́Н, -а ч. *молд.* Молодий, наречений стосовно вінчальних батьків. *Вис'і́л'ний ба́т'ко зве́ молоді́х ф'і́н і ф'і́на* (с.Коси, Котовський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н; с. Обжили, Балтський р-н) *див. також ФІ́НУЛ.*

ФІ́НА, -и ж. Жін. до **ФІ́Н** (с.Коси, Котовський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ФІ́НИ, -ів, мн. Молодий і молода стосовно вінчальних батьків. *Прийшли́ до нас ф'і́ни / то ми н'і́куди і не п'і́шли*

(с.Обжили, Балтський р-н) *пор.* **ФІ-НУЛИ**.

ФІНТИКЛЬОШ, -а ч. Модна пишна сукня з широким долом (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ФІНТОЧКА, -и ж. *ірон.* Дуже легковажна дівчина, з претензіями (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ФІНУЛ, -а ч. *молд. див.* **ФІН** *Дуже крас'іву ф'іну бачили / на цейі нид'іл'і / а ф'інул такій / шо нима на шо подивітис'а* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ФІНУЛИ, -ів, *мн.* Батько й мати молодих на весіллі (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н) *пор.* **ФІНИ**.

ФІРМА Молочна ферма. *Понисі молоко на ф'ірму і в'із'мі обр'ат* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *див. також* **ХВАРМА**.

ФІСТ, **фост'а** ч. 1. Хвіст (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Долішній ріг паруса віддалений від щогли у вигляді линви, якою прив'язують парус до човна (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також* **СПІД**, **ХВІСТ**, **ШКОТ**.

ФІТЬКАЛО, -а сп. р. *знев.* Легковажна людина. *Не дов'ір'ай війі / вона ф'іт'кало* (м.Татарбунари).

ФІТЬКАТИСЯ, -юся, -єся. *екс.* Вештатися. *Ф'іт'калас'а по св'іту / а додому прийшла помирати* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ФЛАГ ч. Пофарбована частина човна (**чорд'ак**) червоною фарбою для написання номера човна (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ФЛЕЙТУХ, -а ч. Клапті, якими забивають дріб у патронах. *Вістр'ілив / лиш флейтухи полет'іли* (с.Обжили, Балтський р-н)

ФЛЬОНДРА, -и ж. *знев.* Задрипана дівчина чи неохайна жінка. *П'ішла та фл'ондра / ну така задріпана / шо с'в'іта не видно* (с.Обжили, Балтський р-н) *пор.* **БОМБІЦА**.

ФЛЯГА, -и ж. Мряка, дощова погода, туманний день. *Ос'ін'їю настайе фл'ага* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н; с.Манаші, Б.-Дністровський р-н)

пор. **ФЛЯКА** *див. також* **ДЛАХОВИЦЯ**, **ХЛАПОВИЦЯ**.

ФЛЯКА, -и ж. Мокрий сніг. *Надвор'і така фл'ака падає* (с.Обжили, Балтський р-н) *пор.* **ФЛЯГА**, **ФУРДЕЛИЦЯ**, **ХВИРСА**, **ХЛЯКА**.

ФЛЯКАНИЦЯ, -і ж. *див.* **ФЛЯГА** (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ФЛЯКИ, -ів *мн.* Перегнилі неістівні рештки овочів, фруктів. *Т'і груш'і погніли / одн'і фл'аки осталис'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ФОЙДА, -и ж. *див.* **БОМБІЦА** (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ФОНАР, -а ч. *рос.* Синяк під оком. *Нехай буде / нехай буде / а йа фонар'ів не ношу п'ід гочіма / йак ти* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ФОРМУГА Кватирка у вікні. *Открій формугу у в'ікн'і / бо душино* // с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ФОРОСТ, -у ч. Тонкі хворостини, що використовують для огорожі, хмиз. *П'ідемо у л'іс та принесемо ф'оросту / будемо обору дл'а корови городити* (с.Лісничівка, Балтський р-н). *В цьому году найб'іл'ше уроділо на баштан'і туман'ів* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ФОСА, -а ч. Рівчачок, прокопаний для стікання води з бака, озерця (с.Канцеба, Савранський р-н).

ФОТОГРАФЧИК, -а ч. Фотограф. *Д'івчата п'ішли до фотографчика з'н'атис'а на карточку* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФРАНДЗОЛЯ, -і ж. *кул.* Хлібна булка продовгуватої форми. *ФранШол'а – дл'інувата хл'ібіна с перепл'ет'ан'іх качалок т'іста* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) *пор.* **ФРАНДЗЬОЛЯ**

ФРАНДЗЬОЛЯ *кул.* Кругла булочка (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) *пор.* **ФРАНДЗОЛЯ**, **ФРИНЗОЛЯ**.

ФРАНЗЕЛІ, -ів *мн.* Кितिці по краях хустки (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *див. також* **ФРЕНДЗЕЛІ**, **ФРЕНЗЕЛІ**.

ФРАНТОН, -а ч. Верхня частина причілка, трикутна стіна, на якій тримається дах, фронто́н. *Зараз з франто́нами*

хат'ів ма́ло (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н) див. також **ФРОНТО́Л**.

ФРА́ШКИ, -ів *мн. польськ.* Дрібниці, дурниці, не варті уваги. *Йа не хóчу його́ розговóр'ів і слóхати / бо це дл'а ме́не фра́шки* (с.Обжили, Балтський р-н); *Та то фра́шки горóд шарува́ти // а по-прóбуї до́бру ї́жу приготува́ти* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ФРЕ́НДЗЕЛІ див. **ФРАНЗЕ́ЛІ** (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ФРЕ́НЗЕЛІ, -ів *мн.* див. **ФРАНЗЕ́ЛІ** *До́вг'і фре́нзел'і булі́ т'іл'ки ко́ло ху́стки вели́коїї ру́ки* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ФРИНГІ, -ів, мн. див. **ТОРОКИ** 1. *Так'і фрі́нг'і у не́її ко́ло платка́ / шо аж по зимл'і во́лочац'а* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ФРИНЗО́ЛЯ, -і, ж. Сплетена з тіста біла булка (найчастіше у вигляді гусочки). *З бі́лого т'іста печу́т' фринзо́л'і* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *пор. ФРАНДЗО́ЛЯ*.

ФРИЦУВА́ТИ, -ю, -єш Дресировати (найчастіше про коней). *Мин'і да́ли так'і леда́ч'і ко́н'і / шо йа не м'іг ні́ми й'іздити / але йа йі́х ві́фрицува́в і тепе́р йак му́тл'і* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; с.Писарівка, Кодимський р-н).

ФРОНТО́Л, -а, ч. див. **ФРАНТО́Н** (с.Яськи, Біляївський р-н).

ФТО́РИ, -ів *мн.* Проріз у клепках діжки, куди вставляється дно. *Йак укла́даїут у д'і́жку дно / то фто́ри засти́лаїут осокóйу / шоб не тикла́* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФУДУ́ЛЬНИЙ, -а, -е *екс.* (молд. фудули – хвалитися). Той, хто любить хизуватися. *Ступа́н та́кий фуду́л'ний / шо при́ступу ни́ма* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФУ́З, -у *ч.* Осад рослинної олії на дні посудини. *Гл'ади́ / бо на дн'і оста́вс'а са́мий фу́з* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); *Ул'і́а йак ус'ади́ц'а / на дн'і фу́з* (м.Татарбунари) див. також **ФУС**.

ФУЛЮ́ШІ, -ів *мн.* Приміщення, в якому є пристрої для збивання сукна. *Ві́били сукно́ на фу́л'ушах* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФУМЕ́Я, -ї *ж.* (молд. фемес – жінка). Жінка *У н'óго фуме́йа ду́же спра́вна* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФУНТИ́НА *молд.* Колодязь (смт.Фрунзівка, Фрунзівський р-н).

ФУНТОВИ́К, -а *ч.* Гиря вагою один фунт (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ФУНТО́ВКА, -и *ж.* Пляшка місткістю 400 грамів. *Уз'а́ла фунто́вку мо́лока́ на раз дити́ну напо́їти* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФУРДЕЛИ́ЦЯ, -і *ж.* Сніг з вітром, завірюха. *Така́ фурделе́ц'а / с'н'іх / в'ітер* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н; смт. Комінтернівське, Комінтернівський р-н) див. також **ФУРДИЛИ́ГА, пор. ФЛЯ́КА, ФУРТУ́НА**.

ФУРДИЛИ́ГА, -и *ж.* див. **ФУРДЕЛИ́ЦЯ** *Куди ти по́йдиши тако́йу фурдилі́гойу!* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ФУРКА, -и *ж.* 1. див. **ГА́БЛІ** (с.Райлянка, Саратський р-н); 2. див. **БАРМАКИ** 2, **КАРПОЛÓЇ**. *Бири фу́рку та йди на ски́рту соло́му скла́дати* (с.Обжили, Балтський р-н).

ФУРО́ЧКА, -и *ж.* Фуражка, картуз (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ФУРТУ́НА, -и *ж.* *рум.* 1. Завірюха, хурделиця. *З'імо́йу така́ фурту́на / шо з ха́ти не мо́жно ві́йти* (м.Татарбунари; с.Байбузівка, Савранський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н) *пор. ФУРДЕЛИ́ЦЯ*; 2. Велика буря на Дністровському лимані або на Дунаї. *На Дуна́її нас заста́ла фурту́на* (м.Вилкове, Кілійський р-н; с.Миколаївка, Овідіопольський р-н;) див. також **ШТУРМА, ШТУРМО́ВКА**.

ФУС, -у *ч.* див. **ФУ́З** *Бага́то фу́су ма́їе ол'і́а* (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); *Кончивс'а ол'і́й / оді́н фу́с на дн'і оста́вс'а* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ФУТБО́ЛКА, -н ж. Спортивної форми жакет, а також сорочка-безрукавка. *Ви-сно́йу і восе́ні ба́гато хло́пц'ів ход'ат у футбо́лках* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ФУТІ́ТИ, -у, -иш Дутися, сердитися на когось. *В'ін у́же ті́жден' так футі́т'* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ФУТРО, -а с. Кожухи, покриті хутром. *Ко́ліс' у фу́трах т'іл'ки ба́га́т'і ході́ли* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); Жіночий святковий кожух, покритий хутром. *В при́дане Га́н'н'і да́лі пу́л'т'іса́к / фу́тро / кацаве́йку* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

Х

ХАБА́ЛЬ, -я ч. *екс.* Коханець (с.Василівка, Миколаївський р-н) *див. також* **ХАБО́ЛЬ.**

ХАБО́ЛЬ, -я *див. ХАБА́ЛЬ* *Йа́кійс' ха-бол' ходе до мо́ї д'івч'іни* (м.Татарбунари).

ХАВКА́ТИ, -ю, -єш Хворобливо кашляти (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ХАЛАМИДИ́НА, -н ж. *знев.* Старий поганий одяг (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ХАЛАМИ́ЙКА, -н ж. Легенька літня кофтина, піджачок (с.Гвоздавка, Любашівський р-н).

ХАЛАСУВА́ТИ, -ю, -єш Їсти щось смачне (с.Обжили, Балтський р-н).

ХАЛО́ШНЯ, -і ж. Штанина, ногавиця. *Ти поди́в'іс' / йак у те́бе хало́шн'і аш по кол'іно зате́рт'і* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ХАЛУ́ПА, -н ж. Будка, в якій живе собака (м.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ХАМУ́ЛА, -н ж. *кул.* Густа страва, приготувана з товченого часнику з сіллю і хлібом, а також із квасолі. *До́вго кип'ів суп / шо вс'а́ картóшка розкип'і́ла / зроби́лас'а хаму́ла* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ХАПТУ́РНИК, -а ч. *жарт.* Людина, що ходить попід хати на посиденьки. *А де*

той хапту́рник? Знов н'ішов поп'ід ха́ти (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ХАПТУ́РНИЦЯ, -і ж. *див. ХАПТУ́РНИК.* *У вас не бу́ло мо́ї хапту́рниц'і* *Либóн' н'ішла дес' да́л'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н)

ХАРЕ́НЬКА, -н ж. Корогва. *Закри́ли це́ркву і харе́н'ки не дайу́т / йак хтос' по́мре́* (с.Обжили, Балтський р-н).

ХАРЛА́К, -а ч. *ірон.* Бідняк. *Йак умре́ ба-гаті́р / то йде вес' мир / а йак умре́ харла́к / то йде лиш н'ін і д'ак* (с.Обжили, Балтський р-н).

ХА́ТКА, -н ж. *див. КУБРИ́К* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ХАЮ́ЧИТИ, -у, -иш Чистити, мити. *Ко́лі ц'а сл'отá надво́р'і мине́ / так мин'і у́же надой'іло ц'і поро́ги хайу́чити* (с.Обжили, Балтський р-н).

ХВАЙДА́, -н ж. Довге плаття, пальто. *От хвайду́ пош́ла м'ін'і ма́ти* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ХВАЛИ́БІДА, -н *сп.р. ірон.* Людина, яка дуже любить хвалитися (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ХВА́РМА, -н ж. *див. ФІ́РМА* *Ка́ждий ра́нок на хва́рм'і че́шимо коро́в жтре́блом* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ХВА́ТКА *див. ФА́ТКА* (с.Ряснопіль, Березівський р-н).

ХВИ́РСА, -н ж. Снігопад без вітру (с.Чигирин, Березівський р-н) *пор.*

ФЛЯ́ГА, ФЛЯ́КА ФУ́РДЕЛИ́ЦЯ, ХЛЯ́КА.

ХВІ́ЛЬДЕКО́С ч. *заст. див. ФІ́ЛЬДЕКО́С* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ХВІ́ЛЮГА, -н ж. *див. ФІ́ЛЮГА* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ХВІ́СТ, хвоста ч. *див. ФІ́СТ 2* (м.Кілія).

ХИВКА́ТИ, -ю, -єш Хворобливо кашляти. *Сиди́т н'ід ха́тоју і хівка́је* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Чого́с' наші Жук поча́в хівкати* (с.Концеба, Савранський р-н).

ХИ́ЗА, -н ж. *дит.* Вогонь (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н).

ХИ́РІТИ, -ю, -єш *лайл.* Спати. *І до́ки в'ін бу́де хі́рїти?!* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Хі́р'ів вес' ден'* (с. Мар'я-

нівка, Ширяївський р-н); *Доки в'ін буде хі́р'іти / трéба ужé розбуді́ти* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Ск'і́л'ки мо́жна хі́р'іти?* (с.Концеба, Савранський р-н).

ХІД: *да́ти хóду “ло́дці”, каюко́ві* Повернути стерно до себе, щоб човен пішов в іншому напрямку (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ХЛÁПОВИЦЯ *див. ФЛЯ́ГА* (с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ХЛИСТИ, **-ів** *мн.* Довгі і рівні хворостини. *А ц'і хлисті́ йак с'і́рники лежа́т'* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ХЛБЕНЯ, **-и** *с.* Здрібн.-пестл. до хлібина (с.Будеї, Кодимський р-н).

ХЛОПА́К, **-а** *ч.* Хлопець. *Хлопакі́ спаскуди́лис'* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ХЛО́ПЧИКИ *мн. спец.* Деталь **кросен**, що скріплює мотузки **на́чиння** і **ляди** 2. *Хло́пчики / це плáночки / шчо дéржат' канáти в на́чин'н'і* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ХЛОПЧА́ЧУРКА, **-и** *ж. жарт.* Дівчинка, яка любить гратися з хлопчиками. *Е-е-е! С хлопцáми гу́л'а́йе! Хлопчачу́рка!* (с.Василівка, Миколаївський р-н; с.Любопіль, Комінтернівський).

ХЛУДÉЦЬ, **-дця** *ч.* Металевий або дерев'яний прутик човника у ткацькому верстаті. *Ц'івка над'іва́йц'а на хлудéц'* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ХЛЯКА, **-и, ж.** Дощ із снігом. *Надвор'і така́ хл'а́ка/ шо ві́тримати не мо́жна* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Надвор'і така́ хл'а́ка / шо ві́тримати не мо́жна* (с.Лісничівка, Балтський р-н) *пор. ФЛЯ́КА.*

ХМОЛÓСНУТИ, **-у, -еш** *екс.* Сильно вдарити. *Іди́ / а то йак хмолóсну / то т'і́л'ки нога́ми вкрі́йес':а* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ХОДА́К, **-а** *ч.* Хлопець, який залицяється до дівчини. *Мико́ла / ходáк Мар'йі́н* (с.Гетьманівка, Савранський р-н; *Га́н'а ма́йе ходака́ і н'іку́ди не хóди* (с.Обжили, Балтський р-н); *Це Л'у́бин ходáк* (с.Концеба, Савранський р-н) *пор. ХОДА́ЧКА.*

ХОДА́РЬ, **-я** *ч.* Ходок (с.Райлянка, Саратський р-н).

ХОДА́ЧКА, **-и** *ж.* Дівчина, до якої залицяється хлопець. *Га́н'а – ходáчка Петро́ва / бо в'ін до не́йі хóдит'* (с.Гетьманівка, Савранський р-н) *пор. ХОДА́К.*

ХО́ДКА, **-и** *ж.* Доріжка на березі, якою ходять рибалки, коли тягнуть невід (Овідіопольський р-н).

ХО́ДНЯ, **-і** *ж. див. СХІ́ДНЯ* (Овідіопольський р-н).

ХОДОВИ́Й: *ходова́ риба* *див. РИ́БА:* *ходова́ ру́ба* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ХО́ДОМ *у ролі присл.: гребти хóдом* Швидко пливти човном за допомогою **баба́йок** після того як сітки викинуто у воду (сmt. Вилкове, Кілійський р-н); **поверну́ть хóдом** Повернути човен на ходу за допомогою **баба́йок** (м.Вилкове, Кілійський р-н); **хóдом бра́ця** Братися руками за човен, коли його витягають на суходіл чи спихають у воду. *Бра́ц'ц'а хóдом! // кри́чит' бри́гад'і́р* (м.Вилкове, Кілійський р-н); **хóдом перебіра́ть** Одноразово виплутувати рибу та водорості і пливти човнами з напнутими парусами на інше місце рибалити чи додому (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ХОЛОДНИ́К, **-а** *ч. спец.* Прилад у самогонному апараті, що перетворює пару в самогонку. *Настáв холо́дник / бо ско́ро гор'івка потичé* (с.Обжили, Балтський р-н).

ХОЛОДНЯ́К, **-у** *ч.* Холодна морська вода. *Поду́в мор'а́к і пригна́в холо́дн'а́к з мо́р'а* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ХО́РМА, **-и** *ж.* Форма, в якій печуть хліб. *Л'а́л'а іди до ба́би принеси́ хо́рму* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ХО́РТКА, **-и** *ж.* Хвіртка, ворота. *П'із'н'іше с'д'éлайем бра́му (хо́ртку); шчо́б не ході́ли* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ХО́ХЛА, **-і** *ж.* Довга жердина з прив'язаною до неї **кадо́лою** (линвою) від невода, яку пропускають від ополонки до ополонки, щоб поставити невід під льодом, коли ловлять рибу взимку.

Хóхла – це дл'ін:а палка / до йакóйї крѣпл'ац'а кадóбли і запускáйуц'а нóп'іт л'ад от ополóнки до ополóнки (с.Білка, Іванівський р-н) див. також **ХÓХЛЯ**¹.

ХОХЛАТКА, -и ж. Курка, в якій з обох боків голови є пишне пір'я (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ХÓХЛЯ¹, -і ж. див. **ХÓХЛА** (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н; Б.-Дністровський р-н).

ХОХЛЯ² 1. Низенька широка чашка, у яку доять овець. *У хóхл'у добре в'івц'і дойтіти / бо вона ширóка* (с.Обжили, Балтський р-н) 2. перен. Низька повна жінка. *Шо ти хóчиш / йак вона така хóхл'а / то йак вона тоб'і посп'іши́т* (с.Обжили, Балтський р-н).

ХРА́ПИ мн. Перенісся, ніздрі тварини (с.Гетьманівка, Савранський р-н, с.Лісничівка, Балтський р-н, с.Кохівка, Ананьївський р-н).

ХРАПУСТ, -а ч. Маленькі головки капусти, які лише почали складатись і не виповнились. *У цѣму году́ лиш храпуста́ зám'іст' капуста́ / бо дошчу́ не бу́ло ц'іле л'іто* (с.Обжили, Балтський р-н) пор. **ХРЯБУСТ**.

ХРАЩ, -а ч. бот. Назва одного з різновидів грибів (с.Грабове, Кодимський р-н).

ХРЕСТИ, -ів 1. Сарай, де складали снопи навхрест. *Кла́н'а / в йак'ій снопи́ скла́далис'а на́вхрест* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н); 2. Складені навхрест снопи. *Снопи́ скла́дали на́вхрест і ка́зали хресті́* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ХРИПИ, -ів мн. знев. Легені людини. *Йакшо́ ти бу́деш кра́сти / то туб'і хри́пи в'ід'іб'іут* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

Ц

ЦАБА́ТИ, -ю, -єш 1. Рідко шити (стюба-ти) голкою *Х'іба́ ж вона́ мо́же с'істи та до́бре ші́ти / а так ца́бає як не́буд'* (с.Лісничівка, Балтський р-н;

с. Василівка, Миколаївський р-н); 2. перен. Ходити великими кроками. *А цей три ра́зи ца́бне / та й зра́зу до́жене тебе́* (с.Лісничівка, Балтський р-н; с. Василівка, Миколаївський р-н).

ЦА́МЕРО, -а с. див. **ЦЕБРИНА** (с. Яськи, Біляївський р-н).

ЦА́РГА, -и ж. спец. Залізна планка ліжка, що з'єднує спинки замками. *Кровáт' так не ві́несиш / на́да ца́рги ві́н'ат'* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЦА́РИНА, -и ж. Поле з зеленими посівами. *Па́сла гусин'áта і запус́тила у ца́рину / спа́сли кусóк ти́шини́ц'і* (м.Татарбунари); *Ца́рина / це пос'є́ви зирнові́х* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Про́йхав по ца́рині / наче по*

ХРУСТІ́К, -а ч. кул. Солодке печиво з тіста. *Ма́ти напикла́ по́вну мі́ску хру́ст'іков* (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ХРЯ́БУСТ, -а ч. Жили листя капусти (с.Градениці, Біляївський р-н; с.Ширяєво, Ширяївський р-н) пор. **ХРАПУСТ**.

ХРЯ́К, -а ч. Старий кабан, що не здатний паруватися (с.Нова Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

ХУ́РЩИК, -а ч. Людина, що возить вантаж хурою на велику відстань (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ХУ́СТКА: **ху́стка велико́ї руки́** Велика хустка. *Довг'і франзе́л'і бу́ли т'і́л'ки ко́ло ху́стки вели́кої́ руки́* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); **ху́стка малóї руки́** Мала хустка (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

дорóзі (с. Дивізія, Саратський р-н); *Забі́гли ві́вц'і в ца́рину і ві́пасли вели́ке кубло́* (с. Дивізія, Саратський р-н); *Ві́жнини гусей з ца́рини* (с.Велика Мар'янівка, Б.-Дністровський р-н).

ЦАРИНА́ див. **ЦА́РИНА** У ц'óму году́ царина́ дўже гáрна / хоч би ни збу́йáла (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н); Тел'áта гет сталувáли царину́ (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ЦА́РИНКА, -и ж. Полянка в лісі. Діти вийшли на цáринку в л'іс'і і почáли грáтис' (с. Обжили, Балтський р-н).

ЦАРИННИК, -а ч. Пастух, який дивить-ся, щоб худоба не заходила в царину, на посіви (с. Маяки, Біляївський р-н).

ЦАРЬО́К, -а ч. іхт. Риба, подібна до маленької масури (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЦА-ЮДА! див. **АКО́ЗЬ!** (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЦВИГАТИ, -ю, -єш Поганяти коней б'ючи. Їак почав цв́игати тих коней́ / то вони́ лет'іли йак м́ухи (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **ЦВІ́ГАТИ**.

ЦВІ́ГАТИ, -ю, -єш див. **ЦВИГАТИ** Ану́ / мой / цв́ігни коней на скорі́шче іду́т / а то йак ниживі́ (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ЦВІ́КАТИ, -ю, -єш екс. Дорікати. Нічо́го ми́ш німи мо́же / й не бу́ло / але він все ц'в́іка́є йй в гла́зá (с. Лізинка, Іванівський р-н) * Грубо сказати щось старшому за віком. Не цв'́ікай мен'і́ у о́ч'і́ / ше малá докор'áти (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЦВІТО́К Вінок молодої, нареченої на весіллі. В молодойі́ був крас'і́вий цв'іто́к (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЦЕБЕ! Вигук, яким повертають коней ліворуч (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЦЕБРИК, -у ч. бот. *Thymus vulgaris*, чебрець боровий з фіолетово-червоними квітками, зібраними по кілька в пухкі головчасті суцвіття. Цебрі́к / цебрі́к / дор'і́жку / ко́мус' буду́ нев'і́стку́ (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **ЦИБРИК**, **ЧЕ́ПЧИК**.

ЦЕБРИНА, -и ж. Дерев'яна обшивка верхньої частини криниці, зруб. Вже́ коло Мі́кол'овойі́ кирні́ці нову́ цебрі́ну зробі́ли (с. Любопіль, Комінтернівський

р-н) див. також **ЦА́МЕРО**, **ЦИБРИНА**, **ЦИБРИНЯ**.

ЦЕ́РКАТИ, -ю, -єш Здоювати останнє молоко. Ше́ три нед'і́лі ко́ров'і до ут'о́л у / то у́же́ поки́нула до́їти / а лиші́ тро́хи це́рка́ју на зе́мл'у (с.Лісничівка, Балтський р-н) пор. **ЦИРКА́ТЬ**.

ЦИБА¹! розм. див. **А-ЦІ́БА!** (с. Кохівка, Ананївський р-н).

ЦИБА², -и ч. і ж. Довгонога людина. А ц'а́ ци́ба н'і́коли не ч'і́ка́є маши́ни / а йде́ н'і́шки (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЦИБА́ЛИ мн. / рідко жарт. Діти, які весь час ходять за матір'ю. Та́гнуц'а́ скр'і́з' за мно́йу мойі́ циба́ли (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ЦИБА́ТИ, -ю, -єш 1. Бігти, пристрибуючи (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н); 2. Стрибати, дертися на стіну (с. Кохівка, Ананївський р-н); 2. Дуже незграбно, нашвидкуруч рідко шити. Хва́те туб'і́ циба́ти / с'ад' та посі́д' тро́хи йакé поциба́ла / а кра́шче поши́ти ни мо́жна бу́ло? (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ЦИБА́ТИЙ -а, -е Який має довгі ноги. По до́розі бі́гало циба́те тел'á (с. Гетьманівка, Савранський р-н); По ставкú́ ходи́т циба́тий журавéл' (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ЦИБРИК, -а ч. див. **ЦЕБРИК** (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ЦИБРИНА див. **ЦЕБРИНА** Аби не впáла скоти́на / аби ненатру́с'ува́лос' в Ки́рні́ц'у / д'éлайу́т цибри́ну (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ЦИБРИНЯ див. **ЦЕБРИНА** Тре́ба замі́нити цибри́н'а / бо погни́ло (с. Канцеба, Савранський р-н).

ЦИБУЛИСЬКО, -а с. Місце, де сіють цибулю. Де сійу́т' цибу́л'у / то ка́жут' цибу́лис'ко (с. Коси, Котовський р-н).

ЦИБУЛЬКА, -и ж. Кімнатна рослина. Цибу́л'ка гáрна та розк'і́шна (с.Жовтень, Ширяївський р-н).

ЦИБУЛЬНИК, -а ч. Поле, з якого зібрано цибулю. На цибу́л'нику́ д'і́ти збира́ють ц'і́лі м'і́шки цибу́л'і (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЦИБУХ, -а ч. 1. Стрілка цибулі, на якій досягає насіння (с. Василівка, Миколаївський р-н); *Погана цього л'іта цибул'а / вс'а вікинула цибухи* (с. Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ЦИГА́ЙКА, -и ж. Білий смушок з овець (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *пор.* **ЦИГЕ́ЙКА**.

ЦИГА́НОЧКА, -и ж. Деталь самопрядки, що з'єднує підганялку з віською. *Підган'алка і в'іс'ка сойд'ін'айец'а циганочкоіу* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) .

ЦИГЕ́ЙКА, -и ж. Порода овець. *Шпáнки у нас було máло / в основно́м циге́йка* (с. Лізинка, Іванівський р-н) *див. також* **ЦИЃАЯ**, *пор.* **ЦИГА́ЙКА**.

ЦИГЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е Який стосується породи овець. *Йе циге́йс'кі с'єрі харо́ші / йе й білі вівці* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ЦИЃАЯ *див.* **ЦИГЕ́ЙКА** *рум.* *Цига́йа вовна са́ма кра́шча* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЦИКАТИ, -ю, -єш *див.* **ЦИРКАТЬ 1-2** *Він позичив гро́ші та й не відда́йє разо́м а ціка́йє по к'і́л'ка рубл'ів* (с. Гетьманівка, Савранський р-н); *На́ша коро́ва шче ціка́йє по півл'і́три* (с. Гетьманівка, Савранський р-н) *пор.* .

ЦИМБА́ЛО, -а с. Дрючечок, що висить на ланцюжках між стовпами в конюшні і відділяє одну пару коней від іншої (с. Козацьке, Балтський р-н).

ЦИМЕНТО́ВКА, -и ж. Криниця, зроблена з цементу. *Це така́ кирні́ц'а / зро́блена з циме́нту. Када́ йде дошч / вода́ дошчова́ по жолобку́ біжі́т' у цименто́вку* (с. Нерушай, Татарбунарський р-н) *див. також* **ЦИМИНТО́ВКА**.

ЦИМИНТО́ВКА *див.* **ЦИМЕНТО́ВКА**.

ЦИНЦА́Р, -а ч. Комар, який водиться, де є багато болота, води. *Відкри́ла ве́чером двє́р'і і ві́кна та / вс'у н'іч не спáли / бо по́вна ха́та цинца́р'ів налет'і́ло* (с. Обжили, Балтський р-н).

ЦИРКАТЬ, -ю, -єш 1. Погано доїтися. *Дойі́ла / дойі́ла – лі́тру молока́ наці́ркала* (с. Любопіль, Комінтернів-

ський р-н) *див. також* **ЦИКАТИ**, *пор.* **ЦЕ́РКАТИ**; 2. Віддавати щось частинами. *Ота́к позича́й / а тепе́р же́ди / по́ки одда́ст / цірка́йє потро́хи* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н) *див. також* **ЦИКАТИ**.

ЦИТІ́ШКА, -и ж. Цідилко, через яке проціджують молоко (с. Райлянка, Саратський р-н).

ЦИЦ, -у ч. Бавовняна тканина, ситець. *Набра́ла ці́цу і поші́ла піши́вкі на поду́шки / шчо́б не шурува́лис'* (с. Обжили, Балтський р-н).

ЦИЦА́РКА, -и ж. Куріпка. *Йа́ же́ла́ жі́то і сп'і́ймі́ла цица́рку* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ЦИЦЬКОВИЙ, -а, -е Про дитину, яку мати годує своїм молоком. *Вдо́ма в не́йі ціц'ко́ва дити́на* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ЦІ́БА! *див.* **А-ЦІ́БА!** *Ц'і́ба / ц'і́ба / куди́ ти л'і́зиш?* (до цуценяти) (с. Гетьманівка, Савранський р-н); *Ц'і́ба / Ту́з'і́к / поші́л вон* (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н; с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЦІ́ВКА, -и ж. Утинок очеретини, на який намотується нитка (с. Лиман, Татарбунарський р-н).

ЦІЛНИК, -а ч. Цілина, уперше виорана. *На ц'і́лнику́ вс'о до́бре ро́дит* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ЦІЛУ́ШКА, -и ж. Перший окраєць хліба, перша відкраяна скибка хліба від буханки. *Ц'і́лушку до́бре те́рти часнико́м* (с. Гетьманівка, Савранський р-н); *Скі́пка назива́йц'а гр'і́ночка / а ц'і́лушка – пе́рвий обр'е́зок хлі́ба* (с. Олексіївка, Кодимський р-н); *Йі́ж ц'і́лушку та буду́т' хлопці́ ц'у́л'ува́ти* (с. Лісничівка, Балтський р-н); *Йі́ж ц'і́лушку / шчо́б д'і́вкі ц'у́л'ува́ли* (с. Концеба, Савранський р-н). *пор.* **ОБІ́МА́ЧКА**.

ЦИНЦІ́Р, -а ч. Гірший сорт виноградного вина, яке виготовляється з вижимків винограду (с. Градениці, Біляївський р-н).

ЦПІЛКО, -а с. Частина ціпа, за який тримають руками і до якого прикріп-

люється бияк, ціпильно. *див. також ЦІПИЛЬНО.*

ЦІПИЛЬНО, -а с. *див. ЦІПИЛКО* (с. Дивізія, Татарбунарський р-н).

ЦКАЛЄ! *розм. див. А-БА́ЗЬ!* (с. Карпівка, Роздільнянський р-н).

ЦО́КОЛ, -а ч. Долішня частина стіни від землі до підвіконня, цоколь. *П'іду по-дивл'ус' на стрóйку / мабут' вігнали ст'ину́ до цо́кола* (с. Жовтень, Ширяївський р-н).

ЦУГА, -и ч. Батіг (с. Слюсареве, Савранський р-н).

ЦУК! *розм. див. А-ЦІ́БА!* (м. Біляївка, Біляївський р-н).

ЦУНДРА, -и ж. Тоненька смужечка матері різного кольору, з яких роблять доріжки на підлогу. *Ма́ти нарва́ла бага́то цу́ндр'ів* (с. Жовтень, Ширяївський р-н) *пор. ЦУНЦАРІ.*

ЦУНЦАРІ *мн.* Торочки біда хустки. *Ці́лий ден' чіпл'ал'а до фу́стки вовкови́ цу́нцар'і* (с. Обжили, Балтський р-н) *пор. ЦУНДРА.*

ЦУРА, -и *перен.* Невдало зроблена спроба у грі. *Це не шч'іта́йц'а / це цу́ра* (м. Татарбунари).

ЦУРА́, -и ж. Відходи, послід, що лишається після перевіювання зерна (с. Стара Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЦУРИ *мн.* Клапті, дрантя. *Порва́в то пал'то́ / шо мни цу́ри з н'ого вис'ат* (с. Обжили, Балтський р-н); *Йак н'ішла у л'іс / одн'і цу́ри прине́сла* (с. Концеба, Савранський р-н).

ЦУРКА, -и ж. 1. *мн.* Палички, зв'язані в одному кінці, якими стискають губу коня, коли кують. *Беру́т' за губу́ цу́рко́йу / шчо́п сто́йав до́бре* (с. Коси, Котовський р-н). 3. Гра. *Зібра́лис'а хло́пці і в цу́рки гра́йут* (с. Дивізія, Савранський р-н).

яким повертають волів ліворуч (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н) *див. також ЧА-ЧА!*

ЧА-ГОЙС! Вигук, яким підганяють волів (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЧАКА́Н, -а ч. Зарослі в плавнях (Кілійський р-н).

ЧАКУШИТЬ, -у, -иш Бити по голові (найчастіше стосовно риби) (Кілійський р-н).

ЧАКУШКА, -и ж. Прилад, яким б'ють велику рибу по голові, коли втягають її в човен (Кілійський р-н).

ЧАМРІ́ТИ, -ю, -єш *док. ОЧАМРІ́ТИ* Дуже втомлюватися. *Тра тро́хи від-дихну́ти / а то йа вже вчамр'іла* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н);

ЦУРКА́ЛЬ, -я ч. Учасник гри в цурки (с. Манаші, Б-Дністровський р-н).

ЦУЦИК, -а ч. Пляшечка горілки на 250 г. *Мико́лушка йак ни ві́пнє цу́цика / то й не за́сне* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЦУЦИКИ, -ів *мн.* Недокурок. *Йа́к ку́риши / цу́цики не викида́й / бу́дут' на дру́гий ра́з ку́рит'* (м. Татарбунари).

ЦЬМА́КАТИ, -ю, єш Їсти з відкритим ротом (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ЦЬОНЬ! ЦЬОНЬ-ЦЬОНЬ! *див. ГУЧ-ГУЧ!* (с. Ряснопіль, Березівський р-н).

ЦЬО́ЦЯ, -і ж. 1. Тітка. *Ці́т' / ни плач / бо при́йде чужа́ ц'о́ц'а і забире́ тибé* (с. Олексіївка, Кодимський р-н); 2. Звертання до старшої тітки (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ЦЮЛЮВА́ТИ, -ю, -єш Цілувати. *Йі́ж ц'ілу́шку / шоб д'івкі́ ц'ул'ува́ли* (с. Концеба, Савранський р-н).

ЦЯП-ЦЯП-ЦЯП! Вигук, яким підкликають курчат (с. Ряснопіль, Березівський р-н) *див. також ТЛО-ТЛО!*

Ч

ЧА! *розм.* 1. Вигук, яким повертають волів праворуч. *Ча на м'ісц'і / ча* (с. Олексіївка, Кодимський р-н); 2. Вигук,

Вже очамр'ів от ц'о́йї робо́ти / н'ічо́го не соброжа́йу (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЧАМУР, -а ч. 1. Розчин з глини й піску, який, використовують при будівництві печі, груби та ін. *Ча́мур ро́бл'ат' з одної́ част'ї гли́ни і тр'ох част'ей п'іску / він р'іткий* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Пригото́в чаму́р / бу́деш мурува́ти плити́* (с. Гетьманівка, Савранський р-н); *Чаму́р / той / що кладут на мур* (с. Олексіївка, Кодимський р-н); *Йак стро́йат ха́ту / то сціни замава́ють чаму́ром / би бу́ло те́пло* (с. Лізинка, Іванівський р-н; с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н). 2. Суміш глини з соломомою. *В основно́му чаму́рі ро́бл'ат' на нид'їл'у / бо л'юди свободо́н'їш'ї* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); *С'ого́дн'ї зам'іси́ли зам'іс / а за́втра бу́димо робі́ти заклáичину* (с. Михайлівка, Великомихайлівський р-н); 3. перен. Глиняна огорожа. *Пришли́ так'ї сіл'ні дошч'ї / шчо чаму́р'ї повали́лис'а* (Кілійський р-н); *Тупе́р вс'ї чаму́рі по-вал'áли / а ста́вут' штафе́ти* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЧАМУРУВА́ТЬ, -ю, -єш Робити стіни з глини будь-якої будівлі (Кілійський р-н, Ізмаїльський р-н).

ЧАН, -а ч. 1. Дерев'яна посудина, подібна до перерізу, з дном овальної форми, великою ємністю; 2. Звичайна дерев'яна діжка (с. Дивізія, Саратський р-н) * Велика діжка для засолки риби (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ЧАПКУВА́ТИ, -ю, -єш Полоти городні культури (с. Яськи, Біляївський р-н).

ЧА́ПОЛОЧ, -і ж. бот. Трава, бур'ян. *Ча́полоч – скаже́на трава́ / йака́ все йіст'* (с. Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ЧАРА́, -и ж. див. **ДЕ́КО** 2 *Жа́ру карто́хл'у на ча́р'ї* (с. Концеба, Савранський р-н; с. Будеї, с. Грабово, Кодимський р-н, с. Чорна, Красноокнянський р-н).

ЧАРИ́ЧКА, -и ж. Здрібн.-пестл. до **ЧАРА́** *На ча́річк'ї піджа́рили п'ят' уайе́ц'* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ЧАТЛА́К, -а ч. тюрк. Широка тріщина в кризі, що утворюється від напору води, коли вітер наганяє її в лиман з моря (с. Миколаївка, Овідіопольський р-н) див. також **ЧАХЛА́К**.

ЧА́УС, -а ч. Столовий сорт білого винограду, чауш. *Ча́ус білий / йак сли́ви* (с. Лиман, Татарбунарський р-н); *Ча́ус б'їлий і пахн'у́щий виногра́т* (с. Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЧАХЛА́К, -а ч. див. **ЧАТЛА́К** *Чахла́к / це ши́рока тр'їщина / в йаку́ просочу-її'ц'ц'а вода* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н);

ЧА-ЧА! див. **ЧА!** (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЧВАК, -а ч. Тоненька паличка в ткацькому човнику, по якій ходить цівка. *Тре́ба чвак дру́гий зробі́ти / бо цей випадáє і ц'ївка не де́ржиц'а* (с. Обжили, Балтський р-н).

ЧВАКАНИ́НА, -и ж. Мокра, болотяна погода, коли під ногами «чважає». *Надво́рі така́ чвака́ніна / над'їн' шкра́би та й йди* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЧВАН, -и ч. Дзбан на воду (с. Ананьїв, Ананьївський р-н, с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЧЕГУ́ЖКА, -и ж. здріб. до **ЧЕГУ́ЧА** (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ЧЕГУ́ЧА, -і ж. іхт. Різновид червоної риби (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ЧЕКАМЗ́А, -и ж. іхт. Окунь (с. Грабово, Кодимський р-н).

ЧЕЛО́, -а с. див. **РЕВА́К** (с. Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ЧЕ́ЛЯДЬ, -і ж. 1. Зібрання молоді на гуляння чи весіллі. *На дру́гий / ден' че́лад' не прихо́дила на сва́д'бу / а т'їл'ки жонáт'ї* (с. Дивізія, Саратський р-н); *Молода́ ходи́т' за че́л'ад'у перед вес'їл'ам* (с. Олексіївка, Кодимський р-н); 2. Люди, молоді і старі, яких на весіллі спеціально не запрошували (с. Кохівка, Ананьївський р-н).

ЧЕМБА́Р, -а ч. Людина, яка чинить шкіри (с. Дивізія, Саратський р-н).

ЧЕ́МЕРИ мн. знев. Волосся на голові, маківка голови разом з волоссям. *Йак*

уфатіла їйї за чéмери / шо та йéл'ї вірвалас' (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) див. також **ЧÉМРИ** пор. **ЧÉМЕРІ**.

ЧÉМЕРІ, -ів *мн. знев.* Розкуйовджене волосся. *Шчо ти розпустила свой чéмер'ї* (с.Дружелюбівка, Ананївський р-н) див. також **ЧУЧЕРІПКИ, ЧУЧІРІПКИ**, пор. **ЧÉМЕРІ**.

ЧÉМРИ *мн. див. ЧÉМЕРІ* (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ЧÉНЧИК, -а *ч.* Зілля синього кольору, яке росте в горах. *Чéнчик – зіл'а / ростé на гóрах і сін'о цвітé* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ЧÉПА, -и *ж.* Будь-який предмет на дні річки, за який можуть зачепитися рибацькі снасті у воді під час рибальства (Біляївський р-н, Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЧЕПИЦІ *мн.* Черевики (с.Десантне Кілійський р-н, м.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ЧЕПІГА *див. ДІВКА-ВОДУ-НЕСЕ* (с.Долинське, Ананївський р-н).

ЧЕПІТИ *мн.* 1.Безнадійно чекати (с. Василівка, Миколаївський р-н); 2. Триматися, чекати, бути (с. Кохівка, Ананївський р-н).

ЧÉПКИЙ, -а, -е Швидкий, моторний, охайний. *Диві / їакий чéпкий д'ідоб* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЧÉПКО *присл.* Іти швидко, гарно, не спотикаючись. *Хоц' старá бáбка / а чéпко йде* (с.Лісничівка, Балтський р-н)

ЧÉПЧИК, -а *ч. див. ЦÉБРИК* *Чéпчик* *ростé по горбáх* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); *Ц'óго рóку чéпчик зацв'ів дýже р'áсно* (с.Жовтень, Ширяївський р-н; с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЧЕРЕДОВИЙ, -ого *у ролі ім.* Дві-три хлібини, спечені меншими за інші (с.Яськи, Біляївський р-н).

ЧЕРÉНКА, -и *ж.* Стебло винограду з вічками для висаджування в землю. *Берут' лозу / відріза́ють черéнку і сад'ат* (с. Коси, Котовський р-н).

ЧЕРЕПКИ *мн.* Вироби з глини, які під час випалювання дали великі тріщини і

не придатні для використання в побуті (с.Пиріжна, Кодимський р-н) *див. також ЧЕРЕПЛЯ, ЧЕРЕП'Я.*

ЧЕРЕПЛЯ *див. ЧЕРЕПКИ* (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ЧЕРЕПЛЯНИЙ, -а, е Глиняний, з обпаленої глини. *Йе шче і дрúга посúда – чирипл'áні горикі дл'а пéчів* (с. Немирівське, Балтський р-н).

ЧЕРЕПЧÁ, -і *ж.* Невеликий невід, метрів 150-250 завдовжки (Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЧЕРЕП'Я *див. ЧЕРЕПКИ* (с.Пиріжна, Кодимський р-н).

ЧЕРЕСЦУР *рос. присл.* Занадто. *Набрáла чересцúр повний м'їшóк траві / шо донéсти не мóжу* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЧÉРИХ, -а *ч. (від англ. cherry)* Сорт скороплої солодкої черешні з крупними плодами. *Йа нарвáв ц'їле відро чéриху* (с. Гетьманівка, Савранський р-н) *див. також ЧÉРИХА.*

ЧÉРИХА, -и *ж. див. ЧÉРИХ* *Вил'із на чéриху / та нарві черешén' на варéники* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Чéриха солóдка дýже* (с.Концеба, Савранський р-н).

ЧЕРКУША, -і *ж.* Назва сорту сливок коричневого кольору і округлої форми. *Ужé пристига́ють черкúш'ї / трéба будé насуши́ти на зіму* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЧЕРПÁК, -а *ч.* Совкова лопата, пристосована для черпання, набирання сипких тіл (с. Дивізія, Саратський р-н) *див. також ЧЕРПÁЛКА, ЧЕРПÁЧКА, ШИП, ШУХЛЯ.*

ЧЕРПÁЛКА, -и *ж. див. ЧЕРПÁК.* *Пісók на маши́ну кидáли черпáлками* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ЧЕРПÁЧКА, -и *ж. див. ЧЕРПÁК* (с. Плоске, Балтський р-н, с. Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ЧÉРСИК, -а *ч.* 1. Невеликий кущик, з якого роблять віники. *Був у л'їс'ї та нарубáв чéрсик'ів / шоб бúло з чо́го віники зимóцу робі́ти* (с. Обжили, Балтський р-н) (смт. Ширяєво, Ширяївський р-н, с.Василівка, Миколаївський

р-н); 2. Персик (с.Бирносово, Фрунзівський р-н).

ЧЕРТА́Н, -а ч. *іхт.* Дрібний короп (с. Маяки, Біляївський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЧЕРТА́НЧИК, -а ч. *здріб.-пест.* до **ЧЕРТА́Н** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЧЕ́РЧИК, -а ч. Коло, накреслене в дитячий гри (с. Лиман, Татарбунарський р-н).

ЧЕ́ТВЕРТЬ, -і ж. Трьохлітрова пляшка з вузькою шийкою. *Не було в шо мо-лока́ віл'л'ати / та віл'л'ала в четвeрт'* (с. Обжили, Балтський р-н).

ЧИБЕРЛЄ́Н, -а ч. Великий совок для набирання зерна. *Дай годі́н чиберл'є́н / а то у вас два / а у нас н'і го́дного* (с. Лізинка, Іванівський р-н) *пор.* **ЧИБИРЛІ́Н**.

ЧИБИРЛІ́Н, -а ч. Дерев'яна лопата для підкидання зерна на зерносховищі. *На гарма́н'і ц'ілий ден' п'ідкида́ли чи-бирл'іном ти́ниці'у* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н) *пор.* **ЧИБЕРЛЄ́Н**.

ЧИГА́ *див.* *іхт.* Стерлядь (Овідіопольський р-н, Б-Дністровський р-н).

ЧИЖИ́К, -а ч. *спец.* Кругленьке коліщатко на веретені. *Щоб лу́чче крути́лос' верете́но / тре́ба чі́жик* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЧИКАЛА́, -и ж. Очеретяна стерня. *Ц'ілу зи́му ході́ла бі́ти чикалу́ / шчо́б було́ чим палі́ти в коту́ні* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЧИКАЛКА́, -и ж. Пастушок (с. Райлянка, Саратський р-н).

ЧИКИРИ́К, -а ч. Прилад у вигляді горизонтально покладеного на підставку стрижня з маховиком, за допомогою якого пряжа для тканини намотується з клубків на цівки. *Ц'і́вкі мота́йут' на чикирику́* (с. Лиман, Татарбунарський р-н).

ЧИКЛЕ́ЖИНЯ с. *див.* **ЛУЖА́НИ** *Підкі́нув чикле́жин'а коро́ві / а через де́яке вре́м'я напо́йв* (с. Дивізія, Саратський р-н).

ЧИКЛЕ́Ж *див.* **ЛУЖА́НИ** (с. Стара Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЧИКМА́, -и ж. Ножівка, якою підрізають виноград (с. Роксолани, Овідіопольсь-

кий р-н); *Уз'а́в чикму́ і п'ішо́в р'ізат' цибу́х* // с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЧИКОЛОНО́К, -нка ч. Суглоб пальця, кісточка. *Причини́ла пал'ці'і двері́ма са́ме на чи́колонках* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЧИМЕ́РКА, -и ж. Розкішний широкий кожух зі зборками. *Йа́к носі́в хто чиме́рку / то йі́го бага́тим шчита́ли* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н) *пор.* **ЧУМЕ́РКА**.

ЧИМИРА́, -и ж. *див.* **АНЮТКА** *Йа́к не бу́де вина́ / то йа́ йім чими́ри нал'л'а́йу / та неха́й пі́ут* (с. Обжили, Балтський р-н).

ЧИМИРГЕ́С *див.* **АНЮТКА** (с. Обжили, Балтський р-н).

ЧИНИ́ *мн.* Отвори в перехресті основи для проходу човника в ткацькому верстаті. *Чо́вник хо́дит' м'і́ж чина́ми* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЧИНОВА́ТТЮ у ролі присл. Спосіб ткання. *Цей ко́вер ві́ткано́ чи́новат'у* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЧИПІ́ГА, -и ж. *див.* **ДІ́ВКА-ВО́ДУ-НЕСЕ́** (с. Долинське, Ананьївський р-н).

ЧИПІ́Я, -і ж. *див.* **ДІ́ВКА-ВО́ДУ-НЕСЕ́**. *Ско́ро бу́де ден' / бо чипі́я у́же піді́йшла́* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ЧИРДА́К, -а ч. Горище. *У нас бі́л'ше чирда́к ка́жут'* (м. Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ЧИРКИ́ *мн.* Гра, коли діти кидають камінчики по воді так, що вони ледь-ледь торкаються її поверхні. *Д'і́ти посі́дали на бе́рез'і рі́чки і гра́йуц'а в чірки* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ЧИРПА́К *див.* **ЧЕРПА́К** *Глі́ну ле́кше на-кида́т' на пово́ску чирпако́м* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЧИСТИ́ТИ Каструвати тварин (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЧИСТКА́ Весняне зрізування виноградної лози. *А дл'а то́го чи́стку ро́бл'ат' / шчо́б в'ін ро́ду дава́в і в його́ стар'і ма́тки йе́ / т'і́ / шо́ їх тре́ба откі́нути' / а в'ін обно́вл'у́йец'а го́не но́ві фо-рості́ни і лу́че росте́* (с.Лиман, Татар-

бунарський р-н) *див. також ОБРЕСКА.*

ЧИСТЯЛКА, -и ж. 1. Жаба, яка живе в криниці (с. Василівка, Миколаївський р-н); 2. Пристрій для очищення ніг від бруду. *Брат зробів чіст'алку* (с. Михайлівка, Великомихайлівський р-н); *див. також ЧИЩАВКА.*

ЧИЧУГА, -и ж. *іхт.* Стерлядь (смет. Вилкове, Кілійський р-н) *пор. ГВІЗДОК.*

ЧИЩАВКА, -и ж. *див. ЧИСТЯЛКА* (с. Козацьке, Балтський р-н).

ЧІБАК, -а ч. *іхт.* Різновид риби (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ЧІКЛЄЖІ *див. ЛУЖАНИ* (с. Лиман, Татарбунарський р-н).

ЧПЕЦЬ, -ця ч. Пристрій, забитий у дно Дунаю або моря, на якому тримається снасть (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ЧІРІНЬ *див. ЧЕРІНЬ* (с. Лиман, Татарбунарський р-н).

ЧІРПАК *див. ЧЕРПАК* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЧМИГА: не до чмиги Не до душі, не до вподоби. *Йак йа мѳжу женіц'а на нѳйі / йак вонá м'ін'і не до чміги* (м. Татарбунари).

ЧМИХНУТИ Побігти попід хати (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ЧОБ, мн. чобу Металева або дерев'яна вісь, якою кріпиться **каток** до **станків**. *Йакшо́ поломáвс'а чоб / то шч'ітáй / шо гарманѳвка кѳнч'ілас'а* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЧОВПІТИ, -ю, -уш Бути довго на одному місці (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ЧОКЛЄЖНЯ *мн. див. ГЛУЖДАНИ.* *Ч'окл'ѳжн'а рубáли топор'ішками / вйázали в снѳті й грузіли на гáрби* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЧОЛАН, -а ч. Дерев'яні частини, з яких складається обід колеса. *Йа дес' дáл'ше не поійду / бо чолані поросипáйуц'у'а* (с. Обжили, Балтський р-н).

ЧОЛКА, -и ж. Волосяний покрив самця кози, папа на лобі *Ч'олка у нáшого цáпа вис'іла аж до очѳй* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЧОЛОВІЧИЙ: чоловіча любка Зозулинець чоловічий, бульби якого використовують у народній медицині для лікування проносу. *Накопáла картѳшки чолов'ічоїі л'убки в л'іс'і та зрѳбл'у порошѳк / бѳду піти при пронѳс'і* (с. Лісничівка, Балтський р-н).

ЧОП, -а ч. *іхт.* Молодий судак. *М'іж судака́ми попада́йе і чоп* (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ЧОПІК, -а ч. *здриб. до ЧОП* Чѳпики кида́й у во́ду / нихáй росту́т' (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЧѳПИКИ *мн.* Дитяче взуття. *Ше ни вспіла диті́на на но́ги зіп'áстис'а / а йій вѳже чѳпики купіли* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ЧОРДАК, -á ч. Передня частина човна, на якій пишеться його номер (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ЧОРДАКѳВИЙ, -а, -е 1. Який стосується **чордака́** (м. Вилкове, Кілійський р-н); 2 *у ролі ім.* Рибалка, який гребе **баба́йками** на передній **сиді́лці**, яка знаходиться на **чордаку́** (м. Вилкове, Кілійський р-н) ▽ **чордако́вий па́ріс** *див. ПА́РІС.*

ЧОРНИЧѳК, -чка ч. Бичок чорного кольору, що водиться на дні водоймища, здебільшого під камінням (Овідіопольський р-н, Б-Дністровський р-н).

ЧОРНОБІТИЙ Сорт винограду *Чорнобітий виногра́д не так ду́шиц'у'а / йак везѳш* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЧОРНОГУЗ, -а ч. *спец.* Пристрій для механічного подавання **валків** соломи на скирду. *Чорногу́з шчас подайѳ солѳму на скі́рту / а л'у́ди т'і́л'ки розправл'áйут'* (с. Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЧОРНОМѳРКА, -и ж. *іхт.* Оселедець, який першим потрапляє в солодку дунайську воду. *Чорномѳрка не така́ смачна́ / йак дунáйка* (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ЧОРОПІТА, -и ж. *екс.* Стара замурзана корова. *Чороп'іту вікупили* (с. Концеба, Савранський р-н).

ЧОРТ, -а ч. *іхт.* Морська неїстівна риба, колючка (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЧОРТИК, -а ч. *здріб.-пест.* до **ЧОРТ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЧОРТИКРÉПКА, -и ж. *іхт. див. ГОРЧА́К* (с. Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ЧОРТОКРА́Н, -а ч. *іхт. заст.* Вид **шара́на** вагою понад два кілограми. *Чортоткра́н гет' порва́в в'інт'ір* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЧОТИРНА́ЦЯТКА, -и ж. **Мату́ла**, з якої виготовляють неводи з вічками 14 мм (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЧУГА́Й, -я ч. Верхній одяг, свита, зроблена з овечої вовни. *Чуга́й – це сві́та* (с.Коси, Косовський р-н); *Вкрива́йуц' а чуга́йом овéчим / світу́йу / кожухом / а йак д́уже хо́лодно / то йази́ком вкрива́йуц'а* (с. Олексіївка, Кодимський р-н).

ЧУГА́ЙНА, -и ж. Сіряк із саморобного сукна (с. Будеї, Кодимський р-н).

ЧУ́ЙКА, -и ж. Ватник, бушлат (с. Яськи, Біляївський р-н).

ЧУЛА́! *розм. див. НО-ГА́ЙДА!* (Балтський р-н).

ЧУЛА́Н, -а ч. Кухня, приміщення, де готують їжу (с. Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ЧУ́ЛКИ *мн. рос. Панчохи. Панчо́хи – то це у нас чу́лки* (с. Коси, Котовський р-н).

ЧУМА́К, -а ч. Назва дерева з великим листям та дуже неприємним запахом (китайський ясен). *Шку́рка у чумака́ тонé н'ка.* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *На то́му го́рбі ті́л'ки чума́к бу́де рості́* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ЧУМА́ЦЬКИЙ: **чума́цький дощ** Дрібний дощ, який іде кілька діб. Колись чумаки в такий дощ не могли вирушати в дорогу. *Чума́ц'кий дошч іде́ кіл'ка су́ток* (с. Дивізія, Саратський р-н); *Зара́див чума́ц'кий дошч* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЧУМЕ́РКА, -и ж. Чоловічий одяг на ваті. *Вд'ага́й чумéрку та йди́ / бо хо́лод-*

Ш

ШАБАРЧІ́ТИ, -ю, -еш Базікати, щось говорити даремно, несправедливо (с. Кохівка, Анаївський р-н).

ШАГ, -а ч. Найдрібніша грошова одиниця (смет.Саврань, Савранський р-н; с.Ясенове, Любашівський р-н).

ШАЛА́ТИСЯ, -юсь, -єсся Плуганитися, пізно вештатися, ходити без потреби. *Чого́ ти шала́йіс'с'а ноча́ми?* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Ц'ілу н'іч шала́йіец'а* (с.Концеба, Савранський р-н) *но* (с. Обжили, Балтський р-н) *пор. ЧИМЕ́РКА.*

ЧУМІ́ДЛО, -а с. *знев.* Брудна людина (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ЧУ́НІ *мн.* 1. Саморобні глибокі галоші, які взували на валянки. *Тепéр вже ніхто́ в чу́н'ах ни хо́де* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Старе взуття (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ЧУР А́ПИ *мн. тюрк.* Домашнє взуття, зшитє з грубого сукна (Ізмаїльський р-н) *див. також ЧУРЕ́ПКИ.*

ЧУРЕ́ПКИ *див. ЧУРА́ПИ* (Ізмаїльський р-н).

ЧУ́РКА, -и ж. Онуча (Ізмаїльський р-н).

ЧУРУПІ́ТКА, -и ж. Перепілка (с. Райлянка, Саратський р-н).

ЧУ́ТИРО, -а с. Дерев'яне відро (с. Райлянка, Саратський р-н).

ЧУХРА́ЛКА, -и ж. *див. ГРЕ́МПЛІ* (с. Трудове, Кілійський р-н).

ЧУХРА́ЛЬНЯ, -і ж. Спеціальна майстерня для чесання вовни. *Ходи́ла во́вну по-чухра́ти / та чухра́л'н'а не ро́би* (с. Дивізія, Саратський р-н).

ЧУ́ЧЕРІ́ПКИ *мн. див. ЧЕ́МЕРІ* (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ЧУЧІ́РІПКИ, -ів *мн. див. ЧЕ́МЕРІ.*

ЧУЧУ́ГА, -и ж. Молода свинка (с. Бакша, с.Дубиново, Савранський р-н).

р-н).

ШАЛСІЙКА, -и ж. здріб. Шаль. *Купіла соб'ї шал'ейку* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ШАЛИНА́, -и ж. Густі зарості в лісі, хащі. *Шоб убавити трóхи дорóги / йа пішов не стéжкуйу / а шалино́йу* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ША́НДРА, -и ж. бот. Глуха кропива, яку їдять свині (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ШАПЛІ́К, -а ч. 1. Дерев'яна посудина для засолювання риби. *Шаплі́к – таку́й перер'із / у йа́кому со́л'ат' ри́бу* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н); 2. Низька широка посудина, що стоїть під пресом, коли *душать* вино. *Вино́ ду́шат' / а воно́ тиче́ в шаплі́к* (м.Овідіополь, Овідіопольський р-н).

ША́ПСЬКИЙ: ша́пський виногра́т (від назви села «Шабо») Європейський сорт винограду. *Ша́пс'кий виногра́т ду́же хоро́ший* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ШАРАБА́Н, -а ч. 1. Віз із глибоким ящиком. *Приве́зли шараба́н поло́ви і шараба́н с'ічки дл'а тил'ат* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); 2. Сам ящик на такому возі. *П'ідге́рець нахо́диць'а п'ід шараба́ном* (м.Татарбунари; с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ШАРАБА́НЬ! екс. Вигук, що означає раптове падіння (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ШАРА́Н, -а ч. *ixt.* Короп (с. Маяки, Біляївський р-н, с. Манаші, Б-Дністровський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШАРАНЕ́ЦЬ, -нця ч. здріб. до **ШАРА́Н** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШАРА́НЧИК, -а ч. здріб.-пест. до **ШАРА́Н** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШАРЛАТА́ТИ Дзвонити у **тронку** *Зашарлатало́ ко́ло ф'іртки // йа вже зна́йу / шо це при́шли в'івц'ї* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ШАРМАКІ́ *мн.* **БАРМАКИ 2** (с. Маяки, Біляївський р-н).

ШАРОВІ́ЛНИК, -а ч. Людина, яка прополює сапою. *Шарові́льники з сапа́ми поверта́лис' з по́л'а* (с. Обжили, Балтський р-н).

ШАРО́ВКА, -и ж. Прополювання. (с.Долинське, Ананіївський р-н).

ШАРПОДЗВО́Н, -а ч. *знев.* Людина, яка бродить без діла. (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ШАРУВА́ТИ, -ю, -еш Терти стіну хати перед побілкою. *Хати́ зра́зу шару́йут' / тоді́ гла́д'ат' / біл'ат' / підво́д'ат'* (с.Долинське, Анаїївський р-н).

ША́ФАР, -а ч. див. **ША́ФИР** *Стáрший ша́фар р'іже карава́й* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ША́ФИР, -а ч. Молодий хлопець, запрошений нареченим на весілля, боярин молодого. *Ша́фир – пригласо́нний на сва́йбу хло́пец'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) див. *також* **ША́ФАР.**

ША́ФАРКА, -и див. **ША́ФИРКА** *Йа у Ма́н'ки гу́л'ала ша́фаркойу на сва́л'б'ї* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ША́ФИРКА, -и ж. Дружка на весіллі з боку нареченої. *У його́ на сва́йбі́ було шос' дуи́ двац'ат' ша́фирів і ша́фировк* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) див. *також* **ША́ФАРКА.**

ШАЧАВІ́ЦЯ, -ї ж. Сочевиця, вид бобових. *Шачаві́ць'у с'ї́ют коро́вам / аби богáто моло́ка́ дава́ли / али у голодо́вку і л'уди́ йі́ли* (с.Лізінка, Іванівський р-н) див. *також* **ШАШАВІ́ЦЯ.**

ШАШАВІ́ЦЯ див. **ШАЧАВІ́ЦЯ** *Шашаві́ць'у с'ї́яли ко́лис' дл'а скоті́ни* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ШАШЛИ́К, -а ч. Маленька загострена паличка, на якій підсмажують **дуна́йку** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШАШЛИ́ЧОК, -а ч. здріб. до **ШАШЛИ́К** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШВА́ГИР, -а ч. Чоловік сестри. *Прийшо́в шва́гир з сестро́й та ми тро́хи поси́д'їли* (с. Обжили, Балтський р-н).

ШВА́ПСЬКИЙ, -а, -е 1. Ніжний, чутливий, вразливий. *Він у ме́не ду́же шва́пс'кий до хо́лоду / лиш чу́т' проме́рзне і вже леж і́т'* (с.Обжили, Балтський р-н); 2. Про біле полотно з магазину. *Стано́к поши́ла з шва́пс'кого полотна́ / а піти́чку з трина́ц'атки / то так бу́ду й ходи́ти* (с. Обжили, Балтський р-н).

ШВО́РА, -и ж. Шнур, на який нанизують листи тютюну (Роздільнянський р-н, Красноокнянський р-н).

ШВО́РИТИ, -ю, -иш Зшивати ниткою два шматки сітки (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШЕ́ЙМА, -и ж. Товста линва, що тримає якір *Ше́йму тре́ба зроби́ти з м'їцно́ї нїтки* (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ШЕЙМО́, пор. ШЕ́ЙНА.*

ШЕЙМО́, -а́ с. *див. ШЕ́ЙМА* ▽ **попусті́ть шеймо́** Змотати з **баба́я** і пустити у воду товсту линву з якорем, щоб човен наблизився до берега (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШЕ́ЙНА у *ролі ім.* Міцний мотузок, кінець якого прикріплюється до долішньої частини **па́ра**, а другий – до **чордако́вого баба́я** човна для підтримки човна на місці, коли рибалять на **ро́зпо́ри** (м.Вилкове, Кілійський р-н) *див. також ПА́Р.*

ШЕЛИФІСТ, -оста ч. *знев.* Легковажна пустотлива людина. *Таки́й са́мий шелі́ф'їст йак і та́то був* (с.Концеба, Савранський р-н) *див. також ШИЛІ́ХВІСТ.*

ШЕ́ЛЬМИСЬКО, -а с. *ірон.* Вредна, неслухняна дівчина, бешкетниця (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ШЕПО́ТНИК, -а ч. *заст.* Скупник риби (Біляївський р-н, Овідіопольський р-н).

ШЕСТИР'Я́ К, -а ч. Шестирижкові дерев'яні вила (с. Овідіополь, Овідіопольський р-н) *пор. БА́РМАКИ.*

Ш І Ї БАТИСЬ, -юсь, -єшся Лазити по зви́шках, спинатися, пустувати. *С'ад' /*

до́ки ти буде́ш ши́батис' / де тре́ба і де на тре́ба. (с.Обжили, Балтський р-н).

ШИ́Й-ШИ́Й! Вигук, яким наказували худобі подати шию для одягання ярма (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ШИ́КІРА́ВИТИ, -ю, -иш Вимовляти звук [ш] замість [с] (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ШИЛІ́ХВІСТ, -а ч. *див. ШЕЛИФІСТ* *Це не Іва́н / а шилі́хвіст* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ШИНКИ, -ів *мн.див. ШИНКИ* *Що́б осно́ва не п'у́талас' ста́вл'ат' шінки* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ШИНКІ́, -ів *мн. спец.* Дві тоненькі вузькі планочки, що держать хрест основи у «молдавському» ткацькому верстаті; вони просовуються впоперек крізь нитки основи і служать для розподілу ниток основи *Фа́ку нема́ / тре́ба підсу́нути шинк'і́* (с.Обжили, Балтський р-н; с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н) *див. також ШИНКИ.*

ШІ́НКИЛЬ, -я ч. *спец.* Кінець осі воза, на який нагвинчується гайка, різьба. *Ков'а́л' на́р'їз а́йе ш і́нкіл' на о́с'ї* (с.Гетьманівка, Савранський р-н)

ШИ́П, -а ч. 1. *див. ЧЕРПА́К.* *Вос'мі́ шип і шипо́м ві́кін'* (с.Лізинка, Іванівський р-н); 2. *іхт.* Риба, схожа на білугу, осетра, **пі́стру́гу.** *На лоба́з приве́зли шип* (м.Вилкове, Кілійський р-н) * Осетер до 30 кг вагою. *Риба́лки пійма́ли бага́то шипів* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШИ́ПА́К, -а ч. Гуля на хлібині. *Забага́то покла́ла суха́рик'ів / вес' хл'ї́б в шипа́ках* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ШІ́ПІТ, -а ч. Криниця, де б'ють сильні джерела і постійно тече вода. *Іди́ до ші́пота та прине́с і́ хол о́дної́ вод і́* (с.Обжили, Балтський р-н).

ШИ́Р, -у ч. Народний груповий танець. *Танц'ува́ли групо́ві та́нці і удво́х / по одно́му танц'ува́ли.* *Танц'ува́ли такі та́нці: шир / по́л'ку / по́л'ку-болга́рку*

/ краков'я́к / йа́блучко / вал'с / вербу́нку
(с.Немирівське, Балтський р-н).

ШИРИТО́ВКА, -н ж. Машина в млині, що обдирає шкірочку на зерні перед помолом (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ШИРИТУВА́ТИ, -ю, -еш Обдирати шкірочку на зерні перед помолом за допомогою спеціального млинарського пристрою. *Вперёд зерно ширит'уть / а туди мел'ат* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ШИРО́КИЙ у ролі ім. Південний вітер з моря (Овідіопольський р-н).

ШИЧАВІ́ЦЯ див. **ШАЧАВІ́ЦЯ** С шичави́ц'ойу вкусні пірішкі́ (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ШІ́Я, -ї ж. Надбудова у вигляді даху над східцями, які ведуть до льоху. *Там / де йдуть ступе́н'ки / а зве́рху звод / то зве́ц'а ші́йа* (с.Коси, Котовський р-н); *Ші́йа у по́гр'іб'і кри́йц'а чирити́ц'ойу* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ШІСДІ́СЯТ, -и Шістдесят. *Ма́ли по шіс-діс'ат дес'аті́н* (с.Плахтіївка, Саратовський р-н).

ШІСТЕ́РНЯ, -і ж. (від «цистерна») 1. Глечикоподібний басейн, викопаний в землі біля хати, вимощений камінням, а потім обцементований, у який збирають дощову воду, що використовують для споживання. *Пішо́в дошч і набі́гла по́вна ш'іст'ерн'а води́* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) див. також **ШШЧЕ́РНЯ**; 2. Викопаний в землі, вимощений камінням, а потім обцементований і обшитий парафіном басейн, у який заливають вино. *По́вні шіст'ерні вина́ / бо́чок ма́ло / а в ча́нах не бу́дем трима́ти / вс'а кре́посц' вийде* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) див. також **ШШЧЕ́РНЯ**.

ШШЧЕ́РНЯ див. **ШІСТЕ́РНЯ 1** (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ШКАРБ, -а ч. Східець. *Шкарби́ – сх'ідц'і / зробо́лен'і на круто́му бе́рез'і р'ічки* (с.Козацьке, Балтський р-н).

ШКАРБА́НКА, -н ж. Дерев'яний совок, яким вичерпують воду з човна. *Черна́лка дл'а води́ назива́йец'а шпо́лик або ше ка́жут' шкарба́нка* (с.Білка, Іванівський р-н).

ШКА́ФА, -н ж. Шафа. *Молоді́й викупл'а́йе все: скрі́н'у / кро́ват' / шка́фу / по-душкі́* (с.Плахтіївка, Саратовський р-н).

ШКВІ́РА, -н ж. ірон. Постійно скривлена, чимось незадоволена людина. *Всі́йї і шкві́рою назива́ють / бо вона́ вс'ї́рда́ скрі́влена* (с.Обжили, Балтський р-н).

ШКО́РМА див. **КО́ТЯЧ** (Овідіопольський р-н).

ШКО́Т ч. див. **ФІСТ** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШКРА́БИ мн. Старі зношені чоботи. *Надво́рі така́ чвака́ніна / над'ін' шкра́би та й йди* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н) див. також **ШКРОМБА́К**, пор. **ШКРОНДО́ЛІ**.

ШКРЕ́БКА, -и ж. див. **ГРЕБЛО́** (с.Ряснопілля, Березівський р-н).

ШКРОМБА́К, -а ч. див. **ШКРА́БИ** *До́чка зашкро́мбала мої́ чоботи / шчо на шкромба́кі ста́ли схо́ж'і* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ШКРОНДО́ЛІ, -ів, мн. Старе зношене взуття. *Три па́р'і шкрондо́ліу вікинула на горі́шче* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н) пор. **ШКРА́БИ**.

ШКРУМ, -у ч. 1. Чад, запах горілого. *Йа́кийсь шкру́м чу́ти в ха́т'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н; с.Василівка, Миколаївський р-н); 2. Сажа, кіптява в димарі. *Йак зайдеш в ку́хн'у / де горо-Їаний дима́р / то шкрум аж блисти́т'* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ШКУБЕРТА́, -н ж. Шкереберть. *Бо́лит' голова́ / і до се́рц'а дохо́де / і пішов шкуберта́ на зе́мн'у* (м.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ШКУРЛА́Т, -а ч. 1. Шматок чогось. *Найшо́в йакі́с' шкурла́т старо́го ре́м'і-н'а / пор'іжу на бат'і́г* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); 2. Тонке сало.

*На на́ш'їй свин'ї нима́ са́ла / ї́їде́н шку-
рла́т* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ШЛАМА́К, -а ч. Лишок глею, глини після виготовлення якогось посуду (с. Миколаївка, Овідіопольський р-н).

ШЛІ́ХТА, -и ж. Клей для шпалер, зроблений з житнього борошна й окропу (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ШЛЮ́ФА, -и ж. спец. Металевий хомутик, який одягають на орчик воза. *Набі́й шлю́фу на го́рчик* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ШЛЯБа́Н, -а ч. Вид дерев'яних меблів, призначених для спання і для схову одягу, подібно до топчана. *Лага́й спа́ти на шл'абан'ї / лише ві́т'а́гні ку́ртку з н'ого та укрі́йс'а* (с.Обжили, Балтський р-н).

ШЛ'Я́РА, -и ж. Оборка на спідниці. *Шл'а́ра – оборо́ка на ї́убц'ї* (с. Грабово, Кодимський р-н).

ШМАГа́ЛКА, -и ж. Гнучкий прут, на кінці якого наліплюють гулю болота і потім далеко його шпурляють. *Пі́сл'а дошчу́ вс'ї д'ї́ти на ву́лиц'ї з шмага́лками* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ШМАЛИТИ, -ю, -иш див. **ПАЛЯТЬ 1.** *От поча́в шмали́ти / догна́ти не мо́жна* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ШМА́ЛКО присл. Дошкульно. *А ти мен́е так шма́лко вдáрив / аж засвербі́ло* (с.Обжили, Балтський р-н).

ШМАЛ'Ю́Г, -а ч. див. **ВОРУШАЛО** (с.Дубиново, Савранський р-н).

ШМАЛ'Я́К див **ВОРУШАЛО** (с.Ухожани, Балтський р-н).

ШМА́ТТЯ, -я с. 1. Білизна, спідній одяг. *Шма́т'т'а відбі́л'у́йут зра́зу / ві́жима́йут / перу́т у воді на рі́чці по н'е́ско́л'ко раз* (с. Немирівське, Балтський р-н). 2. Білизна, яка порвалася. *Ї́е бі́л'о́ / а шма́т'т'а – котре порва́лос'а* (с. Долинське, Ананіївський р-н). 3. Білизна, яку треба прати. *Тре́ба посц'і́рати шма́т'а / по́ки пого́да* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ШНУ́РІ *мн. спец.* Деталь «українського» ткацького верстата для з'єднання основи з **навóсю**. *Шну́р'ї тре́ба / ко́лі почина́йши зати́кати* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ШНУРКІ, -ів *мн. кул.* Їжа з тіста (с.Михайлівка, Великомихайлівський р-н).

ШН'Я́ПИТИ, -аю, -єш *екс.* Повторювати без потреби якесь слово чи вираз у своїй мові. *Ї́ак пошн'а́пила сло́во лише / то насі́лу відві́кла від н'ого* (с. Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ШОВКу́Н, -а ч. Шовкопряд (с. Райлянка, Саратський р-н).

ШОЛУХа́, -у́ ж. *рос.* Луска, верхній покрив риби (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШО́ПА, -и ж. Будівля, утворена з виступу даху іншої будівлі, опертого на стовпі; призначена для господарського знаряддя, палива, овець, коней, свиней. *У дво́рі ї́е шче шо́па / там збир'і́га́йут па́ливо* (с. Немирівське, Балтський р-н); *У шо́пі сид'ї́ла скоти́на* (с. Коси, Котовський р-н).

ШОСТ, -а́ ч. *рос.* Довга жердина, якою підпи́хають по воді човна (м.Вилкове, Кілійський р-н) *пор.* **ГУНДе́Р 2.** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШОШО́НИ *мн. див.* **ШУШО́НИ** (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

ШПАГа́ТІВКА, -и ж. див. **АНЮ́ТКА** Через прозору пляшку видніються ніби нитки – шпагат (Біляївський р-н).

ШПАКІ́ *мн. бот.* Молодий зелений листатий очерет, яким годують тварин (Овідіопольський р-н, Б-Дністровський р-н).

ШПАКУВ'А́ТИЙ, -а, -е Чорно-сірого кольору. *Шпакува́тий – ну / та́кий ч о́рно-с'і́рий / ї́ак у шпак'а́ш'ї́а* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ШПАЛЕ́РУВА́ТИ, -ю, єш Протягувати дріт у три ряди, прибавати його до стовпів, закопаних рядами між виноградними кущами. *Шпалеру́ємо / щоб лоза́ не стелі́лас'а по землі́ і не гні́ла ї́а́го-да* (с. Дивізія, Саратський р-н).

ШПАЛІР ОВАНІЙ, -а, -е Обклеєний шпалерами. *У не́йї красі́во – хата шпал'і́рована / полі́* (с. Лізинка, Іванівський р-н).

ШПАЛІРОВА́ТИ, -ю, -єш Обклеювати стіни шпалерами. *Уже́ три го́да / йак шпал'і́ровала / але красі́во / не помн'а́ла* (с.Лізинка, Іванівський р-н).

ШПАМП, -а ч. Старий корінь винограду, який обносять, штамп. *Йакио лоза́ суха́ / а шпамп хоро́ший / то його́ облам'а́жуйут* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н).

ШПА́НКА, -и ж. див. **ПИРНА́Я 1** (с. Білка, Іванівський р-н).

ШПАНКО́ВІЙ, -а, е Хустка, зроблена з грубої шерсті, коричневого кольору з широкою білою смужкою понад край. *Шпанко́вий платок невели́кий і те́плій* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н)

ШПА́РИ *мн.* Тріщини, обвалини у будинку. які замазують глиною. *Тре́ба шпа́ри позашпа́ровуват'//* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ШПА́РІ, -ів *мн. бот.* Заячий холодок, трав'яниста рослина з дуже м'якенькими листочками, від яких віє прохолодою. *Ді́ти понарива́ли в л'іс'і шпа́р'і* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ШПИДНУ́ТИ, -у, -єш Штрикнути. *Усі дохтур'і розсе́рдилис'а / а йа ка́жу / шчо ж вона́ шпидну́ла мене́ / йак каба́на* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ШПИНДИЛІ́К, -а ч. див. **БРОСКА́Й** (с. Козацьке, Балтський р-н) *пор. КРУК.*

ШПИЧА́К, -а ч. Молодий очерет, що йде тільки в стрілку (с. Яськи, Біляївський р-н).

ШПО́ЛК, -а ч. Бляшаний совок для вичерпування води з човна. *Шпо́л'іком виче́рпуйут' во́ду з барка́са* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ШПО́РТАТИ, -ю, єш Вигрібати щось із землі пальцями, тріскою, шматком палиці. *Біж'і́ на горóд та нашпо́рта́й*

карто́фл'і (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ШПРОСИ *мн.* Частина деревного матеріалу, що призначається для виготовлення дверей. *Оце́ ра́ма, це шпроси, корóбка, заві́си, замо́к* (с.Плахтіївка, Саратський р-н).

ШПРІ́Ц ч. *спец.* Пристрій для спускання крові з тварин (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ШПУ́ГА, -и ж. Дерев'яна планка, що зв'язує дошки дверей *Двер'і скреп-л'уйут' шпу́гами / шчо́б вони́ на пере-кос'і́лис'* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н).

ШПУЛ'Я́Р, -а ч. *спец.* Частина ткацького верстата, на яку одягають шпульку. *На шпул'а́р намóтуйут нитк'і́* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ШПУ́ЛЬКА, -и ж. *техн.* Котушка для намотування ниток у ткацькому верстаті (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ШРАПНЕ́ЛЬКА, -и Перлова крупа. *Наварі́ла ка́ш'і з шрапне́л'ки* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ШТА́БА, -и ж. Залізна засувка. *Засува́йут зас'у́вкуйу ди́ривл'а́ну́йу / шт'а́бу́йу жи́л'ізну́йу* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ШТА́НДАР, -а ч. Стовпчик, закопаний у землю; на два таких стовпчики кладуть довгу жердину, на яку вішають рибальські сіті, щоб вони просихали (Б-Дністровський р-н, Овідіопольський р-н).

ШТА́НДА́РИ *мн.* Місце під піччю для дров, рогачів, деяких хатніх речей. *Під штанда́рами со́хнут дро́ва* (с. Гетьманівка, Савранський р-н) * Дерев'яний поміст біля печі на якому спали. *Стилі́ли со́лому на зе́мл'у і штанда́ри / і так вс'і спа́ли* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ШТА́П, -а ч. Міра рідини, що дорівнює одній десятій частини відра (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ШТИ́К, -а ч. Глибина ямки, яка залишається після копки лопатою один раз (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ШТИЛЬВА́ГА, -и ж. Окована частина воза. До *штил'ва́ги пиче́пл'у́йуц'ц'а* о́рчки і мо́жна за́пр'ага́т' да́же три па́ри ко́ней (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ШТИР, -а́ ч. див. **СТЕБЛО́** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШТИ́ФТИ *мн.* Гвіздки, якими прикріплюються підошви черевика чи чобота. *Йак'и́ о́ під о́шва́ при́б'и́та́ мідними шти́фтáми / то́ будé до́вго носі́тис'а / а́ йакшо́ жи́л'і́зними /то́ скóро порв́е́ц'а* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ШТИХУВА́ТИ, -ю, єш Регулювати лемеші плуга, щоб вони орали глибше чи мільче. *Пе́рет тим / йак'ви́йти го́рати в по́ле / шти́ху́ють лимеші́* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ШТ'І́ЦЯ, -і ж. Металева шпича, що з'єднує обід колеса з його колодкою. *Шт'и́ц'а скр'і́пл'у́є ко́лесо* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ШТОК, -а ч. Поперечний стержень якоря на протилежному від **лап** боці **штира́** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШТОП, -а ч. Графин місткістю 3 літра. *Што́п був кру́глий* (с.Долинське, Ананьївський р-н) див. також **ШТОФ 2**.

ШТОФ, -а ч. 1. Пляшка чотирикутної форми місткістю 1,5-2 літра. *Што́ф – посúда така́ / дл'а́ вина́ / олі́ї* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) 2. див. **ШТОП** *Бу́тил' на́ три лі́три ко́ліс' назива́ли шт'о́фом* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ШТРАХО́ВКА, -и ж. Совкова (корячкова) лопата (с.Біляївка, Біляївський р-н).

ШТРЕ́ЛЬНО *присл.* Раптово, несподівано. *Прибі́г а́йе сус'і́ да штр'е́лно* (с.Татарбунари, Татарбунарський р-н).

ШТРИК, -а ч. Шворінь, яким прикріплюють дишло. *Штри́кі ви́пали / і во́лі оста́вили гарбу́ і пішли́ с одно́в ві́йов* (с.Лізінка, Іванівський р-н).

ШТРУДЛІ *мн.* див. **СТРУДЛІ** *Штр'удл'і харо́ш'і / ко́лі в'ї́х ба́гато жи́ру* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ШТРУНДЛІ, -ів *мн.* див. **СТРУДЛІ** *Наварі́ла штр'унді́в з брі́ндзо́йу* (с.Дружелюбівка, Ананьївський р-н).

ШТУБ'Е́Й, -я ч. див. **БДЖІ́ЛЬНИК** (с.Райлянка, Саратський р-н).

ШТУКА, -и ж. Нова сітка чи її частина, яку пришивають до невода замість зіпсованої (Б-Дністровський р-н, Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШТУКУВА́ТЬ, -ю, єш 1. Пришивати вздовж невода вгорі чи вниз нову сітку, щоб зробити невід ширшим (Б-Дністровський р-н, Овідіопольський р-н; 2. Пришивати частину сіток чи **мату́ли** замість такої ж величини зіпсованих снастей (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШТУРМА, -и ж. див. **ФУРТУНА** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШТУРМО́ВКА, -и ж. див. **ФУРТУНА** (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШТУРМУВА́ТЬ Гонити вітром великі хвилі в морі чи на Дунаї (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ШТУ́ЛЬБА, -и ж. Тверда халява у святкових хромових чоботях; між верхом і підклеюкою халяви вставлений картон. *Шту́л'би ро́билис' із' ко́ж'і́ / бу́лі і ла́кові / і гарно́ при́л'аг'а́ли до но́г'и́* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н)

ШТУРПА́К, -а ч. 1. Залишок стебла скошеної чи зламаної рослини (соняшника, кукурудзи, бур'яну), що болоче колеться. *Не хо́ді бо́сий / бо́ но́ги подер́еш на штурпа́кі* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Комба́йн ко́сів со́йашник і лишáв по́сл'а се́бе висо́к'і штурпа́кі* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н); 2. *перен. ірон.* Юнак. *Уже́ до́брий штурпа́к ві́р'іс* (с.Концеба, Савранський р-н).

ШУБА, -и ж. Різновид тиньку, штукатурки **Ш** *щикату́рити під шу́бу* тинькувати хату даним різновидом. *Найкра́шча ха́та / ко́лі шчикату́рина п'ід шу́бу* (с.Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ШУ́ГИ *мн.* 1. Взуття (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н); 2. Вид жіночого

взуття *Шу́ги так'і / як калóш'і / т'іко с ко́ж'і* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н) **пор. ШУ́ХИ.**

ШУЛІ́ГА, -и ж. *орн.* Кібець, шуліка. *Шулі́га лóве курча́т* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ШУЛУ́МІНЯ, -я с. Сухе стебло кукурудзи. *Купі́ с копу́ шулу́мін'а / бо коро́ві н'і́чим дозимува́ти* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ШУЛЯ́К, -а ч. Дуже м'які, порожні головки капусти. *Шул'а́кі на йі́жу ни год'а́ ц'а / йі́х відда́їут коро́ві або коро́л'а́м* (с.Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Шо́сь бага́то шул'а́к'ів* (с.Концеба, Савранський р-н) *див. також ШУЛЯКИ.*

ШУЛЯКИ *мн. див. ШУЛЯ́К* *Капу́ста цей го́д не уроди́ла / сам'і шул'а́кі / б'іс голо́вок* (м.Татарбунари).

ШУ́ЛЬЧИНИ *мн.* Страва з тіста і каші (с.Василівка, Миколаївський р-н)

ШУРА́Т, -а ч. Брат жінки. *Мо́йі ж'і́нки брат мін'і шура́т* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Йа з шура́то́м зібра́лис'а в Сара́ту* (с.Лиман, Татарбунарський р-н).

ШУ́ТИЙ, -а, -е *див. БИЗРО́ШКА* *Телі́ц'і ні́втора го́да / а вона́ шу́та* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *див. також ШЮ́ЛИЙ.*

ЩА́ЛЮВАТИ *Сточувати, з'єднувати щось однорідне між собою, найчастіше мотузку або балку. У на́шої́ хат'і и́чал'ана ба́лка / ни бу́ло суц'і́л'ної́ (м.Татарбунари) * Сплітати кінці двох канатів в один (Б.-Дністровський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. Збити один до одного кінці поламаної баба́йки чи весла (м.Вилкове, Кілійський р-н).*

ЩЕ́ЛЬКА, -и ж. Щілина, шпарина. *БЕ́бли про́пл'усом закл'е́їїут' и́чел'ки в ву́л'ї́ї / а л'у́ди з н'о́го роб-л'ат' л'іка́рство* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЩЕ́РБА, -и ж. *кул.* Юшка з риби (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

ЩЕРБИ́ЧКА *Здрі́бн.-пест. до ЩЕ́РБА* (с.Першотравневе, Ізмаїльський р-н).

ШУ́ХИ *мн.* Саморобні шкіряні черевики. *Іс стар'і́х хал'а́в чо́біт пои́їв собі́ леге́н'к'і шу́хи* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н) **пор. ШУ́ГИ.**

ШУХЛЯ́, -і ж. *див. ЧЕРПА́К* *Накида́ли гли́ну на биста́рку шу́хл'ами* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ШУШО́НИ *мн.* Боти. *Шушо́ни од'іва́їут зверх ту́фл'ів* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) *див. також ШОШО́НИ.*

ШЮ́ЛИЙ, -а, -е *див. ШУ́ТИЙ* *Ш'у́ла цей год дава́ла по де́с'ім' л'і́тр'ів моло́ка в ден'* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

Щ

ЩА́ЛКА, -и ж. 1. Місце сплетіння двох канатів (Б.-Дністровський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н); 2. Процес сплітання канатів в один (Б.-Дністровський р-н; Овідіопольський р-н; м.Вилкове, Кілійський р-н) ▽ **зробу́ти щалку** 1. Сплести два канати в один; 2. Збити поламану баба́йку або весло один кінець до другого (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЩЕРБЛЮ́НЄЦЯ Місяць, який починає зменшуватися. *Молоді́ї міс'ац' серпом / пото́м підпо́вн'а / по́вний / а то́д'і знов и́чербл'у́нец'а* (с.Долинське, Ананьївський р-н).

ЩЕРТЬ *присл.* Повно, до країв (про наповнену чимсь посудину, мішок тощо) *Відро́ налі́то и́черт' водо́їу* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ЩИКАТУ́РИТИ, -туру, -туриш Тинькувати, штукатурити. *Тепе́р хати́ и́чи-*

кату́рат' / і на ву́глах ро́бл'ат' пил'а́-стри (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЩИКАТУРКА, -и ж. Тиньк, штукатурка (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЩИЛЮЧКА, -и ж. бот. Кропива (с. Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н).

ЩИР, -у ч. бот. Щириця, різновид городнього бур'яну. *Щчир до́бре кла́сти в го́йрки / то́д'ї во́ні йак св'і́жі хруст'а́т* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н) *див також ЩІР.*

ЩИРБА, -и ж. Рідина в будь-якій звареній їжі (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ЩИРБИЧКА, -и ж. Здрібн.-пест. до **ЩИРБА** *Подожді́ / йа́ ше тро́шки шчирбі́чки всипл'у // о́це у мене дитина / карто́шку ни йі́ст' / тіл'ки шчирбу́* (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ЩІЛЬНИКИ *мн.* Вощина, заповнена медом, стільники. *Мед ви́ду́шуйут із шч'і́л'ник'ів* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ЩІПАЛКА, -и ж. Сороканіжка (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ЩІР, -у ч. див. ЩИР *Нарві́ шчі́ру / та дай сві́н'ам* (с. Кочкувате, Татарбунарський р-н).

ЩОВБ, -а́ ч. Підвищення між двома ярами, горб. *На шчовбі́ на́слис' ві́вці* (с. Гетьманівка, Савранський р-н; с. Райлянка, Саратський р-н; с. Олександрівка, Ширяївський р-н); * Підвищена місцевість між двома ярами, яка своєю опуклою стороною видається трохи в лиман чи просто вища. *Щчовб — ото між балками то́й горб вели́кий* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н) *пор. ЩОВП.*

ЩО́ВБИ *мн.* Зуби великого розміру. *Це здоро́ві зуби* (с. Долинське, Ананіївський р-н).

ЩОВБО́К Здрібн. до **ЩОВБ** (с. Бирносово, Фрунзівський р-н).

Ю

ЮНКА, -и ж. Сорт картоплі, що досягає в червні місяці. *Йу́нку ві́копали ше л'і́том* (с. Обжили, Балтський р-н).

ЮРЛИК, -а ч. орн. Стриж, що живе у дірці глинища (с. Василівка, Миколаївський р-н).

ЮРО́К, -рка ч. 1. Дерев'яна паличка, що пришивалася до штанів старим дідам замість гудзика. *Вже д'і́дов'і штані́ ві́качала / лиш трéба ше йу́рок приши́ти / бо гу́Шика нема* (с. Обжили, Балтський р-н); 2. Дерев'яна палиця для закручування **сілка** до гачків-самоловів (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ЮХА́, -и ж. кул. Щерба з вареної риби (м. Вилкове, Кілійський р-н) *пор. ДЗА́МА.*

ЮХТО́ВІЙ Виготовлений зі шкіри вола. *Йа́ купі́в йухто́ві чо́боти* (с. Гетьманівка, Савранський р-н).

ЩОВП, -а ч. Верхівка гори. *Щчовп / це ве́рхн'а часті́на горі́* (с. Коси, Котовський р-н); *То та́кий шчовп / шо на н'ому н'і́чого ни ростé* (с. Василівка, Миколаївський р-н) *пор. ЩОВБ.*

ЩО́ТОЧКА, -и ж. заст. Пришиті до долішнього краю спідниці прикраси, мережки у вигляді щіточок. *С'п'і́дніц'і бу́ли до́вг'і / шчо́точки аж до земл'і торка́лис'а* (с. Малий Бобрик, Любашівський р-н); *Йу́пки ші́ли ж шото́чками / а ко́хти з валана́ми* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЩУКУЛИ́ЦЯ, -і ж. іхт. Невелика щука. (м. Вилкове, Кілійський р-н).

ЩУР¹ Мале, худе поросля (с. Дивізія, Татарбунарський р-н; с. Райлянка, Саратський р-н).

ЩУР², -а Птах, що нищить бджіл. *Щчур — с та́кими крас'і́вими пі́р'ями пти́ц'а / він ро́бе д'ірки в глини́щах і там живе* (с. Любопіль, Комінтернівський р-н).

ЮШКА¹, -и ж. 1. Сік із овочів, фруктів. *Приті́снув йа́блуко / аж йу́шка потекла́.* (с. Гетьманівка, Савранський р-н); *Йу́шку ва́р'у з грушо́к* (с. Концеба, Сав-

ранський р-н); 2. Кров (частіше: **черво́на юшка**). *Пустів з носа черво́ну йу́шку* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); частіше про кров тварин *Йу́шкуйу куре́й полива́йут' кита́йс'ку ро́жу* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЮШКА², -и, ж. Заслінка, затулка в димоході для зберігання тепла. *В ко́мині вставл'а́йут' йу́шку* (с.Білка, Іванівський р-н); *Йу́шку закрі́в та й уча́д'ів* (с.Лиман, Татарбунарський р-н); *Йу́ш-койу закрива́йут' димох'ід в ст'ін'і / шоп т'обло було* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Закрі́й йу́шку* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н); * Конфорка для закривання отвору на плиті. *Д'уркі на плит'і закрива́йуц'а йу́шками* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

Я

ЯГЛА́, -и ж. див. **СІРГАН**. *Йагла́ / це морс'ка́ ри́ба* (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЯГНИЧКА: **зелéна ягничка** Про ненароджену ягничку, яку дарують. *Дару́йу туб'і зелéну йагні́чку // йакá в'івц'а пéрва йагні́чку приведе́ / той тво́йá* (с.Велика Мар'янівка, Б-Дністровський р-н).

ЯГНЯЧКА Вовна з ягняти. *Йагн'а́чка м'ачка́ / вона́ до́рого ц'іни́ц'а* (с.Білка, Іванівський р-н); *В ц'ом году́ на-стрі́гла га́рну йагн'а́чку* (с. Мар'янівка, Ширяївський р-н).

ЯДЛИК, -а ч. див. **ДОВБАЛО**. *Йа́длик / той / шо довба́йе дере́ва* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ЯДУХА див. **ЯДУХА** (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ЯДУХА, -и ж. Задишка (хвороба). *У Га́л'ки йа́духа / та вона́ так му́чиц'ц'а* (с.Малий Бобрик, с.Демидівка Любашівський р-н) див. також **ЯДУХА**.

ЯЗИК: **морський язик** іхт. Морська риба, подібна до глосі (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЯЗИКИ, -ів мн. бот. Вид великих білих неїстівних грибів. *Йак йазик'ів най-*

ісіс'а / то буде́ш по цу'інах дра́патис' / бо йіх не мо́жна йі́сти (с.Обжили, Балтський р-н).

ЯЄШНИК, -а ч. бот. Вид гриба на товстій ніжці, в якому горішня частина шапки темного кольору, а нижня, пориста, має жовтий колір, боровик. *Найлу́ч'і гри́би / йайе́шники* (с.Лісничівка, Балтський р-н) див. також **ЯІШНИК**.

ЯІШНИК, -а ч. див. **ЯЄШНИК** *Ми ході́ли в ліс за йайі́шниками* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

ЯІШНИКИ, -ів, мн див. **ЯІШНИК** *Са́м'і лу́ч'і печери́ц'і / це йайі́шники* (с.Обжили, Балтський р-н).

ЯКАР ч. Якір *Йа́кар бувáйе ко́шка і йа́кар дре́т* (с.Білка, Іванівський р-н).

ЯКІРНИЙ: **якірний канат** Груба линва, що замінює собою ланцюг для утримання якоря (м.Вилкове, Кілійський р-н).

ЯКОРЦІ, -ів мн. див. **БАРАНЕЦЬ** (с.Осички, Савранський р-н).

ЯКУРА́Т присл. Якраз. *Йакура́т і ти по-сп'ів до об'і́ду* (с.Лісничівка, Балтський р-н).

ЯЛЕК, -а ч. болг. Безрукавка, жилет на ваті. *Он йакі́й га́рний йале́к вд'агн'ів / те́пло буде́* (с.Шевченкове, Кілійський р-н).

ЯЛІВКА, -и ж. Молода ялова, нетільна корова. *Йал'івка / котра молода і ни т'і́лна / ни бі́гала / назимо́к це тели́чка / йак'і півтора або два годи* (с.Олексіївка, Кодимський р-н) див. також **ЯЛОВКА** пор. **ЯЛІВКА**.

ЯЛІВКА, -и ж. Корова, яка доїться, але не має теляти (с.Дивізія, Татарбунарський р-н) пор. **ЯЛІВКА**.

ЯЛІВНИК, -а ч. 1. Молоді ягнята, телята, одлучені вже від матері. (с.Стара Царичанка, Б.-Дністровський р-н); 2. Череда, в якій ходить худоба віком від року до трьох (с.Василівка, Миколаївський р-н).

ЯЛОВКА, -и ж. 1. див. **ЯЛІВКА** *Та ше молода корова / йаловка* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); 2. Недійна вівця. *Ми йа́лов'і в'івц'і р'і́зали та йі́ли* (с.Білка, Іванівський р-н).

ЯЛОВНИК, -а, ч. 1. Приміщення, де тримають нетелів. *Йаловнік стоїт' р'а-дом з корівниками* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н); 2. Гурт, череда теличок від 1,5 до 2 років. *Йаловнік погналі пасти до лиману* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); див. також **ЯЛІВНИК 2**; 3. Гурт, череда ялових корів. *Погнали йаловнік на балку пасти* (с.Нова Царичанка, Б-Дністровський р-н).

ЯНЧАТИ, -у, -иш 1. Дзявкотіти, заливаючись гавканням (про собак). *Доки то цуцен'а буде йанчати / ану вийди та подивіс' до н'ого* (с.Обжили, Балтський р-н) пор. **ВАЛУВАТИ 2**; 2. Скиглити, скаржитися на когось плачучи. *Дзубачка в'ічно йанчіт на свого Васил'а* (с.Малий Бобрік, Любашівський р-н).

ЯРИНА, -і ж. 1. Весняні посіви. *Пішли дошчі на йарину* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); 2. Городні культури, що досягають першими. *Пока н'ізн'і цвітут' / то йарина вже посп'івайе* (с.Дивізія, Татарбунарський р-н).

ЯРКА, -и ж.. Вівця віком в один рік, яка ще не приводила ягнят. *Йаркоюу називаїут' молоду вівц'у / йака ше не приводила йагн'ат* (с.Любопіль, Комінтернівський р-н); *Йарочка у мене красунечка просто*; * Вівця, якій минув один рік. *Стар'і овцематки б'іл'и'іст приводили по двоїе йагн'ат / а йарки / по одніму* (с.Білка, Іванівський р-н; с.Дивізія, Татарбунарський р-н); *Наша йарка з другим йагн'ам* (м.Татарбунари).

ЯРЛИК, -а ч. 1. Найдовший і найтовщий очерет, яким укривають хату. *Колі покриваїут' хату очеретом / то периий нїжн'ій шар кладец'ц'а з йарліка / а другий — з др'ібн'ішого очерету* (с.Миколаївка, Овідіопольський р-н). пор. **ГАРЛИК, КОШИНА**; 2. Тягар, ярмо. *При румінах б'едн'і л'уди такїй йарлік т'аглі / шо тепер сам'і*

дивуїуц'а / йак вони видержували (м.Татарбунари).

ЯРОТА, -и ж. Ягнята, вівці віком до одного року. (с.Слюсареве, Савранський р-н).

ЯРОЧКА, -и ж. Пестл. до **ЯРКА** *Йе молоден'кі йарочки шо майут год / йагн'атка і баранчики* (с.Олексіївка, Кодимський р-н).

ЯРУКА, -и ж. Рівчик, яр, яруга. *Йак пішов тод'і здоровец'кий дошч / то повиривало йаруки / шо і дос'і йе* (с.Немирівське, Балтський р-н).

ЯРЧАТИНА, -и ж. Вовна із ярки, однорічної ягниці (барана). *З молодіх говец' хароша йарчатина* (с.Білка, Іванівський р-н).

ЯСИЧКА, -и ж. Маленька подушечка, обов'язково квадратна, часто вигаптувана, що кладуть зверху на великі подушки. *Підкладу шче мален'ку йасичку під голуу / а то ніско лїжати* (с.Олексіївка, Кодимський р-н) див. **ЯСІК**.

ЯСІК, -а ч. див. **ЯСИЧКА** *А Маріїа ц'ілу зіму сид'іла та йас'іки вишивала* (с.Лісничівка, Балтський р-н); *Йас'ік / малá подушечка* (с.Коси, Котовський р-н); *На постилі лежали подушкі / а на верс'і них лежав йас'ік* (с.Гетьманівка, Савранський р-н); *Поправ йас'ік на подушках* (с.Обжили, Балтський р-н).

ЯТЕЛЬ, -я ч. див. **ДОВБАЛО**. *Той йател' увес' ден' дєрево довбаїе* (м.Ананьїв, Ананьївський р-н).

ЯТЛИК, -а ч. Здрібн.-пест. до **ЯТЕЛЬ** *Народїлис'а йатлики малєсен'к'і так'і* (м.Ананьїв, Ананьївський р-н).

ЯЧИМІНКА, -и ж. 1. Відходи після молотьби ячменю; 2. Солома з ячменю (с.Осички, Савранський р-н) див. також **ЯЧМІНКА**.

ЯЧМІНКА, -и, ж. див. **ЯЧИМІНКА** *Кин' кон'ам йачмінки* (с.Гетьманівка, Савранський р-н).

Словник українських говорів Одещини

Художньо-технічне редагування
та комп'ютерна верстка
Олександр Бондар

Видано в авторській редакції

Підп. до друку 1.11.2010. Формат 60×84/8
Гарн. Таймс. Тираж 200 прим.

Редакційно-видавничий центр
Одеського національного університету
імені І.І.Мечникова,
65082, м. Одеса, вул.. Єлисаветинська, 12,
Україна
Тел.: (048) 723 28 39

Словник українських говорів Одещини / Редкол.: О.І.Бондар (голов. ред.), Л.І.Хаценко (заст. голов. ред.) та ін. — Одеса: ОНУ імені І.І.Мечникова, 2011.